NOTICES
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS

NOTICES
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS

Vol. III

RAJA RAJENDRALALA MITRA
MM. HARAPRASADA SASTRI

Biographical Sketches
SATKARI MUKHOPADHYAYA

Sharada Prakashan
DELHI-110052

The Publication has been brought out with the financial assistance from Government of India, Ministry of Human Resource Development

If any defect is found in this book, please return the copy by V.V.P. to the publisher for exchange free of cost of postage.

It is a reproduction of 1874 edition of Notices of Sanskrit Manuscripts, Vol. III

Price: 3 Vols (I, II, & III) Rs. 109/-

Published by :
SHARADA PRAKASHAN
E-239, Shastri Nagar,
DELHI - 110052,

Printed at :
NEW GIAN OFFSET PRINTERS
495, D.D.A. Complex, Shahzada Bagh,
Inderlok, DELHI - 110035

PREFACE.

The Berlin Catalogue of Professor Weber and the Bodleian Catalogue of Dr. Aufrecht are by far the best specimens of descriptive catalogues of Sanskrit Manuscripts that have yet been presented to the public. Without pretending to give a complete summary of every book, like D'Herbelot's "*Bibliotheque Orientale*" or Taylor's "Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts," they afford all the information about the codices noticed that can reasonably be expected from works of that description. In preparing the following pages, the author has adopted those works for his models, and followed them as closely as circumstances would admit of. Writing, in many instances, without an opportunity of seeing the texts, and depending in such cases solely on notes prepared by paṇḍits, who do not always enter into his ideas of what is wanted, owing also to the fact of the work being designed to serve only as an inventory—a help to others who may hereafter take up the task of analysis—he has not been able to supply quite as much information as his models do, and make his notices quite as full. It is expected, however, that in the majority of instances, the descriptions given will be found to be all that are needed for a correct understanding of the works enumerated, and in the case of the larger works, to supply a sufficient indication of their nature to help the future analyst in making his choice of what really require further examination. It would have

been a source of satisfaction to the writer if he could have added a few extracts with translations of important passages, but they would have been foreign to the scope of these "Notices," and would have involved the devotion of more time, labour and expense than he was in a position to afford.

The plan followed in collecting information for this work will be found explained in the Prefaces to volumes I and II; and also in the Appendix to this volume.

LIST OF PLATES.

No.

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1020. नरसिंहपुराणम् ।

Substance, country yellow paper, 15 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 8 on a page. Extent, 3136 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk, 1567. Place of deposit, Navadvípa. Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Verse. Correct.

Narasiñha Puráṇa **alias** ***Nṛisiñha Puráṇa.*** **One of the Upapuráṇas. In extent it is one of the smallest, comprising only 3136 s'lokas; it is also of rare occurrence; but it was well known as a standard work four hundred years ago, in the time of Mádhava Achárya, who quotes from it in his commentary on the Parásara Smṛiti; Kamalákara Bhaṭṭa has also cited it in his Súdra-kamalákara. The MS. under notice, is 229 years old, and bears date 1567 S'aka. The general character of the work is very like that of the other Upapuráṇas.** ***Contents:*** **Chapters 1 to 5, Origin of creation. 6, Story of Vas'ishtha and Agastya. 7, Immortality of Márkaṇḍeya and Nṛisiñha. 8, 9, Praise of Vaishṇavas. 10, Márkaṇḍeya's devotions at Prayága, and meeting with Nṛisiñha. 11, Márkaṇḍeya's hymn to Vishṇu. 12, Nṛisiñha's blessings to Márkaṇḍeya. 13, Story of Yama and Yamí. 14, Story of Sávitrí, wife of Kásyapa. 15, Story illustrating the duty of a widow. 16, 17, Allegory of the world as a tree. 18, Praise of Vishṇu; mantra of eight syllables. 19, The race of Áditya. 20, Hymn to Vishṇu, comprising his 108 names. 21, The race of Váyu. 22, The Solar Race. 23, The Lunar Race. 24, Descriptions of the several Manvantaras. 25, 26, History of Ikshváku. 27, History of the Solar Race. 28, History of Sántanu. 29, History of the Lunar Race. 30, Description of the terrestrial sphere. 31, History of Sahasráníka. 32, Rules for performing pujá. 33, Rules for**

offering a hundred thousand homas. 34-41, Incarnations of Vishṇu. 42-45, Abstract of the Rámáyaṇa. 46, Praises of sacred pools. 47, Incarnations of Ráma and Kṛishṇa. 48, Incarnation of Kalki. 49, Story of S'ukra's loss of sight and restoration thereof. 50, Rules for consecrating an image of Nṛisiṅha. 51, Rules regarding what flowers should be offered in worship and what rejected. 52, 53, Duties of the several castes. 54, Duties of Brahmachárís. 55, Duties of householders. 56, Duties of Yatis. 57, Duties of persons in the fourth order of life. 58, Yoga. 59, Proper places for worship. 60, Rules of worship. 61-63, Various places in India sacred to Vishṇu.

Beginning. ॐ नमो नृसिंहाय । तप्तहाटककेशान्तज्वलत्पावकलोचन ।
वज्राधिकनखस्पर्श दिव्यसिंह नमोऽस्तु ते ॥
नखमुखविलिखितदितितनयोरःपरिपतदसृगवलीकलमायः ।
हिमकरगिरिरिव गैरिकमायो नरहरिरवतु स युष्मान् ॥
हिमवद्वासिनः सर्वे मुनयो वेदपारगाः ।
त्रिकालज्ञा महात्मानो नैमिषारण्यवासिनः ॥
येऽर्बुदारण्यनिरताः पुष्करारण्यवासिनः ।
महेन्द्राद्रिरता ये च ये च विन्ध्यनिवासिनः ॥
जम्बुमार्गरता ये च ये च सह्यनिवासिनः ।
एते चान्ये च बहवः सशिष्या मुनयोऽमलाः ॥
माघमासे प्रयागन्तु स्नातुं तीर्थं समागताः ।
तत्र स्नात्वा यथान्यायं कृत्वा कर्म जपादिकम् ॥
नत्वा च माधवं देवं कृत्वा च पितृतर्पणम् ।
दृष्ट्वा तत्र भरद्वाजं पुण्यतीर्थनिवासिनम् ॥
तं पूजयित्वा विधिवत् तेन ते च सुपूजिताः ।
आसनेषु विचित्रेषु दर्भादिषु यथाक्रमम् ॥
भरद्वाजप्रदत्तेषु चासीनास्ते तपोधनाः ।
कृष्णाश्रिताः कथाः पुण्याः परस्परमथाब्रुवन् ॥
कथान्ते तु ततस्तेषां मुनीनां भावितात्मनाम् ।
आजगाम महातेजास्तत्र सूतो महामतिः ॥
व्यासशिष्यः पुराणज्ञो लोमहर्षणसंज्ञकः ।
तं प्रणम्य यथान्यायं स तैश्चापि प्रपूजितः ॥

अप्रविष्टो यथान्यायं भरद्वाजमतेन वः।
व्यासशिष्यं सुखासीनं सूतं वै लोमहर्षणम्॥
तं पप्रच्छ भरद्वाजो मुनीनामग्रतस्तदा॥
भरद्वाज उवाच। शौनकस्य महासत्रे वाराहाख्या तु संहिता
त्वत्तः श्रुता पुरा सूत ऋषिसङ्घाभिरेव च॥
साम्प्रतं नारसिंहाख्यां त्वत्तः पौराणसंहिताम्।
श्रोतुमिच्छाम्यहं सूत श्रोतुकामा इमे द्विजाः॥
अतस्त्वां परिपृच्छामि प्रश्नमेतं महामुने।
ऋषीणामग्रतः सूत तथा चैषां महात्मनाम्॥
कुत एतत् समुत्पन्नं केन वा परिपाल्यते।
कस्मिन् वा लयमभ्येति जगदेतच्चराचरम्॥
किं प्रमाणं च वै भूमेर्नृसिंहः केन तुष्यति।
कर्मणा तु महाभाग तन्मे ब्रूहि महामते॥
कथं च सृष्टेरादिः स्यादवसानं कथं भवेत्।
कथं युगस्य गणनं किं वा स्यात् चतुर्युगम्॥
को वा विशेषस्तेष्वत्र का वावस्था कलौ युगे।
कथमाराध्यते देवो नारसिंहोऽत्र मानवैः॥
क्षेत्राणि कानि पुण्यानि के च पुण्याः शिलोच्चयाः।
नद्यश्च काः पराः पुण्या नृणां पापहराः शुभाः॥
देवादीनां कथं सृष्टिर्मनोर्मन्वन्तरस्य च।
तथा विद्याधरादीनां सृष्टिरादौ कथं भवेत्॥
यज्वानः के च दातारः के च सिद्धिं परां गताः।
एतत् सर्वं महाभाग कथयस्व यथाक्रमम्॥
सूत उवाच। व्यासप्रसादाज्जानामि पुराणानि तपोधनाः।
तं प्रणम्य प्रवक्ष्यामि पुराणं नृहरेरिदम्॥
पाराशर्यं परमपुरुषं विश्वदेवैकयोनिं,
विद्याधारं विपुलमतिदं वेदवेदान्तवेद्यम्।
शश्वच्छान्तं शमितविषयं शुद्धतेजोविशालं
वेदव्यासं विततयशसं सर्वदा तं नमामि॥
नमो भगवते तस्मै व्यासायामिततेजसे।
यस्य प्रसादाद् वक्ष्यामि नारायणकथामिमाम्॥

येन कालाननप्रख्यं रूपमास्थाय योगवित् ।
नखैर्विदारितो दैत्यस्तं नमामि नरेश्वरम् ॥
यदुवंशे यथा प्रजननायं परिकीर्तितः ।
विष्णुप्रसादाद् विना केनापि वक्तुं शक्यते ॥
तथापि नरसिंहस्य प्रसादादेव तेऽधुना ।
प्रवक्ष्यामि यथायुक्तम् भरद्वाज शृणुष्व मे ॥
शृण्वन्तु मुनयः सर्वे शिष्यास्तव ये स्थिताः ।
पुराणं नरसिंहस्य प्रवक्ष्यामि यथातथम् ॥

End. येनैषोऽनेकवर्णैर्निशितनखशिखाम्भःसरवक्त्रि यदीय
प्राणान्तो नारसिंहः करजरनखैर्भिन्नदैत्यविग्रहः ।
किं किं सिंहस्ततः किं नरवरसमपुर्देवपिधं स्तोता
नैवं विशोष्यमीनेन्द्र गुणमयवता सोऽपि वत्स वरीयः ॥
पापं पापं नयाशं झटिति दहदहे कर्कशं नखाना-
मित्येवं दैत्यनाथं विषमकुलिशैरंघ्रिणाम् वः सरोपात् ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहपुराणे व्यासे धर्मार्थकाममोक्षप्रदायिनि परमपुरुषरूपिणि हर-
मेकं स्तुतिस्थं ध्येयो नारायणः सदा नराम्बदेवात्परतरि किञ्चित् ।
श्रीनरसिंहपुराणं समाप्तम् ॥ ६२ ॥०॥

विषयः । अथ विषयदिग्दर्शनाः सन्ति । तत्र—१, २, ३, ४, ५, च सृष्टिकथनम् । ६,
वसिष्ठस्य, पराशरस्य च उपाख्यानम् । ७, मार्कण्डेयस्य नरसिंहस्य चिरजीवि-
त्वम् । ८, ९, च वैष्णवमाहात्म्यम् । १०, मार्कण्डेयस्य प्रयागक्षेत्रादिवर्णनं
नरसिंहसाक्षात्कारश्च । ११, मार्कण्डेयकृतविष्णुस्तुतिः । १२, यमदानम् । १३,
यमयमीसंवादः । १४, कश्यपपत्न्याः अदितेः पातिव्रत्योपाख्यानम् । १५,
सुतनार्यापातिव्रत्योपाख्यानम् । १६, संसारस्य वृक्षरूपवर्णनम् । १७, संसारसा-
गरतरणादिवर्णनम् । १८, अष्टाक्षरमन्त्रमाहात्म्यम् । १९, आदित्यवंशवर्णनम् ।
२०, विश्वकर्मकृतं विष्णोरष्टोत्तरशतनामकीर्तनम् । २१, मनुवंशवर्णनम् । २२,
सूर्यवंशवर्णनम् । २३, सोमवंशवर्णनम् । २४, स्वारोचिषादिमन्वन्तरवर्णनम् ।
२५, २६, इक्ष्वाकुचरितम् । २७, सूर्यवंशानुचरितम् । २८, सगरचरि-
तम् । २९, सोमवंशानुचरितम् । ३०, भूगोलवर्णनम् । ३१, ध्रुवाख्यान-
चरितम् । ३२, पूजाविधिः । ३३, [illegible] । ३४, अवताराणां प्रादु-
र्भावः । ३५, मत्स्यावतारः । ३६, कूर्मावतारः । ३७, वराहावतारः । ३८,
नृसिंहावतारः । ३९, वामनावतारः । ४०, परशुरामावतारः । ४१, रामा-

वतारः । ४२—४५, रामावतारकथा । ४६, सीतावर्णना । ४७, रामकृष्णावतारः ।
४८, कल्क्यवतारः । ४९, युगधर्मवर्णनम् । ५०, महर्षिवंशविवरणपद्धतिः ।
५१, पुष्पादीनां पूजने विधिनिषेधकथनम् । ५२, सर्वधर्मकथनम् । ५३,
वर्णाचारकथनम् । ५४, मद्यपानादिनिषेधः । ५५, ब्रह्मचर्यधर्मः । ५६, यतिधर्मः ।
५७, तुरीयाश्रमधर्मः । ५८, योगाभ्यासः । ५९, वर्णसंकरादिविवेकः । ६०,
पूजनप्रकरणम् । ६१—६२ विष्णुपूजनकथनमेव ।

No. 1021. बृहन्नारदीयपुराणम् ।

Substance, country paper, 14 × 3½ inches. Folia, 201. Lines, 6 on a page. Extent, 3467 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1620. Place of deposit, Navadvípa, Ajita Nyáyaratna. Another copy with Vrajanátha Vidyáratna of the some place. Appearance, old. Verse. Correct.

Bṛihannáradíya Puráṇa. An Upapuráṇa like the last, entitled the greater (Bṛihat), to distinguish it from the Náradiya, one of the Mahá or great Puráṇas. Curiously enough, none of the Bṛihannáradíya P. hitherto met with by Wilson and others (Vishṇu Puráṇa, I, p. 41) contains more than 3500 s'lokas like the MS. now under notice, whereas the Náradiya is said to comprise twenty five thousand verses. *Contents:* 1, Merit of hearing the Puráṇas. 2, Object of the Puráṇa. 3, Vishṇu's attribute of pervading the universe. 4, Story of Mrikaṇḍu. 5, Praise of the worshippers of Vishṇu. 6, Merits of Tulasi leaf, Ganges, Benares &c. 7-9, Story of Sagara. 10, 11, Story of Bali and the Dwarf incarnation. 12, Persons to whom gifts should be made. 13, Ritual for worshipping S'iva and Vishṇu. 14, The different hells described. 15, Story of Bhagiratha's bringing down the Ganges on the earth. 16, 17, Various fasts enjoined. 18, Gift of flags, wells, tanks, &c. 19, Rules of the Purṇimá fast. 20, Fast on the 11th of the month in certain months of the year. 21, Story of the Bhadrasíla who observed that fast. 22, Duties of the four castes. 23, Duties of Brahmachárís. 24, Rules regarding marriage. 25, Etiquette appropriate for householders. 26, Rules regarding S'ráddhas. 27, Rules regarding ceremonies when two lunar dates conjoin in the same day. 28, Expiations. 29, The way to the region of Yama described. 30, Transmigration. 31, Knowledge

and Yoga necessary for salvation. 32, Dispassion, how produced. 33, 34, Story of Devamálí and his death at Benares. 35, Salvation of Kalika, a hunter, and great sinner, by the recitation of the name of Hari. 36, Hymn to Vishṇu by Uttaṅka. 37, Merit of devotion to Vishṇu. 38, Characteristics of the several Yugas: the name of Hari, the only means of salvation in the Kali age: merit of hearing the Puráṇa.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । वन्दे वृन्दावनासीनमिन्दिरानन्दमन्दिरम् ।
उपेन्द्रं सान्द्रकारुण्यं परानन्दं परात्परम् ॥
ब्रह्मविष्णुमहेशाख्या यस्यांशा लोकसाधकाः ।
तमादिदेवं चिद्रूपं विशुद्धं परमं भजे ॥
सूत उवाच । शौनकाद्या महात्मान ऋषयो ब्रह्मवादिनः ।
नैमिषाख्ये महारण्ये तपस्तेपुर्मुमुक्षवः ॥
जितेन्द्रिया जिताहाराः सन्तः सत्यपरायणाः ।
यजन्तः परया भक्त्या विष्णुमाद्यं सनातनम् ॥
अजीर्णाः सर्वधर्मज्ञा लोकानुग्रहतत्पराः ।
निर्ममा निरहङ्काराः परेश्वरगतमानसाः ॥
वाञ्छाकामादिरहिता शमादिगुणसंयुताः ।
कृष्णाजिनोत्तरीयाश्च जटिला ब्रह्मचारिणः ॥
गृणन्तः परमं ब्रह्म जगच्चक्षुःसमौजसः ।
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञाश्चिरं नैमिषकानने ॥
यज्ञैर्यज्ञपतिं केचित् ज्ञानैर्ज्ञानात्मकं परे ।
केचिच्च परया भक्त्या नारायणमपूजयन् ॥
एकदा ते महात्मानः समाजं चक्रुरुत्तमाः ।
धर्मार्थकाममोक्षाणामुपायं ज्ञातुमिच्छवः ॥
षड्विंशतिसहस्राणि मुनीनामूर्ध्वरेतसाम् ।
तेषां शिष्यप्रशिष्याणां सङ्ख्या वक्तुं न शक्यते ॥
मुनयो भावितात्मानो मिलितास्ते महौजसः ।
लोकानुग्रहकर्त्तारो वीतरागा विमत्सराः ॥
यानि क्षेत्राणि पुण्यानि यानि तीर्थानि भूतले ।

कथं चरो मनुष्याणां भक्तिरव्यभिचारिणी ।
येन विज्ञेन च सर्वं कर्मबन्धविमोचनः ॥
इत्येवं प्रश्नमालानामनुक्रमात् प्रेक्ष्य शौनकः ।
कृताञ्जलिर्महाभागाणेदं विनयान्वितः ॥
शौनक उवाच । याके त्रिवामले पुण्ये कृतः पौराणिको भवः ।
यज्ञवैदेवज्ञविधैर्विधवद्यं जनार्दनम् ॥
स एतद्वित्तं वेत्ति व्यासशिष्यो यतो मुनिः ।
पुराणसंहितावक्ता व्यासो वै लोकवर्धनः ॥
युगे युगे चाल्पधर्मान् निरीक्ष्य मनुजानृनः ।
व्यासविग्रहरूपेण वेदभागं करोति वै ॥
वेदव्यासमुनिः साक्षान्नारायण इति द्विजाः ।
प्रमुखः सर्वशास्त्रेषु कृतसु व्यासमानितः ॥
तेन संभावितः सूतो वेदव्यासेन धीमता ।
पुराणानि च वेदेष्व व्यासो लोके ततः परः ॥
यः पुराणार्थविल्लोके स सर्वज्ञः स बुद्धिमान् ।
स व्यासो मोक्षधर्मज्ञः कर्मभक्तिकलापवित् ॥
वेदवेदाङ्गशास्त्राणां सारभूतं मुनीश्वराः ।
जगद्धितार्थं तत् सर्वं (यः) पुरा कृतवान् मुनिः ॥
ज्ञानार्थो वै कृतसु सर्वशास्त्रार्थकोविदः ।
तस्मात् तमेव प्रक्ष्याम इत्युक्ते शौनको मुनीन् ॥
ततश्च शौनकं सर्वे मुनयो वाक्यदां वरं ।
समाश्रित्य मुनमार्गे साधु साध्विति चाब्रुवन् ॥
अथ ते मुनयो जग्मुः पुण्यं सिद्धाश्रमं वनम् ।
वन्यजन्तुसमाकीर्णं मुनिभिः परिशोभितम् ॥
मनोज्ञभूरुहलतावपुष्पाभिभूषितम् ।
नादाह्लादसरसां रम्यलतिकालिसमाकुलम् ॥
तत्र नारायणं देवमनन्तमपराजितम् ।
यजनमग्निहोत्रेण हृदब्ज तेजवर्धनम् ॥
यथार्थमर्पितात्मेन कृतेन प्रणितोत्रभः ।
इत्यनन्तदयं तत्र मधुमेधायते ॥
अध्यापनप्रयातं मुनिं पौराणिकोत्तमम् ।

शृण्वन्तु (ते) मयाख्यातं नैमिषारण्यवासिनः ॥
ऋषय ऊचुः । सबन्धातिथयः प्राज्ञा ज्ञातिवंशोऽपि सूतज ।
प्राप्तयोपचारेण पूजयामास् यथाविधि ॥
द्विवैककेशो पि श्रीवर्णि पीता चन्द्रकलाधरम् ।
प्राकाशतम् यको मुने नमुचनिःसृतम् ॥
येनेदमखिलं जातं सदाधारं सदात्मकम् ।
यस्मिन् प्रतिष्ठितं नाम यस्मिन् वा लयमेष्यति ॥
केन विष्णुः प्रसन्नः स्यात् स कथं पूज्यते नरैः ।
कथं वर्णाश्रमाचाराश्चातिथेः पूजनं कथम् ॥
सफलं स्याद् यथा कर्म मोक्षोपायः कथं नृणाम् ।
भक्त्या किं प्राप्यते पुंभिर्भक्तिश्च कीदृशी ॥
वद सूत मुनिश्रेष्ठ सर्वमेतदशेषतः ।
कथनो जायते तुष्टिः श्रोतुं त्वद्वचनामृतम् ॥
सूत उवाच । शृणुध्वमृषयः सर्वे यदिष्टं वो वदाम्यहम् ।
गीतं सनत्कुमाराय नारदेन महात्मना ॥
पुराणं नारदीयाख्यं एतद् वेदार्थसम्मितम् ।
सर्वपापप्रशमनं दुष्टग्रहनिवारणम् ॥

End. पठन्ति यदि वा लोकाद् ये शृण्वन्तीदमुत्तमम् ।
ते सर्वे पापनिर्मुक्ता यान्ति परमां गतिम् ॥

Colophon. इति श्रीबृहन्नारदीये पुराणेऽष्टत्रिंशोऽध्यायः ॥०॥ समाप्तश्चेमदिति ॥०॥

विषयः । इह अष्टत्रिंशदध्यायाः सन्ति । तत्र——१मे, पुराणश्रवणादरादिनिरूपणम् । २ये, एतत्पुराणकथने प्रवर्त्तितुः स्थाननिर्देशश्च । ३ये, विष्णोः सर्वगतत्वकथनम् । ४र्थे, मृकण्डुचरितवर्णनम् । ५मे, गङ्गायाः माहात्म्यवर्णनम् । ६ष्ठे, गङ्गा-दीनां तुलस्यादीनां नारायणादीनां च माहात्म्यकथनम् । ७मे, ८मे, ९मे, स-गरोपाख्यानम् । १०मे, वर्णिकर्त्तव्यप्रस्तावः, पतितैकः, वर्णिरचितदेवा-दीनां दानम् । ११शे, नानाव्रतादिकथनम् । १२शे, दानपात्रनिर्णयः । १३शे, शिवविष्ण्वादीनां पूजनप्रकारादिः । १४शे, सगरवंशादे यथायथं नरकादिवर्णनम् । १५शे, भगीरथचरितकथनम् । १६शे, १७शे, विविधधर्मकर्मानुपदेशः । १८शे, धन-धान्य-वस्त्रावदानादीनामुप-देशः । १९शे, पूर्णिमाव्रतादेः प्रयोगविधानम् । २०शे, ध्वजारोपणादीनां प्रयोगः फलादिकथनञ्च । २१शे, एकादशीव्रतविधि-भद्रशीलोपाख्यानम् ।

१२शे, धानाभ्यासानुवर्त्तकमोक्षकथनम्। १३शे, प्रवचनैकलोकथनम्। १४शे, उदासनादि। १५शे, प्रविर्भा उदासारकथनम्। १६शे, नावविचारम्। १७शे, उपदिश्यमानविधीनां कार्यविशेषे विधिनिर्णयः। १८शे, प्रवचित्त-कथनम्। १९शे, वनवासपरिचयकथनम्। २०शे, पुनर्जन्मकथनम्। २१शे, मोक्षसाधनं ज्ञानं तदुपायश्च मोक्षसाधनमिति निर्णीतम्। २२शे, वैराग्यो-दयप्रकारः। २३शे, देहादिषु ममत्वं त्यक्त्वा तत्र प्रतीत्यवमानोक्त-धर्मश्च। २४शे, नानाप्रकारवेदशास्त्रेषु प्रतिपादकः पद्धतिः। २५शे, पुराणाः कथितनामकथाभ्यः परिनामप्रवादानुवादः। २६शे, तत्तुल्यं-चिन्तनम्। २७शे, चिन्तनविधिप्रकरणम्, चिन्तनविधिप्रकाराद्देव इत्यादीना-मित्यत्रात्मादिप्रकरणम्। २८शे, पुण्यकं, कर्मकाण्डं, परिनामैक्य कथा-पुराणोपायः, पूर्वमात्रदेहविनाशकारणम्, एतत्र पुराणस्य पाठफलश्रवण-फलकथनञ्चेति॥

No. 1022. अध्यात्मसारः।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 15 on a page. Extent, 487 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Adhyátmasára. A treatise on Vedántic theosophy, and salvation through the medium of knowledge or Jnáná, including various rules for the observance of those who have acquired divine knowledge. By Tírtha Svámí. The work comprises twenty-one sections.

Beginning. वन्दामि गुरुपादानां महर्षिमद्भ्योपरम्।
संसारबन्धविध्वंसं चरणद्वयविनिर्मितम्॥ अध्यात्म—

End. नामसंसाराः। वेदविद्योपरमात्मादिश्रुतिः परमा स्तुता।
मतिस्तुतौ। मध्यमा सर्वेषां च पुराणो गुरुसत्तमः।
वदताममितमदैव पुरुषो ज्ञानविदुषाः॥

Colophon. इति श्रीवेदान्तसिद्धान्तसङ्ग्रहेऽध्यात्मसारः। ऐषाममयगुप्ता गु—शेष दिव्यहर-देव-शाखित्रय वैष्णव-वासुदेव-मीमांसा-वावत-वाक्य-वाक्यार्थ-वाद-नामानि१२। वैराग्यमपि गु—वेदाधार-पद्धतिर्मित्र-नामविद-विद्या-वस-विचार-राजा-

गुरु-लाघव-लक्षण-प्रामाण्यवादि-वाक्यविधा-ऽनुमिति-वैशेषिक-तत्त्व-पुराण-ऽध्यर्ध-
मान-मानसे-द्रव्यप्रकाश-जैवपदार्थ-पेन्याससारादि ॥ २४ ॥ ४९ ॥

विषयः। दृश्यैकविंशतिपरिच्छेदाः सन्ति। यथा हि—१, ज्ञानिलक्षणाः। २, मता-
भावः। ३, सत्तादिलक्षणम्। ४, सत्ताभावः, । ५, मायाभावः। ६, माया-
भावः। ७, प्रामाण्यम्। ८, विधिनिषेधाभावः। ९, भावाभावः। १०,
वाक्यतोर्थनिन्दा। ११, वाक्यभेदनिन्दा। १२, पूजादिसाधनादि। १३,
गुणलक्षणम्। १४, वेदादिलक्षणम्। १५, कर्मनिन्दा। १६, १७, ज्ञानकर्म-
योरसाधारणम्। १८, सर्वदोषः। १९, तथाकाशादेर्लक्षणम्। २०, २१, मा-
निवेशाद्ये, ज्ञानविधा चेति।

No. 1023. पदार्थतत्त्वम्।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 131 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1745. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Padártha-tattva. A Nyáya dissertation on time, space, mind, matter, and other categories. By Siromaṇi Bhaṭṭáchárya.

Beginning. अथ पदार्थतत्त्वं निरूप्यते। तत्र—दिक्कालौ नेश्वरादतिरिच्येते। माना-
भावात्।

End. तथात् कार्यं कारणत्व उभयमेवातिरिक्तमिति ज्ञतं पदवितेन।
सर्वेषां युक्तिसिद्धानां तत्त्वानां प्रयत्नतः।
सर्वेद्धर्मसिद्धान्तविरोधो नैव दूषणम्॥
कार्य + + ज्ञा सिद्धान्तविरोधेनापि पण्डिताः।
चिन्ता विचार न त्याज्या विचारस्तत्त्व सततः॥
सर्वत्राकार्यतत्त्वज्ञान् तथा तथा वराक्षात्।
इदं वाचे मद्युक्तानि विचारयत सादरम्॥
रीतिरेषा न दोषाय येषिता पूर्वसूरिभिः।
वसिर्युक्तिर्विचाराय वाचस्ते विदुषोऽसराय॥

Colophon. इति तथागतोपाध्यायशिरोमणिभट्टाचार्यविरचितं पदार्थतत्त्वं समाप्तम्॥

विषयः। वैशेषिकविद्याभिमतानां द्रव्यादीनां खण्डनम्, न्यायाद्वैतविदां प्रमा-दीनां कतिपयानां स्वीकरणञ्च। तथा हि——द्रव्यत्वं न। गोत्वं न। तमो न। परमाणुर्न। द्व्यणुको न। रूपादीनां इन्द्रियग्रहणयोग्यत्वं न। द्वयत्वं न गुणान्तरम्। परत्वापरत्वे गुणान्तरे न। विशेषो पदार्थान्तरं न। चित्तं का-तिरिक्तं रूपम्। कर्मोऽपि चाक्षुषवृत्तिः। कर्मापि चाक्षुषवृत्ति। सत्ताप-चानुगतप्रतीतिविषयोऽखण्डोपाधिः। गुणत्वं न जातिः।— सत्ता पदार्थान्तर-मेव। अभिन्नव्यक्तिरिच्यते। सङ्ख्या च पदार्थान्तरं न तु गुणः। शक्तिः पदार्था-न्तरम्। कारणत्वं पदार्थान्तरम्। इति। (अत्रैव हि टीका १११ ख-ण्डान्विता।)

No. 1024. छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम्।

Substance, country-made yellow paper, 18¼ × 5¼ inches. Folia, 24. Lines, 15 on a page. Extent, 2340 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Another copy with Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Chhándogya-mantra Bháshya. This is a better and complete codex of the work noticed under No. 491, (ante vol. I, p. 7.) The author of the commentary is Gunavishnu.

Beginning. अङ्गुष्ठाय नमस्कुर्वे भक्तानां यत्प्रसादतः।
स्वप्नान्तर्विनिद्धूतस्ता भावा यान्ति यथागताः॥
छन्दःस्थित भास्करः किरणासूयदीप्त येदं ब्रह्मविद्यानाति योऽर्थम्———
ॐ ब्रह्मज्ञानिम्———यजुरिदम्———

End. ॐ चतुष्पादः पुरुषः चतुष्पाद समाहितः।
देवः सर्वस्य जगतः प्रभुः प्रीणातु विश्वसृक्॥
———प्रीणातु इत्यात्मसंस्कारार्थः॥

Colophon. इति छान्दोग्यमन्त्रभाष्येऽष्टमः प्रपाठकः॥ (अष्टपाठकः षड्भिः द्वितीयप्रपाठकीयैः पोषकः।)
छन्दःसंप्रयोगार्थं पाठकाधनभीरुणा।
गुणविष्णुना छान्दोग्यमन्त्रभाष्यं यथोचितम्॥

विषयः। छान्दोग्यानां ब्राह्मणानां सामवेदिनां विवाहादिसंस्कारोपयुक्तानां मन्त्राणां व्याख्यानम्॥

No. 1025. प्रागुद्धारसंग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 15 on a page. Extent 509 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Práguddhára-sańgraha. A dissertation on the non-dual theory as developed severally in the Vedánta, the Tantras, the Smritis and other works, and on salvation, and the best means of attaining it. By Tírtha Svámí. The work is divided into 37 chapters.

Beginning. सर्वंब्रह्म सर्वमनुरूपं तदीयमेव यत् ।
तदृशं नास्त्येवापि न आत्मे आत्म एव च ॥

End. अनुसन्धानवशेनैते शरीरपारवश्यलाभतः क्रीडा तेन जना सुखयन्ति ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिविरचितप्रागुद्धारसंग्रहः समाप्तः ।

विषयः । इह सप्तत्रिंशत्परिच्छेदाः । यथा हि—१, तान्त्रिकाद्वैतम् । २, पौराणाद्वैतम् । ३, आर्षाद्वैतम् । ४, पौराणिकाद्वैतम् । ५, वात्स्यायनाद्वैतम् । ६, वाङ्मयिकाद्वैतम् । ७, प्रकृति नानात्वम् । ८, प्रत्यक्षादिस्वे । ९, योगलक्षणम् । १०, तत्र प्राणयोगलक्षणानि । ११, जीवन्मुक्तिवैविध्यम् । १२, उपासनालक्षणम् । १३, गुर्वादिनिरूपणम् । १४, तत्र गुरुपदलक्षणम् । १५, योगधारणाक्रमः । १६, धर्माधर्मलक्षणम् । १७, देहस्य चेतनम् । १८, देवतत्त्वम् । १९, इन्द्रियतत्त्वम् । २०, ऐश्वर्यतत्त्वम् । २१, ज्ञानविकारलक्षणम् । २२, देहस्थापनम् । २३, सारस्वतादिः । २४, सार्वाङ्गम् । २५, ज्ञानकोषः । २६, चित्तादिविकल्पः । २७, निरवयवधर्मोपलम्भः । २८, ज्ञानस्वरूपम् । २९, चिदात्मवादः । ३०, अद्वैततत्त्वम् । ३१, मुक्तिकारणनिरूपणः । ३२, रागादिदोषः । ३३, संसारस्य नानात्वम् । ३४, तत्र तत्त्वानुभवम् । ३५, प्रणवमार्गः । ३६, ज्ञानवचनम् । ३७, गीतामहावाक्यमिति ।

No. 1026. तत्त्वरूपम्—तत्त्वरूपरत्नम् ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 30. Extent, 54 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nayáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Tattva-sútra with a commentary entitled *Tattva-sútra-ratna.* A series of twenty-six aphorisms on the leading subjects of the Vedánta, viz. Intellect, Soul, Guru, mukti, Prakriti, the elements, &c., with a commentary. By Tírtha Svámí.

Beginning. मूलम्——अथ चैतन्यम् ॥ १ ॥
टीकायाः——आचार्यचित्सुखचरणाब्ज योगार्चैकप्रातोऽस्मि हि ।

End. मूलम्——एतैः सर्वै तत्त्वैः सर्वं तत्त्वाः ॥ २६ ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं तत्त्वसूत्रं समाप्तम् ।
टीकायाः——इत्याचार्यश्रीमत्तीर्थस्वामिकृतमतत्त्वसूत्रचिद्रत्नं चिन्मयम् ।
इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं तत्त्वसूत्ररत्नं समाप्तम् ॥

विषयः । इह षड्विंशतिसूत्राणि सन्ति । तथाहि षड्विंशतिसूत्रैः——
चैतन्य—आत्मा—ब्रह्म—गुरु—मुक्ति—प्रकृति—देवदेवी—आकाश—वायु—ज्यो-
तिः—आप—वेद—जीव—ब्रह्म—भगवान्—मन्त्र—ध्यान—अक्षर—प्राण—मनः—
बुद्धि—धर्म—कर्म—अभाव—माया—जगत्—अविद्या—इन्द्रिय—इत्येतेषु षड्विंशत्-
पदार्थानां स्वरूपेषु तत्त्वनिर्णयनम्; अन्येन तु रूपेणानुपपन्नानां त-
त्त्वरूपत्वेऽपीति ॥

No. 1027. शाक्तसर्वस्वम् ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 13—14 on a page. Extent, 342 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

S'ákta-sarvasva. An attempt to reconcile the principles of the S'ákta cult with the Vedánta doctrine, or the metaphysics of the Tantra reduced to a philosophical system. By Tírtha Svámí. The work comprises eleven chapters.

Beginning. ॐ ॥ अस्ति विवेकं त्रोपवीतस्य विद्वेः सम्यक् अस्मि च अतीपथी न तु कर्मादि
अतीकः ।

End. पिपासुत्मानां किञ्चित् किञ्चिद्व्यक्तव्यानाः ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं शाक्तसर्वस्वं समाप्तम् ॥

विषयः। अत्र एकादशपरिच्छेदाः। तथा हि——१, शान्तीयशब्दार्थः। २, पूजका-दीनां श्रेयस्तु। ३, वंशांशिनोरभेदः। ४, वनकालीनकर्तव्यम्। ५, आत्मा-नात्मनीनिरूपणम्। ६, भक्तितत्त्वम्। ७, मायातत्त्वम्। ८, मायानुकरणोपायः। ९, आत्मतत्त्वम्। १०, आत्मतत्त्वम्। ११, तीर्थविवेकतत्त्वञ्चेति।

No. 1028. विचारार्कसङ्ग्रहः।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¼ inches. Folia, 7. Lines, 14 on a page. Extent, 324 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vichárárka-sañgraha. Dissertations on various topics of theology and metaphysics, such as the purport of Víjamantras, the object of the Gítá, Tantras treating of the Vedántic doctrine, expiations, nature of salvation, the true meaning of nonduality, characteristics of transcendental meditation, the highest object of humanity, defects of the Sáñkhya system, &c. By Rámánanda. The work is arranged under 27 sections.

Beginning. ध्यात्वा गुरुपदद्वन्द्वमालोच्यानेकपुस्तकम्।
रामानन्दोऽहमन्ताख्यो विचारार्कं करोम्यहम्॥

End. अत्र इत्यात्मिकाः केचित् काम इत्यपरे जनाः।

Colophon. इति विचारार्कसङ्ग्रहः समाप्तः॥

विषयः। अत्र सप्तविंशतिपरिच्छेदाः। तथा हि——१, मन्त्राणामर्थः। २, गीतार्थः। ३, वेदान्तीयतन्त्राणि। ४, प्रायश्चित्तानि। ५, आत्ममुक्त्योरैक्यम्। ६, ज्ञान-प्रशंसा। ७, कारणद्वयता। ८, अद्वैतव्युत्पत्तिः। ९, समाधिलक्षणम्। १०, परमतत्त्वम्। ११, विरोधाभासः। १२, शास्त्रदोषः। १३, सांख्यमीमांसा। १४, निर्देवैक्यम्। १५, लिङ्गादिविचारतत्त्वम्। १६, मन्त्रयोनितत्त्वम्। १७, सांख्यमीमांसादि च। १८, कपिलमतानां दोषः। १९, कलिधर्मः। २०, जीव-मुक्तिविभागः। २१, यथाभूतगुणाः। २२, चरितत्त्वम्। २३, ध्यानतत्त्वम्। २४, अक्षरतत्त्वम्। २५, योगव्युत्पत्तिः। २६, आत्मतत्त्वम्। २७, सर्वविषयश्चेति।

No. 1029. सङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¼ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 185 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Saṅgraha. A collection of the leading passages on Metaphysics to be found in the Mahábhárata and other standard works. Anonymous.

Beginning. ओं । महाभारते युधिष्ठिरं प्रति भीष्मवाक्यः ।
यदि सन्नाथवतः स्थितिं राजन् कश्चिदवाप्नुयात् ।
पर्वताग्र इवाचैव क्षिप्रं स्थितिमवाप्नुयुः ॥

End. एतत्सर्वं निबोद्धुमिच्छेताम् ॥०॥

विषयः । महाभारतादिग्रन्थविषयकवचनानां सङ्ग्रहः ।

No. 1030. वाशिष्ठसारः ।

Substance, country-made yellow paper, 11¾ × 4¼ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 156 s lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vás'ishṭha-sára. An abstract of the philosophical portion of the Yogavás'ishṭha Rámáyaṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. ओं । भरद्वाजं प्रति वाल्मीकिवाक्यम् ।
अनघ ज्ञानसत्ताख्य ज्ञानख्याकाशवर्चेवत् ।
अपुनः स्मरणं याथो मन्ये विस्मरणं परम् ॥

End. इत्यप्रकरणैकनिष्ठतां सार उक्तः ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिविरचितवाशिष्ठसारे चतुर्थः पादः समाप्तः ॥

विषयः । चतुष्पादोऽयं ग्रन्थः । अत्र योगवाशिष्ठात् सारवचनान्युद्धृत्य व्याख्यातानि, तेषु च चत्वारः पादा अवच्छिन्नाः ।

No. 1031. वाशिष्ठीयगूढार्थः ।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¼ inches. Folia, 3. Lines, 14 on a page. Extent, 117 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Vás'ishṭhíya-gúḍhártha. A commentary on the last named work, by its author Tírtha Svámí.

Beginning. यदिगुणविवर्जी सन्मरूपोऽप्यमात्मा
भव इव सगुणश्च सोऽपमोत्वात्तिरोधः ।
सकलजगदशेषाकाररूपोऽप्यशेषा-
स्विदपि सदपि मायामात्रविभ्रमविभ्रमः ।
अथ वाशिष्ठीयगूढार्थः । यदैव समुत्पन्ना व्याख्यापिका तदात्माथ प्रतीत्यनि-
ग्राहिका इति श्रीरत्नाभिधः ।

End. सकलव्याख्यानानां प्रमाणानि विष्णुसहस्रनाम-शतत्वचतुष्ट-मञ्जरिका-समाख्या-
यानां टीकासु लिखितानि । अन्यत्राप्तसमाहितमपि लिखितम् ।

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिविरचितवेदान्तसिद्धान्तगूढार्थः समाप्तः ।

विषयः । वासिष्ठीयरामायणस्य व्याख्यानम् ।

No. 1032. विष्णुसहस्रनामटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent, 154 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Vishṇu-sahasranáma Ṭíká. A gloss on S'aṅkara's commentary on the hymn to Vishṇu comprising his thousand names as given in the Bhágavata Puraṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. नत्वा श्रीमच्छङ्कराचार्यं स्वस्वभावदीपकं ।
अहितानलसन्तौद्यं नामभाष्यं करोति च ।
इत्येतदर्थान्निर्दिष्टानि पदान्यत्र वदति च ।
अपेक्षितानि नानि नामभाष्यस्य सङ्ग्रहे ।

End. भाव-स्वाख्यानादिष्वभावो विराट्कि। न मीवः चान्तितादेव भवति ना-मर्वेव न भवति। यदेव यत्ना श्रीदामश्रीनिवासाचार्य व्याख्या सर्वेदा॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिविरचितश्रीविष्णुसहस्रनामव्याख्या समाप्ता॥

विषयः। विष्णुसहस्रनामव्याख्यानम्।

No. 1033. भागवतसंग्रहः।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¼ inches. Folia, 23. Lines, 13 on a page. Extent, 934 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhágavata-saṅgraha. An abstract of the philosophy of the Bhágavata Puráṇa. By Tírtha-Svámí.

Beginning. श्रीमद्भागवते सर्वे शास्त्राद् मङ्गलमिष्टेन।
पुराणं संग्रहं कुर्वे हितार्थं सङ्ग्रहात् परम्॥
यं प्रव्रजन्तमित्यादि वा। जन्माद्यस्येत्यादि। धर्मं इत्यादि। निगमकल्पतरोरित्यादि।
यं स्वानुभावमित्यादि। कः सानुभावमित्यादयः। प्रश्नाः। पुराण वक्तुः।
देवकी वसुदेवस्य जातो यस्य चिकीर्षया।
आर्याशालिनि। यस्यां यदौ वा। यथार्थेन, तन्मयम्।

End. पुरुषोत्तमस्थान (?) न मोक्षं व्रजाम्यहम्।

Colophon. इति तीर्थस्वामिविरचितभागवतसंग्रहः समाप्तः।

विषयः। भागवतोक्तशास्त्राणां सारस्य संग्रहः।

No. 1034. भावार्थदीपिकासंग्रहः।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¼ inches. Folia, 6. Lines, 15 on a page. Extent, 337 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhávártha-dípiká-saṅgraha. Explanations of some of the leading passages of the *Bhávártha-dípiká*, a work on the purport of the Bhágavata Puráṇa. Anonymous: probably a work of Tírtha Svámí.

Beginning. नानार्थदीपिकानामकोऽयं ग्रन्था क्वचित् क्वचित् ।
अध्यक्षस्य चित्रालाकाः किञ्चित् किञ्चिदुपेक्षितम् ॥
सर्वत्र लिखितं दृष्ट्वा पोषकं पुस्तकान्तरे ।
यथा बहुस्थले किञ्चिद् बहु यत् यत्र तत्त्वं तथा ॥
नानात्वेन ज्ञेय यत्नोऽस्मिन्ते मेव सज्जनैः ।
अयुक्तिवाक्यवेदम् पुरातनमिति दर्शितम् ॥
अत एवास्य भावेन भावङ्गमीयम् । क्वचित् पुराणान्तरमिति भावङ्गमीयं ।
यदैतदुक्तं यथोक्तमेवान्तरमेवापत्तिकं । ननु वक्तव्यारेण ॥१।१।८॥
गुणेन वेदान्तादिषु वचनेन ॥१।२।१२॥

End. अध्यायैकश्लोकादिषु सङ्ग्रहः ।

Colophon. इति नानार्थदीपिकासङ्ग्रहः ।

विषयः । भागवतीयवचनानां यथाज्ञानानां सङ्ग्रहः ॥

No. 1035. भागवतमञ्जरी ।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¾ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 210 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhágavata-mañjarí. A dissertation on the nature and contents of the Bhágavata Puráṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. श्रीभागवतस्य भागवता यथाख्यानाद् यं ग्रन्थादिश्लोकश्लाघ्यमानत्वादि न-
आपि ग्रन्थानिर्मितत्वात् पाठे न दोषः, (?) अतएवपुराणान्तरे भागवतल्पादिषुत ।

End. यद्यपि नारदीयपुराणेऽपि सप्तपञ्चाशदिष्टं तथापि शास्त्रिणावद्भागवताधि
अधिकानि भागवतसङ्ग्रहादावेन ।

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृता भागवतमञ्जरी समाप्ता ॥

विषयः । भागवतीयविचारसङ्क्षेपः ।

No. 1036. अद्वैतनिर्णयसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 10—14 on a page. Extent, 96. s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Advaita-nirṇaya-saṅgraha. An attempt to identify Vishṇu, S'iva, &c. with the Supreme Bramha. By Tírtha Svámí.

Beginning. पाशीषविष्णुवचनमावडीकायां——ईषद्वैतं जगदुपसितय पराइरामायवना-
रेष विष्णुना मयाद्वैताराधनम् ।

End. अद्वितीयमस्य अखण्डत्वाद्यनि नाम भवति ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतौ सङ्ग्रहे समाप्तः ।

विषयः । शिवविष्णादीनां अद्वैतब्रह्मत्वानि ।

No. 1037. दीपिकाप्रकरणक्रमसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent, 18 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Dípiká-prakaraṇa-krama-saṅgraha. An analytical index to the author's Bhábártha-dípiká-saṅgraha on the principles of the Vedánta. By Tírtha Svámí.

Beginning. अथ भावार्थदीपिकासङ्ग्रहस्य प्रकरणविभागः । स्वकृतनिर्णयसङ्ग्रहे ग्रन्थकृत्ये ।
तत्र वेदान्तस्य नास्तिकत्वम् ।

End. शिवसेन नामकथनं सुखपदम् ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतभावदीपिकादिसङ्ग्रहस्य प्रकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । स्वकृतभावार्थदीपिकायाः सविचारसूचीनिर्बन्धः ।

No. 1038. सहस्रनाममालाकला ।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¼ inches. Folia, 6. Lines, 14 on a page. Extent, 262 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Sahasra-náma-málá-kalá. Explanations of the more important words in forty-three hymns, by the author, in praise of the thousand names of Bhuvanes'varí, Annapurṇá, Mahá-lakshmí, Durgá, Káli, Tárá, Tripurá, Bhairaví, Chhinnamastá, Mátangí, Sumukhí, Sítá, S'iva, Ráma, Krishṇa, and Vishṇu. By Tírtha Svamí.

Beginning. अथ प्राक्स्वकृतानि नामानि तानि तु व्याख्यास्यामि ।

End. जयश्रीदं । जयदो जयदीतः कथा च जयेश्वराय । इति व्याख्या ।

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिविरचिता सहस्रनाममालाकला समाप्ता ॥

विषयः । स्वकृतत्रिचत्वारिंशत्स्तोत्रेषु सहस्रनामस्तोत्रेषु यानि नामानि दुरूहाणि तान्येवेह व्याख्यातानि । तानि च सहस्रनामस्तोत्राण्यन्तर्गतानि, यथा— भुवनेश्वर्याः १ । अन्नपूर्णायाः २ । महालक्ष्म्याः १ । दुर्गायाः ७ । काल्याः ८ । तारायाः ५ । त्रिपुरायाः २ । भैरव्याः २ । छिन्नमस्तायाः १ । मातङ्ग्याः १ । सुमुख्याः १ । सीतायाः २ । शिवस्य ७ । रामस्य २ । कृष्णस्य २ । विष्णोः २ । इति ४३ ॥

No. 1039. कादिसहस्रनामकला ।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4¼ inches. Folia, 2. Lines, 42 on a page. Extent, 57 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Kádi-sahasra-náma-kalá. A gloss on a hymn comprising one thousand names of Kálí. The hymn is an extract from the Mahá-kála-sañhitá. By Tírtha Svámí.

Beginning. अभिधानम्, अथ सहस्रनामस्तोत्रस्तोत्राणां वा सकलं शास्त्रकलापम् ।

End. सर्वेषां श्रीरादीनां सिद्धिः सर्वश्रीरादिसिद्धिः ॥

Colophon. इति कादिव्यवस्थाबक्षा समाप्ता ॥

विषयः । नवाकारसंस्थितोऽसौ कवारादिवर्णमस्ये काकाः चचकमानवोधे चानि मूलार्थानि पदानि तेषां व्याख्यानम् ।

No. 1040. भागवततत्त्वसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent, 232 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Bhágavata-tattva-saṅgraha. A dissertation, in seven chapters, on the philosophy of the Bhágavata Puráṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. अथ श्रीभागवतोक्तमाचारबन्धम् । भागवता भगवान् श्रीकृष्ण ।

End. सिद्धिसिद्धिसमाचाराज्जतो परेरसिद्धसमाचारात्तकथनम् ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिविरचितभागवततत्त्वसङ्ग्रहः समाप्तः ॥

विषयः । श्रीभागवतात् नवलक्षणादीनि संगृह्य मूलार्थव्याख्यानपरिचायीत्व समाप्ति । अत्र सप्त सप्तपरिच्छेदाः । यथा—१, भागवतम् । २, दुर्गोत्सवम् । ३, सिद्धतत्त्वम् । ४, निर्वाणशब्दः ५, भावादितत्त्वम् । ६, भागवताद्वैधम् । ७, भागवततात्पर्यं चेति ।

No. 1041. शान्तिसन्दर्भः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 26. Extent, 48 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

S'ánti-sandarbha. An explanation of the purport of the poem called S'ánti-s'ataka. By Tírtha Svámí.

Beginning. शान्तिशतकव्याख्या शास्त्रज्ञा पूज्यः विलिख्यते । त्रिधा त्रिलोकपतीशान-
वज्राणी शतकस्य व्याख्यातेन ।

End. सार्वोत्कर्षः कृष्णो न हतं विरतमानात् ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतशान्तिशतकटीकाः समाप्ता ॥
(अथ शेषपङ्क्तिचतुष्टये नामसङ्ग्रहार्थं लिखितवति)

विषयः । शान्तिशतकस्य गूढार्थव्याख्यानम् ।

No. 1042. शान्तिशतकसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 27. Extent, 54 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

S'ánti-s'ataka-saṅgraha. **An exposition of the main object of the S'ánti-s'ataka. By Tírtha Svámí.**

Beginning. यत्तं कामायनं विलसद्रवैः किल विधिना ।
विश्वं सकलं स्फुरति मम नापापि हृदये ।
विश्वं सं सं कथमपि न स्फुरति——

End. एवं तावदित्याह्निका दैवतं भगवानं सर्वस्य प्रत्याहार इति शान्तिरम् ।

विषयः । शान्तिशतकस्य तात्पर्यसंग्रहम् ।

No. 1043. नामसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 13—14 on a page. Extent, 162 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Náma-saṅgraha. **Hymns comprising the leading names of Vishṇu, S'aktí, &c. By Tírtha Svámí.**

Beginning. भुवनेशी । सहस्रारवासिनी । इन्द्राणी । इन्द्रजाया च ।

End. मध्याद् भेद्या वदा मता ।

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिविरचितमार्कण्डेयपुराणचण्डीविवरणम् ।

विषय: । प्रतिविषयाद्दोषां मामवृक्षा ।

No. 1044. वेदस्तुतिलघूपाय: ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 25. Extent, 40 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vedastuti-laghúpáya. A summary of the contents of the Veda-stuti section of the Bhágavata Puráṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. श्रुतिस्तुतिटीका प्राक् जता पुन: विचिन्तिताहे । तद्विस्तारि ।

End. वाक्यानां स्वस्वरूपे च फलफलेषु शोभाया ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिविरचितवेदस्तुतिलघूपाय: ॥

विषय: । वेदस्तुतिव्याख्यापरिचितम् ।

No. 1045. चण्डीविवरणम् ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 13 on a page. Extent, 141 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Chaṇḍí-vivaraṇa. A summary of the contents of the chapters of the Márkaṇḍeya Puráṇa which describe the wars of the goddess Chaṇḍí with certain demons. By Tírtha Svámí. An English translation of the Chaṇḍí was published in Calcutta some fifty years ago by Cavelli Bentaka Boriah, an assistant of the late Colonel Mackenzie for some time Surveyor General of India, who made a large collection of MSS., and illustrations of oriental antiquarian objects. The Chaṇḍí is held in right veneration by the followers of the S'ákta creed, and is religiously read on ceremonial occasions.

Beginning. श्रीचण्डी यत्कृतावधेंदी च यत्र क्ष्मी पूर्विकापकत्तोकाः कचिद् कचिद् रक्षणे वे सम्बन्ध: ।

End. शेषवर्षे। शेषद्रोणाद्रामभावं दाशभावस्वबोधेषु॥ देवीभागवते समाप्तम्॥

Colophon. इति षष्ठीविवरणं समाप्तम्॥

विषय। [illegible] सूक्ष्मांशा

भाष्यायन्।

No. 1046. आनन्दकुसुमम्।

Substance, country-made yellow paper, 11¼ × 9¼ inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent, 284 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Ánanda-kusuma. A Dissertation, in ten chapters, on some of the leading topics of the Vedánta Philosophy. By Tírtha Svámí.

Beginning. यथाश्चनवस्वबोधार्थं यद्यपि प्रभुणा।

निर्णीय निखिलाध्यात्ममात्मानि च पुनः पुनः॥

End. [illegible]॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिविरचितानन्दकुसुमं समाप्तम्॥

विषय। एष दशपरिच्छेदाः सन्ति। यथा च—आत्मानात्मविवेकः १। [illegible] २।

[illegible] ३। [illegible] ४। [illegible] ५। [illegible] ६। [illegible] ७।

[illegible] ८। [illegible] ९। [illegible]॥

No. 1047. प्रेमभक्तिस्तोत्रम्। प्रेमभक्तिस्तोत्रव्याख्या च।

Substance, country-made yellow paper. 11¼ × 9¼ inches. Folium, 1. Lines, 44. Extent, 94 s'lokas. Character, Bengali. Date, Place of depósit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Prema-bhakti-stotra, with a commentary entitled *Prema-bhakti stotra-vyákhyá.* A hymn in praise of Chaitanya, the saint of Nadíyá, who is accepted by his followers as an incarnation of the Deity. By Rámánanda Tírtha. The commentary is by the author himself, and in it he adduces proofs from the S'ástra in support of the identification of Chaitanya with the Supreme Spirit. The author is the same who is generally known by the name of Tírtha Svámí.

Beginning. मू॰——नित्यानन्दाभिधानः सकलजनहरः श्रीपदानन्दकन्दो
विष्णुर्वाईव्यतया विरचयति मनसि प्रेमभक्तिकारे ।
तत्र महीपपाला विरचितं मकरन्दं तत्र पादारविन्दं
तं चैतन्याख्यं मधुरविरचितं प्रेमभक्तिं भजेऽहम् ॥ १ ॥
टी॰——नित्यानन्दः सच्चिदानन्दः ।

End. मू॰——य इदं पठति लोके प्रेमभक्तिकारणम् ।
प्रेमभक्तिर्भवेत् तस्य सत्यं सत्यं न संशयः ॥

Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थविरचितप्रेमभक्तिचन्द्रिका समाप्ता ।
टी॰——वासुदेवस्य वै मूर्त्ति चरणारविन्दे च ।
वरं वक्षस्थितां श्रीरूपसनातनाद्रि च निश्चयम् ।
इति श्रीरामानन्दतीर्थविरचितप्रेमभक्तिचन्द्रिकाव्याख्या समाप्ता ॥०॥

विषयः । नवद्वीपवासिनो गौरचिन्तकस्य चैतन्यदेवस्य माहात्म्यवर्णनं, प्रसङ्गतः कृष्णभक्तिवर्णनम् ।

No. 1048. मन्त्रकौमुदी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 5½ inches. Folia, 8. Lines, 15 on a page. Extent, 472 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Mantra-kaumudí. A collection of the Vedic mantras including the Gáyatrí required in the performance of modern religious rites, with their meanings, purport, and uses explained at length. By Rámakrishna.

Beginning. नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं नीरजेक्षणम् ।
मन्त्रे रामकृष्णेन रच्यते मन्त्रकौमुदी ॥
मन्त्रिणां दुःखतो भावो लोकेनापि भवति ।
सर्वोपकारिणां तत्र सर्वार्थं प्रकाशते ॥ तत्रादौ गायत्री——

End. एवं परत्रेति वक्ष्यति ॥ ० ॥

Colophon. इति षट्कर्माभिधानमन्त्रव्याख्या । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । वैदिककर्म्मणि प्रयुक्तानां वैदिकमन्त्राणां छान्दोग्यब्राह्मणस्थितानां व्याख्यानम् । अत्र प्रथमं तावत् विधिवादः । ततो गर्भाधानादिकमन्त्रव्याख्या, अन्येष्टादि-पञ्चदेवमन्त्राणां व्याख्या, पितृयज्ञमन्त्राणां व्याख्या, नानाविधाख्यानपूर्वकं चतुर्वेदाभिधिकमन्त्रव्याख्यानमप्यस्ति ।

No. 1049. गुणविष्णुः ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 8 on a page. Extent, 1284 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Guṇavishṇu. A manual of Bráhmaṇic rites in two parts (Káṇḍas), the first comprising all the Vedic mantras used in the performance of the ten principal sacraments; and the second, the mantras used in daily worship. The mantras, in both parts, taken mostly from the Chhándogya Bráhmaṇa, are explained in detail. By Guṇavishṇu. This work is a standard authority among the Bráhmans of Bengal, and the sacraments are performed according to the rules given in it.

Beginning. प्रणवस्य व्याख्या । द्वितीयप्रपाठके "मि चतुर्नवकः । प्रकृतेति प्रकृत एतावें ।

End. शेषपदव्याख्यानम् । गन्धर्वेत्यादेः——ॐपितृकर्म्मणि व्यवस्थाभवति । पितृकर्म्मणि व्यवहार (इतः परमेवाभिमतं ग्रन्थम्) ।

विषयः । अत्र व्याख्यानम् । प्रथमे काण्डे, विवाहादिदशकर्म्मणि नियुक्तानां मन्त्राणां व्याख्यानम् । द्वितीये, प्रातःकृत्याद्याह्निककर्म्मणामन्त्रविशेषपुरस्सरं तेषामेव व्याख्यानम् । सर्व्वमेतत् सामवेदीयम् ।

No. 1050. षट्कर्म्मव्याख्यानचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 367 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect. Notes on the margin.

Shaṭkarma-vyákhyána-chintámaṇi. A guide to the performance of the six principal sacraments, according to the Yajur Veda. By Nityánanda. This work is a sort of abridgment of the last preceding.

Beginning. चरितवचद्वत्तु यस्य प्रथमो मुखं स्वाध्यद्वयः ।
धर्मिरविनिधिसताः माता वेदाम्बुन्धादिर यथावि ॥
न जयति परमनितकर्वं निपुरविजयिता कुलैवधा वचसा ।
यविकलसकलपदार्थैः प्रथरति पुरतः प्रसादतो यस्य ॥
निर्मथ्य प्रवीक्ष्य बारहुवाचाम्नाय (?) माचार्य
बाचारिवं गुणविभुवर्यविपुलाय् विवेकदीपानुकम् ।
इत्थाद् या वसुधाम् वस्तुधनिबं पट्कर्मणां ।
श्रीनये नित्यानन्द उद्गावचार यजुषां व्याख्यानचिन्तामणिम् ॥
व्याधुरिव तु भारवारः विशालूत्वीमि येदं न विशालाधि योऽर्थम्——

End. अथ अवधानविधिः——————न जीर्णेन न मोदेन परिक्लिन्नेन वा वपेत् ।
यदि माल्यमलोपः स्वात् जपादिषु (इतः खण्डितम्)

विषयः । यजुर्वेदिनां नित्यादिषट्कर्मेषु मध्येषु निपुणा ये मन्त्रास्तेषां व्यवस्थापितं व्याख्यानम् ।

No. 1051. भक्तिदूती ।

Substance, English paper, 13¼ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 69 s'lokas. Character, Bengalí. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Bhaktidúti. A poem in praise of devotion to Krishṇa, and the means of attaining it. By Káliprasáda S'armá.

Beginning. यस्य श्रीपादपद्माम्बुजनिवपितं योगयोगैकवेद्यं
नित्यानन्दप्रबोधं सकलहृदयगतैः सेवितं सज्जनानाम् ।
श्रीमान् काशीप्रसादो द्विजकुलवरजो गुणिनामधिकारी
भक्तिं दूतीं विधत्ते रचयति चतुरं चारुकीर्तिं मनोज्ञाम् ॥ १ ॥

End. इत्थमिरपि यदा भक्तिदूत्या कथिता ॥ २१ ॥

विषयः । भक्तिरसाश्रितं यशोविंशतिविधानकं काव्यं ।

No. 1052. अनुमानदीधितिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 134. Lines, 5—6 on a page. Extent, 3216 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1658. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumána-didhiti. An old complete and very correct text of S'iromaṇi's gloss on the Anumána-chintámaṇi of Gaṅges'a. Vide ante No. 495, Vol. I. p. 285.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥
अध्यक्षलक्षणालक्ष्म्यां सारं निर्णीय निखिलतन्त्राणाम् ।
दीधितिमिति विधिनापि तनुते तार्किकशिरोमणिः श्रीमान् ॥
परगुणपरिचयशीला जगत्यामपरता विश्वविबोधैः ।
रघुनाथकवेरेतेनद्योता हृदि रचिता विदुषां भवेत्तु मोदम् ॥
न्यायमधीते सर्वस्तनुते कुतुकान्निबन्धमप्यत्र ।
अस्य तु किमपि रहस्यं केचन विज्ञातुमीशते सुधियः ॥
मान्यान् प्रणम्य विहिताञ्जलिरेष भूयो भूयो विनम्य विनयं विनिवेदयामि ।
सूक्ष्मं यतो मम परं निपुणं निभाल्य भावावबोधविधुरो न करोतु दोषः ॥
पूर्वापरसमीक्षाक्षमतामतिमन्दे विचारावधानाय च यदपि प्रदर्शयत्ननुमान-
निरूपणं प्रतिज्ञायते प्रत्यक्षेत्यादि ।

End. तथापि ... न च मानवत्त्व इत्यत्र मानाभावः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमद्भट्टाचार्यतार्किकशिरोमणिकृता अनुमानदीधितिः समाप्ता ।

विषय । महामहोपाध्यायगङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामणिस्थानुमानखण्डस्य व्याख्यानम् ।
७७२ पं० इत्यन्तम् ।

No. 1053. प्रत्यक्षचिन्तामणिदीधितिटिप्पणी ।

Substance, country-made yellow paper, 18¼ × 3¼ inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 630 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pratyakshachintámaṇi-dídhiti. **S'iromaṇi's gloss on the Pratak-sha-chintámaṇi of Gaṅges'a. Vide ante, No. 495, Vol. I. p. 285.**

Beginning. नत्वा सन्तमनूनमन्तरपदं कृत्वा गुरोरादरा-
दुर्गीनधवमवधाचिन्तवमोरतामेरवेषा मितः ।
तद्दीधित्यामिह्दीधितिकृतः प्रत्यक्षचिन्तामणेः
व्याख्यां यत्कुरुते गदाधरसुधीर्मोदाय चित्तावताम् ॥
गुरुचरणकमलमकरन्दं कुर्वाण एव दीधितौ प्रेक्षावताम् प्रवृत्त्यर्थं हर्षयति
विरचिति ।

End. अतो विशेषानुयोगिकविशेषप्रतियोगिकाभाववैशिष्ट्यावगाहनमप्यमेयम् अ-
न्यथा असत्र (इतः खण्डितम्) ।

विषयः । प्रत्यक्षदीधितिव्याख्यानम् ।

No. 1054. बौद्धाधिकारदीधितिटिप्पणी ।

Substance, country-made yellow paper, 18¼ × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 7—8 on a page. Extent, 540 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Bauddhádhikára-dídhiti-ṭippaní. **A gloss on the commentary of Raghunátha S'iromaṇi on Udayana's refutation of the atheism of Buddhist philosophy, and defence of Deism against infidelity gener-ally. By Gadádhara. *Vide* Hall's Contributions, pp. 81-82.**

Beginning. नीलव्रतवरवरमन्तारायां नीलद्यावरः ।
बौद्धाधिकारविवृतिं व्याकरोति गिरोमणेः ॥

End. अन्यत्वादिप्रवेशवैरूप्यव्याप्यत्वानुपपत्तेः तथा च कैः (इतः खण्डितम्)

विषयः । बौद्धाधिकारदीधितिव्याख्यानम् ।

No. 1055. कुसुमाञ्जलिव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 18¼ × 3¼ inches. Folia, 27. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1215 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Kusumáñjali-káriká-vyákhyá alias *Kusumáñjali-vyákhá*. A commentary on the Kusumáñjali of Udayana Ácharya. By Haridása Nyáyálañkára Bhattácharya. Two editions of this work have appeared in Calcutta, one bearing date 1769, and the other edited by Professor Cowell in his edition of the Kusumáñjali. Hall's Contributions, p. 83.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] कुर्वन् [illegible]
[illegible] । [illegible]——

End. [illegible] ॥०॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीहरिदासन्यायालङ्कारभट्टाचार्यविरचिता कुसुमाञ्जलिव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । कुसुमाञ्जलेर्व्याख्या ।

No. 1056. व्याख्याप्रकाशः ।

Substance, country-made yellow paper, 18¼ × 3¼ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 546 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vyákhyá-prakás'a. A gloss on the last named work. Anonymous. This is reported by the paṇḍit who examined it to be distinct from the Kusumáñjali-prakás'a of Vardhamána Upádhyáya. Hall's Contributions, p. 83.

Beginning. [illegible] नास्ति । द्वितीयस्तबकादौ "[illegible]
[illegible] इति——

End. [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥

Colophon. इति [illegible] ॥

विषय । [illegible] ।

No. 1057. सिद्धान्तमुक्तावलीव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 18¼ × 3½ inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 2,700 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Siddhánta-muktávalí-vyákhyá alias *Siddhánta-muktávalí-prakás'a*, *Nyáya-muktavalí-prakás'a*, *Muktávalí-dípiká*, *Muktávali-kiraṇa*. A gloss on the Siddhánta-muktávalí, which itself is a commentary on the Bhásbá-parichchheda of Haridása. By Mahádeva, son of Válakṛishṇa. It is said that the father commenced this work under the last name, and the son completed it and gave it the 2nd name "which himself or others have expanded or exchanged as above." Hall's Contributions, p. 74. The work is common enough.

Beginning. चण्डीपादयुगं प्रणम्य पितरं श्रीबालकृष्णाभिधं
भारद्वाजकुलाम्बुधौ विधुमिव श्रीवीरचन्द्रानुजात् ।
न्यायाब्जैकरवं जितेन महता सिद्धान्तमुक्तावलीं
गूढार्थां तनुते यथामति महादेवः परेषां कृते ॥

End. [illegible] ।——[illegible]
[illegible] । ([illegible]) ।

विषय । भाषापरिच्छेदस्य टीकायाः सिद्धान्तमुक्तावलीनाम्न्या व्याख्यानम् ।

No. 1058. कलापचन्द्रः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 33. Lines, 10 on a page. Extent, 742 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1652, Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Kalápa-saṅgraha. An abridgment of the Sanskrit Grammar called Kalápa. Anonymous.

Beginning. प्रणम्य परमात्मानं ब्रह्मज्ञानकपिञ्जलम् ।
कलापसङ्ग्रहं कुर्वे बालानां हितकाम्यया ॥ धात्विदानयोः ।

End. ज्ञातव्यमन्यत्तत्रैव कात्यायनेनोक्तम् "इत्यादिपदली कृताः ज्ञातिनाम ज्ञाता-ज्ञातम् ॥ इत्युत्तरः पादः ॥

Colophon. इति कलापसङ्ग्रहः समाप्तः ॥ अत्रैव च शेषपङ्क्तिचतुष्टये व्याकरणशास्त्रीय-सञ्ज्ञादिपारिभाषिकशब्दानां नवानां लक्षणानि सन्ति । यथा——
१, सञ्ज्ञायते यया सा सञ्ज्ञा । २, सञ्ज्ञायते येन स सञ्ज्ञः । ३, पदयोः पदानां वा मेलनं सन्धिः । ४, वस्तुवाचकाः शब्दाः । ५, कर्त्रादि करोतीति कारकः । ६, समासः सन्धिवत् । ७, क्रियास्वर्थास्तेषु शब्देषु तेषां शब्दा-नां वा विभक्तिविधिः । ८, सम्यक् कथयतीत्याख्यातः । ९, धातुं शब्दं करो-तीति कृत् ।

विषयः । कलापव्याकरणस्य विशेषप्रयोजनीयसूत्राणि सोदाहरणानि इह सङ्गृहीतानि ।

No. 1059. कोमलकोषसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 382 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1652. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Verse. Correct.

Komala-kosha-saṅgraha. A Sanskrit vocabulary compiled from the works of Vopálita, Rantideva, author of the Ratna-kosha, Bhágurí, Pola, Vararuchi, Rudra, Amara Datta, author of the Dvirúpakosha, Govardhana; authors of the Ratnamálá and of the Visvakosha, Halá-yudha, authors of the S'abdárnava, S'abdamálá, Anekártha-dhvani-mañjarí. Nánártha, and S'abdakosha, Hadda-chandra, Sas'vata, Subháṅga, Rabhasa Siñha, Gangádhara, Ajaya, Vyáḍhí, Dharaṇi, and the author of Harakávalí. By Tírtha Svámí.

Beginning. नामानुशासनं यत्नोत्पत्त्यानुपूर्वमसाम्पये ।
लिङ्गभेदः क्वचित् ज्ञातः समानार्था उपेक्षते ॥

पुराणागमवेदाश्च येनार्थं वचनोऽपि च ।
प्रचरद्रूपमाशेषु ये शब्दा अनुदाहृताः ॥
लिङ्गभेदो न घटतेऽप्येकद्विवचनादिकम् ।
अन्वयादि न पूर्वं च लिङ्गमिश्रे विदु द्वयोः ॥
क्वचित् कारणनामानि कार्यं कार्याणि कारणे ।
क्वचिदेकार्थके भेदो भेदे चाभेद इष्यते ॥
पदार्थलाभाय पञ्चवचनं पदसङ्गते ।
अव्ययाः स्वः पुनश्च यावत् धर्मीव पूर्वकः ॥

End. अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ओ औ ॐ स्वरान्वयम् ।
पश्चात् कं नहि पञ्चाशो ची चो चौ किम् किंशु च ॥
एवमन्यथान्यथाधिकवर्णाः क्वचित् क्वचित् ।
सर्वे शब्दाः सर्वबहुपन्ना लिङ्गभेदतः ॥
पदान्यनाध्यायनामानि साधुविलिङ्गकानि च ।
हतमानान्वादिमत्ते शब्दयोगो न विद्यते ॥
समासोऽन्यानेककोशानिदमेव विनिश्चितम् ।
कोशा हाशाय विदुषां सुखाय मोक्षकाङ्क्षिणाम् ॥
वोपालितो रन्तिदेवो रत्नकोशश्च भागुरिः ।
योगो वररुची वङ्गोऽमरदत्तो हिकपहत् ॥
गोवर्द्धनो रत्नमाला विश्वकाशो हलायुधः ।
शब्दार्णवः शब्दमालाऽनेकार्थध्वनिमञ्जरी ॥
नानार्थशब्दकोशश्च रुद्रचन्द्रश्च माधवः ।
शुभाङ्को रभसः सिंहो नानार्थध्वनिमञ्जरी ॥
महाधरोऽजयो वा.डी धरणी तारकावली
ततः कोमलकोशस्तु जातो यतिविवेचितः ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतकोमलकोशभङ्गः समाप्तः ॥

विषयः । विविधकोशेभ्यः प्रसिद्धशब्दा इह सङ्गृहीताः । (अत्र परिच्छेदादयः प्रायोऽमर-कोशवत् ।)

No. 1060. श्राद्धकल्पः ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia. 27. Lines 6 on a page. Extent, 1012 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old, Prose and verse. Correct.

S'ráddha-kalpa. Manual for the performance of S'ráddhas, according to the rules of the Sáma Veda. By S'rídatta.

Beginning. ऋषिमध्यपुराणादिभूपयोगकलम्बनम् ।
सतां वाक्यानि चालोच्य छन्दोगश्राद्धमुच्यते ॥

End. पिण्डदानस्य पिण्डदानेऽव पतितावाच्छा यथाविचार इति सर्वं समञ्जसम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीदत्तविरचितः श्राद्धकल्पः समाप्तः ॥

विषयः । सामवेदिनां पार्वणैकोद्दिष्टादिश्राद्धकर्मणो व्यवस्था ।

No. 1061. व्यवहारचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 20 × 3½ inches. Folia, 54. Lines, 6 on a page. Extent, 1560 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-chintámaṇi. A treatise on jurisprudence and judicature, in four chapters. By Váchaspati Mis'ra.

Beginning. आराध्य मन्दमन्दमनुकम्पाय प्रथमतो यत्नात् ।
श्रीवाचस्पतिमिश्रो व्यवहृतिचिन्तामणिं तनुते ॥

End. पुत्रश्चानुमतो पितुर्व्यवहारे प्रभुत्वमनुमतो मयानुमतिरिति समुदायः ॥
इति निर्णयः पादः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवाचस्पतिमिश्रविरचितो व्यवहारचिन्तामणिः समाप्तः ॥

विषयः । अर्थिप्रत्यर्थिनां व्यवहारनिर्णयनाय कथं वर्त्तितव्यम्, प्राड्विवाकैर्वा तत्र कथं कर्त्तव्यमित्यस्यैवायोपदेशः । तदत्र चत्वारः पादाः । प्रथमो भाषापादः पूर्वपक्षपादो वा, यत्रार्थिनो वचप्रकार भावेदनपत्रलिखनादिकम्; द्वितीय उत्तरपादः, यत्र प्रत्यर्थिन उत्तरदानप्रकारादिकम्; तृतीयः क्रियापादः, यत्र

भ्राङ्गविवादैः साक्षिपत्रादिविचारप्रकारादिकम्, चतुर्थे निर्णयपादः, तत्र जयपराजययोरादेशविचारप्रकारादिकमेति ।

No. 1062. विवादचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 20 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 519 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Viváda-chintámaṇi. The code of procedure in civil cases. By Váchaspati Mis'ra. The work comprises 18 chapters as follows: 1st, Debts; 2, Trusts; 3, Sales of property by other than rightful owners; 4, Coparcenary; 5, Repudiation of gifts; 6, Wages; 7, Contracts; 8, Sales and Purchases; 9, Disputes between landlords and tenants; 10, Boundary disputes; 11, Forgery; 12, Stolen property; 13, Trespass; 14, Disputes regarding religious ceremonies; 15, Disputes regarding sons begot on one's wife by another; 16, Ditto inheritance; 17, Ditto gambling; 18, Ditto giving evidence. The work was printed in Calcutta some fifty years ago. The author was the son of Kes'ava, and lived about three hundred and fifty years ago (S'aka 1423). Unlike the generality of paṇḍits of his country he devoted his attention both to law and philosophy at the same time, and acquired great distinction in both. He wrote several commentaries on standard works on the Nyáya, the Yoga, and the S'ankhya systems of philosophy, and a whole series of manuals on law under the title of Chintámaṇi, besides several independent treatises. "All his works," says Colebrooke, "are held in high and deserved estimation." His son, Lakshmidása, was also an author of some repute.

Beginning. श्रीराधेयक्षितिपानां भिदमपरिपदि श्रोजकद्भूमिपश्री-
नर्त्तीकृपंम् कतावैशिगुपचलवर्णी श्रीकृपा नयनोक्तिः ।
देवः पायादपायात् कुतुकमरपटीरपाद्यः प्रभावः
सकः शिवगुरैव शितकमलमुखीमाददानः कपोद्र ॥१॥
श्रीतनकक्यङ्कुमपारिजातरत्नाकरादीनवलोक्य यत्नात् ।
वाचस्पतिः श्रीपतिनयवेदीशिरीविवादचिन्तामणिमातनोति ॥२॥

End. अथ अलिखि इतो पश्चाद्वत्तं तज्जुषात् पूर्व्वमत्रैव द्रष्टव्यं यथा ऽत्रमः किचि-दभेत्———अलिखितोऽवशिष्टश्च (इतः परं न लिखितं ततोऽसमाप्तम्) ॥

विषयः। ऋणमर्णधमर्णादीनां विवादादिनिरूपणम्। अष्टादश परिच्छेदाः। तथा हि—१मे, ऋणादानम्, ऋणग्रहणविषयको वादः। २ये, निक्षेपः स्थापितधनविषयको वादः। ३ये, अस्वामिविक्रयः, अन्यस्य द्रव्यम् अन्येन विक्रीतम् तदुत्थितो वादः। ४र्थे, सम्भूयसमुत्थानम्, वणिक्प्रभृतिभिर्मिलित्वा-रब्धे वाणिज्ये यो वादः। ५मे, दत्ताप्रदानिकम्, दानं कृत्वा ततोऽपहारः। ६ष्ठे, वेतनादानम्, भृतिं कारयित्वा तन्मूल्यादीनामप्रदाननिबन्धनो वादः। ७मे, अभ्युपेत्याशुश्रूषा, प्रतिज्ञाभङ्गे वादः। ८मे, क्रयविक्रयनिबन्धनो वादः। ९मे, राज्ञा मूल्यमितं वा अन्य प्रजानां वादः। १०मे, ग्राम-क्षेत्र-भवनादीनां सीमावादः। ११शे, पारुष्यनिमित्तको वादः। १२शे, स्तेय-जातवादः। १३शे, साहसम्, बलपूर्व्वकं परद्रव्यहरणं तन्निमित्तो वादः। १४शे, पर्य्युत्थितो वादः। १५शे, स्त्रीपुंसयोर्विवादविषयको वादः। १६शे, दायानां विभागे वादः। १७शे, द्यूतक्रीडासमाह्वयवादः। १८शे, आक्रयः, साक्षिदाना-दिकार्य्ये आक्रयणीयानामानयनविषयको वाद इति ॥

No. 1033. आत्मप्रबोधोपनिषत्।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folium, 1. Lines, 14. Extent, 27 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Rámavilása S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

A'tmaprabodha Upanishad. An apocryphal Upanishad on the divinity of Krishṇa, and on the best mode of worshipping him: attributed to the Atharva Veda.

Beginning. प्रत्यगानन्दं ब्रह्म पुरुषं प्रणवस्वरूपं, अकार उकार मकार इति त्र्यक्षरं प्रणवं तदेतदोमिति यमिद्वा मुच्यते योगी जन्मसंसारबन्धनात्।

End. आत्मप्रबोधोपनिषदं मुहूर्त्तमुपासित्वा न स पुनरावर्त्तते न स पुनरावर्त्तते।

Colophon. आत्मप्रबोधोपनिषत् समाप्ता ॥

विषयः। नारायणस्योपासकेन ब्रह्मविद्या, तदुपासनायां वर्णितस्य नारायणस्य देवकी-पुत्रत्वेनापि भावना वर्ण्यते।

No. 1064. श्राद्धविवेकविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 2070 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa Rámavilása S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

S'ráddha-viveka-vivriti. A commentary on Sullpáni's treatise on S'ráddhas, the *S'ráddha-viveka.* By S'ríkrishṇa S'armá.

Beginning. पादाम्बुजे हे गुणनायकस्ये प्रणम्य भूयो जगदम्बिकायाः ।
श्रीकृष्णविप्रो विवृतिं वितेने बुधाप्तये श्राद्धविवेकवृत्ते ॥
अथारम्भे विघ्नविघाताय देवतानामकीर्त्तनरूपं मङ्गलमाचरन् शिष्यशिक्षार्थं ग्रन्थस्यादिमेयप्रयोजनसम्बन्धांश्च प्रदर्शयन् विधानपरामर्शं प्रतिजानीते वि-वेकोक्तिः ॥

End. तेनेति, न च तत्पक्षे दत्तस्यादौ वर्ज्जिता चतुर्दशीमित्यादिवचनात् चतुर्दशीवर्ज्जनेन कथं पञ्चदशमावास्येति । सामान्यवचनबाधाच्चतुर्दशी-वर्ज्जनस्योपपन्नत्वात् । (इतः खण्डितम्)

विषयः । शूलपाणिकृतश्राद्धविवेकग्रन्थस्य व्याख्यानम् ॥

No. 1065. महिम्नस्तवटीका समूला ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 3½ inches. Folia, 21. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 500 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahimnastava Ṭíká. A commentary on the popular hymn to S'iva called Mahimnastava. By Bhagiratha Mitra.

Beginning. (द्वादशपद्यानि खण्डितानि ततटीकायाः प्रारम्भभागं न लिखितं मूलस्यापि द्वादशश्लोकाः न सन्ति अतस्तस्यादिप्रारम्भवाक्योल्लेखो विधातुं नाशकि इति मन्तव्यम् ।)

End. विपाकः परिपूर्णता वचसामस्तु विभवात् ॥ २९ ॥
(एकत्रिंशश्लोकपर्यन्तमेव टीका दृश्यते, ततोऽन्तिमयोः परिशिष्टश्लोकयोर्व्याख्या-नमेव नास्ति ।)

Colophon. इति श्रीमद्वीरत्नमिश्रविरचितनवविलासपटीका समाप्ता ॥

विषयः । पृथङ्नामश्रोतव्यवादे वस्तुनिरूपणं ।

No. 1066. रथपद्धतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13¼ × 3¼ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Ratha-paddhati. Rules for the observance of the Car Festival. By Lakshmíkánta Nyáyabhushaṇa Bhaṭṭáchárya. The work was compiled about fifty years ago under the auspices of Mahárájá Girís'achandra Ráya of Krishnanagar, in Nuddea. It opens with an account of a car festival for the goddess Durgá, and then gives the usual rules for the festival in connexion with Jagannátha.

Beginning. श्रीमेघाह्वगिरीशचन्द्रमुखदत्ताज्ञाविपद्मेश्वरं,

नत्वा श्रीशगिरीशचन्द्रनृपतेः शौरीशपूजाविधेः ।

आदेशाद्रथपद्धतिं वितनुते ध्यानानिलां चन्द्रिकां,

लक्ष्मीकान्तसुधीरमोति कथयन् सुत्वादिमार्गं मुदः ॥

End. यावन्नवदिनमावसतः रथस्थां दधिपायसादिकं कुर्यात् ।

Colophon. इति श्रीमद्राजराजेश्वरश्रीयुतलक्ष्मीकान्तन्यायभूषणभट्टाचार्यविरचिता पण्डि-
तवर्यैः परिशोधिता रथपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । महादेवीरथोत्सवविधिः, ततो रथप्रतिष्ठायां विधिं कृत्वा तस्याः प्रयोगः । ततोऽङ्कुरार्पणे विधिः । अधिवासविधितत्प्रयोगौ । ततो द्वितीयादिदशमीं यावत् नारायणपूजनादिकप्रयोगः ।

No. 1067. कामाख्यातन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 15 × 3 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent, 401 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance fresh. Verse. Incorrect.

Kámákhyá Tantra. An original Tantra of the Kaula class, devoted to the worship of the female emblem with the usual adjuncts of wine, flesh-meat, women, &c. The work comprises nine chapters, the last of which treats of the different kinds of emancipation from the bondage of transmigration recognised by the Tantras.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै । श्रीदेव्युवाच ।
भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वविद्याप्रियप्रभो ।
सर्वदानन्दहृदय सर्वागमप्रकाशक ॥
श्रुतानि सर्वतन्त्राणि साधनानि च भूरिशः ।
विद्याख्याः सकला देवाः फलन्ति मत्प्रसादतः ॥
सारात्सारतरं तन्त्रं जानासि तद् वद प्रभो ।
यतोयेदं रहस्यार्थं तेजाख्यं भवबोधना ॥
श्रीशिव उवाच । शृणु देवि महाभागे मदीयप्राणवल्लभे ।
योनिरूपा महाविद्या कामाख्या वरदायिनी ॥
वरदानन्ददा नित्या महाविभववर्द्धिनी ।
सर्वेषां जननी चापि सर्वेषां तारिणी मता ॥
रमणी चैव सर्वेषां स्थूला सूक्ष्मा सदा शुभा ।
तस्यास्तन्त्रं प्रवक्ष्यामि साधकानामवधारय ॥

End. एतत्ते कथितं देवाय प्रकाश्यं कदाचन ।
गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं सदा प्रिये ॥
पशोरग्रे विशेषेण गोपनीयं विशेषतः ।
अन्येषां साधकानाञ्च सान्निध्ये न वदेदपि ॥
दाम्भिकाय न दातव्यं चञ्चलाय विशेषतः ।
मूर्खाय भावहीनाय दरिद्राय ममाज्ञया ॥
दयाहीनाय दुष्टाय कौलिकाय महेश्वरि ।
कालीभक्ताय शैवाय वैष्णवाय शिवाज्ञया ॥
अद्वैतभावयुक्ताय महाकालप्रजापते ।
गुरावीदृशकायापि शिवावलिप्रदाय च ॥

Colophon. इति कामाख्यातन्त्रे पार्वतीश्वरसंवादे नवमः पटलः ॥ (नवमपटलात्मकमेवेदं)

विषयः । अस्य पटला नव सन्ति, तत्रादौ कामाख्यायाः महादेव्याः तन्मूलमन्त्रस्य तन्मन्त्र योनिमहत्ताप्रकीर्त्तनम् । द्वितीये ।—कामाख्यामन्त्रोद्धारः, कामाख्या-

पूजाप्रकारः, योनिपूजा। अथ तत्र देव्या अवस्थानात् तत्पूजया विना महा-
देव्याः छिन्नमस्ता इत्युपक्रम्य तस्याः पूजाविधानकथनं किञ्च सामान्य-
योनीनां परकीयानाञ्च प्रशस्तात्वादपि वेश्यायोनेः पूजायां फलप्राप्तत्वकथ-
नम्। तृतीये।—परतन्त्रोद्धारः तस्य ध्यानं चाण्डालस्त्रीयोनिसंयुक्तपूर्वकं
लिङ्गसंस्थापनयोगो जपप्रकारादिश्च। चतुर्थे।—मद्भुतकथनम्, स्नानं यत्र
समागमति स एव सद्गुरुरित्युपक्रम्य स्नानस्य विशेषतः प्रशंसनं, पद्मसूत्र(चरम-
सूत्र)कथनं, तत्राप्यन्त्यादिपदके निन्दा, मनुष्याणां दिव्यवीरपशुभेदेन त्रैविध्य-
कथनं तत्र तत्र हत्वा अभिमन्त्र (पशोर्मतस्य) निन्दापुरस्सरं वीरश्रेष्ठ-
स्याचमनविधिः, कलियुगे सर्वे एव वीरा न तु पशुमभावनस्वभावा इति निरू-
पणम्। पञ्चमे।—मद्यमांसमत्स्यमुद्रामैथुनाख्यैः पञ्चतत्त्वैः पूजनावश्यकत्व-
युक्तिकथनं, तैर्विना पूजाया अविहितत्वात् कलौ सर्वशास्त्राणां मध्ये विशेषतः
पञ्चतत्त्वविहीनानां शास्त्राणां निन्दाकथनम्। षष्ठे—मारणम्, उच्चाटनं,
शुक्रशोणितभूतानां शुद्धमे निषपाकस्म्, मद्यमांसमत्स्यादीनां प्रशंसा,
तथा, सद्योन, शव, वेदपारगसाधकप्रशंसा। सप्तमे।—पूर्णाभिषेकः, पूर्णाभि-
षेचनकर्म कारयितुं गुरुविशेषस्याधिकारित्वनिरूपणम्, कौलिकसाधकप्रशंसा,
यत्र ते निवसन्ति तद्देशोऽपि तेषामित्युपक्रमे वाराणसीप्रशंसा, योनिशोधनोप-
नयाऽभिषेचनशोधनविधिश्च। अष्टमे—मुक्तिनिरूपणम् तत्रादौ—षड्दर्शनप्रति-
पाद्यमुक्तिस्वरूपस्य निन्दा, ततः सालोक्यसारूप्यसायुज्यनिर्वाणाख्यमुक्तिचतुष्ट्यं
प्रदर्श्य अभिलाषमुक्तेः प्रशंसा, निवृत्त मातेःकार्य दिव्यतत्त्वानामपि कुलीनां स्वरूपाणि,
निर्वाणमुक्तेर्मूर्त्तिविशेषपरिकल्पनेन देवीविशेषसंस्थापनम्, पञ्चतत्त्वैः तस्याश्च
सविशेषप्रशंसादिः, कुलवृक्षेषु भक्तैर्नमस्कारणताकथनं, कुलस्थानविधिः,
एतत्तन्त्रलाभे प्रशंसा, सर्वांशे चाण्डालीन्द्रियसमुपभोक्त्रा शोभुमाया चेति।
नवमे।—पार्वत्या कामाख्यामष्ट देवाः शङ्कर-प्रश्ने इति शिवेन काशी-
परत्वेन मलपरत्वेन च तद्द्वयानं हर्न, तनोऽस्य तन्त्रस्य पठनपाठनश्रवण-
माहात्म्ये कामाख्यास्ति कथनं, एतद्दीयतन्त्रस्य गोपनप्रशंसा, एतत्तन्त्राधिकार-
देशस्य रोगादिनाशनेन इत्युत्पत्तिविपाकाशौतिकाश्चेन सम्पूर्ण यावत्सम्पत्ति-
प्रवृत्तिप्राप्तिकीर्त्तनेन तन्त्रस्य प्रशंसा, सर्वान्ते एतद्ग्रन्थस्य गुरवः गोपनविधिर-
धिकारिनिरूपणच्छलेन उपदेशानुपदेशविधिश्चेति॥

No. 1068. अङ्कुरार्पणविधिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Aṅkurárpaṇa-viddhi. Ritual for the ceremony of *Aṅkurárpaṇa*, or the placing of certain grains in a vessel for the purpose of germination: founded on the *S'áradátilaka.* Anonymous.

Beginning. अथाङ्कुरार्पणप्रयोगः । तत्र तयोःमण्डपस्योत्तरे पूर्वापरायतां मूढां बाला निर्माय तन्मध्ये शुभमण्डलं कुर्यात् ।

End. उत्सवेषु च सर्वेषु विदध्यादङ्कुरार्पणं ।

Colophon. इति शारदातिलकोक्ताङ्कुरार्पणविधिः समाप्तः ।

विषयः । आदौ मण्डलविधिकथनप्रयोजनम्, ततः सर्वंभावेदनपूर्वकं पालिकाचतुष्टयस्य घटमुखीपात्रचतुष्टयस्य शरावचतुष्टयस्य च स्थापनम्, पालिकासु हरेः पञ्चमुखीघटिकासु ब्रह्मणः शरावेषु शिवस्य पूजनं, करीषवालुकामृत्तिकाभिर्यथाक्रमं पूरितेषु तत्तत्पात्रेषु शालिमाषाकारबीजानां वपनविधिः, ततोऽश्रुवचनाद्यनौ ततो रात्रौ ग्रामादिबलिः, अङ्कुरार्पणे शारदातिलकोक्तप्रमाणम् ।

No. 1069. कामदतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 216 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Kámada Tantra. This MS. is a mere fragment, containing only four chapters from the sixth to the ninth, and wanting the first five, and some unknown number of chapters after the ninth. The sixth treats of the mode in which Kálí should be worshipped; the seventh points out the importance of that worship for salvation in the present age; the eighth illustrates the position assumed by the work by an anecdote in which a

Bráhmaṇa of Kánchipur, Bahuloma by name, obtained salvation by hearing the name of Kálí; and the ninth establishes the necessity of worshipping Kálí on the night of the new moon in the month of Kártika.

Beginning. (प्रथमाध्यायादि पञ्च पटला न सन्ति । षष्ठस्य आदिभागं नावहितम्,)
पार्वत्युवाच । इदानीं श्रोतुमिच्छामि येन काली प्रसीदति ।
कस्तां केनैव पुष्पेण केन वा वह्निना शिव ॥ श्रीशिव उवाच ।

End. यो मानयति भावेन तस्य तस्य महेश्वरी ॥

Colophon. इति कालतन्त्रे नवमः पटलः ॥

विषयः । अत्र षष्ठादिनवमपर्यन्ताः चत्वारः पटलाः सन्ति, तत्रादौ षष्ठे——कलौ काल्या एव सिद्धिदात्वं । तस्याः पूजायां बिल्वपत्रकरवीरपुष्पादेर्विधानम् । ततोऽपराजितापुष्पादेस्तद्वत् कल्पोक्तपुष्पादेश्च विधिः । तथा तस्या अर्चने पञ्चबिल्वपत्रादेः प्राशस्त्यानुकीर्तनम् । बिल्वदलं विना त्रिसन्ध्यार्चनायां फलाभावकथनम् । एवं करवीर-धुस्तूर-कुन्द-मल्लिका-केतकी-मालतीप्रभृतीनां बहूनां पुष्पाणां पूजने प्रत्येकस्य फलोत्पादनं । सप्तमे—कलौ कार्यकरमन्त्राणां कल्पोक्तमन्त्रानामन्यासां तन्त्रपूजादिकं विना काल्या उद्धारे अस्तीति प्रश्ने कालीनामस्मृतिरेव तेषामुद्धर्त्री अस्तीति प्रतिपादितं चाण्डालान् । अष्टमे ।—अत्यन्तपापात्मकाञ्चीपुरनिवासिबहुलोमाख्यविप्रस्य नरकगमनं केवलं कालीत्यक्षरद्वयस्य श्रवणं मात्रं तन्मुक्तवर्णनम् । नवमे ।—कार्त्तिके कालीपूजाया अत्यावश्यकताप्रतिपादनम् ॥

No. 1070. शूद्रपद्धतिः ।

Substance, palm leaves, 14 × 2¼ inches. Folia, 110. Lines, 6 on a page. Extent, 3093 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1440 Place of deposit, Navadvipa, Rámavilása Bhaṭṭácbárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

S'údra-paddhati. A digest of the laws relating to the S'údras. Compiled by Api Pála. Contents, Duties of S'údras; special mantras for S'údras; duties to be attended to in the morning; ablutions; washing of the face; brushing of the teeth; early morning bath; midday bath; offering of water to the manes; worshipping of the gods;

washing of the images of the Deví; ordinary mode of worshipping the same; adoration of the sun; adoration of Vishṇu; adoration of Deví; repetition of the mystic mantra a stated number of times; adoration of the Vis'vedevás; daily s'ráddhas; characteristics of guests; rules for taking the midday meal; duties after the midday meal; articles to be selected or rejected as food; spirituous drinks defined; rules for sleeping; society of women; periodical s'ráddhas; impurity of the person caused by birth or death in one's family; satí; funerals; persons fit to offer oblations to the manes; perpetual impurity of the body. The work is founded on the plan of Kamalákara's digest of the laws relating to the S'údras, entitled the *S'údra-kamalákara*, and traverses very nearly the same ground, but it professes to have been compiled from a work on the subject by Soma Mis'ra. The MS. bears date S'áka 1440, and is 356 years old.

Beginning. ——————वाणीशांप्रणम्य,
गौरीपत्यम्बेजन्मसमवनमितोरक्षलीभूतमेषः ।
विश्वात्मा यस्य (विभुर्) पुनिकथिकशठालयके——
रचयत्यविपाकोऽसौ चर्यमोक्षा मयानतिः ।
श्रीसोमविश्वाद्याय प्रयमाच्छूद्रपद्धतिम् ॥

End. यदेतं सर्वकार्येषु मूढे भवति सर्वदा ।
दानं प्रतिग्रहः स्नानं सर्वमस्य तथा भवेत् ॥

Colophon. इत्यभिनवकारिता शूद्रपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । तत्रादौ शूद्रधर्मकथनम्, मन्त्रादिविधिनिषेधौ, ततो नित्याचारेषु शूद्राणां मूत्रपुरीषोत्सर्गविधि, शौचविधिः, आचमनविधिः, दन्तधावनस्नानतःस्नानम्-स्नानविधि, तर्पणविधि, तर्पणोत्तरकर्म-शालग्रामदेवतापूजा, देवीस्नानविधि, शालग्रामपूजा, सूर्यपूजा, विष्णुपूजा, शिवपूजा, देवीपूजा, जपविधि, वैश्वदेवविधि । नित्यश्राद्धम् । अतिथिलक्षणम्, भोजनविधि, तदुत्तरकर्म, भोज्याभोज्यविवेकः, मद्यलक्षणम्, शयनविधि, मैथुनविधिरित्येते प्रोक्ताः । ततोऽन्त्येष्टिश्राद्धे तत्राशौचविवेकः, सहगमनादिविशेषपात्रस्य प्रयोगः । ततोऽपरेद्युः पिण्डदानाधिकारिणः, ततो नित्याशौचम् ।

No. 1071. सर्व्वोल्लासतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 12¾ × 4½ inches. Folia, 123. Lines, 8 on a page. Extent, 2214 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Sarvolldsa Tantra. A Tantra digest of the S'ákta class; it treats of the usual S'ákta tenets and forms of worship, beginning with some definitions of S'ákta terms, and various systems of cosmogony. By Sarvánandanátha.

Beginning. नमः परदेवतायै ॥ प्रणम्य प्रकृतिं नित्यां जगदानन्दरूपिणीं ।
सर्व्वोल्लासं मतोल्लासं मतांश से सदाशयम् ॥
निगमागमशास्त्रादृ आचाचारं समुद्धृतं ।
श्रीसर्व्वानन्दनाथाञ्जं श्रीदेवाचरणाम्बुजे ॥

End. देवान्ते ब्रह्मभाव भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीसर्व्वानन्दनाथविरचिते सर्व्वोल्लासे त्रिपञ्चाशदुल्लासः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । प्रथमोल्लासे——प्रकृतिलक्षणं । नित्यलक्षणं । आत्मलक्षणं । आत्मनित्ययोः स्थानकथनम् । जातकोत्पत्तिः । ब्रह्मोत्पत्तिः । पुनर्वेदे देवाचारः । देवतामूर्त्तिनिरूपणं । वेदोत्पत्तिकथनं । द्वितीये—तन्त्रप्रशंसाकथनं । तृतीये—ब्रह्माण्डोत्पत्तिकथनं । चतुर्थे—प्रकारान्तरेण ब्रह्माण्डोत्पत्तिकथनं । पञ्चमे—पुनरन्यप्रकारेण तदेव । षष्ठे—तन्त्रप्रकरणम् । सप्तमे—भावप्रशंसा । अष्टमे—त्रिविधभावाचारलक्षणं । नवमे—तन्त्रान्तरीयभावाचारलक्षणं । दशमे—गुरुतत्त्वीयगुरुलक्षणम् । एकादशे—मन्त्रलक्षणम् । द्वादशे—वैष्णवाचारः । त्रयोदशे—दत्तशक्तिः । चतुर्दशे—पश्चिमाचारं । पञ्चदशे—शैवाचारः । षोडशे—सिद्धान्तलक्षणं । सप्तदशे—वामाचारं । अष्टादशे—कौलाचारः । ऊनविंशोल्लासे—साधकलक्षणम् । विंशत्युल्लासे—श्रीचक्रस्य स्थान दिग्..धनं एवं एकविंशत्याद्युल्लासे—श्रीचक्रादितन्त्रदर्शनेन निरूपणं ज्ञेयम् ।

No. 1072. पदार्थतत्त्वविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3¼ inches. Folia, 27. Lines, 2—9 on a page. Extent, 956 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Padártha-tattva-vivriti. A commentary on the *Padártha-tattva*, which comprises criticisms by Raghunátha S'iromaṇi on the Vais'eshika categories. By Mádhava Tarkasiddhánta.

Beginning. यो विश्वं वितनुते परिपाति भारं
सम्भीतये गिरिजया कुतुकी सदैव ।
देवं तमेव प्रणिपत्य पदार्थतत्त्वे
श्रीमाधवो वितनुते विवृतिं सुबोधां ॥

End. कार्यत्वस्य कारणत्वस्य प्रतियोगित्वादिना भिन्नमित्यर्थः ॥

Colophon. इति श्रीमाधवतर्कसिद्धान्तकृतपदार्थतत्त्वटीका समाप्ता ॥

विषयः । शिरोमणिकृतपदार्थतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 1073. पदार्थतत्त्वनिरूपणम् ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3½ inches. Folia, 5 Lines, 7—9 on a page. Extent, 135 s'lokas. Character, Bengali, Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Padártha-tattva, alias *Padártha-tattva-nirúpaṇa*, or *Padártha-tattva-vivechana*, or *Padártha-khaṇḍana*. Criticisms on the Vais'eshika categories, pointing out, from a Nyáya stand-point, which of them are tenable, and which are not. By Raghunátha S'iromaṇi. Hall's Contributions p. 80.

Beginning. अथ पदार्थतत्त्वं निरूप्यते । तत्र दिक्कालौ नेश्वरादतिरिच्येते ।

End. पदार्थानां युक्तिविदां मनुष्याणां विवेचनः ।
सर्वदर्शनविद्यानविरोधेनैव दूषणम् ॥

Colophon. इति पदार्थतत्त्वं समाप्तम् ॥
वर्णा निरुक्ताः शिवाभ्यनिरोधिना विपश्चिता ।
विना विचारं न व्याख्या विचारयत सादरम् ॥
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञान् मन्ये मन्ये मयाद्यमान् ।
इदं वाचे मदुक्तानि विचारयत सादरम् ॥
रीतिरेषा न होनाय सेविता पूर्वसूरिभिः ।
अभियोगिभिराचाराय वाचयो विदुषोऽपराम् ॥

विषयः । शास्त्रविषयीभूताकलनप्रविष्टस्य कस्यचित् २ वस्तुनं कस्यचित् २ मन्मर्थं अनुष्ठितम ।

No. 1074. गुणकिरणावलीव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 7—9 on a page. Extent, 1680 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Haridás Bhattácharya, grandson of Mádhava Tarkasiddhánta. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Guṇakiraṇávali-vyákhyá. A paraphrase of Vallabha Nyáyácharya's Guṇakiraṇávalí, a treatise on the leading topics of the Nyáya system By Raghunátha S'iromaṇi.

Beginning. कुचितावरपुष्टेन पूरयन् वंशिकां प्रपतद्गुलिपङ्क्तिः ।
मोचयन्नखिलशास्त्रलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः ॥
शीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।
विवदीक्षत इदंज्ञो गुणपत्रस्य पञ्जिकाः ॥
शास्त्रविषयीपञ्चितमङ्कीषु सम्बन्धैरध्ययनं विनापि ।
मदुक्तमेतन्मरिचिन्त्य धीराः निःशङ्कमापन्नमानमुद्धम् ॥

End. पूर्वजन्मन्येति, चपेवापुक्रुमारहकत्रवचकुसंरोगत्रेय हिमनवामात्रमानानि ।
(इतः खण्डितं)

विषयः । गुणकिरणावल्या व्याख्यानम् ।

No. 1075. न्यायलीलावती ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 9 Lines, 6 on a page. Extent, 286 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridása Bhaṭṭáchárya, grandson of Mádhaba Tarkasidhánta. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyáya-lílávatí alias *Lílávatí*. The elements of the Vais'eshika system. By Vallabha Nyáyácharya. The MS. is incomplete. Hall's Contributions, p. 71.

Beginning. नाथः स जयति यो जगदेकपुण्यशीला ततः परमनिर्वृतिमाश्रयति ।
तस्मै नमः सकलदोषकलापमुक्त-सकलनिजजननये पुरुषोत्तमाय ॥
द्रव्यं गुणस्तदनुभूतो गुणवः कर्माधिकं ज्ञायते
जातिर्विंशुतिभावता न च पुनः-सामान्य विशेषा स्थितिः ।
सम्यक् सकलो गुणादिभिरथं भावा समप्रीतये
वाग्लीलामयमेतदर्कगुणसा श्रीन्यायलीलावती ॥

End. सामर्थ्यं तु भूमस्यापि जठरगोचारत्वसमानुमानेन व्याप्तिः स्यात् ।
(परिसमाप्तिश्चात्र ग्रन्थस्य नास्ति ।)

विषयः । द्रव्यादिषट्कपदार्थानां निरूपणम्, विशेषतः ईश्वरादिनिरूपणम् ।

No. 1076. न्यायलीलावतीदीधितिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia. 6- Lines, 9 on a page. Extent, 374 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyáya-lílávatí-prakás'a alias *Nyáya lílávatí-dídhiti*. A commentary on the last. By Vardhamána Upádhyáya. The MS. is incomplete, and contains but a fraction of the entire work which extends to over four thousand s'lokas. Hall's Contributions, p. 72.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥
षड़ेव पदार्था द्रव्यगुणकर्मसामान्यविशेषसमवायाभावाद्यभेदाप्रसङ्गात्, इत्येव ।

End. ध्वनविनश्वरत्वात् तत्त्वे अनुपिचारात्। इति०।

विषयः। न्यायलीलावत्या व्याख्यानम्।

No. 1077. न्यायलीलावतीव्याख्या।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 23. Lines, 7—9 on a page. Extent, 1288 s'lokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Navadvipa, Haridás S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyáya-lílávati-vyákhyá alias *Nyáya-lílávatí-prakás'a-dídhiti*. A gloss on Vardhamána's commentary (No. 1076) on the *Nyáya-lílávatí* of Vallabha. By Raghunátha S'iromaṇi.

Beginning. न्यायाम्बुधिलङ्घनहेतुं सेतुं शीतांशुविलसन्मतेः।
तातं त्रिभुवनगीतं नत्वाऽहङ्कारमोहदूरात् मत्वा।
शीलना मधुरायामनवद्यामीक्षणीलता॥
विविच्यते कठिनार्थो लीलावत्या विशेषतः।
आन्वीक्षिकीपरिशीलनपटवोऽपि सभाकवैरथवर्ण्यं विनापि।
मधुमयेन परिचिन्त्य धीराः वितमङ्कमथापनयन्तु गुणम्॥

End. न चाप वैजात्यभेदोऽनुभवविरुद्ध इति ध्येयम्। (इतः परं नास्ति)

विषयः। न्यायलीलावत्या व्याख्यानम्।

No. 1078. स्मृतिसारः।

Substánce, palm leaves, 14 × 2 inches. Folia, 21. Lines, 4 on a page. Extent, 372 s'lokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Navadvipa, Haridás S'armá. Appearance, old. Verse. Correct.

Smṛiti-sára. A digest of the rules regarding the impurity of the person resulting from a birth or death in one's family. By Mahes'a.

Beginning. गुरुमुपचरन् नत्वा स्मृतिसारः प्रणीयते।
क्रियते श्रीमहेशेन बालानां विवेचिता॥१॥

निर्दोषस्य श्रुतिन्यायादि मतसारोपजीवन यत्।
यवर्णं मत् प्रकाशं निवृत्तिस्तस्य निवृतः॥ २॥
अत्र मुनि तन्मात्रघ्नीषिता कर्त्तुं कर्त्तव्यमिति पूर्वाचार्य्याणां चावहेतिकवर्णप्रति-
बन्धकतयात् तत्त्वागमेन प्रथमं कर्तुमिति सदेवागतिनीयते।

End. यस्तोयं संस्कृत्य तोयम् महाप्रलयेन प्लवति, "महाप्रलयेन" महोत्पातेन।
अतः। यत्पिण्डं द्विधा भेदं विश्वो विश्वंभर यद्गुणम्।
विश्वपति विरागेण तानुदाराम्य यात्ययम्॥

Colophon. इति समाप्तम्॥

विषयः। ग्रन्थभूमिका,——ईश्वरानुमानोपपत्त्यवस्था; ततो निर्देशकारणोपपत्ता, वस्तुविशेषणोपपत्ता, उपाधेरोपपत्ता, अर्थापत्त्युपपत्ता, भावाभावोपपत्ता, कार्य्योपपत्ता, उपादानत्वस्य च अवस्था, सर्वान्ते परीक्षकत्व-कथा।

No. 1079. आत्मतत्त्वविवेकटीका।

Substance, palm leaves, 12 × 2 inches. Folia, 53. Lines, 5 on a page. Extent, 1325 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Prasannachandra Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin in some places.

A'tmatattva-viveka-ṭíká. A paraphrase of the A'tmatattva-viveka, a treatise on psychology. By Raghunátha S'iromaṇi, titularly called Tárkika S'iromaṇi or simply S'iromaṇi.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने॥ १॥
निर्वीय सारं शास्त्राणां तार्किकाणां शिरोमणिः।
आत्मतत्त्वविवेकस्य भावमुद्भावयत्ययं॥

End. तथा निर्वाणं निःश्रेयसं सर्वं आत्मविशेषगुणनाशस्य उपेत्यर्थे इत्यर्थः।

Colophon. इति श्रीरघुनाथभट्टाचार्य्यतार्किकशिरोमणिविरचितात्मतत्त्वविवेकटीका समाप्ता।

विषयः। आत्मतत्त्वविवेकस्य यो विषयः स एवास्या अपि, केवलं भाष्याणुविवरणेनोद्भावनेन भावात्मकत्वाद्यतिरेकेण विशेषः।

No. 1080. गुणप्रकाशः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 186 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridása Bhaṭṭácharya, grandson of Mádhava Tarkasiddhánta. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Guṇaprakás'a alias *Kiraṇávalí-prakás'a* or *Guṇa-kiraṇávali*. A gloss on the *Kiraṇávalí*, which is a commentary, by Udayana Áchárya, on Pras'astapáda Áchárya's commentary on the Vais'eshika aphorisms. By Vardhamána Upádhyáya. Hall's Contributions, p. 65.

Beginning. स्वच्छन्दनिर्मितविचित्रविभवस्य यस्य चन्द्रकिरणाविव शुचकारं ।
तस्या जगत्सुचिवनचरिपोर्वेवापि चक्रविशिखिव पुष्पवतं प्रयातम् ॥
यविषद्वेरपि नारीभिवविधिविधानक्रमात्माद्दो कथा विषयाति गुरोरिति ।

End. तत्र गुणे गुणो नास्तीत्यावेदकत्वं केवलं गुणत्वं पर्यवे । (इतः परं नास्ति)

निबन्धः । गुणकिरणावलीव्याख्यानम् ।

No. 1081. छन्दोगश्राद्धतत्त्वम् ।

Substance, country-made yellow paper, 15 × 2¼ inches. Folia, 69. Lines, 6—5 on a page. Extent, 2044 s'lokas. Character, Bengali. Date. Sk. 1497. Place of deposit, Navadvípa, Vishṇuchandra Nyáyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct. Notes on the margin.

Chhandoga-s'ráddha-tattva. A digest of the rules regarding s'ráddhas according to the Sáma Veda. By Raghunandana. The author was born at Nadiyá early in the fifteenth century, and wrote his Jyotish Tattva some time after the Sáka year 1421, as he takes that year for a starting point for certain calculations of intercalary days; he was the son of Harihara, and a contemporary of the immediate successors of the great Vaishṇava reformer Chaitanya. In the Introduction to his Malamása Tattva he recorded his resolution to write, under the collective name of *Smriti Tattvas*, twenty-eight separate digests on different topics regarding the civil and canonical laws of the Hindus. They were to include, 1, *Malimlucha* or intercalary months, commonly called *Malamása* the month "stolen" or omitted. as "dross" from calculation every 3 years to adjust the lunar with the solar calendar; 2, *Dáyabhága* or inheritance; 3, *Saṅskára*,

sacramentary rights; 4, *Suddhi*, mourning; 5, *Práyas'chitta*, expiatory rites; 6, *Udváha*, marriage; 7, *Tithi*, lunar days for the observance of feasts and fasts; 8, *Janmáshṭamí*, the rites to be observed on the anniversary of the birthday of Krishṇa; 9, *Durgápujá*, the ceremony of the worship of Durgá in the month of As'vina (September—October); 10, *Vyávahára*, judicature; 11, *Ekádas'í*, the fast on the eleventh day of the moon; 12, *Jalásayotsarga*, consecration of reservoirs of water; 13, *Rigvedi-vrishotsarga*, the consecration of bulls according to the Rigveda; 14, *Yajurvedivrishotsarga*, ditto according to the Yajur Veda; 15, *Chhandoga-vrishotsarga*, ditto according to the Sáma Veda; 16, *Vrata*, fasts and penances; 17, *Devapratishṭhá*, formation and consecration of images of gods; 18, *Paríkshá*, nature of things; 19, *Jyotis*, civil astronomy; 20, *Vástuyága*, rites necessary to be observed when entering a new house; 21, *Díkshá*, investiture of the Brahmanical thread; 22, *Áhnika*, daily prayers; 23, *Kritya*, periodical rites; 24, *Maṭhapratishṭhádi*, consecration of conventual establishments and temples; 25, *S'rípurushottama*, duties and rites to be observed when visiting the Temple of Jagannátha at Puri; 26, *Sámavedi-s'ráddha*, S'ráddha according to the Sáma Veda; 27, *Yajurvedi-s'ráddha*, ditto according to the Yajur Veda; 28, *Súdra-kritya*, duties of S'údras. The order in which the books are named was not what the author followed when he compiled the different treatises, for it appears that he died before he completed the 13th in the list, and altogether there are only twenty-seven treatises extant. MSS. of these are common enough in Bengal; there is scarcely a Smriti Paṇdit in the country who has not at least some of them in his possession. Two editions of the works have also been published, one at Serampore in two volumes 8vo. (1835), the other at Calcutta in the puthi form on yellow arsnecised paper. The MS. under notice is, however, worthy of special note, as it is the oldest that has yet come under examination, dating from the S'aka year 1497 = A. D. 1575, or nearly three hundred years ago. The works are of standard authority in Bengal, and for liturgical purposes have almost superseded all others.

Beginning. [illegible]

End. [illegible]

Colophon. [illegible]

महादित्यं यस्य पदवीमुपदर्शयन्ती रसौ
चाख्या बोधकमं मतो हि विहितं चार्थावयवं स्फुटं ।
यज्ञेश पदनायक प्रकाशीमग्नेश्चाभिध-
प्रोत्साहाय सपापतो हि सुधियः पक्षतु गुणविन्यं ॥
यत्नेनाप्यकनः कुमारविचनाद्भुतं हि साधः मधुम-
याचेंश्चद्यो:निनाद्दिनमिति(?) मम्यादृतं(?) भ्रान्तिचः ।
यचः च:निवितनिःस्तोऽस्मिन्नुनिः धर्मांकृतिमुक्तिना
येनाको अबको निवेश च सदा टीका पदार्थाविक्रमं ॥
संवत् १८५९ । आश्विनकृष्णपञ्चम्यांतिथि ९ शनिवासरे शुभम् ।

विषयः । श्लेषादि विश्वकृतविदग्धजनचक्षुःपदाभिधानपदनायकस्य व्याख्यानम् ।

No. 2026. श्राद्धरत्नम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 72. Lines, 8 on a page. Extent, 1,916 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Sráddha-ratna. A summary of the rules regarding sráddhas. By Lakshmípati, disciple of Indrapati.

Beginning. यदनविनिर्भिन्नचयं रचितमम्नं ममोपहरणात् ।
तेजोपीठस्थविदेहं बालमुकुन्दमहं वन्दे ॥
प्रथमं भारतीश्चामं श्रीमदिन्द्रपतिं गुरुम् ।
श्रीलक्ष्मीपतिनाधीरेण श्राद्धरत्नं विधीयते ॥

अथैतद्गोत्रकाः अतः क्रिया + + यावदेवं कुर्वन्ति तावदेव वक्तव्यात्, श्राद्धमपि-नाम प्रति + + तेषाः श्रीदत्तेनाथ प्रयोगो लिख्यते । तत्र प्रथमं मूलशाकः । इत्यादि ।

End. श्राद्धपद्मशुद्धिः मध भुञ्जीत इति । श्राद्धकर्म यस्तां पाठ्ययदक्षिणा विप्रेभ्यो दद्यात् इति ॥

Colophon. इति समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । मूलश्राद्धविधिः । श्राद्धक्रियाकथनं । श्राद्धवेला । पुत्रकर्तृकश्राद्धविधिः । पत्नी-कर्तृकश्राद्धविधिः । पुत्रवधूश्राद्धविधिः । पितृश्राद्धविधिः । अग्निमतश्राद्धविधिः । अशौच कथनं । एकोद्दिष्टकथनं । सपिण्डीकरणविधिः । नवश्राद्धकथनं । सपिण्डश्राद्धविधिः । मासिकश्राद्धविधिः । एकोद्दिष्टपार्वणसंकीर्णनं । अधिमासविधिः । अमोद्यकथनं । एकोद्दिष्टविधिः । श्रीखण्डभाव-

प्रयोगकथनं । स्वादिपदानां बाधविधिः । पार्थक्यविधिः । समुच्चयकथनं । वक्तिवैवक्षिकवि-धिः । नामाख्यातविधिः । तीर्थनामविधिः । नित्यनामविधिः । नवांशकविधिकथनम् ।

No. 2027. **वृत्तिदीपिका ।** Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 1,039 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, old. Prose. Correct

Vṛitti-dípiká. A dissertation on the philosophy of grammar. By Kṛishṇa Bhaṭṭa.

Beginning. नानाजनपदकान्तं सर्वलोकैकपालं
सजलजलदकान्तं चन्द्रवक्त्राम्बुजाक्षम् ।
विमलदुरितजालं विश्वरागैकजालं
विगलितभवभारं नौमि गोपालबालम् ।
ध्यात्वा स्वान्ते गुरुं तथा माधवेन्द्रसरस्वतीम् ।
श्रीकृष्णभट्टेन तनुते वृत्तिदीपिका ॥

इह सकलशास्त्राभिज्ञविज्ञेयचमत्कारापाद्यसकलशास्त्रस्य तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थबोधजनक-त्वात् शाब्दबोधे च वृत्तिज्ञानस्योपयुक्तत्वेन तदनुसारात् ——— इत्यादि ।

End. तथा च वर्णजातिस्फोटः पदजातिस्फोटः वाक्यजातिस्फोट इति तत्त्वे स्फोटत्रयम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्मौनिकुलतिलकायमानश्रीवर्द्धमानमहाशयात्मजरघुनाथभट्टसुतश्रीकृ-ष्णभट्टविरचिता वृत्तिदीपिका समाप्ता ।

विषयः । वृत्तिस्वरूपनिरूपणं । शक्तिस्वरूपनिरूपणं । वृत्तेः शाब्दबोधहेतुत्वनिरूपणं । शक्तिलक्षणाभेदेन तस्या द्वैविध्यनिरूपणं । शक्तिग्रहनिरूपणं । तत्र घटादिपदानां जातौ शक्तिरि-ति मीमांसकमतनिरूपणं । जातौ व्यक्तौ विशिष्टे च शक्तिरिति नैयायिकानां मतनिरूपणं । कार्यान्-विते पदानां शक्तिरिति प्राभाकरमतकीर्तनं । रूढ्यादिविभागेन शक्तिविवेचनं । लक्षणास्वरूप-निरूपणं । गौणीलक्षणाभेदेन तस्या द्विविधत्वकथनं । व्यञ्जनालक्षणादिनिरूपणं । व्यञ्जनावृत्तिनिरूप-णं । अत्र नैयायिकमतखण्डनपूर्वकं तस्याः स्थापना । धात्वर्थनिरूपणं । तत्र प्राभाकरवैयाक-रणादिमतकीर्तनं । नैयायिकमतखण्डनं । निपातार्थनिरूपणं । उपसर्गवादकथनं । समासार्थनिरू-पणं । समासशक्तिनिरूपणं । नञर्थनिरूपणं । वीप्सादिनिरूपणं । स्त्रीप्रत्ययार्थनिरूपणं । तद्धि-तार्थनिरूपणं । स्फोटनिरूपणम् ।

No. 2028. वृत्तदर्पणम् । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 833 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Vritta-darpaṇa. A treatise on versification, giving details of all the different metres used in Saṅskrit poetry. By Bhishma Miśra.

Beginning. स जयति सततं निरञ्जनात्मा मायाकलितजगत्स्थितिः ।
श्रीकोणारत्नकविता कलकेलिनिधि गङ्गानिकरभिन्नः ॥
श्रीभीष्ममिश्रविरचिता विरचित प्रतिविम्बितेव चन्द्रकला ।
यत्र विभाति स हंसः वृत्तानां भावयन्निवहम् ॥
सन्ति यद्यप्यनेकानि छन्दांसि भूतले ।
तथाप्यतिशयो नाम यथार्थनिरथो महान् ॥
यदि वृत्तजातानि प्राकृताकारचित्ते स्फुटम् ।
श्रीभीष्ममिश्रचरितं पश्य वृत्तदर्पणम् ॥

अथ गणाः । मगणो यगणो रगणः सगणतगणौ जगणो भगणो नगणः । इत्यादि ।

End. हीरांशुदये हवन्य यतोः सेवी भवेद्धर्षमसा मदेयम् ॥

Colophon. इति श्रीभीष्ममिश्रविरचिते वृत्तदर्पणे वर्णवृत्तनिर्णयो नाम द्वितीयप्रकाशः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । (छन्दःशास्त्र गेयाद्यनेकप्रयोजनकीर्तनं) । तत्र प्रथमप्रकाशे मात्रिकवृत्तनिरूपणं । गणदेवतानिरूपणं । निपातनिरूपणं । आर्यालक्षणं । गीतिः । उपगीतिः । उद्गीतिः । आर्यागीतिः । वैतालीयं । रेवा । नलिनं । दीपिका । चौपैया । कला । हरिणी । अनवद्य । पज्झटिका । चूलिका । पादाकुलकं । षट्पदं । पद्मावती । कुण्डलिका । दोहा । गगनाङ्गनं । द्विपदी । झुल्लणा । खञ्जा । शिखा । माला । चूलिकाला । सौरठा । मधुभारं । आभीरं । दुर्मिलिका । हरिगीत । दीपकं । सिंहावलोकितं । प्लवङ्गम । लीलावती । हरिगीतं । त्रिभङ्गी । वीरवृत्तं । जनहरणं । मदनहरा । मदनगृहादयः । एतानि मात्रावृत्तानि ।

द्वितीये प्रकाशे,—वर्णवृत्तकथनं । तत्र श्रीः । कामः । मधु । मही । सार । तामी । प्रिया । शशी । रमणी । पञ्चाल । मृगेन्द्रः । मन्दरः । कमलं । तीर्णा । धारि । नगाणिका । शालिनी । वंशः । चमरं । क्षेमा । लिकरा । विद्युन्माला । चतुरंसा । अनुष्टुप् । ब्रह्मचारी । हंसा । कुमारललिता । मदलेखा । समानिका । प्रमाणिका । वसन्तं । कररुचि । शीर्षा । विद्युन्माला । मल्लिका । प्रमाणिका । तुङ्गा । कमलं । माणवकक्रीडितं । अनुष्टुप् । मणिमध्यं । सारवती । शालिनी । दमनकं । विम्बं । तोमरं । रूपामाली । चम्पकमाला । सारवती । सुषमा । अमृतगति । बन्धु । सुमुखी । दोधकं । शालिनी ।

मदलेखं । शैलिका । मालती । इन्द्रवज्रा । उपेन्द्रवज्रा । उपजाति । रथोद्धता । स्वागता । भुजङ्ग
प्रयातं । कमलाधरः । तोटकं । सारङ्गं । मौक्तिकदाम । मोदकमं । मालिनी । मत्तमयूरी ।
सुन्दरी । प्रमिताक्षरा । विद्याधरः । भाराक्रान्तं । नाराचं । चम्पकं । पुष्पिताग्रा । वसन्ततिल-
का । चर्मं । मालती । चामरं । मालिनी । वंशपत्रपतिता । मनोहंसः । शरभः । निशिपालः ।
नाराचं । चित्रपदं । पञ्चचामरं । मल्ली । लक्ष्मी । मालाधरः । शिखरिणी । मन्दाक्रान्ता । हरिणी ।
मञ्जीरा । चर्चरी । क्रीडाचन्द्रः । शार्दूलविक्रीडितं । अश्वगतिः । चन्द्रं । स्रग्धरा । गीतिका ।
गण्डकी । सुवदना । राजहंसः । राजगतिः । रजनी । सोमार्चनी । सुन्दरिका । दुर्मिलिका ।
किरीटं । गीतकुण्डं । अव्याजवीरं । देवघनम् । आकूतलम । प्रस्तारसहस्रं । प्रस्तारसंख्या-
रचीभेदं । अथ मात्राप्रस्तारः । वर्णप्रस्तारः । मात्रोद्दिष्टकथनं । वर्णोद्दिष्टकथनं । मात्रानष्टं । वर्ण-
नष्टं । मात्रामेरुकथनं । वर्णमेरुकथनं । मात्रापताका । वर्णपताका । मात्रामर्कटी । वर्णमर्कटी ।
मात्रावर्णीकथनम् ।

No. 2029. व्रताचारः । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches, Folia, 155. Lines, 9 on a page. Extent, 3,638 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Vratáchára. Disquisition and rules regarding the optional fasts called Vratas. By Ratnapáṇi Śarmá, son of Gáṅgolí Saṇjíveśvara Śarmá. Several works of this author have been noticed under Nos. 2016 to 2020, 2022, 2023, and 2032.

Beginning. दुराद्रीनामनःकरणकरणो मक्षमवार्द
नरं कहिकामधनधनधनमन्मथः ।
एकं मघार्थं चिनयति चद्‌मर्दनमयो
यद्राजन्ये कमो।हर मम पद्मोमजुधलम् ॥
कर्णौ काला कला वा कपिलकुपली + + कन्या कलार्धे
काकाडी कामरापि कविलककरया कामदा कमलेषा
कम्बुः कोमलाडी कमलकुलवतीकन्याकाराकुचोषा
काली काली कराली कलयतु कुशलं कालिका कालिका मे ॥
वयवद्धाम्बवया निचिलैवोऽसूत्रपर्णिवमाला ।
चरित्रचरित्रविलमर्दरेखो निधी नवता नवोद्धारः ॥
मद्दोरन्धो दाजिनु कर्दमीला थी दमनिवोऽजवदुपचोत्तः ।
पयोधयानि धनजीनिभानि वैद्यानविद्याभनधीनचारः ॥
नन्वो दयनिवकः पीलाम् नरेशवर्णिव चरिवकाः ।

चिन्तयति यत्र चरितं [illegible] यथा चरितः ॥
[illegible] नत्य निधाय [illegible] श्रीरघुनाथारकम्
श्रीरघुनाथ[illegible] दिनम् ।
[illegible] ततो
कुर्वन्तं [illegible] ॥
[illegible] मया [illegible] ॥
[illegible] ततोऽभिमानं [illegible] ॥
[illegible] ये च [illegible] ।
[illegible] ते [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ।

[illegible] व्रतमयविचारः [illegible]—इत्यादि ।

End. [illegible] कार्यमिति ।

Colophon. इति [illegible] व्रतकालः ।

[illegible] ।

विषयः । व्रतकालनिरूपणं । तत्र तत्पदार्थविवेचनं । व्रतमाहात्म्यकथनं । व्रताधि-
कारिकथनं । व्रतिनो नियमादिकथनं । तत्र विविधव्रतकथनं । [illegible] । व्रतभङ्ग-
[illegible]कथनं । प्रतिनिधिविधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible] ।
नित्योपवासादिनिरूपणं । देवपूजाविधिः । मासादिविवेचनं । तिथ्यादिविवेचनं । पूर्णा-
मादिविवेचनं । प्रतिपदादिषु पञ्चदशसु तिथिषु व्रतकथनं । तत्र [illegible]कथनं ।
[illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] ।
[illegible] । [illegible] । एकादशीव्रतनिरूपणं । तत्र विविधव्रतकथनं । [illegible] ।
[illegible]विवेचनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं ।
[illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]विवेचनं ।
[illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]-
[illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विवेचनं । [illegible] । [illegible]-
[illegible]विधिः । [illegible]विधानं । [illegible] । [illegible] ।
[illegible]कथनं [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]-
विधिः । तत्र विविधव्रतकथनं । [illegible]निरूपणं [illegible] । [illegible]
विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] ।
विविध[illegible] देवपूजादिविधि[illegible] । [illegible]मित्येवम् ।

No. 2030. तत्त्वामृतसारोद्धारे व्यवहारकोषः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent, 2,698 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tattvámṛita-sároddhára. An elaborate Smṛiti digest. The text contains only that portion of the work which is devoted to Judicature and Civil and Criminal law. It is called *Vyavahárakosha*. By Vardhamána Mis'ra.

Beginning. व्यवहारे स्वधर्मस्थापनव्यवस्थया ।
तदाश्रिता कर्तव्यानां व्यवहारोऽभिधीयते ॥
तथ मनुः । प्राप्ते प्राप्ते च संस्कारं यथोक्तं यथाविधि ।
सर्वेषाम् यथान्यायं कर्तव्यं परिरक्षणं ।
प्राप्ते न पूर्वेण व्यवहारविधिदर्शनं यथोक्तेन श्रुतिस्मृतिविचारणं : इत्यादि ।

End. व्यवहारविधिं प्रविवेके क्षेपयत्वे प्रपञ्चितमते न वितन्यते । इति व्यवहारकोषे विवादपदकोषः ।

Colophon. इति श्रीवर्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारे चतुर्थो व्यवहारकोषः ॥
एवं धर्मोपनतद्भिश्चतुर्धाकलामृतम् ।
यथा चतुर्थो वेदेभ्योऽमाचरेदो यथोदितः ॥
+ + + + + कलीनामेव भावैश्चतुर्भि-
श्चरिव प्रथमोऽथ नामतोऽयो नियमः ।
व्यक्ति पि कुलमानां केसवे नार्थिनानां
गुणडितमनुदायधोनिताश्रेय सन्तीः ॥
देवविधिमाचारं चाद् श्रुतिं विवादपदं ।
प्राप्य प्रत्यवमेतन् प्राप्तो नियतवे धर्मः ॥
तत्त्वामृतैरेभिः कृतकैरिव सुस्थितो यथार्थवितैः ।
नानेवैव नियमो रामवते कल्पतरं भवतु ॥
पण्डितैः योधनां योऽयमविचरणीयताम् ।
पुण्यैर्दुर्जनां यावं पण्डितैर्न्यसनाम् ॥
नातिपति सुनयात् योऽहितमवे दोषपतयात् ।
अविहितमहोषोऽपि परकृतमितिवेव पुण्यतो भवति ॥
इति वर्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारः समाप्तः ।

विषयः । राजा प्रजाश्च: व्यवहारविधिः । प्राड्विवाकविधिः । व्यवहारदर्शनविधिः । कूटाद्य भूमिदानविधिः । प्राड्विवाकनिरूपणं । सभ्यानां लक्षणं । दण्डविधिकीर्तनं । व्यवहार-दण्डे दोषनिरूपणं । दण्डभेदकथनं । कृषिन् हिंसादिविधिनिरूपणं । दण्डव्यवस्थाकथनं । प्रमा-णातकदण्डकथनं । दण्डापकर्षकथनं । दण्डशास्त्रविधिः । दण्डपरिमाणकथनं । दण्डकारणनिरू-पणकथनं । दण्डानुपातनिर्णयः । दण्ड दण्डे दण्डानामस्वरूपकथनं । अनुपातव्यवहारनिर्णयः । प्रमा-णव्यवहारनिरूपणं । भाषालेख्यविधिकथनं । साक्ष्यलेख्यादिविचारः । उत्तरविधिनिरूपणं । उत्त-राभासादिनिरूपणं । साक्षिनिरूपणं । क्रियानिरूपणं । शपथविधिः । साक्ष्यविषयादिकीर्तनं । विविधलेख्यनिरूपणं । पूर्णाङ्कितलेख्य प्रतिबन्धकथनं । आगमप्रादीनां लक्षणकथनं । दिव्य-प्रानुमानप्रमाणनिरूपणं । भावप्रमाणनिरूपणं । भोगनिरूपणं । प्रत्ययनिरूपणं । दण्डादयकारि-निरूपणं । प्राड्विवाकनिरूपणं । उत्तरभेदेन क्रियाव्यवस्थाकथनं । अनुभिन्ननिर्णयनिरूपणं । व्य-वहारव्यवहारस्वरूपकथनं । निर्णयेषु वक्तव्यनिरूपणं । निर्णीतव्यवहारनिरूपणं । अथ निक्षेपा-दीनामादौ दण्डकथनम् । पुनर्न्यायविधिः । व्यवहारव्यवहारपदनिरूपणं । अथ ऋणादानविधिः । ऋणदानविनिरूपणं । वृद्ध्यादिनिरूपणं । ऋणशोधनप्रकारकथनं । निक्षेपविधिः । ऋणाधिविभाग-विधिः । अभ्युपगमस्थानविधिः । दत्ताप्रदानिकनिरूपणं । अथ देयनिरूपणं । अथ प्रतिग्रहभव-नादिकं । चतुर्विधदानकथनकीर्तनं । दत्तनिर्णयः । अन्योन्यदत्तादिदण्डकथनं । भृतिविधि-कथनं । अथ भृतिकर्मादिनिरूपणं । दासानधिकारकथनं । दासमोक्षणविधिः । सम्प्रदाना-दिकथनम् । दासीनिरूपणादिकं । वेतनदानापाकर्मनिरूपणं । पण्यस्त्रीविधिः । क्रीतानुशया-दिनिरूपणं । सम्भूयसमुत्थाननिरूपणं । अथ विक्रयानुशयः । सीमाविवादः । वाक्पारुष्यविधिः । दण्डपारुष्यविधिः । स्तेयविधिकथनं । अथ स्त्रीसङ्ग्रहप्रकारकथनं । अनुपातप्रकारादौ दण्डः । साहसप्रकारे दण्डकथनम् । सामान्यप्रकारदण्डः । साहसदण्डकथनं । अथ प्रेतादिदण्डकथनम् । स्त्रीसङ्ग्रहदण्डकथनं । अथ स्त्रीपुंसादिकृते विशेषकथनं । कन्यादूषणदण्डकथनं । अथ स्त्रीविक्र-दण्डकथनं । स्त्रीपुंधर्मनिरूपणं । दायभागनिरूपणं । अथ पैतृकधनविभागः । धनसङ्ग्रहविभागः । विभक्तानविभागः । विभक्तविभागः । अपुत्रादिधनविभागः । ग्रामपत्तादीनां धनाधिकारनि-रूपणं । स्त्रीधनाधिकारिणः । विभागनिर्णयः । विभक्तधननिरूपणम् । द्यूतसमाह्वयविधिः । अथ दण्डादिनिरूपणम् ।

No. 2031. धर्मकोषः । Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 9 on a page Extent, 1,212 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Velhaṭ, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharma-kosha. A digest of the laws relating to civil actions, debts, interest, gifts, rules regarding servants, artizans, dancers &c., sale

and barter, wages, boundaries, and inheritance. By Trilochana Miśra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. श्रीमत्पाण्डुसमीपे तु स्थितः श्रीमान् त्रिलोचनः ।
विवादपदव्याख्यानां व्यवस्थामकरोत् स्फुटाम् ॥
अथर्णादानं । तत्र नारदः ।
ऋणं देयमदेयं च येन यत्र यथा च यत् ।
दानग्रहणधर्माश्च ऋणादानमिति स्मृतम् । इत्यादि ।

End. यद्येऽन्यथा निर्णीतेषु दत्तानियमात् । अन्यथा तत्र न तथा ५+ विभाव्यते तद्विभक्त चापुनिवृत्तः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमिश्रत्रिलोचनविरचितव्यवस्थाविवादपदप्रकाशं समाप्तम् ।

विषयः । ऋणादानादिविधिः । निक्षेपविधिः । तत्र सम्भूयसमुत्थानादिकथनं । दत्ताप्रदानिका-दिकथनं । पुनर्देयादेयनिरूपणं । तत्र विक्रयदाने स्वामित्वादिकथनं । क्रीता देयादेयनिरूपणं । साक्षिविधिकथनं । ऋद्धपत्रविधिकथनं । निक्षेपप्रकारकथनं । स्वामिविक्रयविधिः । अभ्यु-पगम्यानपविधिकथनं । तत्र शिल्पिनमंशानां विशेषकथनं । अन्यविधिकथनं । वेतनस्यानपाकर्म-निर्णयः । स्वामिपालविधिः । संविद्व्यतिक्रमविधिः । विक्रीयासम्प्रदानविधिः । क्रीतानुशयवि-धिः । सीमाविवादनिरूपणं । स्त्रीपुंसाद्विविधिः । द्यूतसमाह्वयविधिः । दायभागविधिकथनं । तत्र स्त्रीधनादिविभागकथनं । सर्वेषामपविभागकथनं । अपुत्रधनाधिकारिनिरूपणं । संसृष्टविभा-गकथनञ्च ।

No. 2032. महादानवाक्यावली । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent, 2,240 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mahádána-vákyávalí. A summary of the rules regarding various kinds of religious and quasi-religious gifts. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gáṅgolí Sanjives'vara S'armá.

Beginning. श्रीसञ्जीवेश्वरपुत्रोऽस्मद्गुरुः विष्णोः पदं स्वं
धाता नानाधनावाप्ते भवभयविजयस्थाननद्धम् ।
श्रीरत्नपाणिरिदानपद्धतिरियं सत्तम शोधिताके
श्रीवैद्यनाथरतयापितनिता विहताशादिका ॥
इति वाक्यावली,—

तपः कृते प्रशंसन्ति त्रेतायां ज्ञानमेव च ।

द्वापरे यज्ञमेवाहुर्दानमेकं कलौ युगे ॥ इत्यादि ।

End. तेषां केषाञ्चिन्मतेऽपि चोत्तमचतुर्भिरस्तु चतुर्द्वीपपर्यन्ततिलकान्तदानादिदानमेवं वि-ष्णुदैवतमित्यादि इत्यिदानफलं समाप्तम् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवरदत्तसुतश्रीरमापतिकवीन्द्रकृता महादानवाक्या-वली परिपूर्णा ।

विषयः । दानप्रशंसा । दानफलकथनं । सत्पात्रनिरूपणं । पञ्चमहापातकिनोऽन्नं । पूज-दैवतकथनं । द्रव्यदैवतनिरूपणं । अतः परमेव दानेषु प्रयोगकथनं । अथ नानापुराणोक्तसर्वदान-विधिकथनं । तिलधेनुदानविधिः । पुराणोक्तरत्नदानविधिः । ब्रह्माण्डदानविधिः । वैतरणीप्रभृतिदानविधिः । गोसहस्रादिदानविधिः । हिरण्यगर्भतुलापुरुषदानविधिः । कल्प-पादपादिदानविधिः । पुराणोक्तकन्यादानविधिः । गणेशरत्नादिरत्नदानविधिः । विविधरत्न-दानविधिः । गजरथाश्वादिदानविधिः । पुराणोक्तमहीदानविधिः । अथ सर्वविशेषेण स्वर्णविशेष-कथनम् । पृथ्वीदानविधिः । धनःदिदानविधिः । वासवरित्रादिदानविधिः । कुष्माण्डनिक्ष-पेण्यादिदानविधिः । शय्यादिदानविधिः । छत्रोपानहादिदानविधिः । पूर्णकलशप्रभृतिदानवि-धिः । अन्नापुराणोक्तफलादिदानविधिः । दीपमालादिदानविधिः । विविधगृहदानविधिः । विविधा-न्नदानविधिः । अन्नदानविधिः । दधिमधु-घृतक्षीरादिदानविधिः । पात्रकर्पूरादिदानविधिः । चन्दनकस्तूरिकाकुङ्कुमादिदानविधिः । धूपदीपादिदानविधिः । सुवर्णरजतदानविधिः । विवि-धवस्त्रकम्बलादिदानविधिः । शय्यासनपीठादिदानविधिः । पादुकाच्छत्रादिदानविधिः । दासदासी-दिदानविधिः । गजाश्वयानशिबिकादिदानविधिः । गोवृषभादिपशुदानविधिः । पुस्तकदानवि-धिः । विविधफलदानविधिः । नानामासकर्णवदानविधिकथनं । सर्वेषु संक्रान्तिषु दानविधिः । कन्यादिदानविधिसमाप्तौ भोजनम् ।

No. 2033. तिथिनिर्णयः । Substance, country-made yellow paper, 11 × 3 inches. Folia, 24 Lines, 6 on a page. Extent, 278 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tithi-nirṇaya. On lunar days and the religious duties appertaining thereto—a brief calendar of feasts and fasts. By Sudarsana.

Beginning. नत्वा श्रीमन्तमीशं दामोदरमच्युतम् ।

बालानां वै हितार्थाय क्रियते तिथिनिर्णयः ॥

अथ विशेषतिथीनां निर्णयो लिख्यते। चैत्रशुक्लप्रतिपदि वत्सरारम्भः। तैलाभ्यङ्गादिनी
कार्या। तत्र प्रपुराणवचनं। चैत्रे मासि जगद्ब्रह्मा ससर्ज प्रथमेऽहनि। इत्यादि।

End. सर्वः संक्रान्तिः प्रातःकाले चार्द्धरात्रे वा स्यात् तदा पुण्यकालः पूर्वदिने भवति
इति संक्रान्तिनिर्णयः।

Colophon. इति कृत्यचन्द्रिकायां तिथिनिर्णयः समाप्तः।

विषयः। वत्सरारम्भतिथिनिरूपणं। अथ नैशामावास्ये देवकीर्त्तनं। गौरीव्रतसावी-
निरूपणं। सावित्रीनिरूपणं। अक्षयतृतीयानिरूपणं। नृसिंहचतुर्दशीकथनं। दशहराकथनं।
हरिशयनकथनं। नागपञ्चमीकथनं। उपाकर्मकथनं। जन्माष्टमीनिर्णयः परिवर्त्तिकानिरू-
पणं। अनन्तचतुर्द्दशीकथनं। आश्विनशुक्लपक्षे दौर्गापूजाविधिकथनं। नवरात्रविधिः। विजय-
दशमीनिर्णयः। दीपान्विताकथनं। भ्रातृद्वितीयाकथनं। कार्त्तिकशुक्लनवमीनिरूपणं। वरदाचतुर्थी-
कथनं। श्रीपञ्चमीकथनं। माघसप्तमीविधिः। भीष्माष्टमी। शिवरात्रिः। शिवरात्रिविधिः। दोलयात्रा-
विधिः। इति विशेषतिथिनिरूपणानन्तरं मासान्तरः प्रतिपदादितत्तत्तिथिनिरूपणं।
संक्रान्तिपुण्यकालविशेषश्च। इति।

No. 2034 हयशीर्षपञ्चरात्रं। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,514 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Subhaṅkarapura, Post Vaherá, Darbháṅgá, Paṇḍit, Śrinátha Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Hayaśírsha-pancharátra. A Vaishṇavite work on building temples and on carving and consecration of images. It belongs to the class called *Pancharátra*, and bears close resemblance to the Tantras. Like the original Tantras, this class of works does not acknowledge the names of their authors, but represent themselves to be reports of dialogues between gods and renowned personages. In the Hayaśírsha the sage Márkaṇḍa asks questions, and his brother sage Bhṛigu answers them. The work opens with the query, why did Vishṇu appear in the form of Hayaśírsha or equine-headed? The first 18 chapters are numbered, and then follow a great many others without any numbering. Contents: Origin of Brahmá from the navel of Vishṇu. Origin of the Vedas and their study by Brahmá. The perspiration resulting from the study produced the demons Madhu and Kaiṭabha, who robbed the Vedas. Hayaśírsha born to rescue the Vedas. Twenty-five original Tantras of former ages, and the *Hayaśírsha-pancharátra* was first thereof. Other Pancharátras, such as

Trailokyamohana, Vaibhava, Paushkara, Nárada, Práhláda, Gárgeya, Gálava, S'ripraśna, S'ásya &c. Characteristics of teachers. Ditto of spiritual guides. Heretic doctrines of Jaimini, Sugata, Chárváka, Nagna, Kapila, Akshapáda, and other sects. Placing of images in temples. Examination of earth for building. Different kinds of earth. Measures of length &c. Setting up of Gnomons for ascertaining of quarters. Division of areas. Rules for sacrifices before commencing a building. Removing of bones from the ground selected for building. Bricks. Stones. The Yajna of Pátála. Characters of temples for particular gods. Selection of stones for sculpture. Particular mountains yielding statuary stones. Auspicious conjunctions for beginning the carving of images. Rites to be performed on such occasions. Measures of images. Pacification of the regents of the quarters. Characteristics of images of Lakshmí, Garuḍa, Kes'ava, the ten incarnations, groups of Keśava and others, Vis'varúpa, the nine planets, the Mátris, Indra and other Lokapálas, the eleven Rudras, the Androgynous Ardhanárí, Gauri, lingams. Rules regarding the consecration of images of various gods and goddesses. Ditto of books, houses, tanks, wells, public halls &c. Repairs of images. Rejoicings on such occasions. Marriage of Srí and Vishṇu, and Gaurī and S'iva.

Beginning. मार्कण्डेय उवाच । कथं स्वपिति विष्णुः प्रादुर्भूतः पुरा विभुः ।
किं निमित्तं [illegible] उवाच वसिष्ठं प्रभुः ॥
[illegible] पुरा नारायणः प्रभुः ।
[illegible] ॥
[illegible] पूर्वतः ।
[illegible] उवाच । शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि [illegible] पुरातनम् ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ॥

Colophon. इति (हयशीर्षपञ्चरात्रे) [illegible] ॥ [illegible] ।

विषयः । १प्रथमे पटले,—[illegible] मार्कण्डेयस्य संवादरूपेण नारायणस्य नाभिपद्मात् ब्रह्मण उत्पत्तिकथनं । वेदानामपहरणकथनं । [illegible] ।

२—द्वितीये,—[illegible] कथनं । तत्र हयशीर्षपञ्चरात्रस्य प्राधान्यकथनं । एवं क्रमेण त्रैलोक्यमोहन-वैभव-पौष्कर-नारद-प्राह्लाद-गार्ग्य-गालव-श्रीप्रश्न-शा-[illegible] । [illegible] ।

८—अध्याये—दीक्षाविधि-कुम्भ-धान्यक-मध्य-अभिषेकाध्यायानां वेदादीनां मतानुसारेण वर्णनानां मण्डलादिकथनं। देवताध्यानादिकुम्भस्थापनादिकथनं। मृत्तिकाशोधनविधिकथनं। मूर्तिधातुनिर्णयनिरूपणं। तत्र स्वर्णा, भद्रिका पूर्णा, पूज्या चेति। वास्वादिवर्णभेदेन अभिषेकवर्णानां शुभाशुभनिरूपणं। नामपरिभाषाकीर्तनं। मधुकव्यादिकथनं। धातुनिरूपणप्रसङ्गेन भेदकथनं।

९—१४अध्याये,—मूर्त्यादिवर्णविन्यासविधिः। प्रतीहारकथनं। दशादिकथनं। ब्रह्मस्थानविधिकथनञ्च। शिलाविन्यासविधिः। पादादिमानविधिकथनं। प्रासादकथनं। ब्रह्मस्थानविधिकथनञ्च। एतावन्मात्रादिप्रासादविशेषे वासुदेवस्थानमानादिमूर्तिस्थापनादिकथनं।

१५—१७अध्याये,—प्रतिमालक्षणार्थं शिलादिलक्षणकथनं। प्रस्तरलक्षणार्थं पर्वतविशेषनिरूपणं। प्रतिमानिर्माणे शिल्पिलक्षणादिनिरूपणं। तालविधानञ्च। लक्षणविधिकथनं। तत्र परिमाणादिकथनञ्च। दिक्स्थापनिरूपणं। प्रतिमालक्षणकथनञ्च।

(अतः परं पञ्चसंख्यामातीति ग्रन्थे। पिण्डिकालक्षणकथनं। लक्ष्मीलक्षणं। गरुडलक्षणं। केशवादिप्रतिमालक्षणं। दशावतारप्रतिमालक्षणं। वासुदेव-सङ्कर्षण-प्रद्युम्नादिव्यूहप्रतिमालक्षणं। विश्वरूपादिप्रतिमालक्षणं। नवग्रहप्रतिमालक्षणं। मातृणां प्रतिमालक्षणं। इन्द्रादिलोकपालप्रतिमालक्षणं। रुद्रादिदेवप्रतिमालक्षणं। अर्द्धनारीश्वरलक्षणञ्च।

गौरीप्रतिमालक्षणं। शिवलिङ्गलक्षणं। प्रासादतः पिण्डिकालक्षणं। प्रतिष्ठाकालनिरूपणं। दिक्पालपूजाविधिः। मण्डपादिविधानविधिः। अङ्कुरार्पणप्रतिष्ठायां स्नपनादिविधिः। अधिवासनविधिः। रत्नन्यासविधिः। प्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनञ्च।

ध्वजस्थापनविधिः। चक्रस्थापनविधिः। दारुप्रतिष्ठाविधिः। नृसिंहप्रतिष्ठाविधिः। ध्वजारोपणविधिः। लक्ष्मीप्रतिष्ठाविधिः। गरुडस्थापनविधिः। चक्रस्थापनविधिः। शेषप्रतिष्ठाविधिः। चतुर्मुखस्थापनविधिः। नृसिंहप्रतिष्ठाविधिः। वराहप्रतिष्ठाविधिः। पृथ्वीवामनप्रतिष्ठाविधिः। वामनप्रतिष्ठाविधिकथनञ्च।

वैकुण्ठप्रतिष्ठाविधिः। लक्ष्मीदेवीप्रतिष्ठाविधिः। अनिरुद्धप्रतिष्ठाविधिः। जलशायिप्रतिष्ठाविधिः। मत्स्यादिदशावतारस्थापनविधिः। वामनप्रतिष्ठाविधिः। विश्वरूपप्रतिष्ठाविधिः। शिवलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः। चतुर्मूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः। अर्द्धनारीश्वरप्रतिष्ठाविधिः। हरिहरप्रतिष्ठाविधिः मातृणां प्रतिष्ठाविधिः। भैरवप्रतिष्ठाविधिकथनञ्च।

सूर्यप्रतिष्ठाविधिः गणेशप्रतिष्ठाविधिः। गौरीप्रतिष्ठाविधिः। नवग्रहप्रतिष्ठाविधिः। चतुर्विंशतिमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः। चक्रादिशङ्खप्रतिष्ठाविधिः। पिण्डिकादिप्रतिष्ठाविधिः। पुस्तकप्रतिष्ठादिविधिः। कूप-वापी-तडागादिप्रतिष्ठाविधिः। सभाप्रतिष्ठाविधिः। प्रासादतः सर्वदेवादिप्रतिष्ठाकथनं। जीर्णोद्धारविधिकथनं। मठोत्सर्गविधिकथनं। उद्यानस्थलविधिकथनं। दीक्षिताचार्यविधिकथनं। गौरीपितामहविधिकीर्त्तनञ्च।

No. 2035. कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम्। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,219 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Ujána, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kuvalayáśvíya. A drama. By Kṛishṇadatta. It is founded on a story of a Vedic student named Kuvalayáśva falling in love with a maiden named Madálasá. The maiden is carried away to the nether regions, whence she is rescued by a king of Káśí and restored to her lover.

Beginning. भालस्थलगाचिह्नैनयनतीचिलोचनैवाःसर-
[illegible]र्निनयैःस्मैस्वपदःपोमैकवैचेव वा।
या गौर्यै विजने पुनः पुरन्दिवोः प्रेमस्तूयेव स्वं
दन्तुं प्रक्षिपयाचितेव कलिना वाग्मी कथा पातु वः॥
अपि च। पुमा दयाद्वीर्यं प्रियकनुपमनिषमया मम एव
त्यक्ते मत्वा स्वदेवे प्रभुरपि न वधूं मोक्षमागमत् यः।
मार्गेव प्राप्य भूयो ममजननिनादं मारीचरोःभूत्
स प्रेमार्द्रैनयाद्दौ कलयतु भवनार्थहिमर्वेन्दुमौलिः॥
नान्द्यन्ते सूत्रधारः। सकमतिविस्तरेण। पुरोऽवलोक्य। कथमयमुदित एव मधुमयपिन-
मनुदितमदनमालवकानिनीलापानवकोकेमनवमनीयमयकः कमलकुलकमलावनवर्दिगर-
माधा [illegible]कालपुरमालर: [illegible]मद्रानन्दनन्दनन्दनमनमगुदीयमानमनवमसुपेषु। प-
ञ्चवनसुहि वद्वा भवन्।
कलयन्ति नवनाः कलाः सुधानां निचिरपि मौक्तिककरेपि नयो॥।
प्रमयन्ति अमतामनीन नायं नव नुसनाद् कुनन + चिमाधो॥
— — — — — — — — सूत्र। — — — — —
जनपदन इति मैथिल कविवंशमभावनुजभात् कृष्णदत्तात्।
नाटकं यदभिनवमाननेोन् कोऽच नम्म न गुणानुवपः॥
मदनुयवःदेव पश्चं मानुमप्यनुमते। — — — — पारि।
किन्नाम कौदृशं ननु? सूत्र। कुवलयाश्वीयं नाम नाटकं। इत्यादि।

End. ममापीदमस्तु। कालं कालं नदिभिःमन्यन्तरमपौ हरिहिता [illegible]
इष्टी मन्यन्तरप्या भवन्तु, निवसियताः पान्तु अंतं नरेन्द्राः।
पुंसः पुंसेव मन्त्रविषमनुमनो [illegible] तिष्ठन्तु प्रेमभक्तिं

नद्विमेते इयार्ष्टे प्रवदतु पतिः सन्मतेः क्षितिमेम् ।

भरद्वाजः । एवमस्तु । इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।

Colophon. कुवलयाश्वपातालाभिषेकमहोदयो नाम सप्तमोऽङ्कः । समाप्तमिदं कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम् ।

विषयः । प्रथमाङ्के, काशीराजपत्नीवात्स्योरभिनयेन प्रजानां सौख्यवर्णनं । तदनन्तरं भरद्वाजस्य यज्ञेरक्षणार्थं धौमनर्मदः प्रावेशिकी ध्रुवा । ततश्चैकेन शिष्येण कुवलयाश्वना-मतपनानुवर्णनानुप्रमाणस्यापरेण च इन्द्रजालवशाद्मुक्तमवतरेणायस्य प्रवेशेन पातालाभिषा-षिकः पातालकेतोश्चपीयनेः घेरोदयवर्णनं । तत्र मुनिना कुवलयाश्वेति कृतनामधेयः काशीराज-कुमार ऋतध्वजः चाहरमवमिममावस्य ततनुषसार ।

द्वितीयाङ्के,—ममिदावरकाय निजुलस्य दुष्यमीलस्य प्राणानिकतपोवनस्त्रमीयतां वर्षवतो यात् प्राधनेन सह संलापेन विवाहयोर्मध्ये राजस्यापहृत्य कुमारीनाम्ना मदालसा समानीता पातालपुरं पातालकेतुनेति वर्णनं । कुण्डलकटाक्षयोः प्रवेशेन कुमारप्रभावर्णनं, स याक्षव-र्णनञ्च । तत्र कुण्डलकेन यज्ञमण्डपविलोकनप्रदर्शनवारणेन तपोवनप्रान्तदेशं समानीतोऽयं कुमारः सान्ध्यमेघार्थंदर्शनानुमनुभवन्नेव सूकररूपेण समुपस्थितं पातालकेतुमुद्दिश्य नि-ष्क्रान्त इति ।

तृतीयाङ्के,—मन्दारिका-इन्द्राग्निपयोः संवादेन मदालसायाः कामवोद्विर्वर्णनं । मदाल-सायाः प्रतिमानुकरणविनु पातालमनुद्दिश्य प्रवलितायाः कुण्डलायाः कुवलयाश्वेन सह संलापवर्णनं । कुमारमेकघ्यांसतं निदाघ दृष्ट्वानुरक्ता मदालसाया वैचित्र्यवर्णनं । तत्र समर्थं कुमारे सानु-रागा प्रवेशेन तयोः परिणयवर्णनञ्च ।

चतुर्थाङ्के,—पुण्यमीलस्य प्रावेशिकी ध्रुवा । तदनन्तरं सपरिजनस्य काशीराजस्य कुमारक-तपातालकेतुविजयादिकृतानावकवैःन्तुवः । कुमारस्य यौवराज्याभिषेकवर्णनञ्च ।

पञ्चमाङ्के,—देवमातृकलकापंटिकयोरभिनयेन प्रियामदादस्य युवराजस्य वन्दनार्थं विच-रणस्य मन्दिरप्रवेशवर्णनं । तत्र निवतामृधामतयोर्मातृकुमारयोः सख्यं विधाय निमहे परिजनस्य तस्य प्रियार्थे चित्रमैत्र्यप्रदर्शनार्थं चित्रशालिकाप्रवेशः । तदनन्तरं मदालसाया उन्मत्तप्रापितं । तदनन्तरं कञ्चुकिप्रवेशेन मुनिजनरक्षणविषयं विधानवं कोशोपर्युक्तं कुमा-रेणेति वर्णना ।

षष्ठाङ्के,—पातालकेतुभ्रातृरस्य मदवदनवाचस्य धूमकेतोर्मुनिवेशेन प्रवेशः । कालिन्दी-परिसरं परिभ्रमता युवराजेन सह कपटतापसस्य संवादः । तत्र तापसच्छद्मना प्रविष्टस्य धूमकेतोः प्रमुखात् युवराजपञ्चत्वमवार्तामुपलभ्य जीवनत्यागोद्यतायाः मदालसायाः भरद्वाजवाक्येन चन्द्रविम्बं प्रवेशवर्णनं ।

समाप्ते—श्रावकुमारचेतसिम्बेन त्रिपाठिरचिवपुरुष कुम्भकारस्य परिशेषमादिशी-र्थम्। मद्भुवेनमादिश्य मामां श्च तस्य मामकोकयमनष्टचमा। श्च विनमाविनाय तस्ये म.म-रासस्य आवासदाश्यावस्थेयं। मामरासप्रभावात् तस्य प्रसनमहाश्यावस्थेतनं। श्च कामो-मुदित्य वणिनस कुम्भकारस्य त्रिधारी विविधजनपदप्रदर्शयं। तस्य रामाभिषेकमहोत्सव-वर्णनम्।

No. 2036. व्यवहाररत्नाकरः। Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 107. Lines, 8 on a page. Extent, 2,750 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Navani, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅśamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-ratnákara. A digest of the laws and rules regarding Judicature. By Chaṇḍeśvara Ṭhakkura, son of Viśveśvara Ṭhakkura. The author calls himself a minister (*Mantri*) and describes his father as a minister of war, but does not name the king whom they served.

Beginning. ओं गणेशाय नमः गणपतये ।

धाराधिरूढमते विवादविषयं व्याख्यातुमीशोऽभवद्-
यो वाद्यायसमर्थसभ्यसमितौ धर्मेन्दुसंसेवनम् ।
स श्रीमान् व्यवहाररत्नमतुलं चण्डेश्वरो मन्त्रिणा-
मग्र्यः कीर्तिमुदारधामहृदयं प्रकाशयति रत्नाकरम् ॥
चञ्चत्पाणिसमेत्य माम् अवकलां पुण्यानि सम्भृतः
यज्ञः सर्वसमानतोऽपि विजितां श्रीमानितोऽपि यः ।
येनापायकसम्भृतं कामधेनुरत्नं कामार्थेन्दुगर्भं मुदे
चन्द्रश्रुते भुवनेष तस्य भवने देवो न रत्नाकरः ॥
प्रथमं तावदेतेषां व्यवहारनिरूपणम् ।
प्राड्विवाकमताः सर्वीयदेशाय मतः प्रमात् ॥ इत्यादि ।

End. विवादेन वचिमहिति तद्युक्तिसमारेण सत्य दानविधानात्। विवदे-दैवेन मानदण्डनाय ॥

Colophon. इति महामहत्तकशस्त्रविद्याधिकवकुरसचिवेश्वरात्मजसचिवचण्डेश्वरविरचिते व्यवहाररत्नाकरे निर्णयादितरङ्गः ॥

निर्णायकव्यवहारपालसमा यः प्राड्विवाकः स्फुरन्-
+ + + + विचारपारविषयो धर्मो भवतु सर्वदा ।

वेदार्थं गुरुवक्त्रविनिर्गतं पौरेवकणीनिना
मीमांसेषवसविना विरचितः प्राज्ञेषु रत्नाकरः ॥
समाप्तोऽयं व्यवहाररत्नाकरः ।

विषयः । व्यवहारलक्षणनिरूपणं । देशाचारादिप्रामाण्यनिरूपणं । प्राड्विवाकादिलक्षणकथनं । चतुर्विधसभानिरूपणं । सभ्यापदेशकीर्त्तनं । विचारविधिकथनं । भाषाविधिकथनं । तत्र चतुर्विधपूर्व्वपक्षनिरूपणादिकं । उत्तरविधिकथनं । तत्र बाधादिकथनापनं । उत्तरं विशेषकथनञ्च । प्रतिनिधिविधिकथनं । प्रत्याकलितनिरूपणं । क्रियाविधिकथनं । क्रियाद्वाननिरूपणं । क्रियानिरूपणं । तत्र साक्ष्यादिलक्षणकथनं । साक्षिणः । साक्षिप्रत्यवहारविधिः । साक्षिदूषणविधिः भाषित्रश्नविधिः । तत्र अपथविधिकीर्त्तनञ्च । साक्षिपरीक्षाविधिः । साक्षिदण्डनिरूपणं । तत्र मत्यापवादनिरूपणं । साक्षिबलाबलनिरूपणं । साक्षिनिमद्रकथनं । लिखितनिरूपणं । तत्र लौकिकलेख्यस्य समविधलनिरूपणं । राजशासनलेख्यस्य विविधलक्षणञ्च । शासनलक्षणादिकथनं । दुष्टलेख्यनिरूपणं । लेख्यदोषनिर्णयः । भुक्तिनिरूपणं । तत्र धनपभोगेन धनिदिकथनं । विधिकभोगनिर्णयः । युक्तिकथनं । दिव्यनिरूपणं । प्रथमं धटादिते । दिव्यविशेषकथनं । तत्र घटाग्निजलादिपरीक्षाविधिकथनञ्च । समयवर्णादितो दिव्यविशेषकथनं । दिव्यदेशविधादिनिरूपणञ्च । धर्म्मजयविधिकथनं । शपथविधिः । बहुविधनिर्णयः । निर्णयबलाबलनिरूपणं । निर्णीतकृत्यनिरूपणं । अयप्रतिपत्तिकथनं । पुनर्न्यायविधिकथनं । कृतनिवर्त्तनविधिकथनं । कृतआगमत्वनिरूपणञ्च ।

No 2037. विभागसारः। Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 585 Slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbhángá, Pandit Vañsamani Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Vibhágasára. A summary of the Law of inheritence. By Vidyápati Mahámahopádhyáya. Contents: Inheritance defined, its nature. Partition of paternal property. Rules regarding partition. Unfitness for partition. Nature of partible property. Indivisible property. Woman's property—its partition. Partition of secreted property. Partition with reference to castes. Partition of partitioned property. Twelve kinds of sons and their shares. Heirs of childless people. Partition of joint property. Mode of partition.

Beginning. अथ भेदौ समापि प्रा++ कथमथ वैश्वानीति प्रविष्टेः
विभागा भेदेऽपि भीमः स तु भवतु तथा भेदभाजः प्रमाणम् ।

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

अथ विभागः । [illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] ।

[illegible] ॥

Colophon. इति [illegible] ।

[illegible] ।

No. 2038 [illegible] । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbhángá, Pandit Vaṅsamaṇi Jhá. Appearance, new. Verse and prose. Generally correct.

Vṛitta-darpaṇa. On the laws of versification and the different metres used in Sanskrit poetry. By Kavíndra, son of Ramánánda.

Beginning. [illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] + [illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] + [illegible] + + + + [illegible]

[illegible] ।

तनुजः श्रीशिवारामचन्द्रस्य विप्रान्वयाब्जभासा
रामानन्दो मुनीन्द्रः कविकुलकुमुदमेघिप्रधाप्रभिन्नः ॥
तनुजस्तस्य + + मुरवतां श्रीजानकीनन्दन-
नामा यं किल लोकनायकपरीक्षाभिः कवीन्द्राभिधम् ।
सोऽयं वक्ति ह्यवृत्तदर्पणमनु निर्मातुमीहेतरां
सन्तः सन्तु सदोद्युक्ताः गुणविदः केषां न मे दोऽङ्कुरः ॥
रामानन्दतनूजन्मा कवीन्द्रपदभूषितः ।
कुरुते जानकीनन्दः कृतये वृत्तदर्पणम् ॥
वाग्व्यापारो विमर्शान्तो दीर्घः संयुक्तपूर्वकः । इत्यादि ।

End. अथ दोषाः । निर्माणे निरनुप्रासा स्थानभङ्गं कष्टावृत्तिः ।
दोषकं च + चित्तं नित्यदोषाः प्रकीर्तिताः ॥

Colophon. इति श्रीकवीन्द्रकृतौ वृत्तदर्पणः समाप्तः ।

विषयः । छन्दसां लक्षणोदाहरणकथनं । तत्र गणभेदः । गणदेवता । गणमित्रादिकथनञ्च । प्रस्तारकथनं । तत्र मात्रोद्दिष्टं । वर्णोद्दिष्टं । मात्रानष्टं । वर्णनष्टं । वर्णमेरुः । मात्रामेरुः । वर्णपताका । मात्रापताका । आर्य्यालक्षणं । गीतिः । (माया, उपमाया) । गाहूः । विग्गाहा । गाहिनी । परिगीतिः । सिंहिनी । आर्य्याविपुलादिकथनञ्च । वैतालीयप्रकरणं । दोहा । सोरठा । पादाकुलकं । चित्रा । पज्झटिका । अडिल्ला । मधुभारः । आभीरः । दीपकः । कलिका । मदनाङ्कं । चाकलिः । चौपैया । पद्मावती । दण्डकलं । त्रिभङ्गी । लीलावती । जलहरणा । दिक्पाली । कुण्डलिका । मदनहरा । मरहट्टा । हरिगीतिका । हीरकं । मत्तं । वामला । रोला । सिंहावलोकनं । चौबोला । द्विपदं । भुजङ्गा । गगा । गुणानन्दं । आपाढं । मना । रसमाला । छप्पयकं । षट्पदी । द्विपदं । मुण्डशिखा । रसिका । माला । चूला । शिखा । मल्लिनकं । उल्लिनकं । (अथ वैतालीयादुदाहरणमुद्धृतम्) मात्रामल्लिनकं । मध्यानकं । नवपदं । चारुसेना इति मात्रालक्षणकथनपूर्वकमेकाक्षरादिषड्विंशत्यक्षरपर्य्यन्तं वर्णवृत्तानां लक्षणोदाहरणकथनं । अथ अर्द्धसमादिलक्षणकथनं । तत्र सुन्दरी । वंशवती । केतुमती । विपरीतपूर्वा । सुभद्रा हरिणप्लुता । शिखालीला । पुष्पिताग्रा । दोधकं । उद्गतादिविषमभेदकथनञ्च । अथ मुदितायुतभिद्-चक्र।गणभेदादिनाम।न्यचक्रोनिरूपणं । अथ गणभेदनिरूपणं । तत्र मुक्तकलक्षणादिकथनं । चण्डवृष्टिप्रपातं । पूर्णकं । कलिका । मदिरा । मेघीयादः । चंचलाकलिकादिकथनं । हरिणप्लुतादिविविधगणभेदकथनं । अथ विरुदलक्षणादिकं । चण्डवृत्तानि । चित्रकं । तस्य एकादशविधप्रभेदनिरूपणञ्च । काव्यदोषकथनञ्च ।

No 2039. पुण्यचन्द्रोदयपुराणम् । Substance, country-made paper, 9 × 5 inches. Folia, 134. Lines, 13 on a page. Extent, 3,484 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Puṇya-chandrodaya Puráṇa. A Jain version of the Rámáyaṇa, prefaced by an account of some Jinas; alleged to have been related by Mahávira, on the Vaibhára Hill, at the request of Śreṇika sometimes, but probably incorrectly, called Koṇika, a king of Magadha. The work is divided into 23 cantos. The first is devoted to an introduction. The second gives a brief account of Śreṇika, king of Magadha, and of his wife Chilini who bore him 7 sons. The king goes to the Vaibhára Hill to pay his respects to Mahávira, and requests the sage to relate to him the Puráṇa. The third is devoted to descriptions of Jambudvipa, Bháratavarsha, the town of Champá, and its king Harivarma. Then follows (4 to 8) an account of the king of Dhammilla and his adventures with Apsarases, his wars, his abdication of the pleasures of the world for the life of a hermit [illegible] his austerities, and his translation to heaven. In the family of this king (9) Jina took his birth, and assumed the name of Munisuvratanátha. The story of his early life forms the subject of the next canto (10). His hermitage and teachings and conversions follow in the two next cantos and his nirváṇa in canto 13. Then comes the conversion of Yasodhara, king of Mathurá, by Anantanátha, the 14th Jina, the installation of Harisheṇa as an emperor, and the attainment by him of his [illegible] (15). Birth and family of Ṛishabha Deva, the first Jina, his descendants the Bharatas and the Sagaras. (16). Account of Śruta. Ditto Vasu [illegible], his sojourn and [illegible] on the Nárada Hill. Fruits of [illegible] and benevolence. (17—18). Dilípa's reign in Báráṇasí. Origin of the Raghus. Account of Ráma and Lakshmaṇa, the metropolis of Daśaratha. Naradeva of Nágapura, Sahasragríva, king of Meghakúṭa; expelled by his nephew Śitakaṇṭha, who established dominion in Laṅká. His descendants. (19). Births of Rávaṇa, Báli, Sugríva &c. Sitá born as a daughter of Rávaṇa by Mandodarí, made over to Janaka. Marriage of Ráma with Sitá. Ráma appointed viceking, and deputed to govern Váráṇásí; Nárada visits him there. (20—21). A vernal festival celebrated by Ráma, in course of which Sitá is abducted by Rávaṇa. Ráma's brothers and relatives come to him and devise means for the rescue of Sitá. Hanumán assumes the form of a black bee

to go in search of Sítá. Mandodarí offers protection to Sítá. (22, 23). Interview of Hanumán with Rávaṇa. Vibhíshaṇa sides with Ráma, Lakshmaṇa kills Báli, mistaking him for an elephant. Ráma's march to Laṅká. His victory over Rávaṇa. The conquest by Ráma and Lakshmaṇa of different parts of the earth. Their return to Ayodhyá. Daśaratha instals Ráma as the king of the country. Rules regarding the worship of Jina on the 2nd of the waxing moon in Kártika. Ráma worships Jina. Sítá bears eight sons. In grief for the death of Lakshmaṇa Ráma abdicates in favour of his son Lava, becomes an ascetic, and dies.

The work is a most curious one, and is worthy of careful examination. It departs from the Rámáyaṇa account of Ráma in many essential particulars.

Beginning देवेन्द्रार्चितमन्यादृपङ्कजं प्रणमाम्यहम् ।
आदीश्वरं जगन्नाथं सृष्टिधर्माकरं भुवि ॥
कनकच्छूरमच्छाय वृषभाङ्कं दयोदरम् ।
वृषभं जगतां भाषाच्छर्मोऽज्ञानतमःक्षये ॥
युग्मम् ।
अजितं जितकर्मारिममन्मथं जिनम् ।
गजाङ्कं द्वंद्व-पं-पं-मपारिविक्रमम् ॥
अष्टापदमयाच्छायं जातं श्रीवृषभान्तरे ।
पञ्चाशत्कोटिवार्धीनां भव्य के (?) भुवनेश्वरम् ॥
युग्मम् ।
अश्वाङ्कं शं भवं चा ये (?) मम्रजन्मान्दलितम् ।
सुरासुरैर्नमस्कारपरैः समर्चितम् ॥
त्रिंशल्लक्षादिकोटीनामब्धीनां तदन्तरे ।
प्रादुर्भूतं स्फुरत्कान्तिं स्फुरद्धर्मविधायकम् ॥
युग्मम् ।
अभिनन्दननामानं भव्यानामभिनन्दनम् ।
प्लवगाङ्कमह्नार्थं महार्थं प्लवगाङ्कम् ॥
दशलक्षप्रकोटीनामब्धीनामन्तरे भवम् ।
निपतामस्माद्यु संसारसमुद्राभिधानकम् ॥
— — — — — — — ।
विशाल् भावं तथा मया पुष्पदेवोः करोम्यहम् ।
पुष्पदन्तोदयं नाम पुराणं मोक्षितमतम् ॥ इत्यादि ।

End. रसदृग्वसुमितेऽत्र वर्षे (१४८९) श्रीखरतराख्ये गच्छे च गच्छे
श्रीदेवचन्द्रसूरिपदकमले लक्ष्मीश्रीसार्थ विनिर्मितोऽयम् ॥
श्रीजयमन्दिरवाचकवरेभ्यो वर्षं दश यविद्यातित पूर्वः ।
तद्धतः कविविधिः सकलेश्यो आसि मतसुलचेन्द्रसूरयः ॥
श्रीजयस्यसीलदरे अरिष्ट श्रीतपापारीषर रय सम्यः ।
कथारसकल्पाञ्जितपूरसवः प्रवर्तमानो विमलमनाम ॥
चतुर्विंशतिसंख्यं सत्तसत्तमणनम् ।
श्रोकसंख्येति निर्दिष्टा लक्ष्मेन कविशेखरा ॥

Colophon. इति पुण्यचन्द्रोदये मुनिसुव्रतपुराणे श्रीपद्मसुन्दरे सर्वश्रीरिकारेस्वलव्य-
चरित्रजालसदृशासम्रमसुचारेश्वरस्वरूपनिरन्निते रामदेवविस्मयं नाम चतुर्विंशतितमः
सर्गः समाप्तः । संवत् । १८५० ।

विषयः । १म सर्गे,—कुसुमनिन्दा-सज्जनस्तुतिकथनं, कवेः मामसंमानसवनिकपणं । सत्तु-
संप्रयकथनं । पुनःकथनं । एतत्सामाचारणकथनं ।

२ये सर्गे,—मगधविषये राजगृहनगरे श्रेणिकाभिधानो नरपतिरासीत् । सोऽयं चन्द्र-
अरस्य तस्य चेलिनी नाम महिषी रूपनिधानमयस्य सत् एव पुत्रान् सुषुवे । यथैकदा वैभारगिरि-
शिखरे समागतं महावीराभिधानं जिनेन्द्रं श्रुत्वा श्रेणिको राजा तत्र गत्वा धर्मं च पृष्टवानिदं
विवादेन सर्वं प्रार्थयामास ।

३ये सर्गे,—जम्बूद्वीपवर्णनं । भारतवर्षवर्णनं । चम्पानगरीवर्णनं । तत्रत्याधिपस्य हरिवंश-
जो राजाकथनं ।

४र्थे,—५मे,—चम्पिकनगराधिपतेः सतोः राजाकथनं । तस्य नामपुत्रसमबृद्धं नाग-
कालिनीदर्शनादिविवरणकथनं । तत्र पुराणादिवर्णनं । कैलासनिरिणमत्स्वयंमीलन विव-
रणकथनं । तेन च विदेहाधिपतेः सहादेवस्य राजाकथनं । तत्र रत्नकदेशाधिपतनयाय विधि-
प्रणाय तस्य कन्याप्रदानादिविवरणकथनं ।

६—८ सर्गे,—चम्पानगरीपुरन्दरस्य हरिवर्षस्य नामकथा तत्र समागमवर्णनं । तत्र
हरिवंशे आजगीयोऽभिधावतिमध्योऽन्वात् उपदेशप्रसिकथनं । तत्र सप्तवर्षादिवसुदायक-
सर्ववर्णनं । ततश्च सद्गुणरूपदेशसमन्वयेन जानकिर्धैर्यो राजा बहुन् रात्रं पक्षवे मुनिवर्तं
स्वीकृत्य तपश्चचार इति विवरणकथनं ।

७—८ सर्गे,—हरिवंशजो भामण्डलवर्णनं । तत्र सर्वं तस्य तस्य देशवर्णनं । सामन्ता-
नांभिवृद्धेः लोकाकारधरो नामकस्य विवरणकथनं । हरिवंशस्य राज्ञां राजाकथनं, बहुवे
सब्जात रत्नाधिपतनविवरणकथनं ।

९—१० सर्गे,—जिनदेवस्य हरिवंशपुत्रेण जन्मकथनं । तस्य मुनिसुव्रतनाथेति नामक-

रणकथनं । तस्य अभिषेकसमये इन्द्रादिदेवकृतमहोत्सववर्णनं । बाललीलावर्णनं । राज्यप्राप्तिवर्णनं । महावनगमनस्य पूर्वजन्मनि नागपुरे नरपतिरासीदिति विवरणकथनं । मार्गस्य वर्णकथनं ।

११—१२ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य दीक्षाग्रहणकथनं । केवलोत्पत्तिकथनं । चतुर्दशातिशयगुणवर्णनञ्च । मथुराधिपतेः महापद्मस्य भूपतेः विवरणकथनं । महीनगराधिपतेर्हत्याकथनं । महीपतिं प्रति मुनिसुव्रतस्य उपदेशकथनं । तत्र संक्षेपेण जैनधर्मतात्पर्यकथनं । चतुर्दशभावनाः भव्यादिकीर्तनं । चतुर्गतिभवसंकीर्तनञ्च ।

१३—१४ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य निर्वाणप्राप्तिविवरणकथनं । मथुरानाथस्य यशोधरस्य चक्रनायनामकचतुर्दशमणिनादीक्षादिप्राप्तिवर्णनं । हरिषेणस्य चक्रवर्तित्वप्राप्तिवर्णनं । सर्वार्थसिद्धिप्राप्तिकीर्तनञ्च ।

१५—सर्गे,—कालपरिमाणसङ्ख्यादिकथनं । कुलकराणां विवरणकथनं । तद्वंशे ऋषभदेवस्य आदिजिनस्य जन्मकथनं । तत्पुत्रादीनां भरतादीनां वृत्तान्तकीर्तनं । क्रमेण सगरादीनां वंशवर्णनं । सुयोधननृपतिकुमार्याः स्वयम्वरे सगरस्य समागमवृत्तान्तकथनं ।

१६ सर्गे,—सुमनानामकस्य मुनेरुपाख्यानं । वसुराजस्य उपाख्यानकथनं । नारदपर्वताभिधानयोस्तापसयोः अजितपुण्यादरणार्थं रसनीवनप्रवेशपूर्वकं सप्तरज्जुभिः कीलिः सह रममाणं मयूरमेकं पश्यतोः विवरणकथनं । सगरानुष्ठितयज्ञयागे केवलं पर्वतस्य मुनेरहिंसा-पक्षविवरणकथनं । हिंसाया दोषावहत्वकथनं । अहिंसायाः परमधर्मत्वकथनं ।

१७—१८ सर्गे,—वाराणस्यां दिलीपस्य राज्यकरणविवरणं । रघोरुत्पत्तिकथनपूर्वकं रघुवंशवर्णनं । रामलक्ष्मणादीनामुत्पत्तिकथनं । पुनरेव अयोध्यायां दशरथस्य राजधानीस्थापनविवरणकथनं । नागपुराधिपतेः नरदेवस्य विवरणकथनं । मेघकूटाधिपतेः अश्वग्रीवस्य नृपतेः विवरणकथनं । तद्भ्रातुष्पुत्रेण सितकण्ठेन युद्धे पराजितस्य अश्वग्रीवस्य निर्वासनवृत्तान्तकथनं । अथ सितकण्ठस्य लङ्कायां राजधानीकरणविवरणं । क्रमेण तत्पुत्रपौत्रादीनां रत्नश्रव-पद्मासन् कम्बुपुत्रादीनां वृत्तान्तकथनं ।

१९—सर्गे,—मेघनादगर्भजातस्य पुत्रस्य रावणेति नामकथनं । वालिसुग्रीवादीनां जन्मकथनं । वालिनः समीपात् सप्रहतः रावणस्य पराजयप्राप्तिकथनं । कथं वारंवारेण तस्य दशकण्ठत्वप्राप्तिकथनं । रावणकृतमन्दोदरीपाणिग्रहणकथनं । अथ मन्दोदरी-मनोवेगा-मनावी-मा-मञ्जुघोषाप्रभृतीनां रावणमहिषीणां विवरणं । मन्दोदरीगर्भे सीतायाः जन्मवृत्तान्तकथनं । भूमिकर्षणकाले जनकेन मञ्जूषास्थितकन्याप्राप्तिविवरणं । रामस्य सीतापरिणयादिकथनं । अथ दशरथाज्ञया पैतृराज्याभिषिक्तस्य रामस्य सह सीतया लक्ष्मणेन च वाराणसीगमनपूर्वकं तदाश्रमागमनविवरणकथनं । रावणसभायां नारदस्य आगमनवृत्तान्तवर्णनञ्च ।

२०—२१—सर्गे,—एकदा वसन्तकाले वाराणसीसमीपस्थचित्रकूटोद्याने स्त्रीभिः सार्धं रामलक्ष्मणयोः वसन्तोत्सवकरणविवरणं । नारदवाक्येन सूर्पणखामारीचप्रेरितस्य रावणस्य सीताहरण-

[illegible]कथनं । सीता[illegible] पुनः जनक-भरत-शत्रुघ्नानां [illegible]विवरणं । [illegible]- [illegible] लक्ष्मणाग्रज-सुग्रीवयोः सख्यमेव [illegible]कथनं । [illegible] हनुमानिति नाम- कारणकथनं । हनुमतो सीतान्वेषणार्थं [illegible] लङ्काप्रवेशवर्णनं । [illegible]सीता[illegible]- गमनं ।

११—१२—सर्गे,—रावणस्य हनुमता सह संवादकथनं । विभीषणस्य [illegible]- कथनं । [illegible] [illegible] सह [illegible] वालिनो [illegible]कथनम् । [illegible] सह लङ्कां प्रविश्य रामस्य रावणवधादिवृत्तान्तकथनं । रामलक्ष्मणयोर्दिग्विजयवर्णनं । पुनरयो- ध्यायां गमनकथनं । दशरथसुतरामस्याभिषेकवर्णनं । [illegible] जिनपूजावि- धिकथनं । रामस्य जिनमन्दिरे पूजादिकरणकथनं । सीताया गर्भो [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] रामस्य [illegible] जिनदेवस्य समीपे [illegible] केवल- दीक्षादानकथनं । अन्ते तु [illegible] जिनपूजाविधिकथनं रामस्य [illegible] ।

No. 2040 हरिवंशः । Substance, country-made paper, 9 × 3¼ inches. Folia, 188. Lines, 9—10 on a page. Extent, 9,314 slokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1841. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Harivaṅśa Puráṇa. An imitation of the Hindu Harivaṅśa, giving accounts of several Jinas, abstracts of many Jain legends, details of Jain rites and ceremonies, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Paṇḍus and the Yadavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. By Jinasena Áchárya.

CONTENTS. I. II. Introduction. Birth of Jina as son of Samudra, chief of Kundapura, in the Videha country. He is named Vardhamána. On the 30th year of his life he retires from home, and for twelve years afterwards performs penance and austerities. Thereby he attains perfect knowledge. He remains silent for 66 days, and then retires to Rájagṛiha. There, seated on a throne, he sojourns with Indra and other gods and Kauṇḍinya and other sages with their disciples. Chandaná, a princess, approaches him. Nágas, Kinnaras and others repair to his presence. At the request of one Gautama he expounds the Jaina religion in all its branches. He sets the water of religion in motion at Magadha. *(Dh[illegible] [illegible] [illegible].)*

III. The religion spread over Káśi, Kánchí, Draviḍa, Mahárásh- ṭra, Gándhára and other countries. The gratification of beings on

hearing the religion expounded by the sage in the Mágádhi language. His glorious career at Panchaśaila *alias* Rájagṛiha. The religion of Jina as given to his audience. Beings are either perfected (*siddhas*) or imperfect (*asiddha*). The perfected are those who have destroyed all the obstructions to true knowledge. They are of three kinds. The imperfect are those who are attached to falsehood, and thence they suffer pleasure and pain. Beings are again divided into Bhavya and Abhavya. Fruits of evil disposition, delusion, longings. Advantages of forbearing from wine and flesh-meat. Evil works, their fruits. Advantages of overcoming the longings of the senses. Evils of lust. True knowledge and cause of the world's sufferings, causes thereof. Brief accounts of Sanatkumára, Mahendra &c., their fall from heaven. Salvation of one from good works done in his former existence. Gautama relates the Harivaṅśa to S'renika *alias* Jitaśatru.

IV.—VI. Aloka (ákáśa) defined; its inhabitants. Loka defined. Its condition and divisions, its atomosphere, extent thereof. The lowest Loka, the hills there. The middle Loka or the region of the earth, its islands and their extent and number. The highest Loka. The distances of the planets and stars from the earth. The Siddhas live there.

VII. Time defined. Abstract and comparative time. Its divisions into three kinds, past, present and future. Various modes of reckoning time. Measures of length and bulk. Kulakara dynasty reigning between the Ganges and the Sindhu rivers,—its 14 descendants.

VIII. Birth of Ṛishabha, in the above named dynasty. He was son of Nábhi by Maru Deví. Maru's dream of Ṛishabha entering her womb. She is served by goddesses during her pregnancy. The name of the place of birth was S'aketa. Gods come to behold the new-born babe. Wife of Purandara, through the instigation of her husband, carries away the babe to Sumeru, leaving another child in his place. Gods named the babe Ṛishabha, bore his ears, and put earrings therein. Paulamí then brought back the child, and restored him to his parents.

IX. Childhood of Ṛishabha. He marries Nandá and Sunandá, each of whom bore him a son and a daughter. Division of men into Kshatriya, Vaisya and S'údra to keep them duly employed. Ṛishabha's retirement from home. At Prayága he cuts off his top-knot. His companions assume garbs of bark and grass. He travels about without raiment for six months. He receives a jar of sugar-cane juice from

Somaprabha. Nine rules about gifts. He attains absolute knowledge while performing meditation under a Nyagrodha tree in the garden of the Vrishabhasena, king of Púrva-tálapura, and makes disciples.

X. He preaches his religion, comprising five duties, namely benevolence, truth, abstinence from theft, avoidance of concupiscence, and freedom from delusion. These duties and their subdivisions described in detail.

XI.—XIII. Bharata, son of Ṛishabha, conquers the universe and accepts in marriage daughters of Mlechchha kings. His brothers become hermits. Jaya, king of Hastinápura, a friend of Bharata, becomes a hermit. Names of Jina's 84 followers (*gaṇigaṇa*). He goes with his followers to Kailása, where he is worshipped by gods and others. Bharata abdicates in favour of his son, and becomes a hermit. His descendants successively become Jaina hermits, and attain nirvána. Somajasah, son of Báhubala, and grandson of the Jina, becomes the founder of the Lunar race. Innumerable members of the Lunar race attain nirvána. His sixty thousand sons destroyed by a Nága king. Sagara becomes a Jaina, and attains salvation. His surviving son Sambhavanátha and his descendants represent the Ikshaku race.

XIV. Story of Sumukha, king of Kausámbi, and his love for a maiden of his court, by whom he got a son named Hari, whose son Mahágiri and his descendants formed the Hari race. (*Harivaṅśa*).

XV.—XVII. The wife of Sumitra, of the Hari race, sees a dream, and gives birth, on the 12th of the waxing moon in the month of Mágha when the moon was in the constellation Śravaṇá, Jinendra in Kuśágárapura *alias* Rájagṛiha. Devas come to worship the child. They place him on Airávata, the elephant of Indra, anoint him, name him Munisuvrata, and then restore him to his mother. In his youth he one night saw beautiful clouds in the sky, and they were soon after dispersed by a high wind. This set him thinking. He becomes a hermit. His death. He is succeeded by his son Daksha, whose son by Ilá was Aila Daksha. Daksha being guilty of incest on his own daughter Manohari, Aila Daksha with his mother retired to the banks of the Narmadá, and established a town named Máhishmati. His son Kunema established the town of Kuṇḍina. His son Puloma established Indrapura. His descendants. The Vasu dynasty, its fall.

XVII.—XIX. A king of Mathurá had two sons Súra and Suvíra.

From Súra descended Andhaka-Vṛishṇi, and from Aśura, Bhojaka-Vṛishṇis. Andhaka-Vṛishṇi had ten sons, of whom Vasudeva was one, and two daughters of whom Kunti was the eldest. Descendants of Bhoja Vṛishṇi. Suvasu of the Vasu dynasty, was the founder of the family of Jarásandha whose descendants became Kálayavanas. Religious discourse at Rájagṛiha. Virtuous works. Animals of various kinds. Accounts of the two Vṛishṇi families. Vasudeva cuts off the head of a hunchback woman with his bare hands. Other stories about him.

XX.—XXI. Story of Padma and his covering the three regions with three steps. Stories of Chárudatta and Vasantasaená, daughter of Kaliṅgasena.

XXII.—XXIV. Story of Vasudeva's acceptance of the Jain asceticism at the suggestion of a dancing girl. His peregrinations, marriage with the daughter of Kapilaśruti, who bore him a son named Kapila.

XXV.—XXVIII. Vasudeva kills, in a quarrel with Kártaviryáryuna, Jamadagni, whose son Paraśuráma destroys the Kshatríya race seven times over. The wife of Kártaviryáryuna, on her husband's death, escapes, and takes shelter in a Jain hermitage, where she gives birth to a son, who destroys the Bráhmaṇa race twenty-one times over. Vasudeva carried away by a she-devil named Súrpanakhá. His adventures. Account of some atheists.

XXIX.—XXXII. Origin of the temple of Kámadevagṛiha at Śrávasti. Story of Kámadeva. Vasudeva marries his daughter Eni, and then marries Rohiṇí at a Sayambara. Baláráma born of Rohiní.

XXXIII.—XXXIV. Vasudeva's journey to Rájagṛiha with his pupils. Account of Kaṅsa, who throws his father Ugrasena into prison, becomes king, and gives his sister Devaki to his tutor Vasudeva. The seventh son of Devakí kills Kaṅsa. Account of the other six sons of Devakí. Account of Arishṭanemi, a Jina. Accounts of various fasts and penances.

XXXV.—XXXVII. Devaki gives birth to two sons. Devas carry them away, leaving two still-born children in their place. Kaṅsa pounds the dead children on a stone. Other sons born and protected. Birth of the seventh son holding the discus, the conch-shell, the mace, and the lotus, on the 12th of the wane in Bhádra. The child transferred to the house of Nanda, whose new-born daughter is brought and kept in its place. Kaṅsa clips the nose of the female child, and destroys her. Kṛishṇa's

career at Vrindávana, destroying various demons (as described in the Bhagavata Purana). Kṛishṇa and Balaráma return to Mathurá, destroy various demons, and then Kañsa, instal Ugrasena as king, and marry Revati and Satyabhámá, the two daughters of Suketa, king of Rajatádri. Jarásandha avenges the murder of his relative Kañsa, and overthrows the two brothers.

XXXVIII.—XL. Birth of Arishṭanemi, (details similar to what have been given about the birth of Ṛishabha and other Jinas). The flight of the Yadavas from Mathurá they are chased by Jarásandha as far as the Vindhyan chain.

XLI.—XLIV. Yádavas build Dvárká and settle there. Account of Nárada, his power of travelling in the sky. Kṛishṇa marries Rukmiṇi, Satyabhámá and others. Balarama's marriage with Revati, Sitá, Varudhavati, Rajivanetrá and others.

XLV.—XLVI. Account of the Kauravas and the Pándavas as in the Mahábhárata, diversified by many new incidents, and names of places and circumstantial details changed.

XLVII.—LII. Pradyumna's amours. Sámba's birth. Account of the descendants of Balaráma and Kṛishṇa in great detail. Jarásandha assails Kṛishṇa. A great war follows, in which Jarásandha is killed by Kṛishṇa. Account of Durgá and her redemption by Jain worship. Conversion of the Kauravas and Karna to Jainism.

LIII.—LIV. Wars of Kṛishṇa in the southern peninsula. Rape of Draupadi by Padmanátha, a king who lived beyond the ocean. Her rescue by her husband, aided by Balaráma and Kṛishṇa.

LV.—VI. Marriage of Aniruddha with Ushá. Kṛishṇa's picnic on the Raivata Hill. Ascetic feeling of Nemi. His adoration by Indra and other gods. His departure for Girirája for penance. His meditations. Various kinds of pain to which created beings are subject; their character, and the means of overcoming them. Meditation of Raudra. Meditation of Dharma. The waves of worldly inclinations. Pure meditation of two kinds, conscious and unconscious, their differences.

LVII. The different places fit for Jinas. Lectures of Jina to Varadatta and other Yádavas. Nine kinds of speech of the Jina. Origin of creation. Eternity, soul, delusion, self, and true knowledge. The seven conditions of beings. Sentient, and non-sentient objects—their distinctions and classification. Relation of the body to the soul. Yogas of

various kinds. Works, their distinctions, number &c. Duties of householders. Do. of hermits. Mental functions—how well directed, and how perverted. Virtue and vice. Penance, its distinctions. Suppression of worldly pain and destruction of bondage. Emancipation. The Yádavas having heard these lectures retire to their homes.

LIX.—LXVI. The Vihára of Nemi. Nemi's peregrinations and preachings in different parts of India. The elders of Kṛishṇa become disciples of Nemi. Nemi describes to Satyabhámá, Rukmiṇí and others their former lives. He relates to Kṛishṇa the history of all Jinas both past and future, their birth, career and nirváṇa. The destruction of the Yádava race by the curse of Dvaipáyana. The Yádavas and Dvárká burnt down. Jarasuna, a Yádava, retires from Dvárká to the south. Balaráma and Kṛishṇa, overwhelmed by grief, retire to south Mathurá. There, while resting under a tree, Kṛishṇa is shot in the foot with an arrow. Account of Jarasunu *alias* Jarakumára. Balarama's grief. Paṇḍavas hear of the sad news. Funeral of Kṛishṇa. Baladeva becomes a hermit. The Paṇḍavas accept asceticism, their nirváṇa. The nirváṇa of Nemí.

Beginning सिद्धं ध्रौव्यव्ययोत्पादलक्षणं द्रव्यसाधनं ।
जैनं द्रव्याद्यपेक्षातः साद्यनाद्यथ शासनं ॥
प्रवक्तानन्तकालाय लोकालोकैकभानवे ।
नमः श्रीवर्द्धमानाय वर्द्धमानजिनेशिने ।
नमः सर्व्वविदे सर्व्वव्यवस्थानां विधायिने ।
कृतादियुगतीर्थाय वृषभाय स्वयम्भुवे ॥
येन तीर्थमभिव्यक्तं द्वितीयमजितार्थिनं ।
अजिताय नमस्तस्मै जिनेशाय जितद्विषे ॥
— — — — — — — — — ॥
इत्थं साधुपथावोऽस्तमस्मात्कृमनुव्रतं ।
देवं कायमयं लोके करोमि स्थिरमात्मनः ॥
यद्भूतं भुवि भाति चक्रनाराविभूषितं ।
प्रद्युम्नचरितं पूतं कल्पवृक्षसमं परं ॥
चरितनेमिनाथस्य चरितेनोद्दलीकृतं ।
पुराणं हरिवंशाख्यं व्याख्यास्यामि मनोहरं ॥

श्रुतविद्योतनं योगं योतयन्ति दयापरः ।
अभिग्रहोदयद्योतविधुतोऽपि यथातथं ॥
योगिनस्य तथा तस्य पुराणस्य यथाक्षिभिः ।
योतये वर्णितोऽस्यो नाहंतोऽप्यनुकम्पनः ॥
विपक्षमपि यथै मे कुमार्येयुतं मया ।
सुरिहत्यांतमाजोर्व योजनपुरि शते ॥
यथा प्रविभक्तार्थं येषां हि प्रविभाजनाः ।
प्रमाणमात्रमाख्यं तत् प्रमाणपूर्वचादितं ॥
तथा हि मूलतन्त्रस्य कर्त्ता तीर्थंकरः स्मृतः (स्वयं)।
ततोऽप्युत्तरतन्त्रस्य गौतमाद्या गणाधिपाः ॥
उत्तरोत्तरतन्त्रस्य कर्त्तारो बहवः क्रमात् ।
प्रमाणं तेऽपि नः सर्वे + सर्वोक्तानुवादिनः ॥ इत्यादि ।

End. अथप्रशस्त्या जिनचन्द्रमुनिः प्रकाशित येनसुभिक्षनयन्त्रः ।
सुखाय भूयात् प्रतिवर्षवर्षैः सुखात्मजन्मा बहुधा सुधारिवान् ॥
शाकेष्वब्दशतेषु सप्तसु दिशं पञ्चोत्तरेषूत्तरां
पातीन्द्रायुधनाम्नि कृष्णनृपजे श्रीवल्लभे दक्षिणां ।
पूर्वां श्रीमदवन्तिभूभृति नृपे वत्सादिराजेऽपरां
सौर्याणामधिमण्डलं जययुते वीरे वराहेऽवति ॥
कल्याणैः परिवर्धमानविपुलश्रीवर्धमाने पुरे
श्रीपार्श्वालयनन्नराजवसतौ पर्याप्तशेषः पुरा ।
पश्चाद्दोस्तटिकाप्रजाप्रजनितप्राज्यार्चनावर्चने
शान्तेः शान्तगृहे जिनस्य रचितो वंशो हरीणामयं ॥
व्युत्सृष्टापरसंघसन्ततिबृहत्पुन्नाटसंघान्वये
प्राप्तः श्रीजिनसेनसूरिकविना लाभाय बोधेः पुनः ।
दृष्टोऽयं हरिवंशपुण्यचरितः श्रीपार्श्वतः सर्वतो-
व्याप्ताशामुखमण्डलः स्थिरतरः स्थेयात् पृथिव्यां चिरं ॥

Colophon. इत्यरिष्टनेमिपुराणसङ्ग्रहे हरिवंशे जिनसेनाचार्यस्य कृतौ मुक्तादवन-वंशो नाम षट्षष्टितमः सर्गः ॥ ६६ ॥ इति श्रीहरिवंशपुराणं सम्पूर्णं । संवत् १८०१ । [illegible] ।

विषयः । १—७ सर्गं,—लोकाकाशवर्णनं । भूगोल-खगोलादिवर्णनीयं पूर्वाचार्योक्तं लोकवर्णनं । [illegible] श्रेणिकप्रश्नपुरःसरं गौतमेन जिनस्य कथादि-

कथनं । अथ षट्देवस्य मागधस्य जिनाभिषेककरणविस्तरः । जिनस्य वर्धमान इति नामकथनं । त्रिंशद्वर्षे वर्धमानस्य पितृमातृस्वर्गतस्य तस्य नन्दिवर्धनपुरःसरं द्वादशवर्षाणि वासः । ततस्तो चारित्र-ग्रहणविधानानन्तरं केवलज्ञानप्राप्तिकथनं । अथ चतुःषष्टिदिवसान् मौनावस्थया विहरतस्तस्य राजगृहगमनवर्णनं । ततोऽत्र सिंहासनोपविष्टस्य जिनेन्द्रस्य समन्तात् इन्द्रादीनां देवानां कौशिकादीनां पक्षिणां क्षत्रियाणां विद्याधराणां संघपूर्वकमवस्थितिकथनं । चंद चन्दनाभि-धाना चेटकराजकुमार्य्यपि शीलेनाम्बरमनीता भगवतः पुरःसरी बभूव । तदनन्तरे, साधूनां, भवनलोकस्थितदेवानां, नागकुमाराणां, विद्याधरादीनां च तत्र समागमवर्णनं । अथ गौत-मनामा कश्चिद् ब्राह्मणः तीर्थार्थप्रकाशनाय समुद्दरोच । भगवानपि श्रेणिकप्रश्नार्थमुद्दाचचार । तथोद्देशेन यथा, संस्थानव्याख्या, समवायव्याख्या, व्याख्याप्रज्ञप्त्यर्थः, ज्ञातृकथार्थः, प्रश्नि-सूत्रं, श्रावकधर्मकथा, श्रावकाध्ययनार्थः, अन्तकृद्दशोत्तरः, अनुत्तरदशार्थः, प्रश्नव्याकरणं, विपाकसूत्रार्थः । दृष्टिवादार्थं दत्त्वा । ततः सर्वेषां जिनोऽत्र संघपुरःसरं सकलागमसम-कथनं । समवेषु जिनस्थानवलीनिर्माणादिकीर्तनं । धर्मतीर्थप्रवर्तनञ्च ।

१४ सर्गे,—काशी-काञ्ची-द्रविड़-महाराष्ट्र-आभारादिषु सर्वेषु देशेषु जैनधर्मप्रचारकथनं । जिनमुखोद्गतां वाग्धीवाणीं कर्णपुटेन पिबतां लोकानां प्राप्तिवर्णनं । पश्चाद्भैलपुरापरनामधेये राजगृहे जिनस्य जिनस्य ऐश्वर्य्यादिवर्णनं । अथैकदा सुरनरतिर्य्यक्प्रभृतीनां धर्मशुश्रूषया परितो भगवन्तमुपविष्टानां पुरस्तात् जिनस्य धर्मव्याख्यानकीर्तनं । तत्र सिद्धासिद्धभेदेन जीवस्य द्विविधत्वकथनं । अतः ज्ञानावरणस्य पञ्चविधस्य क्षयेण, दर्शनावरणस्य नवभेदस्य भेदेन, अष्टा-विंशतिविधस्य मोहनीयस्य नाशात्, चतुर्विधस्य आयुषः क्षयक्षोपणेन, चत्वारिंशतो नामधेयस्य गोत्रद्वयस्य च नाशेन, पञ्चविधस्य अन्तरायकर्मणः विध्वंसेन च जीवस्य सिद्धत्वं भवति । अपि च सिद्धानां सम्यक्त्व-परमानन्द-केवलज्ञान-केवलदर्शनादिरूपाष्टविधगुणकथनादिकं । अथ मोक्षस्य उदय-आक्षेपस्वरूपाप्रसाधितत्वेऽपि असिद्धोऽपि त्रिविध इतिनिरूपणं । असिद्धस्य च मिथ्यादृष्टि-सासादन-सम्यग्मिथ्यादृष्टि-संयतासंयत-प्रमत्तसंयत-अप्रमत्तसंयत-उपशान्तकषाय-क्षीण-कषायादि-योगकषायादिरूपगुणस्थाननिरूपणं । तत्र तत्र सुखदुःखप्राप्तिकारणकथनञ्च । पुनः भव्याभव्यभेदेन जीवानां द्वैविध्यकथनं । कुदृष्टिमायालोभप्रभृतीनां फलकथनं । मधुमांसादिव-र्जनेन शुभागुभप्राप्तिकथा कुकर्म्मभिः कुमानुषप्राप्तिरितिनिरूपणं । इन्द्रियनिग्रहफलकथनं । कन्दर्पस्थितानां कन्दर्पनामकानां देवानां अभियोग्यस्वर्गच्युत्यादिकथनं । सम्यग्दर्शनस्य दुर्लभ-भवकथनपूर्वकं तद्भाव एव संसारसागरनिमज्जनकारणमितिनिरूपणं । पूर्वोक्तसम्यक्त्व-परमान-न्दादीनां कारणादिकथनं । संक्षेपेण सनत्कुमार-माहेन्द्र-ब्रह्म-महाब्रह्मादिकल्पविवरणकीर्तनं । तत्र दिक्कुमारीणां मन्दादिकथनं । केषाञ्चित् पूर्व्वभवाश्रवणप्रभवोद्भवकारणानां तीर्थकृतां जि-नाज्ञानुष्ठानेन निर्व्वाणप्राप्तिकथनञ्च । अथ जितशत्रुनामकस्य मेघवाहनस्य पुरतो गौतमस्य चरित्रविस्तारकीर्तनं ।

१२—२७ सर्गे,—अलोकाकाशस्य निरूपणं यथा,—"न लोक्यन्ते यत्र किल जीवाजीवात्मकाः पदं"। तत्र जीवपुद्गलयोरवस्थानाभावकथनं। एवं धर्माधर्मास्तिकायादीनां तत्र गतिस्थित्याद्यभावकथनञ्च। तत्र अलोकाकाशमध्ये लोकस्य स्थितिकथनं। लोकस्य निरूपणञ्च। लोकस्य वैशाखस्थ-करद्वयकटीतटस्थापितनरकथनं। तत्र चतुर्दशरज्जुविभागादिकथनं। लोकस्य घन-वातादिविविधवायुपरिवेष्टितत्वनिरूपणं। रज्जूनां परिमाणादिकथनं। त्रिलोकनाडीस्वरूप-अधोलोकसंस्थानवर्णनं। तत्र नरकादिस्थानकथनञ्च। तिर्यग्लोकवर्णनप्रसङ्गेन द्वीपसागरदेवा-दिनिरूपणं तेषां संस्थानपरिमाणादिकीर्तनञ्च। ऊर्ध्वलोकवर्णनं। तत्र स्वर्गलोकस्य महीतल-ज्योतिष्काणाञ्च धरातलात् दूरत्वादिनिरूपणं। सिद्धानां जीवानां स्थानादिकथनञ्च।

२८शे सर्गे,—वर्तनालक्षणः काल इति कालस्वरूपकथनं। मुख्यौपचारिकभेदेन तस्य द्वैविध्यनिरूपणं। तत्र समयादीनां वैविध्यात् तथाविधस्य कालस्य विविधत्वनिरूपणं। निश्वासोच्छ्वास-प्राणस्तोक-लव-दण्डानां लक्षणकथनं। परमाणुलक्षणकथनं तथाहि,—आदिमध्या-न्तहीनं निरंशमूर्त्तं चातीन्द्रियं मूर्त्तमपि अप्रदेशं परमाणुं जानीयादिति। अस्याकाशस्य बहुभिरंशैरंशवत्त्वात् तस्य षड्भङ्गकथनं। तथा वर्ण-गन्ध-रस-स्पर्शैः पूरणं गलनञ्च कुर्वन्तीति परमाणूनां पुद्गलाभिधानकथनञ्च। ततः संख्या-वृद्धि-रेणु-बालाग्र-यूका-यव-अङ्गुलादिमानस्व-रूपकथनं। एवं पल्योपमसागरोपमादीनां लक्षणादिकथनं। यत्र क्रमेण वस्तूनां प्रतिक्षणमपैति सा अवसर्पिणी, तदन्यथा तु उत्सर्पिणीत्यनयोः लक्षणकथनपूर्वकं तत्र प्रत्येकं षट्कालसमय-निरूपणं। तत्र अवसर्पिण्यामनुक्रमेण षट्समयनिरूपणं, यथा,—सुषमा, सुषमा, सुषमा, दुःषमा, सुषमा, सुषमा, दुःषमा, दुःषमा, अतिदुःषमा चेति। एतद्विपर्यासेन च उत्सर्पिण्यामू-हनीयं। तत्र प्रथमेषु त्रिषु सुषमसुषमादिषु कालेषु भारतभूमेः कल्पवृक्षपूरितत्व-भोगभूमित्वा-दिकथनञ्च। ततोऽतीते सुषमाख्ये कालद्वये अवसर्पिण्यामंशे दक्षिणभारते कुलकराणामुत्प-त्तिकथनं। तत्र प्रथमतः प्रतिश्रुतिनामधेयस्य कुलकरस्य राज्यशासनविवरणकथनं। ततस्तृतीयस्य सन्मतिनामकस्य कुलकरस्य विवरणकथनं। एवं क्रमेण क्षेमङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-सीमन्धर-विमलवाहन-चक्षुष्मद्यशस्वि-अभिचन्द्र-मरुदेव-प्रसेनजिन्नाभिनाम्नां चतुर्दशकुलकराणामुत्पत्त्या-दिकथनं।

२९ सर्गे,—ऋषभस्य जन्मादिकथनं। तत्र, पुरा किल दक्षिणभारते नाभिर्नाम नरपतिरा-सीत्। तस्य हि मरुदेवीति नाम्नी सुलक्षणा धर्मपत्नी बभूव। तस्यास्तु गर्भे भगवान् ऋषभदेवो जनिष्यति तदनु देवताभिः भगवतीति स्तुतिपाठच्छलेन श्रीमन्तीमुपगताभिः सुरसुन्द-रीभिः सादरं सेव्यमाना मरुदेवी 'भगवान् जिनदेवो वृषरूपेण मदुदरे मुखमार्गेण प्रविवेशेति' स्वप्नदर्शनेन निरन्तरानन्दिता प्राप्ते काले जिनदेवं प्रसुषुवे। तत्र सुरासुरनरकिन्नरग-न्धर्वादयः सर्वे समागत्य तीर्थङ्करजन्मोत्सवं महोत्सवं चक्रुः। यतो हि प्रायेण सुरासुरादि-जननयुगं सादरं तत्र तत्र भारते समग्रं भावनमिति प्रसिद्धा प्राय। तत्र जन्मोत्सवेन सुर-

न्द्रसुन्दरी देवमायया सूतिकागारं प्रविश्य शिशुमन्यं तत्र सुसुप्तं विधाय च ततो जिनदेवं धर्म्मविधिकरदेवं निन्ये। सुरपतिरपि सार्द्धं सुरासुरनिकरैः तत्र भगवतो जन्माभिषेकं विधाय वज्रसूचिना कर्णयोः रन्ध्रं सन्धाय च रत्नकुण्डलाभ्यामलञ्चकार। अथ भगवन्तं ऋषभेति नाम्ना-भ्यधायन्नस्ते हिरण्यगर्भ-प्रजापति-स्वयम्भू-प्रभृतिभगवन्नामनिर्व्वचनमुखेन तं तुष्टुवुः। तदनन्तरञ्च पौलोमी लोमाञ्चितशरीरा स्वाङ्कमारोप्य जिनदेवं पुनरेव अयोध्यानगरीमानीय च तयोरेव शिशुप्रदानेन तत्पितरौ नितरामानन्दसरसीषु निमज्जयाञ्चकार।

९ सर्गे।—अथ भगवान् क्रमेण कराङ्गुष्ठे निपतितं पीयूषं पिबन् प्रतिदिनं बालचन्द्र इव उपचीयमानो सर्वं समवयस्कैः बाल्यक्रीडारसमनुबभूव। तदनन्तरञ्च उद्भिन्नयौवनकुसुमोऽसौ नन्दा-सुनन्दाभिधानस्य कन्यायुगलस्य पाणिपीडनमकरोत्। अथ नन्दा, नन्दनं भरतनामकं सुतामपि ब्राह्मीनामिकां युगपदसूत। असूत च सुनन्दापि महाबलं सुतं सुतामपि लोकसुन्दरीं। अथ नन्दायाम् अष्टनवतिसंख्यामिताः पुत्रा वृषभसेनादयः क्रमेणाजायन्त। ततो नाभेयस्य भगवतः प्रजानां दुरवस्थादर्शनेन जातकरुणस्य असिपालेन, वाणिज्येन, शिल्पादिकर्म्मणेव च क्रमेण क्षत्रिय-वैश्य-शूद्ररूपत्रिविधवर्णविभागकरणकथनं। अथैकदा नृत्यन्तीं नीलाञ्जनाभिधा-नामिन्द्रनर्तकीं पश्यतो नाभेयस्य वैराग्योत्पन्नानन्तरं देवैः प्रबोधितस्य तस्य प्रभादिवाशि-विकया विहारार्थगमनकथनं। ततः प्रणामपञ्चकपूर्व्वकं केशोत्पाटनकरणकथनं। अथ ध्यानस्थं जिनदेवं परितः स्थितानां क्षत्रियाणां क्षुधार्त्तितया भगवदभिप्रायमजानताम एव नग्नानां दैवाधीनत्वेन कुश-चीरवल्कलधारणात्मकथनं। अथ षण्मासान् यावद्-अनाहारस्य नग्नस्य जिनदेवस्य पृथ्वीभ्रमणात्मकथनं। अनन्तरमेकदा राज्ञः सोमप्रभस्य गृहे उपस्थिताय जिनाय तेन राज्ञा इक्षुरसपूर्णः कलशो दत्त इत्यनेन दानतीर्थकरोत्पत्तिकथनं। अथ प्रतिग्रहः, उच्चस्थापनं, पादप्रक्षालनं' पूजनं, प्रणतिः, मनःशुद्धिः, वाक्शुद्धिः, काय-शुद्धिः, एषणाशुद्धिश्चेति दानविधेः नवविधत्वकथनं। अथ एकदा प्रलम्बजटाभारो जिनदेवः पूर्व्वतालपुराधिपतेः वृषभसेनस्य शकटाख्याभिधानके वनोद्याने न्यग्रोधवृक्षाधः ध्यानयोग-मास्थाय केवलज्ञानं लब्धवानिति ज्ञानात्मकथनं। तत्र ज्ञानात्मकमनुप्रभृत्य समागतानां भरतादीनां जिनस्य चातुर्वर्ण्यगतसंघकथनं सप्ताङ्गादिपदविवरणकथनञ्च।

१० सर्गे—जिनस्य धर्म्मदेशनाकीर्त्तनं। तत्र दया, सत्यं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्य्यं, निर्ममता, पञ्चैतानि सूक्ष्मतया यतिधर्म्मं इति स्थूलतया च गृहस्थधर्म्मं इति निरूपणं। उक्तविधधर्म्मानु-ष्ठानेन च मोक्षो भवति। एतद्धर्मो धर्म्मश्च गुणस्थानात् जायते गुणस्थानञ्च द्वादशाङ्गमिति-निरूपणं। तत्र अङ्गानि यथा,—पर्य्याय-अक्षर-पद-संघात-प्रतिपत्ति-अनुयोग-प्राभृतप्राभृत-प्राभृत-वस्तु-पूर्वाणि इत्यनेन श्रुतज्ञानविकल्पनिरूपणं। अथ सर्व्वपदार्थानामनेकप्रपञ्चश्च। अथ पर्य्यायार्थे,—द्रव्यादप्रदर्शनं। तत्र क्रियावादिवादः तथाहि,—नियति-स्वभाव-काल-दैव-पौरुषैः स्वात्म-परनित्यानित्यैः योगे प्रत्येकं जीवाजीवादेः नवपदार्थस्य भेदाः विंशतिः। यथा,—

चांश स्वतो जीवो नियतितः, अस्ति परतो जीवो नियतितः, अस्ति नित्यो जीवो नियतितः, अस्ति अनित्यो जीवो नियतितः, अस्ति स्वतो जीवः स्वभावतः, अस्ति परतो जीवः स्वभावत इत्यादिना। एवमजीवाद्यष्टपदार्थेषु योज्यं। अनेन प्रकारेण १८० भेदा भवन्ति। एवं स्वतः-परतोभ्यां नियत्यादिपञ्चकैः योगे जीवादीनि सप्ततत्त्वानि ७० सप्ततिसंख्याकानि भवन्ति। पुनः स्वतः-नियतिकालाभ्यां युक्तानि तत्त्वानि १४ चतुर्दश। इत्यनेन ८४ भेदाः भवन्ति। अतो नास्तिपक्षैः पूर्वयुक्तैः ८४ भेदाः। यथा,—नास्ति स्वतो जीवो नियतितः, नास्ति परतो जीवो नियतित इत्यादीनि। एवं अजीवादिषु षट्सु तत्त्वेष्वपि योज्यं। इत्यनेन क्रियावाद-रहितद्वयमपूर्वकं विपरितविधक्रियावादरहितनिरूपणं। तथाहि,—स्यादस्ति जीवः, स्यान्नास्ति जीव इत्यादिसप्तभङ्गैः सप्तजीवादिनवपदार्थाः ६३। अथ अज्ञानिकरहितवादस्य विपरितभेदकथनं। तथाहि,—सज्जीवभाववित्, असज्जीवभाववित्, सदसज्जीवभाववित्। अवक्तव्यजीववित्, सद-वक्तव्यजीववित्, असदवक्तव्यजीववित्, सदसदवक्तव्यजीवविदिति। एवमजीवादिषु अवबोधं। विनयरहितवादस्य ३२ द्वात्रिंशद्भेदा भवन्ति यथा,—मनो-वचन-काय-दानरूपैश्चतुर्भिः प्रकारैः जनक-जननी-देव-नृपति-ज्ञाति-बाल-वृद्ध-तपस्विषु विनयः कार्य इति। तथा परिकर्म, सूत्रं, प्रथमानुयोगः, पूर्वगतं, चूलिका चेति परिकर्मादिभेदकथनपूर्वकं चन्द्र-सूर्य-जम्बूद्वीप-द्वीपसागर-व्याख्याप्रज्ञप्तिनिरूपणम्। एकाक्षर-पदादिनिरूपणं। सर्वेषां श्रोतॄणां चाव-बोधार्थं कथनञ्च।

११—१२ सर्गे,—जिनपूजाया भरतस्य दिग्विजयवर्णनं। तत्र महासागर-देश-दाक्षिणा-त्य-सिन्धुदेश-विजयार्ध-हिमाद्रि-म्लेच्छदेशविजयादिकथनं। चक्ररत्नादीनां भरताय समा-गमादिकथनं। अथ भरतस्य चक्रेण तद्भ्रातॄणां समागमाभावात् प्रकुपितस्य भरत-स्यानां तेषां युद्धादिप्रवर्तनकथनं। भरतस्य बाहुबलिना युद्धवर्णनञ्च। भरतस्य बाहुबलिपराजितेः अपमानितस्य भरतस्य पूर्वमेव हृदयाभ्यन्तरविषयककथनं। बाहुबलिनः जिनदीक्षा-ग्रहणानन्तरं प्रत्याख्यानकथनं। वृषभसेन-रत्नरथ-कुम्भ-मधुसूदन-देवशर्म-प्रभृति-गणधर-प्रभृतीनां चतुरशीतिसंख्याकानां गणधराणां नामकथनं। तेषामेव वृषभसेनप्रमुखो गण-नाम् जिनदेव इति कथनं। कदाचिदपि भगवतो जिनस्य कैलासगिरिसमागमपूर्वकं परिनिर्वाणं लोकमात्रनिमग्नं विधाय सिद्धालयगमनकथनं। तत्र हि देवादयः सर्वं समभ्युपगम्यादिभिः भगवदेहं पूजयामासुरिति विषयककथनञ्च। अथ भरतः स्वजनादिकं राज्यपदं वितीर्य जैनदीक्षां अग्रहीदिति विषयककथनं। तत वादिनयनाः कपूर्व पञ्चः-मूर्ति गतपदार्थविषिक्तं विधाय जैनधर्मानुष्ठानेन निर्वाणमवाप्तवानिति कथनं। एवं तत्रैव वह-सुखद-मरीचक-चलितक-वामनवक्रप्रभृतीनामादित्यवंशीयानां पुनरसंख्यातभूपानां चतु-र्दशकल्पसंख्याकानां निर्वाणप्राप्तिकथनं। अथ सोमवंशोत्पन्नस्य जिनकुमारस्य सोमयशा नाम पुत्र आसीत्। स च सोमवंशस्य प्रवर्तको बभूव इति कथनं। तत्र श्रेयांसप्रभृतयः पुत्रा महाबलाः

ततः सुव्रतः, ततो भुवनकः। इत्याद्याः पञ्चाशत्कोटिलक्षसंख्यकाः सोमवंशीया निर्वाणं ययु-रिति कथनं। तथैव कुर्वादीनां वंशानां निर्वाणप्राप्तिकथनं। एवं नाभेयवंशीयकेवलज्ञान-रत्नत्रय-रत्नत्रयप्रभृतीनां निर्वाणप्राप्तिकीर्तनं। अथ सगराभिधानस्य चक्रिणः षष्टिसहस्राणि पुत्राः समभवन्। ते खलु दण्डेन क्षितिं भिन्दानाः कुपितेन नागराजेन भस्मीकृता इति निशम्य सगरस्य जैनदीक्षया मोक्षप्राप्तिकथनं। सगरस्य अपरः पुत्रः सम्भवनाथो नाम, तत्सुतः अभिनन्दनः, ततः सुमतिनाथः, ततः पद्मप्रभः, ततः सुपार्श्वो नाम जिनेन्द्रः, ततः चन्द्रप्रभः, ततः पुष्पदन्तः, ततः शीतल इत्यनेन इक्ष्वाकुवंशवर्णनं।

१४ सर्गे,—वत्सदेशे कौशाम्बी नाम नगरी आसीत्। तत्र सुमुखो नाम नरपतिर्बभूव। स चैकदा वसन्तसमयेऽसौ क्रीडार्थमागत्य कालिन्दीपुलिनोद्यानं प्रविवेश। तत्र हि वसन्तोत्सवे कामिनीमेकां सर्वांगसुन्दरीं निरीक्ष्य परोढामपि सोऽयं तया विना दुःखेन मृत इवाभूत्। अथ विद्विषद्भावेन मन्त्रिणा समानायितवानसौ तदा सा राज्ञः समीपमानीता इति विवरणकथनं। तयोः हरिरिति समाख्यानः पुत्रो बभूव यस्य च महागिरिर्नाम पुत्रोऽभूत्। ततो हिमगिरिः, ततः वसुः, इत्यादिना हरिवंशोत्पत्तिवर्णनम्।

१५—१७ सर्गे,—हरिवंशीयसुमित्रसमाख्यानस्य राज्ञो महिष्याः पद्मावत्याः गर्भसम्भव-महोत्सवकीर्तनं। अथ तद्गर्भे (माघशुक्लद्वादश्यां श्रवणनक्षत्रे) जिनेन्द्रस्य जन्मोत्सवकथनं। अथ पुरन्दरप्रमुखैः इन्द्रादिदेवैः कृताप्रतिमजन्माभिषेकं राजसूनुं परीत्य जिनदेवं प्रणम्य च सुरसुन्दरीभिः तं कुमारमैरावत्यां समारोप्य गिरिराजाधित्यकायां सिंहासने कृताभिषेकं पुनरेव जननीसमीपमानीय च मुनिसुव्रतेति नाम्ना विख्यापयामास इति विवरणकथनं। अथ कुमार सुरकुमारमित्रैः संवेष्ट्यमानः सुकुमारके कैशोरे वयसि वर्तमानोऽसौ रमणीरत्नेन सहकृतो-ऽप्येकदा गगने समुदितं जलधरमवलोक्य निरन्तरमानन्दसन्दोहमधिगच्छन्नेव प्रपञ्चनश्वरत्व-वेगेन विलीयमानं तमालोक्यैव विरक्तमनाः अभवत्। अतो जलधरोऽसौ क्षणभंगुरतायाः लोकानां शरीरादीनां विनश्वरत्वात् प्रदर्शनम् उपदिशन्निव मामेव बोधयतीति। अथैवं निर्विण्णमनाः सुव्रतनामकं तनयं राज्याभिषिक्तं विधाय विरक्तः सन् तपसा सम्यक् समाधौ निरतो बभूव। अथैकदा षष्ठदिनानि यावत् कृतोपवासोऽसौ भिक्षायै निर्जगाम। अथ राज-गृहनिवासी वृषभदत्तनामा कश्चित् तस्मै भिक्षां प्रददौ। तस्मिन्नेव समये पुष्पवृष्ट्यादिपञ्चाश्चर्य-प्रादुर्भावः। मुनिसुव्रतस्य देवत्वाख्यानम्। अथ सुव्रतसु दक्षनामानं तनयं राज्याभिषिक्तं विधाय निर्वाणं प्राप। अथ दक्षः वनमालाभिधानायां देव्यां पुत्रं मनोहरीनामिकां तनयाञ्च अजीजनत्। अनन्तरमेकदा दक्षः प्रजापतिः नवयौवनां मनोहरीं वीक्ष्य विचित्रहृदयतया तामुपयेमे। इत्यपि दोषदर्शितेच्छया तत्तनयमेव देवीसहितं एव दुर्मदेनाभिभूतं प्रत्याख्याय। अथ देव्या सह नर्मदातीरे माहिष्मतीं नाम्ना नगरीं निर्माय कुणिमनामानं पुत्रं राज्यपदे प्रतिष्ठाप्य तपस्यायै वनं विवेश। अथ कुणिमोऽपि नर्मदातीरे कुण्डिनाख्यं पुरं संस्थाप्य पुलोमनामके सूनौ.

राज्यभारं निधाय तपश्चरणार्थं वनवासी बभूव। अथ तत्पुत्राभ्यां पौलोम-चरमाख्याभ्यां रेवातीरे इन्द्रपुरसंस्थापनवर्णनं। पौलोमपुत्रेण महीदत्तेन कुण्डपुरसंस्थापनवर्णनम्। ततः क्रमेण मत्स्य-अयोधन-मगध-सूर्य-देवदत्तानां [illegible]वर्णनं। देवदत्तपुत्रस्य मिथिलानामकस्य विदेहाधिपत्यवर्णनम्। ततो मिथिलानाथप्रभृतीनां हरिषेण-सह अभिचन्द्रादीनां विवरणवर्णनं। अथ अभिचन्द्रस्य वसुनामा पुत्रो बभूव। तत्पुत्राणां दशरथ-महावसुप्रभृतीनां दशानां विवरणवर्णनं। क्षीरकदम्बनामकस्य वेदविदुषः वसु-नारद-पर्वताभिधानाः त्रयः शिष्या अभवन्। तेषु पर्वतोऽभीष्टः क्षीरकदम्बस्य पुत्र आसीत्। कदाचिद् वसुराजसभायां नारदपर्वतयोः अजार्थे संशयः, तत्र नारदेन कर्मकाण्डोक्तवेदभाष्यस्य निन्दितत्वे समर्थिते पराजयं प्राप्ते च पर्वते वसुराजस्य पर्वतपक्षपातित्वेन तत्क्षणमेवाधःपतनदशानुकीर्तनम्।

१८, १९ सर्गे,—अथ मथुराधिपस्य यदोर्वंशादिकथनं। ततः शूरस्य सुवीरस्य च उत्पत्तिकथनं। अथ शूरात् अन्धकवृष्ण्यादीनामुत्पत्तिकथनं। सुवीराच्च भोजकवृष्ण्यादीनामुत्पत्तिकथनं। अन्धकवृष्णेः समुद्रविजय-वसुदेवादिदशपुत्रकथनं। कुन्तीमद्रीति कन्याद्वयकथनं। अथ भोजकवृष्णेः उग्रसेन-महासेनप्रभृतयः पुत्रा बभूवुरिति कथनं। अथ सुवर्णाभस्य जरासन्धस्य जन्मकथनं। तत्पुत्राणां कालयवनादीनां जन्मकथनादिकं। अथ सुप्रतिष्ठनामकेन मुनीश्वरेण राजद्वारोपस्थितानां देवानां इन्द्रादीनां पुरतः सविस्तरधर्मोपदेशकथनं। तथाहि,—अहिंसा, सत्यभाषणं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्यं निष्परिग्रहत्वं चेति पञ्चधा धर्मरूपकथनम्। कायिकादिभेदेन त्रिविधगुप्तिकथनं। धर्मानुप्रेक्षाद्यनेकधर्मनिरूपणं। इतरो हिंसादिनिवृत्तिकथाकथनं। द्विविधधर्मस्य निरूपणकथनं। ज्ञानदर्शनादिकथनकथनं। धर्म-अर्थ-काम-मोक्ष-देवादिस्वरूपनिरूपणकथनं। तदादीनेतानि त्रिविधाः तत्त्वार्थरूपेण निरूपणं च। तथा अनन्तभेदा जीवाः कर्मवशात् कुयोन्यादिषु जायन्त इति कथनं। अथ पृथिवीजलादिषु जीवविभागसंख्यादिनिरूपणं। एकेन्द्रियादिपञ्चेन्द्रियपर्यन्त जीवानां शरीरप्रमाणादिकथनं। अन्धकवृष्णेः पूर्वजन्मकथनं। वसुदेवादीनां पूर्वजन्मकथनं। ततः अन्धकवृष्णिः समुद्रविजयाय राज्याभिषेकं वसुदेवं च तस्मै समर्प्य सुप्रतिष्ठस्य शिष्यः वनवासी बभूव। तथा-भोजकवृष्णिरपि मथुरायामुग्रसेनमभिषिच्य विधाय निर्ग्रन्थव्रतं धारयितुं विरक्तवर्णनं। कदा-चिद् वसुदेवः समुद्रविजयस्य आदेशेन स्वकीयोद्याने भ्रमन् ततः अथ निजनगरनारीभिः अभिभूतो नगरजनानां प्रार्थनया कुमारं गृहे एवावस्थाप्य जगाद। अथ 'कुमारचरितैरेतैर्गृहे एव तं वस-मानं स्वीकर्तुं शक्नोति' इत्यभिप्रायं कुब्जया चकोरिकया पुनः वसुदेवात् विज्ञाय अयं यति वी-तरागमतः अनन्तर निष्क्रम्य श्मशाने अनलमेकं चिताकल्पकं प्रज्वाल्य च चितायां तं निक्षिप्य लेखमेकं 'आर्यपुत्रमर्मो राजा पौराः शृणुत जीवन् वसुदेवः इत्यादि प्रविशामीति'। इत्यादौ वसुदेवः अग्निप्रवेशस्य तद्भयं ततो विजयखेटाख्यं पुरं प्रययौ। तत्र च स्वविद्याप्रभावेन सुग्री-वेविद्याधरेण कदाचित् प्रेषितया कन्यया श्यामा-विजयसेनाभिधानयोः पाणिग्रहणं तथा

विजयसेनायामक्रूरनामानं पुत्रं जनयित्वा च ततो वञ्चयित्वा महाटवीं प्रविवेश। तत्रासौ विद्याधरकुमारयुगलप्रार्थनया ततः कुञ्जरावर्ताभिधं विद्याधरनगरमगमत्। तत्र च स श्यामाभिधानां विद्याधरकुमारीमुपयम्य कदाचित् तया सममासुप्तोऽसौ अङ्गारकनामकेन केनचित् विद्याधरेणापहृतो धृतोऽपि चाकाशमार्गात् भूमौ निपतन्नेव कपिलाभ्यां यक्षकुमारीभ्यां चम्पानगरीं निन्ये। तत्रैव चारुदत्ताभिधानेन केनचित् सत्कृतोऽसौ गान्धर्वविद्यारहस्योद्घाटनेन गन्धर्वसेनानामधेयायाः राजकुमार्याः पाणिपीडनमकरोत्।

१०, ११ सर्गे,—उज्जयिनीनाथस्य श्रीधर्मराजस्य बलिः, बृहस्पतिः, नमुचिः, प्रह्लादश्चेति चत्वारो मन्त्रिण आसन्। कदाचित् राजा सार्धं मन्त्रिचतुष्केण श्रुतसागरादीन् जैनमुनीन् द्रष्टुमना नगरबहिरुद्यानमाययौ। तत्र च तेषां संसर्गेण निर्वेदमापन्नः पद्मनामकं सुतमथ राजपदप्रतिष्ठितं विधाय विष्णुकुमारनामकात् जैनमुनेर्दीक्षां जग्राह। अनन्तरमेकदा राजसिंहासनस्थितस्य पद्मस्य चित्तानुवर्तनेन प्रसादमापन्नस्य च 'सप्ताहं यावत् त्वं राजेश्वरो भवेति' वचसैव वरदानपूर्वकमेकान्तस्थितस्य तस्य पुरतो बलिविप्रकृतैरकम्पनाचार्यादिभिः संप्रार्थितो विष्णुकुमार आजगाम। आगत्य च स बलिविचेष्टितं तस्मै निवेदयन् तस्यैवादेशेन बलिं सभाजयितुं हस्तिनापुरं प्रति प्रचचाल। तत्र च स वटुरूपोऽभ्यर्थनया मुनीनामवस्थानाय बलेः सकाशात् पादत्रयमितां भूमिं लब्ध्वा 'पाप पश्य मे पादत्रयं' इति ब्रुवन्नेव महाकायतया ज्योतिश्चक्रमास्पृशन् पादेनैकेन मेरुं द्वितीयेन च मानुषोत्तरप्रदेशमाक्रम्य तृतीयस्यावकाशालाभात् प्रभावेनाखिलं क्षुभित इव बभौ। अथ सुरासुरप्रभृतिभिः सादरं प्रसाद्यमानोऽसौ झटित्येव महाकायं संहृत्य प्रकृतिमापेदे। अपि च तदनुज्ञया देवादयो बलिं बद्ध्वा विनिष्ठुरं च दुरात्मानं तं देशान्निर्वासयामासुः। इति प्रसङ्गेन विष्णुकुमारचरित्रवर्णनपुरःसरं विस्तरेण चारुदत्तचरित्रकथनं। तत्र गणिकाकलिङ्गसेनादुहितुः वसन्तसेनाया विवाहादिकथनञ्च।

१२—१४ सर्गे,—अथैकदा फाल्गुनोत्सवे सम्बन्धिभिः सह वसुदेवस्य पार्श्वजिनेन्द्रप्रतिमापूजनाय तन्मन्दिरप्रवेशकाले सत्यम्गीं कामपि नीलोत्पलदलश्यामां कन्यां पश्यतो मनोविकारदर्शनेन ईर्ष्याकलुषितहृदया गन्धर्वसेना सपदि द्वारान्तरेण तं जिनेन्द्रसन्निधिं नीता तेन सह कोपावेशा भवनं जगाम। अथ खङ्गमागत्य पादपतनेन प्रियां प्रसादयतो वसुदेवस्य निकटे काचित् वृद्धा स्त्री, निधा आजगाम। सा च दत्तासीना छत्रासनपरिसरा सती तमेवमाह राजन् पूर्वं चैवमाख्याता यत् पुरा किल ऋषभेश्वरो निजतनये भरते निजराज्यभारं प्रव्रज्यां जग्राह। तदा खलु उपनीताश्चत्वारो राजपुत्राः तपसि निरता आसन्। तेषु नमि विनमि नामानावुभौ भ्रातरौ जिनभगवतः पादयोः निरतावभूतां तेन च धरणेन्द्रः प्रसादमभ्युपगम्य जिनभक्तोऽसौ दित्यदित्यभिधानाभ्यां तयोः पत्नीभ्यां विद्याकोशं प्रददौ। तत्र मनु-मानव-कौशिक-गौरिक-गान्धार-भूमितुण्ड-मातङ्ग-वंशधर-मानवप्रभृतयो विद्याधरा इति कथनं। किञ्च, गौरी-प्रज्ञप्ती-रोहिणी-महारोहिणी महागौरी-महाश्वेता-मायूरी-आकाशगामिनी

विद्यानां माहात्म्यं। यथा,—हैम पद्म-मातङ्गादिभेदेन षड्विधा विद्याधराः कथिताः, तत्र विद्यानां नाम्ना तेषां नामकरणमेव इति कथनं। तथाहि गौरीणां गौरिक, कौशिकानां कौशिक इत्यादिना समग्रं तत्र विषयमितिहासकस्य मातङ्गाभिधानस्य विद्याधरपतेः शाखायां विद्युत्प्रभा नाम। पार्श्वस्थितेवसुदेवस्य पूर्वावतारे या कन्या पुत्रिका अनेकजन्मपूर्वं शीलवती नाम कन्या, सा हि मदनानुरक्तेन सखी पीतिमे तिलरासिहि। अथैवं मदनसंवादात् प्रथमेव हृदयेन परिस्फुटाकारा ततस्तमेव परतः स्वरूपं नामेव पद्मश्री मदनमालिन्यसि शीला। तदनुना दर्शनदानेन भवतैव हस्तार्पितं कण्ठाभरणो अस्य इत्युक्त्वा विद्युत्प्रभा मतो निष्क्रान्त। अथैकदा निशायां वेतालकन्यया अपहारितोऽसौ वसुदेवो विद्याधरपुराधिष्ठितं शीतलं नाम शिविरं प्राप्य तत्र शीलवत्याः पाणिग्रहणं विधाय च पौरजनप्रमुखात् तस्याः जन्मादिविवरणं शुश्राव। अत्र शीलवत्याः पितृव्यस्य विद्याधरस्य शीलपतेः परिचयकथनमपि। इतिवृत्तेन वसुदेवस्य देवधर्मकथनं। अथ शीलवतीनामिकया कयाचित् कन्यया सह वसुदेवस्य विवाहकथनप्रसङ्गेन सहदेवादिनामानुकरणमात्मविवरणकथन, तत्र विद्युदेव नदानां प्रमाणप्रवचनमिदमपि। अथ वसुदेवस्य तिलकपुरप्रमुखनगरं गत्वा तत्रत्य-कन्यापाणिग्रहणमाकथनं। ततश्च वेदमालपुरप्रमुखपुरं गत्वा पञ्चमिनामकं राजानं विजित्य तत्कन्यायाः कपिलायाः पाणिग्रहणवर्णनं। तथा च तस्य कपिलाभिधानपुत्रजन्मकथनम्। अथ वसुदेवस्य श्रावस्तीपुरी-अशपुर भद्रिलपुर-इलावर्धनपुरप्रमुखेषु तत्रत्याभिः राजकुमारीभिः सह विवाहवर्णनम्।

२१—२८, सर्गे,—अथ इलावर्धनपुरप्रस्तावे इभ्यमुखेन सह वसुदेवस्य संवादेन कौरवाग्रपत्नीतस्य कार्तवीर्यस्य नामधनुर्विद्यां जमदग्निविधानं, तथा परशुरामेण कार्तवीर्यार्जुनादिविवरणकथनं, अथ परशुरामः (जामदग्न्यः) निःक्षत्रियां पृथिवीमकरोदिति कथनम्। अथापरे कार्तवीर्यार्जुनस्यापरा पत्नी आसीत्। सा हि जामदग्न्यभयेन पलायिता कौशिकस्य तपोवने सुभौमनामकं पुत्रमलं सुषुवे। अथासौ सुभौमश्चापि जामदग्न्यस्य शिरश्छित्त्वा एकविंशतिवारान् ब्राह्मणवर्जितां पृथिवीं चकारेतिवृत्तकथनम्। तदनन्तरं सह वसुदेवस्य विवाहवर्णनं। तस्यां तस्य पञ्चविंशतिःसद्गुणानामकथनं। अथ सहदेवादयः पुत्राः प्रद्युम्नाः वसुदेववरकपुत्रकुमारेभ्यमवनं, ततो मन्दारदत्तस्य तस्य परिचयप्रमाणमकार कन्यापुरप्रमुखं देवदत्ताभिधानया विद्याधरकुमार्या सह विवाहवर्णनम्। अथात्र नागवंशजानां विद्युद्दंष्ट्र इत्याख्यानं। विद्युद्दंष्ट्रस्य मत्स्यकायासंहारमितेतिवृत्तं। पुरा किल नागवंशे चोद्पारिद्यातः सोमविलासभूत्। तस्य हि प्रियङ्गुसुन्दरीनाम्ना कन्या सुरूपा कुमारी बभूव। अथ वसुदेवस्तस्याः पाणिग्रहणार्थं तत्पुरीमधुपुरं वा प्राप्य तस्यामपि विवाहः जगाम। तत्र हि तस्य कैश्चित् विप्रैः सह संवादेन स्वधर्मपक्षे पाप-नरवीरवर्मयत् तत्राधिपुराधीशपुत्रस्य हरिश्चन्द्रनामकस्य नागिनेयानामादिनां विवरणकथनम्।

१८—२१, सर्गे,—अथवा कामदेवस्य चायतां प्रविश्य जैनमन्दिरस्य भास्कारकरदत्त-मुखेन कामदत्ताभिधवणिक्सुताविनयतिकामपतिलाहेणाभकथनं। अथ कामदत्तान्वयजातस्य कामदेवनामकश्रेष्ठिनः अपूर्वपूर्णचन्द्रमुखी बन्धुमती नाम कन्यका आसीत्। वसुदेवोऽपि प्रत्यहं कामदेवस्य प्रविश्य जिनेन्द्रमभ्यर्च्य करतिं रतिवल्लभपूजनम्। अथ सन्तुष्टेन कामदेवेन तस्मै बन्धुमती समर्पितेति। तथा राज्ञ एणीपुत्रस्य पुत्री जितस्य वसुदेवसौन्दर्यामृतं निपीय च तिन-रागमनुरक्तं तदर्थिता वसुदेवाय प्रदत्तेति विवरणकथनं। एणीपुत्रस्य अत्यादिवृत्तान्तकीर्तनञ्च। गन्धर्वनगराधिपतेर्गन्धर्वा प्रभावत्या सार्द्धं वसुदेवस्य विवाहवर्णनं। अथ तस्य सोमश्री राजसु-ताया जरायाः पाणिग्रहणपूर्वकं तस्यां जरत्कुमारनामकपुत्रोत्पादनकथनं। अथ अरिष्टपुरपुर-स्य रुधिरस्य तनयाया रोहिण्याः स्वयम्वरसभां समुद्रविजयजरासन्धादयो बहवो राजानः समाजग्मुः। तत्र वसुदेवोऽपि वादकवेशेन गतो। अथ रोहिणी तस्मैव वसुदेवे वरमाल्यं प्रददौ। अथ सर्वैः राजन्यैः सह समुद्रविजयेन च सह तस्य युद्धे जयलाभकथनं। ततो विजयी 'वसुदेवोऽहमिति' प्रत्यभिज्ञाय भ्रातृभिः सह समागमितेति विवरणकथनं। अथ रोहि-ण्याः गर्भे चन्द्रनिभपुत्र एकः समजायत, स च सुतरामभिरामतया राम इति समाख्यातः। अथ वसुदेवस्य परिणीताभिः पत्नीभिः सार्द्धं साकेतनपुरीप्रत्यागमनस्य सुविवर्णनञ्च।

२२—२४, सर्गे,—यथैकदा धनुर्वेदविशारदैः शिष्यैः कंसादिभिः सह वसुदेवो जरासन्ध-विद्वेषिणो राजगृहं जगाम। तत्र च यो हि सिंहपुराधिपं सिंहरथं जीवग्राहं गृहीत्वा मां दर्शयिष्यति तस्मै जीवयशसा सार्द्धं देशेन सुतां मे दास्यामीति, घोषणां श्रुत्वा वसुदेवः कंसेन वीर-पताकामधारयत्। कंसोऽपि युद्धक्षेत्रादेव सिंहरथं बद्ध्वा जरासन्धस्य पुरतस्समुपढौकयत्। अथ कंसस्य जन्मवृत्तान्तकथनं। तत्र कौशाम्बीवासिन्या मद्यकारिण्या कयाचित यमुनाप्रवाहे मञ्जूषास्थोऽयं प्राप्तः सुभद्रश्रेष्ठिना प्रतिपालितमित्यकथनं। अथ जरासन्धः मञ्जूषां तत्रागतां तत्रोद्धृतलिपिपाठेन यादवोग्रसेनयोः पुत्रोऽयमिति ज्ञात्वा तस्मै कन्यां जीवद्यशसं प्रददौ। अथ कंसोऽपि मथुरामभ्युपेत्य पितरमुग्रसेनं कारागारे निक्षिप्य च राज्यपदप्रतिष्ठितो-ऽसौ वसुदेवमानीय स्वसारं देवकीं सुहृद्भावेन तस्मै प्रायच्छत्। यथैकदा जरासन्धकुमारी जीवद्यशाः कंसमेव प्राह मया अतिमुक्तकमुनेः प्रश्नात् श्रुतं देवक्या गर्भे यो हि भविता स तव पत्युः पितुश्च वै हन्तेति। अथ भीतभीतस्य कंसेन वसुदेवं प्रणम्य सप्तगर्भान् याचितः देवक्या सद्गर्भेऽस्मिन् वरः प्रार्थितः सोऽपि अविज्ञाय तस्मै वरं प्रददौ। अथ देवकीवसुदेवाभ्यां कंसध्वंसस्य अतिमुक्तमुनेराप्तसमपूर्वकं ज्ञापनामिवेदनं। तत्र जयसेनकंसादीनां जन्मादि विवरणकथनं। देवकीसन्तानकथनं। तत्र देवक्याः क्रमे षड् सुलसादारिणी समर्पयन् विधाय कंसादीन् विवश च विधेया स्थिति भोजनीतिकथनं। देवक्याः सप्तमो यथा पुत्रो रामस्य च पूर्वजन्मवृत्तान्तकीर्तनं। तत्र वसुदत्त-देवपाल-धनीदत्त धनीकपाल-शत्रुघ्न-जित शत्रुनामकदेवकीपुत्राणामाख्यानकथनं। अथ जिनेन्द्रस्य अरिष्टनेमेश्चरितवर्णनारम्भेण

व्रतोद्यापनविधिकथनं । अथ [illegible]तीर्थव्रतयोर्विधिकथनं । अत्र हि उपवासाः ७५ + पारणानि २५ एवं दिनानि मिलित्वा १०० शतसंख्यकानि भवन्तीति ज्ञेयं । अथ [illegible]व्रत-विधिकथनं । अत्र हि उपवासाः १९१, पारणानि ४९ । एवं दिनानि मिलित्वा १४५ [illegible]-दिनसंख्यकानि भवन्तीति । अथ [illegible]व्रतविधिकथनं । अत्र उपवासाः १०, पारणानि ११, एवं दिनानि मिलित्वा ३१ [illegible]संख्यकानि भवन्तीति । एवं क्रमेण [illegible]व्रतविधिकथनं । [illegible]व्रतविधिकथनं । [illegible]व्रतविधिकथनं । एकावलीव्रतविधिः । द्विकावलीव्रतविधिः । मुक्तावलीव्रतविधिकथनं । रत्नावलीव्रतविधिः । कनकावलीव्रतविधिः । [illegible]व्रतविधानं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । (आ) [illegible]विधिकथनं । [illegible]व्रतविधिः । यथा,—[illegible]-[illegible]-[illegible]व्रतविधानादीनां विधान-कथनं । अथ [illegible]-[illegible]-[illegible]नामानां व्रतानां [illegible]विधिकथनं । अथ [illegible] [illegible]विधिकथनं । [illegible] [illegible]विधिः । अथ [illegible] [illegible]विधिकथनं । एवं [illegible]-[illegible]-[illegible] विधि-कथनं । यथा,—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] च [illegible] [illegible]कथनं । [illegible] [illegible] च [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : यथा [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] । यथा [illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]कथनम् ।

६५—७०.पत्रे.—अथ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] कथनं । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । एवं [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] कथनं । अथ [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । अथ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] च [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । अथ [illegible] [illegible] [illegible] ‘[illegible] [illegible] [illegible]’ इति [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । अथ [illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible]कथनं । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । अथ [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible]कथनं । अथ [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] अथ

रामकृष्णयोर्विवाहकथनं । अथ जरासन्धस्य दुश्चिन्तपरिदेविनेन यत्नवं नन्दगृहस्य रामकृष्ण-निधनार्थं कालयवनादिप्रेषणनिष्फलत्वं तथा यदुकुमाराणां नानारूपेण रामकृष्णाभ्यां तत्र निधनप्राप्तिकथनम्। अथ जरासन्धप्रेरितस्य सद्गुणानुरूपपराजितस्य नाम्ना पराजयकीर्तनं।

६८—७०, पर्व,—यथावसरं कुबेरदत्तायाः विवाहात् पुत्रप्रद्युम्नादिजन्मकथनं। ततो अरिष्टनेमिनामकस्य जिनेन्द्रस्य जन्मकल्याणकथनं । पूर्ववत् पुरन्दरादिवृन्दारकवृन्दैस्तस्य पुरन्दरकृत्स्यां विधानमवापकपूर्वकं देवैः समर्पणविवरणकथनं। अथ तेषां कुबेरविहारी-नस्य त्रिलोकविभवकामदत्वादिकरणविवरणकथनं । अथ यदेन नरेन्द्रकुलजिनेन्द्रोपकरणा-दिकथ। अथ जरासन्धः यादवनिवासानां पुत्रा क्रोधेन ज्वलन्निव यदुकुलनिधनाय सार्धं चतु-रङ्गबलैः मथुरामुद्दिश्य प्रचचाल । इत्याकर्णितसमाचारस्य तत्सम्मेलनमिति मत्वा दक्षिणाभिमुखा यादवाः सर्वे सार्धं स्वजनैः यादवीं दिशमुद्दिश्य प्रतस्थिरे। अथ जरासन्धोऽपि तेषामनुयायी बभूव। यथैकदा यादवाः सर्वे विन्ध्यगिरितटप्रान्तमासाद्य जरासन्धस्यानुवर्तनं निरुध्य च युगपत्या तं प्रतीक्ष्य। तदा खलु दैवनियोगेन भरतार्धनिवासिभिः दिव्यप्राकारैरेव यत्र वसिता निर्मिताः। यथावसरे सम्प्राप्तोऽपि जरासन्धः ज्वालामालाविभूषणानमिव यादवपर्वं पश्यन् तथामतां वृद्धामेकामपश्यत्। 'भद्रे विपुलः कथायं ज्वालाभरो दृश्यत इति। सा च यादवविदि-तैवमुवाच, देव भूपते, राजगृहाधिपतेरमितप्रतापस्य जरासन्धस्य भयादेव यदुवंशजानां ज्वाला समरसाधितायामपि यादवानां तथायुद्धपर्णितं विधाय सकलानां तेषां वह्निप्रवेशमां चितारोपितरूपं पुरतो दृश्यत इति। अथ निखिल जरासन्धस्यैवं निश्चितोऽसौ सह सुहृद्भिः प्रतिनिवृत्य च राजगृहमाजगाम। अथ यादवोऽपि पश्चिमसमुद्रतटः जलनिधेस्तटे यथा सुख-मतिष्ठिरे।

७१—७४, पर्व,—द्वारकानिर्माणं। श्रीकृष्णस्य राज्याभिषेककथापरिपालनकथनं। नेमिकुमार-संबन्धविवरणं। नारदस्य द्वारवत्यागमनकथनपूर्वकं तस्य सत्यभामाकीर्तनं। तत्र दौवा-पुरनिवासिना श्रीकृष्णेन ऋद्धिसम्पन्नस्य नारदस्य पूजोऽयं देवानामनुपदेन सततं सर्वे सत्कार-निमन्त्रणमयीत पश्चिमस्य च सत्यभामागीर्वाणी विद्यां पादुनिवेदना संबन्धसंबन्धं तेजे—इति इत्याकथनं। नारदोपदेशेन श्रीकृष्णस्य रुक्मिणीहरणविवरणकथनं। यथैकदा श्रीकृष्णेन रुक्मिणीमुखनिर्गूढं नासूक्ष्मप्रकाशेन संयोज्य दैवं कथायितावाः सत्यभामायाः सबलमभिद्रव-नायेन तेन तद्गमनविधिरिति' पुष्पा सपत्नी देवं परिचयिता सापत्नविसवेन रुक्मिणी देवता-मिव रुक्मिणीं निरूप्य विनोदं च कुलमानसिं यादवोऽज्ञाः सर्वाभाग्यमपावर्वेति इत्याकथ-नं। अथ रुक्मिण्याः पुत्रजन्मानन्तरं धूमकेतुनामकेनासुरेणापहृतस्य तस्याऽसौ खदिराटव्याम-धस्तादिशः शिलाः स्थापितोऽसौ मेघकूटवराधिपस्य कालसंवरराजस्य राज्ञो भक्त्या कनकमालया परिपालितः पुत्रनिर्विशेषेण प्रतिपालित इति इत्याकीर्तनं। अथ नारदोपदेशेन पुत्रवार्तामधि-गम्य तत्रैव श्रीकृष्णः प्रेरणाय इति विवरणकथनं। ततो नारदस्य विदेहगमनं-श्रीमन्दर-

[illegible] तत्पुत्रात् [illegible] प्रद्युम्न[illegible] [illegible] [illegible] विव-
रणं पुनः नारदेनैव [illegible] प्रद्युम्नस्य[illegible]कथनं । [illegible]
[illegible]कथनं । अथ नारदस्योपदेशेन [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
पुनः [illegible] [illegible] श्रीकृष्णस्य द्वारकायां प्रत्यागमनकथनं । अथ [illegible] [illegible]-
[illegible]दुहितुः [illegible] पाणिग्रहणविवरणकथनं । अथ श्रीकृष्णस्य [illegible]पूर्वकं [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] पाणिग्रहणकीर्त्तनं । एवं क्रमेण श्रीकृष्णस्य मैत्री-[illegible]-[illegible]-
[illegible] पाणिग्रहणकीर्त्तनं । बलदेवस्य रेवती-[illegible]-[illegible]-[illegible] पाणिपी-
डनकथनं ।

४१—४८, सर्गे,—युधिष्ठिरादीनां [illegible] कुन्त्या [illegible]कथनं । तत्र [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । तत्र [illegible] कुरोः
[illegible]कथनं । ततः क्रमेण तद्वंशीयानां [illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-
[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-
[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-
[illegible]-[illegible]दीनां [illegible]कथनं । अथ [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]कथनं । [illegible]-पाण्डु-विदुराणां [illegible]कथनं । [illegible]-
[illegible]युधिष्ठिर[illegible]दीनां [illegible]कथनं । अथ [illegible] [illegible] पाण्डवानां
[illegible] [illegible] [illegible]कथनं । तत्र युधिष्ठिरस्य
[illegible] । अथ [illegible] तत्र [illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible]-
दीनां [illegible] पाणि[illegible]कथनं । [illegible]कथनं । ततः पाण्डवानां [illegible]
[illegible] द्रौपदी[illegible]कीर्त्तनं । [illegible] पाण्डवानां [illegible]-
कथनं । अथ तेषां [illegible] [illegible]कथनं ।
ततो विराट[illegible] तेषां [illegible]कथनं । द्रौपदी[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । द्रौपदी[illegible] [illegible]-
कीर्त्तनञ्च ।

४७—५१ । सर्गे,—[illegible]कीर्त्तनं । तत्र [illegible]-[illegible]-[illegible]-
[illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]कथनं । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] । ततः नारद[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । [illegible]-
[illegible] [illegible]कथनं । [illegible]दीनां श्रीकृष्ण[illegible] [illegible]कथनं । तथा [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । [illegible] [illegible]कथनं । [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं । [illegible] तथा [illegible]

नम । अथ कृष्णमभिषेचयितुं यदवस्य जरासन्धस्य द्वारकागमनदूतागमनकथनं । यादवजरासन्धयोः युद्धे यादवानां तदुभयपक्षाश्रितानां सर्वेषां नामादिकथनं । तत्र तद्युद्धवर्णनं । कृष्णकृत-जरासन्धवधवर्णनञ्च । अथ जरासन्धस्य निधनानन्तरं श्रीदुर्योधनदुःशासनादीनां निर्वेदमा-पन्नानां विदुरवचनात् जैनदीक्षादिग्रहणकथनं । कर्णस्य च सुदर्शनोद्याने कर्णकुण्डलं विहाय दमघोषवचनात् जैनदीक्षां ग्रहणं, तत्स्थानं कर्णसुवर्णाख्या सुविख्यातमिति कथनं ।

५२—५४, सर्ग.—जरासन्धप्रभृतीनां यादवानामानन्दस्थानमानन्दपुरमित्याख्यं जैनमन्दि-रम्यत्वं ख्यातमिति कथनं । अथ श्रीकृष्णस्य दक्षिणदेशादिविजयवर्णनं । तेन च मध्यदेशाय पाण्डु-वंशीयाय राजसिंहपुरम्, उग्रसेनसुताय माथुरं, पाण्डवेभ्यः हास्तिनपुरं, रुक्मनाभाय कोशल-पुरञ्च दत्तमिति कथनं । कदाचित् नारदमुनेः प्रदेशेन धातकीखण्डभारतान्तर्गतामरकङ्काभिधान-पुराधिपस्य पद्मनाभस्य द्रौपदीहरणकथनं । अनन्तरं विदितहरणाख्यानां पाण्डवानां सार्द्धं वासुदेवादिभिर्यादुवंशैः दैवसहायेन लवणसमुद्रमभिगम्य तत्पुरं समुपस्थितानां तेषां द्रौपदीपुनरुद्धारविवरणकथनं । अथ भूय एव तेनोपायेन सागरमुत्तीर्य तेषां पुनरागतानां गङ्गापारदर्शनेन कुपितानां तेषां तत्र मथुराभिधानपुरीनिर्माणपूर्वकमवस्थानादि-विवरणकथनं ।

५५—५६, सर्ग.—बाणदुहित्रा उषया सह प्रद्युम्नतनयस्य अनिरुद्धस्य विवाहादिवर्णनं । श्रीकृष्णस्य रुक्मिण्यादिभिः सह रैवतकविहारवर्णनं । नेमिजिनस्य वैराग्योत्पत्तिविवरण-कथनं । इन्द्रादिभिः सुरनिकरैस्तस्य अभिषेकानुष्ठानदानकथनं । अथ वसुदेवादिभिर्निषि-ध्यमानोऽपि जिननेमिस्तपश्चरणार्थं गिरिराजं गतवानिति विवरणकथनं । तत्र जिनस्य ध्यानानु-ष्ठानकथनप्रसङ्गेन ध्यानस्वरूपकथनं । तत्र चित्तस्य सम्यगेकाग्रतया एकार्थचिन्तायाः अन्यनिरोधो ध्यानमिति निरूपणं । तच्च दुःखविघाताय अनुष्ठेयं । ध्यानमार्तं रौद्रञ्चेति द्विविधं । तत्र बाह्याभ्यन्तरभेदेन तद्द्विविधं । बाह्यञ्च आक्रन्दनादिकं । आभ्यन्तरन्तु चतुर्भेदं यथा, अनिष्टस्य विषयस्य अनुत्पत्तिचिन्तनं, उत्पन्नस्य च तस्य वियोगचेष्टा, तथा मनोज्ञवस्तुवियोगस्यानुत्पत्ति-चिन्तनं, उत्पन्नस्य च तद्वियोगस्य अनुत्पत्तिचिन्ता चेति । तत्र अनुपादेयदुःखस्य साधनं चेतनादि-कमिति ज्ञेयं । तत्र बाह्यविषयस्रगादिकम् । आध्यात्मिकं वातादिप्रकोपजं । शारीरं दण्डप्रहारादि-जन्यं । मानसञ्च शोकदौर्मनस्यादिकमिति चतुर्विधं । सर्वस्यास्य अमनोज्ञस्य उत्पत्तिनिमित्तमनु-दिनचिन्ताप्रबन्ध आर्तध्यानमिति ज्ञेयं । एतत्तु प्रथमविकल्पमिति समाख्यातं । संकल्पाध्यवसायकं द्वितीयन्तु उत्पन्नस्यामनोज्ञस्यास्य कथमभावः स्यादिति । अथ मनोज्ञस्य पुत्रकलत्रधनधान्यादेः सुखसाधनत्वं बाह्यमिति ज्ञेयं । आध्यात्मिकञ्च मनोज्ञादिसाम्येन आरोग्यादिकं । मानसञ्च सौमनस्यादिकमिति । अथ ऐहिकामुष्मिकस्य मनोज्ञस्य वस्तुनो विप्रयोगो माभूदिति संकल्पस्तृती-यमार्तध्यानं विज्ञातव्यं । अथ पूर्वोत्पन्नस्य मनोज्ञविप्रयोगस्य अभावे यद्ध्यानं चतुर्थमार्त-ध्यानमिति । अथ रौद्रस्य ध्यानस्य हिंसा-संरक्षण-स्तेय-मृषानन्दभेदेन चातुर्विध्यकथनं । तथ

चिंतादिषु यथायथमभिरुचिः चिंतामन्यादय इति ज्ञेयं । तत्र गृहस्थः [illegible] [illegible] द्वे [illegible] [illegible] [illegible] कुर्य्यादिति । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इति तथा [illegible] [illegible] [illegible] च ज्ञेयं । तच [illegible] द्विविधं । तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] दशविधं । तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] चिन्ता [illegible] [illegible] नाम प्रथमं । [illegible] [illegible] [illegible] नाम द्वितीयं । [illegible] [illegible] जीवविचयं नाम तृतीयं । तथा [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इति अजीवविचय-विपाकविचय-विरागविचय-भवविचय-संस्थानविचय-आज्ञाविचयानां [illegible] । तत्र [illegible] [illegible], [illegible] द्विविधं । तत्र प्रथमं तावत् [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] । तथापि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इति [illegible] । तद्देव [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इति । द्वितीयन्तु [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । तद्देव [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] तावत् [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।

१० सर्गे,—जिनानां [illegible] तत्र [illegible] । [illegible] [illegible] । तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । तथा हि,—[illegible] [illegible] एकरूपा । एवं [illegible] द्विरूपा । [illegible] त्रिरूपा । [illegible] चतूरूपा । [illegible] पञ्चरूपा । [illegible] षड्रूपा । [illegible] सप्तरूपा [illegible] [illegible] अष्टरूपा । [illegible] नवरूपा चेति । तत्र [illegible] [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] इति [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] । तथा [illegible] [illegible] । तत्र [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] च [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । जीव-अजीव-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible] [illegible] । तत्र [illegible] [illegible] [illegible] । तत्र [illegible] [illegible] [illegible] जीवः तथा [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]—

इति चैव शरीरस्य चैतन्यवत्त्वनिषेधादिलक्षणेन चार्वाकमतखण्डनं । नापि कश्चित् सर्वज्ञाऽभावो हि—क्वचिदात्मनि कस्मिंश्चित् प्रतिबन्धकावरणविलयः स्यादिति सर्वज्ञविज्ञानवादखण्डनं । तथाऽऽत्मनो नाणुमात्रो नापि अङ्गुष्ठादिपरिमाणकः, यतःसौ सकलैः प्रदेशैः सर्वमणुगादिवत् न सार्धं प्रतिपद्येत । अथात्मा विभुरपि भवितुं नार्हति; स्वकायमात्रो ज्ञानसार्थे कूटस्थनित्यादिस्वरूपाय सर्वज्ञनिर्दिष्टवान् । अत एव देहमात्रपरिमाणोऽस्त्यात्मेति युक्तं । किञ्च समस्तु पदार्थेषु संक्षेपतो जीवाजीवाख्यौ द्वे तत्त्वे तत्र बोधात्मको जीवः, अबोधात्मकस्त्वजीवः । तत्र अजीवस्य धर्माधर्माकाशपुद्गलकालाख्यभेदेन पञ्चविधत्वं । अस्तिकायश्च,—बहुषु तत्त्वेषु कालव्यतिरिक्ततया अस्तिकायत्वेन, शरीरवद्बहुप्रदेशत्वेन कायवत्त्वम् इति । अथ जीवा द्विविधाः संसारिणो मुक्ताश्च । संसारिणोऽपि द्विविधाः समनस्का अमनस्काश्च । तत्र शिक्षाक्रियालापग्रहणलक्षणसंज्ञा येषामस्ति ते प्राणिनः समनस्काः, तद्विपरीताः अमनस्काः । तत्र नयादिभिरुपायैः प्रतिपत्तव्योऽयं जीवः । अथ अनेकान्तात्मनि द्रव्ये नियतैकांशग्राहको नय इत्युच्यते । अयं च द्रव्यार्थिकपर्यायार्थिकभेदेन द्विविधः । तत्रापि नैगम-संग्रह-व्यवहार-ऋजुसूत्र-शब्द-समभिरूढैवंभूतभेदेन सप्तविधत्वनिरूपणं । अथ पूरणगलनात् पुद्गलास्ते च द्विविधाः अणवः स्कन्धाश्च । अथ कायवाङ्मनसां कर्म योग आस्रव इति कथ्यते, तथा हि—यथा, सलिलावगाहद्वारं सरःस्रवणकारणत्वादास्रव इति निगद्यते तथा योगप्रणालिकया कर्म आस्रवतीति स योग आस्रवः । स च सकषाय-अकषायभेदेन द्विधा । तत्र कषन्ति हिंसन्ति वाऽऽत्मानं कुगतिप्रापणादिति कषायाः । अथ सकषायत्वात् जीवः कर्मणो योग्यपुद्गलानादत्ते—इत्यतः कर्मबन्धयोग्यानां ग्रहणं बन्धोऽस्तीति मतः बन्ध इति निगद्यते । अथ पुनरपि शुभाशुभभेदादास्रवो द्विविधः, तत्र अहिंसादिः शुभकाययोगः सत्यभाषणादिः शुभवाग्योग इत्यादिकं । अथ आस्रवति पुण्यं निवर्तयति नीचैर्गोत्रमपि इति प्रोच्यते । तत्र च साम्परायिकी-कायिकी-आधिकरणिकी-प्रादोषिकी-पारितापिकीभेदेन पञ्चविंशतिक्रियानुप्रवेशकथनं । अथ ताः क्रियाः अपि प्रत्येकं पञ्चविधा इति विविधा पञ्चविंशतिप्रकारक्रियालक्षणकीर्तनं । इति सामान्येन कर्मास्रवाणां भेदप्रदर्शनपूर्वकं प्रत्येकं विशेषकार्यनिरूपणं । अथ पूर्वोक्ताहिंसाद्युक्तासंवरनिरोधरूपसंवरस्य सम्यग्ज्ञानसंज्ञाकथनं । अथ संसारकारणाभावोऽपवर्गं मुक्तिः । सा च द्विधा द्रव्यभावभेदात् । गुप्त्यादिसम्यक्चारित्रेण मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषायाणां बन्धहेतूनां निरोधात् मुक्तिः इत्युच्यते । अथार्हो सागार-अनगारभेदेन द्विविधः । अथ अहिंसादिव्रतस्य प्रत्येकं भावनाकथनपूर्वकं सप्तशीलरूपसल्लेखनानिरूपणं । अथ सम्यग्ज्ञानदर्शनचारित्राणां रत्नत्रयाणां प्राधान्यकथनं । तत्र जीवादीनां यथावस्थितवस्तुसंशयादिरहितत्वेन अवगमं सम्यग्ज्ञानं । एतज्ज्ञानं पञ्चविधं मति-श्रुत-अवधि-मनःपर्याय-केवलभेदात् । संसारकारणनिवृत्तिं प्रत्युद्यतस्य ज्ञानवतः पापक्रियाकारणनिवृत्तिः सम्यक्चारित्रं । तत्र अहिंसादिभेदेन पञ्चधा । येन रूपेण जीवाद्यर्थाः व्यवस्थिताः तेनैव रूपेण तेषां तत्त्वार्थश्रद्धानं सम्यग्दर्शन-

िति । अथ कर्मादिनिर्जरणतया प्रकृतिनिरूपणं । सा च बहुविधा यथा,—ज्ञानावरण-दर्शना-वरणवेदनीय-मोहनीय-आयुः-नाम-गोत्र-अन्तरायभेदेन । एतेषां [illegible]पूर्वकमवान्तरभे-दादिनिरूपणं । अथ प्रतिभेदनिरूपणं । मिथ्यादर्शनादिभेदनिरूपणं । अथ-स्थावरत्रसभेदेन [illegible] द्वैविध्यं तत्र द्वीन्द्रियादयश्चतुर्विधाः [illegible] । पृथिव्यादयः स्था-वराः । एवं आतप-उद्योत-[illegible]-सुभग-दुर्भग-सुस्वर-दुःस्वर शुभ-अशुभ[illegible]निरू-पणं । अथ पुण्यपापप्रकृतीनां शुभाशुभानुभवनिरूपणादिकं । अथ [illegible] कर्मणोऽनुभवात् तपआदिभिर्निर्जरणं निर्जरा । सा द्विविधा विपाकजा, अविपाकजा च । तत्र [illegible] पाकवत् क्रमेण प्राप्तकालकर्मनिर्जरणं प्रथमा । तद्भिन्ना तु द्वितीया । अथ आस्रवनिरोधकारं संवृणोतीति संवरः । सोऽयं निरोधको भावद्रव्यभेदेन द्विविधः । संसारहेतूनां कर्मणां निर्जराः भावसंवरः । तत्कर्मपुद्गलादानच्छेदो द्रव्यसंवरः । अथ प्राणिपीडापरिहारेण सम्यगयनं समितिः । सा च पञ्चधा ईर्या-भाषा-एषणा-आदान-उत्सर्गभेदेन । समिति-गुप्ति-[illegible]-प्रभृतीनां सम्यक्स्वरूपनिरूपणं । अथ कर्मणां निर्जरातो बन्धहेतूनामभावात् कार्त्स्न्येन दुःख-निर्मोक्षलक्षणं इति निरूपणं । [illegible] ज्ञानादिसम्पन्ना [illegible] प्राप्नुवन्ति तथा चारित्रमिति [illegible] तत्त्वाभिलाषेण [illegible]पूर्वकं [illegible] [illegible] ।

१५–१६. सर्गे,–अथ नेमिजिनस्य विहारनिर्वाणपुरःसरं सुराष्ट्र-कच्छ-लाट-कुरु-जाङ्गल-पाञ्चाल-मगध-वङ्ग-अङ्गादिदेशेषु परिभ्रमणपूर्वकं जैनधर्मप्रचारवर्णनं । तत्पूर्वस्मात् देव-कीपुत्राणां नेमिजिननिकटे दीक्षाग्रहणम् । नेमिजिनस्य [illegible] पूर्वभवा-पूर्वकवर्णनं । तदनु तत्र नेमिजिनस्य मुखादेव [illegible] सात्यकि-रूपणं । तथाहि, [illegible]-सुमति-पद्मप्रभ-सुपार्श्वनेमिप्रभृतीनां नाम । तथा [illegible] [illegible] [illegible] द्वितीयतया । यथा प्रथमस्य [illegible] तीर्थङ्करस्य [illegible], [illegible] अथ, तस्य पिता नाभिराजः, माता च मरुदेवी तथा [illegible], [illegible] प्राप्तिकालश्च [illegible] इति । क्रमेण तेन [illegible] जिनेन्द्राणां [illegible] । एवं जिनानां प्रत्येकं दीक्षाकाल[illegible] [illegible] । तत्र [illegible] जिनस्य (प्रथमस्य) [illegible] तदिदमत्र [illegible], यथा, प्रथमस्य दीक्षाकालः [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] । अथ तेषां [illegible]-[illegible]निरूपणं । अपि जिनानां [illegible] पूर्व[illegible]-[illegible]-[illegible] [illegible] । तत्र [illegible] । [illegible] । [illegible] [illegible] । तथा [illegible] निरूपणं । तत्र [illegible] [illegible] [illegible] नाम [illegible] निरूपणं । अथ [illegible] [illegible] वर्णनं ।

तत्र रामकृष्णयोरवतारेण वर्णनं । यादवानां पुरातिक्रमात् द्वारकया सार्द्धं भविष्यद्वाक्येन विनाशका-
लकथनं । पुरा किल नेमिजिनेन्द्रः कृष्णादिभिरभ्यर्थितः स्वमाह द्वैपायनमुनेः कोपेन सार्द्धं
द्वारकया यदूनां दाहनं, तथा कृष्णस्य भ्राता जरत्कुमारेण कृष्णस्य मरणं भविष्यतीति ।
तदेतत् श्रुत्वा जिनदत्तं निर्विण्णः जरत्कुमारो द्वारकापरित्यागपूर्वकं दक्षिणदेशगमनकथनं ।
अथ यादवानां विनाशेन सत्यं लोकमनश्चैतत् रामकृष्णयोः दक्षिणमथुरामुद्दिश्य प्रयाणकथनं ।
तत्र वनमध्ये जलपानार्थं गतवतो कृष्णस्य जरत्कुमारशरनिपातनेन पञ्चत्वप्राप्तिकथनं ।
बलदेवविलापवर्णनं । जरत्कुमारस्य पाण्डवानां बलदेवस्य दीक्षाग्रहणपूर्वकं ब्रह्म-
लोकं देवत्वप्राप्तिकथनं । बलदेवस्य तपश्चरणं । पाण्डवादीनां प्रव्रज्याग्रहणकथनं । तेषां निर्वाण-
प्राप्तिकथनम् । नेमिनिर्वाणकथनञ्च ।

No. 2041. त्रिलोकसारः वा तिलोयसारो, सटीकः। Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 5,143 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Triloka-sára ALIAS **Tiloya-sáro**. A description of the three regions of the Universe. The work is in Mágadhí verse, and extends to one thousand and nine stanzas. Attached to it is a Sanskrit commentary by Mádhavachandra Traividya, who says he has followed the opinion of Nemichandra Siddhántadeva, but it is not clearly stated whether this Nemichandra was the author of the text, or an earlier commentator. CONTENTS. Various kinds of regions, such as Bhavanas, Vyantara, Jyotih, Vimána, Nara, Tiryyak and Jina. Eternity of regions. Nihilism refuted. Agency of God in their creation refuted. Action of nature. Eternity of matter. Theory of illusion refuted. Theory of impermanence refuted. Regions compared to the evanescence of musical sounds. Extent equal to 14 *rajjus*. Extent of a rajju. Various kinds of measures. Various kinds of reckoning in relation to number, extension, solidity, expansion &c. These measures applied to practical purposes in measuring areas of land and water. The seven oceans relating to the earth. Regions of the earth. Distribution of heat and cold. Countries, their subdivisons &c. Hills. The river Vaitarani in the way to hell. The dwellers of hell. The number of Jina quarters. Countries in the 14 regions of the universe, their inhabitants. Asuras dwelling there,—other spiritual beings. The army of Hara. Characteristics of Asuras. Trees. Placing of images near

the root of sacred trees. Regions of Indra and others. The census of their inhabitants.

Description of Vyantara lokas. The number of Jaina temples therein. Various kinds of Kings who dwell therein—such as Kinnara, Kimpurasha, Mahoraga &c. Trees fit for Chaityas; these are Asoka, Champaka, Nágakesara, Tumbura, Vata, Asvattha, Tulasi and Kadamba. Jambu-dvipa stands to the east of the Vyantara region.

Description of Jyotir loka. In this chapter are given accounts of the celestial luminaries, and casually of the 16 continents or great islands, Jambudvipa, Ghátaki-khanda-dvipa, &c. Sixteen other continents. Characters of the different oceans connected with the continents. Stars and planets, their distance from each other. Planets reckoned at 88, their names. The paths, motions, dimensions &c. of the sun and the moon. Night and day, their causes and those of their decrease and increase. Intercallary months. Equinoxes, and other details regarding the motions of the earth.

Description of Vimána loka, or the region of the Devas. Devas and Jaina worship there.

Sacred places in the Nara loka. This includes notices of a great number of sacred places on earth and their presiding divinities.

Characteristics of emperors and their belongings. Descriptions of various distinguished Jaina emperors of India.

Description of the salt ocean and its belongings, including various sacred places therein.

The Sanskrit contents given below will be found fuller and more detailed.

Beginning [illegible]
[illegible] ॥ १ ॥
[illegible]
[illegible] ॥ २ ॥
[illegible]
[illegible] ॥ ३ ॥

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

यस्यादर्शितवुधानां विभयप्रदभूतप्रदर्शितिरिव यस्य ।
तत्त्वाप्तमतपनुदमाद्यं वन्दे नमितित्रिदशिवषमदः ॥

श्रीमदप्रतिहताप्रतिमतिः प्रतिपत्तिः करणभगवन्नेमिचन्द्रसैद्धान्तदेवचतुरनुयोगचतुरुदधिपार-गतानुपचरायप्रतिबोधनद्वारेण जैनमार्गेष्वविनेयजनप्रतिबोधनार्थं त्रिलोकसारनामानं ग्रन्थमारचयन् तदादौ निर्विघ्नतः शास्त्रपरिसमाप्त्यादिकं फलकुलमवलोक्य विशिष्टेष्टदेवतानमस्करोति । 'बलगोविंद' इति । अपार्थो कथ्यते । वंदामि नमस्यामि नमस्करोमि । कं, विमलतरनेमि-तचंदं विमलतरनेमिचन्द्रं । इत्यादि ।

End. इति णेमिचंदमुणिणा अप्पसुदेणभयणंदिवच्छेण ।
रइयो तिलोयसारो खमंतु तं बहुसुदाइरिया ॥ १००९ ॥

टीकायाः । गुरुणेमिचंदसम्मदकदिवयगाहा तहिं तहिं रइदा ।
माधवचंदतिविज्जेणिणमणुसरणिज्जमज्जेहिं ॥

स्वकीयगुरुनेमिचन्द्रसिद्धान्तचक्रिणां सम्मताः । अथ वा ग्रन्थकर्तृणां नेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवा-नामभिप्रायानुसारिण्यः कतिपयगाथाः । माधवचन्द्रत्रैविद्येनापि तत्र तत्र रचिताः । इदम-प्याचार्याचार्यैरनुसरणीयं । संस्कृतसमुद्धरणायसमाप्तं कुर्वन्नभीष्टप्रार्थनं करोति ।

अरहंतसिद्धआइरिय उवज्झायासाहुपरमेठी ।
इयपंचणमोकारो भवे भवे मम सुहं दिंतु ॥

Colophon. इति श्रीनेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवानामभिप्रायानुसारिणा माधवचन्द्रत्रैविद्येन-रचिता त्रैलोक्यसारटीका इयं समाप्ता ।

विषयः । लोकस्य भवनव्यन्तर-ज्योतिः-विमान-नरतिर्यग्लोक-जिनभवनरूपपदाधिका-रकथनं । लोकस्य आनन्त्यादिकथनं । तत्र शून्यवादनिराकरणं । ईश्वरकर्तृत्वनिराकरणं । स्वभावनिर्वृत्तत्वकथनं । परमाण्वारब्धतानिराकरणं । मायावादनिराकरणं । अविकलतनिरोधः लोकस्य (भुवनस्य) मृदङ्गसदृशत्वकथनं । तत्र चतुर्दशरज्जुमयत्वकथनं । अनन्तलोकाः सप्तदश भागा रज्जुरिति स्वरूपकथनं । इन्द्राङ्गुलादीनां मानानां प्रतिपत्तिकथनं । मानप्रक्रियाकथनं । तत्र लौकिकलोकोत्तरभेदेन द्विविधमानकथनं । तत्र मानोन्मानावमानगणिमानप्रतिमानतत्प्र-तिमानभेदेन लौकिकमानस्य षड्विधत्वकथनं । द्रव्यक्षेत्रकालभावभेदेन लोकोत्तरमानस्य चतुर्वि-धत्वकथनं । तत्र द्रव्यादीनां क्रमेण जघन्योत्कृष्टत्वकथनं । संख्याप्रमाणोपमाप्रमाण-भेदेन द्रव्यस्य द्वैविध्यकथनं । संख्येयमसंख्येयमनन्तमिति संख्यापि त्रिविधा । तत्र असंख्येयमनन्तञ्च प्रत्येकं त्रि-विधं परीतं युक्तं द्विकवारमिति । अथ संख्येयज्ञाननिमित्तं, अनवस्था, शलाका, प्रतिशलाका, महाशलाकेति चत्वारि कुण्डानि कल्पितव्यानि । तत्र चतुर्णां कुण्डानां व्यासादिपरिमाणकथनं जघन्यसंख्यातोपायकथनं । तत्र जघन्यसंख्यातादिवर्णनञ्च । कुण्डानां व्यासविष्कम्भादिफलानयनादि-प्रकारकथनं । क्रमेणानेन चतुर्भेदासंख्येयानन्तयोः स्वरूपकथनं । एवं त्रिविधस्य निरूपणं । तत्र

सर्वधारानिरूपणं। समधाराकथनं। विषमधाराकथनं। एतयोः स्थानानयनादिप्रकारकथनं। एवं परत्र ज्ञेयं। तथा कृतिधाराकथनं। अकृतिधाराकथनं। घनधाराकथनं। वर्गमातृकधाराकथनं। घनमातृकाधारा। द्विरूपवर्गधाराकथनं। क्रमेणानेन चतुर्दशविधधारानिरूपणं। संख्यातासंख्यातस्य इत्यभिनिक्षेपं। अधुना पूर्वोक्तस्य उपमाप्रमाणस्य अष्टविधत्वनिरूपणं। यथा,—पल्यं, सागरः, सूच्यङ्गुलं, प्रतराङ्गुलं घनाङ्गुलं, जगच्छ्रेणिः, जगत्प्रतरः, घनलोकश्चेति। तत्र व्यवहारोद्धाराद्धापल्यानीति पल्यत्रयेण क्रमेण संख्याद्वीपसमुद्राः कर्मस्थित्यादयश्च वर्णिताः। पल्यप्रमाणोपायकथनं। अथ क्षेत्रसंख्यानादिकथनं। एवं सागरोपमसूच्यङ्गुलोपमादीनां स्वरूपनिरूपणं। पूर्वोक्तचतुर्दशरज्ज्वायामस्य लोकस्य आकारकथनं। रज्ज्वादिनिरूपणं। अधोलोकेक्षेत्रफलानयनाय तस्य अष्टधाप्रभेदकथनं। यथा,—सामान्यं, ऊर्द्ध्वायतं, तिर्य्यगायतं, यवमुरजं यवमध्यं, मन्दरं, दूष्यं, गिरिकटकञ्च। क्रमेणैषां क्षेत्रफलादिनिरूपणं। लोकशिखरे वायुवलयकथनं। वायुक्षेत्रफलादिकथनं। इह भार इव लोकमध्ये त्रसनाडीस्वरूपकथनं। नरकाधःस्थभूमिभेदकथनं। तत्र सुरज्जुदले सप्तभूमयः, यथा,—रत्नशर्करा, वालुकाः, पङ्क. धूमः, तमः, महातमः, प्रभा चेति। तत्र पृथिव्यादीनां भेदादिनिरूपणं। शीतोष्णादिविभागकथनञ्च। द्विविभागकथनं। नरकादिसंख्यादिनिरूपणं। विस्तरेण नरकवर्णनं। वैतरणीनदीवर्णनं। नरकाग्निः पतस्य जीवस्य उत्पत्तिनियमकथनं तत्र प्रथमं तिर्य्यग्योनौ उत्पत्तिकथनं। नरकं गच्छतां जीवानां पृथिवीं प्रति नियमकथनं। अथ पूर्वोक्तभवनेषु सप्तकोटिद्वासप्ततिलक्षसंख्यकानि जिनभवनानि सन्तीति कथनं। भवनवासिनां कुलभेदकथनं। तत्र असुरादिगणकथनं। भूतानन्दादिगणकथनं। वरिष्ठेन्द्रादिगणकथनं। क्रमेणासुरादीनां चिह्नकथनं। यथा,—चूडामणि-फणि-गरुड़-गज-मकरवर्द्धमान-वज्र-सिंह-कलश-तुरगाश्च। अश्वत्थ-सप्तच्छद-शाल्मली-जम्बू-वेतस-कदम्ब-प्रियङ्गु-शिरीष-पलाश-राजद्रुमरूपचैत्यतरुकथनं। चैत्यतरूणां मूलदेशे प्रतिमास्थापनार्थं स्तम्भादिनिर्माणप्रकारकथनं। इन्द्रादीनां भवनसंख्यादिकथनं। अनीकभेदकथनं। तत्र सप्तानीकादिसंख्याकथनं। तत्र भवनेषु असुरादिदेवीनां संख्याकथनं। तथापि,—महादेव्यः ५, परिवारदेव्यः ५,९९९९५, वल्लभिकाः, १६०००, चर्म्मालयाः ५६०००, पिकुण्ठ्याद्याः सर्वाग्र ४०००० । तथा अनीकवाहनादिसंख्यादिकथनञ्च ।

एवं भवनलोकनिरूपणानन्तरं व्यन्तरलोककथनं। तत्र,—किन्नरादिसंख्यादिकथनञ्च। व्यन्तराणां कुलभेदनिरूपणं। अथ किन्नर-किम्पुरुष-महोरग-गन्धर्व-यक्ष-राक्षस-भूत-पिशाचरूपाष्टविधव्यन्तरदेवताकथनं। तेषां वर्णादिनिरूपणञ्च। चैत्यतरुभेदकथनं। यथा,—अशोक-चम्पक-नागकेसर-तुम्बुरु-वट-कण्टक-कण्टकतरु-तुलसी-कदम्बतरवश्च तत्र तन्मूलेषु जिनप्रतिमास्थापनार्थं स्तम्भादिनिर्माणविधिकथनं. किन्नरादीनां (द्विधा) गणिकानिरूपणं। तेषां संख्यानयननिरूपणञ्च। व्यन्तरलोकस्य पूर्वस्यां दिशि जम्बूद्वीपतुल्यानि पञ्चपञ्चाशदपि सन्तीति कथनपूर्वकं तदुपरि महाप्रासादरूपकथनं। नगरतोरणप्रभवर्णनादिकं। नगरादिवर्णनञ्च।

अथ ज्योतिर्लोकस्वरूपनिरूपणं। तत्र जिनगेहसंख्यादिकथनं। चन्द्र-आदित्य-ग्रह-नक्षत्र-प्रकीर्णकताराभेदात् पञ्चविधज्योतिष्कभेदकथनं। एतत्कथनानुषङ्गेण षोडशद्वीपनिरूपणं यथा,—जम्बूद्वीपः, धातकीखण्डद्वीपः, पुष्करवरः, वारुणिवरः, क्षीरवरः, घृतवरः, क्षौद्रवरः, नन्दीश्वरवरः, अरुणवरः, अरुणाभासवरः, कुण्डलवरः, शङ्खवरः, रुचकवरः, भुजगवरः, कुशवरः, क्रौञ्चवरश्चेति।

अन्त्यषोडशद्वीपकथनं यथा,—मनःशिलाद्वीपः, हरितालद्वीपः, सिन्दूरवरः, श्यामवरः, अञ्जनकवरः, हिङ्गुलिकवरः, रूप्यवरः, सुवर्णवरः, वज्रवरः, वैडूर्य्यवरः, नागवरः, भूतवरः, यक्षवरः, देववरः, अहीन्द्रवरः, स्वयम्भूरमणश्चेति। तत्र लवणाम्बुधिः, कालोदकाम्बुधिश्चेतिकथनपूर्व्वकं पूर्व्वोक्तद्वीपनामभिः प्रत्येकं समुद्रनामकथनञ्च। जम्बूद्वीपादीनां प्रत्येकं विस्तारसंख्यादिकथनं। समुद्रेषु प्रत्येकं रसविशेषकथनं। तत्र लवणसमुद्रे, कालोदकसमुद्रे, स्वयम्भूरमणसमुद्रे च जलचराः सन्ति नान्यत्रेतिकथनं। मनुष्यक्षेत्रविभागस्य कर्म्मभोगभूमिविभागस्य च पर्य्यन्तपर्व्वतद्वयनिरूपणं। ताराणां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। चन्द्रादीनां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। ज्योतिर्विमानस्वरूपकथनं। ग्रहादीनां वर्णादिनिरूपणं। तेषां किरणप्रमाणनिरूपणं। चन्द्रादीनां विमानवाहकानां रूपादिकथनं। केषांचिच्चराणां द्विगुणत्वकथनं। चराचरज्योतिष्कनिरूपणं। चराणामवस्थानक्रमकथनं। विमानानां गमनप्रकारकथनं। पूर्व्वोक्तरज्जुच्छेदप्रमाणादिकथनं। चन्द्रसंख्याप्रक्रियाकथनं। ज्योतिर्बिम्बसंख्यानयनादिप्रकारकथनं। चन्द्रस्य परिवारकथनं। अष्टाशीतिग्रहाणां नामानि यथा,—काल-विकाल-लोहित-कनक-कनकसंस्थान-अन्तरद-दुन्दुभि-रत्ननिभ-रूपनिर्भासप्रभृतयः। सूर्य्याचन्द्रयोरन्तरस्थाने चारकथनं। तयोः वीथीनिरूपणादिकं। चन्द्रादीनां परिध्यानयनप्रक्रियाकथनं। दिनरात्रिहेतुकथनं। तयोः ह्रासवृद्धिप्रकारकथनं। अयनागमनप्रकारकथनं। सूर्य्याचन्द्रयोः गमनप्रकारकथनं। अस्तोदयानयनप्रकारकथनं। तापानयनप्रक्रियाकथनं। समुद्रचारक्षेत्रनिरूपणञ्च। वेदिकाक्षेत्रफलादिकथनं। द्वीपचारकथनं। चन्द्रादित्यवीथीप्रमाणादिकथनं। सूर्य्यातपस्य क्षेत्रविभागप्रक्रियाकथनं। चन्द्रादित्यग्रहाणां परिधिषु नक्षत्रानयनप्रकारकथनं। चन्द्रादित्ययोर्नक्षत्रभुक्तिकालानयनप्रकारकथनं। राहोः नक्षत्रभुक्तिनिरूपणं। मलमासप्रकारप्रतिपादनं। दक्षिणायनोत्तरायणप्रारम्भे नक्षत्रानयनप्रकारकथनं। विषुवे पर्व्वनक्षत्रादीनामानयनप्रकारकथनं। ताराणामाकारविशेषकथनं। कृत्तिकादीनां परिवारताराकथनं। तत्संख्या तु एकादशोत्तरशताधिकसहस्र (११११) मितिकथनञ्च।

अथ विमानलोकनिरूपणं। तत्र च त्रयोविंशतिसहितचतुरशीतिलक्षसप्तनवतिसहस्रसंख्यामितजिनभवनकथनं। द्वादशकल्पानां नामकथनं। तत्र नामानि यथा,—सौधर्म्म-ऐशान-सनत्कुमार-माहेन्द्रप्रभृतीनि। कल्पातीतविमानसंख्याकथनं। इन्द्रकसंख्याकथनं। अर्च्चिरर्च्चिमालिनी-वैर-वैरोचनाख्यानि चत्वारि विमानानि दिग्गतानि, सोमरूपाङ्कस्फटिकाख्यानि चत्वारि

चिह्नानि, इत्यादिना विमानानां नामविभागादिकथनं। विमानानां स्थाननिरूपणं। प्रत्येकमिन्द्रकसंख्याकथनञ्च। तत्र नामानि यथा,—ऋतु-विमल-चन्द्र-वल्गु-वीर-अरुण-नन्दन-नलिन-काञ्चन-रोहितप्रभृतीनि। इन्द्रकाणां विस्तारादिकथनं। विमानानां वर्णकथनं। अथ सौधर्मादिषु इन्द्रकेषु देवानां मौलिचिह्नानि यथा,—वराह-मृग-महिष-मत्स्य-कूर्म-दर्दुर-तुरग-कुञ्जरप्रभृतीनि। इन्द्रकस्थितनगरवर्णनादिकं। तत्र देवानामुत्पत्तिनिरूपणं। परिषत्संख्यानिरूपणं नगराभ्यन्तरस्थदेवगृहादिकथनं। तत्र सुरपुरात् बहिः पूर्वादिषु दिक्षु अशोकसप्तच्छद-चम्पकादिवनचतुष्ककथनञ्च तद्वनमध्यस्थचैत्यवृक्षरूपादिकथनं। लोकपालानां नगरनिरूपणं। सौधर्मादिसंस्थितानां पद्मगन्धा-अनन्तरूपाप्रभृतीनां गणिकानां नामादिकथनं। अथ देवीनां तत्परिवारदेवीनाञ्च स्वरूपादिनिरूपणं। देवीनां नामानि यथा,—शची-पद्मा-शिवा-श्यामा-कालिन्दी सुलसाप्रभृतीनि। तत्र शच्यग्रमहादेवीनां विक्रियात्मकशक्त्यादिदेवीसंख्यादिकथनं। इन्द्रस्य प्रासादादिस्वरूपकथनं विशेषेण सुधर्म्मासभावर्णनं। तत्र वरजिनभवने सुराणां तीर्थकरभूषणपूजादिकथनं। वैमानिकदेवानां जननमरणान्तरकथनं। अथ लौकान्तिकानामवस्थाननिरूपणमुखेन ब्रह्मलोकस्यान्ते अष्टकुला लौकान्तिकाः सुरा निवसन्तीति निरूपणं। नानान्तरे देवानां शरीरोत्सेधोच्छ्वासाहारकालादिनिरूपणं। मिथ्यादृष्टिसम्यग्दृष्ट्योः फलकथनं। एकदण्डित्रिदण्डिप्रभृतीनां परिव्राजकानां गत्यादिनिरूपणं देवानामुत्पत्तिस्वरूपकथनादिकं। तेषां जिनपूजास्वरूपमत्स्यनिरूपणं। अथ अष्टमभूमिस्थितसिद्धक्षेत्रस्वरूपकथनञ्च।

अथ नरलोके द्वितीयचतुःशतजिनस्थलकथनं। तिर्य्यग्लोके च द्वापञ्चाशत्सङ्ख्यकजिनभवनकीर्त्तनं। मन्दर-कुलपर्व्वत-मानुषोत्तरप्रभृतिस्थानेषु जिनस्थलस्थानकथनं। जम्बूद्वीपे वाणाकार-मन्दरपर्व्वतस्वरूपादिकथनं। तत्र हैमवत-हरि-विदेह-रम्यक-हैरण्यवत-ऐरावतरूपवर्षकथनं। तथा हिमवान्, महाहिमवान्, निषधः, नीलः, रुक्मी, शिखरी चेति षट्कुलपर्व्वता इति निरूपणञ्च। पर्व्वतानां प्रत्येकं वर्णकथनं। हिमवदादिषु स्थितानां ह्रदानां नामानि यथा,—पद्म, महापद्मः, तिगिञ्छः, केशरिः, महापुण्डरीकः, पुण्डरीकश्चेति। तत्र जातकमलानां विशेषरूपकथनं। तथाहि,—गव्यामोदितदिक्चक्रं वैदूर्य्यनालं, एकादशोत्सेधवद्दलं, पृथ्वीसाररूपं कमलमिति। तस्य कमलस्य विस्तारपरिमाणादिकथनं। तत्कमलकर्णिकामध्ये श्रीदेवतायाः रत्नमयस्थलकथनं। तदधिष्ठात्रीणां देवीनां नामानि यथा,—श्रीः, ह्रीः, धृतिः, कीर्त्तिः बुद्धिः, लक्ष्मीश्चेति। अथ परिवारकमलस्थितश्रीदेवतापरिवारसंख्यादिकथनं। पद्मप्रभृति-जातनदीनां नामानि यथा,—गङ्गा, सिन्धुः, रोहिता, सीता, सीतोदा, नारी नरकान्ता, सुवर्णकूला, रूप्यकूला, रक्ता, रक्तोदा चेति। तत्र गङ्गायाः गमनमार्ग-निरूपणादिकं गोमुखीतिनामकारणकथनं। एवं सिन्धु-रोहितादीनां नदीनां गमनमार्गनिरूपणमुखेन वासनादिकथनं। भारतादिवर्षाणां विस्तारादिनिरूपणं। भद्रशालादिवनपरिमाणकथनं। भूतारण्यवनादिप्रकारकथनं। मेरुनिरूपणं। नन्दनादिषु त्रिषु स्थितानां भवनानां नामादिकथनं। तत्र लोल-चम-

वरुण-कुबेराणां भवनाधिपत्यकथनञ्च । सोमादीनामायुरादिनिरूपणं । नन्दन-मन्दर-निषध-हिमवत्-रजत-रुचक-सागर-वज्राख्यगिरिकूटानां नामधेयकथनं । नन्दनगिरिस्थवापीस्वरूपादिकथनं । तन्मध्यप्रासादस्वरूपकथनं । मेरुगिरिस्थितानां जिनालयानां नाम-स्थानादिकीर्त्तनं । तत्र जिनस्य स्नानासनादिनिरूपणं । अथ उत्तरकुरुप्रदेशे नीलगिरेः समीपे सीतानद्याः पूर्व्वतटे मन्दराचलस्य ऐशान्यां दिशि शतयोजनव्यापी जम्बूवृक्षोऽस्तीति निरूपणं । तत्र वृक्षस्य चतुर्वेदिका द्वादश सन्तीति कथनं । परिवारवृक्षादिकथनं । विशेषेण जम्बूवृक्षवर्णनं । अथ सीतोदापरतीरे निषधगिरिसमीपे देवकुरुक्षेत्रे मनोहरस्थले शाल्मलिवृक्षोऽस्तीति-वर्णनं । भोगभूमिकर्म्मभूम्योर्विभागकथनं, यथा,—देवकुरूत्तरक्षेत्रे द्वे उत्तमभोगभूमी, हरिरम्यकक्षेत्रे द्वे मध्यमभोगभूमी, हैमवत-हैरण्यवतक्षेत्रे द्वे जघन्यभोगभूमी स्यातामिति शिष्टानि सर्व्वाणि कर्म्मभूमयः सन्तीति निरूपणं । अथ यमकगिरिस्वरूपकथनं । मेरोः चतुर्दिक्षु स्थितानां ह्रदानां परिमाणादिकथनं । चित्रगिरिकूटपर्य्यन्तादिवर्णनं । अष्टदिग्गजपर्व्वतवर्णनं । गजदन्तपर्व्वतानां नामादिकथनं । विदेहदेशविभागादिकथनं तत्र वक्षारपर्व्वतारण्यादिनिरूपणं । ग्राम-नगर-खेट-खर्व्वट-मडम्ब-पत्तन-द्रोण-सम्वाह-दुर्गादिसंख्याकथनं । तत्रत्योपसागरस्थितद्वीपादिवर्णनञ्च । विदेहदेशे ऋतूनां यथाकालोदयेन निरीतिभावत्वकथनं ।

अथ राजाधिराजादीनां लक्षणकथनं । तत्र सेनापतिगणकरति-वणिक्पति-अमात्य-पुरोहिताद्यष्टादशश्रेणीनामधिपो राजा, पञ्चशतराजस्वामी अधिराजः, सहस्रराजस्वामी महाराज इत्यभिधीयते —इत्यादिनिरूपणं । तीर्थङ्करलक्षणं । वत्सा-सुवत्सा-रम्या-सुरम्या-पद्मा-सुपद्मा-मङ्गलावत्यादिविदेहस्थदेशानां नामकथनं । तत्रस्थानां नद्यादीनां निर्गमस्थानादिनिरूपणं । अथ विदेहस्य प्रथमविजयार्द्धे पञ्चपञ्चाशन्नगराणि सन्तीति तेषां नामकथनं । ततो विजयार्द्धस्थितषट्खण्डमध्यस्थितवृषभगिरिस्वरूपकथनं । तत्रत्यनगरादिवर्णनञ्च । अथ नाभिगिरीणामवस्थितस्थानादिनिरूपणं । हिमाचलादीनां कूटगिरिसंख्या-नामादिकथनं । अथ भरतैरावत-प्रभृतिहरिरम्यकक्षेत्रपर्य्यन्तं सर्व्वासां नदीनां संख्या लक्षत्रयं द्विनवतिसहस्राणि द्वादश च (३९२०-१२) ज्ञातव्यमिति निरूपणं मेर्व्वादीनां व्यासानयनप्रकारकथनं कुलशैलादिक्षेत्राणां विष्कम्भायामानयनप्रकारकथनं ।

अथ भरतेषु ऐरावतेषु च वर्षेषु अवसर्पिणी, उत्सर्पिणी चेति कालद्वयं वर्त्तते । नान्यत्र तत्रस्थजीवानां यथासंख्यं वृद्धिह्रासौ भवत इति कथनं । तत्र कालद्वयस्य प्रत्येकं षड्भेदनिरूपणं । यथा,—सुषमसुषमः, सुषमः, सुषमदुःषमः, दुःषमः, दुःषमसुषमः, अतिदुःषमश्चेति । क्रमेण षट्कालानां स्थितिकालनिरूपणं । जीवानामायुःप्रमाणनिरूपणञ्च । एवं षट्सु कालेषु क्रमेण नराणामुत्सेध वर्ण-आहार क्रमादिनिरूपणं । अथ भोगभूमेः स्वरूपकथनं । तत्र जातानामुत्पत्त्यादिविधानकथनं । कर्म्मभूमिप्रवेशक्रमकथनं । तत्र जातानां कुलकराभिधानानां मनूनां नामानि यथा,—क्षेमङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-सीमन्धर-विमलवाहनप्रभृतीनि । मनूनामन्योन्यमन्तरकालनिरूपणं ।

तत्र प्रथमं पञ्चमकः, अपराजितो भारतेन ह्रस्वयन्ति अपरे पद भावाकारैरेवादिना मनूनां मानव-विद्याधराणामिति निरूपणं । एवं तेषां वर्णकथनं ज्ञानमिरूपणञ्च । अथ कौशिकानां केवलवचने दुवासूलो धर्मेण चाद्दिममुना निर्मिते इति कथनं । चतुर्थे काले (दुःषमे) चतुर्विंशतितीर्थङ्कराणामुत्पत्त्यादिकथनपूर्वकं पार्श्वजिनवर्द्धमानजिनयोरन्तरादिवर्णनं ; जिनानामन्तरकालनिरूपणं । जिनधर्मोच्छित्तिकालनिरूपणं यथा,—पुष्पदन्तादारभ्य शान्तिनाथावसानेषु सप्तसु अन्तरेषु मनुष्याणामधिष्ठानाभावात् धर्मो नासीदित्यस्य कथनं । अथ द्वादशचक्रिणां (जिनानां) नामानि यथा,—भरतः, सगरः, मघवान् सनत्कुमारः, शान्तिजिनः, कुन्थुजिनः, अरजिनः, सुभौमः, महापद्मः, हरिषेणः, जयः, ब्रह्मदत्तश्चेति । एषां स्थितिकालादिनिरूपणं । काल-महाकाल-माणवक-पिङ्गल-नैसर्प्य-पद्म-शङ्ख-पाण्डु-नानारत्नाख्यनवनिधिनिरूपणादिकं । सेनापति-गृहपति-स्थपतिप्रभृतिचतुर्दशरत्नकथनं । त्रिपृष्ठ-स्वयम्भू-पुरुषोत्तम-नारायण-कृष्णादीनामर्द्धचक्रिणां नामादिकथनं । एषां स्थितिकालनिरूपणं । तत्र कृष्णस्तु नेमीश्वरजिनस्य समये उत्पन्न इति कथनं । अर्द्धचक्रिणां प्राप्तगतिकथनं । तत्र कृष्णस्तृतीयां भूमिं प्राप्तेति कथनञ्च । भीम-महाभीम-रुद्र-महारुद्र-प्रभृतिनवनारदकथनं । नारदानां कलहप्रियत्वादुद्वेगकारकत्वादिकथनञ्च, भीमावलि-जितशत्रु-जितनाभिप्रभृत्येकादशरुद्रनामकथनपूर्वकं तेषां स्थितिकालादिनिरूपणं । ऋषभ-पद्मप्रभ-वासुपूज्य-चन्द्रप्रभ-पुष्पदन्तादीनां तीर्थङ्कराणां वर्णकथनं, शरीरवर्णनञ्च । चिरमाद्धु-कल्किनोः कालनिरूपणं । एवं विंशतिकल्किनामपि प्रत्यन्तरकल्किनिरूपणादिकं । तत्र धर्मादीनां विनाशकारणकथनं । षष्ठकाले सम्वर्त्तकानिलादीनामागमनादिवर्णनञ्च ।

अथ लवणार्णववर्णनं । तत्प्रथमस्थितविस्तारपरिवर्णनञ्च । लवणार्णवमध्यस्थानां पातालानां वर्णनं । तत्र पूर्वोक्तां दिशि स्थितानां वडवामुख-कदम्बक-पाताल-यूपकेसराभिधानानां तेषां परिमाणादिकथनं एवमन्यत्र स्थितानां ज्ञेयं । पातालान्तःस्थितयोः जलानिलयोः वर्णनं । पूर्णिमादौ लवणसमुद्रे जलोद्गमपरिमाणकथनं । द्वीपवर्णनादिकं । कालोदसमुद्रवर्णनादिकं । धातकीखण्डपुष्करद्वीपादिवर्णनं । मानुषोत्तरसमुद्रवर्णनं । दिक्कूटादिवर्णनं । तत्र पूर्वदिक्कूटे विजया, वैजयन्ती, जयन्ती, अपराजिता, नन्दानन्दवती, नन्दोत्तरा, नन्दिषेणेति दिक्कुमारीकथनं । एवमन्यस्यां दिशि ज्ञेयं । द्वीपसमुद्राणामधीश्वरनिरूपणं । एवं वारुण-क्षीर-घृत-क्षौद्र-नन्दीश्वर-अरुणादिद्वीपसमुद्रेषु ज्ञातव्यं । विशेषेण नन्दीश्वरद्वीपवर्णनं । तत्रत्यजिनालयादिवर्णनञ्च । अथ त्रिलोकस्थिताकृत्रिमाणां चैत्यालयानां सामान्येन स्थानादिनिरूपणं । तत्र जिनप्रतिमारूपादिवर्णनञ्च ।

No. 2042. **आप्तमीमांसितं, आप्तमीमांसालङ्कृतिनामवृत्तिसहितम्।**
Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 219. Lines, 9, 12 on a page. Extent, 8,048 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1525. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Áptamímáńsita, together with a commentary entitled *Áptamímáńsá-lańkṛiti.* A treatise on Jain philosophy, explaining the different dogmas, refuting heterodox theories, and giving a philosophical exposition of Jain duties. By Samantabhadra Yati. The commentary is by Vidyánanda.

Beginning. वृत्तिपद्यस्य। श्रीवर्द्धमानमभिवन्द्य समन्तभद्रमुद्भूतबोधमहिमानमनिन्द्यवाचं।
शास्त्रावतारचितस्तुतिगोचराप्त-मीमांसितं कृतिरलं क्रियते मयास्य ॥१॥
येषा श्रीवर्द्धमानस्य परमजिनेश्वरसमुद्रयस्य समन्तभद्रस्य तद्भवनाथय संघवमाप्तमीमांसि-तस्यालङ्कृतये तद्राथयमात् तदन्यतमाथभवे तद्वदमात्। इत्यादि।

मूलपद्यस्य। देवागमनभोयानचामरादिविभूतयः।
मायाविष्वपि दृश्यन्ते नातस्त्वमसि नो महान्॥
अध्यात्मं बहिरप्येष विग्रहादिमहोदयः।
दिव्यः सत्यो दिवौकःस्वप्यस्ति रागादिमत्सु सः॥ इत्यादि।

End. मूलस्य। जयति जगति क्लेशावेशप्रपञ्चहिमांशुमान्
विहतविषमैकान्तध्वान्तप्रमाणनयांशुमान्।
यतिपतिरजो यस्याधृष्यान्मताम्बुनिधेर्लवान्
स्वमतमतयस्तीर्थ्या नाना परे समुपासते॥

वृत्तिपद्यस्य। येनाशेषकुनीतिवृत्तिसरितः प्रेक्षावतां शोषिता-
यद्वाचोऽप्यकलङ्कनीतिरुचिरास्तत्त्वार्थसार्थद्युतः।
स श्रीस्वामिसमन्तभद्रयतिभृद्भूयाद्विभुर्भानुमान्
विद्यानन्दघनप्रदोऽनघधियां स्याद्वादमार्गाग्रणीः॥

Colophon. इत्याप्तमीमांसालङ्कृतौ दशमः परिच्छेदः।
श्रीमदकलङ्कशशधरकुलविद्यानन्दसम्भवा भूयात्।
गुरुमीमांसालङ्कृतिरष्टसहस्री सतामृद्ध्यै॥
श्रीमूलसङ्घेबलात्कारगणे श्रीकुन्दकुन्दान्वये
श्रीदेवेन्द्रकीर्तिभट्टारकशिष्या (?) श्रीदेवसंघाग्रणीः।
शोधकस्यापराधं नास्ति।

संवत् १५२५ । वर्षे पोषसुदि ९ । शुक्रवासरे । शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ।

पुस्तके यादृशं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥
ऋषभादीन् जिनान् वर्द्धमानान्तान् प्रणिपत्य वै ।
चतुर्दशसहस्रीयां प्रशस्तिं विदधे क्रमात् ॥
टवहाख्ये पुरे श्रीमज्जिनमन्दिरसुन्दरे ।
शकेन्दुःशाचद्दीनाह्ने मर्त्ये पाति सतेजसा ॥
श्रीविक्रमनृपाद्याब्दे पञ्चदशशते ।
वर्षाणां पञ्चविंशत्या नवम्यां शुक्लपौषके ॥

विषयः । १ प्रथमपरिच्छेदे,—भगवतः स्तवनीयत्वकथनं । तथाहि भगवान् महानिति भवति तीर्थंकरत्वात् विपक्षादिमत्त्वोदयत्वाच्च । यो महान् न भवति न तीर्थंकरो न भवति, यथा-ऽक्षपादादिः, तस्मात् तीर्थंकरत्वाद्भगवान् महान् भवतीति निरूपणं । अथ प्रमाणसंप्लवादिसत्यादृक्-कथनं . सुगतकपिलादीनामाप्तत्वखण्डनपुरःसरं तीर्थंकरस्य भगवत आप्तत्वस्थापनं .

अथ न कश्चित् पुरुषः सर्व्वज्ञः कृत्यः श्रेयोऽर्थिनां, श्रुतेरेव श्रेयःसाधनोपदेशसिद्धेरिति मीमांसकमतोपन्यासपूर्व्वकं तत्खण्डनं । अथ स्वर्गकामोऽश्वमेधेन यजेतेत्यादौ भावनैव वाक्यार्थ इति भाट्टाः । नियोग एव वाक्यार्थ इति प्राभाकराः । विधिरेव वाक्यार्थ इति वेदान्तिका इत्येषां मतोपपादनपुरःसरं परस्परं विप्रतिपत्तिप्रदर्शनं । अथ सौगतमतेन अन्यापोह एव शब्दार्थ इति निरूपणकृतेन तन्मतेन शब्दवादखण्डनं । तथाहि वस्तुस्वभावाभिधायकत्वाभावेन नियोगनिराकरणेऽपि विधेर्वाक्यार्थत्वघटनात् न भावना वाक्यार्थः सिद्धो भट्टस्येति न मतमपि विधेयं । विधेरपि प्रमाणप्रमेयतदुभयरूपाद्यष्टविधविकल्पसंकुलतया बाध्यमानत्वात् । तथाहि प्रमाणं विधिरिति कल्पनायां प्रमेयं किमपरं स्यात्, तत् स्वरूपमेवेति चेन्न सर्व्वथा निरंशस्य तस्यापदेशस्य विधेः प्रमाणप्रमेयरूपद्वयविरोधात् । कथमिदानीं उपनिषद्वाक्यं प्रतिभासमात्रादन्यत् कथं वा तत् परिकल्पिताद्वाक्यात् विद्याद्वा परमार्थप्रायानतारिकः परब्रह्मणः प्रतिपत्तिः, तथात्वे परिकल्पितानुमानादेः पारमार्थिकपावकादिप्रतिपत्तिः प्रसज्येत । अतएव कथमिदानीमन्यापोहः शब्दार्थ इति प्रतिषिध्यते । वस्तुस्वरूपाभिधायित्वेऽपि शब्दस्य अन्यापोहाभिधायित्वे अन्यपरिहारेण क्वचित् प्रवृत्तिनिवृत्त्यभावतापायादिभिरपि शब्दार्थो माभूदिति समुदितार्थः । अथ विधेरप्रवर्त्तकत्वनिरूपणं । तथाहि विधिः प्रवर्त्तकविधिः प्रवर्त्तकस्वभावो वा स्यादप्रवर्त्तकस्वभावो वा । आद्यश्चेत् वेदान्तिकानामिव सौगतादीनामपि प्रवर्त्तकः स्यात् । ननु तेषां विपर्य्ययात् न प्रवर्त्तक इति चेन्न, तत एव वेदान्तिकानामपि अप्रवर्त्तक इति वक्तुं शक्यते तदुभयोः समानाक्षेपसमाधानत्वात् । यदि पुनरप्रवर्त्तकस्वभाव एव विधिस्तदा कथं वाक्यार्थः स्यान्नियोगवत् । यथा,-विधिः वाक्यार्थो न अप्रवर्त्तकत्वात् नियोगवदित्यनया च दिशा विधेः फलरहितत्वादिकमूहनीयं । तदनेन प्रकारेण

आक्षेपप्रदर्शनादिपूर्वकं भावनैव वाक्यार्थ इति निष्कर्षकथनं । तथाहि न परोदितो विधिर्वाक्यार्थः सिध्यति, नियोगस्यैव वाक्यार्थत्वोपपत्तेः । अथ नियोग एव वाक्यार्थोऽस्त्विति चेत् न युक्तं आनर्थक्यदोषग्रस्तस्य वाक्यार्थतया प्रतीत्यभावात् नियोगविध्यादिस्वरूपप्रतिपादके सर्वत्र वाक्ये भावनाया एव वाक्यार्थत्वप्रतीतेः सैव वाक्यार्थः । सा च द्विविधा शब्दभावना अर्थभावना च । एतत् स्वरूपादिविवेचनं । प्रवर्तकज्ञानविवेचनं । तत्र द्रव्यवादी सांख्यो भेदं संकल्पितं मन्यते, तथा पर्य्यायवादी बौद्धः अभेदं संकल्पितत्वेन मनुते । एवमुभयोरप्यात्मवस्तुनः सर्व्वथापि अर्थक्रियाकारित्वं न घटते इति विवेचनं । तत्र च पुरुषाद्वैतवत् संवेदनाद्वैतस्य च निराकरणं । तथा सामान्यविशेषयोः वस्तुस्वरूपयोः सर्व्वथा भेद इति वैशेषिकमतनिराकरणं । अथ दृश्यानुपलब्धिरभावं साधयति । अदृश्यानुपलब्धिश्च संशयं साधयतीतिमतनिराकरणं । विज्ञानवादखण्डनं । इत्यन्येन प्रकारेण बौद्ध-भट्ट-प्रभाकर-सांख्य-वैदान्तिकमतनिराकरणपूर्वकं सुगतादयः परस्परविरुद्धक्षणिकनित्याद्यनेकान्तमतप्रतिपादिनः सर्व्वं न सर्व्वदर्शिन इति तथा श्रुतयोऽपि परस्परविरुद्धकार्य्यस्वरूपाद्यर्थाभिधायिन्यः सर्व्वा न प्रमाणभूता इति निरूपणं । किञ्च, कस्या अपि श्रुतेः प्रामाण्यं नास्तीति निर्णयः । प्रामाण्यवादः तत्र चार्व्वाकमतखण्डनपुरःसरं अनुमानादिप्रामाण्यसंस्थापनं । तत्त्वोपप्लववादिमतनिरसनं । अतत्त्वोपप्लववादिमीमांसकविशेषमतनिरसनं । प्राचीननैयायिकमतदूषणं । प्रामाण्यं स्वतोग्राह्यमितिमतखण्डनं । बौद्धमतखण्डनं । सांख्यमताक्षेपकीर्त्तनं । वैदान्तिकमतदूषणं । अभ्यासदशायां स्वतःप्रामाण्यमनभ्यासदशायान्तु परत एव प्रमाणतः इत्यन्येषां मतकथनं । अनेकान्तवादकथनं । अथ सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणत्वमिति स्याद्वादिनः स्वमतनिष्कर्षकीर्त्तनञ्च । तथा अनेकप्रमाणवादिनामपि कपिलकणभक्षाक्षपादपातञ्जलवैदान्तिकनैयायिकमीमांसादीनामनिष्टतामपि प्रमाणान्तरतया मताक्षेपपुरःसरमूलस्य प्रमाणान्तरत्वसंस्थापनं । अथ यदुक्तं तत्र सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणं । यथा मरीचिकायां सलिलं सम्भवद्बाधकप्रमाणं । यथा च मेरुमूर्द्धनि मोदकं सन्दिग्धासम्भवद्बाधकं । सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणञ्च सर्व्वज्ञ इत्यनेन प्रकारेण प्रकृते सर्व्वज्ञे [illegible]निरूपणं । चेतनस्य आत्मनोऽज्ञानावरणादिकर्म्म एव मदिरादिवत् मोहोदयकारणमितिनिरूपणं । अथ दोषो हि तावदज्ञानं ज्ञानावरणस्योदये जीवस्य स्यादितिनिरूपणं । विज्ञानवादखण्डनं । वैशेषिकवादो चेतनादिगुणस्य अभावोऽनुपलब्धाद्यनुपपत्तेरिति शब्दादिमयशरीरादात्मनः पृथक्त्वादिनिरूपणं । यत्रात्मनः सत्ताकादेः व्याप्तिः अयः धर्मोऽत्यन्तविनाशानुपपत्तेः । तादृशात्मनोऽपि कर्म्मणां निवृत्ती परिशुद्धिः शुद्धस्वभावो हि अयो बाह्यनिरपेक्षाऽभिप्रेता सा च बाह्यनिरपेक्ष मुक्तेरिति मताप दनेऽपि न सर्वे ष वेति निरूपणं । अभावखण्डनं । आत्मनि अज्ञानरूपमलस्य आगन्तुकत्वनिरूपणं मतनिरसनं । तथा संसारकारणं मिथ्यादर्शनादिकं, तन्निवर्त्तकञ्च सम्यग्दर्शनादिकमिति निर्णयः । आत्मनः ज्ञानादिगुणस्वभावत्वकथनेन दोषस्वभावत्वाभिधेः दोषस्य कादाचित्कत्वादिकथनं । अविकल्पवादनिराकरणं । अथ सर्वज्ञत्वात् निर्दोषो युक्तिशास्त्राविरोधिवचनत्वात्, तथा

समयात् पुद्गलज्ञानविरोधिविचयणी भवति तद्विकलनबल प्रवाहेण चतुर्गत्यादिभ्रमादि-
प्रकारेण तथा निर्दोषस्याद्वीर्यसंगुणेन परेषेण परमार्थेन निरूपणं। मोक्षमार्गप्रकाश-
नं। मोक्षस्वरूपविवेचनं। तथा हि कर्मभेदकथनविकल्पानां तद्बन्धोत्पत्तिविशेषो मोक्ष इति
निरूपणं। पूर्वोक्तप्रमाणादिविकल्पगुणेन चार्वाकमतखण्डनं। ज्ञानभेदयोर्भेदनिरूपण-
प्रसंगेन मीमांसादिमतखण्डनं। मूलभेदनयोर्भिन्नत्व मतनिरूपणं। देवाद्देवतानोऽसिद्धिप्रति-
पादनं। संसारस्य चतुर्गतिभ्रमणादिप्रकारकथनगुणेन मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगानां
बन्धहेतुत्वकथनं। ज्ञानादीनामावरणस्वरूपकथनगुणेन बाधकमतखण्डनं। कायवाक्यमनोनि-
रूपणप्रसंगेन अविद्यास्वरूपविवेचनं। जातिभेदानादिकथनं। जायतेऽस्मिन्नरकानां
दुःखादीनां भेदनकथनं। अथ योगादिमतखण्डनं। रूपवेदनादिपञ्चस्कन्धादीनां बौद्ध-
मतानां मतखण्डनं। प्रत्यक्षप्रमाणविवेचनं। न्यायमतखण्डनं। सर्वसौगतमतानुसारेण निरूपणा-
दिस्वरूपनिरूपणं। पुरुषार्थनिरूपणं। अथ शून्यवादादिखण्डनं। द्वैताद्वैतवादखण्डनं। सांख्य-
कापिलवादखण्डनं। बहुनामानवादखण्डनस्थापनं। अद्वैतवादखण्डनं। प्राभाकरादिवादखण्डनस्था-
पनं। अथ योगमतादिखण्डनं। नैयायिकवैशेषिकमतानुवादखण्डनं। शब्दप्रमाणविवेचनं।
अथ मीमांसकादिमतखण्डनं। शब्दानां अनित्यत्ववादखण्डनस्थापनं। सर्वज्ञाभाववादखण्डनं।
एकान्तवादखण्डनं। स्यादित्यनेकान्तत्वस्थितिनिरूपणं। मायोपमाः सर्वोपमाश्च सर्वे भावा
इति बौद्धमतखण्डनं। निर्विकल्पदर्शनादौ ज्ञानाभाववादखण्डनं। सर्वज्ञाभावकल्पादि-
विवेचनं। अथ अविद्यावादिप्रत्यक्षखण्डनं। अद्वैतवादखण्डनं। नित्यैकान्तवादप्रति-
षेधनं। प्रत्यभिज्ञानस्वरूपविवेचनं। कार्यकारणस्वरूपनिरूपणादिकं। द्रव्यपर्याययोः
सामान्यविशेषादिकं। सत्त्वस्वरूपकथनं। प्रमाणाभासकथनं। संवेदनस्य जीवस्वरूपनि-
रूपणं। जीवस्वरूपादिकथनञ्च। परमाणुवादखण्डनं। द्वैतपूर्वकारणयोरेव निमित्तयोः
स्वरूपनिरूपणं। पुण्यपापभेदात् द्वैतस्य द्वैविध्यनिरूपणादिकं। तत्र पुण्यपापबन्धहेतुनिरू-
पणं। मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगानां बन्धहेतुत्वनिरूपणं। संज्ञामादिनिरूपणञ्च।
जीवस्य स्वभावनिरूपणं। ईश्वरस्य जगन्निर्माणकारणत्वादिवादखण्डनं। तत्रो मोक्षपदार्था-
नेन शरीरादिकार्यसम्बन्धनिरूपणं। केवलज्ञानप्राप्तानां निरतिशयत्वं। बहुलस्य च-
तैकान्तवादस्थापनं। सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्ररूपमोक्षकारणकथनञ्च।

No. 2043. भगवतीवृत्तिः। Substance, country-made paper, 18¼ × 5 inches. Folia, 217. Lines, 21 on a page. Extent, 18,144 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1399. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bhagavatí-vṛitti. A Sanskrit commentary on the Bhagavatí Sútra, a Jaina work in Mágadhí on *Viváha-prajnápti*—or unfailing knowledge—*i. e.*, knowledge leading to absolute emancipation. The codex comprises only the fifth or last book. Anonymous.

Beginning. सव्वण्णुवीरवयणगयणस्स सव्वंऽसयसरयणीअवणीचणिवचिवं ।
सिवं सिवकरं करयधवेतं भोअक्खिवं चिवतिपुं सवमः सवोचि ॥ १ ॥
मज्जा भोयवंसाचाय भीमये च कुयसंपे ।
यभंगूवीमहदेष्भी याद्दे यणंपिवृदया ॥ २ ॥
एतहीकाचूर्णी भीवाचिअमाहिदणिवोयाच ।
संयोय ययमाहं चिदचोचि चियेयमः विचिव ॥ ३ ॥

End. पुव्वकोसकहता ममचारः प्रवडार्थायेचि च याख्यातः ॥

Colophon. इति भगवतीविशेषवृत्तिः समाप्ता ॥

विषयः । भगवतीसूत्रपञ्चमाङ्गस्य व्याख्यानं ।

No. 2044. काव्यकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 14¼ × 3 inches. Folia, 52. Lines, 5 on a page. Extent, 765 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kávya-kaumudí. A concise treatise on rhetoric. Anonymous.

Beginning. नमस्कृत्य गुरुं भिक्षुम् मानसपाठी ।
चैतोचनमहात्मभूतभाय मतवे ॥

End. तथा च दृश्ची ॥ वे वाचापि चिकस्मे कथाम् कार्य्येन वक्ष्यतीति ।

Colophon. इति काव्यकौमुद्यां शब्दार्थालङ्कारनिरूपणं द्वतीयः परिच्छेदः ॥
इति काव्यालङ्कार-गुणदोषप्रकाशिनी ।
चालोदयतु चर्वतःकुमुदं काव्यकौमुदी ॥

विषयः । अथ काव्यस्य गुण-दोषालङ्कृतीनां निरूपणं ॥

No. 2045. वैदिकविकर्णविवेचनम् । Substance, country-made paper, 12¾ × 5½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent, 150 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vaidika-liṅartha-vivechana. A disquisition on the use of the potential mood in the Vedas. The codex is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. यत्प्रसादेन वाचेव पुरुषार्थचतुष्टयं ।
प्राप्यते तमहं वन्दे गोविन्दं भक्तवत्सलं ॥ १ ॥
अनन्तगुणसम्पन्नमनन्तमजनप्रियं ।
अनन्तकवितं वन्दे गुरुमानन्दकवितं ॥ २ ॥

इह खलु परमकारुणिकेन भगवता जैमिनिमहर्षिणा अथातो धर्मजिज्ञासेत्यादिना द्वादशलक्षणाध्याय्यां धर्मो निर्धारितः । तत्र वेदेन प्रयोजनमुद्दिश्य विधीयमानोऽर्थो धर्मः । यथा यागादिः ।

End. भावार्थाधिकरणवासनावासितानां भवतो

Colophon. इतः परं खण्डितं ।

विषयः । दर्शितेत्यत्र प्रत्ययस्य लिङ्ग्रयोगेन पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलव्यापारकपायाः शाब्दीभावनायाः प्रतीयमानत्वमित्यादिविवेचनं ॥

No. 2046. शारीरकमीमांसाभाष्यविवरणं, वा प्रकटार्थः । Substance, country-made paper, 10¾ × 4 inches. Folia, 149. Lines, 15 on a page. Extent, 10,500 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

S'áríraka-mímáṅsá-bháshya-vivarana alias **Prakaṭártha.** A gloss on S'aṅkara's commentary on the Vedánta-sútra. Anonymous.

Beginning. सत्यं ज्ञानमनन्तं यत् कूटस्थं सुखविग्रहं ।
नित्यमुक्तं परं ब्रह्म भजामि तदहं सदा ॥
ज्ञातापि यस्य बहुकालमविकल्पेन
वाक्यानुगमनतया परिशोधितार्थः ।
तस्योपनामपदरूपाय मयैव भाष्ये
प्रारभ्यते विवरणं प्रकटार्थमेतत् ॥

End. एवं गच्छन्त्यमरं नित्यमचरं परमं पदं ।
तिष्ठामि च न गच्छामि अमहेशपुरिं यथा ॥

Colophon. इति श्रीमच्छारीरकमीमांसाभाष्यविवरणे प्रकटार्थे श्रीमच्चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति ॥

विषयः । शारीरकमीमांसाभाष्यव्याख्यानं ॥

No. 2047. शिवार्कोदयः । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 333. Lines, 11 on a page. Extent, 9,880 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

S'ivárkodaya. A metrical gloss on the metrical scholia of Bhaṭṭa Kumárila Svámí, on Sañkara's commentary on the Mímáṇsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara, grandson of Rámakṛishṇa, and great-grandson of Náráyaṇa Bhaṭṭasurí.

Beginning. आद्येऽध्याये धर्ममानं प्रमाणं मानाधीना मेयनिर्णीयतेऽत्र हि ।
आद्ये पादे मानताचोदनाया मुक्ता वाक्यार्थवादादिमाने ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसुनुश्रीमद्रामकृष्णात्मजभट्टदिनकरसुतगागा-
भट्टकृतः शिवार्कोदयः समाप्तः ॥

विषयः । श्लोकैर्भट्टकुमारिलप्रणीतमीमांसाश्लोकवार्त्तिकावधिव्याख्यस्य पद्यैर्निर्माणं ॥
प्रबन्धमिदं कथितं ।

No. 2048. मीमांसाकुसुमाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 439. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 11,264 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mímáñsá-kusumáñjali. A scholia on the Mímáñsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara Bhaṭṭa. The codex is very defective.

Beginning. निर्विघ्नमस्तु । वन्दे नन्दकुमारस्यातिकमेऽवारिजपदं ।
अनन्तबाधापरिहारकौ चरणौ कमलानिभौ सुखदौ ॥ १ ॥
सारं यत् श्रुतिशिरसां कृष्णाख्यं दक्षनेत्रवन्द्यं ।
तत् कौमलचरणं शिवापावनं वन्दे ॥ २ ॥
उमाप्रेमचमत्कारं लक्ष्मीनारायणादिवत ।
प्रमादिवाकरं वन्दे पितरौ मम पावनं ॥ ३ ॥

श्रीसीताकृष्णानामनुविदितपीयूषवादनः ।
श्रीरामपादपद्मे यावेन दिव्यः कलार्थेषु ॥ ४ ॥
विवेचरामराधाय मायाप्रकाशीपिकः ।
भक्तिः करोतु भक्तिमां हृदये मायकाहृदराम् ॥ ५ ॥

व्याख्यायां निर्वार्थमाहात्म्यसंग्रहवीणां मताद्भिन्नमुच्यते । पूर्वधारे विविधविवेचनैर्वेद-
मेव व्याख्यातेन विवेचकैव च प्रमाणे चिदे बहुनीयविधिनेषु भाषान्तरेषु प्रमाणं प्रतिपाद्यते ॥

Colophon. इति श्रीमद्वसिष्ठमहर्षिप्रणीतमहारामायणतात्पर्यप्रकाशटीकायां श्रीसीताकृष्णाभक्तौ द्वयनाथाचार्यकृतः पादः ॥

विषयः । श्रीसीतारामचरितवर्णनं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये चरमे च खण्डितं ॥

No. 2049. महारामायणं वा वासिष्ठरामायणं, वासिष्ठतात्पर्यप्रकाश-नामटीकासहितं, उत्तरार्द्धं । Substance, country-made paper, 15¼ × 9 inches. Folia, 1,509. Lines, 16 on a page. Extent, 75,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahárámáyaṇa alias **Vaśishṭha-rámáyaṇa**. A version of the history of Ráma, distinct from that of Válmíki. Usually attributed to the sage Vaśishṭha, but probably of a much later date, and founded on the work of Válmíki. The work is divided into two parts, of which the first treats of the history of Ráma, and the second expounds, in a dialogue between Ráma and Vaśishṭha, the principles of the Yoga doctrine as the most approved means of final emancipation. In this respect it appears like an imitation of the Bhagavadgítá. The leaning of the former is more in favour of the Yoga, and that of the latter in favour of the Vedánta; but in neither case is the following faithful.

Beginning. यस्मात्सर्वमिदं जगत्प्रभवति यस्मिन्स्थितं पूर्वं ।
चिन्मयविमलहृदि स्फुरत्समस्तापि विमलचिन्मयविज्ञानमानसाः स ॥ १ ॥
स्फुरितविमलमनसाभीष्टमुपदिशेद्यतिभङ्गिकबोधाभासाभिव्यक्ताः ।
कमपि चिन्मयाभ्यां स्फुरन्तीमात्मनःस्वरूपचिन्मयचन्द्रं चारुमोदरां ॥ २ ॥
मुमुक्षिताचिन्तनमेघसमुद्भवं चिन्मयानन्दप्रतिमयाचलधारां ।
चर्मपरं मुक्तं मुनिभिर्मुमोक्षं नवीनकुन्दवदनं मुकुमारवासः ॥ ३ ॥

त्रिभुवनभवनतलजनोदयः सदयमानसदीनजनोदयः ।
सुजनवृद्धिदिनकरवैभवी सरसवत्सु सदा मदवैभवी ॥ ४ ॥
दृष्टे यदाश्रयनयावनयत्र याने या पुष्पकस्य दृशली विधिसेवितेवा ।
या शारदांबुजनयना शरदिन्दुशोभा माता सदा वसतु मे हृदयान्धकारं ॥ ५ ॥
ये सेवावि यत्र येषां मदिदं प्रयोजितं चेतसे
येऽपैवापनते श्रुतिस्मृतिभुवो धर्मः स सर्मोदयः ।
ये कार्यं कलयन्ति ये च परमब्रह्मनिराकोपना-
ते सर्वेऽमला भवन्तु हृदि मे सेवापि भीसायकः ॥ ६ ॥
यत्नेन्दुसिहिंयु तमोपरक्षिवेंद्रार्केवारायणसुरिहले ।
वाणीमुखाश्विसमसीहमिदेशं तं ब्रह्मविद्यादिगुरुं प्रपद्ये ॥ ७ ॥
यद्वाल्मीकिनपाविनां प्रतिपदं मत्वं कृपा मीरसा
यद्वाक्यार्थविचारणादविरतः सर्वोऽपि वाराप्सवे ।
यद्वाणीविमलाब्जपूर्णनवमां गुप्तं भवन् तूतवन्
तस्मै श्रीरघवे वसिष्ठमुनये नित्यं नमस्कुर्महे ॥ ८ ॥
यस्यार्थेप्रचिता अवनृपचरिता या वेदमाता परा
यत्राने तपसा ययौ सुरमनामन्वान् त्रिशङ्कुंसत् ।
तं सोमात्मुनिविनं तपस्विमुकुटालङ्कारचिन्तामणिं
विश्वामित्रमुनिं सरस्वतमयं मूर्ध्ना नमस्याम्यहं ॥ ९ ॥
श्रुत्वा यद्वचन रामः प्रकटितमखिमा यत्र तस्मै वसिष्ठः
यः सीतां ब्रह्मविद्यामिव सदपि पुनः सत्यशुद्धां किमाऽदात् ।
यद्वाणी मोक्षमूलं प्रथयति जगदानन्दसन्दोहदोग्ध्री
तस्मै वाल्मीकये श्रीमुखकमलरवे भूरिभावैर्नताः स्म ॥ १० ॥
पूर्णानन्दस्वभावसकलचितसने मायथोपासकायः
कायाग्रादुद्गीर्णैसमनवरतं मोक्षवृक्षे निलग्नं ।
याविद्यायत्तसिद्धं वकिरपि कलयन् श्रिश्वभावं वितेने
यः संवादेन शास्त्रावनजलधिसमं रामचन्द्रं प्रपद्ये ॥ ११ ॥
विद्याभिः सह विपुला भिनयतो येषां मुखं भारती
सन्तोषार्थसमाधिभिः स्थिरमयो सद्गुरुषु येषां हृदि ।
पादाम्भोजसमाश्रिताय सततं तीर्थं मतं सम्पदः
श्रीमद्ब्रह्मसरस्वतीतिविदिताम् श्रीमद्गुरूणाम् भजे ॥ १२ ॥
श्रीः संश्रितेन चरणौ हृदयेन रामचन्द्रौ सदा गुरुभरेण नरहनो च ।

येषामनन्यदृशिनामखिलात्मवेद्याम् श्रीमद्गुरूणाम् गुरुराम् प्रपन्नोऽस्मि नित्यं ॥ १३ ॥

नाथधर्मविशालवारणवरकण्ठाभयाख्यामपीविजयवर्यांघ्रिसरोजाम् ।

श्रीमद्रामानन्दगुरोश्चरणयुगलयोराश्रितं देशिकवर्याणाम् प्रपन्नोऽस्मि ॥ १४ ॥

विवेकोऽपि मतिः सत्यवृत्तौ वाग् मानसम् सौहृदा-

भ्यामाश्रितसदगुणानि रचना पूर्वे यथेतानवीन् ।

यत्पूज्यां विदधे मुनिर्मनिमतां सर्वोत्तमैर्वै सदा

श्रीमद्राघवपादपूर्वजवरदान् प्रपद्ये भजे ॥ १५ ॥

करुणाभिरसुकराः क नु प्रपन्नाः क च ये वाक्परिपुष्टिरेव जन्तुः ।

तदपि विरचनेऽस्य मद्गुरूणां सदयमिरीक्षणमेव मेऽवलम्बः ॥ १६ ॥

श्रवणसिन्धुसुधारसासमवाक्सरासदिव्यमानसानां ।

करुणानिधीनां करुणां समाश्रित्य सतां पदाब्जरतं सदावः ॥ १७ ॥

श्रीरामपादेसमाश्रेय तीर्थेऽस्मिन् भवसागरं ।

श्रीमद्रामचन्द्राख्याम् श्रीगुरूणाम् सदा भजे ॥ १८ ॥

श्रीमद्वेदान्तदेशिकः श्रीमद्रामपदोऽम्बुजैः ।

नाम्नास्य ग्रन्थोऽयं नमामि पितृव्रते ॥ १९ ॥

प्रसंसन्तु केरं मतिविरथ विन्दन्तु सुधियः

प्रकृतिर्वे कठाश भवति समाराधनाये ।

यमेव मार्गेमाश्रमरक्षसिद्धान्तस्मरिदे

विवक्तु वाञ्छामि प्रतिदिवसमानन्दजनकौ ॥ २० ॥

नमामि पुष्पदन्ताः श्रवणाद्यं महर्षेरिव ।

दुष्करकौशलादेषु दर्शयितुं परिश्रमं ॥ २१ ॥

भिन्नमेकस्ये गुणा नानारसविभूषणं ।

नाम्नैतं रोचयन्तेनात् मुनीन्द्रं समयं यथा ॥ २२ ॥

समयमतिदुर्बोधं स्फुटं मानसाने यदं ।

दिविषदामप्यंशु दुष्करमपि मोक्षते ॥ २३ ॥

समयपूर्णवाक्यार्थं सर्वं मे वाचिभीयतः ।

सन्तः समत्राः क्षमया समर्थं मानितं करिष् ॥ २४ ॥

अथ समदिव्यसादिव्यवार्गविमात्मवरसनुःकममममत्सरादभिनवे समममरानममरप-
समाविवेकोकाममवेशकरमममंङ्गले ममातिममममनीमये मायविमददानामसमानामानामङ्गले
मद्भूमिमाकेऽतिमदूर्ध्वमाममममममार्गविमिकामे गंधारमयारपे मुक्तानां विवेकानां प्रवेशोपाय-
दीर्घकालिनीदर्शं समुदीक्ष्य साक्षमानूदयेन ममूप्रवेशमाय भगवतः पद्मनामः मायनाम्

सुतश्च प्रवर्त्तनायाः परमकारुणिको भगवान् वाल्मीकिः प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्य निर्विघ्न-परिसमाप्तिप्रचयगमनादिसिद्धये शब्दमात्रनुतिमुखेनाविद्यावरणापितं सर्वविभ्रममूलोच्छेदकं सच्चिदानन्दाद्वयप्रत्यगात्मपरब्रह्मप्रतिपत्तितत्त्वं मङ्गलमाचरन् ग्रन्थाख्यस्य विषयप्रयोजने तटस्थ-स्वरूपलक्षणाभ्यां संक्षिप्य द्विदर्शयिषुः प्रथमं यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते येन जातानि जीवन्ति यत् प्रयन्त्यभिसंविशन्ति तद्विजिज्ञासस्व तद्ब्रह्मेति श्रुत्युक्ततटस्थलक्षणविशिष्टं ब्रह्मार्थं तत्पदार्थं नमस्यति यत इति ॥

मू॰ । यतः सर्वाणि भूतानि प्रतिभान्ति स्थितानि च ।
यत्रैवोपशमं यान्ति तस्मै सत्यात्मने नमः ॥

End. यत् सर्वं खल्विदं ब्रह्म तज्जलानि निच(?)स्फुटं ।
श्रुत्या चुदीर्य्यते यानि तस्मै ब्रह्मात्मने नमः ॥ २८ ॥

Colophon. इति श्रीमद्रामायणे निर्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे वाल्मीकीये मोक्षोपाये देव-दूतोक्ते शतसाहस्र्यां संहितायां वाशिष्ठे ब्रह्मदर्शने षोड़शोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ । सम्पूर्णञ्चेदं निर्वाणप्रकरणमुत्तरार्द्धमिति शिवं

टी॰ । वाक्यपुष्पाञ्जलिः सोऽयं मया भक्त्या समर्पितः ।
श्रियः प्रेरकयोः श्रीमच्छिवयोः श्रीपदाब्जयोः ॥ ३ ॥

इति श्रीवाशिष्ठतात्पर्य्यप्रकाशे निर्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे षोड़शोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमद्गङ्गाधरसरस्वतीपादशिष्यश्रीरामचन्द्रसरस्वतीपूज्यपादशि-ष्यश्रीमद्गङ्गाधरेन्द्रसरस्वत्याख्यभिक्षोः शिष्येण आनन्दबोधेन्द्रभिक्षुणा विरचितः श्रीवाशिष्ठतात्पर्य्य-प्रकाशः सम्पूर्ण इति ॥

विषयः । वाशिष्ठोत्तरार्द्धव्याख्यानं । वाशिष्ठोत्तरार्द्धे तु रामवशिष्ठसंवादेन निर्वाणमोक्ष-निरूपणं ।

No. 2050. ईश्वरगीताभाष्यम् । Substance, country-made paper, 11½ × 3½ inches. Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,120 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

I'śvaragítá-bháshya. A commentary on an episode of the Kúrma-puráṇa. By Vijnána Bhikshu. In this episode Súta expounds to the sages assembled in the Naimisha forest the principles of the Vedánta doctrine. It is obviously an imitation of the Bhagavadgítá, but it differs from its archetype in dwelling exclusively on Vedántism, instead of mixing it with the Sáñkhya and the Yoga doctrines. The text has already been noticed, see vol. I, p. 257.

Beginning. ये बाधका विरुद्धा विरचय विचलंतेः प्रविश्य चक्षोऽसभवेद्दृश्ये ।
वक्तव्य विद्यपि सर्वतविद्वता मा वेऽसचर्येषु वदो वदवेवरेऽसो ।
सर्वंवेदान्तसाराथेंसंसारिता चलितम् ।
भागवतीश्वरगीतायाशके विज्ञानभिक्षुणा ।
एतेन सन्यहीतास्याकार्येवापि बाधति ।
ब्रह्मादिभिरेदाशय गीतयाप्तदेवस्यमः ।

गीतारावलेन कूर्मेवदिता ब्रह्मादिभ्योऽविद्यपुदवासंसारसत्त्व ज्ञानं कर्म च कूर्मपुराणे समस्य-
दिवं तदेतत् सततयुक्तानुपचल्लवनाः योगवाक्ये ज्ञानवारं विचरतः श्रोतुकामाः पुनः क्षमं सप-
शुरितस्य पुराणकर्णां वासदेवः । सपस सपृदिति वक्तृपुरुवादस अवतीति ।

End. चातुर्वर्णयोगाधिकारोऽपि शास्त्रेषु विशेषत इदं सर्व कर्मकं ग्रहण
तु पाठेऽधिकारो नास्तीति विशेषः ।

Colophon. इति कूर्मपुराणे ईश्वरगीतासूपनिषत्सु विज्ञानभिक्षुकृतभाष्ये एकादशो-
ऽध्यायः । ईश्वरगीताभाष्यं समाप्तं ।

विषयः । वेदान्तसिद्धान्तसंवलिताः कूर्मपुराणान्तर्गतेश्वरगीताया व्याख्यानं ।

No. 2051. प्रश्नोपनिषदालोकः । Substance, country-made paper, 11¾ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 544 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Praśnopanishadáloka. A gloss on the Praśnopanishad, one of the Upanishads of the Atharva Veda. By Vijnána Bhikshu. The text along with the commentary of Sankara Áchárya and the gloss of Ánandagiri has been printed twice, and the text has been translated into English by Rájá Rámamohan Ráya, Dr. Roer, Bábu Rájnarain Bose and others.

Beginning. अथ प्रश्नोपनिषदालोको व्याख्यायते । ॐ सुकेशा च भारद्वाज इत्यादि । प्रश्नोत्तरा-
ख्यं षड्विधोपदेशार्थं । सुकेशा नामतः भरद्वाजस्यापत्यं भारद्वाजः तथा शिबेरपत्यं शैब्यः सत्य-
कामो नामतः तथा सौर्य्यायणी नामतः गर्गस्यापत्यं गार्ग्यः तथा कौसल्यो नामतः अश्वलस्यापत्यं
आश्वलायनः तथा भार्गवः भृगोरपत्यं वैदर्भिर्नामतः तथा कबन्धी नामतः कत्यस्यापत्यं कात्या-
यनः ते च ऋषयः एते षट्संख्या मुनयः ब्रह्मपरा वेदतत्परा ब्रह्मनिष्ठाः सर्वोत्कर्षमनुपालकाः पर
ब्रह्मान्वेषमाणाः आत्मगन्तारो बभूवुरित्यर्थः ।

End. प्रकृतिविद्यावस्मदादिवक्तृं न प्रतक्ष्यंति मत इति द्विर्वचनं समाप्त्यर्थं ॥
षष्ठः प्रश्नः ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके प्रश्नोपनिषदालोकः समाप्तः ॥

विषयः । प्रश्नोपनिषद्व्याख्यानं ।

No. 2052. शास्त्रदीपिका । Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 388. Lines, 9 on a page. Extent, 9,871 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'ástra-dípiká. A commentary on the Mímáṅsá aphorisms of Jaimini. By Párthasárathi Miśra. The codex is very corrupt and defective.

Beginning. पूर्वस्यां प्रथमपादेऽनर्थक इति विरोधापत्तेः । तदुक्तं ।

End. तदर्थं कृत्स्नं यदपि च लिखितं किञ्चिदु
तथा प्रत्याख्यातं विविधमिव वाक्यं बहुवचितं ।
यतस्तत्सम्यग्भ्युपगमविधिरिति यतैव (?) तु
प्रयोगे समाप्तः (?) तत्र स्वपरिचिन्त्या प्रभवते ॥

Colophon. इति श्रीपार्थसारथिमिश्रविरचितायां शास्त्रदीपिकायां द्वादशाध्यायस्य चतु-
र्थः पादः समाप्तः ॥

विषयः । मीमांसासूत्रव्याख्यानं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये शेषे च खण्डितं ॥

No. 2053. स्कन्दपुराणीय-अम्बिकाखण्डः । Substance, foolscap paper, 13 × 8½ inches. Folia, 232. Lines, 16—17 on a page. Extent, 11,740 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Ambiká-khaṇḍa of the **Skanda Purána.** A part of the first or Máheśvara khaṇḍa of the seven divisions of the Skanda Puráṇa. The codex assigns it 216 chapters, and their contents are as follow :—1, Birth of Kártikeya ; 2, Abstract of the work ; 3, Origin of the Naimisha forest ; 4, Prájápatyábhisheka ; 5, Birth of Rudra ; 6, Lopping off of the heads of Brahmá ; 7, Restoration of the heads ; 8, Devas' visit to Rudra ; 9, Birth of Suvarṇáksha ; 10, Curse on Daksha ; 11, Penance of Umá ; 12, Alligators (?) ; 13, Marriage of Umá ; 14, Praise of marriage with S'iva ; 15, Benediction on Vaśishtha ; 16, Birth of S'akti, son of Vaśishtha ; 17,

Curse on Kalmásapáda; 18, Rákshasa sacrifice; 19, Dispute between Vasishṭha and Visvámitra; 20—24, Story of Nandi; 25, Marriage of S'iva; 26, Umá's request; 27, Gift of cattle, gold &c. to S'iva; 28, Worship of S'iva; 29, Kuvera's benediction on Panchachúḍa; 30, Praise of Benares; 31, Do. of Dadhicha; 32, Destruction of Daksha's sacrifice; 33, Birth of Vṛisha; 34, Benediction on Upamanyu; 35, Do. on Sukeśa; 36—48, Description of various hells; 49, Philosophy expounded by Yama *(Yamagitá)*; 50, Mutation of creation; 51, Praise of Sukeśa; 52, means of escaping from hell; 53, Penance of Durgá; 54—56, Brahmá's benedictiom on Durgá; 57, Story of the seven fowlers; 58, Kingdom of Brahmadatta; 59—68, Story of Kauśika; 69, Hara and Párvati's tour to Mandára; 70—71, Story of Narasiñha; 72, Birth of Skanda; 73, Do. of Andhaka; 75—76, Story of Ḥiraṇyáksha; 77, Sacrifice of the Asuras; 78 to 106, Wars of the Devas and Asuras; 107—108, Story of Varáha; 109, Departure of Mahádeva to Sumeru; 110, Fruits of gifts; 111, Penances; 112, Duties of women; 113—115, The churning of nectar; 116—121, Legend of the Dwarf incarnation; 122, Destruction of Sriñhikeya; 123, Story of Hariśchandra; 124, Story of Paraśuráma; 125, Worship of Vasudhá; 126—128, Story of the descent of the Ganges; 129—148, Wars of Devas and Asuras; 149—151, Story of Párvatí's accepting an Aśoka tree for a son; 152, S'iva expounds Dharma; 153, Story of S'iva's throat becoming blue; 154, On the propriety of rubbing ashes and dust on the body; 155, On S iva's dwelling on burning grounds; 156, An offering of aromatic waters to S iva; 157—159, Sacred edifices; 160, Feasts of Bhairava; 161, Birth of Vináyaka; 162, Birth of Skanda; 163, Devas repair to behold Skanda; 164, Mátṛís deputed by Indra to assassinate Skanda; 165, Battle between Skanda and Indra; 166—169, Skanda appointed generalissimo of the army of the Devas; 170—173, Destruction of Tárakásura; 174, Indra's address to Skanda; 175, Destruction of Mahisásura; 176, Thrones of Maheśvara; 177, Hymns in praise of do.; 178, Story of the messengers of Yama and Sañku; 179, Account of Kálanjara; 180—181, Story of reviving Yama; 182, Temples for gods; 183, Story of Bhadreśvara; 184, Fruit of reciting the name of Mahádeva in a Deodar forest; 185, Temples of gods; 186, Benediction on Maya; 187—195, Legend of Tripura; 196—197, Description and revival of Krauncha; 198—200, The wars of Pralháda; 201—206, Story of Himavat and the clipping of his wings; 207—216, Story of Prahláda's wars with Náráyaṇa and its consequences.

Beginning. षडाननः सकलचन्द्रनिभैकदन्तः सर्वांगजो गणपतिर्भुजगोपवीती ।
विघ्नानि नाशयतु शेषविधौ समानौ देवी च सा कमलिनी वरदाश्च सर्वाः ॥
नमः परमदेवाय पीयूषविजितात्मने ।
सर्गादौ लोकरूपाय संहारप्रान्तहेतवे ॥
स्थितिसर्गसमर्थानां कर्मं सर्वं पुरारिणे ।
षड्विंशाय पुराणाय महादेवाय धीमते ॥
प्रजापतेर्मखध्वंसे महाकालिन्दिनाशने ।
प्रयागे परमे पुण्ये ब्रह्मणो लोकसंमिते ॥
मुनयः संशितात्मानस्तपसा क्षीणकल्मषाः ।
तीर्थसंप्लावनार्थाय गोत्रमाला समागताः ॥
पौराणिकमपश्यन्त सूतं सत्यपरायणं ।
स्नातमस्मिन् महातीर्थे प्रजानामनुपालनं ॥
दृष्ट्वा ते सूतमायान्तं ऋषयो हृष्टमानसाः ।
पाद्यार्घ्याचमनीयाद्यैस्तमेनं समपूजयन् ॥
स प्रणम्य ततः सर्वान् सूतजान् मुनिपुङ्गवान् ।
प्रह्वमासनं भेजे सर्वेषामभ्यनुज्ञातः ॥
समासीनमथाभ्यर्च्य मुनयस्ते समाहिताः ।
प्रपच्छुः पुराणज्ञं नैमिषारण्यवासिनः ॥
कथितं भारताख्यानं पुराणञ्च पुरा त्वया ।
तेन नः प्रतिभाषितं सा वाक् सत्यवत्कौतुकः ॥
सर्वागमपरार्थज्ञः सत्यधर्मपरायणः ।
द्विजपूजारतो नित्यं येन दृष्टा महर्षयः ॥
भारताख्यानसदृशं पुराणाद् यद्विशिष्यते ।
तन्नो ब्रूहि वै जन्म कार्त्तिकेयस्य धीमतः ॥

End. ये महीनामृताः सर्वे ब्रह्मण्यो महात्मनः ।
सुवेषमप्रतिमानमो——————बभूव भूरतिमरा सुदुर्मना ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां कुमारिकाखण्डे महाद्-आराधनीये इन्द्रागमनं समाप्तं । समाप्तोऽयं कुमारिकाखण्डो ग्रन्थः ।

विषयः । अथ १ मे अध्याये, कार्त्तिकेयोद्भवप्रश्नः । २ ये, सनुमनविका । ३ ये, नैमिषारण्य-निवासनं । ४ थे, मखस्य प्राजापत्याभिषेकः । ५ मे, दक्षीत्पत्तिः । ६ ठे, मखस्य शिरश्छेदनवर्णनं । ७ मे, कथाप्रसङ्गवर्णनं । ८ मे, देवैः ब्रह्मद्वारविवरणं । ९ मे, तपसोऽभिवर्णनं । १० मे, इन्द्र-

ध्यानवर्णनं । ११ शे, उमातपआख्यानवर्णनं । १२ शे, पार्वत्या ब्राह्मणोपाख्यानं । १३ शे, उमापरिणयनं । १४ शे वर्णाश्रमविचारवर्णनः । १५ शे, शिवस्य वरप्रदानं । १६ शे, ब्रह्मणा शिवपूजोपाख्यानविधिः । १७ शे, उमापरिणयमाधवविवरणं । १८शे, रावणवधविवरणं । १९ शे, शिवस्य विवाहविधेर्वैद्यनि- वर्णनं । २०शे, नन्दिगणप्रवेशः । २१ शे, नन्दिना महादेवस्तुतिः । २२शे, उपवेशनोपवेशनवर्णनं । २३शे, नन्दीश्वराभिषेकार्थं महादेवेन इन्द्रादिदेवताज्ञानं । २४शे, नन्दीश्वराभिषेकस्तुतिवर्णनं । २५ शे, नन्दीश्वरविवाहकथनं । २६ शे, माता मेनका कथिता पतिनिन्दां श्रुत्वा दुःखिता पार्वती शिवसमीपमागत्य सर्वमाविष्कार इत्यादिविवरणं । २७शे, शिवाय गौ-[illegible]वर्णनं । २८ शे, शिवपूजाविधिः । २९ शे. कुबेरस्य पूजावरप्रदानं । ३० शे, ताराकथोपाख्यानं । ३१शे, दधीच्युपाख्यानं । ३२ शे, दक्षयज्ञविनाशवर्णनं । ३३ शे, दक्षोपनिषद्वर्णनं । ३४शे, उपमन्युवरप्र- दानं । ३५शे, कुबेरवरप्रदानं । ३६शे, शिवस्तवः । ३७शे, नरकयन्त्रणाकीर्त्तनं, नरकभीतिवर्णनञ्च । ३८शे, मायाकीलनरकवर्णनं । ३९शे, कालसूत्रनरकवर्णनं । ४०, कुम्भीपाकनरकवर्णनं । ४१, असिपत्रवनाख्यनरकवर्णनं । ४२, वैतरणीनरकवर्णनं । ४३, तमोमयनरकवर्णनं । ४४, पद्माख्य- नरकवर्णनं । ४५, महापद्माख्यनरकवर्णनं, रौरवनरकवर्णनञ्च । ४६, महारौरवनरकवर्णनं । ४७, तमोनामनरकवर्णनं । ४८, महातमोनामनरकवर्णनं । ४९, यमलोककथनं । ५०, संसारस्व- रूपवर्णनं । ५१, कुबेरोपाख्यानं । ५२, नरकाभावोपायवर्णनं । ५३, दुर्वासस्तपोवर्णनं । ५४, ब्रह्मणा कथनं । ५५, मृत्युञ्जयकथनं । ५६, दुर्वासोवरप्रदानं । ५७, कामधेनूपाख्यानं । ५८, ब्रह्मदत्तस्य राज्ञो कथनं । ५९, कौशिकीमाहात्म्यवर्णनं । ६०, कौशिक्या विन्ध्यगिरिगमनकथनं । ६१, देवीस्तोत्रवर्णनं । ६२, शुम्भदैत्यवधवर्णनं । ६३, चतुरविधवधवर्णनं । ६४, चतुरोत्सववर्णनं । ६५, ६६, देवा कौशिका सह चतुरार्णां युद्धकथनं । ६७, कौशिक्यभिषेचनं । ६८, कौशिकी- देवकथा या देवता देवेषु नगरेषु च देवा मनोरमम् इत्यादिकथनं । ६९, पार्वत्या सह शरभ- सम्वादकथनं । ७०, ७१, नारसिंहेन हिरण्यकशिपुवधकथनं । ७२, प्रह्लादस्तुतिवर्णनं । ७३, प्रह्लादोपाख्यानविवरणं । ७४, ब्रह्मवरप्रदानं । ७५, हिरण्याक्षस्य वसुन्धराहरणकथनं । ७६, हिर- ण्याक्षस्य वधावतारकथनं । ७७, चतुरवतारवर्णनं । ७८—१०६, भस्मासुरवधावधि चतु- र्युगसामाख्यानवर्णनं देवासुरयुद्धवर्णनं । १०७, महोत्सववर्णनं । १०८, महाप्रस्थानकथनं । १०९, महादेवस्य कुबेरगमनकथनं । ११०, दानफलविवरणं । १११ एकादश्यादिव्रतफल- कथनं । ११२, तीर्थस्य सर्वविवरणं । ११३, चन्द्रमावर्णनं । ११४, चन्द्रमसो मोक्षकथो- पाख्यानं । ११५, विष्णुना चन्द्रेऽप्यनुमते चतुरैः सह देवानां युद्धं । ११६, ११७, भानुमन्त्रप्रादु- र्भावः । ११८, प्रजापतिवर्णनादः । ११९-१२०-१२१, भानुप्रादुर्भावे श्रीकैलासवर्णनं । १२२, वैदिकविधानवर्णनं । १२३, परिचर्यानिर्देशः । १२४, महादेवावतारमुराणवरप्रतिवर्णनं । १२५, मन्त्रावतारिकावर्णनं । १२६, १२७, १२८, महायज्ञविधानकथनं । १२९—१४८ अर्धनारीश्वरविव- रणावधि भवानीशङ्करविवाहमाहात्म्यं भस्माङ्कुरस्वरूपकथनं । १४९,१५०,

१५१, पार्वत्या पुष्पैर्मार्गोत्सवतोः परिमलग्रहणार्थं । १५२, धूर्जटिनो यज्ञोपवीतिकथनं । १५३, मधाद्देवकस्य विधात्रीलक्षणकथनं । १५४, भक्तजनः कथं भित्तिगमनं इति पार्वतीप्रश्ने निवेदनं । १५५, अमनुष्यत्वस्य कथं प्रमाणवार्तिकं इति पार्वतीप्रश्न निवेदनं । १५६. कुलभ्यासादिना विवक्षापत्रकलक्षणं । १५७,१५८, १५९, पुष्पादनफलं । १६०, भैरवोद्भवकथनं । १६१, विनायकोत्पत्तिः । १६२, स्कन्दोत्पत्तिः । १६३, स्कन्ददर्शनार्थं देवादीनामागमनकथनं । १६४, स्कन्दविनाशार्थं दृष्टेन सात्त्विकदेवरूपं । १६५, स्कन्देन सह इन्द्रस्य युद्धकथनं । १६६.१६७, स्कन्दस्य देवसेनापतित्वविवरणं । १६८, स्कन्दाभिषेककथनं । १६९, स्कन्दाभिषेकस्तोत्रैः । १७०, १७१, १७२, १७३, तारकासुरवधविवरणं । १७४, स्कन्दं प्रति दक्षवाक्यं । १७५, मणिपासुरवध-विवरणं । १७६, मधेश्वरलोमश्रितं । १७७, मधेश्वरस्तुतिः । १७८, बीजापुरं येनका नेत्रमामकानां यमदूतानां मधुकबंध प्रत्याख्यानं । १७९, कालकूटादयनलक्षणानां । १८०, १८१, बलयश्रीवल-णार्थं । १८२, देवायतनोद्देशः । १८३, भद्रेश्वराख्यानं । १८४, देवदारुवने सह देवतागमनाख्या-वर्णनं । १८५, वायतनवर्णनं । १८६, मधवरदानं । १८७, त्रिपुरवर्णनं । १८८,—१९४, पञ्च-मीत्यधिकमताध्यायात् पञ्चनवत्यधिकमताध्यायपर्यन्तं त्रिपुरवधलक्षणानां । १९५, कौशपवर्णनं । १९७, मौञ्जपञ्चीवर्णनं । १९८, १९९, प्रह्लादयुद्धं । २००, प्रह्लादविजयः । २०१, त्रिमयन्-सत्यापवं । २०२, त्रिदिवाक्यं । २०३, २०४, त्रिदिवपञ्चेदलक्षणानां । २०५, सेतोत्पत्तिः । २०६, पञ्चवेदलक्षणानामवयवफलं । २०७, २०८, नारायणेन सह प्रह्लादयुद्धोद्योगः । २०९, नृसिंहाद-वलक्षणानां । २१०, नारायणेन नृसिंहविवर्णनं । २११. प्रह्लादानन्दगमः । २१२, परमदैवतवर्णनं । २१३, दानवैः सह देवानां युद्धलक्षणानां । २१४, प्रह्लादेनपराजयं । २१५, चतुरश्चत्वारोत्पत्तिविव-रणं । २१६, प्रह्लादनारायणयुद्धे दृष्टान्तमलक्षणानां ॥

No. 2054. यतीन्द्रमतदीपिका । Substance, country-made paper, 13 × 5½ inches. Folia, 25. Lines, 11 on a page. Extent, 937 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1894, Sk. 1759. Place of deposit, Calcutta, Governmen of India; also another copy at Berhampur, Bábu Rámadása Sena. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yatindramata-dípiká. A summary of the dualistic form of the Vedánta doctrine. By S'rínivásadása, son of Govinda Ácházrya. The work is divided into 10 chapters, and treats of (1) Perception; (2) Inference; (3) Testimony; (4) Nature; (5) Time; (6) Eternal attributes; (7) Intellect; (8) Created beings; (9) God; and (10) Immateriality.

Beginning. श्रीवेङ्कटेशं करिशैलनाथं श्रीदेवराजं घटिकाद्रिसिंहम् ।
कृष्णेन सार्द्धं यतिराजमीडे स्वप्ने च दृष्टान् मम देशिकेन्द्रान् ॥ १ ॥
यतीश्वरं प्रणम्याहं वेदान्तार्य्यं महागुरुं ।
करोमि बालबोधार्थं यतीन्द्रमतदीपिकां ॥ २ ॥

श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं तद्विषयप्रपत्तिरेव प्रयत्नः स एव उपायः । ब्रह्मादेरपि तत्त्वम् स एव प्राप्य इति वेदान्तवाक्यैः प्रतिपादयतां व्यास-बोधायन-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मनन्दि-द्रविडाचार्य्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-यतिवरप्रभृतीनां मतानुसारेण बाल-बोधार्थं वेदान्तानुसारिणी यतिपतिमतदीपिकाख्या शारीरकपरिभाषा मया संक्षेपतः श्री-मानवा यथामति संक्षेपेण प्रकाश्यते ।

End. एवमनन्तवेदान्तानां चिदचिद्विशिष्टाद्वैतमेकमेव ब्रह्मेति तात्पर्य्यं यत एव चिदचिद्विशिष्टं ब्रह्मैकमेवेति मत्वा भगवान् बादरायणः सूत्राणि ब्रह्मजिज्ञासेत्युपक्रम्य तमेव प्रकारं निरूपितवान् अतः चिदचिद्विशिष्टो ब्रह्मशब्दवाच्यो विष्णुः परवासुदेवो नारायण एवैकं तत्त्वमिति विशिष्टाद्वैतवादिनां दर्शनमिति सिद्धं ॥

इति विविधविचित्रं नाममेव प्रकाशं यतिवरवरदार्य्यप्रेमभावाय भाव ।
यतिपतिमतदीपं वेदवेदान्तसारं प्र भजति मतिमान् यः स भवेदेकधन्यः ॥

Colophon. इति श्रीवाधूलकुलतिलकश्रीमन्महाचार्य्यस्य प्रथमदासेन श्रीमद्वेङ्कटविरि-नाथपदकमलसेवापरायणश्यामितिलक(?)श्रीपूर्णदीक्षितसूनुना श्रीनिवासदासेन विर-चितायां यतीन्द्रमतदीपिकायामद्रव्यपरिच्छेदो नाम दशमोऽवतारः ॥

विषयः । श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं इति प्रतिपादयतां व्यास-बोधाय-न-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मनन्दि-द्रविडाचार्य्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-यतिवरप्रभृतीनां मता-नुसारेण बालबोधार्थं संक्षेपतो दशभिः परिच्छेदैर्वेदान्ततात्पर्य्यकथनं । तत्र १—मे परि-च्छेदे, प्रत्यक्षनिरूपणं । २-ये, अनुमाननिरूपणं । ३-ये, शब्दनिरूपणं । ४-र्थे प्रकृतिनिरूपणं । ५-मे, कालनिरूपणं । ६ष्ठे नित्यविभूतिनिरूपणं । ७-मे, बुद्धिनिरूपणं । ८-मे, जीवनिरूपणं । ९-मे-ईश्वरनिरूपणं । १०-मे, अद्रव्यनिरूपणं ॥

No. 2055. दीपप्रकाशः । Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 42. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,036 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1785. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dípa-prákáśa. On dedication of lighted lamps to the goddess Rájarájeśvarí according to Tántric rules. By Premanidhi Sarmá.

Beginning. चञ्चाधाचञ्जोकरञ्चकरं सुन्दरतरी
चरीभूतोऽ.तिमधुमनचाम्भमणी ।
करी मञ्जीमञ्जचञ्जमनतीभूतविचचा-
दरीदाक्ष्यंचासिच जयति दीपाक्षचरिः ॥ १ ॥

End. यञ्जोपोतमनी चमी भूकमती माना विद्योमापति-
मोमप्रेमनिभीति पञ्चकुरुभूः कुर्याचञ्चो ञ्चमभूः ।
सूपाञ्च्यं तमवीर्यंजामजनदं भूमञ्चमेवकभू-
हञ्चामन्दनमेऽमुना विचशता दीपप्रकाशः कृतः ॥

Colophon. इति श्रीप्रेमनिधिशर्मनिर्मितो दीपप्रकाशः सम्पूर्णतामगमत् ॥

विषयः । मन्वोक्तविधमेन श्रीरामरामेश्वरोरेष्मकदीपदानविधिकीर्त्तनं ॥

No. 2056. शब्दप्रकाशः वा दीपप्रकाशटिप्पनम् । Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 120. Lines, 10 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'abdaprakáśa alias **Dípaprakáśa-ṭippana.** A commentary on the work noticed under the last preceding No. by the author himself.

Beginning. प्रथमेऽहदेवं शिवादेरपीहञ्ञद् रामरत्नेश्वराख्यं रमेशं ।
सदीपप्रकाशस्थितशब्दप्रकाशं तनोमि चाज्ञानुरोधात् ॥ १ ॥

अथ नानानमयपञ्चाशोपनतद्यञ्चादिकरवर्णप्रपारेचारेच श्रीरामरामेश्वरोपासकजनेषी-भूरीोपकाराविहारा श्रीशिवदेवोपाञ्चामप्रसादमाकाङ्क्षमाणो दीपप्रकाशनामानं शास्त्रदीप-प्रकाशकनामधेयं निबद्धिकीषन्परामृष्टं सकलीकृतवानेोऽनयश्चोकसमुदायकं यच्च विकीर्षुं कामाश्रितमञ्चयन्पूर्वपक्षिण्नामधें संदेहस्य दीर्घप्रवलता सहाजकतया सरह-स्यापिकतरं प्रसादजनमचिंत्य दीपप्रकाशनिर्माणे दीपाञ्चकतयेच सरचशोपिचजन्मं यथा च तथा सरहस्यकारायाप्रं सडपं कृत्वा विवक्षितार्थे नियमाति । यथाचेत्यादि ।

End. यदि चि चनरस्ता दिशि मुनिषेधविषे मा + मेतिषविवर्णमर्दमा-मपि.यति. श्रीमहेचमदेवसदीपकपामाननुमितनिश्चामनसाहिनीमापूर्वं कापा निवद्धोन वर्णु तार्थः । तथा च जमकृतानं निशं हनिवानं निशं निवाचधानच निश पञ्चकर्णदनं दीप-

प्रकाशः दीपस्य पूर्वोपदिष्टस्य प्रकाशः शब्दस्य दीपप्रकाशनाम्ना ग्रन्थस्य यथोऽनुचितो बुद्धिपूर्वकं
न मतकाव्यान इत्यर्थः ।

इत्थं शब्दप्रकाशस्य टेकचन्द्रा रामरामांकरस्य
श्रीरामसीतापदद्वन्द्वगुणलिखिरसनाथके मानसार्थे ।
शब्दार्थाभ्यां प्रपूर्णः परपरविदिराम्बुज मामापदोऽथे
सूक्तं सूक्ष्मं यथाद्दरकमिव परं नास्ति संक्षेपमात्रं ॥ १ ॥
यथाभिः सकलः प्रधान उदितो रत्नाकरं व्याप्तो
सूक्तं भक्तिनतरिसीत्वभिधिते यत्रोऽपिकं दर्शितं ।
तस्मं क्षेपद्विमतोपयत्रके दीपप्रकाशे विना
कृता शब्दगतिः प्रकाशितलतरार्थी चाप्यतं निर्मिता ॥ २ ॥
मालायार्थं मृता यथासान्तुहितादितो यन्यात् ।
दीपप्रकाशकर्तुर्गौरावार्थं किमयकिं ॥ ३ ॥
दीपप्रकाशे हि गतोऽस्ति यत्र शब्दप्रकाशेऽपि गतोऽस्तु तत्र ।
शब्दप्रकाशेन विना न गन्ता दीपप्रकाशे भविता प्रवेशः ॥ ४ ॥
यशोधोतनसी सती गुणवती माता पितामापति-
र्नाम प्रेमनिधीति यस्य कुलभूः कृष्णाख्या अग्रभूः ।
रूपः श्रीं कमलोद्भवाख्यपदं भूषयस्त्वेव्रभू-
इत्यानन्दवशेऽनुना निगदता शब्दप्रकाशः कृतः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीतनुप्रेमनिधिनिवशवेमिश्रिकितदीपप्रकाशटिप्पनसूनुशब्दप्रकाशः समाप्तः
सम्पूर्णं ॥

विषयः । सटीकदीपप्रकाशविकृतशब्दानां प्रकटीकरणं ।

No. 2057. योगशास्त्रं । Substance, country-made paper, 11¾ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 126 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; also another copy at Murshidábad, Jápharaganj, Gopáladása Mahanta. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yoga-śástra. A brief exposition of the Yoga aphorisms of Patañjali. The codex is defective, and the name of the author of the work cannot be made out.

Beginning. (पाठपदं नास्ति)। चित्तौत्पादपादस्य अविद्यादुन (?) संशय-प्रमादालस्याविरति-भ्रान्तिदर्शनालब्धभूमिकत्वानवस्थितत्वानि ।

End. कैवल्यं स्वरूपप्रतिष्ठा वा चितिशक्तिरिति ।

Colophon. इति योगशास्त्रे कैवल्यपादश्चतुर्थः ॥ समाप्तः ।

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्राणामर्थविषयीभूतानां संक्षेपेण कथनं ॥

No. 2058. योगमणिप्रभा वा पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः । Substance, country-made paper, 11¾ × 4½ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent, 1,134 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yogamaṇi-prabhá. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Rámánanda Sarasvatí, pupil of Govidánanda. It follows the Pátanjala-bháshya.

Beginning. वन्दे संसारदुःखघ्नं पुराणपुरुषं हरिं ।
प्रकृत्या लीलया युक्तं योगेशं योगदायिनं ॥
पतञ्जलिं सूत्रकारं प्रणम्य व्यासं मुनिं भाष्यकारं च भक्त्या ।
भाष्यानुगां योगमणिप्रभाख्यां वृत्तिं विधास्यामि यथा मतिश्च ॥
इह खलु भगवान् पतञ्जलिः प्रेक्षावत्प्रवृत्त्यङ्गमाक्षप्रतिपाद्यं दर्शयति ॥
अथ योगानुशासनम् ॥

End. यत्नादयं प्राकृविरतः स पापहृद् गुरोरिदं ।
सूक्तं रामाख्यया दीपे सन्निधिं समर्पितं ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यगोविन्दानन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य-श्रीरामानन्दसरस्वतीकृतौ पातञ्जलसूत्रवृत्तौ योगमणिप्रभाख्यायां कैवल्यपादश्चतुर्थः समाप्तः ॥

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रस्य भाष्यानुगतव्याख्यानं ॥

No. 2059. पथ्यापथ्यविबोधकः । Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 118. Lines, 8—10 on a page. Extent, 3,729 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1767. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Pathyápathya-vibodhaka. On diet and regimen. By Keyadeva Paṇḍit, a Vadya by caste.

Beginning. नत्वेशं विश्वरूपं त्रिभुवनशरणं सर्वलोकैकवेद्यं

सर्वं यः स्वेच्छया सृजति यथा विश्वमेतन्निजात्मा ।

यस्य ध्यानप्रसादात् प्रभवति पुरुषः सर्वकार्येषु सिद्धिं

कर्तुं तं देवमाद्यं स्फुटतरमखिलाधारं नमेयं ॥ १ ॥

आरोग्यार्थपथ्यविबोधनिरतः श्रीपद्मनाभोऽभव-

द्वैद्यानां निखिलाङ्गशास्त्रनिपुणः सदाचारपरायणः ।

तत्पुत्रो गुणभूषितः समभवत् श्रीमाधवाख्यो भिषक्

येन प्राकृतो महेश्वरपदतोऽस्मै सर्वविद्यापदः ॥ २ ॥

तत्सुतः केशवदेवोऽपि वैद्यशास्त्रविशारदः ।

अचिरेणाकरोत् येन ग्रन्थोऽयं नाम सादरं ॥

बालरोगातुराणां प्रबोधाय रसादिषु ।

पथ्यार्थं क्रियते तेन पथ्यापथ्यविबोधकः ॥ ३ ॥

End. पोषकः कान्तिवर्णं पुष्टिवृद्धिबलप्रदः स्मृतः ।

Colophon. इति श्रीवैद्यकेशवदेवपण्डितविरचिते पथ्यापथ्यविबोधके मिश्रवर्गोऽध्यायः सम्पूर्णोऽयं ॥

विषयः । पथ्यापथ्यविवेचनं ॥

No. 2060. न्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 13¼ × 6¼ inches. Folia, 37. Lines, 13—14—15—18 on a page. Extent, 2,358 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Nyáya-kusumáñjali-prakaraṇa. A polemical disquisition on the existence of God, refuting all atheistical doctrines. By Udayana Áchárya. The work comprises a metrical portion, and a prose paraphrase. The former has been published with a translation into English by Professar E. B. Cowell. The latter is scarce. The codex under notice contains both the parts.

Beginning. सत्पक्षप्रसरः सतां परिमलप्रोद्बोधबद्धोत्सवो

विम्लानो न विमर्देऽप्यमृतरससम्बन्धमाधीयताम् ।

इंगलेन निवेशितः षट्सुत्रे भवनानां सम-
येतो से रत्नमणिमुग्धकः व्यापव्यवहारि ॥
सर्वं पवर्गं येषां संमानयन्ति मनीषिणः ।
यदुपाश्रितपादस्य परमात्मा निरुप्यते ॥

End. इत्येव श्रीनिकुञ्जनाथविरचितमश्री-
वेदान्तवेदरथि च इक्षितनामको हरो ।
मो वा ततः क्षितरेवमुरारीवत्सु
श्रीमोऽमलेन पदधीश्वरपंचेन ॥

Colophon. इत्याचार्यश्रीमट्टुरन्दविरचितव्यामकुञ्जनाथविश्वरचितं समाप्तं ।

विषयः । इंवरे विप्रतिपत्तानां चार्वाक-मीमांसक-बौद्ध-दिगम्बर-शाक्तानां मतं श्रीम-ट्टुरन्दाचार्येण सद्य-पद्यात्मककाव्येन प्रबन्धेन निराकृतं ।

No. 2061. यजुर्वल्लभः । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 81. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,065 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1811. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Yajurvallabha. This is a part of the 'Áhnika-paddhati,' a comprehensive work on the duties of householders. By Viṭṭhala Díkshita. The part under notice comprises three chapters, and treats of, 1st, daily religious duties, 2nd, the sacraments, (*sañskáras*) 3rd, Ádhána or domestic fire worship. All those have been treated according to the rules of the Yajur Veda.

Beginning. योगिनो यं प्रपश्यन्ति हृदाकाशे सनातनं ।
+ + + + + + वन्दे देवकीनन्दनं हरिं ॥
यजुषां यस्तत्समारम्भं प्रथमं ततः ।
संस्कारदीनावश्यं विधिः क्रियते मुदे ॥

End. ततो ब्राह्मणभोजनं संकल्पयेत् । इत्याधानपद्धतिः समाप्ता ॥

Colophon. इति श्रीविट्ठलदीक्षितविरचितायामाह्निकपद्धतौ यजुर्वल्लभाख्यायां व्याख्यायां आधानं नाम तृतीयः खण्डः समाप्तः ॥ ३ ॥

विषयः । अथ अध्यायत्रयं वर्त्तते तत्र प्रथमे यजुर्वेदाह्निककर्मप्रयोगः । द्वितीये यजुर्वेदसंस्कारप्रयोगः । तृतीये यजुर्वेदाधानप्रयोगः ॥

No. 2062 **हौत्रिकपद्धतिः, यजुर्वेदीया ।** Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches. Folia, 38. Lines, 8 no a page. Extent, 592 ślokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Hautrika-paddhati. A guide-book for the performance of the Hautrika or fire sacrifices according to the Yajur Veda. Anonymous.

Beginning. हौत्रं करिष्यन् संवत्सरं प्रतिमासमथवान्वहं ।

End. कार्य्यो वा नहुषांश नहुषांश ॥

Colophon. इति यजुर्वेदिके हौत्रिके पद्धतेः प्रथमः ॥

विषयः । यजुर्वेदोक्तहौत्रिककर्म्मप्रयोगं ।

No. 2063. **देवीमाहात्म्य-टीका ।** Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 7 on a page. Extent, 2,598 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Devímáhátmya-tíká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By S'aṅkara S'armá.

Beginning. श्रीदुर्गायाः पदं नत्वा श्रीमच्छङ्करशर्म्मणा ।

देवीमाहात्म्यटीकेयं क्रियते विशदाक्षरा ॥

पूर्व्वं भगवद्वादरायणमुनेः शिष्यो जैमिनिर्मीमांसाकृन्निर्भरं तद्विषये सन्दिग्धमना मार्कण्डेयं महामुनिमासाद्य शिष्यभावमापन्नो दुर्गीशिवनामिष्टवद्न् । — — — — — — — — — — पप्रच्छ अथ;—मार्कण्डेय उवाचेत्यादि ।

End. सा याचितं विना भक्तिर्नित्यं पुरुषार्थिनः मनःसिद्धिं ददातीति सम्यगाराधयेत् ॥

Colophon. इति देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणोक्तदेवीमाहात्म्यव्याख्यानं ।

No. 2064. अमरकोषमाला । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 250. Lines, 6 on a page. Extent, 5,906 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagolá, Post Dighápati, Zilá Rájasáhí, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Amarakosha-málá. A paraphrase of the 'Námaliṅgá nuśásana' of Amara Siñha. Author's name not made out. The work has been written in accordance with the rules of the Kalápa-vyákaraṇa.

Beginning. अनादिनिधनानन्तमजितं परमव्यय + + हृदं विरौर्ति ।

विदग्धवैयाकरणमूढानां हिताय कुर्वेऽमरकोषमालां ॥

उपाधा यतः सन्ति विद्वांसः पाणिनीयैर्द्दृढा ।

तथापि मादृशां जनः कथं कालापतत्त्वे ॥

अथ अमरकोषे निजाधारविशेषलिङ्गबोधविधिप्रतिपादनार्थेन अमीषां देवतावाचः शेषशोषदेवेन सतां दृष्टयति अशेषतादि । ये धीराः स विज्ञाः येषां अवतिष्ठितिरित्ति शेषः । इत्यादि ।

Colophon. समाप्तश्चामरकोषमालायां नाम ।

विषयः । अमरकोषमालाख्यं ।

No. 2065. दत्तकविवेकः । Substance, country-made paper, 18 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagolá, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dattaka-viveka. A summary of the laws relating to adoption. By Súlapáṇi. It is one of several treatises the author wrote under the generic name of *Viveka*. He lived in the middle of the 12th century, and was a judge in the court of Lakshmaṇa Sena, of Bengal.

Beginning. अथ दत्तकविवेकः । तत्र याज्ञवल्क्यः ।

दद्यान्माता पिता वा यं स पुत्रो दत्तको भवेत् ॥

मनुः । माता पिता वा दद्यातां यमद्भिः पुत्रमापदि ।

सदृशं प्रीतिसंयुक्तं स पुत्रो दत्रिमः सुतः ॥

प्रीतिसंयुक्तमित्यनेन यतोऽधिकपुत्रवद्भ्यां पुत्रानुमत्यैव मातापिता । इत्यादि ।

End. संक्षेपात् कुलाचारं सर्वेषां भवतु ध्रुव ।
तव स्नेहात्तु कथितं तात् सर्वेषां युधिष्ठिर ॥

Colophon. इति मूलचारविज्ञानतन्त्रविवेकः समाप्तः ।

विषयः । द्वादशपुष्पवर्णसंख्यानाद्विकारादिनिरूपणं ।

No. 2066. छन्दोमञ्जरीटीका । Substance, foolscap-paper, 16 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 446 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, new. Prose. Correct.

Chhando-manjarí-ṭíká. A commentary on the *Chhando-manjarí*, an elementary treatise on versification. By Dátaráma.

Beginning. नत्वा वाणीश्वरीपदं चतुर्वर्गफलप्रदं ।
छन्दोमञ्जरीटीका दातारामेण तन्यते ॥
यद्यपि बहवः सन्ति टीकाः व्याख्याताः पूर्वसूरिभिः ।
तथापि बालबोधाय यथाव्याख्यायतेऽधुना ॥

ग्रन्थकारोऽयं ग्रन्थस्य निर्विघ्नपरिसमाप्तिकामनया शिष्टाचारपरम्पराप्राप्तमिष्टदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं वस्तुनिर्देशञ्च करोति । सर्वे श्लोका यथाक्रमं व्याख्यायन्ते तत्र प्रथमं । वाणीं नत्वा वस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखमित्यतः ।
छन्दसां मञ्जरीयं परिकल्प्य यथामतिः ।
गङ्गादासकवीन्द्रेण सुधियः षड्भिर्निर्मिता ॥

इत्यादि ।

End. भाराक्रान्तेति । हरिः पीतवस्त्रो भवति भवतु तुष्टाये तिः । विष्णुः, सुरं सर्वं विलोक्य दृष्ट्वा जनकसुताकुलावरणीयं ———

Colophon. परिसमाप्तिवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । गङ्गादासकृतछन्दोमञ्जर्या व्याख्यानम् ।

No. 2067. शाक्तक्रमः । Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 105. Lines, 5 on a page. Extent, 1,508 ślokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Láṭora, Zilá Rájasáhí, Kumár Yogendranátha Ráya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ákta-krama. A summary of Tántric rituals. By Purṇánanda Paramahañsa. The work is divided into 7 chapters, and treats of all

the leading rites and ceremonies which the followers of the S'ákta sect of the Tråntrics are required to perform.

CONTENTS: I. Proper place for Ekalinga. The Kúrmachakra diagram. Corpses, their varieties. Internal worship. Offering of water to the manes. Offering of Arghyas. Rosaries. The great internal worship. The great yajna.

II. Classification of worshippers. *Divya* or Celestial class. *Vira* or heroic class. *Pashu* or animal class. Listening, contemplation, &c. Means of knowing one's self. True knowledge. Conduct of the class called *Chína* or Chinese. Duties of Kaulas. Rules regarding the five M.'s S'akti defined. Routine of Kaulas. Duties on particular occasions.

III. Worship of virgins of different ages. Sacrifice of she-jackals. Worship of Kula. Recounting of rosaries. Sanctification of rosaries. Drinking for pleasure prohibited. Worship without spirituous drinks condemned.

IV. Purification of articles of worship. Identity of one's self Articles of worship derived from bastards, &c.

V. The rite of Vijayá. Hermitage. Worship of shoes. Form of Kámakalá. Secret worship. Purificatory rites. Rites on cremation grounds. Rite called Níla.

VI. Rites for becoming Víra. Worship of S'akti. Praise of nonduality.

VII. Diabolical rites for causing stupefaction, subjugation, &c. &c.

Beginning. कदा श्रीपरदेवताङ्घ्रियुगलं सामरसं कामदं
पूर्णानन्दघनिर्वाणमिति चिन्मयोपमानुगारवतात् ।
श्रीदीक्षागुरुपादपङ्कजयुगध्यानाद्यो चिन्मयो
देवानामपि नायकाय विद्युन्मालोद्भवंददे ॥
एकदा कैलासशिखरे गतः शिवदि शिवंवै ।
पूर्णेन्दुमण्डलप्रख्ये मुक्तास्फटिकपर्वितं ॥
अर्धानुमोदितं मान्यं सरत्नाभरणान्वितम् ।
सन्दृष्टं स्मितमुखं कामकोमलदेहितं ॥ इत्यादि ।

End. एतत्ः देव कोलना कुलीनैः विधिवेतवे ।
मातृपूजाशतं पीत्वा कुलपूजाशतं तथा ।
तत्पूजाशतं पीत्वा वीरमार्गकलामर्च ॥

कुमारीं प्रयजेत् तत्र नानावेशधरां प्रियाम् ।
सपयाकण्ठपर्यन्त उपचारसमेव च ॥
मुकुन्दाय नमं चाना कालीरूपां कुमारिकाम् ।
पूर्णानन्देन लिखिता ग्रन्थं श्रीपतिना सह ॥
इषे कालाङ्कवेदेन्दुशाके सप्तमांशकम् ।
चित्तवृत्तानुसारेण शाक्तक्रमविधानकम् ॥

Colophon. इति श्रीपूर्णानन्दचक्रवर्त्तिविरचिते शाक्तक्रमे सप्तमोऽंशः ॥

विषयः । १मअंशे,—रजस्वलाकथनं । पूर्णाभिषेककथनं । वीरसाधकपूजादिकथ-नं । पञ्चतत्त्वविधिः । मन्त्रविधिः । पञ्चोपचारविधिः । जपविधिः । मद्यपानविधिः । मद्यपानविधिः ।

२य अंशे,—दिवादिसाधननिरूपणं । दिव्यभावलक्षणादिकथनं । वीरभावलक्षणादिकथनं । पशुभावलक्षणादिकथनं । अन्त-मध्य-निशादिभावलक्षणादिकथनं । शाक्तभावाचारकथनं । लतागृहादिनिरूपणं । वीराचारलक्षणादिकं । कौलिकलक्षणकथनं । वामाचाराचारविधिः । प्रतिनिरूपणादिकं । कुलाचारकथनं । समयाचारकथनं ।

३य अंशे,—कुमारीपूजाविधिः । लक्षणादिकथनं । तत्र वयःसंख्यया नामविशेषकथनं । दिवारात्रिदानविधिः । कुलपूजनविधिः । शक्तिजपविधिः । शक्तिप्रतिष्ठाविधिः । बालकः कुल-धर्मप्रतिबन्धः । तदादिषोडशपूजायां विच्छिन्नलक्षणं ।

४र्थ अंशे,—द्रव्यशुद्धिविधिः । पात्रस्थापननिरूपणं । कुलस्त्रीयोन्यादिपूजानिरूपणं ।

५म अंशे,—चितासाधनकथनं । शवसाधनकीर्त्तनं । पादुकापूजनविधिः । कालिकास्त-वकीर्त्तनं । मुण्डासनविधिः । पञ्चमुण्डासनविधिः । श्मशानसाधनविधिः । वीरसाधनविधिः ।

६ष्ठ अंशे,—वीरसाधनपुरश्चरणविधिः । अग्निपूजाविधिः । गुरुभक्तिप्रशंसा ।

७म अंशे,—स्वप्नसाधनादिविधिः । तत्र ग्रामकालादिनिरूपणं । तत्रैव देवीध्यानवर्णना-निरूपणं ।

No. 2068. पुराणसर्वस्वं । Substance, Palm-leaf, 40 × 2 inches. Folia, 325. Lines, 4 on a page. Extent, 8,910 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájaśáhí, Bábu Lakshmíkánta Ráya. Appearance, old. Verse. Correct.

Purána-sarvasva. A miscellany made up of extracts from the Puráṇas with comments thereon on history, geography, civil polity, various forms of worship, &c. By Goyardhana Páṭhaka. It was compiled under the auspices of a Bengali zemindar of the name of Śríśatya, who

had the title of Khan, in the year 1396 S'áka. This work is quite distinct from the one of this name noticed under No. 333 (I, 188).

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति ।)

विद्याञ्च तु यदाराध्य विद्वान् पुत्रः पुरन्दरः ।
देवकी हारलीलाय यथा विपुलदक्षिणः ॥
ब्रह्मवादी पराशान्तः प्रभुर्निर्बुधि कुर्वतः ।
वाचस्पतिर्वाग्विशेषस्य यथाभाव सभापतिः ॥ इत्यादि ।

End. एतत् पुण्यं समाप्तं जगदभिहितं कारितं यत्कृतेन-
द्रान्तैर्नानाविधानैरनुदिनमधिकं पण्डितान् पूजयित्वा ।
सर्वेषां पुराणं परमसुखकरं भूषणं भूतलेऽस्मिन्
वाचस्पत्यैकवाक्याद्गगनगजमुख्यभूषणकृपाषकाद्वे ॥
श्रीमद्गौडकुलश्रीलश्रीपतिनिपतिप्राग्रप्रसादोदयः
पुत्रः प्राप्तमन्वर्थोऽतिपद+++श्रीमान्नाहिना ।
पश्चात् श्रीसुभराजखानपदवी लब्धा यराजस्य
श्रीवाचस्पतिरत्नकः कुलपतौ धीरो मनीषी गुणैः ॥
पुराणसर्वस्वमिदं प्रयत्नादकारि गौडवंशपाठकेन ।
मनोरथं पुण्यवतां जनानां श्रीमत्खानस्य यशः प्रथार्थं ॥

Colophon. इति पुराणसर्वस्वं समाप्तं । शुभमस्तु शकाब्दाः १६०० ॥

विषयः । विविधपुराणसारोद्धार निर्दिष्टोऽयं ग्रन्थराजः । तत्र ग्रन्थोत्पत्तिकथनं । भुवन-कोषवर्णनं । विशेषेण भूलोककीर्तनं । ज्योतिश्चक्रलग्नविशेषसंस्थानादिकथनं । तीर्थप्रकरणानि । तत्र विशेषेण गङ्गामाहात्म्यकीर्तनं । तर्पणप्रकरणं । दानप्रकरणं । व्रतप्रकरणं । जलदानप्रकरणं । श्राद्धप्रकरणं । भक्तिप्रकरणं । मृत्युप्रकरणं । वर्णाश्रमधर्मप्रकरणञ्च । प्रायश्चित्तादिप्रकरणं । वारा-णसीमाहात्म्यं । मथुरामाहात्म्यं । जगन्नाथमाहात्म्यं । सहाद्रिमयपुराणस्थानादिकथनं । भारतखण्डकथनं । रामायणखण्डकथनं । चातुर्वर्ण्यपुराणधर्मनिरूपणं । तत्र कालमानतः परिमाणकथनं । धर्मलक्षणकीर्तनं । वर्णधर्माः । ब्राह्मणमाहात्म्यं । ब्राह्मणादीनां जीविका-दिनिरूपणं । वर्णसङ्करनिरूपणं । द्रव्यविषयसंस्कारकथनं । विवाहादिविधिकथनपूर्वेण विवाहादि-लक्षणकीर्तनं । गर्भाधानादिविधिः । अन्नप्राशनविधिः । सर्वव्रतविधिः । तत्र शौचाचारादि-कथनं । पुत्रकथनं । दारानुगमनविधिः । वानप्रस्थाश्रमविधिः । अग्निहोत्रादिविधिः । वि-धर्मनिन्दनविधिः । विशेषेण प्रातःस्नानसन्ध्याविधानं । विशेषेण शिवलिङ्गादिपूजाविधि-कथनं । भक्तिप्रकरणं । गतिप्रकरणं । पापप्रकरणं । हरिहरादिस्तवकीर्तनञ्च । दुर्गापूजा-प्रकरणं । एकादश्यादिमाहात्म्यं । गीतामाहात्म्यं । विष्णुसहस्रप्रकरणं । सरस्वत्यादि-

माहात्म्यं । होमवेद्यादिविधिः । मिलनावधिविधिः । वासितविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । ब्रह्म चर्यादिविधिः । साध्वीधर्मकथनं । स्त्रीणां व्यभिचारादिकथनं । स्त्रीणां व्रतप्रकरणं । पात्रप्रक्षा- लनविधिः । पतितसंसर्गकीर्त्तनं । शौचाचारकथनं । तत्र विशेषतः आसन-शयन-यान-प्राकारादि- लक्षणकथनं । नानाविधदानमाहात्म्यकथनं । धर्मशास्त्रकथनं विस्तरेण राजनीतिकीर्त्तनं । चौर्या- दिप्रायश्चित्तकथनं । व्यवहारविधिकथनं । तत्र विस्तरेण विवादप्रणालीकथनञ्च । परीक्षा- विधिः । दण्डविधिः । सामान्यतो नीतिसारकथनं । कर्मविपाककथनं । कालनिर्णयकथनं । धनु- र्वेदकथनं । गजाश्वलक्षणादिकथनं । नरकादिस्वरूपनिर्णयः । देवपूजाविध्यादिकथनञ्च । पुष्पराग-वज्रमणि-मुक्ता-वैदूर्यादिरत्नपरीक्षणं । वैष्णवव्रतविधिः । तत्र भक्तिमहिमोपदेश- कथनादिनिरूपणं । वास्तुनिरूपणादिकं । गृहनिर्माणविधिकथनं । वास्तुपरीक्षादिविधिः । वृक्षायुर्वेदकथनं । नाट्यप्रकरणं । धनुःप्रकरणं । रागप्रकरणं । ज्योतिषप्रकरणम् । रत्नोपयोगविधिः । चिकित्साविधिः । योगिकृत्य-प्रवेशनविधिः । धान्यवपनादिविधिः । भूम्यादिमण्डलनिरूपणं । शाकुनशकुनविधिः । स्वप्नफलकथनं । उत्पातनिर्णयः । दुःस्वप्नादिकथनं । गोत्रप्रकरणं । सप्तसर- सामादिविधिः । मानोन्मानकथनं छन्दःप्रकरणं । प्रायश्चित्तप्रकरणं । नवग्रहशान्तिप्रकरणम् । संवत्सरफलनिरूपणं । दुर्गोत्सवविधिः । नक्षत्रादिनिरूपणं । पवननिरूपणं । पूजादिनिरूपणं । पञ्चमीकल्प नारायणपूजादिविधिः । कालादीनादिलक्षणकथनं । विषचिकित्सा । एकादश्यादि- व्रतविधिः । चन्द्रोपरागनिरूपणं । सूर्यग्रहनिरूपणं । भविष्यकथनं । प्रजापतिप्रकीर्त्तनञ्च ।

No. 2069. दानरत्नाकरः । Substance, Palm-leaf, 19 × 2 inches. Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,304 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1707. Place of deposit, Lálora, Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Dána-ratnákara. A summary of the laws relating to the consecration of various kinds of gifts. By Chaṇdes'vara Ṭhakkura, minister of war and peace, and son of Vires'vara, who held the same office under some king or other whose name is not given. The author says he compiled the work after performing the rite called *Túlápurusha*, on the banks of the Vágvatí river in Nepal. The work is one of seven which he compiled under the generic name of *Ratnákara*. The specific names of the others were *Kritya*, *Vyavahára*, *S'uddhi*, *Pújá*, *Viváda* and *Grihastha*, treating severally of periodical rites, Judicature, purification, worship, inheritance, and domestic duties.

Beginning. यत् पातु श्रीपदं यशोः शिवाशंपतिकीर्त्तितं ।
यत्रं स्तनवीनापतिशापतिव गीरजं ॥
पवित्राश्रोत्रगात्रीय सूर्य रत्नेशकुमारार्थे सह सं·

धर्मीकृत्यंत्रयोपचुलितिमिलक्षयैः ज्ञानवैराग्यभाजां ।
चर्यां चिन्तनरताः स्फुटमपुत सती वै गच्छद्दानदानैः
श्रीमद्गच्छेश्वरोऽयं रचयति रुचिरं दानरत्नाकरं सः ॥
श्रीगच्छेशस्तेनिभश्च। मतिमतानेन प्रयत्नाकृता
मेधाज्ञानिनशुद्धिपाकृकलिता यत्नेनु सुस्थापिता ।
यावत्तावः परितश्चंडे प्रस्तुभीषाः दयतां प्रजो
तावत् भाति धर्मःस्फुच्छलवै दृताकुलापूरयाः ॥
यत्र दानानि देवैन लोके निर्मितमोऽस्यः ।
कल्पद्रुमः पारिजातः कामधेनुः क्वचित् क्वचित् ॥
यथोऽग्रमपि यद्दानं छत्ररत्नाकरे पुनः ।
माघादिकृत्यदानं तौरत्नाभदुद्दीरितं ॥
दानविधि+ +दानस्वरूपस्य निरूपणं ।
देयादेय+ रदोऽस्य पात्राणां कथनं ततः ॥
महादानानि सर्वाणि तौलपुरुषमन्तरं ।
धान्यादि मेरुदानानि मृद्धेन्वादिकानि च ॥
ततो बहुविधो दानं ततो पंचमहीधरं ।
उपदान्यादिकौ तद्दानं भूमिहुताशयोः ॥ इत्यादि ।

End.

नायको विनायकः स्वराड् कुबेरः ।
यत्र या दिव्यताः काश्चापि कथयामि वै ॥
यद्दानं सघुतं तत्र देवी तत्र प्रतिष्ठयेत् ।
नायकं नायकं कुर्याद् दानाद्यां तत्स्थितं ॥
यः पूर्णं रामयविक्रमं रघुवीर-
श्रीकृतशासनदृष्टिविजितीत् विविधम् ।
दीर्घाङ्गनिःश्वसितमूलरितामरश्री-
दाक्षे यथं विजितशासनकल्पतरिः ॥
मग्ना येष्वमपार्श्वे वसुमती येनोद्धृता लीलया
विश्वज्ञानविवेकिभिः विनिभुता सर्वैः समाराधिता ।
इत्थः कर्मठकोविदोऽर्थिनिचये यच्छेश्वरेश्वरे-
शेषांशाभ्युदयाय देव विविधः श्रीदानरत्नाकरः ॥
श्रीमन्मदामयवारगुविपूजाविधादिषु मया स्वरूपे ।
रत्नाकरा सर्वसुधी निवहाः कलाकुलापूरणेन यत्र ॥

एतद्वस्तुबन्धैः सखिभिः सावयवै
रपि प्रथयते पाण्डतीषिप्सितौ ।
यदिह दुरितप्रवृत्तिरुचेरा सर्वतानिं
विधिरविषयप्रचारयुक्तदानदानः ॥

Colophon. इति श्रीमन्महाराजाधिराजनिःशङ्कशङ्करश्रीमद्बल्लालसेनदेवपादानुध्यातनिःशङ्क-शङ्करगौडेश्वरविरचितो दानसागरः समाप्तः । शकाब्दाः १७०० ।

विषयः । दानविधिनिरूपणं । दानफलकीर्तनं । देयादेयनिरूपणं । पात्रविवेचनं । अपात्राणि । द्रव्यकालादिकथनं । मण्डपादिनिर्माणविधिः । अथ षोडशमहादानादिपरिभाषा-कथनं । तिलधेनुप्रधानविधिः । एवं ब्रह्माण्डदानं । कल्पपादपदानं । गोसहस्रदानं । कामधेनुदानं । हिरण्याश्वरथदानं । पञ्चलाङ्गलदानं । धरणीदानं । विश्वचक्रदानं । कल्पलता-दानं । सप्तसागरदानं । रत्नधेनुदानं । महाभूतघटदानं । पञ्चपुत्रोत्थितकन्यादानं । हिरण्य-धेनुमेरुपर्वतदानं । तिलद्रोणपर्वतदानं । धान्यदानं । लवणपर्वतदानं । गुडपर्वतदानं । सुवर्ण-पर्वतदानं । तिलपर्वतदानं । घृतपर्वतदानं । रत्नपर्वतदानं । रजतपर्वतदानं । शर्करापर्वत-दानं । गुडधेनुतिलधेन्वादिदानं । उभयतोमुखीदानं । वस्त्रयमदानं । शय्यादिसमदानं । भूमिदानं । स्वर्णदानं । विद्यादानं । अथ तिलधेनुविधिः । विद्याधारदत्तकन्याविधिः । यवद्रव्य-विधिः । महीनिर्माणविधिः । चीनरत्नपरिमुक्तामणिदैवेन महाभाग्योपचयकथनं । वेदनीयदानि-र्माणविधिः । आद्यंतारोपणविधिः । होमविधिः । पाठक्रमविधिकथनं । पारीयदानविधिः । अश्वदानविधिः । हिरण्यस्थापनविधिः । कन्यादानविधिः । अन्नदानविधिः । जलदानविधिः । वस्तुदानविधिः । निधिदानविधिः । गजदानविधिः । अनुष्ठेयदानविधिः । जलाशयदान-विधिः । आरामदानविधिः । देवमठदानविधिः । वापीकूपतडागादिविधिः । दण्डादिप्रतिष्ठा-विधिः । आत्मदानविधिः । प्रतिग्रहदानविधानं ।

No. 2070. आशौचदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 406 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyár, Post Siṇḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-dípiká. An epitome of the rules regarding personal impurity resulting from birth, or death, or other causes. By Viśveśvara Bhaṭṭáchárya.

Beginning. विलोक्य सर्वशास्त्राणि विचार्य मतमुत्तमम् ।
विश्वेश्वरेण क्रियते शिवदेवाशौचदीपिका ॥

तत्र मनुः । शुध्येद्विप्रो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः ॥ इत्यादि ।

End. इति दशाहविवरणं [illegible] ।

Colophon. इति चिरञ्जीवभट्टाचार्यविरचिता अशौचदीपिका समाप्ता ।

विषयः । जननमरणाशौचविवरणं । सपिण्डादिविवरणं । [illegible]-दिकञ्च ।

No. 2071. अशौचसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 304 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-saṅgraha. An epitome, like the last, on the subject of personal purification. By Chaturbhuja Mahácházya.

Beginning. श्रीमद्गुरुपदाम्भोजमधुव्रतः ।
अशौचसङ्ग्रहं चक्रे महाचार्यश्चतुर्भुजः ॥

तत्र जननाशौचं । जनने पितुः सपिण्डानां दशाहाशौचं । इत्यादि ।

End. [illegible] सद्यःशौचं । ततः [illegible] दानादिकं कार्यं ।

Colophon. इति महाचार्यश्रीचतुर्भुजकृतोऽशौचसङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । जननमरणयोः सपिण्डानामशौचविवरणं । बालाशौचं । स्त्र्यशौचं । अशौच-सङ्करः । गर्भस्रावाशौचं । सद्यःशौचादिकथनं । [illegible]विधिः । दानाधिकारिणः ।

No. 2072. अशौचव्यवस्था । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 91 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, new. Verse. Correct.

Aśaucha-vyavasthá. Another epitome on the same subject, as that of the last preceding No. By Rádhánátha Bhúsura.

Beginning. श्रीगोपालं नमस्कृत्य श्रीराधानाथभूसुरः ।
[illegible] अशौचव्यवस्थितिं ॥

तत्रादौ जननाशौचं ।

एतच्चता चतुर्वेदिऽस्मि यथा ज्ञानेन कोविदे ।
दैवं पैतृकं कर्म तत्र यथा तु पञ्चमे ॥ इत्यादि ।

End. त्रिभिर्मासैर्विनिर्मोऽक्षोभं न ज्ञानदपदो यदि ।
स्नात्वा तदर्द्धं भुञ्जीत तदा पूर्वोक्तमाचरेत् ॥
इत्यशौचव्यवस्थेयं श्रीदाशरथिमनःकृता ।
त्रिविधा युक्तिबोधाय या बोध्या वह्निमंगला ॥

विषयः । जननमरणाशौचयोर्निरूपणं ।

No. 2073. सम्बन्धविवेकः । Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 122 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṇḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí; another copy at S'ántipura, Paṇḍit GopálaláIa Gosvámí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sambandha-viveka. On relationship prohibiting marriage By S'úlapáṇi Mahámahopádhyáya. The colophon adds the title *Sahuḍiyálam*, the purport of which is not intelligible.

CONTENTS: Maidens fit for marriage by Bráhmaṇs. Sapiṇḍas defined. Kshatriyas and Vaisyas' claims to the gotra of their purohits. Marriage with a *sagotra* invalid. Expiation for such marriage includes divorce. Prohibited marriage.

Beginning. नमो हरदेवतापादपद्माय ज्ञानात्मने ।
सम्बन्धस्य विवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥
तत्र मनुः । असपिण्डा च या मातुरसगोत्रा च या पितुः ।
सा प्रशस्ता द्विजातीनां दारकर्मणि मैथुने ॥
अपरार्कः । या मातुरसपिण्डा समानपिण्डा न भवति इत्यादि ।

End. एतासां कन्यानामविवाह्यत्वमित्यर्थः । अन्यत् सुबोधमिति ।

Colophon. इति साहुड़ियालमहामहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः सम्बन्धविवेकः समाप्तः ।

विषयः । द्विजानां विवाहयोग्यकन्यानिरूपणं । सपिण्डनिरूपणं । राजन्यवैश्ययोः पुरोहितगोत्रनिरूपणं । सगोत्रादिविवाहे प्रायश्चित्तानुष्ठानप्रकारं परित्यागोपदेशकथनं । अविवाह्याकीर्त्तनं ।

No. 2074. परिभाषावृत्तिः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent, 3,209 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sindá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Paribháshá-vṛitti. An exposition of the meaning of the technical terms used in Sañskrit grammars of the Páṇini class, including the Káśiká-vṛitti of Jayáditya, the Nyása of Jinendrabuddhi and the Nyáya. By Síradeva.

Beginning. स्फुरयति नवरागा भास्वरागा प्रभवा
प्रभवभवितदोषा क्षीणशोकप्रपञ्चा ।
विचितविततविचारा व्याख्यावीपज्ञान्वै
प्रभवतु परिभाषावृत्तिराशेविशैषा ॥

व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिर्न हि सन्देहादलक्षणं । या व्याख्याव्यापरम्परोपदेशात् सन्दे-हेऽपि विशेषावगमो भवति । न तु लक्षणाभाव इति । इत्यादि ।

End. उत्पत्तिमत्स्वपि पदार्थेषु पठत्सु सत्त्वं न व्यभिचरति । तत उत्पत्तौ भावप्रत्यय-सामान्यमभिदधाति । सर्वेति न क्रियाक्रमत्वं ॥ १०२८ ।

Colophon. इति श्रीसीरदेवकृतायां परिभाषावृत्तौ जैनन्यायमूलाः परिभाषाः समाप्ताः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । पाणिनीयपरिभाषासूत्राणां व्याख्यानं । तथा जिनेन्द्रबुद्धिकृतन्यासापरनाम-धेयकाशिकावृत्तिपञ्जिकायां समुद्भावितानां न्यायमूलकपरिभाषाणाञ्च विशदीकरणमिति ॥

No. 2075, काशिकाविवरणपञ्जिका, वा (काशिकान्यासः) । Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, ? Lines, 8 on a page. Extent, ślokas ? Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sindá, Zila Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Káśiká-vivaraṇa-panchiká *alias* **Káśiká-nyása.** A commentary on the Káśiká of Jayáditya. By Jinendrabuddhi. The comment extends from the 2nd book to the 7th.

Beginning. समर्थे । परिभाषेयमिति परितो व्यापृता भाषा परिभाषा । तथा चाहुः, परिभाषा पुनरेकदेशस्था सर्वं शास्त्रमभिज्वलयति प्रदीप इति । कथं पुनरर्थान्वये परिभाषेयं साधिकार इति षड्विधिविषयत्वाविशाहितिति । इत्यादि ।

End. अथसत्यकामवस्थायां तेन ईर्ष्यति, अमविअमथि विवतिनि सद् यथा वा ।

Colophon. इति श्रीविश्वनाथदेवीयाचार्य्यश्रीनिवासेन्द्रविरचितायां कलिकापि-
चरणपद्धिकायां अष्टमाध्यायस्य विनोदः पादः ।

विषयः । अथादित्यवचनकापिकापर्णेहीमेवास्थायाद्वारभ्य अष्टमाध्यायविनीचपादपर्य्यन्तं
व्याख्यानं ।

No. 2076. तन्त्रप्रदीपः । Substance, country-made paper 14 × 2, inches. Folia, 201. Lines, 5—6 on a page. Extent, 7,562 slokas. Character, Bengali. Date, SK. 1600. Place of deposit, Variyá, Post Sinḍa, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit, Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Tantra-pradípa. A gloss on the work noticed under the last preceding No. By Maitreya Rakshita, Mahámahopádhyáya.

Beginning. ॥ ७ ॥ कुशादीत्यत्रेत्यारभ्यामो यथोमनंतरेण विभक्तिरिति उकारस्यापवृा-
माचारभव + । चाद्देव एव उकारस्य प्राप्नोति । इत्यादि ।

End. इति विवरेण दीर्घत्वमंतरपरं । आकारो प्रत्यापत्तिरयं नश्याविहस्याद्धोरो-
कार्य्यं स्वाम्यादिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमैत्रेयरक्षितकृतौ तन्त्रप्रदीपेऽष्टमोऽध्यायः ।
शुभमस्तु । शाकेऽम्बरीषे अमनि शिवापरम्यामने विषौ ।
श्रीरामरामेण लिखितः अस्य पाठाय यत्नतः ॥

विषयः । जिनेन्द्रबुद्धिविरचितकाशिकाविवरणपञ्जिकायाः प्रथमाध्यायप्रथमपादाद्वारभ्य अष्ट-
माध्यायपर्य्यन्तं व्याख्यानं ।

No. 2077. स्मृतिकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 150. Lines, 6 on a page. Extent, 2,906 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sinḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-kaumudí. A dissertation on Smṛiti rites, penances, fasts, &c. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭácbárya.

Beginning. प्रणम्य राधिकाकान्तं अज्ञानतिमिरापहं ।
तनुते रामकृष्णेन स्मृतेर्यं कौमुदीमिव

अत प्रायशः वस्तुन एव सर्वकालानवच्छिन्नाद्यादौ न एव निरूप्यते । तत वाक्यार्थनी-
तिः रचितं कर्म कलाप सर्वमिति पूजा सदाचारसम्मतम् । इत्यादि ।

End. यतो नैषधसारार्थोऽपि । इत्यतोऽर्थप्रयोगश्च न कुत्रीन बहावच । इति श्रवणात् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामभद्रन्यायालङ्कृता स्मृतिकौमुदी परिपूर्णा ।

विषयः । वस्तुविचारः । अधिकारिनिरूपणं । नित्यकाम्यादिकर्मनिरूपणं । प्रमाणं ।
संकल्पाकरणे निन्दाकीर्त्तनं । वस्तुमूलनिवेशनं । मलमासादिनिवेशनं । कर्मविशेषे चान्द्रादिमा-
सविशेषनियमनं । तिथ्यादुक्तेवविधिः । विधिनिवेशनं । सर्वादिनिरूपणं । निषेधवर्जुदानिरू-
पणं । निषेधवचनं । पुष्पादिनिषिद्धविवेचनं । अमानिषिद्धनिरूपणं । पौराणिककथाके प्र-
माणाधिकारकथनं । अमलासादौ पूजादिकरणनिषेधः । प्रतिपदादिनिषिद्धनिरूपणं । तत्र
विशेषतो नागपञ्चमीनिरूपणं । अक्षयतृतीयाकथनं । दुर्गोत्सवविधिः । तत्र षष्ठ्यादादिविचारं ।
चातुर्मास्यविधिः । नक्तव्रतविधिः । वरिश्रवणादिव्यवस्था । सावित्रीव्रतविधिः । वनन्तव्रतं ।
एकादशीपूजाविधिः । महाष्टमीविधिः । कोजागरविधिः । दोलयात्राविधिः । संक्रान्तिव्यवस्थाकथनं ।
कार्त्तिककृत्यं । माघस्नानविधिः । ग्रहणनिरूपणं । सर्वोदयवेलाकथनं । कुमारी-मन्वन्तरादिनिरू-
पणं । युगाद्यादिदानविधिः । शुद्धिनिरूपणं । अशौचनिरूपणं । यज्ञादिपूजादिकीर्त्तनं । द्रव्यशुद्धि-
निरूपणं । सूतिकादिमरणे दाहव्यवस्था । गुरुकृत्यं । प्रेतकर्मव्यवस्था । पुत्रस्य वर्षमध्ये कृत्यनि-
रूपणं । पिण्डदानादिविधिः । वृषोत्सर्गकालः । दानादिविधिः । प्रेतक्रियाधिकारिका । दानक-
विधिः । गोविन्दविवाहविधिः । मासकृत्यादिकथनं । देवतापूजनं । यात्रापूजनं । शान्तिपठ-
नं । नमस्कारकथनं । महाश्रयाभावकालः । महापर्वोदयो । यज्ञपूजाद्रव्यपरिमाणं । षष्ठ्यादिनिरू-
पणं । पात्रभावव्यवस्था । जीवच्छिन्नकपालव्यवस्था । मलामासादिनिषिद्धकीर्त्तनञ्च ।

No. 2078. वेदान्तसारभावार्थदीपिका । Substance, country-made paper, 19 × 3½ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 816 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Va-iyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Vedántasára-bhávártha-dípiká. A commentary on Sadánanda's Vedántasára, an epitome of the Vedánta doctrine. By Vedántavágíśa.

Beginning. नत्वा सच्चिदानन्दमद्वयात्मानमव्ययं ।

वेदान्तसारभावार्थदीपिकां वितनोम्यहं ॥

चिकीर्षितस्य ग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्तिप्रचयगमनार्थं शिष्टाचारपरिपालनाय चाचरितं
मङ्गलं शिष्यशिक्षायै ग्रन्थतो निबध्नाति अखण्डमिति । अखण्डमात्मानमाश्रये इति सम्बन्धः । चात्म-

स्वीयं यत् स्वरूपमानन्दरूपमानन्दयति सच्चिदानन्दमिति । तत्र कथं द्विविधं स्वरूपकं तटस्थञ्च । यत् स्वरूपमेव इतरव्यावर्त्तकं—इत्यादि ।

End. तस्य प्रत्यगभिन्नत्वेन नित्यनिरस्तादिलक्षणं ।
विज्ञातमं गुरोः पादरेणोऽपूर्वभावतः ।
तेषां सविभिन्नादेव भिन्नतेऽन्यत्र ततः ॥
वाचकन्यमतिः कोऽनुपत्राप्यहं यतो ।
तथापि बुद्धिशुद्ध्यर्थं कृता येयं यथामति ॥

Colophon. इति सदाशिवचरणकमलमकरन्दवेदिना श्रीवेदान्तवागीशेन कृता वेदान्तसारतात्पर्यदीपिका समाप्ता ।

विषयः । सदानन्दयोगीन्द्रकृतवेदान्तसारप्रकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 2079. दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent 1,732 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk. 1628. Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Dáyabhága-siddhánta-kumuda-chandriká. A commentary on Jimútaváhana's Dáyabhága, a treatise on the law of inheritance as current in Bengal. By Rámabhadra Mahámahopádhyáya.

Beginning. अथवे प्रकृतावनमिति मनुमेव मनोरंशावतारमनुसृत्य मद्गुरुवरं मनुपदं वच । प्रत्यक्षानुमानाचारप्रवचनादिवस्तराणि समाहृतानि । तदभ्यनिर्द्दिष्टम्—इत्यादि ।

End. तदेव नित्यमिति तेषामेतद्वंशादनायासेन यथा स्यादित्येतदर्थं इति सङ्क्षिप्तेति दिवम् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामभद्रकृता दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका समाप्ता । शकाब्दाः १६०८ ।

विषयः । जीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं ।

No. 2080. श्राद्धविवेकभावार्थदीपः । Substance, country-made paper, 16 × 3½ inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 2,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi. Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance old. Prose. Correct.

S'ráddha-viveka-bhávártha-dípa. A commentary on S'úla-páṇi's S'ráddha-viveka, a summary of the rules regarding S'ráddha offerings to the manes. By Jagadíśa.

Beginning. प्रणम्य शिरसा विधुरं शिवेशं श्रीचक्रपाणिचरणं नवेन ।
सत्श्राद्धविवेकस्य भावार्थदीपं प्रकटीकरोति ॥
श्रीमता जगदीशेन कृतिना विज्ञानता ।
शूलपाणिप्रणये निबन्धे कौशलं किल ॥
निबन्धनिबन्धभूतं यथावसरं प्रयोजनमाह विवेकेति । धर्मशास्त्रपारीणतमेन रघुनन्दनवि-कृतत्वादेव मङ्गलमाचरितम् । इत्यादि ।

End. नहि नरकस्यास्य क्षयोऽस्ति इति पितृदाने फलश्रुतिरित्यत आह चाङ्केति । चर्वणादेव विषादः इत्यर्थः । कर्मान्तरं प्रधानभूतमिति शेषः ॥

Colophon. (परिसमाप्तिद्योतकवाक्यं नास्तीति)

विषयः । शूलपाणिकृतश्राद्धविवेकस्य व्याख्यानम् ।

No. 2081. अधिकरणमाला । Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose Correct.

Adhikaraṇa-málá. A dissertation on the rules regarding the performance of Vedic rites, and an exposition of the purport of the illustrative phrases ordinarily used in Smṛiti works. By Govinda Mahámahopádhyáya.

Beginning. पुण्यापकलजुष्टिकुञ्जशालाधिष्ठ-निधानभावमनुविन्दपानरहः ।
उदयदयशरकोटिविलसत्ची-श्रीमैथंलं विदिशदुर्वलितनोतु ॥
अनुरागिणां बुधानां भूयसे सुरमहिनार्थां ।
आह्वानमधिकरणानां गोविन्देऽभिनवमनुवे ॥
अधिकारेण कुर्वीतेति श्रुतौ तव विनश्यते किमिदं कर्मनाम उपादिदेशनाकबकरिता भवति तव पूर्वपक्षः इत्यादि ।

End. यत्रादौ कतिचिदधिकरणेषु सकलं फलं किन्तु फलमागतमधिकरणमेतेनके ।
विषयो विमतरेव पूर्वपक्षयोऽनन्तरं ।
सिद्धान्तेति यथा स्यादधिकरणं कृतं ॥

Colophon. इति [illegible]

No. 2082 रावणवधः। Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 130. Lines on a page, 6. Extent, 2,900 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk 1326. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Verse. Correct.

Rávaṇa-badha. An epic poem, in 22 cantos, on the adventures of Ráma and his invasion of Ceylon. The work is so composed that the different cantos treat successively of the different topics of grammar of the Sanskrit language. The writing is in well-formed Bengali letters, differing in no respect from the Bengali writing by Paṇḍits of the last century. The leaves are all stained with water marks, and the colour of the yellow orpiment with which they are dyed is very much faded, bearing unmistakable testimony to the age of th. MS. The colour of the ink is well preserved, except in the marginal notes written at different times by different persons. The name of the scribe is Purushottama Deva S'armá. The date of writing is S'aka 1326 = A. D. 1403. A facsimile of the last page showing the date is given in plate I.

The work is a standard text-book on grammar in Indian schools, and has already been printed several times, but the codex under notice is the oldest that has yet been discovered, and is worthy of notice

from the fact of its being remarkably correct and containing some new readings.

There are other circumstances in connexion with the codex which are worthy of note. The first is the name of the work. In all the modern MSS. of the work that I have seen the name of the book always appears to be Bhaṭṭi; and the six commentators whose works are accessible to me in Calcutta either call it Bhaṭṭi, or "an epic (*Mahákávya*) on the history of Ráma." Nowhere is any specific name given for the work. European orientalists, commenting on the work, have invariably used the name Bhaṭṭi, without any doubt or qualification. The MS. under notice, however, gives the specific name *Rávaṇa-badha* or "the Destruction of Rávana," and in the colophon of the Serampur edition the same name is to be met with, though it is not given on the title-page. The disuse of the specific name can be attributed to one of two causes; either the author left an only work to posterity, and therefore his name was held enough to indicate his work, as in the cases of the *S'is'upála-badha* and the *Kirátárjuníya*, which are best known by the names of their authors Mágha and Bháravi; or to the fact of there having been another work of the same name of great renown, the *Rávaṇabadha* of Pravarasena, and the necessity thence arising for a mark of distinction.

The next is the name of the author. Commentators are very much divided in opinion about it. The MS. under notice makes Bhaṭṭi, son of S'rídhara Svámí, to be the author. Its words are इति वलभीवास्तव्यश्री-धरस्वामिसूनोर्भट्टिश्रीस्वामिनः कृतौ रावणवधे महाकाव्ये तिङन्तकाण्डे कुड-प्रदर्शनो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः। The oldest commentator, Jayamaṅgala, calls him Bhaṭṭi, son of Svámí. His words are लक्ष्यं लक्षणं चोभयैकत्र विदुषः प्रदर्शयितुं श्रीस्वामिसूनुः कविः भट्टिनामा रामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार। Harihara, the next in age, follows his predecessor verbatim. Puṇḍarikáksha, the 3rd in order of age, in his *Kalápa-dípiká*, calls the poet Bhaṭṭi, but gives no specific name for the work. The fourth, Kandarpa Chakravartí, calls the work Bhaṭṭi, and the author Bhartṛihari. His words are अत्र तावद्रामकथाश्रयं श्रीभर्तृहरिकविना शब्दकाण्डेऽत्र संबद्धं। The fifth, Vidyávinoda, makes the author Bhartṛihari, son of S'rídhara Svámí: अत्र कविना श्रीधर-स्वामिसूनुना भर्तृहरिणा ग्रन्थः। And lastly, Bharata Mallika, who lived at Kánchrápárá in the Hooghly district, about 150 years ago, names Bhartṛihari, but does not notice the name of his father: भर्तृहरिनामा कवि-र्रामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार।

Turning now to the writers of this century, I find the opinion to be equally divided. Colebrooke, in his essay on 'Sanskrit and Prákrit Poetry,' follows the later commentators, and says, "The author was Bhartṛihari, not, as might be supposed from the name, the celebrated brother of Vikramáditya, but a grammarian and poet who was son of S'rídhara Svámí, as we are informed by one of his scholiasts, Vidyávinoda. (Essays, vol. II, p. 116.) Professor Aufrecht, in his Bodleian Catalogue, speaks of Bhartṛihari, "*cujus liber grammaticus, minime vero Bhaṭṭiikávyam memoratur*" (p. 175 *b*); but in his notices of the *Prauḍha-manoramá*, (p. 132 *b*), of the *Subodhá*, (p. 175 *a*), of the *Amara-kosha*, (p. 132 *b*), and of the *Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa*, he cites Bhaṭṭi. In the last named work both Bhaṭṭi and Bhartṛihari have been separately cited. Dr. Bhau Dájí observes that Bhaṭṭi "is popularly believed to have been a son of Bhartṛihari," (Journal, Bombay Branch R. A. S., 1862, p. 219.) Bohlen, reciting a tradition which says "Vikrama in fact got possession of the kingdom and took to himself Bhaṭṭi as prime minister," remarks, "in this again they seem to have gone wrong, confounding both persons and times. For there exists a grammatical poem called Bhaṭṭi Kávya, describing at the same time the exploits of Ráma, which has been attributed to a certain grammarian belonging to a later age called Bhartṛihari, and from the name of this poem, I think, Bhaṭṭi seems to have been considered as the brother of this our Bhartṛihari." (Preface to his edition of the S'atakas of Bhartṛihari, p. 6.) In a note in the *Indian Antiquary* (I, p. 319) Paṇḍit S'eshagiri S'ástrí gives a story (noticed also by Bohlen) which says that "a Bráhman, named Chandragupta, had four wives, one of the Bráhmaṇ caste, another of the Kshatriya, the third of the Vais'ya, the fourth of the S'údra caste. They were called Bráhmaṇí, Bhánumatí, Bhágyavatí and Sindhumatí. Each of the four bore him a son. Vararuchi was born of the first wife, Vikramárka of the second, Bhaṭṭi of the third, and Bhartṛihari of the fourth. Vikramárka became king, while Bhaṭṭi served him in the capacity of prime-minister."

A critical survey of these several diverse opinions shows that the balance of evidence rests with those who take Bhaṭṭi to be distinct from Bhartṛihari. The three oldest scholiasts take Bhaṭṭi to be the name of the author of the Bhaṭṭi kávya, so does the MS. under notice,

which is 478 years old. The old authors cited by Aufrecht all cite Bhaṭṭi, and one of them, Bhojadeva, author of the Sarasvatí-kaṇṭhá-bharaṇa, who lived over a thousand years ago, quotes from the works of both Bhaṭṭi and Bhartṛihari, showing clearly that in his time they were believed to be two distinct persons and not one with two names. It would not be critical to set aside their opinion on the authority of the three later Bengal scholiasts, none of whom lived at an earlier date than 250 years from this time. Colebrooke avowedly followed one of these later scholiasts, and does not seem to have made any careful enquiry into the subject. Professor Aufrecht's quotations should have created in him a doubt on the subject; but they did not. On the same page (175) he has given the two names without a remark. Bhau Dájí, Bohlen and S'eshagiri S'ástrí recognise Bhaṭṭi to be distinct from Bhatṛihari. The traditions quoted by them are at best of little worth, but they are, as far as they go, opposed to the later scholiasts.

Nor is it difficult to make out how the confusion has arisen. Bhaṭṭa is an honorific title, meaning a learned man or a professor, and its derivative form Bhaṭṭi is very unlike a proper name, and the later commentators felt the necessity of searching for something to replace it. How they fell upon Bhartṛihari it is not easy to guess. It may at first sight appear that they thought that Bhaṭṭi must be a corruption of some other word, and as *Bhatti* is the vernacular form of Bhartṛi the conclusion was drawn that Bhaṭṭi stood for Bhartṛihari. This is, however, not philologically correct, inasmuch as *Bhatti*, the corruption of *Bhartṛi*, takes the dental and not the cerebral t, and Bhaṭṭi is invariably written with the cerebral and not with the dental letters. To Englishmen, most of whom cannot pronounce the dental letter, this may not appear a serious objection, but to Indian scholars the distinction is so marked that it is difficult to conceive a confusion in this respect. There must have been some other cause, but I know not what it was. There is nothing, however, to preclude the use of Bhaṭṭi as a proper name. The diminutive of Bhaṭṭa would be Bhaṭṭi, and the young son of a Bhaṭṭa may well be called by the affectionate diminutive "the little professor" or "teacherling." Indian languages abound in such affectionate epithets, and they are not unknown in Europe. By long usage such epithets stick fast, and cannot afterwards be cast off. In many instances they have absolutely set aside

the names given at christening. It may be added that nick-names have often been used as proper names, and the question then naturally arises, is *Bhaṭṭi* the proper or the nick-name of the author, but there is nothing to decide it. It might have been the one or the other, but certain it is that it was the most popular name, and the author was best known by it.

The next question refers to the name of the author's father. The authorities quoted above give Svámí or S'risvámí, S'rídhara Svámí, Bhartṛihari and Chandragupta. The last two occur in aphocryphal stories, and may at once be rejected as false. Jaymañgala is the oldest, and appears to be a very cautious and critical scholiast, and he gives the first name which may be accepted as the most authentic. Svámi is certainly a title, but there is nothing to prevent its use as a proper name, and if we accept the S'rí which precedes it as a part of the name and not an honorific epithet, there would be nothing to object to it. It may, however, be more reasonably taken to be an abbreviation, or the use of the literary title instead of the proper name. The use of titles for proper names is by no means uncommon.

The poet at the end of his work gives a stanza in which he describes his patron who, he says, was king S'ridhara-sena of Balabhi. The stanza runs thus :—

काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां ।
कीर्त्तिरियं भवतान्नृपस्य तस्य क्षेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानाम् ॥ स २२, श्लोक ३५ ॥

"May this poem, written by me in Balabhi, the protected of the great king S'rídhara-sena, be to the glory of the king, since the king is the well-doer of the people."

The Balabhi here mentioned is obviously Balabhipura, the capital of the Sauráshṭra kingdom, and we know from Wathen's copper-plates that there were three S'rídhara-senas in the Balabhi, Balahara, or Balaráis dynasty.

The first of them reigned in A. D. 319. He was followed by Siláditya I, Charagṛiha I, and then by a second S'rídhara-sena. We have then a Dhruva-sena and then a third S'rídhara-sena. Which of these three kings was the patron of the poet cannot be made out, but there is no reasonable doubt that one of them was; and we may, therefore, safely place the time of our poet to be the middle or end of the fourth century A. D.

As regards the name of the father, the first idea suggested by this stanza is that the commentators confounded the patron with the father of the poet, but, seeing that S'rídhara in the case of the king is followed by the epithet sena, and in the case of the father by Svámí, it might reasonably be urged that S'rídhara the father was distinct from the king of that name. The poet has named the king, and the scholiasts have given the name of the poet's father. Any how it is obvious from the epithets assigned to him, and from the way in which he refers to the king, that the poet was not a king, nor the son of a king, nor a prime-minister. He was a Bráhmaṇ poet and grammarian of Balabhipura, and had no relation whatever to Vikramárka, Chandragupta, Vararuchi or Bhartṛihari. The time usually assigned to Bhartṛihari is the 3rd century of the Christian era, whereas my deductions bring Bhaṭṭi to the middle or end of the 4th century, showing a difference of about a hundred years—a slight difference in the case of oriental literary history, and by no means such as to prevent scholiasts of the 16th or the 17th or the 18th century from easily confounding the two authors.

Beginning. अभून्नृपो विबुधसखः परन्तपः श्रुतान्वितो दशरथ इत्युदाहृतः ।
गुणैर्वरं भुवनहितच्छलेन यं सनातनः पितरमुपागमत् स्वयं ॥

End. काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां ।
कीर्त्तिरियं भवतान्नृपस्य तस्य क्षेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानां ॥

Colophon इति भट्टश्रीधरस्वामिसूनोर्भट्टिमहाकवेः कृतौ रावणवधे महाकाव्ये
तिङन्तकाण्डे शुद्धप्रबंधो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः ।

विषयः । श्रीरामचरितवर्णनं ।

No. 2083. तन्त्रप्रदीपोद्दीपनम् । Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 77. Lines, 9 on a page. Extent, 2,270 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Trantra-pradípoddípana. A commentary on the 4th chapter of the 1st book of the work noticed under No. 2076. By Nandana Miśra, son of Váneśvara Miśra.

Beginning. व्याख्याता। यदिंतु सति विप्रतिषेधे परनित्यबलात् परमाख्यातीति न्याय:। तथोच्यते यत्तु तत्परिभाषा अधिकारे नेनोक्तिबेत्यादो न गुणत्वे व्याख्याते—इत्यादि।

End. उपपत्तव्याख्या न व्यादितीनं न हतं। इत्यत्तु तवेऽत्यन्तजेति निषेधात् प्रत्येकं सत्यपचवं॥

Colophon. इति श्रीवाचेश्वरनिवस्तुतश्रीमन्मभिषचिरचिते तन्त्रप्रदीपोद्दीपने प्रथमो-ऽध्यायः।

विषयः। जिनेन्द्रबुद्धिकृतन्यासाख्यकाशिकावृत्तिविवरणपञ्जिकायाः मैत्रेयरक्षितकृत तन्त्रप्रदीपाभिधाना या टीका तस्या तस्याः प्रथमाध्यायचतुर्थपादमात्रस्य व्याख्यानं।

No. 2084. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (आश्चर्यपर्व।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,996 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1,578. Place of deposit, Variyá, Post Siũḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodha-bhaṇjaní.** A gloss on the Mahábhárata. The codex contains only the portion referring to the Harivaṅśa section. By Rámakṛishṇa.

Beginning. भगवन्तं नमस्कृत्य वनमालाधरं हरिं।
आश्चर्यपर्वणो व्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ परमकारुणिको भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवत्कृपावशेन लोकानां श्रेयसे निखिल-शास्त्रपरिनिष्ठितेन उपनिषदादिविद्याभ्यासपरिश्रमेण इहामुत्रिकामर्थं प्राप्य-वगत्य तत्त्ववर्णनानुरूपेण प्राधान्येन भगवच्चरितवर्णनात्मकमाश्चर्यपर्वाख्यं महाभारतस्य परमप्रमाणत्वेन मध्येऽपि प्रक्षिप्तमित्याशयेन अस्य वर्णनमिति विचारितार्थं प्रश्नद्वय-व्याख्यानपीठत्वं चास्य इति बोधनार्थेन शैलपादिवं प्रथमाश्चर्यपर्वप्रारम्भकाले तत्रैव गुणकरणार्थं हतं मतं प्रमाणान्तरेण निरूपति श्रुतमित्यादि। न चानादरणीयत्वं ज्ञापनेन सर्वं भारतैकदेशत्वं यथा अन्यानि नैमिषारण्ये पर्वोपाख्यानमेव तु इति वाच्यं। श्रीमद्भगवत्प्रका-शीति तद्दर्शनात्। इत्यादि।

End. व्याख्यानेऽपि कोऽहमयं न विशेषेण वक्ता इंश्वरानुग्रहाश्रयाभिव।
जूहते मनुजश्रेष्ठै: ऋषिभि: सहदैव च।
गद्यपद्यैर्विचित्रैश्च व्याख्यातव्येोक्तै:॥
इति महाभारते भगवत्पदार्था भण्डिताया वैयासिक्यामाश्चर्यपर्वाणि विरोधे भञ्जनी शिवकृ

धर्मोपाख्यानं । समाप्तोऽयं विरुद्धांशपरिहारसंग्रहकः । समाप्तश्चेदमाद्यपर्व्व । समाप्ता चेयं शतसाहस्री वैयासिकी महाभारतसंहिता सर्व्वोपप्लवशमनात् मङ्गलम् इति ।

यत्प्रेरितेन समभाद्व्याघातदोऽनुचरः ।
भावार्थभावप्रख्याभी सेतावृद्धरणेन च ।
चाञ्चित महर्भेदम व्याख्यातं परतं मया ।
प्रसीदताद्गुरुस्तस्मात् सर्व्वपर्व्वविदां सताम् ॥

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिनी विरोधभञ्जनी समाप्ता । शीघ्रमु लेखके सदा । शकाब्दाः १५७८ ॥

विषयः । हरिवंशस्य व्याख्यानं ।

No. 2085. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी मोक्षधर्म्मपर्व्वाध्यायः। Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 4,998 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhañjaní.** Another part of the work noticed under the next preceding No. It refers to the Mokshadharma section.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य सच्चिदानन्दविग्रहं ।
व्याख्यानं मोक्षधर्म्मस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ भगवद्गुणवर्णनेऽहर्निशं श्रीमद्युधिष्ठिरसंवादच्छलेन सर्व्ववर्णानां सर्व्वाश्रमाणाञ्च धर्म्मांश्च बोधयितुं परमकारुणिको भगवान् व्यासः प्रकाश्य युधिष्ठिरराज्यलाभप्रतिपादकस्य शोकसंवेगो-द्भावकत्वात् प्रतिबन्धकीभूतायाः युद्धजिघांसायाः उपशमेनावसरत्वात् च शान्तिपर्व्व समा-रभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि । तत्र उदके उदककार्य्यं कामतः कुर्वन्ति ये :—इत्यादि ।

End. चरितचितं सकलमवगम्ये निवेदितं कृष्णविभावनं येन ।
निर्व्वाणपर्व्वविषयं प्रविधाय देवं
व्याख्यानमेतदनुबुद्धि मया कृतं यत् ।
विद्या विनम्रधियः प्रतिपन्तु तस्मात्
सर्व्वप्रभावपरतः प्रभवेत्सदीपी ॥

Colophon. इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यां शान्तिपर्व्वणि मोक्ष-धर्म्मे कृष्णकृतव्याख्यानं ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्व्वान्तर्गतमोक्षधर्म्मपर्व्वाध्यायस्य व्याख्यानं ।

No. 2086. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, दानधर्म्मपर्व्वाध्यायः।
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 7 on a page. Extent, 137 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rajásáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, decayed. Prose Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhanjaní.** Another part of the aforesaid work. It bears upon the Dánadharma section.

Beginning. प्रणम्य कृष्णं वरदं विघ्नकाननदाहकं ।
व्याख्यानं दानधर्म्मस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ धर्म्मांश्चैव मर्म्माणीत्यत्रिंश्चिरिति शेषविरुं युधिष्ठिरस्यमनसाशानप्रतिपादनक्रमेण-कार्य्यं नमस्यास्तु ज्ञानमवलम्ब्य शान्तिपर्व्वानन्तरमस्मै युधिष्ठिर उपायं व्याचिक्षा । उपवर्णितुरि-त्वा कामनाधिरोधं कुर्व्वन्ति—तत्र यथाविरोधपदं अविरोधार्थत्वाद्यर्थे । इत्यादि ।

End. पश्चीभीमानानपि दुःखं शोकं यत्र संयुक्तं महात्मने । तच्चन्द्रतः शोचामः । शान्तिपर्व्वणि उपमानुशासने दानधर्म्मः समाप्तः । विषयः महाभारतसमाप्तिमतो मनःपूर्व्विकाद अन्यः नमस्कारसमेषिकं धर्म्मनिष्पत्ति इति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां शान्तिपर्व्व । शकाब्दाः १५७८ ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्व्वान्तर्गतदानधर्म्मपर्व्वाध्याय . व्याख्यानं ।

No. 2087. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, आश्वमेधादिपञ्चकम्।
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 784 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhanjaní.** Another part of the work last described. It refers to the last five sections of the Mahábhárata.

Beginning. भारतवर्षं समस्तञ्च विरोधिध्वान्तदीपकं ।
धर्म्मसमेधिकव्याख्या रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ भगवान् भीष्मद्वैपायनो भगवद्भक्तानामैव धर्म्मं विज्ञानीति प्रतिपादयितुं शान्तिपर्व्व-विज्ञापयन्मेधपर्व्वतत्त्वाः आश्वमेधिकं धर्म्मं प्रकाशते वैशम्पायन उपायेनादि । भगवांश्च कथा भर्त्ता भगवानः । विघ्नते भवेन भावः प्रभुः । इत्यादि ।

End. यदा पुष्करतीर्थसंज्ञैः तत्स्नानजन्यफलमनेनैव इति भावः । स्वर्गारोहणकं पर्व समाप्तं । अस्मात् आश्चर्यपर्वं संपद्यति ।

Colohpon. इति विरोधभञ्जन्यां महाभारतप्रकाशिन्याम् आश्वमेधादि पञ्चपर्वं । श्लोकाङ्काः ११७८ ।

विषयः । महाभारतीयाश्वमेधिकाश्रमवासिक-मौषल-महाप्रास्थानिक-स्वर्गारोहणपर्वव्याख्यानं ।

No. 2088. महाभारतार्थप्रकाशिनी वा विरोधभञ्जनी, (आदिपर्व) ।
Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent, 2,179 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájashάhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called A'di Parva.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमस्कृत्य महाभारतबोधिनी ।
विरोधभञ्जनी टीका रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ वेदार्थज्ञानदुष्करतया कलियुगमनुष्याणामबोधतया विहितनिषिद्धज्ञानाभावेन प्रवृत्तिनिवृत्त्यभावप्रसङ्गेन तेषां प्रत्यवायः स्यादिति परमकारुणिको भगवान् युधिष्ठिरादिसदाचरणीयेन दुर्योधनादिवदिति शिक्षार्थं राजसूयाद्याश्वमेधानामनधिष्ठानाय तन्त्रफलप्राप्त्यर्थं श्रीकृष्णः सर्वोपकारकः सर्वेषां इति स एव धर्मयोऽपि विनोदाय इति ज्ञानार्थेन महाभारतार्थप्रकाशमारभते भारतवर्षे नमस्कृत्येति पदं प्रणामार्थकं प्रणामविषयार्थकञ्च । इत्यादि

End. परिमाण्य चपि प्रद्विकीकृत्य ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामादिपर्व समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयादिपर्वव्याख्यानम् ।

No. 2089. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (सभापर्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 1,015 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájashάhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Sabhá Parva.

Beginning. प्रणिपत्य हरिं भक्त्या सर्वलोकैकपालकं ।
तन्यते रामकृष्णेन सभापर्वप्रकाशिनी ॥

अथ सभापर्व्वव्याख्या । अथ ममसृष्टाद्देव परैर्षयः । सर्व्वभावैर्न कदाच इति च पूर्व्वेण न हैविनविति च बोधयितुं व्याकरणरितकथैककार्य्यमवतरणा अवतारः श्रीकृष्ण- द्वैपायनः सभापर्व्वाख्यं व्यवसाय वैशम्पायन व्याचेति ।

End. पुत्ररोदिवा पुत्रविवेचना । इति सभापर्व्वणि समग्रवेशः ।

Colophon. इति विरोधभञ्जन्यां महाभारतप्रकाशिन्यां सभापर्व्व समाप्तम् ।

विषयः । महाभारतीयसभापर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2090. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (आरण्यकपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3, inches. Folia, 70. Lines 7 on a page. Extent, 2,777 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Vana or Áraṇyaka Parva.

Beginning. प्रणिपत्य हरिं भक्त्या गीर्व्वाणीमिष्टदेवताम् ।
क्रियते रामकृष्णेन व्याख्यारण्यकपर्व्वणः ॥

अथ धार्त्तराष्ट्रानपि जाते एव सुखं भवति नाकाले इति दर्शयितुं यज्ञो युधिष्ठिरेण प्रतिज्ञा वनवासं पाण्डवानिति बोधयितुं प्रतिज्ञातार्थविविक्तपौरोहित्यमवतरणा अवतार श्रीकृष्णद्वैपा- यनकृतारण्यकं पर्व्वारभते जनमेजय उवाचेत्यादि । निर्जिता द्यूतविजिता । इत्यादि ।

End. अतिदूरे नदित्ये न प्रवर्त्तिते निविष्टाः । इत्यत्र आगा । इत्यारण्यके आरण्येयं । समाप्तेदमारण्यकं पर्व्व । एतदनन्तरं यो यत्र इत्यत्र व्याख्यानमारनित्यादि व्याख्यातत्र व्याख इति तु सम्प्रदायानुरोधात् पठ्यते इति ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामारण्यकं पर्व्व समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयवनपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2091. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (विराटपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 379 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Viráṭa Parva.

Beginning. प्रणम्य नन्दजं नत्वा नन्दकाब्जधरं हरिं ।
विराटपर्व्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ धर्म्मादेव विपत्तिनिस्तारमिति परमविपत्तावपि धर्म्मो न त्याज्य इति च बोधयितुं युधिष्ठिरप्रभृतिभ्रातृसमवेतकार्य्यसमूहस्य श्रीकृष्णद्वैपायनमुनिर्विराटपर्व्वारभते जनमेजय उवाचेत्यादि । पूर्व्वेषां पितुः पितामहाः । पितामहात् पूर्व्वं इति केचित् । इत्यादि ।

End. येनाश्रिताः पाण्डुतनयाः । यत्र धर्म्मं जीवितम् । तदेवाश्रितम् ॥ विराटपर्व्वणि प्रतिपादितम् । समाप्तमेदं विराटपर्व्व । तथानन्तरमुद्योगपर्व्व भविष्यति ॥

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां विराटपर्व्व ·
विषयः । महाभारतीयविराटपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2092. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (उद्योगपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 1,950 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post, Siñḍá, Zilá Rájashàhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Udyoga Parva.

Beginning. प्रणम्य नन्दजं नत्वा सच्चिदानन्दविग्रहं ।
उद्योगपर्व्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ धर्म्मपरत्वादिभ्यश्चिन्तयस्व न कदाचिदर्थोऽपहीयते इति बोधयितुं पाण्डवपरिजनप्रतिपादनसमवेतकार्य्यसमूहस्य भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः सप्तममुद्योगपर्व्व समारभते कृत्वा विवाहमित्यादिना । कृत्वा कार्य्यविशेषं पार्थैः निष्प्रलोपः । पाण्डवाः सपक्षाः । इत्यादि ।

End. या अभिवाञ्छसि भूतानि येषां ते प्रतिपक्षरक्षणः । येनानिर्व्विग्नमुद्योगपर्व्व च समाप्तं ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामुद्योगपर्व्व । शकाब्दाः १५७८ ।
विषयः । महाभारतीयोद्योगपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2093. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी. (भीष्मपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 862 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called Bhíshma Parva.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य मङ्गलोपलक्षणं ।

तन्यते रामकृष्णेन व्याख्यानं भीष्मपर्व्वणः ॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवद्गीताख्य मर्म्मं अथ एवेति बोधयितुं [illegible] [illegible] षष्ठपर्व्वं वक्तुं तद्गतकुरुक्षेत्रस्य [illegible] अवतारयति कथं [illegible] कुरुक्षेत्रे धर्म्मक्षेत्रे । इत्यादि ।

End. [illegible] पृथिव्याकाशव्यापनं । [illegible] सर्व्वमिति [illegible] । ततो [illegible] अपि पर्व्व । [illegible] भीष्मेण [illegible] श्रीकृष्णः [illegible] इति ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां भीष्मपर्व्व ।

विषयः । महाभारतीयभीष्मपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2094. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (द्रोणपर्व्व ।)

Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 80. Lines, 8 on a page. Extent, 1,422 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variya, Post Sundi, Zilá Rájasháhi, Pandit Madhusúdana Siromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called Drona Parva.

Beginning. चरणौ [illegible] नमस्कृत्य [illegible] ।

तन्यते रामकृष्णेन व्याख्या द्रोणपर्व्वणः ॥

अथ [illegible] इति बोधयितुं [illegible] भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः [illegible] अवतारयति [illegible] इत्यादि ।

End. [illegible] । [illegible] । [illegible] इति [illegible] । [illegible] । [illegible] इति ।

Colophon. इति द्रोणपर्व्व समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयद्रोणपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2095. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (कर्णपर्व ।)

Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 80 on a page. Extent, 1,110 Slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zila Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Karṇa Parva.

Beginning. कर्म्मनाशविनाशार्थं नमस्कृत्य हरिं प्रभुं ।

मन्यते रामकृष्णेन व्याख्यानं कर्णपर्व्वणः ॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः श्रीकृष्णानुग्रहेण विपश्चिद्भिः मम्मनयेति स एवोपाख्या इति वैशम्पायनमुखं कर्णपर्व्व समारभते ततः द्रोणे हते राजन्नित्यादिना । ततो नारायणाख्यमो-श्राममार । इत्यादि

End. स पाठकः श्रोता च । महामुनेर्व्यासस्य इदं महाद्भुतेत्यादि समन्वितपद्यं वैशम्पायनवाक्यं । इति कर्णपर्व्व समाप्तं ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां कर्णपर्व्व ।

विषयः । महाभारतीयकर्णपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2096. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (शल्यादित्रिकम् ।)

Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia, 42. Lines, 7 on a page. Extent, 1,291 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The S'alya and the two subsequent Parvas.

Beginning. श्रीकृष्णचरणाम्भोजं निवेश्य मानसहृदं ।

मन्यते रामकृष्णेन व्याख्यानं शल्यपर्व्वणः ॥

अथ भगवच्चरणारविन्दचेतस एव मनोवृत्तिर्भवतीति दर्शयन् श्रीकृष्णद्वैपायनः युद्धप्रतिपा-दनलब्धैकवाक्यतामनुसृत्य भगवं शल्यपर्व्व महाभारतः महानिर्विष्टाज्ञभावतारा प्रसमव-तारयति जनमेजय उवाचेत्यादि पाण्डवैर्वधीयमानं विध्यमानं . इत्यादि ।

End. सर्व्वे च्छन्दाः यथास्थानाः । इति स्त्रीपर्व्व समाप्तं । अतःपरं शान्तिपर्व्व भविष्यति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां शल्यादित्रिकं समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयशल्य-सौप्तिक-स्त्रीपर्व्वव्याख्यानं गदापर्व्वाध्यायस्तु शल्यपर्व्वान्तर्भूततया व्याख्यात इति विज्ञेयं ।

No. 2097. मञ्जरी, वा स्वरोदयटीका । Substance, country-made paper, 16 × 8½ inches. Folia, 44. Lines, 8 on a page. Extent, 1,016 ślokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nuddea. Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭácháryya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Manjarí *alias* **Svarodaya-ṭíká.** A commentary on the Svarodaya—a work on divination by the flow of breath. By Bhúdhara. Vide Vol. I, p. 276 No. 484. Vol. V, p. 126. No. 1816. The last by a different author.

Beginning. परमानन्दसन्दोहं मकरन्दमयं गुरुं ।
नत्वा स्वरोदयस्यास्य मञ्जर्य्याख्या वितन्यते ॥
[illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible]-
[illegible] । [illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. इति श्रीभूधरकृतौ मञ्जर्य्याख्यायां स्वरोदयव्याख्यायां [illegible] परिपूर्णः ।
[illegible] ॥

विषयः । स्वरोदयाभिधानग्रन्थस्थितश्लोकानां व्याख्यानं ।

No. 2098. ध्यानयोगसारः, (पद्मपुराणीयः ।) Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent, 66 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, Sántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyáváǵíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dhyána-yoga-sára. An extract from the Padma Puráṇa, giving an account of the incarnation of Kṛishṇa as Gauráñga at Nuddea. The work is apocryphal.

Beginning. गो गो प्रिये सत्यभामे शृणुत्वं कथि दधिमि ।
कथितं यत् पुरा ध्यानं ब्रह्मेण नारदेन वै ॥
कश्चो गुणं नवद्वीपं गच्छतं त्वि भगाङ्गया ।
अविभक्ति गतो लक्ष्मीरूपा सं दक्षिणी मती ।
श्रीलक्ष्मिविष्णुप्रिया गो भाः सत्यभामे भवेत च । इत्यादि ।

End. इत्युक्ता नारदस्तत्र कैलासोपवने मुदा ।
निवेद्य च परं सर्वं गतो च मैत्रकद्दिष ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे ज्ञानयोगसारे सकलपुराणमुक्ते शिवनारदसंवादे कलि-
पावनमाहात्म्यं नविधं श्रीहरिभक्तीदत्तोपाख्यानं नाम पञ्चविंशतितमोऽध्यायः। शकाब्दाः
१७१८ ।

विषयः। भगवान् श्रीकृष्ण एव गणेशचन्द्ररूपेण नवद्वीपे अवतरिष्यतीति तत्कथनमुखेन तत्परिकराणां दक्षिणीसत्यभामादीनां लक्ष्मीविष्णुप्रियादिरूपेण अवतारकथनम् ।

No. 2099. सिद्धान्तार्णवः। Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nuddea, Mahendranátha Brahmachári. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhántárṇava. A Vedánta treatise founded on the commentary of S'aṅkara on the Vedánta Sútra. By Raghunátha Sárvabhauma. Contents: on the true nature of the Supreme soul. Self manifestation of Brahma. Atheism refuted. The doctrine of Vivarta or phenomenality (Vedánta) as the cause of creation proved. Ditto of natural modification (Pariṇáma, Sáṅkhya) confuted. The theory of atoms refuted. Reconciliations of Vedic texts suggesting a duality of souls. The human soul a reflection of the Divine one, proved. Illusory character of the universe. Eternity of the universe as a current. The nature of Máyá. The four Vyúhas. Meaning of the text "thou art that." Eternity of the Vedas. Unity of Brahma established in the Vedas. Brahma not provable by the ordinary logical method. Final end of created beings. The means of acquiring true knowledge. Means of attaining salvation.

Beginning. आदित्यं निखिलैर्भावैर्मन्त्रादिभिरवर्णितं ।
आत्मनो भवनं तं चन्द्रिकान्तरस्य नाटं ॥

एव खलु संसारानलसन्तप्तचित्तजनानामसौ आत्मा वा अरे श्रोतव्यो मन्तव्यो निदिध्यासितव्येति—इत्यादि ।

End. तथाहिविशेषणमुख्यार्थो + श्रीकृष्णात् तत्त्वं मोक्षो निरतिशयानन्दात्मक एवेति सिद्धं ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णचरणाश्रितमहाचार्यकृतौ सिद्धान्तार्णवः परिपूर्णः ।

विषयः । शास्त्रस्य ... विनिर्णीतं वेदान्तसूत्रम् । तत्र आत्मा वा अरे इत्यत्र विधिविवेचनम् । ब्रह्मणः सगुणत्वनिरूपणं । निरीश्वरसांख्यवादादिमतखण्डनं । विवर्तवादखण्डनं । परिणामवादस्थापनं । परमाणुवादादिखण्डनं । द्वैताद्वैतवादिनां मतनिरूपणं । जीवस्य ब्रह्मप्रतिबिम्बत्वखण्डनं । जगतः प्रातिभासिकत्वखण्डनं । प्रमाणपूर्वकं जगतः नित्यत्वकथनं । मायाविद्ययोः स्वरूपकथनं । चतुर्व्यूहनिरूपणं । नन्दनन्दनादिस्वरूपकथनं । वेदस्य नित्यत्वकथनं । ब्रह्मणो वेदैकवेद्यत्वकथनं । ब्रह्म नामरूपादिप्रमाणसिद्धिनिरूपणं । जीवस्य अणुत्वादिकथनं । तत्त्वज्ञानोपायकथनं । मोक्षोपायकीर्तनञ्च ।

No. 2100. वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी । Substance, country-made paper. 17 × 4½ inches. Folia, 67. Lines, 7 on a page. Extent, 1,617 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághátá, Zilá Nuddea, Paṇḍit Dinanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Vedánta-siddhánta-kaumudí. On the Bakhti doctrine founded on the non duality of the soul. By Haridása.

CONTENTS: Refutation of the theory regarding Brahma being undiscrete. Refutation of the theory regarding the human soul being a reflection of the divine soul. Human soul proved to be a part or fragment of Brahma. The son of Nanda proved to be the being indicated by the word Brahma. Knowledge, &c. his natural attributes. On the authority of the Vedas. The Bhágavata Puráṇa proved to be as authoritative as the Vedas. The Śástras all logically lead to Brahma. Superiority of faith over knowledge. Fruit of faith. Means of salvation. Nature of salvation.

Beginning. सान्द्रानन्दपरानन्दं सानन्दं नन्दनन्दनं ।

नत्वा वेदान्तसिद्धान्तकौमुदीयं विरच्यते ॥

अथ परमात्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो मन्तव्य इत्यादिश्रुतिसिद्धान्तानुसारेण वेदान्तसूत्रविचारात् विचार्य विनः ... मन्दाधिकारिणां सुखबोधाय ... प्रारभ्यते । वेदान्तविचारः कथं इति इत्यादि ।

End. कापिदके कर्मापर्वनिरथा प्रवेश पम् प्रचायेमि विमुक्त विमृषते——— पुनिभेरियतमिन्नविश्वभुवमकाळकरूपानन्दाविभेव इति शिवं ।

Colophon. इति श्रीचरिदासकता वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी समाप्ता ।

विषयः । सुवादैनवादमयतम्या विरचितोऽयं ग्रन्थः । तत्र प्रकृतो निर्गुणत्वमतनिर्णयं । कौवस्य प्रतत्रनिविषयवादकथनं । प्रकृतोऽंशो जीव इति निरूपणं । सन्दमन्द एव प्रमुप्रद्यास इति निर्णयः । तत्र कामाविकप्रमाणादिप्रतिमनकथनं । श्रीमद्भागवतस्य वेद-तुल्यत्वनिर्णयः । प्रभुः प्राकृतत्वमनिरूपणं । स्वावाघेचया मनोरथचिंतनकथनं । भगवतो भक्तकस्यत्वनिर्णयः । मोक्षोपायकथनं । मोक्षस्वरूपविवेचनञ्च ॥

No 2101. माधुर्य्यकादम्बिनी । Substance, country-made paper, 11 × 5½ inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 643 ślokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1860. Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágísa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mádhurya-kádambiní. On faith as the only means of salvation. Faith and devotion to be directed to Krishṇa who is the embodiment of the divine soul. With this object the work opens with a disquisition on the nature of soul, and its twofold division, the human and divine, and then explains how the divine soul may, for the well-being of creation, assume a corporeal form. The author then describes various forms of faith, and their peculiarities.

Beginning. चरन्ते मधमनिमग्नवितते: सञ्जीवनी सारमा-
रम्भं कामतपर्ण्दायदमनी विद्यापमेयाश्रिनी ।
दूरान्ते मदमाविनेऽपि मरणीभावाय भूयात् प्रभु-
श्रीचैतन्यकृपानिरङ्कुशमनमामाधुर्य्यकादम्बिनी ॥
भक्तिः पृथ्वैः विना नाम्य इमं पञ्चेदुदारधीः ।
सङ्गोभि ममतं रूपनाम प्रियतमं हरेः ॥

एव वास्य परमानन्दमघादपि पृथगदुःसत्य पुण्यं प्रतिष्ठेति ———इत्यादि ।

End. माधुर्य्यवारिधेः श्वर्वचैतन्याद्दुदते रसैः ।
इयं चिनोतु माधुर्य्यमयी कादम्बिनी जगत् ॥

Colophon. इति श्रीमाधुर्य्यकादम्बिन्यां पूर्णकमेदयो नामाष्टमयमृतवृष्टिः ।
अन्यूर्वैवं माधुर्य्यकादम्बिनी समाप्ता श्रीकृष्णे स्वादिति । संवत् १८६० ।

विधा। शान्तस्तथान्य एव प्रधानतया विभावानुभावसात्त्विकव्यभिचारिविपरीततया अनुभा-
व्यतया च रसत्वमङ्गीकार्यः । यथैव भक्तत्त्वेऽपि मधूपतया भवन्त एव जनानाम्, विश्वेष-
मवेक्षितव्यम्। भावादपि भक्तेः परमोत्कर्षप्रतिपादनानुकूलेन तथा सर्वेषामप्यनभिधानादित्याश-
यः। यद्वेदं भवन्त एव मधुरकथामृतास्वादा भक्तेः सर्वेषामपकर्षं सर्वंसहीकारित्वं सर्वोत्कृष्टत्वं
सर्वैरप्यपेक्षणीयमनुष्ठेयेति व्यवस्थापनं। भक्तिरसविशेषणं। तदधिकारिणः। तद्भक्ति।
तत्र भक्तिप्रभावेणापवर्गनिरपेक्षस्वरूपेण दुष्कृतोत्थाः सुकृतोत्था अपराधोत्था अपराधोत्था इति पञ्च-
धानां चतुर्विधत्वमप्युक्तं तेषां स्वरूपवर्णनं। तत्र चैतन्यं द्विविधं स्वस्वरूपानन्दः। तत्र
प्रथमं सर्वेषामपि साधारणं, द्वितीयं ईश्वरस्यापि जीवानाम्. तथा ईश्वरत्वेनापि द्विविधं
गुणवत्त्वेऽपि जीवता जीवत्वमूलत्वेन। स्मार्तेत्याभेदेन पञ्चविधत्ववर्णनं। तत्र भक्ति-
र्विविधिताभेदेन मध्यमत्वा द्विविधा। तत्र प्रथमा षड्विधा। द्वितीया तु स्वानुभूतिप्रतीती
तदनुकूलभक्तिर्वत्तीति द्विविधा। अथापि प्रथमा सात्त्विकी राजसी तामसी चेति त्रिप्रकारा।
तत्र भक्तिरसादिरूपिताः जीवान्तःकरणं स्वाभाविकादिस्वरूपं चैतन्येन सर्वात्मभावे भक्तो
रचितत्वमतीति सा च द्विविधा स्वरूपेणिरूपिता तद्यथा तटस्था च। तत्र तेन मध्यमपि च रति
परमप्रीतिरत्ना रती यदा भवतीयं भवतां चित्तीकरोति तदेवानुपरितिरित्यवायते। तत एव
भक्तिरसवताः स्वभावभावादपि भावप्रेमणो पुष्पवत् परिपाकेन भावितो जीवपति।
यथाशास्त्रोक्तिरेवानन्दरसाङ्कुरं तथा भावयति यथा तत्र सहसा प्रतिबिम्बितो भगवान् पञ्च-
रोपमान इव प्रतिभाति। तत्र चैतन्याः परमार्थविज्ञानं प्राप्नुवन्ती रत्नपरम्परां भाव इत्याख्या
लभते। स एव भावः सच्चिदानन्द इति भक्तिवचनस्य कन्दलीभावं भजते। सोऽयं भावो रागमया-
त्मो वैधभावात्मेति द्विविधमतभिन्नत्वेन विविधानां भक्तानां विविधचित्तःपरम्पराणां हृदयेषु
स्फुरत् सततं इव रसायनेषु विविधास्वादं भवति। ते च भक्ताः शान्तदास्यसख्यवात्सल्यमाधुर्य-
भेदाः पञ्चविधाः। तत्र शान्तेषु शान्तिरिति दास्येषु प्रीतिरिति सख्येषु सख्यमिति वात्सल्ये च
वात्सल्यमिति प्रेयसीभावेषु प्रियतेति नामभेदानाम् प्राप्यान्नभावानामविभावितविभावादिभिरनुभावैः
सहायः स्थायीति नाम्ना चैतन्यं रसाम् शान्तदास्यादिपञ्चरसो रसो भवतीति निरूपणं। तत्र
भावविशेषेण पञ्चभावविशेषस्वरूपभ्रमत्वेति।

No. 2102. दानचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 66. Lines, 8 on a page. Extent, 1,982 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dinanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Dána-chandriká. A treatise on religious gifts, the merits of giving away particular articles, persons fit to grant and to receive gifts,

and the rituals meet for consecrating the same. By Jayaráma. The work is an abstract of the Dánakhaṇḍa of Hemádri.

Beginning. नतिं कृत्वा गणेशाय विघ्नविध्वंसकारिणे ।
क्रियते जयरामेण दत्तेयं दानचन्द्रिका ॥
दानं देयञ्च दाता च सम्प्रदानं चतुं तथा ।
चतुर्दाता विधाता च च एवकं नमाम्यहं ॥
अथादौ दानप्रशंसा ।

End. अनेन विधिना कुर्वन् सर्वं भवति चाक्षयमिति ।

Colophon. इति श्रीजयरामविरचिता दानचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । दानप्रशंसाकीर्त्तनं । देयवस्तुकीर्त्तनं । दानविधिः । दानकालनिरूपणं । षडंगकथनं । द्रव्यदेवतानिर्णयः । प्रतिग्रहविधिः । सर्व्वेषु दानेषु सामान्यतः प्रयोगकीर्त्तनं । विरक्तदानविधिः । वैकरोपभोजनादिदानवदानविधिः । चतुर्दशदानविधिः । धान्यादिदानविधिः । सुवर्णगोगृहदानादिविधिः । कपिलादिदानविधिः । गजाश्वादिदानविधिः । वरदोलादिदानविधिः । स्थानासनादिदानविधिः । शय्यादीपदानादिविधिः । वाहिकवस्त्रादिदानविधिः । छत्रोपानहादिदानविधिः । धर्मघटादिदानविधिः । सन्ध्यातिथिनिमित्तकदानविधिः । नानाविधादिदानविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2103. मेघदूतटीका । Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 38. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,443 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Raṇághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Meghadúta-ṭíká. A commentary on Kálidása's Meghadúta. Anonymous.

Beginning. इह खलु त्रिदिवनरपालसरितद्वरावरकमलशयनकोमलकलयानिलब्रह्मश्रीक्रीडाप्यायवचनमनुष्येदयाललयसर्वस्वादीनि, महाकाव्यरचनानां अभावस्यापि महाकविश्रीकालिदासविरचितमादिदं महाकाव्यमुच्यते + + + + + + + तद्ध्वयधर्म्मवेषः कश्चिदेवानयच निर्देशो उच्यते + + + प्रथमेन तत्रायमादिश्लोकः । कश्चित् कान्तेति । कश्चिदनिर्दिष्टनामा यक्षः रामगिर्य्याश्रमेषु वसतिं चक्रे निवासं कृतवान् । रामो दाशरथिस्तस्य तेन चाश्रितो गिरिः । पूर्वं सीतासम्भितो रामस्य स्थितवानिति इत्यादि ।

अविरताभि विरचिताभि तृप्तानि यच ॥ १२४ ॥
इत्यद्भुतं सुरचितपदं मेघदूतस्य नाम्ना
कालिदासविरचितमने विप्रयुक्ते विनोदं ।

+ + + + क्षिति विपुलता हरिणाक्षं करोतां
सभायांतो घटकपुत्रं कालिदासवकार ।

Colophon. इति श्रीकविराजमुकुटालङ्कारेण श्रीकालिदासेन (कृतं मेघदूताभिधानं काव्यं) तस्य टीका समाप्ता ।

विषयः । कालिदासकृतमेघदूतस्य व्याख्यानम् ।

No. 2104. नैषधीयप्रकाशः (पूर्वनैषधीयः) । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 250. Lines, 9 on a page. Extent, 9,843 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Naishadhíya-prakáśa. A commentary on the Naishadha Kávya, of S'ri Harsha. By Náráyaṇa Vedarakara, son of Narasiñha and Madálasá. The codex contains only the first half of the work.

Beginning. वैदेही यस्य वामे अवति जलनिधिर्यस्य स्थापितोऽपि
श्रीमानग्रे हनूमाननुजसहितो यस्य विश्वप्रशस्ता ।
कोदण्डं कामदेवं दशदिशि कुलभंगकारी समस्त-
दुर्वारवीरसंघातनियतविजयांकितं श्रीरामचन्द्रम् ॥
दशकन्धरशिरश्छेदः सीताचित्तःसरोजरोलम्बः ।
रघुकुलकैरवचन्द्रः पायाद्वामःस्थितो रामः ॥
जयति वृन्दावनकुंजे श्रीरामो वल्लभाधिपः ।
कुलेनाभ्युपमे यस्य यदुर्वी सुरदुर्लभा ॥
नत्वा श्रीनरसिंहपण्डितपितुः पादारविन्दद्वयं
मातुश्चापि मदालसेत्यभिधया विख्यातकीर्तेः स्थितौ ।
श्रीरामेश्वरशीलयोः सुजनयोः पादाब्जयोः सेवया
बुधि श्रीनिजचन्द्रकानाथहरिं सिद्धिं नारायणः ॥
प्रणम्य मधुरं वेदं वचनं श्रीपतिं तथा ।
कुर्वे नत्वा नैषधीयप्रकाशं सुखदां मुदे ॥

चिकीर्षितस्य निर्विघ्नसमाप्त्यर्थं शिष्टाचारपरिप्राप्तमाशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशो वापि मङ्गलमिति मङ्गलाचरणं कर्तव्यमिति प्रयत्नपूर्वकं महाकविः श्रीहर्षो नलचरित्रनामके महाकाव्यारम्भे मङ्गलमाचरति । यद्वा तु निर्विघ्नसमाप्तिकामो मङ्गलमाचरेत् । तत्र प्रथमोक्तमङ्गलविशिष्टवस्तुनिर्देशेन निर्विघ्नसमाप्तिरभिधीयतेऽनेन निर्दिशति ।

End. केनाप्यपूपका दीयते निर्णीते। इत्थं पूर्ववत्।

Colophon. इति श्रीवेदरक्षेश्वरात्मजश्रीनरसिंहपण्डितात्मजनारायणकृते नैषधीयप्रकाशे चतुर्थः सर्गः समाप्तः।

विषयः। श्रीहर्षकृतनैषधचरितमहाकाव्यस्य चतुर्थसर्गस्य व्याख्यानम्।

No. 2105. स्मार्त्तसमुच्चयः। Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 225. Lines, 10 on a page. Extent, 17,840 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Correct.

Smárta-samuchchaya. A Smṛiti digest. By Nanda Paṇḍita, son of Srídeva Mahámahopádhyáya. CONTENTS: Religious duty. Proper times for religious ceremonies. Lunations. Conjunction of one month with another. Intercallary months. Prohibited degrees in marriage. Marriage. Saṅskáras. Daily rituals. Funerals. Mourning. Purifications. Expiations. Inheritance. Judicature.

Beginning. श्रीनारायणपादपङ्कजनतिप्राप्तप्रबोधोदयो-
वेदानङ्गयुतान् यथावदखिलान् सांख्यादिकांश्चागमान्।
मीमांसे वरमीक्ष्य मानविहितं चाध्यात्मशास्त्रं
धर्म्यं यो व्यवदत् पवित्रकविः श्रीदेवशर्मा महत्॥
तस्य श्रीरमितिकच्छपशिरोमणिनन्दाभिधोऽभूत्सुतो
दृष्ट्वा देवपदारविन्दयुगलं यस्य प्रसिद्धा प्रभुः।
सोऽयं पण्डितमण्डलीसुखकरं धर्मक्रियाज्ञापकं
ग्रन्थं स्मार्त्तसमुच्चयं वरयशःस्फूर्त्यै समारब्धवान्॥

तत्र प्रथमतो धर्मस्वरूपं निरूप्यते। तत्र भगवान् जैमिनिः। चोदनालक्षणोऽर्थो धर्म इत्यादि।

End. इत्थं विषयस्तु मतान्तराणां मीमांसायां परिशोधय इति।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीदेवशर्मसूनुश्रीनन्दपण्डितविरचितः स्मार्त्तसमुच्चयः समाप्तः।

विषयः। धर्मस्वरूपनिरूपणं। कालविवेचनं। तिथ्यादिनिर्णयः। तत्र प्रतिपदादितिथिद्वैधे व्यवस्थानिर्णयः। संक्रान्तिनिर्णयः। मलमासविवेचनं। अधिमासादिविवेचनं। विवाहनिषिद्धकन्याविषये सपिण्डादिकथनं। विवाहादिनिरूपणं। गर्भाधानादिसंस्कारनिर्णयः। आह्निकविधिः। अन्त्येष्टिविधिः। अशौचनिरूपणं। शुद्धिनिरूपणं। श्राद्धादिविधिकथनं। प्रायश्चित्तनिरूपणं। दायभागकथनं। व्यवहारनिरूपणम्।

No. 2106. दायभागटीका । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 7 on a page. Extent, 4,684 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Majiḍá, Post Ráṇághaṭ, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭíká. A commentary on the Dáyabhága of Jímúta-váhana. By Rámabhadra Nyáyálaṅkára, son of S'rínátha Ácharya-chúḍámaṇi.

Beginning. आलोच्य नानाविधभिन्न-निबन्धजातञ्च विशेषतः ।
व्याख्यां व्याख्यंतनुते विविच्चिता दायभागस्य ॥

सन्ध्यादौ विघ्नविघातनाय इष्टदेवतानीतिकृतं मङ्गलाचरणं शिष्यशिक्षायै ग्रन्थआदिनिवेद-प्रयोजनाभावाय । सम्यादौति । अथ प्रयोजनं दायभागनिर्णयः । स च संबन्धप्रमेयादिप्रमाणरा दुःख-निवृत्तिहेतुमत्वात् मोक्षः । अभिधेयो दायभागः । सम्बन्धश्च ग्रन्थस्य तदाभिधेययोः कार्यकारण-भावो विषयविषयिभावश्च । इत्यादि

End. तत्तज्ज्ञ नाम्ना यं वर्णयित्वा विशेषस्य परित्यागतः तद्ग्रन्थोक्तवैपुल्यस्य अङ्गानुराग-भावेऽपि न वैयर्थ्यमिति भावः । समाप्तेति सुबोधमिति ।

श्रीरामभद्ररचितां पाठी संज्ञाय दीपिकामेतां ।
श्रीमूतवाहनकृते-ग्रंथीशायां विदन्तु विद्वांसः ॥

Colophon. इति श्रीमद्वाचस्पतिभट्टाचार्यीयवाच्यचूडामणितनूजश्रीरामभद्रन्याया-लङ्कारभट्टाचार्यविरचिता दायभागटीका समाप्ता ।

विषयः । श्रीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं ।

No. 2107. कामसूत्रं । सभाष्यं जयमङ्गलाख्यटीकासहितञ्च । Substance, country-made paper, 13 × 7 inches. Folia, 126. Lines, 14 on a page. Extent, 6,125 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Káma-śútra with the commentary of Mallinága, and the gloss called **Jayamaṅgala**. The aphorisms of Vátsyáyana on worldly enjoyment with the commentary of Mallinága, and an exegesis by Yas'odhara. The last two have been very much mixed up. The text is divided into 7 chapters, and treats successively of all the different branches of the subject. The exegesist cites the name of Mahimalla Deva, a Chalukya king.

The objects of human life are, according to Hindu writers, fourfold, including 1st, duty or *dharma*; 2nd, wealth or *artha* economics; 3rd, enjoyment, *káma*, and 4th, salvation or *moksha*. On each of these subjects there were at one time, it would seem, several text-books in Sanskrit, but they are not all forthcoming now. On the first subject the Aphorisms of Jaimini constitute the leading text. On the second, a text is attributed to S'ukra Áchárya, but it nowhere has yet been met with. On the third, the *káma-sutra* is the only text now known, but its author refers to seven different writers who preceded him. The fourth forms the theme of five out of the six leading systems of philosophy, as also of several minor ones. Of enjoyment in its grossest sense women form the most important object, and the text therefore devotes an unduly large part of it to sexual love, and hence it is that in describing the work, it is usual to class it among erotic works. Káma in its most comprehensive sense, however, includes everything that promotes the gratification of the five senses of hearing, feeling, seeing, tasting and smelling, and Vátsáyana refers to all these. He begins with education in early life, giving brief notes about the 14 sciences and the 64 arts recognised by the Hindus. Then he adverts to housekeeping, furniture and household decorations, to friends, associates and companions, to occupations and ornaments, as well as conduct towards women. This explanation is necessary with reference to what has been said on page 98 of volume I, on the subject.

Vátsyáyana is supposed to have lived over two thousand years ago, and the oldest commentary on the Nyáya aphorisms is attributed to him.

Beginning. (एकचत्वारिंशदध्यायस्य प्रारम्भवाक्यं यथा,) शास्त्रे प्रकृतत्वात् तत् समयावबोधकेभ्यश्चाचार्येभ्यश्च नमस्कारात्। प्रजापतिर्हि प्रजाः सृष्ट्वा तासां स्थितिनिबन्धनं त्रिवर्गस्य साधनमध्यायानां शतसहस्रेणाग्रे प्रोवाच। तस्यैकदेशिकं मनुः स्वायम्भुवो धर्माधिकारिकं पृथक् चकार। बृहस्पतिरर्थाधिकारिकं। महादेवानुचरश्च नन्दी सहस्रेणाध्यायानां पृथक् कामसूत्रं प्रोवाच। — — — — — — — — — — — — सर्वसंक्षेप ग्रन्थेन कामसूत्रमिदं प्रणीतवान् वात्स्यायनः।

टीकायाः प्रारम्भवाक्यं यथा,—

वात्स्यायनीयं किल कामसूत्रं प्रस्तावितं कैश्चिदिहान्यथैव।
तस्माद्विधास्ये जयमङ्गलाख्यां टीकामहं सर्वविदं प्रणम्य ॥

एव चत्वारो वर्णा ब्राह्मणादयश्चत्वारश्चाश्रमा ब्रह्मचारी गृहस्थवैखानसौ भिक्षुरिति । तत्र ब्राह्मणादीनां गृहस्थानां मोक्षस्याभिमतत्वात् त्रिवर्गः पुरुषार्थः । तथापि धर्मार्थयोरनुसारात् काम एव फलभूतः पुरुषार्थ इति कामवादिनः । स चोपायं विना न भवतीति तदुपायमविज्ञा-तवाद्यौ महिमानः पूर्वाचार्यमतानुसारेण शास्त्रमिदं प्रणीतवान् । इत्यादि ।

End. शास्त्रस्य संप्रधानत्वात् तेन ते योऽस्य शोभिता ।

सन्ति रागपरा नार्यः सन्ति चार्थपरा अपि ।

प्राक् तत्र वर्णितो रागो वेश्यायोगाश्च वैशिके ॥

इति वात्स्यायनीयकामसूत्रे वैशिके षष्ठेऽधिकरणे अनुबन्धार्थानर्थसंशयविचारा वेश्याविशेषाश्च षष्ठोऽध्यायः ॥

समाप्तं चेदं वैशिकं षष्ठमधिकरणं वात्स्यायनीयकामसूत्रम् ॥

भाष्यस्य शेषवाक्यं यथा ——

एता षट्पञ्चाशीदादासमन्वयन्ति विशेषः सम्पद्यते सर्वासामिति । इति वात्स्यायनीयकामसूत्रटीकायां जयमङ्गलाभिधायां विदग्धाङ्गनाविरहकातरेण गुरुदत्तेन्द्रपादाभिधानेन यशोधरेणैकत्रकृतसूत्रभाष्यायां वैशिके षष्ठेऽधिकरणे षष्ठोऽध्यायः । समाप्तं चेदं वैशिकं षष्ठमधिकरणं ॥

Colophon इत्यपराख्ये + जयमङ्गलाख्यायिकायां राजाधिराजस्य कृष्णचन्द्रमहिषीमदीमनटेवस्य भारतीभाण्डागारे श्रीवात्स्यायनकामसूत्रटीकायां जयमङ्गलाभिधायां वैशिकमधिकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । प्रथमे साधारणाधिकरणे,—शास्त्रसंग्रहः, त्रिवर्गप्रतिपत्तिः, विद्यासमुद्देशः, नागरिकवृत्तं, नायकसहायदूतीकर्मविमर्श इति पञ्च प्रकरणानि ।

द्वितीये साम्प्रयोगिकाधिकरणे,—प्रमाणकालभावेभ्यो रतावस्थापनं, प्रीतिविशेषाः, आलिङ्गनविचाराः, चुम्बनविकल्पाः, नखरदनजातयः, दशनच्छेद्यविधयः, देश्या उपचाराः, संवेशनप्रकाराः, चित्ररतानि, प्रहणनयोगाः, तद्युक्ताश्च सीत्कृतोपक्रमाः, पुरुषायितं, पुरुषोपसृप्तानि, औपरिष्टकं, रतारम्भावसानिकं, रतिविशेषाः, प्रणयकलहश्चेति चतुर्दशप्रकरणानि ।

तृतीये कन्यासम्प्रयुक्ताधिकरणे,—वरणविधानं, सम्बन्धनिर्णयः, कन्याविस्रम्भणं, बालायामुपक्रमाः, इङ्गिताकारसूचनं, एकपुरुषाभियोगाः, प्रयोज्यस्योपावर्तनं, अभियोगतः कन्यायाः प्रतिपत्तिः, विवाहयोगाश्चेति नव प्रकरणानि ।

चतुर्थे भार्याधिकारिकाधिकरणे,—एकचारिणीवृत्तं, प्रवासचर्या, सपत्नीषु ज्येष्ठावृत्तं, कनिष्ठावृत्तं, पुनर्भूवृत्तं, दुर्भगावृत्तं, आन्तःपुरिकं, पुरुषस्य बह्वीषु प्रतिपत्तिश्चेति अष्टौ प्रकरणानि ।

पञ्चमे पारदारिकाधिकरणे,—स्त्रीपुरुषशीलावस्थापनं, स्त्रीषु सिद्धाः पुरुषाः, अयत्नसाध्यायोषितः, परिचयकारणानि, अभियोगाः, भावपरीक्षा, दूतीकर्माणि, ईश्वरकामितं, आन्तःपुरिकं, दाररक्षितकं चेति दश प्रकरणानि ।

षष्ठे नैमित्तिकविवरणे,—ग्रहणसंक्रान्तिनिमित्तस्नानदानादीनि, उपाकर्मविधिः, श्राद्धम्, अर्धोदयमहोदयौ, पितृषु प्रतिपत्तिः, विष्णुपञ्चकव्रताः, विष्णोर्दमनकारोपणं, श्रावणमासविशेषाः, चातुर्मास्यव्रतसंकल्पः, पितृवर्षविशेषाश्चेति दश प्रकरणानि ।

(पुस्तकेऽस्मिन् चौपनिषदिकं सप्तमविवरणं नास्ति)

(सप्तम विवरणे यथा,—पुरश्चरणं, वशीकरणं, दशयोगाः, महापातकप्रत्यायनं, इष्टविषयः, विषयोगाश्चेति षट् प्रकरणानीति ।)

No. 2108. वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती, प्रकाशिकासहिता । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 140. Lines, 12 on a page. Extent, 4,182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vaishṇava-siddhánta-vaijayantí with a commentary entitled **Prakáśiká.** A manual of Vaishṇava faith and worship. By Rághavendra Muni.

Beginning. वन्दे अश्मावगाहुरतरं चातुर्विधानां यथा-
विद्यानां पदसेन्द्रकेतुरचितं लीलावतीर्णां वरां ।
यच्चान्यमपि भूमकतुरथतां येन समां मानतां
लीलानु कंसहिन्दुजालरचनाचेतु हरिः पातु वः ॥
श्रीमद्वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती प्रकाश्यते ।
श्रुतिस्मृतिप्रमाणेन मुनीन्द्रेण मया कृता ॥

इति वक्ष्यमाणग्रन्थप्रकाशिकानिर्विघ्नपरिसमाप्तये सदाचारपरम्परापरिपालनाय च ग्रन्थप्रतिपाद्यं वेदान्तवेद्यं वस्तु प्रतीति चित्रयामित्यादिपद्येन ॥
चित्रेयाममयममामममिरामापावमार्ध परं
रत्नादेरपि चित्रया परमया मानाध्वे यत्नः ।
प्रेमाविद्धमनिमषो मुकुरको गोपीभिरानन्दितः
सोऽयं नन्दसुतोऽभिनन्दति सदानन्दाय सन्तवे ॥ इत्यादि ।

End. श्रीकृष्णायन इन्दावरुचि सता राघवेन्द्राभिधेन
प्राप्तो जित्वा विवादान् जितमदमयचैर्बोधसंसारमध्ये ।
सिद्धान्तैर्वैष्णवानां समतिविरचिता वैजयन्ती विचित्रा
कल्पेषान्तां कवीन्द्रैरविकलरुचनी चाहिनिर्भुञ्जनाय ॥
श्रीमद्वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्तीप्रकाशिका ।
दीपिकेव करे चास्तां साधुवर्यानुगैर्दैः ॥

Colophon. इति श्रीरामचन्द्रकविभारतीविरचितायां वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्त्यां अनन्यभक्तिनिरूपणं नाम पञ्चमो ऽध्यायः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । गुरुतः साकारलक्षणं । जीवब्रह्मणोः परस्परमभेदनिरूपणं । जीवस्य नित्यदासत्वकथनं निरूपणं । तत्र विविधवादनिरसनं । अद्वैतवादादिवादि विप्रतिपत्तिनिराकरणपूर्वकं प्रमाणेन तत्त्वज्ञानफलविज्ञप्तिविज्ञानेनाविद्यानिवृत्तेर्वाक्यनिरू- निरूपणं । संसारस्य स्वप्नवन्मानसत्वकथनं । तत्र विविधवादखण्डनं कथाप्रसङ्गविशेषणादिकं । जीवस्य स्ववाचाररूपाणां संसारबन्धो न तु परमार्थतः तस्य साक्षात्परमात्मनो ऽभेदप्रत्यादिनिरू- पणं । वेदान्तोपयोगिवेद संसारस्य—मिथ्यात्वं निरूप्य तद्विषयकारणं किंचिदपि न वेत्ति वादि- विप्रतिपत्तेरुद्धिरूपणं । तत्र सांख्यमतमुपन्यस्य तन्निरसनं । पातञ्जलमतोपन्यासपूर्वकं तन्निर- सनं । वैशेषिकमतोपन्यासपूर्वकं तन्निरसनं । न्यायमतोपन्यासं तन्निरसनम् । एवं बौद्धमता- दिप्रभावयादिजीवात्मवादादिवादाद्युपन्यास तन्निरसनपुरःसरं प्रमाणेन तत्त्वार्थमिति ग्रन्थस्य प्रयोजनं । नानाजीववादखण्डनपुरःसरमेकजीववादस्थापनं । ज्ञानस्वरूपनिरूपणमुखेन अ- ज्ञाननिरसनं । तत्र ज्ञानस्वानिवादखण्डनं । अपरोक्षत्वनिरूपणं । सत्तानिरूपणं । स्व- प्रकाशत्वनिरूपणं । अनिर्वचनीयत्वनिरूपणं । तत्र अनिर्वचनीयलक्षणादिविशेषणं । अविद्या- स्वरूपादिनिर्णयः । भेदवादखण्डनम् । आत्मनः स्वप्रकाशत्वकथनं । संवित् स्वरूपविशेषणं । वेदस्य तस्य प्रामाण्यनिरूपणं । तत्र अपौरुषेयत्वादिकथनम् । कर्म-ज्ञानकाण्डयोः सामञ्जस्यकथनं । गुरुपसदनादिप्रकारकथनं । श्रवणमननादिस्वरूपकथनादिकं । शमादिसाधनसम्पदादिकीर्तनं । तत्त्वज्ञानाद्मुक्तिरितिविशेषणं । जीवन्मुक्तस्वरूपादिकथनं । मोक्षस्वरूपविशेषणं । तत्र तात्पर्या- दिप्रदर्शनं । वेदान्तमतकथनं । मुक्तिप्रकारादिनिरूपणं । संसारखण्डनादिकथनं । संसाराद्वित- मस्य प्रमाणेन एव मोक्षाधिकारो नान्यस्येति निरूपणं । तथा ब्रह्मतत्त्वसाक्षात्कार मोक्ष इति निरू- पणं । तत्र प्रायश्चित्तादिलक्षणं । अहंकारादिप्रकृतिलक्षणं । देहपुत्रादिवादादिकथनं । अनन्तस्वरूपं । तद्धेत्वादिकथनम् । अनन्तत्वस्य मोक्षेऽपि सुखानुभव इत्यादि ज्ञानानां स्वा- भावादिकथनं । भक्तिस्वरूपं । तथा भक्तिभावमेदेन द्वैविध्यकथनं । साधनरूपापि द्विविधा साध- रूपा प्रेमरूपा चेति । तथा श्रवणकीर्तनादिभक्तिविषयाणामपि निरूपणं । स्वरूपाणामपि भक्तिसाधनत्वाद्भक्तेः प्राधान्यकथनमेतेति निरूपणं । भक्तस्वरूपादिनिरूपणं । साकार-निराकार- सगुण-निर्गुणादिप्रतिपादिकानां श्रुतीनां समन्वयकथनं । भगवच्चरित्रस्य नित्यतादिनिरूपण- मुखेन तार्किकादिमतनिरसनं । भगवल्लीलादिविवरणं । रासलीलापरिकरस्य भगवन्निजरूपत्वकथनं । लीलावतारतात्पर्यकथनं । अंशांशादिभावस्य निरूपणम् ।

No. 2109. स्कन्दपुराणे,—केदारखण्डम् । Substance, country-made paper, 18 × 3 inches. Folia, 165. Lines, 6 on a page. Extent, 4,010 ślokas.

Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ránághát, Bábu Surendranátha Pálachaudhúrí; another copy at Darbhángá, Bábu Gaurcévara Siñha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Kedára-khaṇḍa of the Skaṇḍa Puráṇa. This is one of the several books or Khaṇḍas, of the Skaṇḍa Puráṇa. It is divided into 32 chapters, and comprises a number of legends designed for the glorification of S'iva as the supreme divinity.

CONTENTS: I. Story of Daksha's visit to Naimisha forest, where he was disrespectfully treated by his son-in-law S'iva, and for which he rebuked S'iva.

II—III. Daksha commences a great feast to which he does not invite S'iva. Dákshâyaṇi hears of the feast, and obtains her husband's permission to go to her father's house, where she commits suicide. S'iva hears the news, and, in a fit of anger, plucks out a lock of hair, which becomes two demons Káli and Vírabhadra.

IV—V. The demons wage war with the gods. Decapitation of Daksha; his head replaced by that of a goat. His hymn to S'iva. Adoration of S'iva, and advantages of putting on the tridental sectarial mark, ashes, &c. Story of Nandi, a Vaisya of Avanti, who was a great devotee.

VI—VII. S'iva's grief at the loss of his wife; his asceticism. Origin of the Lingam; its worship. S'aiva philosophy. Story of Sundarí, daughter of a king of Kásí.

VIII. Lingams of various kinds. Dispute between the Devas and Rávaṇa. Devas repair to Vishṇu, and devise means for the destruction of Rávaṇa.

IX—XIV. The churning of the ocean. Origin of the Háláhala poison. Birth of Gaṇes'a. Consequences of the churning.

XV—XIX. Story of Nahusa. Ditto of Dadhichi. Ditto of Bali and of the Dwarf incarnation.

XX—XXV. The superiority of the Lingam over Brahmá and Vishṇu. Story of Táraka, a demon, who oppressed the Devas. Marriage of S'iva with Umá.

XXVI—XXXI. Honey-moon of S'iva on the Gandhamádana mountain. Birth of Kártika. His battle wath Táraka. Destruction of Táraka. Adoration of Kártika.

XXXII. Story of S'vetarájá. Merits of the S'ivarátri fast. Lu-

nations most appropriate for the worship of S'iva, Gánes'a, Kártika, &c. Gambling between S'iva and Umá, Siva, losing everything by play, retires from Kailása to a forest. Umá, assuming the disguise of a wild hill woman, repairs to S'iva. Their reconciliation and adoration by the Devas. Merits of reciting the Kedára-khaṇḍa.

Beginning. यस्याज्ञया जगत्सृष्टा विरिञ्चिः पालको हरिः ।
संहर्ता कालरुद्राख्यो नमस्तस्मै पिनाकिने ॥
तीर्थानामुत्तमं तीर्थं क्षेत्राणां क्षेत्रमुत्तमम् ।
तत्रैव नैमिषारण्ये शौनकाद्यास्तपोधनाः ॥
दीर्घसत्रं प्रकुर्वन्तः ऋषिणां सुमतेन च ।
तेषां धर्म्मतेजस्ता द्रष्टु चि मत्सरः ॥
व्यासशिष्यो महाप्राज्ञो लोमशो नाम नामतः ।
तत्रागतं ते ददृशुः सर्वे दीर्घसत्रिणः ॥
उत्तस्थुर्युगपत्सर्वे साद्धर्घ्याः कृताञ्जलाः ।
दत्वार्घ्यादिकमस्मै वीतकल्मषा ॥
तं पप्रच्छुर्महाभागाः शिवधर्मं सुविस्तरं ।
लोमश उवाच ।
कथयस्व महाभाग देवदेवस्य धूर्जटेः ।
महिमानं महाभाग ध्यानाध्ययनमर्च्चनम् ॥
तदा कथं ते किं वच व्यासभारद्वाजगीताः ॥ इत्यादि ।

End. शृण्वन्ति चैव ये भक्त्या श्रद्धायुक्ता नरोत्तमाः ।
कैवल्यमिदं शिवाख्ये यान्ति परमां गतिम् ॥

Colophon. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे केदारखण्डे शैवमाहात्म्ये चतुस्त्रिंशोऽध्यायः । समाप्तमिदं केदारखण्डम् । (इतः परं ... लिखितं ।)

विषयः । १मे, अध्याये,—लोमशेन तत्र शौनकादीनां समीपे ... शिवपूजाविधिर्निरूपणं । ... नैमिषारण्ये ... पुरतः ... शिवस्य ... ।

२-३, अध्याय,—दक्षस्य शिवनिन्दादि ... शिवस्य ... ।

अथ शिवाष्टकं तत्रागता सतीयं पितृमुखात् पतिनिन्दनमाकर्ण्य आत्मनि निर्वेदमापन्ना अग्नि-मध्यं प्रविवेश। तदनन्तरं नारदमुखेन सतीनिधनमाकर्ण्य क्रोधमूर्छितो भगवान् रुद्रो जटामेकां शिरश्छित्त्वा पातयामास। ततः समुद्भूतयोः कालीवीरभद्रयोः दक्षयज्ञविनाशादिवर्णनं।

४—५, अध्याये,—इन्द्रादिदेवप्रभृतिभिः सार्द्धं वीरभद्रस्य युद्धवर्णनं। प्रसूतस्य निवर्त्तनकथनं। दक्षस्य छागमुखत्वप्राप्तिकथनं। दक्षकृतशिवस्तोत्रकथनं। शिवमाहात्म्यकथनं। शिवार्चनविधा-नादिप्रकीर्त्तनं। अथ इन्द्रद्युम्नस्य राज्ञ उपाख्यानकथनं। करवीर अर्क-धत्तूरादिपुष्पैः शिव-पूजाफले कथनं प्रसङ्गाधिक्यकथनं। बिल्वपत्रमाहात्म्यकथनं। विभूतिमाहात्म्यकथनं। शिव-पूजामाहात्म्यकथनमुखेन चर्मकारपुत्रस्य तान्त्रिकस्य उपाख्यानकथनं।

६—७ अध्याये,—शिवप्रतिष्ठाविधिकथनप्रसङ्गेन सतीविरहविधुरस्य विधुभूषणस्य मनो-हरवेशेन दारुवनप्रवेशवर्णनं। तत्र ऋषीणां शापेन शिवस्य पतनप्राप्तिः लिङ्गपतनवृत्तिकथनं। शिवलिङ्गस्थापनकथनं। भृगुं प्रति स्वर्णदानस्थितिं दुर्भिक्षं प्रति देवानां शापदानकथनम्। प्रसू-तलिङ्गलोपकथनं। लिङ्गार्चनमाहात्म्यकीर्त्तनं। नामभेदं शिवलिङ्गस्य नामभेदकथनम्। पा-शुपतव्रतकीर्त्तनं कावेरीकुमार्यां तुष्टस्य उदालकस्य वंशः वर्ण्यां करवाप्तमाहात्म्यकीर्त्तनं।

८ अध्याये,—इन्द्रचन्द्रसूर्यादीनां रत्नमूलानामधर्मादिलिङ्गपूजनकथनं। लिङ्गमाहात्म्य-कथनेन गोकर्णतीर्थे रावणकृतलिङ्गार्च्चनविवरणकथनं। नन्दिना सह रावणस्य विरोधकथनं। रावणं प्रति तस्य शापदानविवरणकथनम्। रावणविपन्नानां देवानां वैकुण्ठगमनपूर्वकं वैकुण्ठस्तवकीर्त्तनं। भगवत उपदेशेन देवानां वानररूपेण जन्मग्रहणकथनं। रामावतार-कथनादिकम्।

९—११ अध्याये,—बलिकृतयज्ञैश्वर्यविवरणविवरणं। बलिविप्रहृतस्य इन्द्रस्य ब्रह्मलोक-गमनादिकथनं। भगवत उपदेशेन तस्य सुतलगमनपूर्वकं बलिना सह संवादकथनं। समुद्रमन्थन-प्रस्तावकथनं। वरुणस्य कोपात् कालकूटस्य उद्भवः, तेन च महादेवस्य नीलकण्ठत्वकथनम्। अथ देवैः तस्य प्रार्थनया क्षीराब्धितः प्रभृतिविष्णुप्रभृतीनां प्रादुर्भावकथनं। मन्दरस्य उत्पाटनकथ-नेन तस्य प्रार्थनया ... चतुर्णां मन्दरपूजनमाहात्म्यकीर्त्तनं। तस्य पूजनविधिकथनं। मथ्यमानात् समुद्रात् चन्द्रा-दीनां समुद्भवकथनादिकं।

१२—१४ अध्याये,—समुद्रात् लक्ष्म्या उत्पत्तिकथनादिकं अमृतपरिवेशनकाले विष्णोः मोहिनीरूपधारणादिकथनं। सुरासुरयोः युद्धवर्णनं। राहुपुरस्कृत्य दैत्यानां जयलाभकथनं। राहुमर्दनं चन्द्रस्य शिवशिरोभूषणादिकथनं। विष्णुकृतकालनेमिवधवर्णनादिकं। पुरवनानां युद्धकर्मणां प्राप्तिर्नां सर्वदानप्राप्तिकथनं। इन्द्रेण सह दधीचेः विरोधकथनं। विश्वकर्मसुतस्य विश्व-रूपस्य इन्द्रेणारिष्टिकरणविवरणकथनं। कदाचिद् इन्द्रः वज्रेण विश्वरूपस्य शिरांसि चिच्छेद। तस्य तेन तुष्टेन विश्वरूपः कोपमाययकरोत् ततः कपिञ्जलाः समभवन्। तथा सुरापानम-नाय तस्य शिरसः कलविङ्कतित्तिरिप्रभृतीनामुत्पत्तिकथनम्।

१८—१९ अध्याये.—देवानां मन्त्रणाय तारकासुरवधविचारकथनं। गुरुविरचितस्य बृहः मधुसूदनेन इन्द्रस्य वज्रादिकथनं। इन्द्रेण रम्भादीनां कामादिनियोगकथनं। देवान् प्रति इन्द्रीयवचनाः सुवर्णावाः सायुधानकथनं। मदनेन शिवस्याद्य समाधिकथनं। इन्द्रस्येन-कथनमुखेन प्रेरितेनानविधिकथनं। वसिष्ठनामप्रधानाभिप्रायकीर्तनं। इन्द्रेण वसिष्ठ-श्रीयां मधुकाल-प्रकाशादिकथनेन पवनवधविचारकथनं। वासनापतनादकथनं। वसिष्ठकृत-स्तवनकीर्तनं। कलेः पातालगमनकथनं।

२०—२१ अध्याये,—मधुविपुलस्य भगवन्नियन्त्रणपूर्वकं शिवकथन मदनः नियुक्त-स्वादिकथनं। मधुविपुलेन नारदेन उपदेशानां देवानां प्रतिवचनोपगमनपूर्वकं लोकपालेन कामस्यार्थनं। दानवस्या निरिताश्रयामेन अपकर्षणादिकथनं। पार्वत्याः शिवप्रपूजनं। मदनदाहकविचारकथनं। रत्याः सह नारदस्य संवादकथनं। पार्वत्याः तपश्चर्यादिवर्णनं। बटुरूपस्य शिवस्य मधुरिमो समनादिकथनं। चलितचित्तस्य शिवविवाहसम्पादनवर्णनं। पार्वत्या व्रतिनो-पादिकथनम्।

२२—२१ अध्याये,—अमरादनपर्यन्तं शिवाशिवयोः विवाहवर्णनं। देवानामनुरोधेन वह्नेः संगमेन सह समनादिविचारकथनं। कार्त्तिकेयस्य जन्मादिकथनं। कुमारस्य देवापतित्वे वर-णादिकथनं। तारकेण सह संग्रामवर्णनं। कुमारविजयकथनम्। पवनसमुद्रलोपकथनं। कार्त्तिकद्वन्द्वादिमहात्म्यकथनं। यमेन शिवार्चितस्य शिवस्य प्रायश्चित्तकथादिकथनं। कुर-न अविकारादिहतकुमारस्तोत्रकीर्तनं। कुमारेण सह नन्दिनः संवादेन शिवापवित्रतादि-माहात्म्यकीर्तनं।

२२ अध्याये.—शिवभक्तस्य चन्द्रराजस्य उपाख्यानकीर्तनं। शिवपाशिवगमनापालकचन्द्र-सेन अपराधिनस्य पृष्ठस्य निवारकथनं। शिवभक्तेन नागराजकुमार रविशेखरीया इन्द्राणां शिवनिर्मादिनिकथनं इत्यादि। पार्वत्या गुणेन पतिजितस्य शिवस्य सुवर्णदानं कैलासपर्वतेन मधी-कारवेदितरम्यवर्णनं। अथ नरमस्य शिवस्य कैलासे विहारवनमध्ये अविचारकथनम्। तत्र पार्वत्याः सवर्णकस्मात्कस्य शिवपादाश्रममनकथनं। तयोर्द्वन्द्वसमागमाभिषेकवर्णनम्। केदार-क्षेत्रादिमहत्त्वनिकथनम्। इति।

No. 2110. नामकौमुदी। Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 1,154 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk. 1602. Place of deposit, Purohitapáḍá, Káṇághát, Pandit Rámalála Bandyopadhyáya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Náma-kaumudí. A treatise on faith in Kṛishṇa as the supreme divinity, and the rituals and duties of Vaishṇavas. By Gaṅgádhara, son of S'iva Bhaṭṭa, and grandson of Vireśvara Bhaṭṭa Máháṅkara.

Beginning. नवजलद रुचामार्थं वल्लवावल्लभार्थं ।
यदाशितनयजवा यमुर्विंकुवलयः ॥
अश्रापर इति ख्यातो भगवद्भक्तिविह्वलः ।
नामधारं समालोच्य मनोजिप्रपञ्चेतवे ॥
वपनयंभक्ता रम्यां चरित्राद्पराकृतां ।
भक्तिमुक्तिविवेकेन कुर्म्मोऽहं नामकौमुदीं ॥
अथ मङ्गलंचिन्तायां ।
ईश्वरः परमः कृष्णः सच्चिदानन्दविग्रहः । इत्यादि ।

End. तस्मात् भगवन्नामोच्चारणमात्रेणैव जीवानां चतुर्व्वर्गप्राप्तिर्भवतीति दिक् ।

Colophon. इति श्रीमद्भगवच्चरणारविन्दमकरन्दैकरसमधुलिहा विद्वद्गुणदासेन महा-भागवतश्रीकृष्णविह्वलभट्टाचार्यविरचिता नामकौमुदी समाप्ता । शकाब्दाः । १९०२ ।

विषयः । श्रीकृष्णस्य सर्व्वं भगवत्तानिरूपणं । तस्य पूर्णनिर्णयः । विविधप्रमाणोपन्यासेन श्रीकृष्णनामनिरूपणं । नामसङ्कीर्त्तनप्रकारप्रकाशकोत्तरवाक्यानुकीर्त्तनं । कृष्णनामवर्णितुं कां विन्दाकथनं । दृष्टविघ्ननिरूपणं । मुक्तानर्थविवेककथनं । सदाभावतत्त्वप्रकाशकीर्त्तनं । मध्य-कीर्त्तनादिषु नामसंकीर्त्तनस्यैव प्राधान्यमितिनिरूपणं । नामापराधविवेचनं । भगवत्त्वेन सर्व्वेषां नामानां साम्यमितिप्रपञ्चनं । अनन्यशरणकथनादिकं । संक्षेपेण श्रीमद्भागवततात्पर्य्यकथनं । नामसंकीर्त्तनेनैव जीवानां चतुर्व्वर्गप्राप्तिरितिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2111. निर्व्वाणप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 7 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 5 on a page. Extent, 58 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitapáḍá, Ráṇághâṭ, Paṇḍit Rámaláls Bandyopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Nirváṇa-prakaraṇa. Eight stanzas on the unreality of the universe, as inculcated in the Vedánta philosophy. By S'uka, son of Vyása.

श्रीशुकाचार्य्य उवाच ।

Beginning. मेघाच्छन्नो यदपि मलिनो पुण्यपापे विशीर्णे
मायाजालो खलमपि मतो महदन्धेऽहमस्मि ।
अध्यातीतं चिन्मयचिरं प्राप्य तत्त्वावबोधं
निर्व्वाणस्थो यदि विचरतां को विधिः को निषेधः ॥ इत्यादि ।

End. सर्व्वं सत्यं परमममलं शान्तकालस्वरूपं
मायारूपे द्वयमपि च शान्तिकल्याणदीपं ।

तेभ्यश्च नियतच्छन्दं वाक्पुष्पाढ्यं च

शम: काले पतति यस्य यानि निर्माल्यमार्गे ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं निर्माल्यस्तवकं सम्पूर्णं ।

विषयः । निर्माल्यस्तवकथनपूर्वकं मधुपानकीर्तनं ।

No. 2112. आर्षानुक्रमणी । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 320 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1820. Place of deposit, Sántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávagís'a. Appearance, fresh. Prose. , Correct.

A'rsháṇukramaṇí. Index to the Ṛishis who are supposed to be the authors of the Ṛig Vedic hymns. By Sauṇaka.

आर्षानुक्रमणी लिख्यते ।

Beginning. ॐ ऋग्वेदस्य ये त्विह प्राप्ता मुनिपुङ्गवाः ।

मदनुक्रमणःधारं यथावत् परमेश्वरीम् ॥

अथातः प्रमील इत्यादि प्रथमं मण्डलं पति ।

शतर्चिनस्तु विज्ञेया ऋषयः सुकविषये ॥

तेषां पूर्वं मधुच्छन्दा मेधातिथिरनन्तरः ।

शुनःशेपकृतीये च हिरण्यस्तूप एव च ॥ इत्यादि ।

End. ये वेदमन्त्राः सकलाः सुरहा येनार्षानुक्रमणी प्रदिष्टाः ।

नमोऽस्तु तेभ्यो मुनिपुङ्गवेभ्यो मन्त्रं ते चापि ऋषि प्रणताः ॥

Colohpon. इति शौनकाचार्यकृतार्षानुक्रमणी समाप्ता । संवत् १८२० ।

विषयः । ऋग्वेदसंहितामन्त्राणामृषिनिरूपणं ।

No. 2113. रासोल्लासतन्त्रे रासगीतिका । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 137 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Sántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávagísa. Appearance, new. Prose. Correct.

Rása-gítá. A poem in praise of the Rása festival of Kṛishṇa and Rádhá. It professes to be an extract from the Rásolláṣa Tantra.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning. श्रीराधाकृष्णदेवस्य माहात्म्यमिदं महत् ।

रासक्रीडामं नाम शृणु भावसंयुतम् ॥

रावणामात्यशुकाद्यैश्च कथ्यमानस्वरावणम् ।
यः पठेत् प्रातरुत्थाय भक्तिभिः स न नश्यति ॥ इत्यादि ।

End. अत्रोक्तम यथेष्टेव मुखे भाति सरस्वती ।
सर्वार्थसंगमत्रैकं लभते सततेव च ॥

Colophon. इति श्रीरामेश्वरागमने रावणगीतिका समाप्ता ।

विषयः । रावणशुकयोः रावणशुककामीनमोक्षवर्णं ।

No. 2114. सर्वानुक्रमणिका । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent, 630 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sarvánukramaṇiká. An index to the Ṛishis, the Devas and the metres of the hymns of the Vájasaneyi Sañhitá of the Yayur Veda. By Kátyáyana.

Beginning. ॐ अथातः ऋषिदैवतछन्दांसि यजूंषि मन्त्राणां यजूंषि अध्याय्
वाक्यस्तोत्र यतः प्राय ये विलक्षणं प्रतीकवशात्संव्याननमभिधाय माध्यन्दिनीये वाजसनेयके यजु-
र्वेदाम्नाये सर्वे सखिले सशुक्रिये ऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामोऽवगृणानमिवता परमात्मदेवो
यजो न विद्यते । प्रकार यथवः कर्मणः परमेष्ठ्यादयो देवता अन्नामभूता यज्ञादिकाः माध्यो-
पाख्यानेतिहासपुराणाद्यभ्युदयात्प्रतिमात्सुतामभ्यादि मावश्याद्यैर्मोनावगिविदिता योऽध्येते-
ऽनुब्रूते जपति जुहोतीत्यादि ।

End. यद्दृष्टा वा अयातयाम्नीर्माध्यन्दिनीये वाजसनेयके सर्वानुक्रमणिकैषा कतिपेयमतः
कात्यायनकृतिकापरिभाषया कात्यायनस्य । च ।

Colophon. इति सर्वानुक्रमणिकायां पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः । समाप्ता चेयं सर्वानु-
क्रमणिका ।

विषयः । सर्वेषां माध्यन्दिनयजुर्मन्त्राणाम् ऋषिदैवतनिरूपणं । तथैव छन्दादिकथ-
नञ्च ।

No. 2115. विरजाक्षेत्रम् । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 1,969 ślokas. Character, Nágara. Date, Sᴍ. 1889. Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vidvanmaṇḍana. An essay in refutation of the doctrine of Máyá. It attempts to prove that the human soul is not a mere reflection of the Divine soul, but an actual emanation from the Divinity, and that Krishṇa is the perfection of the Divinity. It represents the philosophy of the Vaishṇavas in a condensed form. By Viṭṭhala Díkshita, son of Vallabha Díkshita.

Beginning. [illegible]

[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible]

Colophon. [illegible]

[illegible]

No. 2116. [illegible] । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 142. Lines, 7 on a page. Extent, 4,026 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Káṇaghát, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Malamásatattva-ṭíká. A commentary on the Malamásatattva of Raghunandana; on intercallary months. By Rádhámohana Gos'vamí.

Beginning. प्रणम्य राधापति[illegible] ।
वरं विद्यानन्दकरं नमोऽस्ति [illegible] ॥

[illegible] कुर्म्मन् [illegible] ।

[illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] ॥

Colophon. इति श्री[illegible] मल-मासतत्त्वटीका समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनकृतमलमासतत्त्वस्य व्याख्यानं ॥

No. 2117. उद्वाहतत्त्वटीका । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 2,161 ślokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ráṇághaṭa, Paṇḍit Madhusudana Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Udváhatattva-ṭíká. A commentary on Raghunandana's digest of the laws relating to marriage. By Kás'iráma Váchaspati Bhaṭṭácharya.

Beginning. [illegible] :
श्री[illegible] विवाह [illegible] ।
श्री[illegible] विवाह
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] रघुनन्दनं ॥

[illegible] ।

End. [illegible] ।
[illegible]

श्रीरामेश्वरसभाख्यकमौ कवीन्द्रचूडामणिः ।
तेन श्रीपुरुषार्थचिन्तामणिना यत्नेन निर्मापिता
टीका मानितबुधहृदयापि कृतिभिः साधुपरैक्ष्यतां ॥

Colophon. इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता उद्वाहतत्त्वटीका समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनकृतोद्वाहतत्त्वस्य व्याख्यानं ।

No. 2118. देवीपुराणम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 8—9 on a page. Extent, 7,371 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rāṇāghāṭ, Babu Surendranátha Pála Chaudhúri. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Deví Puráṇa. Legends and traditions regarding the Deví and her wars, designed so as to glorify the Devi, and exalt her as the greatest divinity. It professes to have been imparted by Brahmá himself at the request of an assembly of Rishis. The S'áktas insist that this is an original Puráṇa, and one of the eighteen alleged to have been compiled by Vyása; but the Vaishṇávas denounce it as apocryphal, got up with a view to set aside the claims of the Bhágavata Puráṇa. Dr. Wilson, in the introduction to his translation of the Vishṇu Puráṇa has noticed at length the arguments urged by the two sects. The codex is incomplete.

CONTENTS: 1—2. Introduction. Rishis repair to the hermitage of Agastya by the advice of Vaśishṭha. Story of Nṛipaváhana and Chitrángada. Ghora, an Asura, attains absolute invincibility on earth through the blessings of Vishṇu. Vaśishṭha advises Ghora how to obtain the nature of a Vidyádhara.

3 to 6. Conquest of Pátála by Kála, son of Ghora. Conquest by him of the kingdom of heaven from Indra and the other gods. The gods seek the aid of the Devi, and address her hymns.

7 to 9. The Deví descends on the Vindhya mountain. Nárada descends to delude the demon. The demon proposes to marry the Deví. Selection of brides. Mantras for deluding people.

10 to 13. Description of Sanatkumára Yoga. Story of Hutágni, a demon. Story of Surala, who obtains an invincible standard. Descriptions of standards.

14 to 21. Ghora sees a frightful dream. The Deví, under the name of Vindhyavásini, destroys Korakála and other demons. Indra praises the Deví.

22 to 29. Durgápújá. Planting of standards. Transit of the sun from one to another month. Worship of the Deví at such times and on other occasions.

30 to 33. Agency of the Deví in the creation of the universe. Her superiority over Brahmá, Vishṇu and Mahádeva, who attain their greatness and strength through her. Her worship. Her car festival. Her worship on cremation ground on particular occasions.

34 to 38. Details about her worship, her temples, offerings to her, &c. Hymns in her praise.

39 to 43. Further details. Story of Bala. Do. Dundubhi. Worship of Kshemaṅkarí.

44 to 48. Aparájitá-vidyá. Story of Amayásura. Names of Rudras, Vasus, Viśvedevas, &c. Conjunctions of Nakshatras. Deví worshipped by Paras'uráma. Astronomical and astrological details in connection with her worship.

49 to 53. Further astronomical details and special rules about her worship.

54 to 70. Special worship of the Deví and her manifestations as Mátrikás on particular occasions, and also of S'iva in connexion with her.

71 to 80. Worship of Vináyaka. Character of forts, gates, triumphal arches, &c. Bathing during eclipses. Merit of pouring water on Lingams. Rites, fasts and sacrifices in honour of the Deví.

81 to 89. Merit of cleaning the temple of the Deví. Her omnipresence. Periods of existence of Brahmá and others. Praise of Kálágnirudra. Description of Háṭakes'varapura. Story of the demon Kuru. Origin of Bhimá. Do. of the signs of the planets. Do. of Chaṇḍeśvara. Praise of the Deví on the destruction of Kuru.

91 to 96. The fasts of the 8th and of the 9th lunations in Áśvina. Worship of the Mátris. Advantage of worshipping clay images. Praise of Vidyá, and her worship. Praise of Nanda, a place sacred to the Deví.

97 to 103. Duties of the different orders, classes and castes. Various fasts.

104 to 114. Various fasts. Origin, classification and division of the Vedas. The subsidiary Vedas. Science of medicine. Qualities of drugs. Story of Khaṭṭásura. Birth of Gaṇeśa.

115 to 128. Hymn to Gaṇeśa by Vishṇu. Lustration of Gaṇeśa

and blessings by him on Vishṇu. Story of Vighna, his destruction by Gaṇesa. Praise and worship of the Mátrikás. Story of Harischandra. Repairs of images of gods. Controul of the passions. Story of Naravâhana. Rules regarding Triragni. Names of Agni under different conditions. Flowers meet for worship. Worship of spiritual guides. Hymn in praise of the Deví.

Beginning. नमस्कृत्य शिवां देवीं सर्व्वभावगतां शुभाम्।
पुराणं संप्रवक्ष्यामि यथोक्तं ब्रह्मणा पुरा॥
ऋषय ऊचुः।
सर्व्वज्ञं भगवन्तं ब्रह्मतत्त्वमनीषिणम्।
पुराणार्थं वयं सर्व्वे याचामो मुनि भाविताः॥
कथ्यतां यत्र गौराख्या कृता दानवदानवाः।
अभिषिक्ता निशाशिवं देवी देवगणैस्तथा॥
इन्द्रस्य च रिपुः शक्तिर्देवराजस्य दानवैः।
यथा सम्प्राप्तं यत्रो देवदेवगणः।
सम्प्राप्ता मुनिश्रेष्ठ कथ्यतामद्य यथा॥ इत्यादि।

End. यथादि कथितं पुण्यं शिवाख्यं पापनाशनम्।
पुराणं पावनं दिव्यं देवदेवेन भाषितम्॥

Colophon. इत्यार्षे देवीपुराणे देवदेवीसंवादे देव्याः स्तवराजः समाप्तः॥
१२८ अध्यायः।

विषयः। १—२ अध्याये,—वशिष्ठोपदेशेन आग्नीध्रप्रमुखानां ऋषीणां विष्णुकथनं। भगवत्सविधाग्निदेवोपाख्यानकथनं। घोराभिधानस्य दैत्येन्द्रस्य विष्णुना वधः अभिषेकस्य मनःप्रशंसनं। अनन्तरं तत्र भगवानस्य संसारे शैलोपाख्येन शिवाचरणशक्तिरिति मनुष्याकथनं।

३—६ अध्याये,—घोरदैत्यस्य नामस्य सम्पदस्य च समस्तदानवस्य देवगणेषु नाना-प्रकारविजयवर्णनं। ब्रह्मणोपदेशेन सर्व्वेरिन्द्रादिदेवगणैः समस्तमहाप्रभृतिभिः स्तवादिकवर्णनं। घोरदैत्यविनाशकानां देवानां मन्त्रयुक्तं देवीस्तवकीर्त्तनं। एवं विष्णुप्रभृतिदेवगणदेवी-स्तोत्रकथनं।

७—८ अध्याये,—देवाधिदेवाश्रयरक्षणविवरणकथनं। ब्रह्मणः प्रश्नेन घोरमालवदैत्यना-शार्थं नारदस्य सम्मन्त्रणकथनं। सर्व्वलक्षणस्य दैत्यराजस्य विष्णुपार्श्वे नारदेन समं

पेठादिवर्णनं। तत्र सिद्धपीठस्थानपर्वतादिकथनम्। पीठमेरुपर्वतस्थानवर्णनप्रसङ्गेन मरु-न्मदिवर्णनं।

१०—१३ अध्याये,—अन्नपिष्टाद्याभाव अन्नकूटादेर्माहात्म्यप्रकारवर्णनं। तत्र इन्द्रा-दिनामकस्य दानवस्य विवरणकथनं। वृत्रनामधेयस्य दैत्येन्द्रस्य विवरणकथनं। तस्य विष्णोः प्रभुत्वा मानवेन्द्रत्वकथनं। देवेन्द्रस्य वधविधिवर्णनं। इन्द्रध्वजस्थापनादिवर्णनं।

१४—२१ अध्याये,—वाराहवर्त्मादिदैत्येन्द्रस्य घोरस्य युद्धप्रदर्शनवर्णनं। विन्ध्यवासिनी-कृत घोरवधादिदैत्यवधवर्णनं। इन्द्रकृतदेवीस्तोत्रकीर्तनं। नारदस्य विन्ध्यवासिनीदर्शनेन स्त-कीर्तनं। तुम्बुरवधकथनं। मायामैत्रकथनम्।

२२—२९ अध्याये,—अश्विनयुजशुक्लनवम्यां दुर्गापूजाप्रसङ्गकथनं। नवमीकल्प-विधिकथनं। तत्र दुर्गापूजाविधिकथनम्। ध्वजारोपणविधिकथनं। शारदमहानवमीव्रत-कथनपूर्वकं तत्र तत्र कृत्यनिरूपणं। प्रदोषादौ अष्टम्यां फलादिकथनम्। नवम्यादिषु स्नानाद्या देव्याः पूजने फलाधिक्यकथनं। वसुधारादानवोत्सवादिनिरूपणं। पूजाविधि-कथनप्रसङ्गेन कुम्भनिर्माणादिविधिकथनं। विशेषेण देवीमाहात्म्यकथनं। देवीमाहात्म्यपाठादि-विधिकीर्तनम्।

३०—३३ अध्याये,—देव्याः प्रतिरूपनेन अन्नकर्षणादिकथनं। तस्याः परत्वादिनिरूप-णम्। पतितादीनां सर्वेषां देवीपूजनेन स्वर्गप्राप्तिकथनं। तत्र देवभेदेन देव्याः स्फटि-कादिमूर्तिभेदपूजनकथनं। देवालयस्थापनविधिकथनं। कर्मविशेषे नदीतीरदुर्गस्थानश्मशा-नादिषु देव्याः पूजनकर्तव्यताकथनं। देव्याः प्रतिष्ठापनविधिकथनं।

३४—३८ अध्याये,—पुष्करस्नानविशेषफलकीर्तनं। तदुपरि शिवेन दुर्गास्नानविधानादिकथनं। देव्याः स्नपनिर्माणकर्षणकालादिकरणे फलश्रुतिकथनं। देवीपूजनं कृत्वा दुःखिभ्योऽन्नादिदा-नकर्तव्यताकथनं। देवीप्रसादलिप्तेन ध्वजदानादिविधिकथनं। अनेन शिवोक्तदेवीस्तोत्रकीर्तनं। सर्वेषां शास्त्रादिदेवीमाहात्म्यकथनं। अथ सर्वेषां देवभिषामाता विवक्षा चैव।

३९—४३ अध्याये,—महादेवीनां स्थाननिरूपणं। स्थानभेदे देवदेवेन देव्या मूर्तिविशेषपूजन-विवरणकथनं। देवीमन्त्रप्रभावकथनप्रसङ्गेन दैत्यराजस्य वधस्य इत्यादिकीर्तनं। दुन्दुभिनामकस्य दैत्येन्द्रस्य उपाख्यानकथनं। अमरूपया आविर्भावकथनं। तस्याः पूजाविधिकथनं। महासुरवध-इत्यादिकथनं। स्नानदानादिदेवीमाहात्म्यादिकीर्तनं।

४४—४८ अध्याये,—महादेवात् नन्दिन अपराजितादिविद्याप्राप्तिकथनं। महासुरस्य विवरणकथनं। ब्रह्मरुद्रकार्तिकेयादित्यविश्वेदेवादीनां नामकथनं। नवपत्रिकाप्रसङ्ग-कथनं। परमेश्वरानन्तदेवीप्रतिष्ठाविधिकथनं। महामायादानमोक्षतिथ्यादिनिरूपणं कामरूप-स्थानप्रसङ्गेन शिविरस्थापनादिकथनं। शान्तिप्रकरणादिकथनं। महाष्टमी व्रतादिविधि-

४९—५२ अध्याये,—[illegible]

५३—६० अध्याये,—[illegible]

६१—७० अध्याये,—[illegible]

७१—८० अध्याये,—[illegible]

८१—८९ अध्याये,—[illegible]

९१—९९ अध्याये,—[illegible]

९०—१०१ अध्याये,—सर्वाशयनियमकथनं। तत्र कार्त्तिकविधिकथनं। वैष्णवलक्षणादि-निरूपणं। अग्निहोत्रादिविधिकथनं। वैष्णवनिन्दकस्य विनाशकथनं। कालात्मकः सर्वसर्वात्मकस्य विधिरहितः। आचारकथनं। एकादशीव्रतविधिकथनं। मासविशेषे हर-विशेष देवीपूजनमाहात्म्यकथनं। विजयादशमीविधिकीर्त्तनं। रूपगोस्वामिवचनमन्त्रादिविधि-कथनं। श्राद्धविधिविवरणादिविधिः। नवव्रतविधिकथनं।

१०४—११४ अध्याये,—दोलयात्राकृष्णजन्माष्टम्यादिद्वादशविधिः। चन्दनविधिकथनं। पौर्णमासीव्रतविधिकथनं। मासविशेषे जन्मादिभेदद्वादशव्रतविधिः। देहोत्सवविधिकथनं। चन्दनयात्राकथनम्। षष्ठीविधिकथनं। चातुर्मास्यदोषाहारकथनं। विष्णुश्रीवत्सप्रकारकथनं। चातुर्मास्यविधिवचनमुखेन हरदर्शनादिकथनं। श्रावणमासीयकथनप्रसङ्गेन मासपक्षे प्रधानकथन प्रशस्तेकादश्यां जन्मनिरूप-कथनं तत्र विजयदशमीविधिकथनम्।

११५—१२८ अध्याये,—विष्णुशयनविवादकहोत्सवकीर्त्तनं। विजयदशम्याः अभिषेककथनं। शरद्रासयात्राकीर्त्तनम्। विजयाद्यं पुरस्कृत्य विष्णुनामाय देवामागुरुवासवसन्तरासकथनं। विष्णुपदकथनमुखेन तत्र कृपादिवर्णनं। जन्मवासादिकथनम्। मार्गशीर्षपूजामाहात्म्यकथनं। तत्र हरिवासरव्रतविवरणकीर्त्तनम्। श्रीकृष्णमूर्त्तिप्रतीकारकथनं। कार्त्तिकमासपुष्पविधिकथनं। तत्र महोत्सवस्य रासोत्सवकथनं। पितृश्राद्धविधिकथनं। सर्वविधान्नसर्वेषामभेदकथन। पुष्पविधि-कथनं। गुरुदेवपूजाविधिः। देवीश्वरासकथनम्।

No. 2119. वैष्णवामृतम्। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 6 on a page. Extent, 4,628 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ráṇágháṭa, Bábu Surendranátha Pála Chaudhúri. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Vaishṇavámṛita. On the duties, feasts and fasts of Vaishṇavas. Anonymous.

Beginning. श्रीराधामोहनपादपद्मयुगलं नित्यं गुरोरीशयोः कृष्णं
द्वैपायनमिश्रदेवं विष्णुपरं सर्वाधिकृष्णप्रियं।
संसारार्णवतारणायोत्सवो वक्ष्येऽथ सर्व
सायन्तं चरतो मयाशु हृदये श्रीगोविन्दो सदा॥
सारासारं समालोच्य वैष्णवानां हिताय वै।
भक्तानां तोषणार्थाय वैष्णवामृतमुच्यते॥ इत्यादि।

End. सर्वे विदधतुः सर्वेषामां धारका जगत्।

[illegible] ॥

इति [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] ॥

[illegible] ॥

No. 2120. भगवद्भक्तिचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 164. Lines, 5 on a page. Extent, 3,260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitpáḍá, Kánághát, Paṇḍit Rámaláls Bandyopádhyáya Bhaṭṭácbárya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Bhagavad-bhakti-chandriká. On the doctrine of faith and the divinity of Kṛishṇa, including directions how faith and devotion should be evinced. Anonymous.

Beginning. [illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] इत्यादि ॥

End. अत एव कर्म्मानुष्ठानपक्षे असमर्थोऽनुविधित्सायाः प्रत्यवायमपि सर्व्वप्रायश्चित्ता-र्थमेवेति दिक् ।

Colophon. इति श्रीमन्महामिश्रमिश्रशाखप्रदर्शनं(?) ।

विषयः । अमलात् कन्यकान्तन एव अवकृतप्रायश्चित्ताय इति निरूपणं । श्रीमद्भागवत-वचनयज्ञप्रायश्चित्तनिरूपणं । वेदान्तिनामेव प्रायश्चित्तीर्थमनु । अत्रैः स्वल्पवचनमाघर्य । अनवधानेन अभिरमाननम इति निरूपणं । अभिमानगरां । कामानलात् प्रायश्चित्तनिरूपणं । अनवधानादमुकयम । पापात्स्वात्मानककयनं । अनवधानमागरुचे दोषकीर्त्तनं । नानवदान्ववस्थापितकपृत्तेषु अवाजनं निवनदविस्तूर्णा अशक्यायामिनिरूपणं । अनवस्थैवाशान्तिकाम्य एव अधिकारीतिनिरूपणं । वादवैवादिषु नुपूर्व्वमनिरूपणं । वचनोपायनमानिरूप्यं । अनवधानात् कालमव्याघातं । अच्छी-रत्न सत्यविकल्पमपिसत्कर्ममितिनिरूपणं । अभिरेव महर्षेर्भावाव इति निरूपणं । अनवधो अत्रानु-दर्शितकथनं । अमलकृतानां नैमित्तिकेऽपि विधायकमकथनं । अप्रायश्चित्तीयमन ।

No. 2121. प्रायश्चित्तप्रकाशः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 2,805 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1698. Place of deposit, Purohitpáḍá, Ráṇághát, Paṇḍit Rámalála Banoyopádhyáya Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyaśchitta-prakáśa. Principles which regulate expiations, and the different forms thereof for the expiation of particular offences. By Pradyotana Bhaṭṭáchárya, son of Balábhadra.

Beginning. अस अवरविरोधी विविक्तोऽस्येव विद्या

अवृत्ति + + + + श्रीनिवासा अरेच ।

अविद्य कुमदनामाऽऽदरवेषमनीना

अवति अवकाशा स्वावेशावृत्तिः ॥

नृपं अवेऽं संभूय अमा नृसिंहतोऽनुनीय ।

प्रायश्चित्तप्रकाशोऽयं प्रद्योतनेन तन्यते ॥

अथ प्रायश्चित्तकथनं । तत्र शातीनः । महोत्पविनयनुरुषं नाडयति तत्प्रायश्चित्तं । अट्-चावित्रकृतानात् अभिनवयुधेय नाडयति तत्प्रायश्चित्तं । इत्यादि ॥

End. आकाशानकूपेषु प्रायश्चित्तं विधाय नारायणपरिहरेव इति अथवेदं कर्म्मचैव न सर्वं प्रत्यवैतिमत् ।

Colophon. इति [illegible] वि-रचितः प्रायश्चित्तप्रकाशः सम्पूर्णः ।

विषयः । प्रायश्चित्तशब्दकथनं । [illegible] प्रायश्चित्ताकरणे [illegible] । [illegible] [illegible] । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तकथनं ।

No. 2122. वृन्दावनशतकम्, वा वृन्दावनरहस्यम् । Substance, country-made yellow paper, 9 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 28 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Raṇághâṭa, Báṭu Surendranátha Pála Chaudhuri; another copy at Calcutta, Bábu S'uvaladása Mallik. Appearance, new. Verse. Correct.

Vṛindávana-rahasya *alias* **Vṛindávana-sataka.** A century of verses in praise of the sanctity of the town of Vṛindávana. By Prabodhananda Sarasvati. The codex is obviously incomplete, for it contains only 28 ślokas when from its name it should contain a hundred.

Beginning [illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] । इत्यादि ।

End. श्रीमद्वृन्दावनैक[illegible] केवलम् ।
इति श्रीवृन्दावनरहस्यम् ।

Colophon. इति श्रीप्रबोधानन्दसरस्वतीश्रीपादविरचितं श्रीवृन्दावनशतकं समाप्तम् ।

विषयः । वृन्दावनमाहात्म्यवर्णनं ।

No. 2123. दायभागटिप्पनी । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 6 on a page. Extent, 3,099 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ráṇághát, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, very decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭippaní. A gloss on the Dáyabhága of Jímútaváhana. By S'rínátha, son of S'ríkara Áchárya.

Beginning. नवनीरधरनीलमद्भुतमखण्डानन्दविग्रहं दुराधरं ।
गोपिकाकुलमनमथोरसेश्वरं चिन्मयं मुरहराख्यं महः ॥
श्रीमूतवाहनविरचनमयो विवर-
प्राप्नामयमूमिहवचःसमाधि ।
दुर्बोधमत्र विषये निमतं मया तत्
बालालापवेऽभिमतमतिप्रतिबोधहेतोः ॥
श्रीकराचार्य्यपुत्रेण श्रीनाथेन धीमता ।
टिप्पनी दायभागस्य श्रीनाथेन विधीयते ॥

माधारले विमुक्तिवःमाय महाचारतौधिनकर्णबतारं क न्नं विधित्सुः परःश्रयं प्रयोजन सम्बन्धाभिधेयावाभिविधिपुंखकारः प्रतिजानीते, मन्वादीत्यादि । श्रुत्यर्थमित्यवधानार्थमत्या र्थः । इत्यादि ।

End. एवंमिति दुहितोऽप्यविंमायाः पत्न्या मेःमावमिह्वने यद्यनन्तराधिकारि तामधिकारकदा सुतरां दुहितधिकारोऽपीतिभावः । शेषं सुगमं ।

Colophon. (इतः परं नास्ति ।)

विषयः । जीमूतवाहनकृतदायभागस्य पत्राधिक रान्तं व्याख्यानं ।

No. 2124. गुणप्रकाशविवृतिः । Substance, country-made paper, 11 × 2¼ inches. Folia, 91. Lines, 7 on a page. Extent, 3,344 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍa Gráma, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Váṇes'vara Vidyáratna; other copies at S'ántipura, Rámayádava Chuḍámaṇi, and at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Guṇaprakáśa-vivṛiti. A commentary on the Kiraṇávali of Varddhamána Mis'ra. By Mathuránátha Tarkavágís'a, son of S'rírámá Tarkálankára. In Hall's "Contributions," (p. 67) the work is named Guṇaprakás'a-didhiti-Máthurí. There is Guṇaprakás'a-vivṛiti by Raghunátha S'iromaṇi.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] । (इत्यादि)

[illegible] । [illegible] ।

No. 2125. वैष्णवतोषणी । Substance, country-made paper, 18 × 5 inches. Folia, 470. Lines, 6—12 on a page. Extent, 25,380 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍa Gráma. Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánesvara Vidyáratna; other copies, at Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra, and Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vaishṇava-toshaṇí. A commentary on the tenth book of the Bhágavata Puráṇa. By Sanátana Gos'vámi. The commentator's object is to establish the divinity of Kṛishṇa, and elaborate the philosophy of the Bhakti doctrine. In the colophon of the work a long account is given of the author, and of the associates of Cháitanya who the author holds is an incarnation of Kṛishṇa.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
— — — — — — — — — — — ।
[illegible] ।

अवतरितुं मया शैवं वैष्णवीयपदी ॥

— — — — — — — — — — |

श्रीकुलशेखराळ्वारप्रबन्धोऽयं श्रीमच्छठकोपाख्योऽतिमहेन प्रेम्णा चिराभ्या-
सात् । व्याख्यातः समासान्तविशेषविस्तरात् । इत्यादि ।

End. सर्वानपूर्वीयमया वैकुण्ठाय नदीयमीत्यादि ॥

Colophon. इति श्रीदयाशतडिण्डिमायां नवतितमः ।

श्रीमद्वेङ्कटेशस्य प्रीत्यै भगवतः प्रभोः ।

डिण्डिमो दयमेकाऽस्मै पूर्णवैष्णवीयपदी ॥

ये श्रीनारायणं प्राप्य सर्वे प्राप्तास्य नामरे ।

नामरता देवविप्राः प्रथमे वसति स्थिताः ॥

नमस्कु श्रीभगवतः वैनाथजनदासनुपौ ।

देवावेदपि येषोऽयं श्रीमन्नाथमुनिमो ॥

मद्देनादिनिवेशापि किञ्चिदन्यदिदमथा ।

यथामदर्जितीवेन श्रीवेदेदं निवेदये ॥

तत्पादपद्मभावितवती सम्भावनयाविमी

जिह्वा कस्यमता मधी मधुकरी भूयोमतीयत्यये ।

देवी रामवर्मा जनपदः कर्णाटभूमिपतिः

श्रीमच्चंद्रजनमनुपर्युपि भरद्वाजान्वयग्रामणीः ॥ १ ॥

पुत्रस्तस्य समस्त सम्पत्तुलामारोप्योरोपिवी-

शामयार्पितयोत्सरः सुरपवेसुवासभावोऽभवत् ।

यस्यैवार्णावपूर्वितोऽधिपत्यमुपदेकविद्याभू-

दंशीयानविदयदेव सति या ख्यातिं चितो अस्मिवान् ॥ २ ॥

नवित्तीपूर्णमय्यक्तिमयमयमय नमये

प्रथमावे कवीश्वरपरिवराजो गुणनिधौ ।

नदोपाकः साको प्रथमनरभावं वकवियो

अवाभावः साको निवानियमतुपरेरितनया ॥ ३ ॥

विनय्य वं राज्यं मधुरिपुपदप्राप्तिनिरिने

विना मायौ कवीश्वरपरिवराजां किल हरौ ।

विमयोर्ध्व कवीश्वरनकलितो वरिवरः

मराष्यादार्याणां कुलतिलकमपंयपदसो ॥ ४ ॥

श्रीकौशरदेव रामवरिभिर्विंचुतराज्यः क्षमा-

दृष्टाविकुटे: यदं दृषितया वीरबालवेर्त यथा ।
मयावी विवरेवरत्न विवये यथा: सुर्व मंगलम्
मत: पुवनबीयमकुरुपमिदिं मीयश्रमामाविदं ॥ ५ ॥
ययुर्भेद: वाद्वावितविरचि कर्मावनिषद्दा
रवप्रायो यत्र यकुटमवटवमाचपयवा ।
ववराभवेशोवमिनपुदय: कर्णवर्ती
न यात: केपां या न विवा ययकर्णवरतुन: ॥ ६ ॥
विचाय मुनिलेयर: विवरमुखियायमपूर्वा
यकुरमकुरनरविन्नीवर्तावियावपर्युभुत: ।
मबोद्मनुमर्दमविनिवपूरवाद: कमा-
दुवाय मववहवे च विव पयमाय: कतौ ॥ ७ ॥
चूर्णिं मीपुरगोनवय यनमनपेव मपोपुरे:
कम्भाहद्मवेन वादंमवपरेवन पया:कमा: ।
मयाद: पूरपंमत: वकुलमपावय मारावको-
चीर: श्रीमबुराविरचनमपुत: श्रीमान् मुकुन्द: कतौ ॥ ८ ॥
आनवन मुकुन्दतोविक्वयर: श्रीमान् कुमारामिय:
कविशेरवयाय यमुनयमिर्वमावर्य ययत: ।
ममुवेपु कविहवेभकमपोशाकदोवमिरे
ये वं मेरापमपुर येव च पुषयमवैर्चितं ॥ ९ ॥
कादि: श्रीवयमानवाद्मुख: योकवयामा मत:
श्रीमदुपवमायंयविवेमिर्मिन्न ये रायवत: ।
वादावानिवर्षा मवो मयवत: श्रीवपयेनव+ -
मायार्य यच्च येमिरे मुरववेनावर्णविविथि ॥ १० ॥
य: वर्णावरत्न: विना मय च तु श्रीरामयावेविचाय्
मवायो कमवपयो पुमन्नू हन्नापयं नकनौ ।
ताभ्यां मावरमुमनीर्यविवरेवपरौमवीवविधि-
रथुवॅशंवरावमन्मवतना: यमेव मैववितमा: ॥ ११ ॥
वर्णिवर्ष रयुनावराव रमि विवाता: विनौ दाविवा-
कवोमवरावंवोविविवर्ष पूर्णम् यया दीयमि ।
दक्षाननवरयावरवतीमैवावशीवोमवी-
वेकुयवर्षवे ववविमुनमीवाययंबावीमवे: ॥ १२ ॥

शैवालवालकलापाद्दृचयोः सायाह्नवृन्त च ।
सायाह्नीतुलयोताक्षः श्रीरामचन्द्रीकला ॥
यथोत्तुलकहेतु कार्यं श्रीरामदूतवं ।
श्रीमदुद्यमयोऽयमय्योऽज्ञाद्यवचया ॥
वचारोलकविकासवती गोविन्दविद्यावती ।
शैलेन्दुनागराजाय वचनः सुप्रतिष्ठिताः ॥
विद्यमहविद्यानायाज्ञाचयं मात्स्यहर्यं ।
नाविकाद्यायकेमायाज्ञा रमानतपूर्व ततः ॥
मधुरात्मविद्या पद्मावती माध्यवच्चिका ।
संविग्रश्रीभावनायनकेके च मधुराः ॥
चलयचलवेयर्थं श्रीलालावत्तावृतं ॥
हरिर्भक्तिविलासय महीका दिक्प्रदर्शिनो ॥
श्रीभागवतटिप्पणी च श्रीमद्देवयशोधिनी ॥

विषयः । श्रीमद्भागवतीयदशमस्कन्धस्य व्याख्यानं ।

No. 2126. महाभारतार्थसङ्ग्रहदीपिका, (आदिपर्व्व) । Substance, palm-leaf, 10 × 1½ inches. Folia, 121. Lines, 5 on a page. Extent, 2,571 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1600. Place of deposit, Niśiḍágaḍa Gráma, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánesvara Vidyáratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Mahábháratártha-saṅgraha-dípiká. A commentary on the Mahábhárata. By Arjuna Mis'ra, son of Is'ána. The codex contains only the Ádi Parva or the first book.

Beginning. यशोदानन्दनजलगुरपि यथेष
गुरुं वापि विपुलं मन्त्रीविलेषु ।
यतो वर्णैस्तु पाठवरोऽनुचूतं
हरिविलासविजयीविलसिताय ॥
वेदव्यासमुनये महाभारतोपनिषद्भावप्रबोधनाय नमः ।
श्रीदेवीश्वरादिमलनाथोऽस्य यतः :
लिखते ऽर्जुनमिश्रेण भारतार्थप्रदीपिका ॥

अथ प्राचीन पुस्तकेषु अनवद्यासुदेवादिदेवानां नमस्कारोदयाने तथ श्रीदेवीभागवतादीनां कर-णादि । तथ श्रीमदिवमहाभारतादिमताऽनुसारेण षट्पञ्चाशत्तमाध्यायं यथामति विलिख्यते । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । ॐ नमः पितामहाय । ॐ नमः प्रजापतिभ्यः । ॐ नमः श्रीकृष्णद्वैपाय-नाय । ॐ नमः सर्वविघ्नविनायकेभ्यः । इत्यादि ।

End. चपवड़ांयें मोचार्थे । कृताः चथ्याः छविमाः यरिताः । १२४ । श्रीकृष्णः ।

Colophon. इति भारताचार्यपाठकराजश्रीमद्रामनाथभारताचार्यविद्यालंकृतो महाभारतार्थकृत्प्रदीपिकायां टीकायामादिपर्व समाप्तं । शकाब्दाः १९।

वाणे नयनि कव्याके पक्षे शुक्लदिने मुदा ।
टीकेयं लिखिता यत्नात् श्रीदुर्गारामशर्मणा ॥

विषय । महाभारतीयादिपर्वव्याख्यानं ।

No. 2127. योगचन्द्रिका। Substance, palm-leaf, 10 × $2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page. Extent, 426 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrama, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadananda Bhattacharya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Yoga-chandriká. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Ananta S'armá. Very rare. Mr. Hall found the name cited in the *Hatha-sanketa-chandriká* but no MS. of the work. *Contributions*, p. 17.

Beginning. इदं प्रथमं सूत्रार्थचन्द्रिका क्रियते मया ।
अनन्तशर्मणा स्पष्टा यथिदाजन्दकाविपम् ॥
अथ योगानुशासनम् ।
अथशब्दोऽधिकारार्थो, योगोऽयं समाधानम् । अनुशिष्यते व्याख्यायते येन तत् । इत्यादि ।

End. सर्वसिद्धियुक्तत्रुक्ता मम भिषिद्धिः चैव भावयन्ति ॥ ११ ॥
सूत्रार्थदर्शिकाकांक्षा हृदयं योगचन्द्रिका ।
अनन्तशर्मणोत्तेयं कार्पिता शिवपादयोः ॥

Colophon. इति श्रीअनन्तकृतायां योगशास्त्रे योगचन्द्रिकायां चतुर्थः पादः ।

विषयः । पतञ्जलिकृतयोगसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2128. आचारदर्पणः। Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 92. Lines, 5 on a page. Extent, 1,535 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Vegunegrama, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadánanda Bhattácharya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Áchára-darpaṇa. A digest of the rules regarding the daily duties of householders, including S'ráddhas and other obligatory rites. By S'rídatta Paṇḍita.

Beginning. ह्रीविनोदवनेषु विपुषामन्यहानिषु ।
चरित्रविद्यानवद्यश्रीवर्चसी पुनातु वः ॥
श्रीदत्तपण्डितेनायं इह आचारदर्पणम् ।
लिख्यते निबन्धोऽयं सर्वोपकारसिद्धये ॥
तत्र मनुः । ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत धर्मार्थौ चानुचिन्तयेत् । इत्यादि ।

End. अपि च काठेषे प्रमत्ते विप्रादेस् । तत्र धीरा विज्ञविज्ञजनाः पण्डिताः चर क्षन्तव्यमिति श्रीदत्तमिश्रवचनोत्तरः ॥
बहुलमपप्राप्ते मीमांसाचारनिर्णयः ।
श्रीदत्तेन सतामेष आचारे दर्पणः कृतः ॥
दुर्बलमपि यत्नं मे सन्मात्रिक्षणार्थिनं ।
अपि सर्वाङ्गं श्रीदत्तविलासमयेन प्राप्य ॥

Colophon. इति श्रीमदुपाध्याय श्रीदत्तकृत आचारदर्पणः समाप्तः ।

विषयः । मलोत्सर्गविधिकथनं । मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । आचमननिमित्तानि । द्विराचमननिमित्तानि । आचमनानुकल्पविधिः । आचमनापवादः । दन्तधावनविधिः । प्रातः स्नानादिविधिः । स्नानाङ्गतः स्नानविधिः । चतुर्दश्यमावास्यादौ स्नानविधिः । स्नानानुकल्पकथनं । कात्यायनीयस्नानप्रयोगः । वासः परिधानविधिः । सन्ध्योपासनविधिः प्रयोगकथनञ्च । जपविधिः । जपमालादिविधिः । कर्माङ्गगुणनियमादिकथनं । ब्रह्मयज्ञविधिकथनं । स्वाध्यायविधिः । तर्पणविधिः । तर्पणोत्तरकर्मकथनं । पूजाविधिः । देवपूजादौ पुष्पादिकथनं । पुष्पादिनिषेधनं । वैश्वदेवबलिकर्मकथनं । तत्र प्रयोगकथनं । नित्यश्राद्धविधिः । मधुपर्कप्रयोगकथनञ्च । अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिकथनं । शयनविधिकीर्तनञ्च ।

No. 2129. तत्त्वचिन्तामणौ द्वितीयपरिच्छेदे ईश्वरानुमानप्रकरणम् ।
Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 56. Lines, 5 on a page. Extent, 1,435 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1478. Place of deposit, Vegunegráma. Post Sátgechhe, Zilla Burdwan. Paṇḍit Sadá[illegible]da Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattvachintámaṇi. The great Nyáya work of Gaṅges'a. The codex contains only that portion of the work which treats of inference

as bearing on the existence of the Godhead, (*Is'varánumána-prakáraṇa*) and of the errors of the Chárváka Baudha and Jaina theories on the subject and emancipation. The codex is 377 years old. The entire work has been noticed before. This section of the work is exceedingly rare; it has not been included in the Calcutta edition.

Beginning [illegible] । [illegible] । [illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] ॥

Colophon. इति [illegible] । शाके [illegible] ।

[illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] इति [illegible].

No. 2130. षट्चक्रदीपिका । Substance, country-made yellow paper, 10 x 8 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 731 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guḍapgráma, Post, Bhástáḍá, Zilla Burdwan, Paṇḍit Aghoranátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose. Correct.

Shaṭchakra-dípiká. A commentary on Púrṇánanda's Shaṭchakra, a work on mystic diagrams connected with Kaula worship. By Rámanátha Siddhánta.

Beginning [illegible] ।
षट्चक्रदीपिकाटीका [illegible] ॥
[illegible] । [illegible] । [illegible] । इत्यादि

End. [illegible] ॥ ११ ॥
[illegible] ।
[illegible] टीका षट्चक्रदीपिका ॥

Colophon. इति [illegible] षट्चक्रदीपिका [illegible] ।

[illegible] । [illegible] ।

No. 2131. भावचन्द्रिका । Substance, partly palm-leaves and partly country-made paper, 10 × $3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85. Lines, 6 on a page. Extent, 813 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Bháva-chandriká. A dissertation on the nature of devotion (*bhava*) as an element of the Bhakti doctrine, and the various ways in which it should be evinced towards Kṛishṇa in the various relations of father, mother, son, lover, &c. By Chaṇḍídása.

Beginning. वन्दे वृन्दावनाधीननिन्दिरानन्दमन्दिरं ।
उपेन्द्रं सान्द्रकारुण्यं सानन्दं नन्दनन्दनं ॥
एष खलु परमतत्त्वसाक्षात्कारस्यैव परमपुरुषार्थरूपतया तदुचितसाधन इत्यादि ।

End. अतएव ऐश्वर्य्यमाधुर्य्ययोर्माधुर्य्यमय्या एव श्रीकृष्णाविर्भावपूर्वतया समुत्कर्ष इति सर्व्वैरवधार्य्यं । इति ।

Colophon. इति श्रीमच्चरणारविन्दमधुव्रतश्रीचण्डीदासकृता भावचन्द्रिका सम्पूर्णा ।

विषयः । महाभावं विना श्रीकृष्णमाधुर्य्यास्वादानुभवो न जायते इति निरूपणं । महाभावस्वरूपकथनं । भावलक्षणं । रागानुरागादिस्वरूपकथनं । समर्थारतिस्वरूपकथनं । कामानुगास्वरूपकथनं सम्बन्धिभावानुगभेदेन द्विविधभावनिरूपणं । रागमार्गस्य मुख्यताकथनं । साधनचतुष्टयनिरूपणं । पञ्चरसभेदनिरूपणं । सामान्यतत्त्वनिरूपणं । भगवल्लीलाया नित्यत्वादिकथनं । महाभावस्य सर्व्वत उत्कर्षप्रदर्शनं । शान्तभक्तादिषु भावस्वरूपकथनं । भगवत एव पूर्णतमाकारत्वमिति कथनं । भगवन्नामविशेषस्य प्रेमविशेषजनकत्वकथनं । माधुर्य्यलीलाया सर्व्वोत्कृष्टत्वनिरूपणञ्च ।

No. 2132. शुद्धिदर्पणम् । Substance, palm-leaf, 8 × 2 inches. Folia, 89. Lines, 5 on a page. Extent, ? ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma. Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

S'uddhi-darpaṇa. A summary of the laws relating to purification and mourning. By Ananta Yájṇika.

Beginning. नत्वा गणेशपादाब्जं गुरूनपि मनीषिणः ।
शास्त्राणामनुसारेण क्रियते शुद्धिदर्पणं ॥

तथाच शुद्धिप्रकाशो निरूप्यते,—तत्र विहितकर्मार्हत्वयोग्यता कर्मविशेषः शुद्धिः इत्यादि ।

End. यदि च कुम्भघटोऽयं न यदा तदा उपलभ्यमानकृता तत्तत् परिशुद्धं भवतीति ।

Colophon. इति श्रीमद्रघुनन्दनकृतौ शुद्धितत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः । तत्रादौ शुद्धिलक्षणकथनं । जननमरणाशौचव्यवस्था । अशौचनिरूपणं । अशौचान्तिमे कर्त्तव्यकथनं । अशौचसङ्करकथनं । असम्बन्धाशौचं । अशौचे कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं । वस्तुविशेषाशौचं । अशौचापवादः । अस्थिसञ्चयनादिविधिः । सपिण्डनिर्णयकथनं । सद्यःशौचकथनं । सापीण्ड्यजननादिषु मते अशुद्धिनिरूपणं । ग्रहणे शुद्धिकथनं । मृतिकादिशुद्धिव्यवस्था । द्रव्यशुद्धिव्यवस्था । मूत्रपुरीषत्यागनिरूपणं । कर्मभेदे पृथक् शौचनिरूपणं । विवाहव्यवस्था । अशौचादिनिरूपणं । रजस्वलाविधिकथनं । प्रेतक्रियाधिकारिणः । रजस्वलाशौचनिरूपणं । उभयपक्षशुद्धौ दानादिव्यवस्थाकथनञ्च ।

No. 2133. धर्म्मरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 153. Lines, 7 on a page. Extent, 3,023 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭácházrya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Dharma-ratnákara. A digest of the Smṛiti rules regarding duty, or the religious duties enjoined on householders. By Rámes'vara Bháṭṭa Mahámahopádhyáya.

Beginning. यस्मादाशेषवस्त्वाभासमभिव्यक्तवेतनः ।
योऽव्ययश्चात्मनि तं वन्दे नन्दनन्दनं ॥
नत्वा वागीश्वरीं देवीं वरं विघ्नहरं तथा ।
रामेश्वरेण क्रियते धर्म्मरत्नाकरो मुदा ॥

तत्रादौ धर्म्मलक्षणं निरूप्यते तत्र जैमिनिः । चोदनालक्षणोऽर्थो धर्म्म इति । इत्यादि ।

End. इति वचनेन नवमितिथौ रजस्वलाशौचधर्मानिति ।

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायभट्टश्रीरामेश्वरविरचितो धर्म्मरत्नाकरः समाप्तः ।

विषयः । धर्म्मलक्षणनिरूपणं । तिथिनिरूपणं । मासादिकथनं । मलमासनिरूपणं । प्रतिपदादिषु विहितकर्त्तव्यविधानकथनं । उपवासविधिकथनं । जन्माष्टमीनिरूपणं । एकादशीनिरूपणं । संक्रान्तिनिरूपणं । चतुर्थीनिरूपणं । विवाहव्यवस्थाकथनं । विवाहसमयादिकथनं । अशौचनिरूपणं । उपनयनविधिकथनं । चतुर्थ्यादिसमयादिकथनं । इत्यादि ।

ब्राह्मणप्रेतसंस्कारकथनं । अशौचान्तद्वितीयादिविधिकथनं । पर्वेतरदानविधिः । वृषोत्स-र्गादिविधिः । गोवृषभारोपणादिविधिकथनं । पितृादिपतितश्राद्धकथनं । उत्क्रान्ति-पिण्डादिनिरूपणं । सपिण्डनिरूपणादिकं । तीर्थश्राद्धादिविधिकथनं । आमश्राद्धविधिकथनं । जीवत्पितृकश्राद्धविधिकथनं । नान्दीश्राद्धविधिकथनं । दर्शश्राद्धविधिकथनं । द्रव्यशुद्धिकथनं । अशौचसङ्करनिरूपणं । प्रायश्चित्तविधिकथनं । महापातकादिप्रायश्चित्तकथनं । गोमूत्रादिनिरूपणं । दानविधिकथनं । दानकालोचितादिनिरूपणं । अशौचाभावकथनं । वेदाध्ययनविधिकथनं । सन्ध्या-तर्पणादिविधिकथनं । अनध्यायनिरूपणञ्च ।

No. 2134. न्यायमुक्तावली, वा लौकिकन्यायमुक्तावली । Substance, Palm-leaf, 12 × 4 inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 2,513 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Pace of deposit Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭacharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Láukika-nyáya-muktávalí ALIAS **Nyáya-muktávalí.** A collection of proverbial phrases used as illustrative arguments in philosophical works, with their explanations and abstracts of the stories on which some of them are founded. By Prakás'átmá. The phrases are usually made up with the name of some object or objects with the word Nyáya added; thus *Andha-darpaṇa-nyáya* or the Nyáya or argument of the blind (*andha*) and the looking-glass (*darpana*), *i. e.*, even as a looking-glass is useless to a blind man, so is &c., &c.; *Gañgá-śrota-nyáya* or the argument of the stream of the Gañges, *i. e.*, even as the stream of the Ganges, though always flowing onwards, never comes to an end, so &c., &c.

Beginning. यासने विमलसत्त्वहन्तये अभक्तमपि रजोजुषे जने ।
तामसाय जगतः प्रकाशकृद् हैतवाद्भुतवपुषे नमः सदे ॥
प्रकाशात्मा यतिः सम्यक् बालानां बोधसिद्धये ।
करोति लौकिकन्यायमुक्तावलिमनिन्दितां ॥

यथावाद्दिन चारश्रौतावद्रूपन्ये प्रसङ्गेन मन्वान्तरसंवादेष्वपि पतितानां न्यायानां सङ्गति-रूपणीया । इत्यादि ।

End. यथाश पचस यामतया उपक्रमसर्वोपसंहार इति तदेव वाक्यार्थमवाप्यतेऽपि इति बोध्यं ॥

Colophon. इति श्रीमद्यवनृसिंहाचार्यविरचिता न्यायमुक्तावली समाप्ता।

विषयः। कार्य्येण कारणसंप्रत्यय इति न्यायस्य स्वरूपादिकीर्त्तनं। एवं परत्र ज्ञेयं। कीटभृङ्गन्यायः। वीचितरङ्गन्यायः। दण्डभ्रमणन्यायः। शाखाचन्द्रन्यायः। दैवाभयन्यायः। प्रासादवासिन्यायः। व्योमनिर्न्यायः। अध्यारोपापवादन्यायः। सोपानारोहणन्यायः। यथाबत्येकवाक्यत्वे इति न्यायः। कारणगुणप्रक्रमन्यायः। वरगोष्ठीन्यायः। देवदत्तापूपन्यायः। स्वामिभृत्यन्यायः। अग्निकल्पनान्यायः। सूत्रानिवननन्यायः। कफबालीकरन्यायः। परितन्न्यायः। सर्व्वापेक्षन्यायः। सिंहावलोकनन्यायः। मण्डूकप्लुतिन्यायः। सूचीकटाहन्यायः। यथावत्येकवाक्यत्वे न्यायः। देहलीदीपन्यायः। मायकाशमारवकाशन्यायः। गोबलीवर्द्दन्यायः। अधिकरणन्यायः। यन्नानर्थं तद्वर्जितं न्यायः। न हि निन्दा निन्द्यं निन्दितुं प्रवर्त्तते न्यायः। अनपत्यमातृभेदन्यायः। स्वयं पीतं स्वादयन्त्यायः। तद्भिन्नभिन्नस्य तद्भिन्नत्वन्यायः। चतुर्व्वेदविन्न्यायः। अन्धगजन्यायः। नीरक्षीरन्यायः। सन्दंशन्यायः। न स्वाद्गुणकन्यायः। एकाकिनीप्रतिज्ञान्यायः। कादम्बिनीगोलकन्यायः। नष्टाश्वदग्धरथन्यायः। घटारोहणन्यायः। विषमक्षणन्यायः। अधिकरणसिद्धान्तन्यायः। तुलाधारन्यायः। ग्रामकण्टकन्यायः। निर्दश्यमानकरणन्यायः। अभावकन्यायः। न हि भोजनान्यायः। सिंहावलोकनन्यायः। पूर्व्वमपवादा निविशन्ते न्यायः। कौण्डिन्यन्यायः। पिष्टपेषणन्यायः। सूचीकटाहन्यायः। गर्भस्थनरन्यायः। अन्धलोपत्रकन्यायः। ब्राह्मणपरिव्राजकन्यायः। बालपुत्रनलिनिन्यायः। काकदन्तपरीक्षान्यायः। दग्धपटन्यायः। कूर्म्माङ्गन्यायः। एकस्य निर्णीतः शास्त्रार्थ इति न्यायः। तुष्यतु दुर्जन इति न्यायः। गजभुक्तकपित्थन्यायः। काकाक्षिन्यायः। कैमुतिकन्यायः। अर्द्धजरतीन्यायः। सर्व्वं त्यजति पण्डित इति न्यायः। उष्ट्रलगुडन्यायः। देहलीदीपन्यायः। कण्ठचामीकरन्यायः। शाखाचन्द्रन्यायः। छत्रिणो गच्छन्तीति न्यायः। स्थालीपुलाकन्यायः। कारणाभावे कार्य्याभावन्यायः। स्वप्रकाशन्यायः। अन्धचटकन्यायः। इषुकारन्यायः। अश्मलोष्टन्यायः। मूर्ख्यसेवनन्यायः। चित्रपटन्यायः। अरुन्धतीदर्शनन्यायः। काकतालीयन्यायः। मंथानवायकन्यायः। अजाकृपाणीयन्यायः। घुणाक्षरन्यायः। कूपन्यायः। राजपुत्रन्यायः। दूरादल्पत्वं अरण्यकन्यायः। विनायकं प्रकुर्व्वाणो रचयामास वानरन्यायः। नमःप्रकाशन्यायः। अपि मत्स्यन्यायः। स्फटिकलौहित्यन्यायः। प्रतिबिम्बितचन्द्रन्यायः। कूपमण्डूकन्यायः। मेरुपृष्ठन्यायः। वन्ध्यापुत्रन्यायः। बन्दिमण्डल धम्मिल्लमिलितन्यायः। अशोकवनिकान्यायः। वह्निधूमन्यायः। आकाशापरिच्छिन्नत्वन्यायः। येन नोपक्रम्यते येन नोपसंह्रियते स वाक्यार्थ इति न्यायस्वरूपादिकथनञ्च।

No. 2135. पातञ्जलसूत्रभाष्यं। Substance, country-made yellow paper, 13 × 2½ inches. Folia, 42. Lines, 6 on a page. Extent, 939 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guáḍpa, Post Bhástáḍá, Zilla Burdwan, Paṇḍit Aghoranátha Bhaṭṭácbárya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pátanjala-sútra-bháshya. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Bhavadeva, pupil of Bhavadeva Ṭhakkura, son of Srikrishṇadeva Mahámahopádhyáya, of Mithilá.

Beginning. पतञ्जलिं नमस्कृत्य योगिनोऽन्यांश्च योगिनः ।
भवदेवेन सत्सूत्रव्याख्यानं क्रियतेऽधुना ॥

मङ्गलं कुर्व्वन्नेव शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेति । अथ श्रीकेशवार्य्यवत्... मङ्गलं करोत्यनेन मङ्गलाचरणं । इत्यादि ।

End. आनन्दं प्रत्यगात्मरूपं तच्च मोक्षे प्रतिष्ठितं ।
इत्यादिश्रुतिस्तथोक्तार्थः ॥
एवं चतुर्थेऽध्याये कैवल्यं प्रतिपादितं ।
पतञ्जलिमुनीन्द्रेण येन तं भावयाम्यहं ॥
रमापतिप्रसादाच्च कल्पितेषा प्रयत्नतः ।
क्रिया पूर्व्वं मया श्रीमत्पादाम्भोजे रमापतेः ॥
शाकेऽद्रिपङ्गाव + + + + + आवेऽपराधवशवत्सरे ।
+ + तिथौ श्रीभवदेवशर्म्मा पतञ्जलेर्भाष्यमिदं चकार ॥
यत्प्रमेतत्मम चाद्यमीषा पञ्चाशतो माष्यमिदं चकार ।
भागीरथीतो + + स्थिता ये सन्ति पण्डितवर्य्याः ॥
— — — — — — ।

Colophon. इति मैथिलमहामहोपाध्यायश्रीकृष्णदेवात्मजश्रीभवदेवपण्डितविरचितं पातञ्जलसूत्रभाष्यं कैवल्यपादव्याख्या सम्पूर्णा ।

विषयः । पतञ्जलिप्रणीतयोगसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2136. व्यवहारदर्पणम् । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 2,098 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Veguṇegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭácharya. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-darpaṇa. A summary of the laws relating to Judicature. By Ananta Yájṇika.

Beginning. गणेशं भारतीं + + याज्ञवल्क्यं तथैव च ।
नमामि याज्ञिकोऽनन्तो व्यवहारेषु दर्पणम् ॥

अथ नवधारावद्भुतगौ कालाक्षः ।
कि नानावैश्यन्येवे परमं सार समये ।
मानावन्येरवरपादवव्यार इति सूक्तः । इत्यादि ।

End. न तत्त्वमनसावणुँ प्रवात् विजुतमानवं ।
विना तत्र विविदिताये इति ।

Colophon. इति श्रीमदनपालविरचिते नवधारपद्यंत समाप्तं ।

विषयः । नवधारमद्भुतनिरूपणं । नवधारलोकनिरूपणं । नानापादवर्णनं । नानालोकानुपव्यानविधिः । प्रतिज्ञापदे लोकनिरूपणवर्णनं । चक्रपादवर्णनं । विचारकरणविधिः । चक्रवर्णनवर्णनं । रत्नद्वैरवर्णनं । प्रवचनान्तविधिः । प्राद्ध्वालोकरविधिः । दीनपादिरुवर्णं । चक्रराजवर्णनं । चमितपदनन्तराद्दिनिरूपणं । नावित्वचनमुद्रादिवर्णनं । पताविधः । नाग्नमवनप्रकारवर्णनं । लोकविधिः । नन्ताद्यादिनिरूपणं । नवपलोकप्रकारवर्णनं । पुत्रिनिरूपणं ।

No. 2137. मालतीमाधवटीका । Substance, country-made yellow paper, 9 × 4 inches. Folia, 192. Lines, 8 on a page. Extent, 1824 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍa, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vaneśvara, Vidyáratna; another copy at Magráṇí, Post Madhuvaní, Zilla Darbhángá, Paṇḍit Chhoṭilál Jhá. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Málatimádhava-ṭíká A commentary on the Málatimádhava of Bhavabhúti. By Jagaddhara Mahámahopádhyáya. He is described as a Dharmádhikári or chief judge, but of what place and under what king is not mentioned.

Beginning. यथवित्रवमदयापकुलौगालक्ष्मताप्यवपौ-
रप्रादवयदन्दयुवविचार् ननवमाबालचः ।
नाजुवैं नवदोभवनतितरां नौरीगुवेन्दुद्वयन्
पीयूषमदोनमादिव दपदेवमुखं वदा ।
मना गुरुम् गुरुगुरूपनवोच्च टीकां
विचारवितोपजनपुलिनमन्दविनी ।
वन्दमानरामरत्नपूर्वमपि विविन्य
पीताद् जगद्धरकवी वितनोति टीकां ।

श्रीजगद्धरकविविरचितपदपञ्चिकाऽस्मिन्
टीका यथायथमितिमापि विलब्धे वसु ।
व्याजाय दुर्जनजनस्य मयैवमेत-
दुन्नेयदं तदभिकाङ्क्षति सर्वदेव ॥

इह तावदयं वाग्देवीं विद्यया इव कवित्सूत्रमीश्वितविधिगत्वा ग्रन्थकर्तीय-वेरकायतायबाहुभरेव कथोदरोद्गीर्णमर्थं नाम्नं प्रकरणादौ विवृतानि पाषण्डमिति । इत्यादि ।

End. अथ एतावे इदानीं ——— ——— ।

व्याख्याकाव्यप्रदीपजनितं गीतांशयामकृतं ।
मुग्धं श्रीरत्नधरं कविवरं पुत्रं पवित्राशयं ॥
विद्याधरं वरलक्ष्मीजगद्देव श्रीरः श्रीरं जगेषु कवितं गुरवोऽस्मजाते ।
प्राकृत योऽयमलघं गुहितं सुपुत्रं तं रत्नपूर्णधरमेव जगद्धरस्य ॥
येनापाठि कठोरमोतममतं वैशेषिकं वर्णितं
येनाभाषि सखोपकारनियतं तत्वाधिनीयं मतं ।
यन्मोजहृदयस्य मलभरतं येनाभ्यगादि मुनि-
व्यासात्मज जगद्धरस्य कवितुरीकेयमुज्ज्वलतां ॥
पद्धत यं रत्नधरोऽतिमयोऽतिमबदपा इत्यर्णिकापि ।
जगद्धरं नतृकृतटिप्पकेऽङ्कः समाप्तिमायाद्यमोऽनवद्यः ॥

Colophon. इति श्रीभगवद्गीतायामष्टादशपर्वाधिकरणिकश्रीजगद्धरकृतटीकायां दशमोऽङ्कः समाप्तः ।

विषयः । भगवद्गीतानामकगीताध्यायप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 2138. गीताप्रदीपः । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 178. Lines, 6 on a page. Extent, 4,205 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍ, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánesvara Vidyáratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Gítá-pradípa. A commentary on the Bhagavadgítá section of the Mahábhárata. By Jagaddhara, probably the same author to whom is due the work noticed under the last preceding No. There is an account of the author at the end of the codex, but that part is so smudgy and full of lacunæ, that it cannot be satisfactorily read.

Beginning. श्रीकेन्दीवरसुन्दरं इरदलद्दीलाम्बराडम्बरं

पद्मायतत्वनुपं प्रविकसत्कमीनुजाकारितं ।

कल्पेश्वविराजितं विलसदाभाम्बरन्धोदरं

श्रीवांसिन्दघरारविन्दमहिकाबन्धाय बन्दामहे ॥

मीना कूर्मो नृसिंहोव वामन वा वर्मविद्या परेच ।

मवाम्भराय परिवेश भूतहा+नरसिंह+पि ॥

+ + + महत्वादिरविलाशासोपा माचापि च

परिवर्तिच विलासेन करता करमापयामं गुरुः ।

श्रीरामेय सहरापिततुनी श्रीनामहीने मधो-

चीरेत्य वपानुवेरपि मनोरेवं नृपपाशिकः ॥

इत्यत्र चन्मधः प्रथम संसारस्वावरणशोकानामुद्दिप्तीर्वेषा मेघनुपरितमः वर्ण्यमेव पर्व पद्माहोरीबाबालोप तमः परमविरपि पतारकः । तत्त्वापनीयं भगवान् कन्दैपानोऽवरातु-यनुवनेः श्रीकरे चनतापवति वर्णवेचे इत्यादि ।

End. इत्थ तन्त्रविलाससिद्धिः पाचनानां मोदिनि ।

(इतः परं ग्रन्थकर्तपरिचयक पुस्तकस्य वहुविलिखितने ।)

— — — — — — — — — ।

कश्चे दुर्लभमाल्वे गुरवचपाल+ कैवर्तिका

विलासंतविलुपतो + + + + + +

मैनासं तन्मूद्दिवाविनिककपवेषरः पवितो-

श्रीबांविहरपपरमदृवैदाबानदाबासः ॥

— — — — — — — — ।

प्राहुनापवनपि प्रतीपवपितं विलासरं वसुधं ।

प्रापेताम्बवपि प्रविचनमं तं रत्नपूर्णवरं ॥

— — — — — — — — ।

श्रीकमवरत्नाबारमपंतुपराजितं ।

मैनाऽवापि कठोरनीलवतनं पैतेविषं चक्षितं

मैनामापि पशीपनाववितरं तत्मादिनीयं नतं ।

यस्येऽतृतृपरप मवमरतं मैनावतापि धृति-

संतानपीदतीपत्नेतवविला तस्या पनीपे ततः ।

— — — — — — — — — ।

विषयः । तन्त्रदीयाचाः साधुर्यं ।

No. 2139. संक्रान्तिविवेकः । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Atákulágrám, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit, Rádhánátha Vidyáváchaspati. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saṅkránti-viveka. A dissertation on the passage of the sun from one sign of the zodiac to another, and the religious duties meet on such occasions. By S'úlapáṇi, who was the chief judge in the Court of Lakshmaṇasena of Gour.

Beginning. नत्वा रुद्रारवैशेय्यं शाश्वतं नन्दनन्दनं ।
संक्रान्तिविवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥

अथ संक्रान्तिः । आदौ संज्ञा नवोराशिसंक्रमणविशेषतोऽवगन्तव्या यथासंज्ञोपलक्ष्या । अथ शास्त्रान्तरसंज्ञा । मन्दा मन्दाकिनी ध्वाङ्क्षी घोरा चैव महोदरी । इत्यादि

End. अथ प्रतीकारसार । पुष्कलीकरणविवेके शास्त्रादित्यादिसंक्रान्तिदोषप्रशमनं इत्यादिना ।

Colophon. इति सार्वभौमवावन्तोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः संक्रान्तिविवेकः

विषयः । शास्त्रान्तरसंक्रान्तिसंज्ञाकथनं । विशेषसंज्ञाकथनं । दिवासंक्रान्तिव्यवस्था । रात्रिसंक्रान्तिव्यवस्था । परार्द्धरात्रसंक्रान्तिव्यवस्था । संक्रान्तिदायव्यवस्था । पुण्यादिकुलानुविधानं । संक्रान्तिदोषप्रशमनकथनं ।

No. 2140. तत्त्वचन्द्रिका । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 217. Lines, 5 on a page. Extent, 4,590 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Átákulágrám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Rádhánátha Vidyáváchaspati; another copy at Post Málipotá, Zillá Nadiyá, Paṇḍit Káśinátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-chandriká. A commentary on the Kirátárjuníya of Bháravi. By Gadasiṁha, a grammarian of some repute.

Beginning. नमस्त तां भविषद् + + एव चक्षवीं ।
क्रियते भारवेर्व्याख्या तत्त्वचन्द्रिका ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] । इति ।

End. [illegible] ।

[illegible] ।

Colophon. इति [illegible] ।

विषयः । [illegible]

No. 2141. महावेदान्तषट्कम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vonáslegrám, Post Májanagara, Zillá Rájaśáhí, Bábu S'ámicharaṇa S'ányála. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mahávedánta-shaṭka. Six stanzas on the essence of the Vedánta doctrine, showing the identity of the divine and the human soul. By S'aṅkára Áchárya.

Beginning. मनोबुद्ध्यहङ्कारचित्तानि नाहं न श्रोत्रं न जिह्वा न च घ्राणनेत्रे ।
न वा व्योम न भूमिर्न तेजो न वायुश्चिदानन्दरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ॥

End. अहं निर्विकल्पो निराकाररूपो विभुर्व्याप्य सर्वत्र सर्वेन्द्रियाणां ।
न वा बन्धनं नैव मोक्षो न भीतिश्चिदानन्दरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं महावेदान्तषट्कं समाप्तं ।

विषयः । [illegible] ।

No. 2142. तत्त्वसारः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 84 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Vonáslegrám, Post Májanagara, Zillá Rájaśáhí, Bábu Syámácharaṇa Sányála. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Tattvasára. The means of obtaining the knowledge of Brahma disclosed in a dialogue between Mahádeva and Skanda. This is probably an extract from the Skanda Puráṇa.

Beginning. मेरुपृष्ठे सुखासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।
प्रणम्य शिरसा भूमौ स्कन्दो वचनमब्रवीत् ॥
शाक्तिकोऽस्मि यथा नाथ कुमारे शाङ्करे ।
सर्वासामपि सर्वाणां तत्त्वं वद प्रभो ॥ इत्यादि ।

End. यस्य मे सफलं जन्म यस्य मे सफलं तपः ।
यस्य मे सफला भक्तिर्योगी ब्रह्मविदां भवेत् ॥

Colophon. इति तत्त्वसारः समाप्तः ।

विषयः । महादेवस्कन्दसंवादेन ब्रह्मज्ञानोपायकीर्त्तनं ।

No. 2143. गर्भगीता । Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 32 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Átákulágrám, Post Dighápatiyá, Bábu Ánandachandra Maitra. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Garbha-gítá. On the Vedánta doctrine bearing on transmigration. The work professes to contain the substance of a discourse between Krishṇa and Arjuna, and to be a sequel to the Bhagavadgítá, but it is exceedingly scarce. It calls itself a Upanishad.

Beginning. ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्त्तिं
द्वन्द्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यं ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधीसाक्षिभूतं
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥
अर्जुन उवाच ।
गर्भवासं जरामृत्यु किमर्थं भ्रमते नरः । इत्यादि ।

End. तस्मात्सर्वं प्रयत्नेन ज्ञानमेव भवेत् सदा ।
विज्ञानभूतं ब्रह्मज्ञानं भगवता कथितोऽसि ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु प्रथमोऽध्यायः । समाप्ता गर्भगीता ।

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसंवादेन आत्मतत्त्वबोधकीर्त्तनं ।

No. 2144. सुबोधिनी । Substance, country-made yellow paper, 14 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 315 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vonślegrám, Post Májanagara, Bábu Syámácharaṇa Sányála. Appearance, new. Prose. Correct.

Subodhiní. A commentary on the Bhagavadgítá. By Gauḍapáda Ácharya.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible] । इति ।

End. [illegible] न लिप्यते । इति भावः ।

Colophon. इति श्रीमद्भगवद्गीताटीकायां सुबोधिन्यां श्रीगौडपादाचार्यविरचितायां अष्टादशोऽध्यायः । समाप्तेयं टीका ।

विषयः । भगवद्गीताया व्याख्यानम् ।

No. 2145. ज्योतिःसूत्रं । Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 405 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápatilagrám, Post Májanagara, Zilla Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose and verse.

Jyotiḥ-sútra. A manual of civil astrology. By S'ríkrishṇa Chakravartí. CONTENTS. Signs of the zodiac, ecliptic signs, lunar constellations, ascending constellations. Provinces of the planets. Entry of a planet in the mansion of the planet which presides at the nativity of a person. Adverse stars. Auspicious constellations. Auspicious conjunctions (siddhiyoga). Inauspicious parts of the days of the week. Auspicious conjunctions for starting on a journey. Ditto for ploughing. Ditto for sowing, reaping, &c. Ditto for entering a new house, wearing new clothes &c. Sacrament of nativity. Ditto of naming, new rice feast (*aśana*). S'ráddhas at convenience. Sacraments of tonsure, investiture with the sacred thread, &c. Marriage. Earthquakes.

Beginning. नत्वा श्रीगुरुपादाब्जं दुर्बोधध्वान्तनाशनम् ।

क्रियते ज्योतिषां सूत्रं श्रीलक्ष्मणसमर्पिता-

तत्रादौ राश्यादीनां संज्ञा ।

वक्ष्यमि गुणदोषादिं चेषवर्गं प्रयत्न भं । इत्यादि ।

End. यात्रायामुक्तरितयः सर्वात्मोदर्शी पिता ।

शीघ्रं वैनाशिकं प्रोक्तं कुयोगान् परिवर्जयेत् ॥

Colophon. इति श्रीलक्ष्मणसमर्पिता विरचितं ज्योतिःसूत्रं समाप्तम् ।

विषयः । राशिनिरूपणं । लग्ननिरूपणं । नक्षत्रविभागकथनं । ग्रहोगुणादिकथननिरूपणं । ग्रहाणां दृष्टिनिरूपणं । गोचरशुद्धिः । तिथ्यादिनिरूपणं । नक्षत्रावर्तं । सिद्धियोगादिकथनं । वारवेलादिनिरूपणं । यात्रिकलग्नादिनिरूपणं । चन्द्रबलकथनं । श्रीजयसम्-पात्रयेदमादिनिरूपणं । नवग्रहप्रयाणशुभाशुभकथनं । जातकर्म । अन्नप्राशनं । नवान्नं । शान्तकालाशनिरूपणं । चूडोपनयनादिकथनं । विवाहकथनं । भूमिकम्पविवेचनञ्च ।

No. 2146. दोलयात्राविवेकः । Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 81 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátilá-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Dolayátrá-viveka. An essay on the swing festival of Govinda. By Śúlapáṇí Mahámahopádhyáya, who lived in the court of Lakshmaṇa-sena, of Gauḍa.

Beginning. नत्वा नारायणं देवं सर्वज्ञानं यकृपात् ।

विवेको दोलयात्रायाः क्रियते शूलपाणिना ॥

स्कन्दपुराणे । जैमिनिवचनं ।

फाल्गुने मासि कुर्वीत दोलारोहमहोत्सवं ।

तत्र क्रीडति गोविन्दो लक्ष्मीविभवविस्तरैः ॥ इत्यादि ।

End. उत्सव नवमयोः फलाभिधानार्थः । स्कन्दपुराण-देवीपुराण-ब्रह्मपुराण-गुणवचनैः सत्वनिर्णयादिति दिक् ।

Colophon. इति शूलपाणिमहामहोपाध्यायविरचितो दोलयात्राविवेकः समाप्तः ।

विषयः । दोलयात्राविधिकथनं । तत्र पञ्चोत्सवविधिः । तत्कालादिनिरूपणं । यजिनाद-विधिकथनञ्च ।

No. 2147. विचारनिर्णयः। Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 916 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Syámanagara-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Kailáśachandra Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vichára-ṇirnaya. Miscellaneons dissertations on various topics of the Smṛiti. By Gopála Nyáyapaṇchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. स्मृत्यादिविचाराणां विनयादिरहस्यदं।
विचारनिर्णयो रम्यो गोपालेन वितन्यते॥
अथ विचारनिर्णयः। स च विचारार्थानामनेकपूर्वपक्षोपन्यासपूर्वकं यथार्थतात्पर्यनिर्णया-त्मकः। इत्यादि।

End. पूर्वोक्तवचनार्थ [illegible] पुनः
मनोवचसे विपुलादिवपुषे चराचराणां जठरेषु संस्थित।
++++++++++++++++ नमाम नमोऽस्तु बहवे॥

Colophon. इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यकृतविचारनिर्णयः समाप्तः।

विषयः। विचारस्वरूपनिरूपणं। अधिकारनिरूपणं। सर्वप्रायश्चित्तादिविवेचनं। वाच-स्पत्यविवेचनं। दायकल्पविवेचनं। कालनिरूपणं। इष्टदेवतानिरूपणं। कन्यादान-निरूपणं। आद्यश्राद्धादौ द्विजदम्पतीभोजनदानादिविवेचनं। सतताभ्यास कालाद्यादिकस्य यथाप्रारम्भे कालविवेचनं। होमार्थविवेचनं। दशाहव्यविवेचनं। शौचविवेचन। तत्र कृत्या-दिनिरूपणञ्च। इति।

No. 2148. दुर्गोत्सवनिर्णयः। Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 238 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Májanagara, S'yámanagara-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit, Kailáśachandra Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Durgotsava-nirṇaya. A treatise on the Durgápújá and the ritual for performing it. Anonymous, (*cf.* II, p. 312.)

Beginning. नत्वा कमलपदद्वन्द्वं शंकरस्याम्बिकायाः।
निर्णयः शारदार्चाया गोपालेन वितन्यते॥
अथ दुर्गोत्सवस्य निर्णयः। तत्र शरत्कालीनदुर्गापूजा नित्या। तथा च कालिकापुराणं।
योऽसौ शारदकाले देवीं दुर्गां नार्चयेत्। इत्यादि।

End. यथोक्तं वचनं दृष्ट्वा देवताराधनपूजनं।

दानं कुर्व्वीत कुर्य्याच्च ध्यानं सर्व्वापदीश्वरैः॥

Colophon. इति दुर्गोत्सवनिबंधः समाप्तः॥

विषयः। दुर्गापूजाया नित्यत्वकथनं। नवम्यादिकल्पव्यवस्थाकथनं। प्रतिकल्पव्यवस्था एवं षष्ठ्यादिषु ज्ञेयं। बलिदानविधिः। होमविधिः। नवम्यामेव दक्षिणा कार्य्येति कथनं। शुभाशुभलक्षणदर्शनफलकीर्त्तनञ्च।

No. 2149. तत्त्वदीपिका। Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 118. Lines, 7 on a page. Extent, 2,364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátilá-grám, Zillá Rájaśáhí, Pandit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dípiká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Kavikaṇṭhábharaṇa ÁcHárya Virúpáksha.

Beginning. ॐ नमश्चण्डिकायै।

शब्दार्थभागेविषमचण्डिकाया यथामतं।

विविच्यते विरूपाक्षशर्म्मणा तद्गुणात्मना॥

क्रौष्टुकिनामा द्विजः प्रियशिष्यः चिरेण महायोगिनं मार्कण्डेयं महामुनिं पप्रच्छ भगवन्निह जगति चतुर्दशमन्वन्तराणि भूतानि, तेषां मध्ये सावर्णिरष्टमो मनुर्बभूव। स च भगवत्या महामायायाः प्रसादेन कीदृशोऽभूदिति श्रोतुमिच्छामि। मार्कण्डेयमुनिरपि तस्मै प्रियशिष्याय कथां कथयितुमुपचक्रमे मार्कण्डेय उवाचेति। कडि मदे तस्मात् अमन्थादयश्चेति उप्रत्यये कण्डुः कण्डस्य कण्डुरिति पृषोदरादित्वाद्दलोपे मकण्डुरित्यागमः। इत्यादि।

End. पुत्रपौत्रम चार्द्धे। संज्ञापूर्वकमनुबन्धनित्यादयः। देवा इति सुविभक्त्यैर्वाभिति यकारलोपः।

Colophon. इति श्रीकविकण्ठाभरणाचार्य्यविरूपाक्षकृतायां तत्त्वदीपिकायां चण्डी-श्लोकार्थप्रकाशः सम्पूर्णः।

शैवशाक्तमुनिश्रेष्ठोऽभिमंत्रिते मण्डपे।

चकार चण्डिकाटीका श्रीविरूपाक्षशर्म्मणा॥

विज्ञाः सदा सदसती पदयुग्मलीना मैवं मदीयचरिते कुरुतोपहासं।

दैवावलम्ब कवितावितानार्थतत्त्वं प्रसादयोगादि विदन्ति यथं पराकाः

तस्माद्भवद्भिः विहितं विमृषीयपदेशः कार्य्या सता सुजनता न कदाप्यसत्ता।

श्यामेव श्रीवल्लवानां अलसवलितानां श्रामार्थसं मलिनतां किञ्च चक्रे दृशः ॥
देवाक्षीत्वमपि नामिवपये कलम्बः मन्दाक्षुराविचचपारपरीतचेताः ।
मद्दक्षिणाक्षिपदेषु पदं घटेतन् चिरं न पाथिभिनीन च नापचेयं ॥

विषयः । सार्द्धचेपपुराणान्तर्गतश्रीलाप्यवपानम् ।

No. 2150. चमत्कारचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 302 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonapura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayaráśúla, Poḍo-grám, Zillá Vírabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája; another at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Chamatkára-chandriká. On the amours of Kṛishṇa at Vṛindávana. By Kavikarṇapura Gos'vámí.

Beginning. यत् कायकं मुचिरचमत्कारपारांनिधीनाम्
यश्चे पाथा निरिवरश्रमः स्वार्थपेत्रपेषः ।
तक्ष्योपैकं इचनमचिरापमामामिवृत्तैः
चोऽस्या + + र्दंमनचिननैः छ्यपेतमक्तप: ॥
मातः प्रातः किमिव कुरवे दृश्नने चेटिकेयं
चमाद्वक्षां किमिव निचितं किं नवानेन कृतो ।
प्रातयेन प्रचयविधि: चेतुअंचाहविस्तं
जिज्ञासा मे भवति भवती ब्रूहि गोपेश्वरामि ॥
कृष्णं चन्दनचन्द्रपङ्कचरनः कस्तूरिकाकुङ्कुमा-
घृताघातनुचेपनार्थेमय मे गेवनचेयोचपा ।
कालीकुचचवक्त्राचनूपतं वैडूर्यमुक्तावरि-
प्रमार्द्धं वरजानमचनिमचावर्षं प्रजाहर्षवे ॥ इत्यादि ।

End. चधूविमनकुटिलाक्षचरोजचापमायचपुमतविकाचहृदोरमापि ।
चम्पाच वामविवरेषु कुकुंदैर्च प्रेङ्काचयः प्रतिपदं प्रमदेशपिकुले ॥

Colophon. इति श्रीकविकर्णपूरगोस्वामिविरचितचमत्कारचन्द्रिकायां चतुर्थकुतूहलं । समाप्ता चेयं चमत्कारचन्द्रिका ।

विषयः । प्रथमे कुतूहले,—मधुपानःप्रविष्टस्य कृष्णस्य वनितमुदितस्य राधिकाप्रचन-नरचप्राप्तिकौतुकवर्णनं । २ये कुतूहले,—एकदा मधुकुञ्जे राधिकया सह विदग्धेन श्रीकृष्णः

तत्र सनातनी अटिकामाबद्धस्य पतिलक्ष्मणपरिग्रहेण तां प्रख्यापयेतिलक्षणं । इते कुतूहले, —चवेदा । चालेन विषयानन्दप्रमतिमयनथाः राधायाविकिस्वार्थं विपर्ययरूपेण श्रीकृष्णस्य तत्र समागमरहस्यवर्णनं । एवं कुतूहले,—ललनारमेवद्दा मानसविलहृदयां राधिकां सामादिभिरुपायैरपि प्रसादयितुमसमर्थेन श्रीकृष्णः स्त्रीरूपपरिग्रहेण तां प्रसादयामासेति-रहस्यवर्णनं । इति ।

No. 2151. रासोल्लासतन्त्रं । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayaráśúla, Poḍo-grám, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, new. Verse. Correct.

Rásollása-tantra. Descriptions of the Rásas, or amorous rejoicings of Kṛishṇa at Vṛindávana and disquisition on their true meaning. The work professes to be a Tantra.

Beginning. श्रीनारद उवाच ।

श्रीराधाकृष्णदेवस्य माधामहोत्सवं व्रतं ।
रासक्रीडनं नाम शृणु भागवतोत्तम ॥
राधानामसुधायुक्तं कृष्णनामरसायनं ।
यः पिबेत् प्रातरुत्थाय व्याधिभिः स न बाध्यते ॥
येनोपैरुपते रासे राधाकृष्णपदद्वयं । इत्यादि ।

End. सखीभिस्तु यथेष्टेन सुखे भाति दरस्वती ।
धर्मार्थकाममोक्षं लभते सत्यमेव च ॥

Colophon. इति श्रीरासोल्लासतन्त्रे श्रीराधाकृष्णयोः क्रीडावर्णनं समाप्तं ।

विषयः । श्रीकृष्णस्य रासक्रीडनप्रस्तावनं । रासलीलास्वरूपवर्णनं । रासलीला-कीर्त्तनञ्च ।

No. 2152. गोविन्दविरुदावलीव्याख्या । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 894 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Govinda-virudhávali-vyákhyá. A commentary on the work described under No. 1673, Volume IV, p. 284, on the career of Kṛishṇa at Vṛindávana. Anonymous.

Beginning. गोकुलेन्द्रसुतपादसरःसरसि नित्यमिह गोकुलपत् ।
श्रीगिरिधरोऽतिशीलः पीतवसनपावने कृताञ्जलयः ॥
वृन्दावनरूढ स एव हरिप्रियेषु वृन्दावनेरवनिकरैरनुतेऽतिभक्तैः ।
विरचितियां बहुविधां कविभिर्बहुभिः रूपाभिधारविरचितनवरः स जीयात् ॥
यस्यैव विरुदावल्या गोविन्दविरुदावली ।
सोऽस्यापि विशेषस्य स नावदेव लिख्यते ॥

— — — — — — — — — — — — यस्यां कलिकानामादिमायाश्चण्डवृत्तमया-कलिकायाः प्रारम्भ श्लोकद्वयं वर्णयति । सङ्क्रन्त्यादि । यं हरलिलनयनश्रीगोविन्द येन तया— इत्यादि ।

End. वासुदेवोपित्रसम्भाविमांशी श्रीश्वः । स्फुटमस्तु ।
गोविन्दविरुदावल्या व्याख्यानमिति विशारदाः ।
गोविन्दभक्ताख्यन् मयि विद्याविभूषणे ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दविरुदावली व्याख्याता ।

विषयः । विरुदावलीलक्षणादिविवेचनपुरःसरं गोविन्दविरुदावल्या व्याख्यानम् ।

No. 2153. सारात्सारतत्त्वसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 576 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boṛáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayrásúla, Poḍo-grám, Zillá Virabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

Sárátsára-tattva-sangraha. On the essential principles, dogmas, fasts, observances and rituals of the Vaishṇavas. By Raghunáthadása.

Beginning. अनर्पितविनाशाय कृष्णभक्तिप्रदाय च ।
करुणाभिन्नरूपाय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
गौराङ्गं नवचैतन्यं प्रेमप्रदामरोत्तमम् ।
कृपालुं परमानन्दं वन्दे प्रेमोज्ज्वलप्रदं ॥
श्रीकृष्णं राधिकाकान्तं भूयोभूयः नमाम्यहं ।

गोविन्दं सच्चिदानन्दं वन्दे वृन्दावनेश्वरं ॥
गुरुः कृष्णः कृष्णनाम तद्भक्तिस्तज्जनस्तथा ।
एते पञ्च निरूप्यन्ते त्यक्ता तद्विमुखान् जनान् ॥
गुरुः कृष्णः कृष्णनाम सारात्सारं परात्परं ।
तद्भक्तिरपि तल्लोका तत्परोऽपि तथा जनः ॥

तत्रादौ श्रीगुरुतत्त्वलक्षणं । इत्यादि ।

End. ततो दुःसङ्गमुत्सृज्य सत्सु सज्जेत बुद्धिमान् ।
सन्त एवास्य छिन्दन्ति मनोव्यासङ्गमुक्तिभिः ॥

Colophon. इति सारात्सारतत्त्वसङ्कूले पञ्चसोपानाख्याने षष्ठविवेकः ।
इति श्रीरघुनाथदासविरचितः सारात्सारतत्त्वसङ्कूलः समाप्तः ।

विषयः । प्रथमे विवेके,—गुरुलक्षणतन्माहात्म्यकीर्त्तनं । वैष्णवलक्षणं । वैष्णवदीक्षाया-वश्यकत्वकथनञ्च ।

द्वितीये विवेके,—श्रीकृष्णस्वरूपादिनिरूपणं । तन्माहात्म्यकीर्त्तनं । कृष्णं परित्यज्य देवतान्तरभजनदोषकथनञ्च ।

तृतीये विवेके,—श्रीकृष्णनाममाहात्म्यकीर्त्तनं ।

चतुर्थे विवेके,—भक्तिस्वरूपादिकथनं । भक्तजनकर्त्तव्यनिरूपणं । श्रवण-वन्दन-दर्शन-स्पर्शन-स्मरण-कीर्त्तनादिफलकथनादिकं । श्रीमद्भागवतास्वादकर्त्तव्यतानिरूपणं । वैष्णवसङ्ग-माहात्म्यकथनं । मथुराद्वारकादिवासमाहात्म्यकथनं । प्रसादमाहात्म्यकथनं । हरिवासरकर्त्तव्यता । असक्तौ प्रतिनिधिविधानं । उपवासनिरूपणं । जन्माष्टम्यादिव्रतविधिकथनं । महा-सेवनविधिः । तुलसीसेवनविधिः । चक्रादिपूजनमाहात्म्यकथनञ्च ।

पञ्चमे विवेके,—वैष्णवलक्षणकथनं । तन्माहात्म्यकथनं । तत्कर्त्तव्यनिरूपणञ्च ।

षष्ठे विवेके,—बहिर्मुखलक्षणादिकथनं । तत्सङ्गवर्ज्जनस्यावश्यकताकथनञ्च । इति ।

No. 2154. कलापदीपिका, भट्टिटीका । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 300. Lines, 8—9 on a page. Extent, 9,300 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1650. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kalápadípiká. A commentary on the epic poem called Rávaṇabadha of Bhaṭṭi Svámí, (*ante* p. 148). By Puṇḍarikáksha son of S'ríkánta Paṇḍit. The peculiarity of this commentary is that it explains the text by references to the rules of the Kalápa Vyákaraṇa. The commentary in common use is based on the grammar of Vopadeva.

Beginning. यथा मधुव्रतश्चं प्रायामवकर्षं करायवगत ।
दृष्ट्वा पाणिनिमतं वदति श्रीपुण्डरीकाक्षः ॥
पाणिनिप्रक्रियायां वै प्रसिद्धमाह कौतुकं ।
कलापप्रक्रिया तत्राद्यप्रसिद्धा प्रकाश्यते ॥
कुमितमतमतोऽनलपदकवितुं यथा ।
कलापदीपिका धर्मे जनपाठोऽकार्य च ॥

अथ कविना सर्वधर्मोपदेशकत्वाय काव्यमिदं कृतवत्स्वाय कृतः । तत्र श्रीभट्टिविरचित-प्रबन्धनिबन्धनानि चत्वारि अथवापि त्रिविधं शब्दलक्षणकाव्यलक्षणभेदात् । तत्र प्रथमा-कानिरिक्तैर्भिः काण्डैः शब्दलक्षणं प्रसन्नकाण्डे च काव्यलक्षणं तत्र नाना + + यथा यत्नां लक्षणानां प्रदर्शनं तत् श्रीभट्टकाव्यं तदेवादौ दर्शितं काव्यनाम । कलापव्याकरणानीतेन-विधानकुशिरैर्बोधा कर्णेन इति चन्द्रावानुरोधात् बहुविस्तृतं कुर्वन्तेवदेवतापत्राकर्ण तत्कलापव्याकरणानिष्करोति चर्चयति । इत्यादि ।

End. यदि + + + नि दुर्बलकालविशो
अप्सीदन्ति मतोऽपि महाकवीन्द्राः ।
शाखा ये चपला मद्दोषवन्धं
यद्यावलापि हीतोऽस्य मया पवाकः ॥
रत्नाकरोत्पन्ना यद्यपगतानि
शीला प्रयान्ति विबुधाः सदृशीं कुलानां ।
श्रीकान्तधीर इति तत्र कुतोऽभिजाते
तत्राकलेन सकला पठितं सदैव ॥

Colophon. इति महामहोपाध्याय श्रीमल्लिकानन्दपण्डितानामकश्रीपुण्डरीकाक्षकृतायां कला-पदीपिकायां भट्टिटीकायामयोध्याकाण्डं नाम द्वाविंशः सर्गः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः । शकाब्दाः १६५०॥

विषयः । कालापमतानुसारेण व्याकरणप्रक्रिया शब्दं यद्दिक्त्यत्र ज्ञानं ।

No. 2155. भाषावृत्तिः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 202. Lines, 6—7 on a page. Extent, 6,039 ślokas. Character, Bengali. Date, Sx. 1648. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Bháshávritti. A commentary on the epic poem called Rávaṇabadha of Bhaṭṭi S'vámí. By Purushottama. This differs from the work described under the next preceding Number in making the Kátantra its grammatical authority.

Beginning. ननीगुदाय भाषायां यथा शिशुहितार्थं
पुरुषोत्तमदेवेन क्रमी हरिर्निषेव्यते ॥

अथ शब्दानुशासनं । लौकिकानां प्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया सामान्यविशेषवता च लाघवेन शब्दान्तराभावात् । वर्णानामुपदेशः प्रत्याहारेष्वनुबन्धसंग्रहार्थः । तदुभयं संज्ञार्थं । सा च लाघवेन प्रत्याहारार्थं । अकारस्य विवृतोपदेश आकारस्य ग्रहणार्थः । अ इ उ ऋ ऌ ख क इत्यादि ।

End. अकारस्य विवृतोपदेशः प्रक्रियातः स प्रयोगे संवृतो भवेत् । इति शिवः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीपुरुषोत्तमदेवस्य भाषावृत्तावष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।
काशिकाभागवृत्त्योश्च शिवाम्नं वोढुमस्ति धीः ।
तदा विचिन्त्यतां भ्रातर्भाषावृत्तिरियं मम ॥
यस्तु मम ममः श्रीहोर्मपादाम्बुजे
द्दिमति चितमपारं वेचितं यस्तुराद्भैः ।
अखिलहितमनोज्ञं चित्रयंसक्तवाणी-
चरणविदितमाला भूसुरः श्रीपदाख्यः ॥
शकाब्दाः १६४५ ।

विषयः । वैदिकप्रक्रियोपयोगिसूत्रपरित्यागेन काशिकावृत्त्यनुसारेण च पाणिनिसूत्राणां बोधाचरव्याख्यानं ।

No. 2156. स्मरणक्रममाला । Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 5 on a page. Extent, 182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájaśáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smaraṇakrama-málá. Directions for meditating upon and mentally worshipping Kṛishṇa, Gaurachandra, and his followers,—a Vaishṇavite tract. By Viśvanátha Chakravarti, the author of the Chuitanya-charitámṛita.

Beginning. सर्वाभीष्टप्रद श्रीमद्गुरुदेव दयानिधे ।
नानाविघ्नभयाक्रान्तं पाहि मां शरणागतं ॥
अथ श्रीगौरचन्द्रस्य । यथा ।
निशान्ते गौरचन्द्रस्य शयनं निजालये ।
प्रातःकाले कृतोत्थानं स्नानं तद्भोजनादिकं ॥

पूर्व्वाङ्गमसौ भक्तमन्दिरे परमोत्सवं ।
ममाप्ते परमाश्चर्य्यकेलिं हृदरविन्दे ॥ इत्यादि ।

End. ततः श्रीमन्महाप्रभोरर्चनं कुर्य्यात् ।

Colophon. इति श्रीविश्वनाथचक्रवर्त्तिविरचिता अरणमन्त्रमाला समाप्ता ।

विषयः । गौरचन्द्रस्य प्रातरादिकालेषु स्मरणप्रकारकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य वृन्दावनस्य च । तथा गौरचन्द्रस्य मानसोपचारैः पूजाक्रमकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य अपि च गौरमन्त्रस्य पूर्व्वाङ्गविधानेन स्मरणादिप्रयोगकथनं ।

No. 2157. पद्धतिप्रदीपः । Substance, country-made paper, 10 × 6 inches. Folia, 23. Lines on a page, 12. Extent, 82 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájasáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paddhati-pradípa. Rituals and mantras for the meditation and worship of Krishṇa, Rádhá, Gauráṅga, and the followers of the last. By Ghanasyámadása.

Beginning. श्रीशचीनन्दनं गौरचन्द्रं गोकुलचन्द्रकं ।
वन्दे श्रीमद्भागवते सदा केशोरविग्रहं ॥
अद्वैतप्रकटीकृतो नरहरिप्रेष्ठः स्वरूपप्रियो-
नित्यानन्दसखः सनातनगतिः श्रीरूपहृत्केतनः ।
लक्ष्मीप्राणपतिर्गदाधररसोल्लासी जगन्नाथभूः
साङ्गोपाङ्गसपार्षदः स दयतां देवः शचीनन्दनः ॥ इत्यादि ।

End. श्रीराधाकृष्णचैतन्यभजनक्रमपद्धतिः ।
कारुण्यानां प्रमोदाय सङ्क्षेपाल्लिखिता मया ॥
दीने मयि घनश्यामे कृपामेतां कुरु प्रभो ।
श्रीपद्धतिप्रदीपोऽयं भक्ताभरणं जीवनं ॥

Colophon. इति श्रीघनश्यामदासविरचितः श्रीपद्धतिप्रदीपः सम्पूर्णः ।

विषयः । पञ्चकालीयगौरस्मरणविधिकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य । ततो गौरादीनां ध्यानक्रमकथनं । श्रीराधिकादीनां ध्यानक्रमकथनमुखेन योगपीठादिविन्यासप्रकारकथनं । पूर्व्वतन नित्यानन्दाद्वैतगदाधरश्रीवासादीनां ध्यानादिकथनं । त्रिदशकान्तश्री-प्राणसखीप्रभृतीनां ध्यानादिकथनं । वक्रेश्वरपण्डितगौरीदासश्रीनिवासनरहरिसरकारठाकुरश्यामानन्दप्रभृतीनां ध्यानकथनं । प्रसङ्गं प्रार्थनाकथनञ्च ।

No. 2158. विराटपर्व्वटीका । Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 696 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tájapura-grám, Post, Deñgápáḍá, Zillá Rájaśáhi, Paṇḍit Gaurasundara Bhaṭṭácbárya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Viráṭaparva-ṭíká. A commentary on the Viráṭa section of the Mahábhárata. By Arjuna Mis'ra, son of I's'ána Mis'ra. (*Cf.* p. 154).

Beginning. अर्ज्जुनमिश्रेण प्रणम्य चरणाम्बुजं ।
विराटपर्व्वणः श्लोका व्याख्यायन्ते यथामति ॥

कथं विराटनगरे इत्यादेः सर्व्वं विराटस्य ततोऽभिजग्मुरित्यन्तस्य विराटपर्व्वणश्चतुर्व्वर्गसाधनीभूतं सत्यं द्यूतच्छलप्रयुक्तायामज्ञातवत्सरकर्त्तव्यताप्रतिज्ञायां न व्यत्ययमिति तात्पर्य्यार्थः । विराटनगरे इत्यादेः सर्व्वं द्वैतवनादित्यन्तस्य अज्ञातवासनिर्व्वाहाज्ञातपरिचर्य्यापरिपाकः तत्र च यां कामवस्थामुपगतस्योपजिजीविषोः प्रभुप्रीणनं श्रेयःसाधनमिति । इत्यादि ।

End. नैरेयं मद्यविशेषः । अभ्यत एव अभिहृय स्थिता । त्रिधा शोभया ॥
अल्पधीमन्दधीध्यानमग्नाय हतिमां मुदे ।
विराटदीपिकैषास्तु मम सच्चित्तवेश्मनि ॥

Colophon. इति श्रीभागवताचार्य्यपाठकाचार्य्यश्रीमदीशानतनयश्रीमदर्ज्जुनमिश्रकृता विराटटीका समाप्ता ।

विषयः । महाभारतीयविराटपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2159. महाभारतं आश्वमेधिकपर्व्व । Substance, palm-leaf, 29 × 2 inches. Folia, 179. Lines, 4—5 on a page. Extent, 4,806 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápura-grám, Post, Boyáliyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Mahábhárata. A'śvamedha Parva. The history of the Páṇḍava brothers and of the great fratricidal war of Kurukshetra. By Jaimini. This work is quite distinct from the Mahábhárata of Vyása, and contains many narratives and descriptions which do not occur in Vyása's work. It is, however, no longer extant in its entirety—superceded, probably, by the more elegant recessic 1 of Vyása. The only portion extant is the A'śvamedha section, on the sacrifice of a horse, and it is about four times the size of Vyása's version. The codex under notice professes to be complete in 69 chapters, but in the Berlin codex, noticed by Weber, there are 81 chapters.

Beginning नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥
जन्मेजय उवाच ।
कथं युधिष्ठिरः श्रीमानस्म पूर्व्वपितामहः ।
चकारैवं क्रतुवरं यज्ञे धर्म्मविदम्बितः ॥
जैमिनिरुवाच ।
शृणु राजन् प्रवक्ष्यामि धर्म्मराजस्य चेष्टितं ।
हितं पितामहे याते धर्म्मपुत्रोऽतिदुःखितः ॥
यदुवंशाय संग्रामे व्यासं पप्रच्छ सादरं ।
केनोपायेन मे भगवन् मोक्षस्थानं भवेत् ॥
भुवं विनाशमाप्नोति तस्मै भूरि तपोधन ।
विना श्रीकेशवेनैव द्रोणेन च विवर्जितं ॥
न मे प्रीतिपदं राज्यं यत् प्राप्तं पूर्व्वजार्जितं ।
कर्णस्य मन्दिरं रम्यं भ्रातृभिःपरवर्जितं ॥
मया पृष्ठं हतं तत् भास्वतं ह्यनवर्जितं ।
यथार्थिनां मया नित्यं सुवधा यान्ति प्रवर्धिताः ॥
सर्व्वाद्भूपि मुखानि तव मुखानि प्रोक्तं ।
चिरमदीयमिदं राज्यं यत्र श्रीमान भागुणः ॥
नाश्यां विरचितं यदवेदं वसुमंवर्जितं ॥ इत्यादि ।

End. प्रत्यक्षं हयमेधस्य यदा पर्म्मफलं लभेत् ।
यथाशक्त्यपि वै कार्य्यो विधिः श्रावकविवर्जितः ॥
पयोदश्चैव पर्व्वाणि कथितानि विशःस्यते ।
ततश्चाश्वमेधाख्यं पर्व्व राजन् शृणुष्व तत् ॥
इत्यादेव राजेन्द्र कुरराणे कुरुद्वह ।
कर्णाणि तव जातानि सुखेन भरतर्षभ ॥

Colophon. इति श्रीमहाभारते जैमिनीये आश्वमेधिके पर्व्वणि व्यवस्थानं नाम अष्टषष्टितमोऽध्यायः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । १—२ अध्याये,—जैमिनिना सह जनमेजयस्य संवादेन श्रीकृष्णादि ... विनाशजनकस्य युधिष्ठिरस्य व्यासमीपे शोकप्रकाशनं । भगवता व्यासेन च तस्य अश्वमेधानुष्ठानेन पूतोऽभवेति कथितोऽसौ कथं मया तथाश्वमेधं विनाशयितेन च यज्ञमिति प्रयाति कर्तुमिति ... एव भगवान् मरुतानिधानेन यज्ञेन राज्ञा विनाशदर्शिने यज्ञमनुष्ठाय

ब्राह्मणेभ्यो यज्ञार्थं धनं प्रदत्तं, तच्च तैरपि परित्यक्तमद्यापि हेमाद्रिप्रदेशे वर्त्तते। तदानीय समा-रभ्यतां याग इति। भीमपुत्रस्याभकर्णादिकृतवृषकेतुविजयस्य यज्ञीयाश्वस्य लाभार्थं वृषकेतुमेघवर्णा-भ्यां सह भीमस्य यौवनाश्वराज्यगमनविवरणकथनं। भद्रावतीपुरीवर्णनं।

४—६ अध्याये,—भीमपौत्रस्य मेघवर्णस्य अश्वहरणपूर्व्वकं पलायमानस्य पश्चात् आगतं सबलं यौवनाश्वमुपलभ्य कर्णपुत्रस्य वृषकेतोः समरसंरम्भवर्णनं। अथ मूर्च्छामापन्ने वृषकेतौ भीमेन सह यौवनाश्वकुमारस्य सुवेगस्य युद्धवर्णनं। अथान्तरे मूर्च्छितस्य यौवनाश्वस्य वृषकेतुप्रयत्नेन लब्धचेतनस्य च नितरां निर्व्विण्णतया भीममाश्रित्य तेन सह सश्वाय नाथ स्वपुरीं प्रवेशयतो हस्तिना-पुरप्रयाणवर्णनं। अथ जरद्गवाया वृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

७—११ अध्याये,—कृष्णयुधिष्ठिरादिभिः सह साक्षात्कारं विधाय सपरिजनस्य यौवना-श्वस्य स्वपुरीगमनकथनं। संक्षेपेण मदनालसयज्ञविवरणं। संक्षेपतः ब्राह्मणादीनां वर्णानां धर्म्म-कथनं। विषयाकृत्यनिरूपणं। धर्म्मकीर्त्तिरित्यादिप्रभृतिक्षत्रियकथनं। लक्ष्मीस्थैर्य्यकारणकथनं। अथ यज्ञानुष्ठानकाले रुक्मिण्या सार्द्धं भगवतः सान्निध्यार्थं तमानेतुं भीमस्य द्वारकापुरीप्रवेशपूर्व्वकं तत्र भोजनपारिपाट्यदर्शनवर्णनं। कृष्णस्य भोजनकाले सत्यभामायाः परिहासकरणं। सपरि-वारस्य कृष्णस्य हस्तिनापुरीमुद्दिश्य गमनकाले कामिनीनां चेष्टितवर्णनं। कृष्णमुद्दिश्य गोपानां मुग्धभाषितकथनञ्च।

१२—१५ अध्याये,—स्वाभिगमनकृतकृष्णस्तोत्रवर्णनं। आगमनकृतनतिस्तोत्रकथनं। अथ पुरीप्रवेशपूर्व्वकं कृष्णादीनां यज्ञीयाश्वदर्शनकाले अनुशाल्वकर्त्तृकाश्वहरणाख्यानकीर्त्तनं। तेन सह युद्धकाले प्रद्युम्नकृष्णादीनां मूर्च्छाप्राप्तिकथनं। अनुशाल्वेन सह युधिष्ठिरस्य सख्यकरण-कथनं। अथ चैत्रपूर्णिमायां युधिष्ठिरस्य अश्वमेधारम्भकथनं। अश्वरक्षार्थमर्ज्जुनस्य नियोजनकथनं। अथ माहिष्मतीपतेर्नीलध्वजस्य पुत्रः प्रवीराभिधानः पुष्पितासु लतासु सार्द्धं स्त्रीसहस्रेण रम-माणोऽसौ अश्ववरं वीक्ष्य तां पुरीं निनायेतिकथनं। तेन सह पार्थादीनां युद्धवर्णनं। तत्र स्वाहा-नामिकया नीलध्वजकुमार्य्या वह्नेर्विवाहवृत्तान्तकथनञ्च। एवं नीलध्वजेन पार्थाय अश्ववरे दत्ते नितरां मन्युवेशमापन्नाया नीलध्वजपत्न्या जाह्नवीजलमध्ये प्रविष्टायाः पाण्डवापमानवचनेन सम्भावित-पुत्रशोकाया गङ्गाया शापरूपेण बभ्रुवाहनतूणप्रवेशकथनं।

१६—२१ अध्याये,—अथ विन्ध्यगिरिप्रदेशं प्रति चलितस्य अश्ववरस्य शिलास्पर्शेन जडीभा-वप्राप्तिकथनं। ततश्च पार्थस्य सौभरिमुखात् उद्दालकमुनिपत्न्याः शिलाभावप्राप्तिविवरणश्रवण-कथनं। तत्र प्रसङ्गेन नार्य्या विचित्रविचित्रप्रवादादिकथनञ्च। अथ चम्पापुरीपतेर्हंसध्वजस्य तद्-वरलपवरवचनमुखेन तत्पुत्रस्य सुधन्वनः प्रियामनोरथसम्पादनव्यग्रतया पार्थमभियोधयितुं पित्रा इत्याज्ञप्तस्यापि कालविलम्बदर्शनात् शङ्खलिखितोपदेशेन तस्य तप्ततैलप्रवेशदण्डकथनं। तत्र भगवत्प्रभावेण अक्षतशरीरस्य तस्य पुनः पित्रा सह पाण्डवकुलवधाय प्रयाणवर्णनं। अथ

अर्जुनहतस्य सुधन्वशिरसः कृष्णपादयोः पतनवर्णनं। तथा तदनुजमस्तकपतने मंदृते कृष्णा-
ज्ञया प्रदीप्तमस्तकस्य प्रयागमुद्दिश्य चलितस्य मस्तकस्य पुरन्दरानुग्रहपतनाय शिवाद्देशेन अति-
रीढैः रावणप्रदर्शनं। अथ पराजितोऽसौ शिवानुचरो निजावस्थां पार्थाय कथयामास। तथा
च योऽनुष्ठितमिति भगवान् भूतपतिः अथास्व अरद्दुं नवबुद्धर्पणाय प्रेरयामास। अथ
नद्धिःखानुभावेन संस्थितरव पश्चिराट् कथमपि प्रयागतीर्थे तत्रिक्षिपेष। अथान्तरे मत्स्यी
तन्मस्तकस्पर्शेन शिवसमीपमापाय तन्मस्तकमाप्तायां योजयामासेति इत्याख्याकथनं। अथ तुरगस्य
अदेरावरप्रवेशेन तुरगीभावप्राप्तिकथनं। ततस्तस्य वाश्वभावप्राप्तिकीर्त्तनञ्च।

२२—२९ अध्याये,—अथ सभावमापन्नस्य हयवरस्य स्त्रीराज्यप्रवेशपूर्वकं तत्र बन्धनप्राप्ति-
कथनं। अथ दुष्टे पराजितायाः नारीपुरीस्वामिन्याः प्रमीलायाः पार्थहस्तपाणिग्रहणकथनं। अथस्य
राक्षसपुरीप्रसन्नहनाख्यकथनं। तस्य मणिपुरगमनप्रसङ्गेन मणिपुरवर्णनं। पितृशापेन चित्राङ्गदाया
नक्षीभावप्राप्तिकथनं। बभ्रुवाहनस्य पार्थेन सह युद्धे पूर्वपक्षवर्णनप्रसङ्गेन कुशेन सह रामस्य
समरसंरम्भे हतःशत्रुघ्नतया समहाहिते संक्षेपेण रामचरितवर्णनं। सीतानिर्व्वासनकाले रामेण सह
भरतादीनां विवादकथनं। विस्तरेण रामकृताश्वमेधयज्ञाख्यानकीर्त्तनं। मधुवनसमीपात् अश्वस्य
बन्धनप्राप्तिकथनादिकञ्च।

३०—४८ अध्याये,—बभ्रुवाहनहतपार्थहयकेतुविमर्शकथनं। उलूपीचित्राङ्गदयोः परि-
देवितवर्णनं। तयोरुपदेशेन सञ्जीवकमणिप्रभावात् तेषां जीवनप्राप्तिकथनञ्च। प्रसङ्गात् बभ्रुवा-
हनस्य सञ्जीवकमणिसमानविवरणकीर्त्तनं। यदा खलु बभ्रुवाहनेन पार्थोऽभिपातितस्तदा धृतराष्ट्रोप-
देशेन दुर्य्योधनपार्श्वस्थितशरीरविवरणकथनं। रत्नपुराधिपतिपुत्रस्य ताम्रध्वजस्य वर्ण-
नप्रसङ्गकीर्त्तनं। तत्र तत्पितुर्मयूरध्वजस्य हयमानुषक्रमणाय कृष्णाय देहार्धदानविवरण-
कथनञ्च।

४९ ५९ अध्याये,—अर्जुनस्य मयूरध्वजात् अश्वप्राप्तिकथनं। सारस्वतपुरनाथस्य वीरव-
र्म्मणः अश्वदर्शनविवरणकथनं। यमेन सह वीरवर्म्मसुतायाः मालिन्याः विवाहकथनं। तत्र प्रस-
ङ्गेन विद्युद्विद्याधिदेवतानां वंशादिकथनं। संक्षेपेण रामायणकथाविपाककथनञ्च। अजयोः चन्द्र-
हासपुरमन्त्रिविवरणकथनं। अर्जुनादीनां नारदकृतात् चन्द्रहासचरितचरित्रवर्णनकथनं। तत्र
एकादशीव्रतमाहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च मदनतनयया सार्द्धं चन्द्रहासस्य विवाहादिकथनञ्च।

६०—६९ अध्याये,—कौन्तलपस्य राज्ञः पुरमागतस्य अश्वस्य व्यत्ययाधिगमकथनं। चन्द्रहा-
सपुरे भगवानमागतं समुपस्थितस्य मदनस्य वधहननकीर्त्तनं। हस्तिनापुरप्रत्यागमनकथनं।
कृष्णार्जुनयोः नगरप्रत्यागमनाश्वमेधप्रवेशहननाख्यकीर्त्तनं। तत्र पवित्रानामर्जुनादीनां दहनदुःखसमानांश्रेय
भीमसेनस्य यज्ञदानस्य कृष्णेन संवपःप्राप्तिकथनं। अथ जयद्रथराज्यसमागतं पञ्चस्य दुःख-
दायकाख्यानं। विस्तरेण युधिष्ठिरस्य अश्वमेधयज्ञसमापनवर्णनं। दक्षिणाकीर्त्तनञ्च।

No. 2160. **आयुर्व्वेददीपिका, वा चरकतात्पर्य्यटीका ।** Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 266. Lines, 9 on a page. Extent, 10,688 ślokas. Character, Bengali. Date, 1277 Bengali era. Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhikádhara Kavirája. (He is a native of S'rírámapura-grám, Post, Dumkolá, Zillá Murisidábád.) Appearance, new. Prose. Incorrect.

Ayurveda-dípiká *alias* **Charakatátparya-dípiká**. A commentary on Charaka's institutes of medicine. By Chakrapáṇidatta. The work of Charaka, which is older than Suśruta, professes to be a compilation from a treatise by A'treya, a Vedic sage. It is divided into eight books, named respectively, Sútrasthána, Nidánasthána, Vimánasthána, Sárírasthána, Indriyasthána, Chikitsitasthána, Kalpasthána, and Siddhistháňa. This eightfold division obtains also in Susruta, but the order of arrangement and some of the names are different. The codex under notice is incomplete, containing only the first five books. Each book has a different series of pagination, and the total thereof is given above. One complete, but incorrect, edition of the text of Charaka has been published in Calcutta, and three incomplete editions are also extant.

Beginning. गुणत्रयविभेदेन मूर्त्तित्रयमुपेयुषे ।
त्रयीभुवे त्रिनेत्राय त्रिलोकीपतये नमः ॥
सरस्वत्यै नमो यस्याः प्रसादात् पुण्यकर्म्मभिः ।
सुविदर्पणसंक्रान्तं जगद्व्यवमीक्ष्यते ॥
नमद्वाग्निवेशभरद्वाजपुनर्व्वसून् ।
उताग्निवेशचरकप्रभृतिभ्यो नमो नमः ॥
पातञ्जलमहाभाष्ये चरकप्रतिसंस्कृते ।
मनोवाक्कायदोषाणां हन्त्रेऽहिपतये नमः ॥
शरद्गणकहितचरकार्थानुगामिनी ।
क्रियते चक्रदत्तेन टीकायुर्व्वेददीपिका ॥
यस्याः सङ्कुचवाक्सुधानुपरिक्षीणप्रनामांश्च वे-
षाणां तोषयितुं परोदययशां नाम्नीति धिक्कुप्यति ॥
व्याख्याभ्यासरसप्रकाममनिदं मत्किन् यदि प्राप्यते
चापि + + कर्णानुभव नदसौ कर्णे चर्व्वं दीयतां ॥

इह हि धर्मार्थकाममोक्षपरिपन्थिरोगोपशमाय महर्षिभिः प्रणीतायुर्वेदतन्त्रेष्वति-विस्तरत्वेन सम्प्रति वर्त्तमानाल्पायुर्मेधसां पुरुषाणां न सम्यगर्थाधिगमः । तदनधिगमाच्च तद्विहितानुष्ठाने तत्तेरोगशमोपायो न जायतेति मत्वाऽहं परमकारुणिकोऽस्मानप्रियेषोऽस्मादृशोऽर्थबालवि-बुधोपकाराय मानिसंक्षेपविस्तरं कायचिकित्साप्रधानमायुर्वेदतन्त्रं प्रकेतुमारभमाणः । तस्मिंश्च तन्त्रे सूत्रनिदानविमानशारीरेन्द्रियचिकित्सितकल्पसिद्धिस्थानाख्योऽष्टधा तन्त्रे निखिलतन्त्रप्रधानार्थो-ऽभिधायकतया सूत्रस्थानमेवादौ वक्तव्यमतोऽत्रादुपक्रमति । सूत्रस्थानं समुद्दिष्टं । तत्रादौ त्रिकं प्रथमं । इत्यादि ।

End. यथात्मविषयत्वेन पूर्वोक्तो + + रोगाधिकारिणां विषयं समकः आयुर्वेदमित्या-दि चतुः प्रकरणम्बन्धमित्यादि । सर्व्वमत्रादुत्पन्नतीयः ।

Colophon. इति श्रीगोपालविरचितायामायुर्वेददीपिकायां चरकतात्पर्यटीकायां इन्द्रियस्थानं समाप्तं । सन् १२७७ साल ।

विषयः । चरकोक्तेन्द्रियचिकित्सास्थानस्य व्याख्यानं ।

No. 2161. रसेन्द्रसारसंग्रहः । Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 108. Lines, 8 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Bábu Rádhikádhara Kaviràja. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Rasendrasára-saṅgraha. A pharmaceutical treatise, containing directions for the preparation of metalic medicines, particularly mercurial compounds. Directions are also given for the employment of those medicines in fever and other diseases. Some remarks are also appended on the *rationale* of medical treatment. By Gopálakrishṇa Kaviràja.

Beginning. रसेन्द्रमिव निःशेषजरारोगविनाशनं ।
अवनामि गुरुं भक्त्या शङ्करं योगसाधनं ॥
ततो गुरुपदद्वन्द्वं दृष्ट्वा तन्त्राण्यनेकशः ।
श्रीगोपालकृष्णेन क्रियते सारसंग्रहः ॥
चिकित्साय ये केचित् शास्त्रशाखा भवन्ति वि
एकीकृत्य तु ते सर्वे क्रियन्ते यत्नतो मया ॥
तत्र रसशोधनमाह ।
चपलमायोपयोगिनादवचेरप्रवहनः ।
विषमारोग्यदायिनादोषयेऽसारसोऽधिकः ॥ इत्यादि ।

End. हेमाद्यादिसमादेशात्कला नमन्ति देवता ।
यस्य कृपया नाथाख्यं वेत्ति सकलं चापरः ॥
समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Colophon. इति रसेन्द्रसारसङ्ग्रहे रसायनाधिकारः ।

विषयः । पारदादिधातूनां जारणमारणादिविविधप्रकरणपूर्व्वकं ज्वरादिषु सर्व्वाधिकारेषु औषधविधाननिरूपणं । औषधकरणप्रकारकीर्त्तनञ्च ।

No. 2162. रसमञ्जरी । Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent, 187 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhidhara Kavirája; Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Rasamañjarí. On metalic, principally mercurial, and vegetable medicaments, their preparation and their uses, founded on the works of Chakrapáṇidatta and Náráyaṇa. By S'álinátha.

Beginning. यस्य श्रीर्भूमिपत्नी निवसति सततं निजवक्षःस्थलेव
यस्याः सर्व्वे समस्तान् सुखमसुखमतोऽभजन् भीषमनाम् ।
ब्रह्माद्याः देवतादिग्रपतिमनुजाश्चतुरङ्गानि चापो-
द्देवेन्द्रैः पूज्यमानं जलधरदचिरं तं भजे रामचन्द्रं ॥
चक्रपाणेश्च ये ग्रन्था नारायणेन च ।
तथान्यैर्ये विनिर्दिष्टा शालिनाथेन यत्नतः ॥
कृपिटीकाकृतेर्योगाविशेषतस्तथा मतः ।
यत्नेन क्रियते यत्नं व्याख्यानं सम्मतं च ॥
अथ ग्रन्थाः यतः वदन्ति राजवल्लभाः ।
येषां ज्ञानेन भिषजो न मुह्यन्ति कदाचन ॥
विविधरोगेन कृत्वा कर्म्मपाकेन चापरं ।
गन्धान्तरेण सोऽयं सम्मता ग्रन्थेन च ॥ इत्यादि ।

End. येषां परित्यजन्ति मानवमतिकीर्त्तं
वैद्यत्वमेतिकरणानार्य्यकरं परत्र ॥
येषां मुखे प्रविश + + पद + नामा
धर्म्मेण या भवति कालभयं नराणां ॥

Colophon. इति श्रीशालिनाथविरचिता रसमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रसधातूपधातूनां प्रत्येकमधिकारक्रमेण शुद्धिकरणं ।

No. 2163. नाडीविज्ञानम् । Substance, country-made paper, 20 × 8½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 178 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhidhara Kavirája. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Nádivijnána. On the examination of the pulse in fever and other general diseases. By Govindaráma Sena.

Beginning. वक्ष्यमाणत्वादेव चित्तं विद्वन्ति साधवः ।
तं गोपवेशं गोविन्दं नौमि सर्वमङ्गलम् ॥
वैद्येन्द्रवचनाद्युक्तं कर्मानुरूपनामकं ।
प्रचक्ष्य नाडीविज्ञानं क्रियते मन्दबुद्धिभिः ॥
श्रीमद्गोविन्ददासेन सेनेन भिषजायुषा ।
श्रीदुर्गाचरणाम्भोजमधुपेनमनोरथात् ॥
प्रथमं नाडीपरीक्षणादेव वात-पित्तकफविकाराणां साध्यासाध्यज्ञानविशेषज्ञानं भवति ।
इत्यादि ।

End. ज्वरादिरोगान् यत्नेन नाड्याज्ञानं समुपार्जयेत् ।
क्वचित् + + + व्याधिनात् नाडीस्थविनिश्चयः ॥
क्वचित् स्वरूपाणि नाडीज्ञान + + दिव ॥

Colophon. इति नाडीविज्ञानं समाप्तं ।

विषयः । ज्वरादौ नाडीपरीक्षाविधिकथनं ।

No. 2164. णत्वभेदः । Substance, country-made paper, 20 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 27 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Iśánachandra Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Natvabheda. A vocabulary of words having the cerebral ṇ. By Mádhava Achárya.

Beginning. प्राग्वर्णोत्थः शिरोवर्णं यत्र दृश्यते ।
वाणी मणिः पाणिनय अणीयसः कणः कणः ॥ इत्यादि .

End. मणकारी च पाटूरः घूर्णा कणक पाणिका ।
शौण्डेविशकपोणु सन्ताः केवलं कीर्त्तिताः ॥

Colophon. इति माधवाचार्यविरचितो णत्वभेदः समाप्तः ।

विषयः । अकारादि मूर्द्धन्यणकारयुक्तानां शब्दानां सङ्कलनं ।

No. 2165. रसेन्द्रकल्पद्रुमः । Substance, country-made paper, 21 × 4 inches. Folia, 111. Lines, 7 on a page. Extent, 3,753 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájas'áhí, Bábu Rádhikádhara Kaverája. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Rasendra-kalpadruma. A treatise on various kinds of instruments, furnaces, retorts, sublimators, &c., for the preparation of mercurial medicines. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭa, Mahámahopádhyáya, son of Níla-kaṇṭha Bhaṭṭa, a Vaidika Bráhmáṇa of Dráviḍa. The number of instruments described is large, and the details given are full, obviously the work of a practical pharmaceutist.

Beginning. श्रीशेशं जगन्नाथं निर्गुणं निरुपाधिकं ।
सद्गुरूपिणं वन्दे तं कारणकारणम् ॥
वन्दे चरणपद्मानि श्रीगौरीनीलकण्ठयोः पित्रोः ।
यत्कृपया ज्ञानलवादपि दुःखाम्बुधिं लोकाः ॥
तापत्रयापहर्त्ता चरितैव प्रसिद्धिविद्रसभैषः ।
स जयति प्रबोधदीप्तः पीताम्बर एव पारदेश्वरः ॥
रसवेधोपरसाद्यैः प्रयत्नाद्याः सिद्धिभोगाय ।
तस्माद्रसेन्द्रतन्त्राद्रसेन्द्रकल्पद्रुमे ग्राह्याः ॥
वेदूरपणिपालिक पावेषः श्रीमद्वेदकुलजनितः ।
श्रीरामकृष्णभट्टः कृतिमानिह नीलकण्ठभट्टसुतः ॥
अनधिगतशास्त्रविधिवृत्ति ग्रन्थमाली यः ।
स कर्त्तुं रसकल्पमाले मो चात्तुपदाश्रितां वैद्यः ॥ इत्यादिः ।

End. पश्चाद्दषमते कुर्य्याद्देवानं चाभयोदयं ।
इति विषाधिकारः ।
रसीयमुक्तं निखिलामयेषु सुवेषु वैद्योभवदस्यकारि ।
सिद्धोषधं यत् सुलभं प्रसिद्धं यथागुणं तत्र रसेन्द्रं ।
सिद्धोषधमत्रभिषग्रिलखितमिति ।

Colophon. इति द्राविडात्मजद्विजवैदिक-श्रीनीलकण्ठभट्टात्मज-श्रीरामकृष्णभट्टमहामहोपाध्यायकृते रसेन्द्रकल्पद्रुमे प्रयोगकाण्डः समाप्तः । समाप्तश्चायं रसेन्द्रकल्पद्रुमाभिधेयग्रन्थः ॥

विषयः । रस (पारद) शुद्धि-मूर्च्छा-बन्धन-मारणादिविधिकथनं । रसभस्म-अभ्रक-माक्षिक-हरिताल-मनःशिला-सिन्दूरशोधनादिकथनं । तथा धातुशिलादिशोधनकथनं । औषधं-

कारिविधिः। सर्व-रोग-नाश-श्रीमत्-रस-औषधानां मारणविधिः। मयोपायकथनं। पक्वाशयकथनं। मन, रोगायनं। खेदनीयनं। कण्ठपनं। सोमावलयनं। पंचपाक-पनं। पुटपनं। पारद-टंकण-सवकपनादि। भूधरयनं। वक्षमूषायनं। वालुकायनं। मल्लिकायनं। कालिकायनं। गौरीयनं। नमकयनं। कोष्ठयन्त्रं। डमरुयन्त्रं। जलयन्त्रं। एतेषां यन्त्राणां निर्माणप्रकारकथनं उपयोगिता निरूपणञ्च। रसायनविधिकथनं। ज्वरादिषु सर्वेषु रोगेषु भैषज्यनिरूपणं। औषधकरणविधिकीर्तनञ्च।

No. 2166. त्रिपुरासुन्दरीस्तुतिकाव्यम्। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 9—10 on a page. Extent, 827 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání S'aratsundarí Deví. Appearance, old. verse. Correct.

Tripurásundarí-stuti-kávya. A lyrical poem in praise of the goddess Tripurásundarí and of her achievements. By Kálidása, son of Rámagovinda. The work is an imitation of the Gítagovinda of Jayadeva.

Beginning. वन्दे वाणीमनन्यां त्रिपुरपरमतां सुन्दरीं दिव्यदेहां
प्रातर्मार्तण्डपुञ्जद्युतिजयिवपुषं सच्चिदानन्दरूपां।
भक्ताभीष्टातिरिक्तं प्रदपदकमलां भक्तिनां मातृकाद्यां
हत्वा त्रिपापमालामखिल + + तनुं सर्वमङ्गोपभद्रां॥

— — — — — — — — — —

उपचक्रीभूयमेवरीवददुपरः श्रीकृष्णरामेश्वरो-
द्यामा ध्वजदचिह्नमेवधरः सर्वप्रमाणेन्नमः।
माया रामसनिकृष्टिमें त्रि कथं चन्द्रीदयात्यं हती
श्रीदुर्गपदवीद्यानुरतः सर्वप्रियः सर्वदा॥
श्रीकालीचरणारविन्दमधुपः श्रीमत्प्रभाकारुण-
कम्प्रीत्या परया प्रियार्चनमनाः श्रीरामगोविन्दजः।
श्रीकृष्णीचरितमन्दरः सुविदितः श्रीकालिदासः सदा
रामीयविजयादशीमपरमारम्भते सज्जनः॥

— — — — — — — — — |

रामेश्वरजनपञ्चपरिदिशः।
प्रचलितमहिमभावमनसः॥ इत्यादि।

End. इति श्रीत्रिपुरासुन्दरीस्तुतिकाव्ये प्रथमः सर्गः श्रीकालिदासकृतः।
समवितुविद्यायांपवने मायया शृङ्गारवृतिविधाने कारकामादिकाले॥

श्रीरामलोचनकारी नृपकुलविदितो नाममत्यादिमाना
नामश्रीरामगोविन्दचरणमरणः श्रीमनाः काशिदासः ।
सर्गोऽयाद्य।दशोऽयं त्रिभुवनजननीलोचनमाध्ये सुकाव्ये
मध्ये तस्यातिभव्यं स्तुत इव उत नत्वाधवः स्नापयन्तु ॥

Colophon. इति श्रीत्रिपुरसुन्दरीस्तुतिकाव्ये द्वादशः सर्गः ॥
शाकेऽग्निमुनिषट्चन्द्रमानितेऽब्दे कृतं मया ।
मातापितृपदध्यानकाशिदासेन धीमता ॥

विषयः । प्रथम सर्गे,—त्रिपुरसुन्दर्य्या आविर्भाववर्णनं । २ये सर्गे,—तस्यास्तपस्यावर्णनं । ३ये सर्गे,—तस्या माहात्म्यवर्णनं । ४र्थे सर्गे,—तत्कृतजगत्सृष्टिवर्णनं । ५मे सर्गे—जगत्कृपनाशनत-वर्णनं । ६ठे सर्गे,—देव्याः शरीरवर्णनं । ७मे सर्गे,—रूपवर्णनं । ८मे सर्गे,—स्वाभीष्टसिद्धये प्रार्थ-नावर्णनं । ९मे सर्गे,—देव्या रत्यभावर्णनं । १०मे सर्गे,—सुरसंघादि देव्या अधिष्ठानवर्णनं । ११शे सर्गे,—देवीभक्तमाहात्म्यवर्णनं । १२शे सर्गे,—भक्तमनोभिलाषवर्णनमुखेन देव्या नामम-हात्म्यादिकीर्त्तनञ्च । (जयदेवकृतगीतगोविन्दानुकरणेन निर्म्मितमिदं गीतिकाव्यमिति भ्रम् ।)

No. 2167. गीर्व्वाणपदमञ्जरी । Substance, country-made paper, 14 × 4, inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání Saratsundarí Deví. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Girváṇa-padamanjarí. An elementary grammar of the Sanskrit language, in the form of a dialogue, interspersed with moral tales. By Varadarája.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning. कुपत्या भवन्तः । कस्मादागताः । कां दिशमलङ्कर्त्तुमिच्छथ । कां दिशमलं कर्त्तुमीहा । कुत आगताः । कर्णाटदेशादागताः । कस्माद्देशात् समागता भवन्तः । महाराष्ट्रदेशात् समागतावयं । के यूयं । वयमुत्तरदेशिकाः । किमागमनकारणं । अत्र किञ्चित् प्रयोजनमुद्दिश्य समागतास्माभिः । इत्यादि ।

End. मम यद्यपरस्तु भवत्ययोग्यं तदेव मया स्फुरीतं स्वामिनः ॥
कृतां वरदराजेन गीर्व्वाणपदमञ्जरी ।
मनोप्रीतये चैव वैदिकप्रीतये तथा ॥

Colophon. इति श्रीगीर्व्वाणपदमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । बालानां संस्कृतप्रवेशाय प्रश्नोत्तरक्रमेण संस्कृतवाक्यरचनाप्रकारकीर्त्तनं । कथि-कुपन्यासावतारेण च हितोपदेशकथनञ्च ।

No. 2168. देवीभक्तिरसोल्लासः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 222 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání S'aratsundarí Deví. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Devíbhakti-rasollása. The work is divided into two parts, the first treating of Siddhi Yoga in course of a hymn in praise of the goddess Durgá, and the second of the true nature of Vidyá, or the female energy. By Jagannáráyaṇa.

Beginning. परब्रह्माभेदब्रह्मरितमयरसोद्भवसवी-
मयोऽभ्योत्स्नाखण्डाभिषेकमदनीयोऽमलमयः ।
करणग्रामस्थैराग्यपरमनिर्मोक्षरसः
जयति भवाब्धेः कुमरिमरथो यादृशमहं ॥
कुलीनजाश्वजाबुरभूतमना दायकबुधौ-
ममत्वोन्मादाय भक्तिमयज्ञितिर्विरक्ततो ।
मुदा देवीभक्तिरसकलितरसोल्लासमयं
वितने विज्ञानां बलिविदितवया बालमिये ॥

End. भवानाथी विद्यामपि रचितेयाऽस्तिविपदा
भुवाभाऽनन्ताभा विरतिमननेना रचितरी ।
सुरक्षा सर्वाद्या अपि तु दहनाऽहरणता
सतां कर्णेकृच्छं जगत् मम मनःसन्ति मे ॥

Colophon. इति देवीभक्तिरसोल्लासे जगन्नारायणकवीऽभिप्राये विरचितस्तरस्तरस्य वितानः शेषविभागः ।

विषयः । प्रथमविभागे देव्याः स्तोत्रवर्णनमुखेन सिद्धयोगविधिर्निरूपणं । द्वितीये विद्या-स्वरूपादिकथनं ।

No. 2169. मुग्धबोधपरिशिष्टम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 157. Lines, 5 on a page. Extent, 1,858 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit I'śánachandra Vidyávagíśa. Appearance, old. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśishṭa. A supplement to the Mugdhabodha grammar, of Vopadeva. By Ráma Tarkavágís'a. The work has been printed in Calcutta.

Beginning. नत्वा प्रभुपदाम्भोजमखिलाघहरं शिवं ।

मुग्धबोधक्रमप्रेप्सवती रामतर्कीशः ॥

विंशत्यादेर्लोपश्चैव वेदनं। विंशत्यादेः परार्द्धपर्यन्तो वेदनं स्यात्। षष्ठ्यादौ षत्वं।
एकोनविंशतिः प्रश्नः। इत्यादि।

End. पुष्यस्त्वाः। तिमिरकाणीयत्वा पुष्यस्मै धावनः क्षुः। अग्निहोत्रकाणी पुत्रोपविता सतः कतः चोपविता तोमानादीन् यवली अपिता इत्यादौ।

विद्वज्जन्दोपयन्तोऽस्य गुणरिव वोवोपदेशः कवीन्द्र-
चेत वाचातिशाखां कठिनतरमपि प्रेक्ष्य विद्यार्थं यत्नात्
नानातन्त्रादि दृष्ट्वाऽनुक्रमविरचितं रामतर्कोऽस्य बोधं
नव्याचार्यावबोधं अकृमतिमतये श्रीयुतः सन्ततान ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामतर्कवागीशविरचितं मुग्धबोधपरिशिष्टं परिपूर्णं।

विषयः। शेषद्रव्यलभ्मुग्धबोधव्याकरणानुस्मारणां वैयाकरणप्रक्रियाणां शेषादरणलक्षण-
प्रदर्शन।

No. 2170. ऊष्मभेदः। Substance, country-made paper, 18 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 90 ślokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit I'śánachandra Vidyávágíśa. Appearance, old. Verse. Correct.

Ushmabheda. Three separate vocabularies of words which have naturally the three sibilants. By Purus'ottama.

Beginning. येषः सर्वंमिदातनमानमकं योऽचिन्त्योऽविजेयः
तत्त्वानीपदप्रसवोभवधनं प्रसुं शरणं शिवं।
प्रणं दर्शनमातनं प्रभवत विशायशपंसर्कं
शिवं योगकबेध्येवरमिराशैवाकशेपमुंतं ॥ इत्यादि।

End. यंशनं पीवनं यशां यशलायवयाधवं।
यशसारयशवायरसायुवशुश्रवोदरः।
+ + + कणवपच इत्यत्रलोप संचिताः ॥

Colophon. इति पुरुषोत्तमविरचित ऊष्मभेदः समाप्तः।

विषयः। तभापादैव शषसयुक्तानां शब्दानां निर्दशकीर्तनं।

No. 2171. हैमाङ्गिकी । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Ráya Nimanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Haimáñgikí. A poem in praise of Gauráñga, describing his career and his merits, and proving him to be an incarnation of Vishṇu. By Mahes'auáráyaṇa S'armá, disciple of Rádháramaṇadása, a Vaishṇava of great sanctity.

Beginning. [illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. [illegible] ।

पितृयः । गौराङ्गपदाम्बुजसेवक चैतन्यस्य शेषमाणीय तस्य भगवद्गुणानुरूपमापन्नं भाषा-मयपद्यं परिलक्षीभव ।

No. 2172. तन्त्रप्रदीपः । Substance, palm leaf, 12 × 2 inches. Folia, 187. Lines, 7 on a page. Extent, 6,691 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1493. Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Ráya Nímanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Tantra-pradípa. A commentary on the Sáradá-tilaka, a Tantra of considerable repute. By Lakshmaṇa Des'ika.

Beginning. वन्दीहनमुखपङ्कजसंस्थभाव-
कण्ठाङ्गनं मधुरनादमनन्तम् ।
माध्वीकपौरमविकाक्षकलाविलासि
शैलस्य मनसुजमिव विषमाननेत्रम् ॥
चैलीपालकिरीटरत्नरचितश्रीपादपद्मप्रभामण्डल-
कोरकैरपहार — — — — — —।
— — — — राघवेन्द्रसुकृती श्रीरामविज्ञानक-
कलाद्यापितभूद्भुवनाद्यावर रसिकासनः कुमारायणीः ॥
श्रीशारदातिलकतन्त्रमनन्तमीत्या-
मन्त्राननामृतमहीतितिरोहितार्थाः।
संख्यायतामनुपदं सकलं विवेच्य
— — — — — — — — —॥

अथ तन्त्रस्य देवताप्राधान्याद्देवतानाञ्च मन्त्रमयतया मन्त्राणामपि वर्णात्मकतया वर्णानामपि शक्तिपरिणामित्वात् शक्तेरपि शिवाभिन्नतया तन्मूलं दैवतं शिवं मूलीभूतं — — — — — — — — — शिवशिवात्मे तदभिधाति । नित्यानन्देति । इत्यादि ।

End. इति श्रीसोमनाथकात्मजस्य । तत्त्वानि विशेषयामि । शेषं सुगमं ॥
श्रीमद्भूदेवरायोऽखिलरिपुनृपतिध्वंसनाराधनाख्य-
स्तस्यापि द्वौ तनूजौ परिवृढविभवौ राजयोगिनिधिर्वा ।
तत्र श्रीश्रीरसिंहः सकलगुण + + + कवीनाम्
श्रीदीक्षितेन यशोऽमृतविपुलमहोदधिश्रीराघवेन्द्रः ॥
श्रीश्रीरसिंह + + + श्रीराघवेन्द्रः सुरनाथयोऽभूत् ।

यद्दृष्टत्वादपि + + + तत्रीर्थं वाङ्गुराणां विषये मतान्तरम् ॥
— — — — — — — — — — ।
— — — साहित्यप्रकाशनिर्णयप्रचरितानन्तविचारणकीर्तिः ।
भूयः श्रीराधामदनमोहनविग्रहसेवापरैर्वैष्णवैः
श्रीश्रीचैतन्यविद्यार्थी यद्यप्यपि + + पूरकोऽयं प्रकाशितः ॥
श्रीराधावैष्णवपदसेवाधी महावैरागिक कुमारदासः ।
श्रीमारराधाविकचपङ्कजं नतमस्तके पदधूलि श्रीरः ॥
श्रीश्रीरचितसाक्षरपदवैष्णवमूलकल महावरत ।
नतमस्तके पदधूलि पदचिह्नप्रकाशोऽनुपमप्रकाशः ॥
शुभमस्तु १८९१ ।

विषयः । वैष्णवैरहिंसकस्य शास्त्रदर्शितकस्य व्याख्यानं ।

No. 2173. सात्वताचारवादार्थः, वा भक्तिविलासमतदीपिका । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,516 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punṭiya, Zillá Rájaśáhí,' Ráya Nímanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Sáttvatácháravádártha *alias* **Bhaktivilása—matadípiká.** A dissertation on the propriety of abstaining, on the part of Vaishṇavas, from slaughter even for sacrifices ordained in the Śástras, particularly at the Durgápújá festival. By a disciple of Rádhúramanadása, of Vrindávana.

Beginning. अपि वेदप्रयुक्ता पशुहिंसा प्राणिभिर्नियम्यते ।
न वैष्णवविकारोऽस्यर्थो नहि यस्य मतः ॥
हिंसा पशुभिर्नीयते यावत्सर्वापदेशतः ।
वैष्णवं वैष्णवैर्नाशकृत्स्नं पापकृतं हि वा ॥
शास्त्रदर्शितस्याभासोऽप्यनादि विचारित ।
मैत्र्यादि निषिद्धोक्तत्वात्तस्यार्थविनाशितः ॥
प्रायशोऽवैष्णवतन्त्राः कुर्वन्ति पशुघातनं ।
तत्सर्वं वैष्णवाचारबलैः निर्णितं ॥
मदेतद्दूषणं नाना अपि देवानु चिन्तितं ।
दुर्गोत्सं वहिर्भाग्यानां पशुघातकर्म यथा ॥

पञ्चानीवचनिश्रां निराकर्तुं निरिक्षते ।
वार्तादिललनाचिच मीमचक्षंबविचर्युर्व ॥
— — — — — — — — — ।

वैचमयुक्ता मनवापि शाचिविचिंतनायचचनानेमवनदेमोचनेमवनवदेवानचरावचव
चरेः——इत्यादि ।

End. इत्थं नामचनादिव्यानचिदितापिंवाचचिंवचने-
वाडवत्कार्णवमच यूचचलचचक्षा क्षपेतुः पितौ ।
दीना चादिविहारवाः चरननः मायान् इनेविंश तो-
चवान् मुचन माचिकाः भिचकनचेत् वानभूतेभ्यवं ॥
चतुभ्रानमरीतिरेच निचिक्षनीनाचराक्षभचात्
वाचमीपुनहाचिनानमुचभिः चानच मञ्जा कचिः ।
मीरावारचचभिमीहि जवरचहाचनानावरी-
हन्दारचे चराचवीनम मुदश्वानोपदेशा चि वः ॥

Colophon. इति वाचनावारवाहांचींपरनाचां मनिभिचाचनचदीपिकायां वैचर्वि-
चापरिचारः ।

विषयः । निवबंचचवाचभिर्यैर्वचचक्षांनुसारिभिः चनक्षिचचचावद्वैचनवनिचचद्भिः वाच-
नवर्षैर्वचविंशापि ना जातु कर्तव्येति श्रुतिस्मृतिपुराणादिप्रमाणसंवादेन विविचवादप्रदर्शनेन
च अतिक्लृप्तवादचचचपूर्वकं चर्मेचापि हिंसावाचचानमनिरूपणं ।

No. 2174. स्मृतिसङ्ग्रहसारम् । Substance, country-made paper, 14 × 8 inches. Folia, 27. Lines, 7 on a page. Extent, 811 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśaṅkara Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Verse. Correct.

Smṛiti-saṅgrahasára. A collection of Vyavasthás on various Smṛiti topics, founded on the rules laid down in Raghunandana's digest. By Mahes'a Pañchánana.

Beginning. प्रणम्य गोपालपदारविन्दं निवेश्य सम्यादिजनस्य मानं ।
चचमकर्णवचिचाम्रवेत्तुं मचेमनमो चितनोति धीरः ॥
निचितस्य निचिचस्य कर्मणोऽज्ञानकारकः ।
चचचाचकृचः चर्मे पण्डितैः परिशिक्ष्यते ॥
मात्सवचचिवनिता अवनी मरणे तथा ।
इमहाचमचचारैः सुधिः सुमुख नायतः ॥ इत्यादि ।

End. अष्टवर्षा भवेद्गौरी नववर्षा तु रोहिणी ।
दशमे कन्यका प्रोक्ता अत ऊर्द्ध्वं रजस्वला ॥

Colophon. इति श्रीमद्रघुनन्दनविरचितं उद्वाहतत्त्वं समाप्तं ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितोऽयं ग्रन्थः । तत्र कन्यावरनिरूपणं । युक्तिनिरूपणं । सपिण्डादिनिरूपणं । वरिष्ठादिकन्याविषये गोत्रप्रवरादिनिरूपणं । चतुर्थ्यादिदशमीपर्यन्तविधिनिरूपणं । कन्यादिति विधिविवेचनं । एकादशकुलादिनिरूपणं । प्रागविवाहनिरूपणं । अन्यतिथिनिरूपणं । मङ्गलिनिरूपणं । वरपात्रादिवाच्यप्रभृतिविवेचनं । पुरश्चरणविधिः । सावित्रीचतुर्दशीविधिः । दशरात्रादिनिरूपणं । रथयात्रादिविधिः । अन्नप्राशनादिविधिः । ज्येष्ठीयापूजा-भोजनादिकर्णवेधादिकन्यादानविचारं । श्रीपञ्चमी । शिवचतुर्दशी । अशोकाष्टमी । नामविधिः । अशिष्टोद्धरणादिविधिः । चाक्षिकक्रमविधिः । अष्टकाविधिः । तत्र सापिण्ड्यादिनिरूपणम् ।
(अत्र ग्रन्थस्य अपूर्णात्वं दृश्यते ।)

No. 2175. दुर्गावबोधिनी । Substance, country-made yellow paper, 18 × 8 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent, 848 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1712. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśaṅkara Bhaṭṭáchárya and Gopivallabha Bhaṭṭácharya; another copy at S'ántipura, Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Durgávabodhiní. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Chaturbhuja Mis'ra.

Beginning. रक्ताम्बुजेऽपि जितकमले या समस्तजगतां ध्येये ।
शम्भुर्भवत्यवत्रितेऽपि सततं भक्तवत्सला सोऽस्तु नो ॥
श्रीचतुर्भुजशर्मा नाम्ना व्याख्यातुचरितं चिन्त्यते ।
श्रीदेव्याः इव दुष्टानां भयः श्रीदेवाधिप मतां विमोहिनी ॥

प्राक् किल सकलजगदाराध्यामोघाशी श्रीनिखिलसंसारतापविषयेषु वेणुविमर्दार्थेषु सविता-सीतारामवेदव्यासपितुपदारविन्दानीति । अथ मार्कण्डेयं कथाय इति वर्णायामि प्राक् विन्ध्याच-लनिवासिचतुरः पवित्रः इत्यत्र मुनिमेधादिहोऽस्यापि मर्येवाकार्षीत् । — — — — — —
पतञ्जलमनवद्यमानवाचा सर्वधर्मविदः चक्षुः । मार्कण्डेय उवाचेत्यादि । अथवोऽपरतं मार्कण्डेयः इत्यादि ।

End. देवीमाहात्म्यसम्बन्धीका दुर्गावबोधिनी ।
श्रीचतुर्भुजविप्रेण कलिदानविचं चिरं ॥
श्रीचतुर्भुजविप्रेण सर्वेषामस्तु शान्तये ।

वह्निवसुविधौ शाके टीका दुर्बोधबोधिनी ॥

Colophon. इत्यौपमन्यवश्रीचतुर्भुजमिश्रविरचितायां देवीमाहात्म्यटीकायां दुर्बोधबोधिन्यां देवीमाहात्म्यं समाप्तं ।

शाके रविवसुचन्द्रे वर्षे कर्कटस्थिते ।

देवीमाहात्म्यटीकां श्रि काशीनाथोऽलिखन्मुदा ॥

विषयः । चण्ड्यपरनामधेयदेवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 2176. अनुमानदीधितिसारमञ्जरी । Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 159. Lines, 6 on page. Extent, 8,111 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumána-didhitisára-manjarí. Glossarial notes on Raghunátha's commentary on the Anumánakhaṇḍa of Gañgeśa. By Siddhántavágis'a Bhaṭṭácharya.

Beginning. प्रथमतः अव्यभिचारि पदमपि न वक्ति । संयोगादिसम्बन्धेन उपाध्यभावभिन्ना-दिकमित्यादिदूषणमनवकाशं विशेषणतावच्छेदकेति साध्याव्यापकसाधनाव्यापकमित्यादि ।

End. नीलधूमविशिष्टधूमेऽपि विशेषणस्य उपाधेः सत्त्वेन नियमाधिकरणसाधनाव्यापक-त्वादिति विशेषणवैयर्थ्यमपाकस्य श्यामादिकमादुपेक्षितं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यविरचिता अनुमान-दीधितिसारमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रघुनाथशिरोमणिकृतानुमानखण्डदीधितेर्व्याख्यानम् ।

No. 2177. संस्कारपद्धतिरहस्यम् । Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 2,519 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1575. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Sañskára-paddhati-rahasya. A commentary on Bhavadeva Bhaṭṭa's treatise on Sañskáras. By Rámanátha Vidyáváchaspati. The commentator not only explains all difficult passages, but also supplements the text with expositions of topics not therein referred to, but which are germane to the subject.

Beginning. शाण्डवखण्डदलं वननुपातं विधीन्द्राद्यैः ।
वैद्याविद्विनरपदं सिरिणवचनं मनसाजः ॥
मन्नुपरिविवसारं वारं वारं विचार्य विन्धाजा ।
शाननकर्णरपदं विद्यानायकमितिविकायपति ॥
अमरदेवीवचान्डोमनसोऽनुशासनपदतीः ।
पराणुमदुष्णानि विनयानि प्रणायनः ॥

यन्नात्वे विद्युविद्यानाय ज्ञानं पनुविनीहदेवप्रतिकपकाण्डं विवविचार्ये प्रयत्नादर्थेप-नायकमेककाहीनां नरकवन्ताये यन्नादो विवयाति पत्तुर्वदमीति ।

End. इदं कर्म विवेचितं भावरत्नकरंजारत्नमरत्नकोषु ।
तन्नं वैरचंजिदं नवरत्नाद्रत्नदीपितं विलवं ।
नाभिकवरावकन्यापुत्रपूरीयं धर्मिं मनुते ॥
विरचता यदा कर्मविधा यत्र पुराणरी ।
नीवायशनिता तेने नेनेदं तन्नमुखनं ॥
वेदवेदपुराणाप्रविधि व्याकपमरे ।
अमरदेवीवडोवेष रामनावेन निर्मितां ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामनाथविद्यावाचस्पतिविरचिते पंचारत्न-तिरत्नके द्वितीयः परिच्छेदः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।
यथादृष्टं तथालिखितं लेखके नास्ति दूषणं ।
भीमस्यापि रणे भङ्गो मुनीनाञ्च मतिभ्रमः ॥
शाके भागवनिधिमिते मासाद कर्कटके
विंशतये विधुसहिते प्रहरद्वे च पक्षा ।
भाद्रेशेषा वसुदपनवाचिलविना चनधं
इं पांशावाचस्हिविद्यनान् तचतोपूरविता ॥

विषयः । अमरदेवमहरनमामवेदीवसंज्ञारत्नयोः पनुसांप्रपूरकपूर्णवं दुरन्तांशशोषणेन व्याख्यानं ।

No. 2178. अमरकोषभाष्यम् । Substance, palm-leaf, 12 × 1¼ inches. Folia, 134. Lines, 6 on a page. Extent, 4,005 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Amarakosha-bháshya. A commentary on the Námaliṅgánusásana of Amara Siñha. By Raghunandana Sarmá, son of S'ríkṛishṇa Bhaṭṭa. The work is limited to the Manushyavarga section of the text.

Beginning. यं शैवाः शिवमित्युपेन्द्रमपरे पौराणिका वैष्णवं
धर्मेशं सुगताश्च बुद्धमपरे यं वाग्मिका मेनिरे।
वेदान् वेदविदोऽद्वितमपरमिति द्वैतात्मद्वैतिप-
यं ज्ञानं परमं परात्परतरं वन्दे प्रपञ्चात्परं॥
कात्यायनयाज्ञ+माधवादीन् कामन्दकादीनपि विचार्य यत्नात्।
श्रीराघवेन्द्रोऽमरसिंहकोषे तनोति भाष्यं सुधियां हिताय॥

विविधविद्याधारानुगमनकर्णवतां विप्रविप्रानकं मरुभ्रमादौ निवप्राति + + + + + + + + अभीष्टदेवतावकर्यं मङ्गलं समाचिरेतुप्रयुतमुपौद्वातयहत्वा शिष्योपदेशायाय यत्रो नि वे धीराः स आराध्यतां। नम्यन्येन विशेषणवशात् प्रथाद्रमामावज्ञादिव विभुत्वम् इति भावः। इत्यादि।

End. नाकहन्तव्य नाकहन्तव्यमिति। नाकहन्तानिशाधिकमिति कात्यायनः।

Colophon. श्रीश्रीकृष्णस्य भक्तस्य तनूजेन द्विजन्मना।
निरमायि सतां प्रीत्यै भाष्यं मानवधर्मकं॥

विषयः। अमरसिंहकृतनामलिङ्गानुशासनस्य मनुधर्मांणां व्याख्यानं।

No. 2179. दानसागरः। Substance, country-made paper, 19 × 4 inches. Folia, 102. · Lines, 6 on a page. Extent, 2,348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryа. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánáságara. A treatise on the merits of religious gifts, and the proper times and modes of consecrating them, preceded by a dissertation on the Bráhmaṇ caste. By Mahárájádhirája Kámadeva, according to the colophon. It is evidently an imitation of the Dánaságara of Vallálasena. (*ante* I, p. 151.)

Beginning नमामि श्रीरघुश्रेष्ठं रामं कामदमीश्वरं।
गुरुञ्च ज्ञानदातारं तारकं भववारिधेः॥
अथादौ दानपात्रतया ब्राह्मणप्रशंसा। तत्र मनुः।
ब्राह्मणो जायमानो हि पृथिव्यामधिजायते।
ईश्वरः सर्व्वभूतानां धर्म्मकोषस्य गुप्तये॥
प्रणीतश्चाप्रणीतश्च यथाग्निर्दैवतं महत्।
श्मशानेष्वपि तेजस्वी पावको नैव दुष्यति॥

कृष्णाजिनञ्च यज्ञेषु भूय एवाभिवर्द्धते ।
एवं सत्पात्रविशेषु यत्नेन धर्मकर्मसु ॥
धर्मेण प्राप्तवः पूर्वोद्दिष्टं फलं भवत् । इत्यादि ।

End. अश्वदानसमं दानं न भूतं न भविष्यति ।
स्वर्गस्थितेन कर्त्तव्यं भूमिवृत्ती कल्पिता ॥

Colophon. इति श्रीमन्महाराजाधिराजनिःशङ्कशङ्करश्रीमद्बल्लालसेनदेवविरचिते दान-सागरे वाजिदानावर्त्तः ॥

विषयः । ग्रन्थप्रशंसाकीर्त्तनं । दानप्रशंसा । दानस्वरूपादिकथनं । दानपात्रापात्राः । दानपरिपाटीकथनं । दानकालनिरूपणं । पुण्यदेशकथनं । देयद्रव्यविशेषणं । अदानकथनं । प्रतिग्रहविधिः । प्रत्यवेक्षणकथनं । परिभाषाकथनं । तत्र मन्त्रादिपरिभाषाकथनं । सर्वोपयोगिप्रयोग-कथनं । सर्वान्तमध्यकथनं । सर्वोपयोग्यकथनं । मण्डपपरिभाषाकथनं । महादानविधिकथनादिकं । तुलापुरुषविधिः । तुलापुरुषशेषकथनं । (एवं षोडश शेषं ।) हिरण्यगर्भदानं । ब्रह्माण्डदानं । कल्पपादपदानं । गोसहस्रदानं । कामधेनुदानं । हिरण्याश्वदानं । हेमहस्तिरथदानं । पञ्चलाङ्ग-लदानं । धरादानं । विश्वचक्रदानं । महाकल्पलतादानं । सप्तसागरदानं । रत्नधेनुदानं । महाभूतघटदानं । मेरुदानं । धान्याचलदानं । एवं लवण-गुड-तिल-कार्पास-घृत-रत्न-रौप्य-शर्क-राचलदानानि । तिलधेनु-घृतधेनु-जलधेनुप्रभृतिदानं । रूपदानादिकथनं । भूमिदानादिक-थनं । वाहनयानादिदानकथनं अश्वदानमाहात्म्यकीर्त्तनञ्च ।

No. 2180. स्मृतिरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 6,800 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Paṇḍit Rámeśvara Chúḍámaṇi. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-ratnákara. An elaborate digest of all the different topics treated of in the Smṛitis. By Vedáchárya Avasathika. The author says he prepared the digest for the use of his pupils.

Beginning. वेदाय सर्वभूतानां संसाराब्धिसुसेतवे ।
गुरवे सर्वविद्यानां ब्रह्मणे विधये नमः ॥
आलोच्य धर्मशास्त्राणि मात्स्यपुराण यत्नतः ।
हिताय निजशिष्याणां सङ्ग्रहः क्रियते मया ॥
नित्यनैमित्तिकाचारकर्म्माणि विविधानि च ।
धर्म्माश्च विविधान्ते सर्वैराचार्यदानि च ॥

तत्र मनुः ।

आचाराल्लभते ह्यायुराचाराल्लभते सुखं । इत्यादि ।

End. यस्या मातामहश्च मातुली च प्रकृतिका ।

सुताग्नि हुताशनेव भूमिहन्तु मनोहरं ॥ इति ॥

आसीत् पूर्वं सुरगुरुसमः कामरूपेऽग्रजन्मा

दृष्ट्वा रूपं प्रमुदितमनाः प्रार्थयामास पृथ्वी ।

सार्धं तस्मात् तदनु नृपतिर्वाचमुच्चैर्भाषे

आत्मानं मे + + + + + + + + ॥

— — — — — — ग्रामारीतवरस्यापि तनय — — — । — — — —

मातुः सपत्न्या वाक्येन सन्तप्तोऽय + मे पुरा ।

जात एव वने सोऽपि भावितो — — — — ॥

— — — — — — — — — यस्मा-

च्छाण्डिल्या मुनिवरकुलजा भूमिदेवा बभूवुः ।

विष्णूपाध्यायदेवात् — — — — — — — —

— — — — — — — — ।

— — — — — तेनैव शिष्यैश्चान्यां कुतूहलात् ।

संक्षिप्य विस्तरं शास्त्रं ग्रन्थः सङ्कलितोऽधुना ॥

Colophon. इत्याचार्यचक्रवर्तिवेदाचार्यकृतौ स्मृतिरत्नाकरः परिपूर्णः ।

विषयः । सदाचारप्रशंसा । प्राभातिकपुण्यश्लोकादिस्मरणविधिः । शौचस्नाननिरूपणं । विण्मूत्रादित्यागविधिः । तत्र उपवीतस्य कर्णे निधानमेकवस्त्रविषयमिति निर्णयः । तत्र शौचस्था-वश्यकता चाचमनविधिः । स्नानविशेषे द्रव्यशौचोऽपि विण्मूत्रादिकमुत्सर्जनादिनिरूपणं । शारीरमल-शौचविधिः । आचमनविधिः । सर्वादौ पादप्रक्षालनस्यावश्यकतानिरूपणं । आचमनीयजलशुद्धत्वं । आचमननिमित्तकथनं । पुनर्निष्ठीवनादौ दक्षिणकर्णस्पर्शस्यावश्यकता । दन्तधावनविधिः । तत्र दन्तकाष्ठत्यजनतद्ग्रहणमन्त्रादिकथनं । प्रातरेव केशप्रसाधनं कर्तव्यमिति तद्विधिकथनं । कुश-निरूपणं तद्ग्रहणमन्त्रादिकथनञ्च । प्रातःस्नानविधिकथनप्रसङ्गेन मन्त्रास्नानादिविवेचनं । मृत्ति-कादिभिः स्नानविधिकथनं । तिलामलकविधितन्मन्त्रादिकथनं । प्रातःसन्ध्याविधिः । तत्र प्राणाया-मविधितत्स्वरूपनिरूपणं । गायत्रीजपविधिः । प्रसङ्गान्मध्याह्नसायंसन्ध्यानिरूपणं । यज्ञोपवीतादि-निमित्तसन्ध्यावन्दनावश्यकतानिरूपणं । ब्रह्मयज्ञविधिः । मध्याह्नस्नानविधिः । तिलकविधिः । तद्वर्ण-नतन्मन्त्रादिकथनञ्च । वस्त्राचतुष्टयादिमालाधारणविधिः । तर्पणविधिकथनं । तत्करणप्रकार-तन्मन्त्रादिकथनञ्च । तत्र संक्षेपेण विधिकथनं । वैश्वदेवविधिः । तत्र होमद्रव्यादिकथनं । शान्तिकरण-निरूपणञ्च । तत्र संक्षेपेण विधिकथनं ।

विधिश्चौर्यन्तरम् । पवित्रपूजाविधिः । सिद्धान्तोद्धरणविधिनयकथनं । होमविधिः । अथ दिक्पालवर्णादिकं । होमद्रव्यप्रमाणकथनं । प्रायश्चित्तविधिः । अपमृत्युविधिः । अद्भुतशान्त्यादिकथनं । अमावास्यादानविधिः । प्रासादे कर्मविशेषकथनं । मण्डलपरिमाणविधिः । अपरोक्तादौ पञ्चविशेषप्रायश्चित्तकथनं । गर्भाधानसंस्कारकथनक्रमेण पञ्चगव्यादिकथनं । पञ्चगव्यविधिकथनं । जैमिनिमतविधिः । पुंसवनविधिः । सीमन्तोन्नयनविधिः । जातकर्मविधिः । एवं नामकरणनिष्क्रमणादिविधिकथनं । अथ अन्नप्राशनविधिः । चूडाकरणविधिकथनम् । उपनयनविधिः । चूडाकरणविधिः । कर्णवेधविधिः । सीमन्तादिविधिः । विवाहादिविधिः । ब्रह्मचर्यविधिकथनं । उपनयनादिविधिः । ब्रह्मचारिधर्मकथनादिकथनं । गृहस्थाश्रमविधानादिविधिकथनं । वेदाध्ययनादिविधिकथनं । विविधदानकथनादिकथनं । विवाहकथनप्रसङ्गेन विवाहयोग्यायोग्यस्त्रीविकथनं । शास्त्रादिविकथनं । स्नानपूजाविधिकथनादिकं । श्राद्धादिकथनविधिकथनम् । कालशुद्धिर्दण्डाशौचादिशुद्धिविकथनं । चन्द्रतारादिशुद्धिविकथनं । अथ चन्द्रतारादिदोषशान्तिविकथनं । व्रतकथनं । कन्यादानयोग्यविधिः । कन्यादानकरणेऽपि वैदिकाचारादिविधिः । पतिव्रतादिकथनं । ब्रह्मचर्याश्रमधर्मविधिः । अथ वैश्यादिभेदेन चातुर्वर्ण्यधर्मविशेषकथनं । वर्णेतरादिविकथनं । स्त्रियाविशेषे आशौचविधिविशेषकथनं । अशिक्षा-शास्त्रविकथनं । शूद्रस्यादिविनियमाशौचविकथनं । विविधद्रव्यादिविकथनं । अथ शुद्धादिविनि-श्चयकथा । संस्काराविकथनं । वैराग्यादिशुद्धमार्गलक्षणविकथनं । अथ विशेषेण द्रव्यशुद्धिप्रकारा-दिविधिविशेषकथनं । पतिव्रतालक्षणविकथनं । कूष्माण्डीविधिः । अग्निस्थापनविधिः । पवित्रादानं । देविकाधौविधिविशेषकथनं । अथ द्विजेऽपि पूजा कर्मविनियोगविकथनं । ब्रह्मपूजाविधिः । पुरोहित-वर्णकथनं । अग्न्याधानविकथनं । देवपितृतर्पणविधिः । अथ प्रेतश्राद्धादिकीर्तनं । होमाद्यर्घवि-धिः । शुद्धादिविधिः । कुबेरपूजाविधिः । प्रायश्चित्तविधिः । भूतप्रतिष्ठाविधिः । आह्निकपा-विधिः । आश्रमदीपप्रतिष्ठाविधिः । नवग्रहविधिः । दक्षिणापूजाविधिः । दीपदानं । चान्द्रायणे कार्तिकेयस्य रथयात्राविधिः । शिवरात्रिविधिः । नक्षत्रस्नानादिविधिः । अक्षयतृतीया । माघी-स्नानादिविकथनं । एकादश्यादिविधिः । अथ माघविधिनियमविशेषकथनं । माघे देवादेवता-दिकथनं । माघादिस्नानमाहात्म्यविकथनं । समस्तमाहात्म्यविकथनम् । पवित्रारोपणाद्वीपादि-मासविधानं । चातुर्मास्यविधिः । श्रीकृष्णजन्माष्टमीविधिः । प्रायश्चित्तादिप्रकारः । शिवरात्रि-विधिः । चतुर्मासव्रतविधिः । दशाहमाहात्म्यविकथनं । सत्यव्रतविधाने प्रतिषिद्धानि । प्रायश्चित्ता-दिमाहात्म्यादिविकथनं । तीर्थयात्रादिविधिः । अमावास्यायां श्राद्धादिविशेषकथनं । पतिव्रताचारा-दिकथनं । गायत्र्यर्थविकथनं । संध्योपासनविधिकथनं अष्टदानादिमाहात्म्यकथनं । विवाहकरणेऽष्टाङ्गकथनादिकथनं । अथ शान्तिस्वस्त्यादिविकथनं । अथ नवग्रहपूजादिकथनं । अथ कार्यादिदेवविधिः । गृहप्रवेशविधिः । वापीकूपादिप्रतिष्ठाविधिः । कूपादिखननविधिः । वापीकूपादिखनने पूर्वकर्मकथनं । तडागादिप्रतिष्ठापनं कूपखननादिनियमकथनं । सेतुनि-

र्य्यादिविधिः । कूपकाडकूपादिनिर्णयः । अथ गवादेर्वधादिकृतेन प्रायश्चित्तविधिनिरूपणं । तत्र महापातकादिनिरूपणं । उपपातकादिविवेचनं । जातिभ्रंशादिनिरूपणादिकं । प्रायभेदेन नरकभेदनिरूपणं । वर्णोद्देशकप्रायश्चित्तनिरूपणं । धेनुवत्सकादिकथनं । ब्रह्मवधविषये प्रायश्चित्तविशेषकथनं । एवमेव पापेषु प्रत्येकं प्रायश्चित्तविधानं । अतःपरं गवादेर्वधाऽज्ञानादिभेदेन प्रायश्चित्तकथनं । सुरापानादिप्रायश्चित्तं । स्वर्णचौर्यादिप्रायश्चित्तं । चण्डालागमनप्रायश्चित्तं । अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तं । निषिद्धविवाहप्रायश्चित्तं । पतितोपजीवनविक्रयप्रायश्चित्तं । पापकर्मसंसर्गप्रायश्चित्तकथनक्रमेण तत्तत्कथनं । ब्रह्माणादिवधे प्रायश्चित्तकथनं । दामान्तरप्रायश्चित्तं । आत्मप्रायश्चित्तं । संसर्गपातकप्रायश्चित्तं । अथ अशौचनिरूपणं । अस्पृश्यादिविधिकथनं । विवाहविधिकथनं । शुद्धिनिरूपणञ्च ।

No. 2181. रघुवंशविवेकः, वा, व्याख्याबृहस्पतिः । Substance, palm-leaf, 11 × 1¼ inches. Folia, 279. Lines, 6 on a page. Extent, 8,579 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ránághátą, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhattáchárya. Appearance, very old. Prose. Incorrect.

Raghuvaṅśa-viveka *alias* **Vyákhyá-vṛihaspati**. A commentary on Kálidas'a's great epic, the Raghuvaṅs'a. By Vṛihaspati Mis'ra.

Beginning. जयन्ति हरिसम्भावविदुराः सं+रन्ध्रदः ।
मुकुन्दचरणद्वन्द्वनखरेन्दुकरोत्करः ॥
चतुष्पदत्वं + + + + काम्यं
तथोपायत्वं वस्तु षट्पदत्वं ।
तदेव वाञ्छन्ति सुरासुर+
+ + + + + + + + + + ॥
दुग्धाब्धिचन्द्रवदनप्रचण्डो-
अज्ञानाचलविनोदविधिकृतायः ।
मायाप्रतिपक्षनिहतप्रतिप्रतिष्ठो-
योऽभिन्न दृष्टयतिनिकरकुठारोऽभूत् ॥
तस्यात्मजाभवदसौ गुरुवेददारैः
वागद्भुता गुरुमिमीव मयापि नाथो ।
या वदतस्तु वचनार्थविचारपूर्वे
ग्रावादपि — — स्पष्टीकरोति ॥

नाम्नामथाग्रजनुषोऽनुजनीकराणी
कालीमतादिगुरवोऽरचयन् विवृतीः ।
यत्नोऽपि मा विफलता प्रतिकारहृदि-
मुंनेव निर्वृतिरभूदपि निर्मलीति(?) ॥
मन्दमेधविशदामिरां सुदीपम्
+ + + + यतः—मिम + + सुमितान् ।
विद्वज्जनास्तु विमधी यवची मवेयु
मौढ्याभिधानुविनयचूरयतिज्ञः ।
बौ,यं मनिहरयानि + मल्पकाले-
—————————— रघुवंशविवेकमेवं
मनागुदाचरितवीर्यदुरात्मपाप
— — — — — — — — — ॥

End. अत यत्नात्,—पूर्वापेक्षेति । पूर्वं रघवे धनं दत्तं । पश्चात् च तदंशाय ना-हरणं दातुमर्वंमीत्यपेक्षमाणः । सन्तानाभावेत ॥

Colophon. इति महोपाध्यायमीलकविचक्रवर्तिराजभट्टाचार्यश्रीमद्दुर्गादासविरचिते रघुवंशविवेके चाद्भादशसर्गौ मन्दमः सर्गः ।

विषयः । कालिदासकृतरघुवंशस्य व्याख्यानम् ।

No. 2182 धर्म्मपुराणं। Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Extent, 2,433 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭacharya. Appearance, old. Verse. Correct.

Dharma-purâṇa. One of the Upapuránas. The codex is apparently incomplete. It contains 24 chapters, each called a *Sarga*, not Adhyáya as the subdivisions of the Puráṇas and the Upapuráṇas are usually designated. It professes to have been related by Vyása, in compliance with the request of the Ṛshis assembled at the Naimisha forest.

Contents. Praise of Bráhmaṇas. Do. of Gáyatrí. The presiding divinity of the Gáyatrí. Gáyatrí five-headed. Mantras of Vásudeva. Classification of Bráhmaṇas according to their merits. The worst of Bráhmaṇas not to be subjected to capital punishment. Stories relating to bad and good Bráhmaṇas. Praise of Garuḍa. General rules regarding punishment for Bráhmaṇas. Heinous crimes. Diseases resulting

from sins in former existences. Taking of the property of Bráhmaṇas prohibited. Fornication with Bráhmaṇís prohibited. Discussion regarding what constitutes killing of Bráhmaṇas. Professions for Bráhmaṇas for earning their livelihood, commerce and warfare. Giving of fodder and water to other's cattle. Praise of cows and Bráhmaṇas. Maturation of milk in cattle. Presiding divinities of the different members of the body of a cow. Merit of giving away cows of different colours. Rituals for the rite of Vṛishotsarga. Morning duties. Morning oblations to the manes. Presiding divinities of waters. The divinity of the kus'a grass. Praise of the Vilva tree. Worship of Ganes'a and other gods. Rules regarding good conduct (*áchára*). Impropriety of not bathing daily. Purification of things. Purity of meals, beds, vehicles, &c. Rules regarding salutation to females. Sin of association with prohibited women. Offence of touching chaff, &c. Salutation to uncles, &c. Sides facing which meals may be taken. Kali defined. Filial devotion. Offence of going out on pilgrimage without the permission of parents. Story of a chaste woman. Story of Tuládhára. Propriety of performing the Vṛishotsarga rite at the first s'ráddha for a parent. Charities on such an occasion. Special rules regarding the performance of the first s'ráddha at particular sacred places. Duties on the day next after that of the death of a parent. Proper time for performing the first anniversary s'rádda. Expiations for accidental omission of a s'ráddha. Story of seven fowlers. Story of Máṇḍavya. Prohibition of adultery. Merits of the name of Govinda. Merit of hearing the Puráṇas recited. Duties of widows. Presentation of pitchers full of water for the remission of all sins. Rules for concremation. Fit time for marriage of girls. Sin of selling daughters. Praise of truthfulness. Story of a S'údra. Story of a daughterless man. Story of Manobhavá. Story of five Bráhman boys. Merit of consecrating tanks for public use. Praise of As'vattha and other trees. Dedication of bridges. Rules regarding postures. Merit of burning pastiles in temples. Rules for erecting temples, &c., and planting trees, &c Praise of the rosary made of Rudráksha seeds (*Elcocarpus ganitrus*). Merits of the emblic myrobalan tree. Story of a ghost. Merits of the tulsi plant, and of its blossoms. Praise of the river Ganges.

Beginning रक्षन्तु वः प्रबलदानवयुद्धखिन्नाः
कालीपदाम्बुजगतावलिविन्यस्ताः ।

चातुर्वर्ण्यविरक्तचापलघ्राः
प्रलयपरमलचिता चरिताक्षयाः ॥
मतः परमहंसाय वेदचरितवासवे ।
धर्मसेतोर्नसकलाय संसारार्णवसेतवे ॥
नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततोजयमुदीरयेत् ॥

शौनक उवाच ।

पुराणां परमः पुण्यो पुरुषो धर्मोद्भवः । इत्यादि ।

End. इत्येतां विश्वसा चापि येऽत्यन्तं पुण्योत्तम ।
आकर्णीं ये नराः पुण्या ते नरा निर्वाणभाजनं ॥

Colophon. इति श्रीधर्मपुराणे महाभारतस्य चतुर्दशः सर्गः ॥
शाके नोहनविभावसुवसुमितसंख्यान्विते वार्षिके
श्रीमत् केशवपक्षः श्रवणता श्रीरामदेवेन ये ।
भाषायां किल धावताद्भवरे भावेन रक्ताक्षये
पुण्यं धर्मपुराणमात्र लुपदं दृष्टा तु सत्रागताः ॥
पुराणं चकरतः श्रीमतं श्रीमन्दिरं त्रि च्युतन्ती ।
धर्माधर्मनिर्णीतोऽप्यर्थं परम मरतं सकिम् ॥ शकाब्दाः १६६० ।
(बचनु न लिपिकाल इति ज्ञेयं ।)

विषयः। व्यासेन सह जनमेजयस्य संवादेन ब्राह्मणमाहात्म्यकीर्त्तनं। माघमासमाहात्म्यकथनं। सदाचारदेवतानिरूपणं। आपदाः पञ्चशीर्षकथनादिकथनम्। वासुदेवमन्त्रादिजपमाहात्म्यकीर्त्तनं। धर्मसमयावस्थायां पञ्चवादिनि। श्रवणादि ब्राह्मण भक्तिसेवकीर्त्तनं। पुराणादि श्रवणात् पापमुक्तिफल स्वर्गमहत्त्वकीर्त्तनं। सत्पुत्रमाहात्म्यकथनं। नानाकर्मणां फलनिरूपणविवेक। स्वर्गनरकादिनिरूपणं। दुरितक्षयानुकूलेन मारीतादितीर्थविशेषनिरूपणं। ग्रहणपर्वादिविवेकः। प्रायश्चित्तादिसमयविवेक। ग्रहणपविचारः। ब्राह्मण धर्मोपार्जनोपायकथनं। तत्पुत्रविवाहादिकत्वेनिरूपणं। धर्मोपभोगादिकः दानादिदानविधिवर्णनं। वैशाखमासमाहात्म्यं। पञ्चगव्यादीनां सर्वेण वस्त्रादिदानादिविधानेन परिपाकोत्पत्तिनिरूपणं। श्रीरामनवमीचतुर्थ्यादिव्रतविधानकथनं। घृतादिपञ्चामृतैः श्रीदामोदरकथनं। तपोव्रतविधिः। तत्र प्रातःस्नाननिरूपणं। तालपत्रादिविधिः। सहस्रनामादिकथनं। कृष्णनिरूपणक्रमेण कृष्णदेवतादिनिरूपणं। तिथ्यमाहात्म्यकथनं। गणेशादिपूजाविधानं। आचारविधिकथनं। नानाकृत्ये देवतकथनं। स्वप्नविकथनं। श्रीरामनवम्यादिव्रतविकथनं। श्रीरामकथाश्रवणे विशेषकथनं। तिथिकर्त्तव्ये देवकथनं। गुणादिकार्ये देवकथनं। कलिधर्मविचारणादिसम्पादि

शौचकथनं। शौचमादौ दिङ्निरूपणं। मृत्तिकानिरूपणं। चिह्नमलिकाकथनं। चिन्तोरगमुखा तीर्था-
दिमयी शौचकथनं। अथ दन्तधावनाख्यानकथनं। गुह्यादौपाख्यानकथनञ्च। चिह्नमादे च पोतृ-
धर्मकर्मव्रतानिबन्धः। तत्र स्नानादिविधिकथनं। तीर्थनिबन्धे चिह्नमादे विशेषनिरूपणं। सरस्वती-
नदादिनकर्मकथनं। उपवीतकरणादिमावकालनिरूपणं। दैवात् मावाकरणे प्रायश्चित्तकथनं।
अथ उग्रवायोपाख्यानकथनं। माधवोपाख्यानकीर्त्तनञ्च। परदारगमननिषेधकथनं। गोविन्दना-
मनामाहात्म्यकथनं। पुराणश्रवणमाहात्म्यकीर्त्तनं। निषवापकर्मकथनं। सर्वपापक्षयाय चतुर्दश-
दानविधिकथनं। उपकरणविधिकथनं। विवाहयोग्यकन्यादिनिरूपणं। कन्याविक्रयादौ दोष-
कथनं। सत्यप्रशंसा। अथ ध्रुवोपाख्यानकथनं। धनञ्जयोपाख्यानकथनं। सनीमयाख्यानकथनं।
मधुपर्कयोपाख्यानकथनञ्च। अथ स्नानादिदानमाहात्म्यकीर्त्तनं। चन्दनादिदानमाहात्म्यकीर्त्तनं।
धेनुप्रकरणकथनं। गोप्रचारकथनं। कूपादिदानविधिः। देवमठनिर्म्माणादिकथनं। दक्षरोपणा-
दिविधिः। वृक्षारोपणमाहात्म्यकीर्त्तनं। वापीमाहात्म्यं। अथ प्रेतोपाख्यानकीर्त्तनं। तुलसीमाहात्म्य-
कथनं। तुलसीमञ्जरीमाहात्म्यकथनमुखेन तुलस्याः सर्वादिकथनं। गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनञ्च।

No. 2183. कृत्यकल्पतरुः, (नियतकालकृत्यकाण्डम्।) Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 167. Lines, 9 on a page. Extent, 3,446 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1510. Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Kṛitya-kalpataru. An elaborate digest on duty. By Lakshmídhara Bhaṭṭa. The codex contains only the chapter on Nityakálakṛitya. The subject is Áchára in all its phases.

Beginning. येन प्रत्यहमत्र क्रियमुपयाति स्नानादिभिः कर्म्मभि-
र्यज्ञैः पञ्चभिरप्यपाम्नविधिर्निर्गतः + + + + + ।
+ + + + + + जगतश्च निरवद्यमर्थं च सर्वोदर-
कार्य्यं नैयतकालिकं वक्ष्यति प्रीत्यै सतीयं सतां ॥
दन्तानां धावनं शौचविधिः स्नानविधिर्जपः ।
तर्पणं वैश्वदेवादिपञ्चयज्ञविधिक्रमः ।
भोजनं पञ्चयोपेतं शयनं च भोजनोत्तरं ॥
+ + + + + + + + + भवनं गदनन्तरं ।
तिथिव्रतस्य कान्तारदीपदानविधिक्रमा ॥
गोग्रासूपा दपोत्सर्गः पुराणश्रवणे विधिः ।
+ + + + + + + + + + लग्न प्रयत्नविना ॥

चतुर्दशाब्द वर्षाणि काले नैमित्तिके ।

अथ नैमित्तिकस्नानानि । तत्र ग्रहः ।

End. न शेषकालमेरोदयम् यावत्तावत् नरः सदा ।

न तत्र पुरतोऽधीत वाचयेत् प्रार्थितोऽपि हि

प्रथमात् प्रभृत्यादृश्यतु यथाश्रितमनस्विनः ।

योगा वैतुककालम् न ज्ञेयोदयतोऽपि वै ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिते आह्निकाचारे नित्यकाल-कृत्यकाण्डं समाप्तमिति ।

धर्मं शास्त्रीयनिखिलबहुधार्थाधर्मैरविरतान् ।

वैधनकार्यकृष्णचन्द्रनृपादिविधानां ॥

द्विजपञ्चद्विजपे अनिशे मासे चैत्र शुक्लाते ।

परिपूरितं लिखितं श्रीरामचन्द्रेण प्रयत्नेन ॥

शकाब्दाः १६९० । मासः ७ चैत्रः । श्लोकसंख्या सहस्राणि ७९०० ।

विषयः । प्रातःकृत्यनिरूपणं । दन्तधावनादिविधिः । निषिद्धे दन्तकाष्ठनिरूपणं । प्रातः-स्नानादिविधिनिरूपणं । स्नानकालादिनिरूपणं । केशादिप्रसाधनविधिः । देवताभ्यर्चनादिनिरू-पणं । तिलकधारणादिविधिः । सन्ध्याविधिः । जपविधिः । तर्पणविधिः । वैश्वदेवादिविधिः । अति-थिपूजाविधिः । भोजनविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । अद्यपिण्डादिविधिप्रतिषेधविवेचनं । शूद्रादि-स्पर्शदूषणानुपूर्वेण स्नानविधिप्रतिषेधविवेचनम् । भोजनोत्तरकर्मनिरूपणं । शयनविधिः । अशौ-चादिविधिः । रजस्वलाधर्मकथनं । धर्मशास्त्रनिरूपणं । तत्र संस्कारनिर्णयः । नवकनिर्णय कालाकालविशेषशास्त्रनिरूपणं । तत्र विशेषेण श्रेयादिषु निषिद्धनिषेधे शास्त्रविशेषनिरूपणं । आश्रम-धर्मादिषु कार्तिकपौषमासयोः दीपदानादिकलादिकथनं । श्राद्धादिकर्मविधिः । एकोद्दिष्टवि-धिः । दशमीव्रतादिविधिः । पुराणपाठश्रवणविधिः । तत्र शास्त्रविहिताविहितादिदोषादिनिरू-पणम् । अथ सर्वेषु विशेषेषु विधिविवेचनं समाप्तमिदं ।

No. 2184. आह्निकाचारराजः । Substance, country-made yellow paper, 17 × 5 inches. Folia, 213. Lines, 10 on a page. Extent, 7,900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadíyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Áhnikácháraraja. A digest of the Smṛiti rules regarding every-day duty. By Rámánanda Váchaspati, great-great-grandson of Push-karáksha, of the family of Sarvánanda. It was compiled under the auspices of Rájá Kṛishṇachandra Ráya, of Nadíyá, about the middle of the last century. The Rájá is named Mahárája Rájendra.

Beginning. भक्त्या पुण्यवतेन चातितपसा श्रीमत्स मूर्धन्यतां
गौरीन्द्राभिधिकापतिश्च भवदेवेशात्मजे राजते ।
यस्मा पाण्डुरराजराजतनयो श्रीकृष्णचन्द्राह्वयः
सम्यक् च समाहितेन विदुषीमर्थं दिवाकर्णये ॥

अपि च ।

श्रीमद्यो येन विकाशितं त्रिभुवनं कान्त्या जितचन्द्रमा
यस्या देवगुरुः सुधा च वचसा मूर्त्या मनःसम्भवः ।
यस्या वा क्षमया दिशाः सुललितः पुष्पैः प्रतापैर्नृपा
दानैर्हीनजनो बहुःसमविभो ह्यारिभावाश्रितः ॥
येनेदं वाजपेयप्रभृतिमखवरैरग्निहोत्रैश्च नित्यं
भक्त्या श्रीरामकृष्णेश्वरगिरितनयामूर्तयः स्थापिताश्च ।
गेहे यस्याश्रिकन्या निवसति सततं भारती कण्ठदेशे
चन्द्रेनगतरूपा सरसरमणिनी निषण्णा च सर्वराजे ॥
सोऽयं गौडद्विजेन्द्रो भरतभुवि महाराजराजेन्द्रनामा
श्रीरामश्रीरामकृष्णवंशकुलतिलकः श्रीमद्दीपनाथः ।
चादेशात्तस्य पूर्वैर्विहितविविधमतग्रन्थसंघान् विलोक्य
श्रीरामानन्दनामा रचयति रुचिरं चाह्निकाचारराजं ॥
आचार्यः पुष्करात्रेयः सर्वानन्दकुलोद्भवः ।
तस्य प्रपौत्रपौत्रेण श्रीराजेन्द्रसभासता ॥
श्रीवाचस्पतिना ग्रन्थो नियमोपपत्यकाः ।
निरूप्यतेऽत्र संक्षेपात् प्रबोधाद्याह्निकं क्रमे ॥
विष्णूपत्नीः नु सर्वेषां शौचं विशेषतः ।

— — — — — — हिमवत्पदताप यद्योदयावधिप्रदोषान्तकालपरं । इत्यादि ।

End. नक्षिताम्बरचारिणमन्त्रवेरन्यता ।
तद्धनाचरणं पापोद्दोषात्तस्य निन्दितः ॥

Colophon. इति श्रीमन्महाराजराजेन्द्रदेवकृताह्निकाचारराजीये समाप्तश्चायमर्थः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । प्रबोधादिविधिः । विष्णुपत्नादिविधिः । शौचविधिः । पादप्रक्षालनविधिः । दन्तधावनविधिः । स्नानशौचनिरूपणं । कर्मारम्भधारणविधिः । तत्र तीर्थं विशेषकथनं । तिलकोपवीतादिकथनं । कर्माङ्गतिलकधारणक्रमः । दर्भाचमनादिविधिः । कर्माङ्गतिलकविधिः । जन्मपुष्पादिकथनं । मधुपर्कादिचारविधिः । सन्ध्यादौ विशेषे तिलकविशेषकथनं । कर्माङ्गक्रमनिरू-

No. 2185. गायत्र्युपनिषत् । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí Upanishad. Praise of the Gáyatrí and on the divinities presiding on the different words and feet of that sacred hymn. The work professes to be a Upanishad, and bears no author's name.

Beginning. अथ गायत्र्युपनिषत् । ॐ तत् सत् । ॐ ब्रह्म वेदं शिवं प्रतिष्ठामायतन- मेवम् । तमपरम यदि तस्मात् अधीयेत् तत् सत्यप्रतिष्ठं सविता गायित्र्यां मात्रायां इत्यादि ।

End. स योगी स सर्व्वयाजी स एव परमात्मा । ब्रह्मलोकमवाप्नोति ब्रह्मलोकमवाप्नोति । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

Colophon. इति गायत्र्युपनिषत् ।

विषयः । गायत्र्याः पदभेदेन पादभेदेन च देवताकथनपूर्व्वकं तत्पाठाज्ञानादिकीर्त्तनं ।

No. 2186. गायत्रीहृदयम् । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 112 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at Benares, Bábu Hariśchandra. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Gáyatrí-hṛidaya. On the origin of the Gáyatrí hymn, the purport of that part of it which is called Vyáhṛiti, the true meaning of the Gáyatrí, different modes of contemplating the Gáyatrí at the morning, noon and evening prayers, and the merits of the hymn. Anonymous. The work opens with the benedictory verse which occurs at the beginning and end of some of the authentic Upanishads, and apparently pretends to be a Upanishad.

Beginning. ॐ परमात्मने नमः । विष्णुरीश् । सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै । ॐ नमस्कृत्य भगवान् याज्ञवल्क्यः स्वयम्भुवं परिपृच्छति । इत्यादि ।

End. इदं नित्यमधीयान ब्राह्मणः प्रयतः शुचिः ।
सर्व्वपापैः प्रमुच्येत ब्रह्मलोके महीयते ॥
ॐ सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवावहै ॐ शान्तिः ।

Colophon. इति गायत्रीहृदयं समाप्तं ।

विषयः । गायत्र्याः ध्यानविवरणं । गायत्रीनां नामसंकलनं गायत्र्युपासनवर्णनं । गायत्र्यादौ गायत्र्याः ध्यानविशेषवर्णनं । गायत्रीव्याख्यावर्णनं ।

No. 2187. गायत्रीव्याख्या । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇaghaṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí-vyákhyá. A commentary on the Gáyatrí hymn. Anonymous.

Beginning. अथ गायत्रीव्याख्या । ये चीनपि गायपि चोदुंफिः गती स्थानं वर्चेति कुल-फिः सर्वः फिला नेऽस्वार्थं फिचोरुविवरणीः देवता ममयता समस्तीतयोदयात् प्रेरयतु ममपवि-पचर्दं स्थानं मनचमितयके । इत्यादि ।

End. इत्येव गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा सम्पूर्णा ।

Colophon. इति गायत्रीव्याख्या समाप्ता । ॐ ममम् ।

विषयः । गायत्र्या व्याख्यानं ।

No. 2188. पिच्छिलातन्त्रम् । Substance, country-made yellow paper, 14 × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 186 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Káṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at Siuḍi, Zillá Vírabhuma, Kuladánanda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Pichchhilá Tantra. An apochryphal or mediæval Tantra. The codex is incomplete. CONTENTS: I. Faith in spiritual guides. II. Praise of the goddess Káliká. III. Praise of the mantra of Durgá. IV. Rules regarding the use of the mantra of Kṛishṇa. V. Mantras for removing infertility in women, and for the cure of certain female diseases. VI. Mantras for performing incantations for subjugating and dementing people. VII. Do. for apprehending thieves. VIII—IX. Do. (in the Bengali language) for neutralizing poisons. X. Assumption by Kaulas of Víra and Pas'u characteristics during the

daytime. XI. Recitation of the mantra of Kálí for the fruition of particular desires. XII. Purification of ritual articles. XIII. Mantra of Durgá.

Beginning. कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुं।
भवानी परिपप्रच्छ प्रीत्या जगाद मधुरं वचः॥
देव्युवाच।
भगवन् देवदेवेश लोकानुग्रहकारक
कथितं त्वया देव कालिकासाधनक्रमं।
अन्यासामपि देवीनां साधनानि वदस्व मे॥ इत्यादि।

End. तस्य विघ्नाः पलायन्ते वर्षं सर्वसुखं भवेत्।
इयं विधिः कालिकायाः दुर्गायाः श्रीप्रदा मता॥

Colophon. इति पिच्छिलातन्त्रे चतुर्दशः पटलः।

विषयः। प्रथमे महर्षिनिरूपणं। २ये,—कालिकामाहात्म्यकीर्त्तनं। ३ये,—दुर्गामन्त्रमाहात्म्यकथनं। ४र्थे,—श्यामामन्त्रादिविधिकथनं। ५मे,—बन्ध्यादिनाशमन्त्रादिकथनं। ६ष्ठे,—वशीकरणोच्चाटनविधिकथनं। ७मे,—चौरधारणविधिकथनं। ८मे,—९मे,—बगलापर्या विपन्नाशनादिमन्त्रकथनं। १०मे,—दिवावीरपशुभावकथनं। ११शे,—अभीष्टसिद्धये कालीमन्त्रजपविधिकथनं। १२ शे,—नित्यपूजाविधिकथनं। १३शे,—भूतशुद्धिविधिकथनं। १४शे,—दुर्गामन्त्रनिरूपणं।

No. 2189. शृङ्गारतिलकटीका। Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches, Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

S'ringára-tilaka-ṭíká. A commentary on an erotic work called *S'ringára-tilaka*, and commonly attributed to Kálidása. By Kavirája-chandra, or Chandra, the great poet.

Beginning. यदङ्घ्रिकान्तिरजःपरमाणोरनुग्रहात।
भव्रात्यज्ञाननिमिरं तं वन्दे गुरुमव्ययं॥
श्रीकालिदासेन कवीन्द्रवन्द्यशिरोऽवतंसेन कृतेष्वपीषु।
लोकेषु सौकुमार्यकुसुमप्रसूनवाणीति टीकां कविराजचन्द्रः॥
सर्वत्र शृङ्गाररसस्य यत्नं पश्यन्ति प्राज्ञास्तु वेत्ति कश्चित्।
प्रत्यक्षमूलं सुतरां यथास्मिन् देवे विविधं परमं पुमांसं॥

— — — — — — — — एव कालिकायाश्चापि प्रकारान्तरमितोऽपि [illegible]-
[illegible] — — — — — — — —[illegible]
[illegible] परित्यज्य [illegible],—यत्र हेतु चेति——इत्यादि ।

End. अतं [illegible]-इत्येव प्रकारः [illegible], [illegible]-
[illegible] । अतं [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] समाप्ता ।

विषयः । [illegible] ।

No. 2190. तन्त्रकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 123. Lines, 7 on a page. Extent, 4,412 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1729. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Tantra-kaumudí A Tantric digest. Anonymous.

CONTENTS: Religion defined. Káliká, the highest divinity. Twenty-seven Mahávidyás. The six Ámnáyas, their origin and classification. Circumstances which lead to the assumption of the forms of Káliká, Ugratárá, Nílasarasvatí, &c. Praise of Vidyá. Creation of the universe. Origin of Brahmá, Vishṇu and Rudra from the union of S'iva and S'akti. Origin of the alphabet of 50 letters and of the names of Mádhava, Govinda, &c., from the body of the Deví. Origin of the earth and other regions. Do. of virtue and vice. Do. of vegetables and animals. Phantasmal character of the creation. Sexual genesis. Anatomy of animals. Character of the bodies assumed after death. Múládhára and other Sákta diagrams. Initiation into religion. Spiritual guides defined. The Siddhavidyás defined. Duties of S'údras. Philosophy of Jṇána Yoga. Do. of Dhyánayoga. Rules for counting rosaries. Do. for reciting the *Ajapá* mantra. Ritual for the worship of S'iva. Do. do. of S'yámá. External worship. Internal worship. Purification of the mouth. Kulluka, &c., defined. Religious bridges defined. Charms and amulets. The fivefold purifications. Mantra of Chauragaṇes'a. Rules for Purus'charaṇa. Duties of S'údras. Incantations for bringing on rain. Rules for performing a mystic rite with an owl.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] तन्त्रकौमुदी ॥
[illegible] ।

अनिरुद्धात्मकं शौरि नित्यं देवं मुमुक्षुभिः ॥
आधाराधारविनिर्मुक्ता मुक्ताशीला निरूप्यते ।

मित्यमगात्,—

ब्रह्मविष्णुशिवादीनां अशेषश्चा निरीश्वरा ।
पुनः प्रक्षोभते सर्वे या नित्या परिकीर्त्तिता ॥ इत्यादि ।

End. अघूकपरोक्षिया इदं निजकमाचरेत् ।
मधुना भोगभारेण चयया कथितादरे ॥
सर्वसिद्धिर्भवत्याशु रहस्य यथार्थं यथा ॥

Colophon. इति पारमार्थिकां तन्त्रशिरोमुक्ता परमोरीश्वरादे अघूकस्य प्रयोगः । समाप्तार्थं ग्रन्थः । शकाब्दाः. १०९९ ।

विषयः । प्रश्ननिरूपणं कार्त्तिकेय परं प्रश्नोति निरूपणं । मतभेदेन सप्तर्षिकल्पप्रकारनानाविधाकथनं । पूर्वपश्चिमादिपूर्वकाशाकथनं । तेषामुत्पत्तिकथनं विनायकोत्तीर्णनञ्च काशीभूमिपरिधप्रमाणकथनं । चतुर्विधशक्तयादिरूपधारणविवरणकीर्त्तनञ्च । विद्याभारावताकीर्त्तनं । अष्टसिद्धिप्रकरणकथनं । शिवशक्तिसर्वविष्णुगणब्रह्मविष्णुरुद्राद्युत्पत्तिकथनं । पञ्चब्रह्मस्वरूपदैवीशरीरात् परमात्मेव नारायणादिविष्णुब्रह्मादीनामुत्पत्तिकथनं । तथा श्रीविष्णुकाशीप्रभृतीनामुत्पत्तिकथनञ्च । इन्द्रियादीनामुत्पत्तिः । सप्तर्षीणामुत्पत्तिः । स्थावरजङ्गमादिसृष्टिः । अनन्तेनाधारपद्मकथनं । तथा अनन्तः प्रतिबिम्बस्वरूपवकीर्त्तनञ्च । जीवपुरुषसंयोगेन जीवानामुत्पत्तिप्रकारकथनं । शारीरविद्याकथनं । सप्तोत्तरशतनाडिकादिशरीरस्थविवरणकथनं । मूलाधारादिषट्चक्रमकीर्त्तनं । दीक्षाविधिकथनं । विविधाविधिनानुषङ्गिनिरूपणं । शिवविद्यानिर्णयः । स्त्रियाणां कर्माकर्मविनिरूपणं । प्राणयोगकथनं । ध्यानयोगकथनं । जपविधिकथनं । चक्रपूजाविधिः । शिवपूजाविधिः । स्नानाद्याविधिः । तत्र मात्रुकाजपविधिः । चमत्कारजनविधिकथनं । गुरुशोधनविधिः । कुण्डादिनिरूपणं । वेतालवेतुनिरूपणं । कपालवेतुनिरूपणं । पञ्चम्रबानिरूपणं । घोरमन्त्रेणन्यासविधानं । पुरश्चरणविधिकथनं । स्त्रियाणां कर्माकर्मविनिरूपणं । शक्तिकरणविधिकथनं । अघूककर्मविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2191. काशीखण्डटीका (उत्तरार्द्धं ।) Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folia, 151. Lines, 5 cn a page. Extent, 2,344 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose. Correct.

Káśíkhaṇḍa-ṭíká. A commentary on the Kás'íkhaṇḍa section of the Skanda Puráṇa. By Chaitanya *alias* Rámánanda, disciple of Rámendravana.

Beginning रामं नमामि परमात्मस्वरूपं
चिन्मयं सच्चिदानन्दमयं ।
...सत्यचिदानन्दमयं
श्रीरामचन्द्रमुपलक्षितपादपद्मं ॥
...भाष्य ...
...श्रीरामेन्द्रयतिं ॥
गुरवोऽदधिः सर्वदोषहारकः ।
अथ च सच्चिदानन्दपदाभिलाषी यः ॥
...विलक्षणाद्वितीय ।
...अध्याये ॥

...अध्याये ... दृश्यते ... इत्यादि । ...आद्यं ... प्रतिजानाति । ...
... इत्यादि ।

End. वेदान्ते ... इव "मुक्ते" ... श्रीवे-
...व्यासे "वेदव्यासपादः" ।
... इव ... ॥
... परमः श्रीगुरोः ॥
वेदान्तेऽपि ... श्रीमद्भगवद्गीता
... इव ... ।
... ॥
...द्वे टीके विलिखिते तथा ।
... ॥
...
+ + + + ... ।
... श्रीरामनामा ...
...विलिखिता ... टीका ... ।
इति श्रीगीताटीकायां ...अध्यायः ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य...श्रीरामेन्द्र...विरचिता ... गीताटीका समाप्ता ।

विषयः । ... परिशेषपर्यन्तं व्या-
ख्यानं ।

No. 2192. तत्त्वोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 23 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Tattvopanishad. A dissertation on the great Vedántic dogma of *Tattvamasi*, "thou art that." Anonymous. The work professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ तत्त्वोपनिषत् । अथ तत्त्ववाक्यप्रकरणं व्याख्यास्यामः । तत्त्वमसीति योऽसावेति तत्त्ववाक्यं ।—इत्यादि ।

End. हृदयकमलमध्ये सूर्यविम्बासनस्थं
सकलभुवनबीजं व्हिसंचारचेतुं ।
अवनुवपुर्पमिन्दुं बदपद्मासनस्थं
भुजगवलयहारं भस्मदिग्धाङ्गमीशं ॥

ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ।

विषयः । तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थप्रकाशनं । तत्र अध्यात्मदिस्वरूपेण लक्षणाकथनञ्च ।

No. 2193. कौलिकोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 7 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá. Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kaulikopanishad A manual on the duties of Kaulas. A Tantric digest, but professing to be a Upanishad.

Beginning. अथ कौलिकोपनिषत् । अथातो धर्मजिज्ञासा । ज्ञानं बुद्धिश्च ज्ञानं मोक्षैक कारणं मोक्षः सर्वात्मताबुद्धिः—इत्यादि ।

End. शास्त्रधात्य देवताः आज्ञासिद्धिर्भवति भैरवाज्ञा परमेश्वरी यथाचारविरो-धोऽपि इति पूजां कुर्मोति यदि श्रेष्ठा मन्यन्ते "दिव्यन्ते" मन्दने वने । ॐ तत् सत् ।

Colophon. इति कौलिकोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपेण कौलिकानामाचारकथनं ।

No. 2194. कालिकोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kálikopanishad. A dissertation on the mantras of Káliká, the mode of meditating on that goddess, and her praises. This also professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ कालिकोपनिषत् । अथ देवा ब्रह्मलोके ब्रह्माणमूचुः कथं भगवन् त्रिगुणां सूक्ष्मां सूक्ष्मां—इत्यादि ।

End. नानाप्रकारेण सिद्धिर्भवति इत्य वै कालिकामन्त्राणां नामानि नारायणमन्त्राणां त्रिपुरामन्त्राणां सर्वेषां पुरुषमन्त्राणां इत्येतानि भवन्ति । ॐ नमः शम् ॐ नमः शम् । ॐ नमः शम् । ॐ कालिकायै । ॐ कालिकायै । ॐ कालिकायै ।

Colophon. इत्याथर्वणे वेदे सौभाग्यकाण्डे कालिकोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । कालिकायाः मन्त्रध्यानमाहात्म्यादिकथनं ।

No. 2195. परीक्षापद्धतिः । Substance, agallochum bark, 14 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 716 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paríkshápaddhati. A digest of rules regarding various kinds of ordeals. By Vásudeva. The ordeals are what have been fully described in Menaughten's Hindu Law.

Beginning. विघ्नध्वान्तप्रध्वंसप्रभाविभाकरः ।
विश्वं वन्दे सर्वज्ञं परीक्षाविधिदर्शने ॥
प्रणम्य मातृपितरौ विधिवासुदेवः पुरः ।
इदानीं द्विविधं प्राप्य तुलीयं + + धं श्रुतिः ।
तुलाग्न्युदकविषकोषादिभ्योऽपि विमृश्यते ॥ इत्यादि ।

End. एवं ज्ञानसम्बन्धाभावे । अथ अनेन प्रकारेण धर्माधर्मादिकार्याणि परीक्षापद्धतिः ।

Colophon इष्टः प्राप विद्वं सर्वं प्रयत्नेन विचार्य च ।
श्रीवासुदेवविरचिता परीक्षापद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । तीर्थादिषु सर्वाभिषेकेषु तौर्थिकप्रमाणेन वाद्यःपांशनवारदे दशकःपञ्चोदनाय गुडाम्रादिषपरीक्षा कर्मकेतिनिरूपणानन्तरं तेषां प्रयोगकथनं । तत्र—वारुणयोगव्याधिविषे परीक्षाविधिलेपकर्मप्रवानकथनं । गुडापरीक्षाविधिः । एतत्प्रयोगः । इदं यस्य ज्ञेयं । अग्निपरीक्षाविधिकथनं । उदकपरीक्षाविधिः । विषपरीक्षाविधिः । कोषपरीक्षाविधिः । तण्डुलपरीक्षाविधिः । तप्तमाषकविधिः । फलोपकर्षादिविधिः । दिव्यविधिकथनं । पत्रादिषपरिलावकथनं ।

No. 2196. तारोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 45 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá. Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Táropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tárá, giving the mantras, explaining their meanings, and supplying details. The work professes to be a Upanishad, and supplies no author's name.

Beginning. अथ तारोपनिषत् । अथ देवीं सम्प्रत्ये प्रत्यक्षरूपिणीं तारिणीं प्राप्नोति । तारयतीति तारा तारा सार्वपत्यापरूपा सच्चिदानन्दस्वरूपाधिकविन्दुसंज्ञरूपा विद्या— इत्यादि ।

End. सकलाभिहरविद्यानां देवताज्ञानप्रकाशनानां कालिकाविविधानि कथानि कुर्यात् । ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः ।

Colophon. इति अथर्वविद्या तारोपनिषत् ।

विषयः । तारायाः मन्त्रार्थविधिपूजाप्रकारादिकथनं ।

No. 2197. त्रैपुरोपनिषत् । Substance, foolscap pa r, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 33 ślokas. C racter, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Z lá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose Correct.

Traipuropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tripurá. This work also professes to be a Upanishad, and to belong to the Saubhágya Káṇḍa of the Atharva Veda.

Beginning. ॐ नमस्त्रिपुरायै । ॐ तिस्रः पुरस्त्रिपथा विश्वचर्षणी यत्राकथा अक्षराः सन्निविष्टाः अधिष्ठाने आम पुर परास्ती महत्तरा सवीनां देवतानां—इत्यादि ।

End. इदं स्वयम्भुजा प्रमेयम् नाम इति ब्रह्म द्विसंस्थकन्या न विद्या । ॐ ।

Colophon. इत्याथर्वणे वेदे शौनकशाखे पैप्पलादसियम् समाप्ता । ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः ।

विषयः । पिप्पलादकृतस्य मन्त्रोपनिषद्भाष्यस्य विवरणं ।

No. 2198. कपिलसूत्रभाष्यम् । Substance, country-made paper, 15 × 6 inches. Folia, 55. Lines, 9 on a page. Extent, 1,330 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághata, Zillá, Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Generally correct.

Kapila-sútra-bháshya. A commentary on the Sáñkhya aphorisms of Kapila. By Sáñkhyácharya. According to the commentator, a Bráhman of the name of Ásuri, oppressed by threefold pain, sought the help of Kapila, and obtained the work which includes only 22 aphorisms in one chapter. This story would make the text to be the archetype of the current Sáñkhya Sútra which includes 526 aphorisms divided into six chapters. Other commentators are of the same opinion, and Colebrooke, adverting to one, says, "If the authority of the scholiast of Kapila may be trusted, the *Tattva-samása* is the proper text of the *Sáñkhya*; and its doctrine is more fully, but separately set forth, by the two ampler treatises," the *Sáñkhya-sútra* and the *Yoga-sútra*. (Essays, p. 2[illegible]1. Mr. Hall, however, demurs to this, and takes the *Tattva-samása* to be an abridgement of the larger work, (*Contributions*, p. 2). The Tattva-samása is the same with the Kapila-sútra under notice. Mr. Hall noticed two commentaries, but, they are different from our text.

Beginning. त्रयार्गुणिलांश कपिलद्दत्वामाचिन्त्य दुःखत्रयाभिभूतमानसन्तापं सांख्यशास्त्रं शतं इव मुक्ते बन्धात्मविन्ति कपिलं प्रश्नं कपिलं प्रणम्य शास्त्रविधानं ब्रह्मचारी च पठेदिति च तत्त्वमवश्य परमविपद्यमवमनन्तं प्रपन्नमुपदेशः परम ब्रह्मणोऽष्टं ब्रह्मणःदकमखाजगनुः अधीतवान भवता किंप्रयोजनं विलक्षणं सांख्यमहामानांतांप्रवेकं ह्यांतर ब्रह्मवेकोय अस्मादं ब्रह्मणाचार्य तत्त्वादिमनन्तम् सूत्र—अष्टौ प्रकृतय इति । सांख्य सांख्याद्दर्शनं दर्शनं कतं बहुदुःखमाधिविवेकस्यान्तविशेष प्रकृतिप्रावृत्तित्वात् इत्यादि ।

End. त्रिप्रकारेण त्रिधावाधदृश्ये प्राप्यांश्चेदप्यसि इत्याः शान्तिमुक्तं नियोग इत इति । इति सांख्यसाये चतुर्थः पादः ।

Colophon. इति श्रीचण्डीव्याख्यायां गुप्तवत्याख्यायां प्रथमाध्यायः। समाप्तेयं सटीकं चण्डीमाहात्म्यम्।

विषयः। मधुकैटभवधाख्यानं चण्डीमाहात्म्यस्य व्याख्यानं।

No. 2199. गुप्तवती। Substance, foolscap paper, 16 × 3½ inches. Folia, 143. Lines, 7 on a page. Extent, 3,055 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Babu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Guptavatí. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Bháskararáya Bhárati Díkshita, son of Gambhíraráya Bhárati Díkshita. There are a number of mantras, charms, amulets, &c. appended to the work.

Beginning. श्रीरामं प्रति पुष्कराभिधमखायनेन वेदव्यासाज्ञानावसरे विविच्य कथितं श्रीविष्णुधर्मोत्तरे। दुर्गां येनुमुपक्रयामि दुदुधामित्यु+नं मकुराचार्य्यंशिष्यगुरुदेन सचितं वन्दे गुरुणां गुरुं॥

विविधविष्णुधमुत्तरेऽप्यश्विनिनामेव शिवोऽप्यनीश्वरः।
जगद् + + + यमथं क्रमः चचगुदानकपुष्पमञ्जिका॥
कवचार्गले च कीलकमाद्ये मध्ये यथोद्भाध्यायी।
चान्ते प्राधानिकवैकृतिके मूर्त्तिचयं रहस्यानां॥
इति मार्कण्डेयपुराणाध्यायेष्वनिवितो गुप्तान्।
यथार्थान् प्रकटीकुरुते भास्कररायोऽग्निचिन् कतिचित्॥

End. नेत्र इतिं। १९। २०। २१। २२। रहस्यत्रयस्यापि पाठ्यत्वं विधत्ते व्याख्यानमिति। चयचितः यथावधानचचित इति सर्व्वं शिवं।

इति गुप्तवत्यां मूर्त्तिरहस्यव्याख्या नाम षोडशोऽध्यायः। १६

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणधुरीणसर्व्वतन्त्रस्वतन्त्रश्रीमद्गम्भीररायभारतीदीक्षितात्मजभास्कररायभारतीदीक्षितविरचिता गुप्तवतीनाम्नी सप्तशतीव्याख्या समाप्ता।

विषयः। कवचार्गलकीलकव्याख्यानपुरःसरं सप्तशतीनिबद्धितस्य देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानमन्ते च मूर्त्तिरहस्यरहस्यादेः कीर्त्तनं।

No. 2200. वेदान्तचिन्तामणिः। Substance, aguru-bark, paper, 18 × 4 inches. Folia, 183. Lines, 10 on a page. Extent, 7,200 ślokas. Character,

Bengali. Date ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Vedánta-chintámaṇi. A dissertation on the Vedánta doctrine as expounded by Saṅkara Áchárya and refutation of adverse comments thereon. The work is written in the form of a comment on the first four aphorisms of the Vedánta-sútra. By S'uddha Bhikshu, disciple of Vis'ves'vara. Hall's Contributions, p. 97.

Beginning. ॐ नमः श्रीनीलकण्ठशिरोमणये रघुनाथाय ;
श्रीरामविश्वेश्वरपादपद्मं संसारदुःखापहरं प्रणम्य ॥
आत्मादिनत्वं सुधियामर्थ्यं शुद्धो वेदान्तचिन्तामणिमातनोति ॥
ननु शङ्के विचाराय ब्रह्मानन्दपदा + वि ।
सनातनाय +वे वेदा विविधा विहरन्ति च ॥

अथ कश्चिच्छ्रीमच्छङ्करः स एव अपि च आत्मानं वा प्रमाणीकृत्य नित्यादि ब्रह्मणः शुद्धत्वः साधनचतुष्टयात् मोक्षोपायं वेदेऽस्मिन् इदमाचारमेवाङ्गानामि चाङ्गत्वं कामाय सर्वं प्रियं भवतीत्यत्रात्मनेव सर्वस्य प्रियत्वोक्तेः सर्वेषामपि ज्ञोऽधिकारी चाङ्गमपि कश्चिदिदं पुनः विचारे इदं सर्वं निष्कामनित्यकर्माणि नाचरेत् कस्यचन विद्यासंसाराद्यासक्तानां मोक्षोपायः स्मारणश्च विवेकादात्मा वा सर्वं ब्रह्म इत्याक्षेपानां चतुर नवेतुः नानवेदान्तवोनिदिध्या-सितव्य इत्यनेन मननिदिध्यासनाभ्यां श्रवणकार्यताभ्यां चरणमपि विधीयत इति । इत्यादि ।

End. भाष्यटीकाविवरणमनुसृत्याचार्यसूत्रः ।
वेदान्तचिन्ता + + + जनयान्ते विशुद्धये ॥
सर्वसर्वज्ञसंयुक्तचतुःसूत्रीप्रकाशितः ।
वेदान्तचिन्तामणिना प्रीयात् श्रीरघुनन्दनः ॥
सपरमादिनिविष्टैर्वेदान्ता+र्थनिर्णितं ।
नं इन्दे श्रीरघूत्तमकारवर्णं गुरुकपिलं ॥

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीविश्वेश्वरानन्दपूज्यपादपादपद्मभ्रमरशुद्धभिक्षुसंग्र-थितो वेदान्तचिन्तामणिः सम्पूर्णः ।

विषयः । शाङ्करमतमवलम्ब्य विपक्षमतानाकरणपूर्वकं वेदान्तसूत्रस्याद्यपादस्याद्य-चतुःसूत्रीव्याख्यानं ।

No. 2201. प्रतिज्ञानम् । Substance, country-made yellow paper, 14 × 6 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 300 ślokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

S'aktitantra. A Tantra of the S'ákta class, treating of the adoration of S'ákti in various forms. The codex is incomplete, containing only five chapters.

Beginning. कैलासशिखरे रम्ये नित्यकल्पद्रुमान्विते ।
रत्नसिंहासने देवी मुदिता शिवसन्निधौ ॥
नानारत्नकथा रम्या कथयन्तौ परस्परं ।
देवी पप्रच्छ भो नाथ मन्त्रार्थं केन वा कृतं ॥
केन वा प्राप्यते सम्यक् केन वा क्रियते च तत् ।
किं वा तद्ब्रह्मणो रूपं किं कर्म्म किञ्च साधनं ।
तत्सर्वं ज्ञातुमिच्छामि कृपया वद शङ्कर । इत्यादि ॥

End. चतुरस्रे मण्डलानि लोकपालान् समर्चयेत् ।
तद्बहिश्चैव वज्राद्यान् पूजयेद्भाग्यहेतवे ॥
ततो यथाशक्ति जप्त्वा पूर्व्ववच्च समाचरेत् ।

Colophon. इति शक्तितन्त्रे पञ्चमः पटलः ।

विषयः । १मे पटले,—महाकालसंवादेन जगदुत्पत्तिकथनं । परापश्यन्तीमध्यमावैखरीशक्तिनिरूपणं । दुर्गादिनामसाहात्म्यकीर्त्तनं । शिवशक्त्योः शतनामकीर्त्तनं ।

२ये पटले,—शिवशक्तिभेदकथनपूर्व्वकं दुर्गामन्त्रनिरूपणं । षडङ्गन्यासादिकथनं । पुरश्चरणविधिकथनं । पूजामन्त्रादिनिरूपणं । बलिदानयोग्यपशुपक्ष्यादिनिरूपणं । ध्यानदानादिकथनं । नवशक्तिपूजादिविधिः । भुवनेश्वर्य्यादिशक्तिकथनञ्च ।

३ये पटले—भुवनेश्वरीमन्त्रध्यानादिकथनं । चिण्डामन्त्रध्यानादिकथनं । धूलिवीमन्त्रध्यानादिकथनं । वज्रप्रस्तारिणीमन्त्रध्यानादिकथनं । नित्यामन्त्रध्यानादिकथनं । महिषमर्द्दिनीमन्त्रध्यानादिकथनं । हरिद्रागणपतीमन्त्रध्यानादिकथनञ्च ।

४र्थे पटले,—त्रिपुरामन्त्रध्यानादिकथनं । तत्पुरश्चरणविधिकथनं । त्रिपुरायन्त्रनिर्म्माणप्रकारनिरूपणं । इष्टसुखितप्रकारादौ प्रायश्चित्तादिविधानं । वीरसाधनादिफलकीर्त्तनं । त्रिपुरविधानकथनञ्च ।

५मे पटले,—पञ्चशक्तिसङ्गमकथनं । तारामन्त्रोद्धारध्यानादिकथनं । छिन्नमस्तामन्त्रध्यानादिकथनं । धूमावतीमन्त्रध्यानादिकथनं । उपासनादिविधिकथनं । त्रिपुरभैरवीमन्त्रध्यानादिकथनं । गौरीमन्त्रोद्धारादिकथनञ्च ।

No. 2202. तन्त्रदीपिका । Substance, country-made paper, 18 × 3½ inches. Folia, 255. Lines, 9 on a page. Extent, 11,715 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose and verse. Correct

Tantra-dípiká. A digest of the various forms of worship of S'ákta divinities inculcated in Tantras. By Gopála Bhaṭṭa.

Beginning. नित्यां प्रणम्य चिद्रूपां नित्यानन्दं निरंजनं ।
अव्ययं परम.नन्दं गुरुं प्रणम्य तथा ॥
निरीक्ष्यागमशास्त्राणि विविधान् संग्रहानपि ।
श्रुतिस्मृतिपुराणानि ग्रन्थान् शास्त्राणि च ॥
आगमवागीशपौत्रेण हरिनाथस्य सूनुना ।
गोपालेन विप्रेण क्रियते तन्त्रदीपिका ॥
दीक्षादिलक्षणं चैव तन्त्रमन्त्रादिनिर्णयं ।
तन्त्रेऽस्मिन् सम्प्रवक्ष्यामि विदुषां प्रीतिहेतवे ॥

अथ का दीक्षा दिव्यभावोऽस्य दुरितक्षयात् ज्ञान्—इत्यादि ।

End. अष्टादशी महाविद्या सर्व्वकामफलप्रदा ।
भक्त्या पूजादिकं सर्व्वं पूर्व्ववत् समाचरेत् ॥

Colophon. इति कान्तापर्णीकल्पः ।

विषयः । दीक्षालक्षणकथनं । दीक्षया पापक्षयनिरूपणं । सद्गुरुलक्षणादिकथनं । शिष्यलक्षणगुणिलक्षणं । महाविद्यादिलक्षणकथनं । सिद्धमन्त्रादिलक्षणकथनं । दीक्षाकालादिनिरूपणं । अथ मन्त्रमन्त्रादिकथनम् । दीक्षा-मन्त्रदीक्षा-पदैकभेदनिरूपणं । पञ्चायतनीदीक्षाविधिः । सर्व्वसाधारणनित्यपूजाविधिः । शालिग्रामशिलानिरूपणं । तत्र तन्त्रोक्तविधानेन प्रातारुत्थानमन्त्राद्दीनां विष्णुभिविधानकीर्त्तनं । पूजाविधौ च स्नाननियमकथनं । विशेषेण मूलशुद्धिनिरूपणं । प्राणायामनिरूपणम् । सामान्यतोऽर्घ्यविधिविशेषपुष्पादि । पूजाविसर्जननिरूपणं । नैमित्तिकाद्यावश्यकविधिनिरूपणं । पवनशोधिनी शौचपूजाविधिकथनं । जपादिविधिकथनं । स्नानःपूजाविधिः । नवविधकुण्डनिरूपणं । कुण्डानां विशेषलक्षणकथनं । कामधेनायां कुण्डनिरूपणं । होमविधिकथनं । अपराधनिरूपणादिकं । पञ्चनिधिनिपुरश्चरणविधिकथनं । तन्त्राणां विधिवर्णनकारविधिः । सर्व्वतोभद्रमण्डलादिकथनं । पञ्चामृतप्रक्षालनादिविधिः । मन्त्रचैतन्यकरणादिनिरूपणादिकं । गणेशादिपूजनविधिकथनं । तन्त्रपञ्चादिकथनं । एवं गोपालादिमन्त्रनिरूपणं । शिवमन्त्रादिनिरूपणं । गणेशादिमन्त्रेषु प्रत्येकं पुरश्चरणविधिकथनं । वासुदेवादिमन्त्रनिरूपणं । एवं राम-

वर्णितक्षरादिस्वरूपनिरूपणं । वादित्रादिकलाकथनं । नृत्यादिस्वरूपकथनं । अभिनयादिव्या-ख्यानादिस्वरूपनिरूपणं । चतुर्थादिस्वरूपकथनं । एवं चतुर्णां वाद्यानां स्वरूपकथनं । प्रत्येकं पृथक्-पृथक्कथनं । विशेषेण गीतिकामार्गनिरूपणतत्प्रयोगादिकीर्तनं । मृदङ्गादिविध्यादिनिरूपणं । नृत्याङ्गानामादिकथनं । ताराविध्यादिविधिकथनं । प्रयोगवाद्यादिविधिकथनं । पटहादिवादि-नीदोषप्रविधिकथनं । गीतवाद्यादिस्वरूपप्रयोगविधिकथनं । ताण्डवीनृत्यानामादिकथनं ।

No. 2203. मानसोल्लासः । Substance, paper, 11 × 4 inches. Folia, 331. Lines, 9 on a page. Extent, 5,898 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Place of deposit, Bhágalpur, Nityánanda Miśra, Paṇḍit of Zillá School. Verse. Incorrect.

Mánasollása. This is a different recension of the work noticed under No. 1215, (*cf.* 111, p. 182). It is deficient in the chapters on architecture, and conforms more closely to the main object, that of supplying a miscellaneous collection of rules and instructions regarding duties of kings, selection of officers, characteristics of different orders, classes and professions; duties, (mostly Smṛiti rules), prohibitions, food, dress, ornament, arms, grammar, games, erotics and a variety of other topics regarding which kings should have a general knowledge. By Bhúlokamalla Somes'vara, of the Chálukya dynasty. I notice it here to supply the full table of contents as given in the introduction to the work.

Beginning अमीश्वरं विविधविनोदस्वरूपं ।
कर्णताळाशिनोदूतविप्लुतलक्षणः ॥
शावकस्य निमित्तस्य सचिवस्य विनोदनम् ।
पारावतविनोदे च विनोदः सारमेयजः ॥
कौलमीनमयूराणां विनोदे अतिवाजिनोः ।
मल्लस्य च कलापस्य विनोदश्च मल्लयोः ॥
प्रमदानां विनोदानामिति दीरिताः ।
अथ सोमनदा क्रीडा विंशतिः कथ्यते क्रमात् ॥
पर्वते प्रसरोद्याने प्रेक्षायां जलसेवने ।
क्रीडा तु माद्वले देशे बालुकायां सरित्यपि ॥
चन्द्रवेले च मोचा प्रविश्यावचनेष्वपि ।

चतुरङ्गाख्यैः क्रीडा वराटकाक्षीन्दुकैः ॥
पंजिकायां नलिके च क्रीडाचारकयन्त्रके ।
जलक्रीडा रतिक्रीडा क्रीडायां विंशतिः स्मृतम् ॥
चक्रावधनकं मेधं चतुरङ्गरथादि च ।
इति संक्षेपतः प्रोक्तं कामचोराख्यकीर्तनम् ॥
चित्रं गलत्राणादिर्यच्च कर्तुं कृत्वोपचम् ।
रथादौ कथ्यते राज्यप्राप्तिकारणविंशतिः ॥
छिन्नराज्यस्य पुनर्लब्धोपाय विंशतिः ।
प्रोद्गमनकालवृद्धिोद्या अपि विंशतिः ॥
कुशोपचारिका क्रीडा विंशतिः परिकीर्त्यते ।
अनुक्रमणिकां तत्र वच्मि संक्षेपतः पुरः ॥
चतुरङ्गसंख्यं कार्य्यं परद्रोहस्य सर्वांशम् ।
सर्वांशचाचक्रमाणानवचस्य च सर्वोत्तम् ॥
द्वादशं सर्वोत्तरं चापं शिवापूर्वं प्रवर्तनम् ।
चतोपदेशनाशक्रियोंऽपु विप्रेषु सर्वचम् ॥
चित्रकं सर्वत्र कार्य्यंमलिखेचैव भोजनम् ।
प्रभूतं मुकुन्दस्य नवग्रीवेषु मज्जनम् ॥
हीनाङ्गाचेषु सम्भवं धन्याङ्गानामपि पोषणम् ।
शरणागतस्य च राज्यप्राप्ताय विंशतिः ॥
अथ प्रासस्य राज्यस्य चेष्टांकारविंशतिः ।
चमाशाणि मया सिद्धः सम्भवः षड्गुणा अपि ॥
उपाया अपि चत्वार इति विंशतिरीरिताः ।
अथ राज्योपभोगस्य विंशतिः कथ्यते क्रमात् ॥
स्वच्छन्दगमनञ्चापि पादुकागमनस्य च ।
ताम्बूलस्य विलेपस्य भोगं चामरधारयोः ॥
धूपधारणयोर्भोगमचामरधारणयोरपि ।
पुष्पाणामुपभोगाय भोजनस्य जलस्य च ॥
चाद्यावलस्य पानानां वस्त्राणां शयनस्य च ।
भूषण्य चेपिताचेति भोगानां विंशतिः स्मृतम् ॥
विंशतिः कथिता भोगा विनोदानामतोऽधुना ।
वच्मि सज्जस्य प्राकस्य विनोदाम् सज्जनाखिलो ॥

अज्ञकविनोदस्तु विनोदखानपूर्वकः ।

End. मन्त्राणां कथनं सार्धं तथा श्रीजातिनिर्णयः ।
कालचेष्टितदं सार्धं मानवीजावसंश्रितं ॥
मातृकायेन पर्व सार्धं सर्वमन्त्रप्रकाशने ।
मातृकोद्भवे सार्धं सविशेषाक्षमानुमात् ॥
वैशेषिकपदं सुशेषमपि प्रपूजितः ॥ २२ ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजसवमनैयकुलतिलकमाङ्कुशमहीनकल्लोलमल-श्रीवीरनैसदेवविरचिते तन्त्रराजविवरणमनोरमायां मानवीजावे कुलोपपादकश्रीकाकथने पञ्चम-प्रकरणं समाप्तम् ।

No. 2204. मनोरमा । Substance, ag.u bark, 21 × 4½ inches. Folia, 159. Lines, 11 on a page. Extent, 7,821 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1649. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Corrupt.

Manoramá. A commentary on the Tantrarája, a digest of the Tántric doctrine of Kádimata, compiled by Nrisiñha, a king of the Dekkan, after instructions received by him from one Kaṇṭhes'a Dijavara, a Guru of the king of Kás'mír, when he was on his travels in the south. It seems from some corrupt verses in the introduction that a commentary was written on the first twenty-two chapters of the work by one Subhagánandanátha, and on the next fourteen by his pupil Prakas'ánanda Deśika, and a revised version of that was written by Sundaravara, who styles himself *Khemábhṛit* or king. The extent of the commentary is reckoned at 1,195 verses. The codex is obviously incomplete, though described as complete in the colophon.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । यावन्तोऽनेन प्रबन्धवाक्यार्थमर्थविनायकात्ताः क्रियते । तत्र समासतः कालकालमनरचितमाद्यपरावीजः । इत्यग्रेऽप्यविधुरः । साधीनभुवनचरः सा-धनवाक्यानसेवाजपुनमवीजपति विवोतहोमयतीत्यर्थः :—इत्यादि ।

End. श्रीमत्कादिमते तन्त्रे सात्वार्थं पञ्चसंख्या ।
उपवायां शाहमदं मूधं पदामनैरितं ॥
काश्मीरराजस्य गुरुः श्रीकण्ठेशद्विजेश्वरः ।
इत्विदापदगुरोजपरित्वाजादपोऽद्यपि ॥

कदाचिद्रामतीरस्थं राघवेन्द्रं तपोवने ।
देवैर्मानुषरूपीभिः सेवितं परिवारितम् ॥
तस्मात्पश्चात्प्रवृत्तायां सेवायां निषिद्धता ।
वाल्मीकिवचनात्तस्मै सेव वाङ्मयस्य तु ॥
कुर्वाणस्यापि सेव श्रीमद्भगवतापि ।
तदा श्रवणाय तत्रायां पठनायां निषिद्धते ॥
चतुर्दशानां तस्मिन्नः श्वासायासन्देहिनः ।
तां कुर्वद्भिर्वक्तव्यानां श्रावकनन्दनायतः ॥
सनाथा श्रेयं तस्य रामायणात्मा ग्रन्थस्याख्या ।

Colophon. शुभमस्तु । शकाब्दाः १६४८ ।

विषयः । वसिष्ठरामसंवादरूपस्य व्याख्यानम् ।

No. 2205. वासिष्ठचन्द्रिका, वा वासिष्ठपदप्रदीपः । Substance, country-made yellow paper, 15 × 4½ inches. Folia, 94. Lines, 12 on a page. Extent, 4,207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Vásishṭha-chandriká ALIAS **Vásishṭha-padadípa.** A commentary on the philosophical portion of the Yogavás'ishṭha Rámáyaṇa. By Advayáraṇya.

Beginning. यस्मिन्नखिलमेतत्तं भवति यानि यतः ।
वेदान्तवेद्यं परमं परमानन्दविग्रहं ॥
सर्वज्ञमद्वयमनाद्यन्तमनन्तमक्षरं नित्यं चिदात्मा ।
यस्य वेदविदिन्द्रिय वर्णने किं अप्रमेयस्याशेषाद्भुतः ॥
ज्ञानमयपरिच्छिन्नदीपज्ञानैकनीयं
कृतिभिरनिकुरम्बैः पूज्यमानं निरुप्य ।
चिद्घनमनन्तदीपं तत्त्व (?) चिन्तामणिं
श्रुतिशतमुखमारात्मे चिन्मयं ॥
श्रीरघुवरमिनः शिवरामपादां
वान्दान्तरैर्विचिन्तपरिचितीत्यर्थेव ।

इहैव षाड्द्वारि विशुद्धमति बौद्धा-
द्धाम् समस्तवस्तुष्विलय हृदयः ॥
— — — — — — — — — ।
श्रीमद्गुरुचरणाम् नमःसङ्कल्पितमार्गदाम् ।
प्रणम्य मूढांघ्रिपतिः कुर्मो षाड्द्वारपञ्जिकां ॥
षाड्द्वारिकां तितीर्षति षड्भाषित धीमता ।
रात्रावाद्यासमस्तार्थं समुन्मर्शति सूरयः ॥

अथ षड्भाषानन्दद्वितीयः परमात्मा भगवद्राघवः कल्पादौ येनापि नमःप्रधानश्रीमांश्च चित्प्रधानो भगवान् शाक्यधर्मानुसारेण षड्कं मयापोद्धृता षाड्द्वार्यः—इत्यादि ।

End. षड्द्वारविनिर्णये षाड्द्वारपदप्रदीपके ।
संसारसरविनिर्णये निर्णयप्रक्रियाक्रमात् ॥
— — — — — — — — — — ।
शक्तिन बौधसिद्धौ नियाय भगवान् निःसारप्रचारोद्भवं
बद्धात्मा रुचयः प्रियात्मपरः बौद्धं प्रचारा+सु ।
इत्या नाम+निर्माणोपकृतये निर्वाणकारोचितं
प्रापन्नं परमं मुदं भुवि महादेवाचलं सन्ततो ॥
— — — — — — — — — ।
स जयति कविमालाधानियानं
द्विजकुलपतिरपितोऽभिनन्दः ।
अतिविपुलया++समासमार्थं
प्रकृतनीयकृतिषं उदधार ॥
निर्मलमिदं वेदनिबिडमिदं
प्रसन्नमुद्रापदं हि मार्गं ।
चित्तं पवित्रं सकलप्रकाशं
अभ्यन् प्रबन्धं पुनर्भव्याद् स्यात् ॥
श्रीमच्छ्रावकपत्तने वरचरित्रैर्धीवरेन्द्राग्रज-
श्रीमल्लक्ष्मणनाथकदस्य विनयाद्वारिद्धरानाथके ।
प्राप्तः षड्दीपकः कस्तु मया+स्मिन् सर्वकार्यैते
षाड्वार्यः परिसृष्यते कविवरैः——————— ॥

Colophon. इति षड्द्वारटीका समाप्ता ।

विषयः । बौद्धमताधिकृत धर्मनिरूपणपरस्य षाड्द्वारस्य निर्णयप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 2206. **महिमप्रकाशिका ।** Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent, 498 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Mahima-prakáśiká. A commentary on the Mahimnastotra—a hymn in praise of S'iva. By Govindaráma Siddhántavágís'a Bhaṭṭácharya, son of Rámadeva.

Beginning. यः कर्ता जगतामयं जगतीवासक्ति यं वेदविदो-
वेदेषु निपतेऽजता (?) मुनिजना यस्ते न यान्ति जनाः ।
यद्याकूत वदेति सर्वतपिर्य वहिन् पुनर्नोवते
यज्ञानं न विदुर्मुनीन्द्रनिचयस्तस्मै नमः शम्भवे ॥
गोवामोरामदेवाद्धिपुत्रवरहरा + + वारोपनीत-
चित्ताद्यामादिजस्वानिनविपद्गदजलवाणीजन्मनो: ।
वोऽयं गोविन्दरामः सकलगुण महिमः कुर्वे शिवेन
विद्वन्दैरिवं + + + + जयता स्वरूपात्मयुग्नैः ।
मया कृतेयं महिमप्रकाशिका
शोभा पंडवर्देवयभूषणानिका ।
कामाजनानुचितमनोविकासिनी
मूलाकरपादद्गुरुविजयागिनी ॥

पुरा किल काश्यां पुष्पदन्ताभो गन्धर्वराजो राजस्य प्रतिदिनमेव राजोद्याने पुष्पाण्य
परति चद्यानरक्षिणश्च प्रातःकुसुमान्यनवाप्य विस्मिता बभूवुः । — — — — — — — —
श्रोतुमःस्तते ज महिम इत्यादि ।

End. श्रीमं पुष्पदन्तेन निर्मितमतुलतमवेदप्रियं
मया तत्सदृशमश्चनयत् + + + गुणागमा ।
पाण्डवं परिगम्य मद्गविनोदगोविन्दरामद्विजी:—
टीका मया विनिर्मिते द्विविनितः + + मुर्द्धने मये ॥
यदज्ञानात् प्रमादाद्वा यच्च स्खलितं मम ।
तत् सर्वं क्षमापाद देवाः कुर्वन्तु सिद्धिः ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दरामसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यकृता महिमप्रकाशिका महिम्नः-
स्तोत्रटीका समाप्ता ॥

विषयः । पुष्पदन्तकृतशिवमहिम्नः स्तोत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2207. नलचरितटीका (पूर्व्वभागः) । Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,824 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Nalacharita-ṭíká. A commentary on the *Naishadha-charita.* By Bhavadatta, son of Devadatta, grandson of Sanayás'arma S'armá, of the Sáṇḍilya gotra.

Beginning. नमामि वाचामधिदेवतां तां
पितामहोपैकनिकेतनस्थां ।
प्रसादलाभाय यदीयमेव
वाल्मीकिमुख्या अपि कविप्रवराः ॥
यस्यैव सन्ति महाकविभिः प्रणीता
नानार्थयोगमधुरा विततिप्रबन्धा ।
तेषां नहय तुलना न तथा ममैषा
यद्येन + + + + + यदेन्दुकान्तिः ॥
यद्यं कृतीरपि गुरुमनुपाल्य यस्य
शक्नोति किञ्चिदपि नैव रचनमस्य ।
काव्येऽस्य + + विहितौ कविपण्डितस्य
व्याख्याय किं तु + + प्रति बालकस्य ॥
तथापि बालान् + + + + मुदे-
ऽहं प्रवृत्तोऽस्मि विधातुमेतां ।
टीकामयोग्यादिगुणोऽपि काव्ये
बालस्य किं ज्ञानविधौ विचारः ॥

निपीयेत्यादि । स नलो नाम राजा आसीत् । इत्यादि ।

End. परमात्मानं साक्षीकृत्य स्वजन्मी सती नलपरिभूय तिष्ठतीत्यर्थः । सदोषापो-डिःसमेत्य आश्रम नलना सह—इति श्रुतेः । एकमेवाद्वितीयं ब्रह्मेत्यादिश्रुति. । नित्यं विज्ञानं ब्रह्मेत्यादिना च । सोऽयं पूर्व्वोक्तस्वात्मानमेव । प्रकाश एव स्वरूपं, तत्र भीतमनुषङ्गः यथा सुधा-मयस्य प्रकाशात्मनोऽस्यामिति । मोक्षिमेवपदमेतमङ्गेति प्रकृतं । इव सर्व्वं देवतामयमनुदिश्य हीयासरत्नमयीमं "शेष" भूमेः सर्व्वरूपमात्मानं । जम्बूद्वीपे + + पर्व्वतं ससाधं तत्पुर-पानुरवस्य विश्वो निलय च + + + पयतिलयात् देवभूमिमनवेत्यदोषः ॥

जाताः प्राप्तिकमेणैव विमलात्मगुणादिदिवादिकर्मा-
मिषेणायमतिसम्प्रगुणमयता प्राप्तप्राणदोषः ।
यथादिमबतोऽभूमति सुविदितोपादेवस्य नाथा
श्रीमात्ताचोपवेधाः सम + + + मयाकुलकहृदयकः ॥
यथावन जनयदोवर + शैलगुरुवतो—
दिवाकर इति भूता प्रचितवर्णकर्या मतः ।
यथूदूवनवानिधिः स मदमपांगयो मृतः
पिता परमता पुत्रोऽवपति देवदत्तकः ॥
तत्पूर्णोधंवदन इत्यभिधया ख्यातात्मजः श्रीमतः
उत्पादात् मिथधाधितावधरिते यथामिदैवाद्या ।
पर्वः सर्वविकेतकीर्णंमकपशाखाश्रयापुष्पमयः
येयं पारमरक्षनी पितमूलां मिलां प्रमोदं सता ॥

Colophon. इति श्रीभवदेवभट्टो महामहोपाध्यायकोपाध्याय सर्वः ।

विषयः । श्रीदुर्गोत्सवपद्धतिस्य स्मार्त्तकर्मणां व्याख्यानम् ।

No. 2208. नन्दिकेश्वरसंहिता, वा शिवधर्म्मोत्तरं, अथवा नन्दिकेश्वर-पुराणम् । Substance, foolscap paper, 12 × 3¼ inches. Folia, 130. Lines, 7 on a page. Extent, 2,314 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U'lá, Post Ráṇághàṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Nandikeśvara-sañhitá ALIAS **Nandikeśvara-puráṇa** ALIAS **S'ivadharmottara**. The second part of a treatise on the divinity and adoration of S'iva, called S'ivadharma, a S'aiva Tantra, in which S'iva, as Nandikes'vara or the master of Nandi, expounds S'aiva doctrines for the edification of Sanatkumára and his followers.

CONTENTS: I. Praise of S'ivadharma. Virtues of S'ivá's lingam. Lingams of crystal and other materials appropriate for Indra and other gods. Sin of not worshipping S'iva. Merit of worshipping lingams.

II—V. Duties of worshippers of S'iva. Merit of erecting temples for S'iva. Sweeping, cleaning, and besmearing cowdung in S'iva's temples. Bathing of lingams. Offerings of aromatics and edibles to ditto. Appropriate flowers for ditto. Characteristics of Bel leaves. Rules for songs and music before lingams.

VI—VIII. Hymn to S'iva (Rudragítá)—S'ánti or benedictions. Worship of S'iva on particular lunations and months. All sacred pools reside in liṅgams. Merit of singing and music before liṅgams. Praise of cows. The divinities that reside in the different parts of a cow, &c.

IX—XI. The means of obtaining S'aiva emancipation. Special worship of liṅgams. Vow of worshipping S'iva for twelve months together. The fast of Kailása. Rules for gifts of cows. Duties of S'aivas common to all castes and all conditions of men. Rules for putting on the person Rudráksha seeds, ashes, matted hair, &c. Praise of abstinence from slaughter. Praise of truthfulness.

XII—XIV. Faith in S'iva defined. Yoga in reference to S'iva. Rules for gifts. Knowledge defined. Gokarṇa, Bhadrakarṇa and other principal seats of S'iva, (in all eight). Eight kinds of leaves appropriate in the worship of S'iva. Eight secrets of worship. Characteristics of the religion of S'iva. Characteristics of heaven and hell. Jnána Yoga necessary for salvation. Sin defined. Uninterrupted painfulness or pessimism of the world.

XV—XVII. Particular diseases proceeding from particular sins. Description of the human body. Characteristics of ghosts. Punishments in hell. Knowledge concerning S'iva. Mantras of S'iva. Merit of teaching.

XVIII—XXI. Sacrifice by works. Do. by meditation. Do. by knowledge. Merit of gifts to devotees of S'iva. Rules of expiations for followers of S'aiva religion. Merits of Goloka and other heavens. Prevalence of air in animated beings.

Boginning. सर्व्वारात्मकोपस्य जगतः सर्व्वदा शिवं ।
जात्राणुभवपापाय शिवं भवतु सर्व्वदा ॥
शिवमाद्यै शिवं मध्ये शिवमन्ते च सर्व्वदा ।
सर्व्वेषां शिवभक्तानां सनुजानाय नश्चितं ।
कैलासशृङ्गे सुखासीनं शिवमाक्षिपरायणा ।
गांभीरवरमासाद्य दृष्ट्वा सर्व्वे समुत्थिताः ।
नत्वा कृत्वा मनःदैवं मुनिसंघस्तोऽगमत् ।
सनत्कुमारः सुमनाः प्रच्छति स्म यथाविधि ॥
भगवन् सर्व्वधर्म्माणां शिवधर्मं सनातनं ॥

येषु पि चपक वर्मे वरं वर्मे वचाकता। इत्यादि।

End. चापुना पूरितोऽयमेवरस्य कथेयति।
यस्तीर्थं वपुराय वरत्तीर्था महन्तरां॥
यथेदं यत्ते देवि समवहायुना वच।
अत्र्वं कर्मजालानं किं भूयः परिपच्छसि॥

Colophon. इति नन्दिकेश्वरसंहितायां शिवगौरीसंवादे एकविंशतितमोऽध्यायः।

विषयः। १—२ये, अध्याये,—नन्दिकेश्वरस्य सनत्कुमारेण सह संवादेन शिवगौरीमाहात्म्यकीर्त्तनं। शिवलिङ्गस्य माहात्म्यं। इन्द्रादिदेवर्षिदेवैः स्वस्तिकादिशिवपूजाकथनं। शिवपूजाया सहत्वे प्रसङ्गनिरूपणं। वराचरभेदात् द्विविधलिङ्गकथनं। लिङ्गपूजामाहात्म्यकथनं।

३—५मे अध्याये,—शिवपूजायां नियमादिकथनं। शिवाचरणविधीचकथनं ४। शिवाच-र्चनेपकारमाहात्म्यकथनपूर्वकं ओमन्त्रादिसहदानविधिकथनं। लिङ्गस्थापनविधिकथनं। दुग्धेपुष्पादि-द्रव्यैः स्नपनेन अभिषेकप्रकारकथनं। अवाहनविधिकथनं। आवाहनेशादिविकल्पनं। पुष्प-विशेषणं। बिल्वपत्रचन्दनादिकथनं। धूपदीपादिउपचारविधिः।

६—७मे अध्याये,—रुद्राक्षकथनं। प्रायश्चित्तकथनं। तिथिविशेषकालविशेषे शिवपूजामा-हात्म्यकथनं। शिवरात्रे जागरणोपवासकथनं। शिवलिङ्गसमीपे नृत्यगीतादिमाहात्म्यकथनं। तीर्थमाहात्म्यकथनं तीर्थविशेषे तीर्थदानप्रतिष्ठितिकथनं। गोदानविधिकथनं।

८—११शे अध्याये,—शैवप्रतिमानिर्माणकीर्त्तनं। शिवलिङ्गपरिमाणकथनं। शरदुत्सवादिर्य-विधानकथनं। कैलासवर्णनकथनं। गोदानविधिकथनं। सर्वसर्वंसेवाविधानप्रकारशैवाचार-कथनं। तत्र दशावतारमठादिकारणविधिकथनं। दक्षिणामाहात्म्यकीर्त्तनं। यमदण्डादिकथनं।

१२—१४शे अध्याये,—शिवभक्तिनिरूपणं। शैवयोगमाहात्म्यकथनं। दानविधिकथनं। ध्याननिरूपणं। ओंकारपञ्चाक्षरमन्त्रस्मरणनिरूपणं। जपादिकथनं। मुद्रादिकथनं। शिव-भक्तलक्षणादिकथनं। सर्वमन्त्रजपादिकथनं। गोदान ध्यानयोगकथनं। पापभेदनिरूपणं। संसारस्य दुःखवर्णनं।

१५—१७ अध्याये,—येन येन पापेन यद्भूतादिगोचारत्वे तन्निरूपणं। (कर्मविपाक-कथनं।) नरकनिरूपणं। प्रेतभावनिरूपणं। नरकयन्त्रणाकथनं। शिवज्ञानकथनं। शिवमन्त्र-कथनं। शिवार्चनफलकीर्त्तनं।

१८—२१ अध्याये,—कर्मफलकथनं। धर्मफलकथनं। ज्ञानफलकथनं। शिवमन्त्रस्य दश-प्रकारमाहात्म्यकथनं। दैवतपितृकार्यविधिकथनं। गोदानमाहात्म्यादिकथनं। वेदाङ्गुसंहितायाः पाठ-माहात्म्यकथनं।

No. 2209. न्यायरत्नावली। Substance, aguru bark, 19 × 3 inches. Folia, 106. Lines, 8 on a page. Extent, 4,725 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyáyaratnávalí. A commentary on the *Siddhántavindu*, of Madhusúdana Sarasvatí, prefaced by a dissertation on the fallacies of the Chárváka, Bauddha, Jain, Sáñkhya, Nyáya, Vais'eshika and other doctrines, observed from a Vedánta standpoint. By Brahmánanda Sarasvatí. Hall's Contributions, p. 109.

Beginning. नमोऽनवद्यवाग्जालकालाम्बुदविदीपिने ।
कमलाकान्तवेदान्तकल्पद्रुफलैषिणे ॥
यद्देवसिद्धान्तबिन्दोर्व्याख्यायानाय संग्रहात् ।
विविच्य रचना काचिद् ब्रह्मानन्देन रच्यते ॥
मदुक्तिनिगमाम्भोधिं कृपालुपरिणतः ।
वदन्तां प्रकटीकुर्वे न्यायरत्नावलीमिव ॥

तथाहि श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितमहावाक्यार्थानुभवाख्यवेदान्तमुक्तावलीकरणं सदर्थं प्रज्ञा-वीन्द्रादिवेदान्तवादानां द्वितीयविषयकप्रमाणादिकर्मसंख्याप्रमाणमनोनामकसूत्रं सर्वं सिद्धा-न्तार्थविवेचनपरायणानां श्रीमहादेवसरस्वतीचरणारविन्दमकरन्दमधुकरायमाणोऽहं वेदान्तदर्शन दर्शनेषु सर्वेषु दर्शनीयतमं दर्शयितुं——————प्रकरणं करोमीतथा प्रतिजानीते,—श्रीमहादेवादि । श्रीमद्देवगाने नमाम्यहमिति श्लोकेन कर्तारः । इत्यादि ।

End. तथाऽपि बहुदोषत्वेन मिथ्यात्वम् । अत्र ग्रन्थे चैतत् सुगमं वदामस्त्व यदैवकामकृपादिभिः ।

श्रीमाधवयतीन्द्राणां गुरूणां करुणामुदं ।
यत्नानि वाङ्मनःकायैरनुजात्मरथैः सदा ॥
ततो श्रीब्रह्मानन्दसरस्वत्याः पदाम्बुजं ।
यदेवानुग्रहात् संसारसागरोऽत्र गोष्पदीकृतः ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मानन्दसरस्वतीविरचिता सिद्धान्तबिन्दुटीका न्यायरत्नावली समाप्ता । शुभमस्तु ।

विषयः । मधुसूदनसरस्वतीकृतसिद्धान्तबिन्दुनामकवेदान्तप्रकरणस्य चार्वाक-बौद्ध-जैन-सांख्य-न्याय-वैशेषिकादिमतखण्डनपुरःसरं व्याख्यानं ।

No. 2210 मुग्धबोधपरिशिष्टम् । Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 511 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśishṭa. An appendix to Vopadeva's Sanskrit grammar named 'Mugdhabodha.' By Nandakisora Bhaṭṭáchárya Chakravartí.

Beginning. अथ कारकं निरूप्यते । तत्र क्रियान्वयित्वं कारकत्वमिति सम्प्रदायः । तत्र निमित्तत्वस्य कारकत्वे विप्राय धनं ददाति इत्यत्र सम्प्रदाने व्याप्तिः । तत्र [illegible] क्रियायाः कारकत्वाभावात् । अनन्यथासिद्धनियतपूर्ववर्त्तित्व एव कारकपदार्थत्वात् [illegible] तु देवदत्तस्य तण्डुलं पचतीत्यत्र सम्बन्धेऽव्याप्तिः ।

End. इत्यमन्तः शिवः पुंल्लिङ्गः कारकः । शेषा शेषः । [illegible] क्वचित् [illegible] । यथा [illegible] इव [illegible] इव [illegible] ।

Colophon. इति नन्दकिशोरभट्टाचार्य्यचक्रवर्त्तिकृते मुग्धबोधपरिशिष्टे तद्धितप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । मुग्धबोधव्याकरणस्य कारकप्रकरणादारभ्य तद्धितप्रकरणपर्य्यन्तं यावत् [illegible] । कारकप्रकरणादौ [illegible] । [illegible] ।

No. 2211. आर्य्यासप्तशती । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches Folia, 45. Lines, 6 on a page. Extent, 1,012 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Áryá-saptaśatí. Seven hundred stanzas in the Áryá mitre on various subjects, chiefly erotic. By Govardhana Áchárya.

Beginning. पाणिग्रहे पुलकितं वपुरैशं भूतिभूषितं जयति ।
अङ्कुरित इव मनोभूर्यस्मिन् भस्मावशेषोऽपि ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] सप्तशती [illegible] ।
[illegible] ॥

विरचय्य शाङ्करीयां भाषस इव वर्णितं विद्भिः ।
यस्मात्याङ्गसमीचेना शेषर्वज्ञाचार्य्यैः ॥

Colophon. इति श्रीशेषसर्वज्ञाचार्य्यविरचितायां भाष्यमञ्जर्य्यां समाप्ता ।

विषयः । ब्रह्मसूत्रविवरणम् ।

No. 2212. शारीरकन्यायनिर्णयः । Substance, country-made paper, 15 × 3½ inches. Folia, 182. Lines, 18 on a page. Extent, 17,308 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'árírakanyáya-nirṇaya. A gloss on S'aṅkara's commentary on the Vedánta Sútra. By A'nandajnána, disciple of S'uddhánanda. Hall's Contributions, p. 89.

Beginning. यस्माज्जातमपूर्वमर्थनिचयैर्व्याप्तं पुनर्ग्रस्यते
यद्यं सन्तमभेदतः श्रुतिशतं निर्दृष्टमाध्यात्मकं ।
मायामात्रविनाशनिर्मलमयं ब्रह्माभिधं परं
तज्ज्ञानमयचैतन्यचिदुदरं नमामि सदा ॥
येनोक्तं सकलं पुनाति निखिलां संसारकान्तारो-
मार्गं येन समस्तमपि सततं यत्ने समस्तमेव ॥
यस्माद्यविरमूढं यमनमरा तस्य प्रसादामृतो-
ऽस्मिन् यस्यां च भाति स्फुरदिदं तस्मै नमो विष्णवे ।
— — — — — — — — — — ।
सद्भावाद्भुतजातजातमयुरप्रेमोत्तमश्रावणा-
कारोऽपवित्रः सकलजनतः सर्वेऽपि निर्मोहिताः ।
यस्मिन् श्रुतिपथेऽस्मत्कृतिभिः संसारिणः संयमो
तस्मै भावकृते नमोऽस्तु भगवत्पादाभिधां बिभ्रते ।
यस्माद्भाष्यमयपरीक्षविषयाभिज्ञांकमार्गोऽभिमा
चित्तमुक्तमतिसर्वं दुर्दुरिता यायं सत्यानामिदं ।
इत्थिम् निम्नविदं समाहि तमपूर्वरोगाकुरोगे यत्ना
शुद्धानन्दमुनीश्वराय गुरवे तस्मै परस्मै नमः ॥
ज्ञानमें सोऽपि सदलीनमन्यायें या
येनः परस्ति सन्तापपरापरार्थं ।

[illegible]-
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible] ।

End. [illegible] ।

+ + [illegible] + + [illegible]-
[illegible] ।

[illegible] + + [illegible] + [illegible] + + + [illegible]
+ + + + + + + [illegible] ।
[illegible]—
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] + + + + [illegible] ॥

Colophon. इति [illegible]-
[illegible] । [illegible]
[illegible] ।

विषयः । [illegible] ।

No. 2213. योगिनीतन्त्रं, (द्वितीयभागः।) Substance, country-made yellow paper, 14 × 6 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent, 3,510 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Yoginí Tantra. An original Tantra of the S'ákta class. The codex contains only the second half of the work, and even that is obviously not complete.

CONTENTS, I. Praise of the Tantra. Forms of Kálí. Characteristics of Gurus. Kálí identified with the Supreme Divinity. Merit of accepting her mantra.

II. Identification of Kálí, Tárá, and Vidyá. Rosaries. Resolution

to adopt S'ákta Mantras. Initiation. Worship. Expiation for not worshiping S'akti at stated periods.

III—V. Amulets for curing diseases. Amulets for effecting subjugation &c. Diagrams for insuring success in worldly affairs. The six principal rituals. Bedsteads. Courtyards. A Rite with the root of a Bel tree. Shaving of the hair of the head.

VI—IX. Characteristics of Divya and Bira conditions. Svapnávatí Vidyá, defined. Science of restoring the dead to life. Science of attracting whatever one lists. Origin of Yoginís. Story of Ghora, a demon.

Beginning. कैलास शिखरासीनं महेशं परमेश्वरं।
पप्रच्छ गिरिजाकान्तं गौरी तं हृष्टमानसं॥
श्रीदेव्युवाच।
भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वज्ञानमय प्रभो।
कथितं योगिनीतन्त्रं तन्मे वद जगद्गुरो॥
नानाख्यं कीर्तितं तत्र पुरा श्रीभैरवमन्दिरे। इत्यादि।

End. व्रतं चरेत्तु कर्मेदं प्रतिष्ठां पुरश्चरेत्।
निःसन्देहो भवेद्यानि द्वितीयखण्डमाचरेत्॥
इति जानीहि देवेशि मनमैतत् व्रतं परं।

Colophon. इति योगिनीतन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमोत्तमे द्वितीयभागे नवमः पटलः।

विषयः। १प्रथमे पटले,—योगिनीतन्त्रमाहात्म्यादिकथनं। कालीरूपवर्णनादिकं। मुण्डमालाकथनादिकथनं। कालिकैव सर्वासु विद्यासु श्रेष्ठेतिनिरूपणं। मन्त्रग्रहणकालादिकथनं।

२ये पटले,—शाक्तिकानां शाक्तविषयोपदेशकथनं। मायाविद्यामन्त्रोद्धारं। संकल्पविधिः। दीक्षाविधिकथनं। पूजाप्रकारादिनिरूपणं। यथाकाले सन्ध्याया अकरणे शक्तिपूजायाः प्रायश्चित्तविधानम्।

३य—५मे, पटले,—ज्वरादिनाशकयन्त्रादिकथनं। वशीकरणादिसाधनयन्त्रकथनं। राज्य-कुल-धन-धान्यलाभसाधनादियन्त्रकथनं। षट्कर्मादिसाधनकथनं। खट्वासाधनविधिः। चत्वरसाधनविधिः। बिल्वमूलसाधनविधिः। मुण्डनविधिकथनम्।

६ष्ठ—९मे पटले,—दिव्यवीरभावादिनिरूपणं। स्वप्नावतीविद्यानिरूपणं। मृतसञ्जीवनीविद्याकथनं। सर्वाकर्षणीविद्यादिकथनं। योगिन्युत्पत्तिविवरणकथनं। घोरासुरोपाख्यानकथनम्।

No. 2214 भगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 82 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Bhagavatí-padya-pushpáñjalí. A hymn in praise of the Deví and her attributes. By Rámakṛishṇa, son of Bhadra Suri Tripáṭhi, of Karavaiṇjunapuram.

Beginning. भगवतीभगवत्पदपङ्कजं
भमरभूतसुरासुरसेवितं ।
तुजनमानमनस्वपरिष्कृतं
कमलयाभजता भितृतं भजे ॥
तानुभावपि वन्दं विभ्रमनुवदेवते ।
मत्तोरायणोऽसौ न रक्षितान मेऽपरः ॥ (?)
चरितरुनुवपदे सुपपदे ऽनुतता-
हृचिमनपरमाताममिधावाहदेव ।
तानुचरि करोमि प्रीतये भक्तिभाजां(?)
भगवति पदपद्ये पद्यपुष्पाञ्जलिं ते ॥ इत्यादि ।

End. रमयति विकचं + व चित्तं : ;न्ते
+ परअवर + मङ्गलकृदः कर्णातं ।
चलत सुजनमर्थं रम्यपदैकयर्थं
भवभयवचेतुः प्रीतये विश्वमातुः ॥

Colophon. इति श्रीमद्भगवतीपादारविन्दमकरन्दपान्मधुरा + व + + + कर
वैकुण्ठपुराभिजनरामकृष्णरचिता भिन्नभगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः समाप्तः ।
विषदः । सोपवासेन देवा कपजुपकापास्माद्धिकीर्तनं ।

No. 2215. नामावलिस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 12 × 9 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 14 ślokas. Character. Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Námávali-stotra. A hymn in which a great number of epithets, used as names of S'iva, are strung together. By S'aṅkara Áchárya.

Beginning. हे चन्द्रचूड़ मदनान्तक शूलपाणे
स्थाणो गिरीश गिरिजेश महेश शम्भो ।
भूतेश + + भयसूदन मामनाथं
संसारदुःखगहनाज्जगदीश रक्ष ॥
हे पार्वतीहृदयवल्लभ चन्द्रमौले
भूताधिप प्रमथप गिरिशाधिनाथ ।
हे वामदेव भव रुद्र पिनाकपाणे
संसारदुःखगहनाज्जगदीश रक्ष ॥ इत्यादि ।

End. गौरीविलासभवनाय महेश्वराय
पञ्चाननाय शरणागत + दाय ।
सर्वाय सर्वजगतामधिपाय तस्मै
दारिद्र्यदुःखदहनाय नमः शिवाय ॥

Colophon. इति श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं नामावलीस्तोत्रं समाप्तं ॥

विषयः । स्तोत्रच्छलेन शिवनामावलिकथनं ।

No. 2216. लघुसप्तशतीस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 35 ślokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1772. Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Laghusaptaśatí-stotra. A hymn in praise of the Deví as described in the well-known Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Pṛithvídhara A'chárya.

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

Beginning. यत्कर्म यन्निखिलं कलयति सकला
ब्रह्मादिदं सदसितं सकलं जगच्च ।
यं चेतसा सत इति प्रतिपाद्य चित्ते
नित्यं महीधरसुता शरणं प्रपद्ये ॥
या देविनाम सकलानि तिरोऽथ देव-
श्चण्डमुण्डाभिमतवपुः पृथकः पुराणः ।
सर्वोपमानविधमौलिसदस्य धीराऽपि
चापूर्णनामगणनाः प्रथमं चकार ॥ इत्यादि ।

End. श्रीशिवप्रसादात्मजः
श्रीमद्गुणाकरगुणैकभाजः ।
तस्य प्रसादाद्गुणभावनश्रीः
हर्षोदयः स्तोत्रमिदं चकार ॥

Colophon. इति श्रीहर्षोदयाचार्यविरचितं मधुस्रवस्तोत्रं सम्पूर्णं ।
संवत् १७७२ वैशाख १४ लिखितमिदं मथुरेशमायस्तेन विष्णुदेवेन ॥

विषयः । श्लोकपञ्चाशेन देवमाहात्म्यादिकीर्त्तनं ।

No. 2217. शिवपञ्चाशिका वा आत्मार्पणस्तुतिः । Substance, country made paper, 13 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent, 135 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidásá Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

S'ivapañchásiká ALIAS **Átmárpaṇastuti.** A hymn in praise of S'iva. In course of the hymn the author dedicates himself to the divinity. By Apyayí Dikshita.

Beginning. कस्ते बोद्धुं प्रभवति परं देवदेव प्रभावं
यस्मादित्थं विविधरचना सृष्टिरेषा बभूव ।
भक्तिग्राह्यस्त्वमिति तदपि भावये भक्तिभाजाम्
सोऽहं वाञ्छाम्यतिमहदिदं साहसं मे सहस्व ॥
क्षित्यादीनामवयववतां निश्चितं जन्म ताव-
त्तन्नास्त्येव क्वचन कलितं कर्त्रधिष्ठानहीनं ।
नाधिष्ठातुं प्रभवति जडो नाप्यनीशश्च भाव-
स्तस्मादाद्यस्त्वमसि जगतां नाथ जाने विधाता ॥ इत्यादि ।

End. आत्मार्पणस्तुतिरियं भगवन्निबद्धा
यद्यप्यनन्यमनसा न मया कृता ते ।
वाचापि केवलमयं शरणं वृणीते
दीनो वराक इति रक्ष कृपानिधे माम्

Colophon. इति श्रीशिवपञ्चाशिकाप्पयदीक्षितकृतात्मार्पणस्तुतिः समाप्ता

विषयः । श्लोकपञ्चाशेन शिवमाहात्म्यादिकीर्त्तनं ।

No. 2218. स्मृतिप्रदीपः । Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,060 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

S'mṛitipradípa. A digest of a number of Smṛiti rules. By Chandras'ekhara Mahámahopádhyáya.

Beginning. नमामि देवकीनाथं यशोदानन्दनं पतिं ।
प्रभुं भूतभविष्यस्य वासनस्य च सन्मतिं ॥
सोऽभिवन्द्य परब्रह्म प्रथमं हरमातरं ।
प्रदीपं स्मृतिशास्त्रेषु कुरुते चन्द्रशेखरः ॥
तत्रादौ तिथिनिरूपणाय चान्द्रपुराणं ।
यत्साविकृतमाद्येन देवि प्रोक्ता महात्मना ।
संक्रान्ता परमा माया देविनां देवमातृके ॥ इत्यादि ।

End गुरुशिष्ययोरन्यतरस्याऽपि प्रोक्तप्रमादेऽपराधमनश्चाप्यः । इति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीचन्द्रशेखरशर्म्मविरचिते स्मृतिप्रदीपे चतुर्थाध्यायविवेचनं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । तत्रादौ तिथिनिरूपणादिकथनं । मासादिष्वपतनाद्वैतनिरूपणं । कृष्णादितिथिव्यवस्थाकथनं । प्रतिपदादितिथिविशेषव्यवस्थाकथनं । तत्र तत्र विहितकृत्यनिरूपणञ्च । चतुर्दशी । नवाह्नव्यवस्था । अन्नादानिरूपणं । पूजाविधानकथनं । एकादश्यामुपवासविधिः । संक्रान्तिनिरूपणं । मलमासनिरूपणं । उपनयनविधिकथनं । चतुर्मास्यादिविधिः । सपिण्डनिरूपणं । मासाधिकारिनिरूपणं । सपिण्डान्नादिदानतत्त्वनिरूपणं । दुर्गोत्सवादिविधिः । दोलयात्रानिरूपणं । पञ्चरत्नादविधिकथनं । पाणिग्रहणतीर्थगमनादिकालनिरूपणं । अशौचावकाशादिकथनं । विवाहनिरूपणं । यात्रायुद्धादिनिरूपणं । कन्यादिदानकथनं । कन्यादानविनिरूपणं । गर्भाधानादिसंस्कारनिरूपणं । स्मृतिकालीपूजाविधिकथनं । भाद्रपदविधिकथनं । विवाहकालादिकालनिरूपणमुखेन चतुर्थाध्यायनिरूपणञ्च ।

No. 2219. श्रुतिकल्पद्रुमः । Substance, country-made paper, 16 × 4½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 1,747 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'rúti-kalpadruma. Principles of the Bhakti doctrine and refutation of the adual Vedánta theory and unreality of matter. The object of Bhakti is Kṛishṇa, whose divinity is vindicated. By Haridása, a Vaishṇava hermit.

Beginning. वन्दे मुकुन्दस्य पदारविन्दं स्वान्तस्थमीरेपि यत्र स्वर्णं ।

चतुर्वर्गचपरावरमं भक्तिकमलं रसवाचिनं ॥

मुक्ताफलमूलोनाम यत्नोर्थं चरितश्रितः ।

भक्तास्य प्रपश्यन्तु मा पश्यन्तु बहिर्मुखाः ॥

अथ भगवान् नन्दनन्दन एव मुक्तिमुनिपुराणादिषु प्रेषभोनाभिहितः । तथापि इत्यादि ।

तथापि ।

End. न चलति निजवर्णधर्मतो यः सममतिरात्मसुहृद्विपक्षपक्षे ।

न हरति न च हन्ति किञ्चिदुच्चैः स्थितमनसं तमवेहि विष्णुभक्तं ॥

Colophon. इति श्रीश्रीमन्नन्दनन्दनचरणारविन्दमधुपश्रीहरिदासकृतः मुक्ताफल समाप्तः ।

विषयः । भगवान् नन्दनन्दनः श्रीकृष्ण एव परब्रह्मस्वरूपश्च इतिनिरूपणं । मत्स्यः साकारत्वनिरूपणं । भक्तिस्वरूपादिविवेचनं । भक्तज्ञानस्य माहात्म्यकथनं । भक्तिविभागादिकथनं । श्रीमद्भागवतस्य मुक्तिकल्पद्रुमपक्षसमारोपणकथनं । भक्तैव भगवत्प्राप्तिर्न तु ज्ञानादिनेति निरूपणं । भगवद्भक्तियैव भगवत्प्राप्तिरितिनिरूपणं । भगवतः सगुणकथनं । मायावादमतखेप-कीर्तनं । नाविकादिमतनिन्दनं । मनुष्यनिर्गुणादिस्मृतीनां समन्वयनिरूपणं । पापखादिभाव-कथनपूर्वकं तदाक्षेपकथनं । भगवद्भक्तौ सर्वेषामधिकार इतिनिरूपणं । भगवद्भीतादीनां नित्य-त्वकथनं । विष्णुध्यानादिनिरूपणं । नामोच्चारादिमुक्तिनिरूपणं । भगवद्भक्तानां मोक्षेच्छाराहित्य-कथनं । प्रेमभक्तिनिरूपणं । भगवद्भक्तलक्षणकथनञ्च ।

No. 2220. सिद्धान्तमञ्जरीभावदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 200. Lines, 9 on a page. Extent, 6,492 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose. Corect.

Siddhántamanjarí-bhávadípiká. A commentary on the Siddhántamanjárí of Jánakínátha. By Krishṇa S'armá.

Beginning. मेघाश्यामा रुचिरे तडिल्लक्ष्मीरे श्यामाम्बरेणावृता ।

दृष्टादिकान्ता मुखमञ्जुला मां पातु सदा निरिन्दिरा ॥

प्रणम्य विष्णोः पादौ श्रीमता कृष्णशर्मणा ।

सिद्धान्तमञ्जरीव्याख्या क्रियते भावदीपिका ॥

प्रतिबिम्बप्रतिबिम्बजीवपक्षताव तत्र परमात्मनस्तटस्थं तत्त्वं सिद्धसिद्धावे प्रवक्ष्योऽथा-
प्रथायेऽपूर्वा तत्त्वावरणाय चाद्ये सिद्धानि प्रवक्ष्येति ।

End. यद्यप्युद्देशेन तयोक्तं, तथापि यथोद्देशं सिद्धान्तोऽपि स्यात्——————इत्यतः परं खण्डितत्वात् परिसमाप्तिस्थलपत्राणां नास्ति ।

विषयः । आत्मजीवात्मतत्त्वापसिद्धान्तमञ्जूषा व्याख्यानं ।

No. 2221. सिद्धान्तमञ्जूषा । Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page. Extent, 3,229 ślokas. Character, Bengali. Date, Sm. 1,658. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágbáṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhánta-manjúshá. A dissertation on the adualistic Vedánta doctrine and refutation of all adverse doctrines. By S'iva Bhárati, disciple of Jnánendra Bhárati.

Beginning. प्रणम्य भगवत्पादान् ज्ञानेन्द्रभारतीयतीन् ।
कृता सिद्धान्तमञ्जूषा तत्कृपालेशतो मया ॥

अथ आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो निदिध्यासितव्य इति श्रुत्या आत्मतत्त्वज्ञानस्य अभि-
चिंतनोक्तेः——इत्यादि ।

End. अतएवाविद्यालेशानुवृत्त्या जीवन्मुक्तिरित्यादि सिद्धान्तरहस्यं ।

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यज्ञानेन्द्रभारतीपूज्यपादशिष्यश्रीशिवभारतीकृता सिद्धान्तमञ्जूषा परिपूर्णा । संवत् । १६५८ ।

विषयः । आत्मा वा अरे इत्यत्र नियमविधिरयमिति निरूपणं । ब्रह्मैव जगदुपादानमिति निरूपणं । मायाविद्ययोर्भेदवादिमतखण्डनपूर्वकं तत्खण्डनं । मायाशक्तिरेव उपादानमिति मतखण्डनं । उपादानखण्डनं । अध्यासादिस्वरूपविवेचनं । प्रत्यक्षादिप्रमाणषट्कनिरूपणं । अपरोक्षज्ञानस्वरूपकथनं । प्रत्यक्षात् श्रुतेः प्राधान्यनिरूपणं । प्रतिबिम्बमिथ्यात्वमभ्युपगच्छतां मतखण्डनपूर्वकं बिम्बप्रतिबिम्बभावेन जीवेश्वरयोर्विभाग इति निरूपणं । मिथ्यात्वलक्षणकथनं । चित्तशुद्धिद्वारा कर्मणां विद्योपयोगित्वनिरूपणं । आत्मनो निर्गुणत्वनिरूपणं । आकाशस्य नित्यत्ववादखण्डनं । जीवात्मस्वरूपनिरूपणं । भगवद्गीतात्मवादखण्डनमुखेन न्यायवैशेषिकसिद्धान्तखण्डनं । प्रपञ्चरूपनिरूपणं । सांख्यमतखण्डनं । एकजीववादस्थापनं । अपवर्गाकारनिरूपणप्रसङ्गेन नानामतखण्डनं । जीवन्मुक्तिनिरूपणञ्च ।

No. 2222. रत्नमाला । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 354 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rániághát, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Ratnamálá. A collection of miscellaneous verses illustrating particular rhetorical maxims, with many riddles and enigmas. By Lakshmana Bhatta.

Beginning. प्रणिपत्य गणाधीशं भारतीं पितरं गुरुं ।
रत्नमालां प्रकुर्वेऽहं सुभाषां श्रोतृकारकं ॥
चलत्कमलमलीकुसुमचयार्थं
हिमांशुं कनककुसुमचितार्थं ।
विचक्षणैर्मनसोपरिचयकार्यं
श्रव्यं कलानि मनसा मधुरैकहृत् । इत्यादि ।

End. भार्गं जन्म मता दशा स्वोत्ता चिन्तितिः क्रियः ।
मन्मेव चादिनो पुरोधा चित्तमिर्द्युच्यमाना ॥

Colophon. इति श्रीलक्ष्मणभट्टकृता रत्नमाला समाप्ता ॥

विषयः । चमत्कृतप्रसंगाद्बहुप्रधानवता विविधप्रश्नादिकं च वचनं प्रहेलिकादिसहितम् ।

No. 2223. सुभाषिणी । Substance, country-made paper, 15 × 4½ inches. Folia, 148. Lines, 8 on a page. Extent, 3,601 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rániághát, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhattácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Subháshiní. A commentary on the Kirátárjuníya of Bháravi. By Manohara S'armá. The work is said to have been written under orders of Rájá Kshitipála Malla.

Beginning. नत्वा भवानीचरणारविन्दं मनोहरेण क्रियते विचारः ।
शास्त्रिकमतचिन्तितानुगैः सुभाषिणीभारविकाव्यटीका ॥

अथ महाकविर्भारविः प्रारिप्सितग्रन्थनिर्विघ्नपरिसमाप्तये आशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखमिति शिष्टाचारपरिपालनाय वस्तुनिर्देशं कुर्वन् श्रीशब्दादिमङ्गलवाचकं शब्दमादौ प्रयुङ्क्ते, श्रिय इति ।

End. श्रेयःप्राप्त्या कलेवरमम्बरात् सर्वलक्ष्मीः-सम्पद इत्यर्थः ।

Colophon. इति [illegible] ॥

विषयः । [illegible] ।

No. 2224. चैतन्याष्टकम् । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 14. Extent, 22 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Chaitanyáshṭaka. Eight stanzas in praise of Chaitanya and expressive of the grief of the writer on the demise of that saint. By Rúpa Gos'vámí, a companion of the saint.

Beginning. हरिर्दृष्ट्वा गोष्ठे मुकुरगतमात्मानमतुलं
स्वमाधुर्यं राधाप्रियतरसखीवाप्तुमभितः ।
अहो गौडे जातः प्रभुरपरगौरैकतनुभाक्
शचीसूनुः किं मे नयनसरणिं यास्यति पुनः ॥
पुरीदेवस्यान्तः प्रणयमधुना स्नानमधुरो-
मुहुर्गोविन्दोद्यद्विशदपरिचर्य्यार्च्चितपदः ।
स्वरूपस्य प्राणार्बुदकमलनीराजितमुखः
शचीसूनुः किं मे नयनसरणिं यास्यति पुनः ॥ इत्यादि ।

End. शचीसूनोरस्याष्टकमिदमभीष्टं विरचयन्
सदा दैन्योद्रेकादतिविशदबुद्धिः पठति यः ।
प्रकामं चैतन्यः प्रभुरतिकृपावेशविवशः
पृथुप्रेमाम्भोधौ प्रथितरसदे मज्जयति तं ॥

Colophon. इति श्रीरूपगोस्वामिकृतं चैतन्याष्टकं ।

विषयः । [illegible] ।

No. 2225. भजनविलासलवः । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Vrajavilása-stava. A hymn in praise of the frolics of Kṛishṇa at Vṛindávana. By Rúpa Gos'vámí.

Beginning अतिरत्नुत्मिवेंदं कामाद्देवं पालिनिः ।
विद्या मानः संवरमलाननारैः पान्तु मां भडाः ॥
इदं यार्थेकयन्नवक्रिमिरलं इदं कुराजापिता ।
चित्रं नामनिपादयज्ञविनिमैः श्रीधारिविवेधंनं ॥
वाविन् येनसुवाइयं कथया प्राक् पावन श्रीयदे ।
येनैतानवधायं समननवं + + + + + + + ॥ इत्यादि ।

End. इदं नियतमन्दिरव्रजविलासवनामकं
सदा व्रजजनीजनप्रचुरगापुरीवल्लभं ।
मुडः कृष्णपदकाः परिपठन्ति ये सश्रवः
स्वर्ण परिवरैरेदं नितुलमन प्रयान्ति ते ॥

Colophon. इति श्रीव्रजविलासस्तवः समाप्तः ।

विषयः । कृष्णस्य श्रीवृन्दावनलीलावर्णनं ।

No. 2226. गौराङ्गस्तवकल्पतरुः । Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folium, 1 Lines, 16. Extent, 25 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághaṭa, Zilla Nadiyá, Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Gauráṅgastava-kalpataru. A hymn in praise of the personal characteristics of Gauráṅga *alias* Chaitanya. By Rúpa Gos'vámí.

Beginning. गतिं दृष्ट्वा यस्य प्रमदगजवर्य्येऽखिलजनाः
मुखञ्च श्रीचन्द्रोपरि दधति थूत्कारनिवहं ।
स्वकान्त्या यः स्वर्णाचलमधर आचूर्य्य च कृ-
तार्थैसौ गौराङ्गो हृदय उदयन् मे मदयति ॥
अलङ्कृत्यात्मानं नवविविधरत्नैरिव ब-
हिरङ्गैः शाखाश्रुरुद्धवमलकम्पापुलकैः ।
हसन् सिञ्चन् नृत्यन् स्तिमितविद्युत्वेषितलसत्
पुरः श्रीगौराङ्गो हृदय उदयन् मे मदयति ॥ इत्यादि ।

End. इति श्रीगौरगोपालविचिवक्त्राकुलुल-
प्रमाणाजनप्रापञ्चविज्ञानमाप्तं सुरसर्वं ।
मुकर्षोऽसिचद्वैपर्विरिच मह्लाघाडचविचे-
रर्थं विचेद्रिन्द्रेमरयशुद मलोकमरुं ॥

Colophon. इति श्रीकर्णाटकाधिविरचितगौरगोपालचरणानन्दः चन्द्रः । विषयः । गोपालपरेशेन गौराङ्ग प्रशंसितापूर्वकम् ।

No. 2227. श्रीलीलावत्युदाहरणम् । Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 1,822 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Lílávatyudáharaṇa. Examples and exercises in illustration of Bháskara Ácbárya's rules of Algebra as given in his Lílávatí. By Viśvesvara.

Beginning. गोपालनन्दननिभं कुलदेवमुपास्महे ।
वरदयाचरं यस्य सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥

अथ श्रीभास्कराचार्यविरचितलीलावत्याम् प्रथमादौ मङ्गलाचरणं मङ्गलमाच-
रति । प्रीतिं भक्तजनस्येति । इत्यादि ।

End. पुनः कीदृशी सर्वोत्तमुदाहरणीयं च ।

Colophon. इति श्रीभास्करीये सिद्धान्ते श्रीविश्वेश्वरकृतलीलावत्युदाहरणं समाप्तं ।
विषयः । भास्कराचार्यकृतलीलावतीनामकगणितग्रन्थस्य व्याख्यानम्

No. 2228. तत्त्वसमासः । A. Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit. Calcutta, Professor Maheśachandra Nyáyaratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

B. Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sántipura. Rámanátha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Tattvasamása. A summary of the different topics of the Sáñkhya doctrine, with an exegesis by an unnamed author. It is the

same work which has been noticed under No. 2198 (p. 260) as Kapila-sútra, but the exegesis is different. The introductory lines of the two MSS. now under notice are substantially the same as those in No. 2198, but the wording is different, and the name of the Bráhmaṇa is not given, nor is the text described to consist of 22 aphorisms in one chapter divided into 4 sections. The omission of the name is appropriate, for Ásuri is generally described to have been a brother of Kapila, and he could not with any propriety be made to describe his family, his race, and his name to his brother. The introduction runs thus:—

"A certain Bráhmaṇ, aggrieved by the three kinds of pain, had recourse to the great sage Kapila, the teacher of the Sáṅkhya. Having declared his family, his name and race, and his desire of instruction, he said—'Venerable Sir! What is of all things the most important? What is actual truth? And what must I do, in order that I may have done what is fitting to be done?' Kapila replied—'I will tell you.'"

This introduction is followed by the so-called sútras, the number of which is not the same in the two codices under notice. A gives the number at 25, exclusive of the concluding line which describes the fruit of knowing the topics. The topics are-(1) "Eight 'produced' (*prakṛiti*); (2) sixteen 'productions' (*vikára*); (3) 'soul' (*purusha*); (4) the 'triad of qualities' (*traiguṇya*); (5) 'development' (*sanchara*); (6) 'dessolution' (*pratisanchara*); (7) the 'instruments of soul' (*adhyátma*); (8) 'the province of an organ' (*adhibhúta*); (9) 'the presiding supernatural agent' (*adhidaivata*); (10) the five 'functions of the faculties' (*adhibuddhi*); (11) the five 'sources of action' (*karmma-yoni*); (12) the five 'airs' (*váyu*); (13) the five that consist of action (*karmmátman*); (14) 'ignorance' (*avidyá*) under five divisions; (15) 'disability' (*aśakti*) of twenty-eight kinds; (16) 'acquiescence' (*tushṭi*) of nine kinds; (17) perfections (*siddhi*) of eight kinds; (18) the 'radical categories' (*mulikártha*) of ten kinds; (19) 'benevolent nature' (*anugraha-sarga*); (20) 'elemental creation' (*bhúta-sarga*) of ten kinds; (21) 'parental creation' (*dhátusan.sarga*) of three kinds; (22) threefold 'bondage' (*bandha*); (23) threefold 'liberation' (*moksha*); (24) threefold 'proof' (*pramáṇa*); (25) threefold 'pain' (*dukkha*):—in these consists all actual truth. He who shall have thoroughly understood this, will have done all that is to be done. He will not again be obnoxious to the three kinds of pain.

Such are the aphorisms of the *Sáṅkhya* entitled the 'compendium of principles' (*tattvasamása*)."

B limits the number of the sútras to 23, omitting 21 and 25, making one sútra of 4 and 5, and reckoning the last line as a sútra. No. 2198, reduces the number to 22, by making one sútra of 7, 8 and 9. It, moreover, divides the sútras into 4 sections, ranging, the first three sútras in the first section, the next four in the second, the next 9 in the third, and the last six in the concluding section.

The enumeration of the sútras in A, obtains also in the translation given in the *Benares Magazine*, III p. 282. Mr. Hall notices other variations in the Preface to his edition of the *Sáñkhya-pravachana-bháshya*, (p. 28,) and recites them with additions in the Preface to his edition of the *Sáñkhya-sára*, (p. 42). The weight of evidence lean, on the whole, in favour of 22. But whatever their number they are the headings or titles of the topics which Kapila may have taught, and not the substance of his teachings. Nevertheless there is no doubt that the work is of considerable age, for it is unquestionably more ancient than the Sáṅkhya Sútra and the Sáñkhya-káriká, from which it differs in some respects, and is obviously the oldest text on the Sáñkhya available.

The name of the work is not given uniformly in the different codices. A names the sútras *Tattvasamása—Tattvasamásákhya Sáñkhya sútráni*. So does the text printed in the *Benares Magazine*, both at the beginning and at the end. B, at the beginning has *athátah tattvasamásákhya sáñkhya-sútraṇi vyákhyásyámah*, and at the end, *Iti sáñkhya sútráṇi samáptáni*. No. 2198, which I have seen since writing its notice on page 260, has *Sáñkhya-daraśana bháshya* in the epigraph of section I; *Sáñkhya-bháshya* in the rubrics of sections II and III; and *Sánkhyáchárya-kapila-sútra-bháshya* in the colophon. The exegesis attached to the text is the same in A and B, but the first is named *Tattvasamásákhya-sánkhya-sútra-vṛitti-krama-dipiká*, and the second, *Sánkhya-sútra-kramenaisa vyákhyátá krama-dipiká*. No. 2198 obviously takes the name of the text to be *Sáñkhya-sútra* alias *Kapila-sútra*, and of the exegesis *Sáñkhya-sútra-bháshya*. The name of its author has been incorrectly given on page, 260, and the error has arisen from the Paṇḍit who reported on it, having put in the word *kṛita* after *Sáñkhyáchárya*. The word does not occur in the original MS. The work must be taken to be anonymous, as is the exegesis given in A and B. Mr. Hall notices three other exegeses, the *Sarvopakáriṇí*, the *Sáṅkhya sútra vivaraṇa*, and the *Sáñkhya-krama-dipiká* alias *Sáñkhyálankára* or *Sánkhya-*

sútra-prakshepiká which are of anonymous authorship. The last may be the same with my A, but I have no means of ascertaining the fact. Mr. Hall notices two others, the *Tattvayáthárthya-dípana* and the *Tattvasamása-vyákhyá*, by Bhávágaṇesa Díkshita and Kshemánanda respectively, but I have not seen them. Nor have I seen Dr. Ballantyne's translation of the text, which appeared in 1850. Not a single copy of it is available in Calcutta. Taking the different names noticed above into consideration, it appears the true name of the work is *Sáṅkhya-sútra*, and to distinguish it from the larger work which appeared subsequently, the descriptive epithet *tattvasamásatah* of the introduction has been latterly modified into *Tattvasamása* as the identifying name.

Beginning. [illegible] ।
आदिविदुषे नमस्तस्मै कपिलाय महर्षये ॥

अथातः तत्त्वसमासाख्यसांख्यसूत्राणि व्याख्यास्यामः । इह कश्चित् ब्राह्मणस्त्रिविधेन दुःखेनाभिभूतः सांख्याचार्यं कपिलमहर्षिं शरणमुपागतः ।

End. एतत् पञ्चविंशतितत्त्वज्ञानं । [illegible] न व्यावर्तते ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
सांख्यसूत्रस्य [illegible] क्रमदीपिका ।
[illegible] +++ [illegible] ॥

Colophon. समाप्तैषा सांख्यक्रमदीपिका ।
विषयः । तत्त्वसमासाख्यसांख्यसूत्रस्य व्याख्या ।

No. 2229. अर्थरत्नावली । Substance, country-made yellow paper, 13 x 4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Extent, 3,998 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dı..anátha Bhaṭṭácbárya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Artha-ratnávalí. A commentary on the Gítagovinda of Jayadeva. By Gopála Chakravartí, of the sept of Bandyaghaṭi.

Beginning. [illegible]-
[illegible] ।
[illegible]

पुरमम् श्रेनरत्नापद्मां चरित्रैा पादाद्पाथाम्बुदं ।
विद्योतमानैकवाशाचि निपाद्यं निपुणं मुहुः ।
सेःपाछः कुर्वे टीकामयंरभावलीःमतां ॥
श्रीमत्श्रीपिम्बकाधाद्यो चतुरपि कति ये रमाः ।
कर्म माम् चद्यपेत् चर्मात् मदीया पुनिरत्पिका ॥
काव्यादिकाटीपजयैर्मिकपिता-
पिनापि टीका चक्रमेऽप्र चपपि ।
पद्मां मवेषं परितोषयेतवे
पदे पदे चप्ररथा पिपीयते ॥
चर्मांपीमैत्रमाधाप मोचिता मयतां सतां ।
रत्नाकरेष रत्नं किं नूनं चमात्र यत्नवे ॥
चथ निष्प्रत्यूहं प्रारिप्सितपरिसमाप्तिकामः कविकुलतिलकः सकलशास्त्रविशारदः परम-
कारुणिकः श्रीदण्ड्याचार्यः श्रीमद्देवोऽनिवपिमुंचानपि अनामनेकरपया श्रीपरिचरचरणे
प्रवर्तयितुमनाः श्रीवाग्देवताप्रधानं मङ्गलाचरणमारभते। यद्यप्यमङ्गलस्य नक्ष
प्रपर्व। श्रुतोर्मत्रविनाकुनिर्देशादपि तत्पुनमिति काव्यादर्शेऽत्रत्रीपरमपाठावलप्रक
पुरस्कृत्य सरस्वतीप्रदेवताश्रीचरणाश्रयं मङ्गलमाचरति । मेरेत्यादि ।

End. चपरप चपचितीभूतः पक्षोभूत रत्नकः।

प्रवृत्तात् चमाप चपिदपि+ +कचपदनो—
मतं प्राक् पाचेषं प्रचपति चपिदेचपमिच ।
यशं चक्रेषां दपिरपि पुनात्नामल+कान्
गुदे प्रज्ञानां मे प्रतिनिरिचपूर्णा गुरजितः ॥
चाचीरम्यकुलीनकेतवपद्धी श्रीमान् चिरचाभिप-
चत्नूनुः शिवरत्नसूचिचतोऽम्बाजयोऽत्मजः ।
कुर्वाराप रति प्रवीदपति प्रज्ञाचयोपः कृती
श्रेयाः श्रिप श्रेन निर्मितमिमां टीका कवेषं मुदा ॥
मनाकुभावेन्दुमिते प्रवारे मासे मपो चचरय मारे ।
टीकाभिमां रचयतीतमुर्वोमेवापरची चतमोऽम्यपा ॥

Colophon. इति श्रमद्वपन्नचटीश्रमद्वतपीयोपाक्षक्षर्मिविरचिताषां श्रीमत्रैपि-
म्बटीकाबालसंरक्षषां हाटमार्भविरगं।

Subject. अलंकारशास्त्रीययोगिन्दस व्याख्यानम्।

No. 2230. शूद्राहःकृत्यतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper. 18 × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 256 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Śántipura, Kálidása Vidyávágiśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'údráhah-kritya-tattva. A digest of the rules regarding the duties of Súdras. By Raghunandana Bhaṭṭácharya.

Contents: Śráddhas, daily offerings to the manes, offerings during the wane, Abhyúdayika or śraddhas on auspicious occasions. Recitations of Vedic mantras prohibited. Gift of dressed rice prohibited. Śráddhas to be performed according to the rules of the Yajur Veda. Pauráṇic mantras to be recited. The five Yajṇas. Peculiarities in *áchamana* or religious washing of the mouth when commencing a service. Daily duties, washing of the mouth, brushing of the teeth, bathing, putting on sectarial marks (*tilakas*). Offering of water to the manes. Burnt-offering to Visvedeváh. Sacrifices. Offering of grass to cows. Rules for meal time. Nocturnal duties. Sleeping. Going out.

Beginning. प्रणम्य सच्चिदानन्दं रामं रघुकुलेश्वरं ।
शूद्राहःकृत्यतत्त्वानि वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।
तत्र यथा समयार्थं बुधिसन्निप्रदायकं ।
शूद्राणां सर्वकार्ये वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ श्राद्धविधिः । मत्स्यपुराणे,—एवं शूद्रोऽपि सामान्यं वृद्धिश्राद्धञ्च सर्वदा । नमस्कारेण मन्त्रेण कुर्य्यादामान्नवद्बुधः । सामान्यं सर्वजनसाधारणं प्रतिपदं अमावस्यादिविहितं श्राद्धं श्राद्धवृद्धिकञ्च । एवं द्विजातिवत् शूद्रोऽपि कुर्य्यादित्यन्वयः । नमस्कारेण मन्त्रेण न तु वेदमन्त्रेण आमान्नवदित्यनेन अशेषवैकल्पिकत्वं आहत तेन तु अन्नपक्वं विप्रमनुष्यादिमन्त्रेण विप्रसौवर्णकर्मणीयाशात् । इत्यादि ।

End. अथ सायाह्ने सन्ध्यांऽपि सायंकालीनैवाद्विति ।

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं शूद्राहःकृत्यतत्त्वं समाप्तं ।

विषयः । शूद्राणां श्राद्धकर्मनिरूपणं । आह्निकश्राद्धनिरूपणम् । तत्र प्रतिपदादौ शूद्रकर्मकाले शूद्रस्याधिकारनिरूपणं । मन्त्रपाठनिषेधकथनं । पक्वादिदाननिषेधकथनं । यजुर्वेदविधिना कर्म्मानुष्ठानकर्त्तव्यताकथनं । श्राद्धेऽपि पौराणिकमन्त्रः शूद्रेण पठनीय इति वैधिकथनं । पञ्चयज्ञविधिः । आचमने विशेषकथनं । आह्निकशौचकथनं । दन्तधावनकथनं । स्नानविधिकथनं । तिलकादिविधिः । तर्पणविधिकथनं । पञ्च-शाखापि वैश्वदेवहोमविधिः । बलिकर्मकथनं । तत्र तत्र गवांग्रासकथनम् । भोजनकालविधिकथनं । भोजनविधिकथनं । रात्रिकृत्यनिरूपणं । शयनविधिकथनं । यात्राकालविधिनिरूपणम् ।

No. 2231. सप्तसूत्रसन्न्यासपद्धतिः। Substance, country-made paper, 12 × 8¼ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent, 214 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Saptasútra-sannyása-paddhati. Rules for the ordination of Sannyásis and of the different orders in which they are divided, preceded by a brief account of the ten great teachers and their descendants. The teachers are (1) Brahmá, Vishṇu and Rudra, (2) Vaśishṭha, (3) S'akti, (4) Parásara, (5) Vyása, (6) S'uka, (7) Gauḍácharya, (8) Govindácharya, (9) S'aṅkarácharya, (10) Rúpavedántácharya. The four principal disciples of S'aṅkarácharya were—Svarúpácharya, Padmácharya, Toṭakácharya, and Pṛithvídharácharya. Of these, the first had for his disciples Tírtha and Áśrama; the second had Vana and Jraraṇya; the third had Giri, Parvata, and Ságara; and the fourth had Sarvasvatí, Bhárati, and Puri, and each of these established a separate order of Sannyásis. This account is followed by the rules for ordination on the following subjects, *viz.* initiation in particular mantras, prayer for ordination, offering of water to the manes, Ashṭaká śráddha, Vis'yahoma, the burning of the sacred thread, the crown-lock and other emblems of domestic life, bathing, prayers at stated times, mental worship, rest and reading of the Upanishads, reading of hymns for final emancipatory Yoga, reading of Panchíkaraṇa, meditation or Samádhi, understanding of the Vedic text "Thou art that," reading of the Upanishads inculcating rejection of household life, recitation of particular mantras, ordination of Paramahansas, do. of Digambaras, trials of Sannyásis.

ॐ गणेशाय नमः।

Beginning. आदौ वेदान्ताचार्य्यः ब्रह्मा, द्वितीये चाचार्य्यः विष्णुः। तृतीये चाचार्य्यः रुद्रः, चतुर्थे चाचार्य्यः वशिष्ठः। इत्यादि।

End. तीर्थाश्रमवनारण्यगिरिपर्वतसागराः।
सरस्वती भारती च पुरी नाम दशाह्वयं।

आनन्दचैतन्यकल्पे प्रकाशयेति। (भोगवार-कीटवार-आनन्दवार-भूरवार)?। इति चत्वारः सम्प्रदायाः।

Colophon. इति सप्तसूत्रसन्न्यासपद्धतिः समाप्ता।

विषयः। चन्दनयात्राप्रमाणादिकथनं। तत्र मन्वादियुगाद्य-अक्षय-तृतीया-पराह्ण-व्याप्त-ग्रह-योगपर्व-योगिन्यादि-नक्षत्रादि-वर्षादिप्रमाणादिकथनं। तत्र चन्दनयात्रा पत्रयात्रा, दोलयात्रा स्नानयात्रावृत्ति प्रभृतियात्राकालनिर्णयप्रकारः प्रमाणम्। तत्र प्रत्येक चन्दनयात्रादि तीर्थे यात्रादि पत्रयात्रादि यतः पदचय है स्नानयात्रादि तिथिः प्रत्येक यात्रा प्रतिपद्यमानायां च पारणौ नात्यौ युगौ चेति तिथयः प्रभृतः। तत्र स्नानयात्राप्रमाणकथनं। शौचविधिकथनं। स्नानयात्राविधिः। तत्पविधिः। वस्त्रार्पणविधिः। नीराजनविधिः। तत्र पञ्चगव्यादिपञ्चामृतस्नानविधिकथनं। स्नानविधिः। पञ्चामृतविधिः। नानाद्रव्यादि पुष्पविधिः। विचारोपविष्टस्नानविधिः। नियमपरिपालनविधिः। पवित्ररोपणम्। स्थापनविधिः। गुण्डिचायात्रादिकथनं। शयनपार्श्वपरिवर्तनादिकथनं। पाषण्डादिविधिः। पुष्प-दोलयात्रादिकथनं। मदनभञ्जिकाविधिः। द्विजाभ्यर्चनविधिः। चतुर्मासीविधिकथनं।

No. 2232. द्वादशयात्राप्रमाणतत्त्वम्। Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 254 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa; another copy at Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Gopínátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dvádaśayátrápramaṇa-tattva. Proofs regarding the twelve great festivals of Vishnu. By Raghunandana Bhaṭṭáchárya. The festivals are,—Chandana Yátrá, Snána Yátrá, Guṇḍichá Yátrá, (in the months of Áshádha, Mágha, and Chaitra) Sayana Yátrá, Dakshiṇa-párśva-parivartana Yátrá, Váma-párśva-parivartana Yátrá; Utthána Yátrá, Chhádaní Yátrá, Pushyábhiseka, Sapyodanavidhi, Dola Yátrá, Madana-bhanjiká. Detailed accounts of these festivals will be found in my 'Antiquities of Orissa,' Vol. II.

Begininng. प्रणम्य जगतां नाथं कपिलमधुसूदनं।
द्वादशयात्रातत्त्वानि वच्मि श्रीरघुनन्दनः॥
तत्रादौ द्वादशयात्राकालः पुरुषोत्तमादिक्षेत्रे च द्रष्टव्याः। इत्यादि।

End. यथा वै चन्दनं कुर्यात्तत्र यात्राविधानतः।
इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितमिति।

Colophon. इति द्वादशयात्रातत्त्वं समाप्तं। समाप्तं।

विषयः। वैशाखादिद्वादशमासेषु विष्णोर्द्वादशयात्राविधिनिरूपणं। तत्र चान्द्रमासादिनिर्णयः। वैशाखे चन्दनयात्राविधिः। ज्यैष्ठे स्नानयात्राविधिः। आषाढ़शुक्ल द्वितीयायां गुण्डिचा-

[illegible] मुक्तिपापाचारवर्ज। पापाकुमारी मुक्तिपापापापा: [illegible]। [illegible]विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible]-विधिवर्णनम्।

No. 2233. पुष्पाञ्जलिः। Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 63 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Pushpáñjali. A hymn in praise of the Deví. By Ráma-krishṇa.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] + [illegible]
[illegible] + + + [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. इति श्रीरामकृष्णविरचितः पुष्पाञ्जलिः सम्पूर्णः ।
[illegible] । [illegible] ।

No. 2234. गोविन्दस्तोत्रम्। Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Govinda-stotra ALIAS **Vilvamañgala-stava.** A hymn in praise of Vishṇu as Govinda. By Vilvamañgala.

Beginning. श्रीकृष्ण विष्णो मधुकैटभारे
भक्तानुकम्पिन् भगवन् मुरारे ।
त्रायस्व मां केशव लोकनाथ
गोविन्द दामोदर माधवेति ॥
यथे कुरुपाय यापयानां
दुःखार्णवान्तर्गतकेशा ।
कृष्णा यदा गोपवधूजनाना
गोविन्द दामोदर माधवेति ॥ इत्यादि ।

End. सुखावसाने इदमेव सारं दुःखावसाने इदमेव गेयं ।
देहावसाने इदमेव जाप्यं गोविन्द दामोदर माधवेति ॥ ६९ ॥

Colophon. इति श्रीबिल्वमङ्गलकृतं गोविन्दस्तोत्रं समाप्तं । शुभमस्तु सर्वेषां ।

विषयः । गोविन्दस्य केशवादीन नामादिमाहात्म्यकीर्त्तनं ।

No. 2235. द्विरूपकोषः वा शब्दभेदप्रकाशः । Substance, country-made paper, 11 × 8 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Dvirúpakosha ALIAS **S'abdabheda-prakáśa.** A vocabulary of synonyms and homophonous words. By Purushottama Deva. Vide No. 223, Vol I, p. 118, for another work of this class.

Beginning. श्रीलक्ष्मणानुशासनादिकानां उपायुक्तानि च कवीनां ।
अवीतवता तपनवाद शब्दभेदप्रकाशोऽभिधानकस्वरार्थे ॥
शिवाद्दमारोमारकेमारापवासापि ।
करोमिमाराभिमधो पव पाकः श्रीविंशः ॥ इत्यादि ।

End. भस्मनीवदयदरितु पवनाति कथ्यते ।
बहुपानक पाठेऽपि अन्यादिमेव दृश्यते ॥

Colophon. इति पुरुषोत्तमदेवकृतो द्विरूपकोषः समाप्तः ।

विषयः । एकार्थविवादनामानुरूपशब्दानां वर्णविवरणं ।

No. 2236. मानसिकपूजनम् । Substance, country-made paper, 10 × 8½ inches. Folia, 6. Lines, 12 on page. Extent, 99 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mánasika-pújana. A hymn in which Vágdeví, the goddess of learning, is mentally worshipped. By S'aṅkara Ácbárya.

Beginning. उषसि मागध मङ्गलगायनैर्झटिति जागृहि जागृहि जागृहि ।
अतिकृपार्द्रकटाक्षनिरीक्षणैर्जगदिदं जगदम्ब सुखीकुरु ॥
कनकमयवितर्दिशोभमानं दिशि दिशि पूर्णसुवर्णकुम्भयुक्तं ।
मणिमयमण्डपमध्यमेहि मातर्मयि कृपया त्विह समर्चनं ग्रहीतुं ॥ इत्यादि ।

End. प्रत्यहं भक्तिसंयुक्तो यः पूजनमिदं पठेत् ।
वाग्वादिन्याः प्रसादेन वत्सरात् स कविर्भवेत् ॥

Colophon. इति शङ्कराचार्यविरचितं मानसिकपूजनं समाप्तं ।

विषयः । मानसोपचारेण वाग्देव्याः पूजाविधिकथनपूर्वकं तस्याः स्तुत्यादिकीर्तनं ।

No. 2237. श्राद्धप्रदीपः । Substance, palm leaf, 13 × 2 inches. Folia, 78. Lines, 5 on a page. Extent, 1,467 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance. Prose and verse. Correct.

S'ráddha-pradípa. A summary of the rules for the performance of various kinds of S'ráddhas. By Madanamanohara Mahámahopádhyáya, son of Madhusúdana Paṇḍitarája.

Beginning. वंशावतंसजयते हृदये निधाय
श्रीकृष्णपादकमलद्वयमादरेण ।
श्राद्धानि सकलमतानि सुधीवराणां
श्राद्धप्रदीपमिह वच्मि बधूहिताय ॥

अथ कतमत् श्राद्धपदप्रवृत्तिनिमित्तमिति विविच्यते । इत्यादि ।

End. सामर्थ्यविपर्यासात् श्राद्धकर्म च यथाविधि निष्पादयेदिति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायपण्डितराजमधुसूदनात्मजमहामहोपाध्यायमदनमनोहरविरचिते श्राद्धप्रदीपे तीर्थश्राद्धप्रकरणं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । चतुर्वेदिनां श्राद्धविधिनिरूपणं । अथ श्राद्धकल्पनिरूपणं । पितृश्राद्धादिविधिनिरूपणं । श्राद्धदेशकालनिरूपणं । तिथिविशेषश्राद्धनिरूपणं । श्राद्धे ब्राह्मणादीनां दैवनिरूपणं ।

[illegible]

No. 2238. प्रायश्चित्तपारिजातः । Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 2,645 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭácbárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Práyaśchitta-párijáta. A digest of the Smṛiti rules for performing expiatory penances for various offences. By Ratnapáṇi.

Beginning. [illegible]

[illegible]

[illegible] ——[illegible] ।

End. इति [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] प्रायश्चित्तपारिजातो [illegible] । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

[illegible]

No. 2239. [illegible] । Substance, country-made paper, 17 × 4 inches. Folia, 188. Lines, 8—9 on a page. Extent, 12,900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá

Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-chandriká. A digest of the Smṛitis regarding duty. By Ápadeva Mahámahopádhyáya.

Beginning. इन्दिरामुखचन्द्राभं कुन्देन्दीवरलोचनं ।
लावण्यं परमानन्दं वन्देऽहं नन्दनन्दनं ॥

अथ सर्वेषां कर्मणां कालाधीनत्वात् प्रथमतः स एव निरूप्यते । तत्र कालः । तिथिनक्षत्र-वारादिकालनामेषु बहुधा । विहितं वा निषिद्धं वा कालमेतद्विदितं भवेत् । इत्यादि ।

End. एतेन कालाभ्यन्तरेऽतिरेकपातो नानिविशेषत एव व्यपदेशः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीआपदेवकृता स्मृतिचन्द्रिका परिपूर्णा ।

विषयः । कालस्वरूपविवेचनं । तिथ्यादिवचनादिकथनं । मलमासादिविवेचनं । तत्र विहिताविहितकर्मनिरूपणं । मलपरित्यागकथनं । सङ्क्रमणग्रहणयोः कालविवेचनं । ग्रहादि-मतनिरूपणं । तिथिद्वैधे व्यवस्थाकथनं । प्रातःकृत्यादिविधिः । दन्तधावनादिविधिः । स्नानविधिः । तर्पणविधिः । सन्ध्याविधिः । गायत्रीजपविधिः । मालाविधिः । मालाभेदे देवताभेदकथनं । पञ्चविधहोमकथनम् । पञ्चमहायज्ञकथनं । वैश्वदेवादिविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । अतिथिविधिः । भोजनविधिः । भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । आचमनविधिः । ताम्बूलविधिः । पुराणश्रवणादिविधिः । तत्र स्त्रीशूद्रयोर्विशेषकथनं । सायंसन्ध्यादिविधिः । रात्रिकृत्यनिरूपणं । शयनविधिः । विवाह-विवेचनं । वरकन्यालक्षणादिकथनं । कन्यादोषादिकथनं । सपिण्डादिनिरूपणं । सवर्णेतरा-दिविवेचनं । गान्धर्वादिविधिः । कन्यादानाधिकारिनिरूपणं । गर्भाधानविधिकथनं । विवा-हादिकालविधिः । पुंसवनसीमन्तोन्नयननिरूपणं । जातकर्मकथनं । एकादशाहे नामविधिः । प्रसङ्गात् जननाशौचनिर्णयकथनं । निष्क्रमणकथनं । पौत्रजन्मनिमित्तककथनम् । अन्नप्राशनविधिः । जातकर्मविधिः । नामकरणविधिः । अन्नप्राशनविधिः । निष्क्रमणविधिः । तत्र कालप्रशस्त्यादिवि-वेचनं । वयःकालनिरूपणम् । चूडाकरणकर्णवेधादिविधिः । उपनयनविधिः । तत्र वेदाध्ययन-विधिकथनं । ब्रह्मचर्यविधिकथनम् । समावर्तनविधिकथनं । आश्रमचतुष्टयकथनं । वानप्रस्थवि-धिकथनं । संन्यासविधिकथनं । तत्र तत्र निषेधादिकथनम् । कर्मत्यागविधिकथनं । दानादिवि-धिकथनं । संवत्सरव्रतविधिः । [illegible]विधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible]-निरूपणं । [illegible]तीर्थं । [illegible]तीर्थं । [illegible]निरूपणं । पूर्वाह्णादिविधिः । चौरादिविधिः । पापविधिः । पैतृकविधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]-[illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]कालविवेचनं । [illegible]विधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]-निरूपणं । [illegible] विहिताविहित[illegible]निरूपणं । [illegible]विधिनिरूपणम् ।

No. 2240. इन्द्रजित्केरली । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇí-kuṇḍá, Zillá Raṅgpur, Rámachandra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Indrajit-kerali. A treatise on divination by certain letters of the alphabet and by Onomancy. By Indrajit.

Beginning. वाचाद् पैठीनसंवाद् यत्रो केरलिनामिनं ।
विचार्यमिमरी ज्ञानं सत्रै सर्वसिद्धि मतः ॥
चक्षाभ्यस्य बीजस्य मचन्नानमचारचा ।
चतुर्थ्यांविति केन सत्रै सर्वसिद्धि मंतः ॥
ज्ञानश्चीपमाताय वर्गि ज्ञना वदचरैः ।
कारवेरेण संयुक्ता न्मावेद्धुम+चरैः ॥
अथ कचटतपयशा वर्गाः शुभाशुभकराः । इत्यादि ।

End. इतीचदमदचे । चीतुधा । चचार्थकेन चालकुमरबतुष्यात् ज्ञानथं । चाचच संज्ञाचा चचचादिचं इत्वा चचराहचिमहत्वाचहानामेकीकल्प विचिविरचीयं । यदा चाकुची इत्यादि ॥

Colophon. इति इन्द्रजित्केरलिः (ली) समाप्ता ।

Subject. वर्गेषु क्लोषु चचरविशेषचचनेन शुभाशुभज्ञानोपायनिरूपणं ।

No. 2241. आयुर्दायटीका । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kuṇḍá, Zillá Ráṅgpur, Rámachandra Bhaṭṭácbárya. Appearance, new. Prose. Correct.

Áyurdáya-ṭiká. A commentary on the *Áyurdáya*. an astrological work on the calculation of the period of life. By Mathuránátha Tarkavágis'a.

Beginning. श्रीमता मथुरानाथशर्मणाबीदचीमता ।
विचहीलाम इसंगे आयुर्दायस्य भावना ॥
अथ विचारपूर्वक अचचाकीमहर्षादिमचैः पत्तेजपत्रोर्निहत्यादिचंचाविचायुर्वेदरा-
हिचका इत्यर्थ । इत्यादि ।

End. अथ मचासां मध्ये इचोचंचमाली च एताच । चयामैचेरदैवमाहचेचो चयो-
द्धपलोप्यचि चीलंचामी ।

Subject. विचारलेचचनमचस्य व्याख्यानं ।

No. 2242. स्पष्टजातकपद्धतिः । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kaṇḍá, Zillá Raṅgapur, Ramendra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Spashṭa-játaka-paddhati. Rules for casting horoscopes. By Rághunanda S'armá.

Beginning. नत्वा परेशं हेरम्बं राघवानन्दशर्मणा ।
क्रियते विदुषां प्रीत्यै स्पष्टजातकपद्धतिः ॥
आदौ भावादिभिर्योगसम्पत्काल: सुनिश्चितं ।
तस्मात्प्रयत्नात् कार्या: शिवाम्भोजसमुद्भवा यथा: ॥
पञ्चमत् कर्णेन येन यानि षट्गुणानां द्विपि । इत्यादि ॥

End. षट्षं ग्रामं नवपञ्चानवमेतेषां द्वादशगुणितं नवपेन भाजः । षष्ठं नवपञ्चो-
त्तरं पञ्चद्गुणितं येन भाजः षष्ठिगुणितं येन भाजः ।

विषयः । जन्मपत्रिकाकरणविधिकथनं ।

No. 2243. निदानतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 87 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kuṇḍá, Zillá Raṅgapur, Ramendra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose. Correct.

Nidána-tattva. A commentary on the Panchasvará, an astrological treatise on the calculation of the date when a person is to die. By Sad Upádhyáya.

Beginning. अथ नानाचरणव्यवहारादुष्टवाचाहारस्य समग्रसम्पर्कं वक्ष्ये यदि पतितं नव यानि द्विनानि तेषु वस्तुर्योगः । द्विनानि षिभिर्विभज्य चतुर्भिर्नतिद्विनानि तेषामपि यानि प्रत्यावन्धाश्रयमथानि नव वस्तुः । इत्यादि ।

End. .प्रथमद्वितीयप्रहरेषाँ द्वौ वारौ पतितौ मध्यिनामविलतिथिसम्भिवतेन सर्वोरम्भतरोपाया: ।

Colophon. इति षडुपाध्यायविरचितं निदानतत्त्वं समाप्तं ।

विषयः । प्रस्तराभिधानयोगिपञ्चक व्याख्यानम्

No. 2244. आयुर्माला । Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 4 on a page. Extent, 120 ślokas. Character,

End. विरमन्तु हरिविक्रान्तं व्यवहारयोनि च ।
सद्यावयवश्रीवल्लभदुपमा सतुषतुषवेन् ॥
इति विपरीतानुयोगः ।
यतिनिकायसुखकपाठस्व-
प्रतिवचनतया सुमधुरिमयम् ।
मन्त्रानकारकमित ००० पद्यतं
श्रियमामिदमहमनमु तुरे ॥
चकार चतुरोचितं नदिदमयिवेषोऽस्त्रं
परोपकारये हतं यदिदं यथायापकम् ।
ततः सर्वाद्भिः सदा सुखमराशिभिगुणानां
गुणारविरिविक्षयकापरिपूर्णः स योचितुः ॥

Colophon. इति श्रीचन्द्रर्षिमहत्तराचार्यविरचितं श्रीपञ्चसंग्रहे बन्धविधानं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । चातुर्विंशकपाना कारणकथनम् । तेषामुपशमादिकथनम् । मनहोषादिकथन-कथनम् । प्रापूषाहोषां उपवादिकथनम् । अतरादिरूपवचकथनम् । इन्द्रमतादिरूपवचकथनम् । विषमभ्यतरादिकथनम् । बलाभ्यतरादिरूपवचकथनम् । यतीमारूपवचकथनम् । चाष-कापाभिनाल्प-चाकुपोश-ग्रोथ-कुष्ठ-कामला-कृष्णापसार-प्रमेह-कुपचक-वात-शोफ-कासं कुष्ठोम-कुष्ठोदरस्य-भग्न-भगन्दर-वाक्रीषव-विष्टच-विसर्प-मसूरिका-स्फोटकादिरूपवचादिकथनम् । प्रकृतिरोमकथनम् । प्रहरादिरोगकथनम् । शिरोरोगादिकथनम् । विषरोगादिकथनम् । इति अम् ।

No. 4207. पञ्चसंग्रहटीका । Substance, country-made paper, 9 x 3 inches. Folia, 351. Lines, 15 on a page. Extent, 19, 687 slokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1712. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Panchama-sañgraha-ṭiká. The Sanskrit commentary by Malaya-giri, one a Jaina work entitled *Panchasamgraha* in Prákrit.

Beginning. ॐ नमः श्रीवीतरागाय ।
सम्यक्कर्मभूमहासहार्यं
कषायविषानजननमूलायम् ।
विधूतनिःशेषकर्मबंधानां
नमत देवं जिनमहंतावत् ॥
संसारकूपोदरमग्नजन्तु-
कोटोद्धृतो पञ्चजिनाचलम्मार्य ।

जैनाज्ञं पाचिनैषषाक-
मनुभावनापूर्वमवाप्य चाहम् ॥
विदधीय पञ्चसङ्ग्रहमतिविपुलगम्भीरमल्पबुद्धिरपि ।
आचार्यटीकातो गुरूपदेशाच्च मुख्यबोधम् ॥

इह शिष्टाः क्वचिदिष्टे वस्तुनि प्रवर्तमानाः सन्तः इष्टदेवतानमस्कारपुरःसरमेव प्रवर्तन्ते । अन्यथाकारिणो न शिष्टा इति शिष्टसमयपरिपालनाय, तथा श्रेयांसि बहुविघ्नानि भवन्ति । उक्तं च ।

श्रेयांसि बहुविघ्नानि भवन्ति महतामपि ।
अश्रेयसि प्रवृत्तानां क्वापि यान्ति विनायकाः ॥

इदं च प्रकरणं पञ्चसङ्ग्रहाख्यहेतुत्वात् श्रेयोभूतमतो माभूदत्र विघ्न इति विघ्नविनायकोपशान्तये चेष्टदेवतानमस्कारं, तथा प्रेक्षापूर्वकारिणः प्रयोजनादिविरहे प्रवर्तन्ते, ततः प्रेक्षावतां प्रवृत्त्यर्थं प्रयोजनादिकं च प्रतिपिपादयिषुरादाविदं गाथामाह ॥ नेमि अपेति ।

End. समासतः संक्षेपतः प्रविस्तरविवेचनानुकम्पया भणितम् ।
जयति चतुरनुयोगसम्यर्षकोद्दाम-
+ + वितततिमिरप्रायकर्मारकाणी: ।
प्रतिनियतकुतीर्थप्रोचनार्कप्रकाशः
जिनपदमधिरूढो वर्धमानो जिनेन्द्रः ॥
अयपरतरं जिनभाषितावेभविन + + भावकलितम् ।
यत्तीर्थानुगतया + + प्रसिभ्नु प्राचलं जैनम् ॥
पञ्चसङ्ग्रहमपरटीकादिहिता + विवृतम् ।
यदवापि मलयगिरिणा विदाकला + + लोकः ॥
यत्नो मङ्गलं पिता मङ्गलं मम पोषकः ।
मङ्गलं मङ्गलं पर्यन्तात् मङ्गलमभिमितम् ॥

Colophon. इति मलयगिरिविरचिता पञ्चसङ्ग्रहटीका समाप्ता ।
श्रीमाश्रीमहतीवरे सुरपतिनृपूरेव पूर्वं कुर-
नारायणसुन्दरीवनितारे भावविशालाख्यौ ।
पावनाचरणीयौः सुभगरौ मतान्वितं भावनः
लेखः कर्णोपि तावदस्तु जनितो पौर्वात्रिकः पुस्तकः ॥

ग्रन्थाग्रं । १८०५० ॥ संवत् १०१२ वर्षे, माघे १५०० ग्रन्थाग्रे ॥

विषयः । पञ्चसङ्ग्रहाभिधानग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 4208. पञ्चाशकटीका । Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 177. Lines, 15 on a page. Extent, 9,110 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Panchásaka-ṭíká. Haribhadra Súri's great work, the Panchásaka Sútra, is well-known. It has many commentaries, one of the largest being known as the Brihadvyákhyá. The present commentary follows that one closely.

Beginning. यद्दत्तीर्थं समस्तार्थं योऽभिधेयं प्रकाशिताः ।
तं नत्वा श्रीमहावीरस्त्रैलोक्यरम्यं नमोऽव्ययम् ॥
पूर्वाचार्यानुसारेण वृत्तिं वक्ष्ये समासतः ।
पञ्चाशकाभ्यासस्य ग्रन्थस्यास्तिरमर्थः ॥

इह हि विस्फुरद्विविधविवादिमदपतेजोभासनि दुःषमाकालविपुलजलदपटलावकुण्ठनजनविमनि जिनराजनुपचारे भूतपूर्वतत्त्वाद्विपक्षतमपक्षमार्थतारकानिकरे पारमतमदितामसमास्मरे चकुमनबोधकं चननव सुप्रसन्नीतमनःसंयोगे भगवान् श्रीहरिभद्राचार्यविशुद्धवचनार्थमित्यर्थम्—इत्यादि ।

End. श्रीहरिभद्राचार्यकृतवाप्रकरणस्य सूचिता । विद्वाद्भ्यान् मत्ति मावार्थः ।
एकोनविंशतिजिनपञ्चाशकवृत्तिः समाप्ता । समाप्ता चेयं शिष्यहिता नाम जिनपदपदप्रधानमाचनिकपुत्रपद्मप्रभुरं स्वं पञ्चाशकप्रकरणस्य शतसूरिचीनना मथनश्रीहरिभद्रसूरिविरचितपञ्चाशकाख्यप्रकरणटीकेति ।

Colophon. (अतःपरं टीकाकर्तुः प्रशस्तिरेका वर्त्तते । सा तु अपिजनत्वाद्मयात्रेति अपेक्षिता ।)

विषयः । हरिभद्रसूरिकृतपञ्चाशकसूत्राभिधानजैनप्रकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 4209. पञ्चाक्षरमाहात्म्यम् । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1658. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Correct.

Panchákshara-máhátmya. The sacredness of the S'aiva mantra in five letters given in the Linga Puráṇa.

Beginning. श्रीगणपतये नमः ।
भवानीनाथयोर्यं मनयतामन्त्रकारक ।
कार्त्तिकेयाभिभवाभ्योपचारित् पूर्वं नमोऽस्तु ते ॥

जयति जयति काशी कान्तिधामाम्बराद्भिः
शिवचरितविचित्रा सर्वदा शैलजाभ्याम् ।
त्रिभुवनविदिता या सा भवं भव्यभव्यं
वदत वदत शुद्धां शुद्धये कीर्तयध्वम् ॥

अपरञ्च ।

गुणानि गुणनामानि गुणधर्माः सनातनाः ।
गुणेषु संस्थितं गुणगणाभिनन्दिनः ॥

इत्यादि ।

End यः पठेच्छृणुयाद्वापि स याति परमां गतिम् ।
यः श्रावयेद्द्विजान् शुद्धान् पद्माकल्पविधिक्रमम् ।
देवे कर्मणि पित्र्ये च शिवलोके महीयते ॥

Colophon. इत्यादिमहापुराणे शैवे पद्माकल्पमाहात्म्यं समाप्तम् ॥ संवत् १९८८

विषयः । शिवस्य लिङ्गपुराणोक्तपद्माकल्पमाहात्म्यादिकीर्तनम् ।

No. 4210. रुद्रभाष्यम् । Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 284 slokas. Character, Nágara. Date, Su. 1862. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Rudra-bháshya. A commentary by Mátridatta on the rules for bathing Rudra as given in Baudháyana. The author has adopted the celebrated couplet *Yasya Nisvasitam Vedáh*, &c., used in Sáyana's and Mádhava's commentaries on Vedic works.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरम् ॥

अथातो रुद्रस्नानविधिं व्याख्यास्याम इति । अथ शब्दोऽधिकारार्थः । रुद्रस्नानविधिर्व्याख्यान आरभ्यते इत्यर्थः । अतः शब्दो हेत्वर्थः । पापक्षयादिकर्मणामधिकारित्वादभिलषितसाधनत्वाच्च अतः अत इति योजना । रुद्रस्नानविधिमित्यत्र रुद्रस्य स्नानमिति षष्ठीतत्पुरुषः ॥ इत्यादि ।

End. तस्मात् सर्वप्रतिकूलचतुष्पदादिनृपचोरादि भयानि भवन्तीति इत्याह भगवान् बौधायन इति ॥

Colophon. इति मातृदत्तीयं रुद्रभाष्यं समाप्तम् ।   संवत् १८६२ ।

विषयः । बौधायनीयरुद्रस्नानविधेर्व्याख्यानम्

No. 4211. श्रीरामपद्धतिः । Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent, 259 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Śrírámapaddhati. The process of worshipping Ráma.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीगुरुं सच्चिदानन्दं संसारार्णवतारकम् ।

श्रीरामकवचं बुद्धिं भावयेऽहं पुनः पुनः ॥

प्रातरुत्थाय गुरुं नत्वा शौचादि कृत्वा दन्तधावनं परिधाय स्नानं कृत्वा शिरसा श्रीगुरुचरणकमल-प्रक्षालनं कृत्वा प्राणायामसंकल्पादिकं कृत्वा श्रीरामं संस्मरेत्—इत्यादि ।

End. पूजेन विधानं कृत्वा शेषं निर्माल्यं वैष्णवं भक्तो दत्वा विधिवत् सर्वं भक्तेभ्यः सुखं विचरेदिति श्रीरामपद्धतिः ।

Colophon. (अत्र पुस्तकं पद्धत्यन्तः ।)

विषयः । श्रीरामस्य पूजाविधिकथनादिकम् ।

No. 4212. प्रयोगवैजयन्ती । (पशुप्रश्नीया ।) Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 54. Lines, 9 on a page. Extent, 1,042 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Prayoga-vaijayantí. A commentary by Mahádeva on the Hiraṇyakeśí Sútra. The present work confines itself to the fourth chapter entitled the Paśupraśna.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

सर्ववेदेषु निष्णातेष्वखिलेषु निरूपिताः ।

दुर्बोधा इति यत्प्रोक्ताः कर्माणो निरूप्यते ॥

नित्यानामपि पशुः पूर्वमित्यान्यायकर्मणः ।

चातुर्मास्येषु यद्वैव श्रौतायनाय पूर्वतः ॥

अन्ते चतुर्थे प्रश्ने + निरूढो निरूढैः सह ।

कर्मोक्तः कालोक्तः पशुबन्धोऽपि नित्यैकाकी इति श्रौतान्यायेनावगन्तव्यः । नित्यकाले-नाव सर्वेषु पक्षेषु प्रथमपक्षस्य नाधिकारिनिर्णयो दर्शपूर्णमासवदेव इत्योक्तो न चान्यत्र ॥

इत्यादि ।

End. आश्वलायने सूत्रमात्मर्थ्ये दर्शितम् । यतोऽस्मत्सूत्रे यथैव प्रकारो ज्ञेयः ।
आचार्योपदेशयोः कैश्चिद्विकल्पं ब्रुवते न तत् ।
सूत्रं ह्याचार्योऽनुज्ञातम्तु तुलितुल्यं कथं भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणवृत्तिरत्नवैदिकसूत्रव्याख्यायां प्रयोगवैजयन्त्यां नारायणभट्टनाम्नां
चतुर्थे प्रश्नमे चरणः षष्ठः । समाप्त ग्रन्थः ॥

विषयः । त्रिरात्रवैदीक्षयप्रश्नसूत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 4213. पाकयज्ञादिनिर्णयः । Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent, 90 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Pákayajnádi-nirṇaya. By Chandra-Chúra, the son of Umáśaṅkara and the grandson Dharmeśvara. It treats of the sacrifices performed with cooked food. S'hráddha is the only ceremony in which for some hundreds of years cooked food has been used and so this work treats of Shráddha only.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

ननु एके प्राचीनाचीनो ज्ञानाचाराचारः मध्यवृत्तीते पिण्डपितृयज्ञारम्भ्य देव वाचि वाचि
यज्ञे इति । ततः पिण्डपितृयज्ञेन यज्ञे इति पद्धत्या—इत्यादि ।

End. यतः पित्रावमवयवरेत् । आज्यं वा प्राश्नेत् ।
वक्तिश्चैव पिण्डपितृयज्ञ इत्यर्थं सूचना ॥

Colophon. धर्मेश्वरात्मजश्रीमदुमाशङ्करसूनुना ।
क्लोकं चन्द्रचूडेन पाकयज्ञादिनिर्णयः ॥ श्रीरस्तु ।

विषयः । संक्षेपेण पिण्डपितृयज्ञादिविधानप्रकारविधिकथनम् ।

No. 4214. ऋष्यनुक्रमः । Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent, 330 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1863. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Rshyanukrama. An index of Rishis to the Rigveda S'ákala S'ákhá. This is in prose, and appears to be a different work from No. 2112 noticed in the year 1881-82.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ऋग्वेदब्राह्मणसंहिताया अनुक्रमणी लिख्यते । अग्निमीळे पुरोहितम् । मधुच्छन्दाः वैश्वामित्रः ॥ १०१ ॥ त्वमग्ने-अक्षयामित्र्यर्चः । एवं सर्वत्र । इन्द्रं विश्वा अवीवृधन् । जेता माधुच्छन्दसः । १८ । अग्निं दूतं वृणीमहे । मेधातिथिः काण्वः । १८१ । कया शुभं सवयसः सनीळाः । युक्तःशेप आजीगर्तिः । हविषा देवरातः वैश्वामित्रः ॥ ९० ॥ इत्यादि ।

End. समानव आकूतानीत्यादि । संसमिद्युवसे वृषन् । संवनन आङ्गिरसः । ४ । इत्यनुक्रमणिका १०५८ ॥

Colophon इति ब्राह्मणसंहितायां अनुक्रमः समाप्तः । संवत् १८९१ ।

विषयः । ऋग्वेदब्राह्मणसंहितायाः ऋषि प्रत्येकं ऋषिप्रदानम् । अनुक्रमणिकादानञ्च ।

No 4215. सौभाग्यकवचम् । Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia 6. Lines, 9 on a page. Extent, 70 slokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Saubhágya-kavacha. An amulet for obtaining the love of the husband.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । इदानीं सौभाग्यकवचमुच्यते ।

श्रीदेव्युवाच ।

कैलासशिखरे रम्ये सुखासीनं सुराचितम् ।

त्रिपुरं त्रिपुरेशानं नत्वा सा परिपृच्छति ॥

वरदं परमं शान्तं सर्वज्ञं सर्वसिद्धिदम् ।

सौभाग्यं रक्षकं सर्वमन्त्रकं वद ॥

ईश्वर उवाच ।

श्रृणु सौभाग्यकवचं रक्षार्थं निरवग्रहम् ।

सौभाग्यकवचं देवि शृणु सौभाग्यदं परम् ॥

शिखायां मननं पातु मया विद्युत्सुन्दरी ।

शिर क मस्तके नित्यं सर्वं सर्वसिद्धिनी ॥ इत्यादि ।

End. यः सर्वान्ति धारिणः शोकं भवत्यपि ।

भुजङ्गमस्थिता भूपाः किम् आयान्ति किं विद्यया ॥

Colophon इति विश्वसारतन्त्रे सौभाग्यकवचं नाम समाप्तम् ।

विषयः । शिव शिवयोः संवादे नारीणां सौभाग्यप्राप्तिकवचम् ।

No. 4216. रुद्रन्यासः । Substance, country-made paper, 9¼ × 3 inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 247 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Rudra-nyása. Mystic figures made with the hands in honour of Rudra.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

हरि ॐ । अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्वकं जपहोमार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः । यावै वह शिवा तनूरघोरा पापकाशिनी । तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्त अभिचाकशीहि । शिखायै नमः । ॐ अस्मिन् महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि । तेषां सहस्रे व्यासे । इत्यादि ।

End. नमो रुद्रः प्रचोदयात् । ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदा शिवोम् । अन्तरतमय्यषोश्वराय नमः शिरोज्ञं विन्यस्य । ॐ नमो भगवते रुद्राय । इति

विषयः । पञ्चाङ्गन्यासपूर्वकं महारुद्रप्रयोगकथनम् ।

No 4217. रामनामलेखनविधिः । Substance, country-made paper, 11 × [illegible] inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 50 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Rámanáma-lekhana-vidhi. This is said to be a part of the great *tantra* work entitled Rudra Yámala. It treats of the method of writing Ráma's name.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् सर्वज्ञ विश्वः भूताधिपत प्रभो
इदानीं श्रोतुमिच्छामि यन्त्रं लिखित्वा सि देव

ईश्वर उवाच ।

ब्रह्मादिविबुधैः सर्वैः श्रुतो न कथितं मया
तथापि कथयाम्यद्य दत्तास्त्वं प्राणवल्लभा ॥
न देयं परशिष्याय नास्तिकाय नचर्वरि ।
मातृमूर्खसनाथाय मेवाभक्ताय दिवस ।   इत्यादि ।

End. तावज्जीव सर्वेषां वस्तूनां तव सन्निधौ ।
यथाऽऽदेव तथा गीतं विजन्यद्योतुमर्हसि ॥

Colophon. इति श्रीरुद्रयामले गौरीश्वरसंवादे रामनामलेख्यविधिपटलं सम्पूर्णम् ।

विषयः । रामनामलेख्यविधिकथनम् । तत्फलविशेषे चक्रविशेषकीर्तनञ्च ।

No. 4218. रोगशान्तिः । Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 9. Lines, 9 on page. Extent, 198 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Rogaśánti. The consequences of getting fever in different days of the moon, and in different asterisms, and the method of getting rid of them by propitiatory ceremonies.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ श्रीमार्कण्डेयोक्ता ज्वरोत्पत्तौ शान्तयः । प्रतिपदि कष्टं करे + + द्विमासदाहम् । अग्निर्देवता । अग्निरसीति पूजामन्त्रः । रैती प्रतिमा । दलपूपो दलदीपश्च । तथा सर्वं वैदेशशूनं शीघ्रं शान्तिर्भवति । इत्यादि ।

End. शतभिषजितिदिवसादि मासात् पीडा । अन्ने दुग्धं । पञ्चेपात्रपूर्णपात्रा-पूर्णाहवनात् वर्षे चतुर्दश दशावने । इति श्रीः ।

विषयः । प्रतिपदादितिथिविशेषे नक्षत्रविशेषे च ज्वरोत्पत्तौ तत्र तत्र शीघ्रकालादि-प्रभेदं शान्तिप्रकारकीर्तनञ्च ।

No. 4219. पिष्टपशुमीमांसा । Substance, country-made paper, 7×4 inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent, 311 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1785. Place of deposit, Calcutta. Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Pishṭa-paśu-mímámsá. By Náráyana Paṇḍit, son of Viśvanáth Súri. It treats of animal sacrifices though it teaches that killing animals is to produce evil consequences.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीमत्पूर्णगुणार्णवस्य महतात् वाचामगम्यस्य यो
हि + ना चतुराननादिदिविषद्भिः चिन्त्योऽपि मेऽञ्ज सा ।

[illegible]

[illegible] पुनिः ॥

[illegible] इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. इति [illegible] संवत् १७८५ ।

विषयः । [illegible]

No. 4220. पारायणस्तोत्रम् । Substance, country-made paper. [illegible] inches. Folia, 1. Lines, 11. Extent, 12 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Páráyaṇa-stotra. Páráyana is a technical religious term. It means reciting a book from the beginning to the end. The present work treats of the beauty and excellence of Tripurá Sundarí, a form of Kálí worshipped in one of the three Mandalas, into which the Tantras divide India.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रियं चन्द्रकलाकर्णां सुखसम्पत्तिदायिनीम् ।
वन्दे चाशेषतां देवीं महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥
हैमाधिराजतनयां सहस्रशिवपलभाम् ।
चतुर्वेदविधां (?) वन्दे महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥
सर्व्वलोकप्रियकरीं सर्व्वभूतेषु संस्थिताम् ।
सर्व्वधर्म्ममयीं वन्दे महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥ इत्यादि ।

End. इति त्रिपुरसुन्दर्य्याः स्तवं यः पठेन्नरः ।
तस्य श्री-राज्यारोग्यसम्पत्ति-पुत्रविद्यम् ॥

Colophon. इति ब्रह्माण्डे पाराशरप्रोक्तं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । स्तुतिच्छन्दसा महात्रिपुरसुन्दर्य्याः रूपगुणमाहात्म्यादिकथनम् ॥

No. 4221. फाल्गुनकृष्णचतुर्थीव्रतम् । Substance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 13 on a page. Extent, 76 ślokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1837. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Phálguna-kṛishṇa-chaturthí-vrata. The religious ceremony to be performed on the fourth day of the waning moon. This is said to be a part of the Brihannáradiya Purána.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

वरस्के वनेमार्गे तं पाण्डुपुत्रं युधिष्ठिरम् ।
द्रष्टुमभ्यं कृष्णद्वैपायनो व्यास आदरात् ॥
तं दृष्ट्वा युधिष्ठिरः पुष्टं अर्घं मधुपर्कयुतो नृपः ।
मधुपर्कयुतं चार्घं दत्त्वा नत्वा पुनराह मम् ॥
कथय मे प्रभो तथ्यं सर्व्वमाख्यानं शुभम् ॥ इत्यादि ।

End. एवमुक्त्वा ततो व्यासः पितामहमचोदयत् ।
युधिष्ठिरेण सह सर्व्वं चक्रे धर्मनिधिः पिताम् ॥
तेन व्रतप्रभावेन कष्टोत्थं प्राप्तवान् ध्रुवम् ।
यथा त्रिपुरघात् सर्व्वोत्थानः सततं भवेत् ॥
कृष्णं मेदिनीं राजा युधिष्ठिरसमन्वितः ॥

Colophon. इति श्रीभुवनदीपके चान्द्रमसचतुर्विंशतं समाप्तम् ॥

संवत् । १८१० ।

विषयः । चान्द्रमसचतुर्विंशतिविवरणम् । नक्षत्रादीनां च ।

No. 4222. मेघमाला । Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 22. Lines, 11 on a page. Extent, 576 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1865. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Megha-málá. An astrological work treating of the knowledge of months, days and *tithis*. It treats of the process of foretelling rains prognosticating famines, &c.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मेघमालायाः प्रारम्भः ।

भगवन् संप्रवक्ष्यामि वर्षं श्रीमद्गुरूत्तम् ।
मासवारतिथीनाञ्च शुभाशुभफलात्मकम् ॥
प्रतिपदि रविवारे श्रावणे यदि स्या-
न्न भवति वज्रहिंडुःखिता लोकसंघाः ।
पवनविरहवाते मा + + वायुपतीर्वा
भवति बहु धरित्री मङ्गलो + त्रिपूर्णा ॥ इत्यादि ।

End. मीनान्ते वृश्चिकान्ते च हस्ते कुम्भे च मेषके ।
यावत् श्रीविंशते तिष्ठेत् तावद्दुर्भिक्षलक्षणम् ॥
अतिरक्षायको भानुस्तावत्कालन्तु भाषते ।
दुर्भिक्ष + + + घोरं प्रेतपूर्णा वसुन्धरा ॥

Colophon. इति शालामार्तण्ड शुभाशुभफलं सम्पूर्णं । इति मेघमालायां मयूरचित्रकं समाप्तम् । संवत् १८६५ ।

विषयः । अतिवृष्ट्यादिलक्षणकथनम् । भाविदुर्भिक्षादिज्ञानोपायकथनञ्च ।

No. 4223. प्रश्नोत्तररत्नमाला । Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 42. Lines, 9 on a page. Extent, 622 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Prayogaratna-málá. This is the name given to the commentary to the sacrificial section of Apastamba's work. The present commentary is by Vishnu Bhatta. There is another commentary of the same name or the same work by Caṇḍapa. The codex before us contains the commentary on the Agnihotra Prasna only.

Beginning. श्रीगणाधिपतये नमः ।

ॐ नमो भगवते वराहिकाय नमः ।

यो वेदपुरुषाराधको दर्शनेन्द्रियः ।

[illegible] नं विभावं गुरुं भजे ॥

[illegible] ।

[illegible] नमते ॥

[illegible] दर्शयति । [illegible] । [illegible]-
[illegible] इत्यादि ।

End. [illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ॥

Colophon. [illegible] [illegible] पटलः । शुभं भूयात् ।

विषयः । [illegible] ।

No 4224. प्रदोषव्रतप्रयोगः । Substance, country-made paper, 10 x 3½ inches. Folia, 6. Lines, 14 on a page. Extent 220 slokas. Character. Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India, Appearance, decayed. Verse. Correct.

Pradosha-vrata-prayoga. Treats of a ceremony to be performed by females at dusk for obtaining good fortune. This is said to be a part of the Skandapuráṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ईश्वर उवाच ।

यवीयसां कन्यकाश्च मधुकृष्णस्य चाचरेत् ।
चायार्थं सर्वेषां मासवासु यवीयस ॥
तेषां स्वरूपं कुर्यात् तत्र कारयेत् ।
वेदिका तत्र कर्त्तव्या मध्ये च कुशोपरि ॥ इत्यादि ।

End. अनेन मन्त्र राजेन्द्र ... ।
सार्वभौमश्च राजेन्द्रः ... विपुलं लभेत् ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे ... महोत्सवकथा समाप्ता ।

विषयः । श्रीशिवः ... ।

No. 4225. रामसहस्रनामस्तोत्रम् । Substance, country-made paper. 14×1½ inches. Folia, 11. Lines, 10–12 on a page. Extent, 277 ślokas, Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India, Appearance, new. Verse. Incorrect.

Ráma-sahasranáma-stotra. The thousand names of Ráma as given in Rudra Yámala tantra in a dialogue between Rudra and Párvatí.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ।
कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नविभूषिते ।
नानाद्रुमलताकीर्णे नानापक्षिसमाकुले ॥
नानापक्षिलताकुञ्जे ... ।
देवदानवगन्धर्वकिन्नरैरुपशोभिते ॥
अप्सरोगणसंकीर्णे पार्वतीपरमेश्वरौ ।
उपविष्टौ कथां तत्र कुर्वाणौ सुखान्वितौ ॥
तत्र सा पार्वती देवी ... परिपृच्छति ।
देवदेव महेशान सर्वशास्त्रविशारद ॥
अनेन स्तवं नाम ... दुःखाकरात् ।
नाम्नां सहस्रं रामस्य ब्रूहि मे ... ॥ इत्यादि ।

End. रामसहस्रनाम ... पठते नाम पार्वती ।
रामेति रामभद्रेति रामचन्द्रेति वा स्मरन् ।
नरो न लिप्यते पापैर्भुक्तिं मुक्तिं च विन्दति ॥

Colophon. इति श्रीरुद्रयामले हरपार्वतीसंवादे रामचन्द्रमालाकोषं सम्पूर्णम् ।

विषयः । शिवाशिवयोः संवादेन श्रीरामस्य गुणनामाद्यादिवर्णनपूर्वकं तस्य स्तव-मालाकथनम् ।

No. 4226. महान्यासः । Substance, country-made paper, 10 x 4 inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent, 272 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mahányása. The process of reciting the Satarudrí Súkta.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अस्य श्रीरुद्रस्य प्रश्नस्यानुष्टुप्छन्दः अघोर ऋषिः सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स एष रुद्रो देवता अग्निक्रतुचरमायामिष्टकायां शतरुद्रीयजपे विनियोगः । (?)

End. अग्निर्होता सूर्यचन्द्रमा द्विज वायुः पृथिव्योषधिवनस्पतय इन्द्रः पर्जन्य ईशान आत्मा पुरुषो पञ्चैते । उमाप्रत्यायः । कुमारादि० । हृदयाय० । कवचा० । शिरसे० । + + + । शिखायै० । श्रीः ।

Colophon. अतःपरं अखिलम् ।

विषयः । महान्यासस्य संविधिकथनम् ।

No. 4227. विश्वेश्वराष्टकम् । Substance, country-made paper, 7 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 5 on a page. Extent, 23 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Visvesvaráshtaka. Eight verses in honor of Visvesvara the presiding deity of Benares.

Beginning. श्रीविश्वेश्वराय नमः ।

गङ्गातरङ्गरमणीयजटाकलापं
गौरीनिरन्तरविभूषितवामभागम् ।
नारायणं प्रियमनङ्गमदापहारं
वाराणसीपुरपतिं भज विश्वनाथम् ॥ १ ॥
वाचामगोचरमनेकगुणस्वरूपं
वागीशविष्णुसुरसेवितपादपीठम् ।

वामेन विग्रहवरेण कलत्रवन्तं
वाराणसीपुरपतिं भज विश्वनाथम् ॥ १ ॥

End. श्रीविश्वनाथ करुणाकर शूलपाणे
भक्तो विनीत शशिशेखर चन्द्रमौले ।
गौरीशकान्त मदनान्तक विश्वमूर्ते
गौरीपते मयि निधेहि कृपाकटाक्षम् ॥ ८ ॥
वाराणसीपुरपतेः परमेश्वरस्य
व्यासोक्तमष्टकमिदं पठते मनुष्यः ।
विद्याः श्रियं विपुलसौख्यमनन्तकीर्तिं
सम्प्राप्य देहविलयं लभते च मोक्षम् ॥ ९ ॥

Colophon. इति वेदव्यासविरचितं श्रीविश्वेश्वराष्टकं समाप्तम् ।

विषयः । स्तुतिव्याजेन श्रीमहेश्वरस्य रूपगुणमाहात्म्यादिवर्णनम् ।

No. 4228. मणिकर्णिकाष्टकम्। Substance, country-made paper, 7 x 3 inches, Folia, 5. Lines, 5 on a page. Extent, 23 slokas. Character Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Manikarnikáshṭaka. Eight verses in honor of Maṇikarṇiká the sacred burning ground at Benares by the great Sankarácharya.

Beginning. श्रीमणिकर्णिकायै नमः ।
त्वत्तीरे मणिकर्णिके हरिहरौ सायुज्यमुक्तिप्रदौ
वादं तौ कुरुतः परस्परमुभौ जन्तोः प्रयाणोत्सवे ।
मद्रूपो मनुजोऽयमस्तु हरिणा प्रोक्तः शिवस्तत्क्षणे
तन्मध्याद्भृगुलाञ्छनो गरुडगः पीताम्बरो निर्गतः ॥ १ ॥
इन्द्राद्यास्त्रिदशाः पतन्ति नियतं भोगक्षये ये पुनः,
जायन्ते मनुजास्ततोऽपि पशवः कीटाः पतङ्गादयः ।
ये मातर्मणिकर्णिके तव जले मज्जन्ति निष्कल्मषाः
सायुज्येऽपि किरीटकौस्तुभधरा नारायणाः स्युर्नराः ॥ २ ॥

End. बन्धैः कोटिशतैः प्रयागविपुलैश्वर्यसम्बन्धैः कृतं
यत्सर्वं मणिकर्णिकाष्टकमलं पुण्यमिदं यः पठेत् ।

कामं लोभमिदं नरः पठति यः संसारपाथोनिधिं
तीर्त्वा स्वस्तरणात् प्रयाति सदनं देवेशितुर्माधवः ॥ ८ ॥

Colophon. इति श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं मणिकर्णिकाष्टकं समाप्तम् ।

विषयः । काश्यामेव मणिकर्णिकाख्यस्नानादिवर्णनम् ।

No. 4229. अन्नपूर्णाष्टकम् । Substance, country-made paper, 7 x 3 inches. Folia, 5. Lines, 5 on a page. Extent, 22 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government, of India, Appearance, new. Verse. Incorrect.

Annapúrnáshṭaka. Eight verses in honor of Anna Púrná by the same author.

Beginning. श्रीमदन्नपूर्णायै नमः ।

नित्यानन्दकरी वराभयकरी सौन्दर्यरत्नाकरी
निर्धूताखिलघोरपावनकरी प्रत्यक्षमाहेश्वरी ।
प्रालेयाचलवंशपावनकरी काशीपुराधीश्वरी
भिक्षां देहि कृपावलम्बनकरी मातान्नपूर्णेश्वरी ॥
नानारत्नविचित्रभूषणकरी हेमाम्बराडम्बरी
मुक्ताहारविलम्बमानविलसद्वक्षोजकुम्भान्तरी ।
काश्मीरागुरुवासिताङ्गरुचिरे काशीपुराधीश्वरी
भिक्षां देहि कृपावलम्बनकरी मातान्नपूर्णेश्वरी ॥

End. क्षत्रत्राणकरी महाभयकरी शिवेश्वरी श्रीकरी
साक्षान्मोक्षकरी सदाशिवकरी विश्वेश्वरी श्रीधरी ।
दक्ष-क्रन्द-करी निरामयकरी काशीपुराधीश्वरी
भिक्षां देहि कृपावलम्बनकरी मातान्नपूर्णेश्वरी ॥

Colophon. इति श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं श्रीमदन्नपूर्णाष्टकस्तोत्रं समाप्तम् ।

विषयः । स्तुतिवचनानीव अन्नपूर्णाया नामस्तवादिकीर्त्तनम् ।

No. 4230. प्रदोषव्रतनिर्णयः । Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 81 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose, and Verse.

Pradoshavrata-nirṇaya. Treats of a ceremony to be performed on the thirteenth day of the moon at dusk, the principal ceremonial being the worship of Śiva. This appears to be a part of the Brahmottara Khaṇḍa of the Skanda Purána.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः।

अथ प्रदोषनिर्णयः। तत्र प्रदोषस्य स्कन्दपुराणे

त्रयोदश्यां प्रदोषे शिवरात्रौ अथैकदा।
अष्टम्यां चिरकालात् पूर्वं कार्यं प्रयत्नतः॥
पूजा प्रदोषे धर्मार्थी शिवपूजां विधानतः।
व्रतस्य नियमैः सिद्धिः शिवपूजां समाचरेत्।

अथ प्रदोषो रजन्यादिमौ बाधा। तत्रैव पूजाविधानात्। प्रदोषस्तु त्रयोदश्याः
त्रिमुहूर्तः प्रदोषः स्याद् भानावस्तं गते सति॥

मदनरत्ने माघः।

...... इति

End ...... दिवा ...... अत्र ......
...... इति।

Colophon इति श्रीशिवप्रदोषनिर्णयः।

विषयः। चतुर्दश्यां शिवपूजायां प्रदोषनिरूपणम्। तत्र ....
.... प्रदोषविधिनिरूपणम् इति च।

No 4931. प्रशस्तिकाप्रकरणम्। वा प्रशस्तिविधिपरम्परा। Substance, country-made paper. 10 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 70 ślokas. Character, Nágara. Date, — Place of deposit, Calcutta, Government of India, Appearance, new. Prose and Verse incorrect.

Prasastiká-prakaraṇa, or Prasasti-vidhi-parampara. A letter-writer or rather the form of writing superscriptions to letters.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः।

अथ प्रशस्तिप्रकरणम्। अथ प्रशस्तिनामानि पूर्व श्रीमच्छब्दादि ...... ।
....

श्रीमत्पादु नमो नित्ये रवींदं पुनं भावेयो: (?) ॥

अथादौ राज्ञः प्रश्नः । अस्ति श्रीमन्नृपलकानन्दमधिरतुराजन्यकुलदत्तकुमारदत्तविक्रमकल्प-सिन्धुविविक्तितनावयवसंवरवलकगुरुचरणेषु वकरापिंकमोरचवितरवलश्रीकमलकमगुनादिदर्येषु (?) ।

इत्यादि ।

End. धांड श्रीमच्छुरामदेवदेवधृतिरामकादि भक्तजनेषु भावकतिषु वैष्णो-रचितानेषु वर्षेषोरपिटीवेषु निरामायादेषु वैतापिबैषिक सहितजनकाण्यताचेषु श्रीमद्-गुरुचरणचरणेषु ।

Colophon. इति सत्क्रियाविधिप्रश्नोत्तर समाप्ता ।

विषयः । सत्क्रियेतिकर्तव्यविधिनिरूपणम् ।

No. 4232 नृसिंहपरिचर्य्या । Substance, country-made yellow paper, 9¾ × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 126 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Nṛisiñhaparicharyyá. On the worship of Nṛisinha. An incarnation of Vishnu and the method of placing the Pavitra or Strainer in his hand at the time of worship. This appears to be a part of a *Tantrik* work as its chapters are entitled *Patalas*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ श्रीनरसिंहमार्गेण नृसिंहोपासकानां श्रीपादपद्मोपासकस्य प्रकारं विस्तारादि वा (?) गुरोपदेश-सिद्धाचारात् पवित्रादिविधिं ब्रुवे । भावयंति देवेन च रोचेषा (?) नायेन वा पवित्राणि कार्योणि ।

End. श्रीभूते नरसिंहजन्मोत देवाय दमनकं समर्प्य यथापूजां कृत्वा देव देवेनि कर्म निवेद्य कुर्यादीन् संपूज्य ब्राह्मणैः सह भुञ्जीतेति वाचं वाचयतो विधिः । विशेषतस्तु नृसिंहपूजकानां सर्वोत्सवः ।

Colophon. इति नृसिंहपरिचर्य्यायां पटलः षष्ठः ।

विषयः । नृसिंहपरिचर्य्यायां पवित्रारोपणविधिनिरूपणपूर्वकं नृसिंहपूजा कथिता ।

No. 4233. निर्णयसिन्धुः, वा निर्णयकमलाकरः । Substance, country-made paper, 17 × 6½ inches. Folia, 176. Lines, 17 on a page. Extent, 11,963 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1822. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and Verse. Generally correct.

Nirṇaya-sindhu *alias* **Nirṇaya-kamalákara.** This work was compiled in the year 1638 of the Vikrama era corresponding to 1572 A. D., by Kamalákara the son of Rámakrishṇa, the grandson of Bhatta Náráyaṇa and the great-grandson of Ráméśvara. It is a standard work on Hindu law in the North Western Provinces and the Punjab. It treats of the auspicious moments for the performance of various Hindu ceremonies and the method and occasion of performing them. It treats of the Saṃskáras or the ceremonies for the purification of the soul of a brahmana, of the ceremonies for the consecration of temples, images, wells, tanks, trees, &c., and of the daily and occasional duties of brahmans.

Beginning. [illegible] नमः ।
[illegible] रामं [illegible] ।
[illegible] वन्दे ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible] ।

End. [illegible] ॥

एवं निरुपितमिदं भवतान्तु यत्ने-

र्यत्नं विनाप्यं बहवोऽपि ... भवत् ।

अतोपदर्शितपथाय विवेकवीथं

निष्कृतिविधिं ... मेषु ॥

— — — — — — — ।

यो ... वाहः

[illegible] विचिन्तियपि सर्वेषा ।

योऽयं यः किम् ... ख

श्रीमोऽनुकायु ... ॥

श्रीमद्रामेश्वरसूरितनु श्रीमन्नारायणसूरितो ।

[illegible] पुनः कृतोऽयं ... ॥

[illegible] ... विवुधाः ।

निर्णयसिन्धु ... करोऽयमु ॥

[illegible]

[illegible] ... दैवे ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] + [illegible]

[illegible] ... नाम् ।

[illegible] + ... वा

यदि भवति ... निबन्धनम् ॥

Colophon. इति श्रीमत्... रामेश्वरभट्टसूरिसूनु नारायण-भट्टात्मज ... कमलाकरभट्टकृते निर्णयसिन्धौ तृतीयः परिच्छेदः समाप्तः । समाप्तश्चायं निबन्धः । संवत् १८११ ॥

विषयः । ... पूर्वकं ... निरूपणम् । ... निर्णयः । ... निर्णयः । ... निरूपणम् । ... निरूपणम् । ... निर्णयः । ... निरूपणम् । ... निरूपणम् । ... निरूपणम् । ... विशेषकथनम् । ... निरूपणम् । ... निरूपणम् । ... प्रतिनिधिविशेषः । प्रति-... पूर्वकं तत्र तत्र ... निरूपणम् । तत्र ... निरूपणम् । ... पूर्वकं तत्र तत्र ... निरूपणम् । ... निरूपणम् । ...

कथनम्। [illegible]निरूपणम्। [illegible]निरूपणम्। [illegible]कथनम्। [illegible]-
[illegible]निरूपणम्। [illegible]निरूपणम्। [illegible]निर्णयः। [illegible]निर्णयः। [illegible]-
निर्णयः। [illegible]निरूपणम्। [illegible]निरूपणम्। [illegible]कथनम्।
[illegible]निरूपणम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनादिकम्। [illegible]
[illegible]निरूपणम्। तत्र तत्र [illegible] [illegible]विधिकथनम्। [illegible]निरूपणम्।
[illegible]निर्णयः। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]निर्णयः। [illegible]कथनम्।
[illegible] [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधानम्। [illegible]विधिकथनम्।
[illegible]विधिकथनम्। [illegible] [illegible]विधिकथनादिकम्। [illegible]विधिकथनम्।
[illegible]निरूपणादिकम्। [illegible]निरूपणम्। [illegible]विवेचनम्। [illegible]-
[illegible]विधिकथनम्। [illegible]निर्णयः। [illegible]कथनम्। [illegible] [illegible]निरूपणम्।
[illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधि-
कथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]कथनम्। [illegible]विधिकथनम्।
[illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]-
[illegible]कथनम्। [illegible] [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]-
[illegible]कथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम् [illegible]विधिकथनम्।
[illegible]निर्णयः। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]-
[illegible]निर्णयः। [illegible]विधिकथनम्। [illegible] [illegible]विधिकथनम्। [illegible]निरूपणम्।
[illegible] [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधि-
कथनम्। [illegible],—[illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्।
[illegible]विधिकथनम्। [illegible] [illegible]कथनम्। तत्र [illegible] [illegible]कथनम्।
[illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्।
[illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिः। [illegible]-
[illegible]विधिः। [illegible] [illegible]विधिकथनम्। [illegible]
[illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्।
[illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विवेचनम्।
[illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विवेचनम्। तत्र [illegible]विवेकः।
[illegible]निरूपणम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]-
[illegible]कथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधि-
कथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]कथनम्।
[illegible]कथनम्। [illegible]कथनम्। [illegible]विधिकथनम्। [illegible]-

…कथनम् । वृद्धिकालेऽकथनम् । विवाहनिरूपणम् । सानुकूल्यापरिवर्जनिरूपणम् । कन्यादानविरुद्धनिरूपणम् । गोत्रप्रवरनिर्णयः । कुलविवाहविधिकथनम् । वरवधूविवाहविधिकथनम् । विष्णुलिङ्गादावचलविवाहविधिकथनम् । चोदशोविवाहनिर्णयः । चतुर्थीविवाहविधिकथनम् । …कथनम् । देवालयादिविवाहविधिकथनम् । विवाहमण्डपादिविधिकथनम् । …

[illegible]

…कथनम् ॥ इति शिवम् ॥

No. 4234 [illegible Devanagari title] । Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent, [illegible] ślokas. Character, Nāgara. Date, Sam. 1601. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and Verse. Incorrect.

Anilá, or Prayogadípiká. The method of performing ceremonies of Darśa Paurnamása, &c., in accordance with the interpretation of the Apastambíya Sútras by Dhúrtta Svámi. By Kesava an inhabitant of Tálabrinda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] — इत्यादि ।

End [illegible]

[illegible] ॥

[illegible] ।

Colophon इति दर्शपूर्णमास[illegible] समाप्तः ।

संवत् १८०१ ।

विषयः । [illegible]

No 4235 प्रवासविधिः । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines 8-9 on a page. Extent, 38 slokas. Character Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose, and Verse. Incorrect.

Pravása-vidhi. Treats of the ceremonies to be performed by a brahman who has taken the vow of maintaining the sacred fire throughout his life, on the occasion of his going to a distant place for the purpose of a long sojourn.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रवासविधिः । [illegible] प्रवासविधिं वक्ष्ये

इति [illegible] ।

[illegible] इत्यादि

End. विष्णुमाविशेत् प्रमदिं सम्यगाप्तिः । सावकोपरतस्येव जपव्रतं । परि-ष्टुत्यादि पूर्वेणम् ।

Colophon. इति प्रवासविधिः ।

विषयः । अग्निहोत्रिणः प्रवासगमने आवश्यकीयादिविधिनिरूपणम् । तत्र प्रवासे पुनरा-गमनविधिनिरूपणम् । प्रवासान्तरेव उपस्थानविधिनिरूपणम् ।

No. 4236. पुनःसन्धानम् । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 7-8 on a page. Extent, 70 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Punah-sandhána. The rekindling of the sacred fire at the end of a long sojourn.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुनःसन्धानम् । आवस्य प्रवासाग्न्य देवताभ्यो महीतलं विप्रस्य हविर्भ्यां प्रायश्च त्तःसन्धानं प्रवासिनाग्निमन्थनस्य प्रविशात्यता । श्रौतकर्मस्मार्तकर्मानुष्ठानार्थविच्छिन्नसन्धानायाग्न्याधानं श्रौतस्मार्तकर्मार्थं—इत्यादि ।

End. प्रजापतस्मायेदं होमद्रव्यमिदं भवेत् ।

Colophon. इति पुनःसन्धानं समाप्तम् ॥ शाके १७१९ ।

विषयः । विच्छिन्नस्य वह्नेः पुनः सन्धानविधिनिरूपणम् ।

No 4237 पुरुषार्थचिन्तामणिः । (विवाहप्रकरणम् ।) Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 2[illegible]. Lines, 11 on a page. Extent, 617 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Fresh. Prose and Verse. Incorrect.

Purushártha chintámani. Seems to be a series of Hindu law compilations by [illegible] Bhatta surnamed Árabali. The present Codex treats of marriage only, and as it shows a special interest in proving the validity of marriage with maternal uncle's daughter, a custom prevailing in Southern India the work seems to have been compiled for that [illegible].

Beginning श्रीः ।

अथ विवाहोऽभिधीयते । तत्र दक्षः ।

वेदानधीत्य यत्नेन यावतो ज्ञानतस्तथा ।
समावर्त्तनपूर्व्वन्तु कन्यकां विवहेत् ॥
अनाश्रमी न तिष्ठेत्तु दिनमेकमपि द्विजः ।
आश्रमेण विना तिष्ठन् प्रायश्चित्तीयते हि सः ॥

मनुः ।

गुरुणानुमतः स्नात्वा समावृत्तो यथाविधि ।
उद्वहेत द्विजो भार्यां सवर्णां लक्षणान्विताम् ॥ इति ।

याज्ञवल्क्योऽपि ।

अविप्लुतब्रह्मचर्यो लक्षण्यां स्त्रियमुद्वहेत् ।
अनन्यपूर्व्विकां कान्तामसपिण्डां यवीयसीम् ॥ इत्यादि ।

End इत्थं दाक्षिणात्य इत्यस्मिन् जनपदे तु मातुलसम्बन्धं कुर्व्वन् दुष्यति, न अन्यदेशे । तथैव उदीच्य इत्यस्मिन् उदीच्यदेशे सौत्रामण्यादि कुर्व्वन् दुष्यतीति सर्व्वाभिविधानाचरणीयमिति दिक् ।

Colophon. इति श्रीमद्रामचन्द्रपण्डितात्मजविष्णुभट्टसूनुपुरुषोत्तमविरचिते स्मृतिसारसमुच्चये विवाहः प्रकाशः ।

विषयः । विवाहप्रकरणे कन्यालक्षणादिनिरूपणपूर्व्वकं विवाहतः मातुलकन्यापरिणयनविवेकवर्णनम् । दाक्षिणात्यानां मातुलकन्यापरिणयनस्य धर्म्यत्वसमर्थनम् ।

NO 4238 पञ्चमाश्रमविधिः । Substance, country-made paper 10 x 4½ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent, 27 ślokas. Character, Nagara Date, ? Place of deposit, Calcutta Government of India. Appearance, decayed. Prose and Verse. Incorrect

Panchamáśrama-vidhi. By Samkaráchāryya. The four stages of the life of a Brahman are well known. This work treats of a fifth stage, namely, a stage in which a brahman should give up the badges of the fourth stage, his walking staff, his water-pot, &c., and travel all alone like a child or a lunatic or a goblin. This stage is sometimes called the *Paramahamsa* stage.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पञ्चमाश्रमविधिं व्याख्यास्यामः । तत्र दत्तात्रेयकथितमनुसरामः । उदकपात्रं नमस्कारादि-

पूर्वाह्णे मानदाश्विनादिर्वं मन्याय पुरोधैश्चपूर्वं नदाश्रया माङ्गचतारा पूर्वोक्तर्हि प्रश्ना-
नामर्थे नक्षत्रां तिथिवौकाय गुरुयान ।

End. यस्मिन्नुतामवश्यादिन्द्रसनामादिनमरः ।
पुनर्विचारादिवसर्वज्ञोऽहकपराचचः ॥
परद्वारवदग्रभाग्नुरूर्सविवर्जितः ।
सभावौ चतुर्दूतौ वाक्यौवनविसाधवम् ॥

Colophon. इति मन्त्राचार्यविरचितमत्रामत्नविधिः ।

विषयः । वस्त्रावीजतं इत्यादौ शौनादिचरित्रामरणवमत्रान्नमरणविषयकम् । तत्र चाग्रे इत्यादिःशेषादिविधिविषयकम् । कलकत्वादिज्ञौकवविधिविषयकम ।

No. 4239. पञ्चपक्षिशकुनम् । Substance, country-made paper, 22 x 3½ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 532 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, decayed. Prose, and verse. Incorrect.

Pañchapakshi-śakuna. A short treatise, on fortune-telling by the appearence of five kinds of birds.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
प्रणम्य शीतलाशैवं सर्वज्ञानविशारदम् ।
अविज्ञार्थबोधाय यस्य गुणवो गुरा ॥
तेषां वचनमाकर्ण्य विजनाद् गणेश्वरः ।
विचारज्ञानबोधार्थं पञ्चपक्षिसमन्वयम् ॥
यदीय मागधारेव जोषे वाकचयं प्रति ।
यथापठाति इन्तने सर्वकार्येषु निश्चितम् ॥
यावतं प्रश्नं दृष्ट्वा दैवज्ञः साधवानतः ।
ब्रूवन् करोति कर्माणि नचान् सर्वं विचारयेत् ॥

End. यस्मिन् (?) याङ्गः । इत्येवं गुणो + + गुणोऽपि ।
इत्युक्तं पञ्चपक्षिणां ज्ञानानां अवाजयत् ।
येन विज्ञानमात्रेण विज्ञाता भवेन्नरः ॥
नावश्यंमपि मानापि यावौवामकमेवास्य (?) ।
यावत् पूर्णं पक्षिकुलं प्रदर्शोदितम् ॥

Colophon इति गणेशविरचितं पञ्चपक्षिशकुनं समाप्तम् ॥

विषयः । पञ्चवर्णात्मविशेषेण वेदादिषु प्रयुज्यमानवर्णानां स्थानादिनिरूपणम् ।

No. 4240. प्राणाभरणम्, वा राजवर्णनम् । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 16 on a page. Extent, 224 ślokas Character, Nágara. Date. ? Place of deposit, Calcutta Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Práṇábharaṇa, or Rájavarṇana. In praise of Rájá Práṇanáráyana Deva of Kámarúpa in Assam by Jagannatha Paṇḍit.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

विश्वंभरा भुवनस्य भूमिरिन्द्रो भुवन + + भरः (?)
कान्तोऽयं कलितान्तयाम मनतोषाकृतिधरः ।
एवं भावयता महीश्वरचिते मौलं क्रियाणमवे
भावमिं विनिमयको विरचित श्रीकामरूपेश्वरः ॥
कामरूपविनिःसृतद्विरदराजजोवादिभावविस्तरः ।
पद्मरागविभूषितसंवलितं गात्रमोजोऽस्तु ॥ इत्यादि ।

End. एवं होतारं देवानां दम्पत्यविधायकपति (?)
प्रभावप्रभावं नदि नु मम कोऽयं परिकरः ।
कुलाढोपक्रमानाभवविनतमकाशुविभवो
भवो मे कोऽयं पुनरिति विरचितं कथयतु ॥
विपदिद्रुतचित्तं मे दधिभावार्णवे
कचवकरणीयं कुपणे पावयति ।

Colophon. इति पण्डितजगन्नाथकृतप्राणाभरणम् ।

विषयः । कामरूपाधिपतेः प्राणनारायणस्य राज्ञो गुणादिवर्णनम् ।

No. 4241. अनुक्रमणिकाविवरणम् । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 89. Lines, 7 on a page. Extent, 962 ślokas. Character, Nágara. Date. ? Place of deposit, Calcutta. Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Anukramaṇiká-vivaraṇa. By Jagannáth. An Index to the Rigveda Váskala Shákhá giving the Rishis, Chhandas and

Devatas. From Jagannátha's statement it appears that the Váshkalas had 1028 – 1017 = 11 súktas more than the Sákalas, while their number of ṛichs fall short by 10580 – 10552 = 28. This does not agree with Weber's statement given in foot note No. 21 in page 32 of the second edition of the History of Indian Literature "that the recension of the Báshkalas had eight hymns more than that of the Sakalas." The Bálakhilyas are here said to be 18 in number while Sáyana in his commentary on the Aitareya Brahmana says they are eight and Max Müllar and Aufrecht say they are eleven.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य विष्णुं शिरसाथं सम्यं

विवक्षु शौनं ऋग्वेदानुक्रमम् .

मयाचिर्य भाष्यकोशस्य

चरितं शाकल्यविवक्षितस्य भाष्यमीम् ॥

अनुक्रमणिकोक्तानि सूक्तादिप्रमाणोन्मानम् ।

सन्तोऽस्मानि विचयानि समग्राणो यथामति ॥

सूक्तादीनि सूक्तगतोकवर्गसंख्यापरिदैवतछन्दांसि प्रतिसंख्ययुक्ता संख्यामध्येन विलिख्यते ।

अध्यायानाम् वर्गसंख्या: पाकोच्चैर्विलिख्यते ।

प्रायोऽत्र चरण: सर्वं लिख्यन्ते शौनकंपुनाः ॥

प्रजापानाम् सर्वेषां तनच्छन्दोऽभिधाः पुनः ।

नामोक्तेषु सर्वेषु यजिद्दोऽग्न्यादिदेवताः ॥

इति परिभाषा ! निरूक्तानि लिख्यन्ते परिभाषोदितान्यपि पदपङ्क्त्यादिभेदानां प्रजापानाम् सर्वशः । चकारान्निरुद्दादीनामभिधयः । चवाग्निमीळे प्रथमिसूक्तानामर्चसंख्या ऋषिदैवतछन्दांसि विलिख्यन्ते । इत्यादि ।

End. शाकल्ये । समाप्ता विदुष् । समाप्ता विदुप । वर्गः ११८ । ऋचानि ४९ । ऋचः १०८१ । ऋचानि १५६ (?) । इत्यष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः । सर्वा संख्या १०५५२ शाकलशाखायां पूर्तिः स्यात् । सूक्तानां संख्या १०१७ । बाष्कलशाखायामधिकानां चतुष्पदा ऋचां ऋक्संख्या १०५८० बालखिल्यवर्गः १८ । १०२८ । विवृत् ।

विषयः । ऋग्वेदे शाकलशाखायामपि ऋषिच्छन्दोदैवतनिरूपणं सूक्तसंख्यादिकथनं । तथ तथ ऋक्संख्यादिनिरूपणम् ।

No. 4242 अर्थप्रकाशिका। Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 332 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old, mostly destroyed by worm. Prose. Incorrect.

Artha-prakásiká. By Raghudeva. This a new commentary on the Kávyaprakásha unknown as yet to Aufrecht. The work is, unfortunately, incomplete. The author is an advocate of the theory that the Kárikás are by Bharata Muni and the vṛitti by Mammaṭa. The commentator explains only the Karikás which are, in his opinion, Bharatánana-sambhúta or pronounced by Bharata.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः।

रघुदेव[illegible] मोचिका ।

भरताननसम्भूतकारिकार्थप्रकाशिका ॥

भरतमुनिः [illegible]- नाय [illegible] भारती [illegible]। [illegible]ति । भारती [illegible] भवति [illegible] भवति । भारत्या [illegible]। [illegible]-[illegible]ति । इति ।

End. [illegible]

Colophon. (अतःपरं खण्डितम् ।)

विषयः । [illegible] का-

No. 4243. अनुवाकानुक्रमणी। Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India Appearance, new. Verse. Incorrect.

Anuvákánukramaṇí. An index of the Anuvákas of the Rig-Veda, Sakala Shákhá, by Saunaka.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः।

[illegible] ।

[illegible] प्रथमः [illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

यादृशो ह्यपरिवारं संसार सदर्शनम् ।
सकले सकले चैव यावन्तो हि प्रकीर्तिताः ॥ इत्यादि ।

End. एकस्य मनसस्त्वं दृश च सर्वाणि चक्षूंषि ।
सर्वोपद्रवाणि क्षेत्राणि चाक्षाणि चत्वारि ॥
चत्वारि मनश्चक्षूंषि द्वाविंशत्यादयश्चक्षूंषि द्वाविंशत्यादयश्चक्षूंषि ॥

Colophon. इति श्रीसत्सुखानुभवानुभवो समाप्तः ।

विषयः । सर्वेदान्तसाराणामत्र सदुपायनिरूपणम् ॥

No. 4244. पञ्चप्रकरणी वा सत्सुखानुभवः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 11 on a page. Extent, 460 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1868. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and Verse. Correct.

Panchaprakaraṇí, or Satsukhánubhava. A Vedánta treatise by Ichchhárāma Svámí who wrote this work in five chapters for the edification of his pupils. It treats of the knowledge of Brahma and of Atmā, of the nature of Átmā as consisting of existence, intelligence and pleasure, of the evanescent character of the world and other topics interesting to the student of the Vedánta system.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।
श्रीरामं श्रीगुरुं चापि नत्वा स्वान्तर्हृदि स्थितम् ।
सत्सुखानुभवं ग्रन्थं कुर्वे बुद्धिविशुद्धये ॥
सच्चिदानन्दरूपं यत् पूर्णं विष्णोः परं पदम् ।
तत् प्राप्तये समारब्धा वेदान्ताः सकला अपि ॥
यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ ।
तस्यैते कथिता ह्यर्थाः प्रकाशन्ते महात्मनः ॥
कथं बद्धोऽस्मि संसारे मम मुक्तिः कथं भवेत् ।
इति विचारसम्पन्नः श्रीगुरुं ब्रह्मनिष्ठमाश्रयेत् ॥
अथ प्रथमं गुरुशिष्यलक्षणम् । शान्तो दान्तो जितेन्द्रियः । इत्यादि सद्गुणैश्च शिष्यलक्षणैर्युक्तो श्रीमान् शिष्यः । इत्यादि ।

End. यस्य देहे मतिर्न भवति । स एव जीवन्मुक्तः ।
जीवन्मुक्तः परं नास्ति न भूतं न भविष्यति ॥

इति षट्प्रकरणात्मकग्रन्थनिरूपणं नाम षष्ठं प्रकरणं समाप्तम् ॥

षट्प्रकरणीयं तां अनुष्ठानुभवपद्धतिम् ।
विचारयन्ति ये नित्यमात्मारामा भवन्ति ते ॥
गौरचन्द्रस्य शास्त्री विद्वान् भवतीतये ।
अनुष्ठानुभवं शास्त्रं तस्य जानन्तु योगिनः ॥
रसाग्निमुनिचन्द्राब्देव विनिर्मितम् ।
ब्राह्मणानुष्ठानार्थायाग्रन्थ समर्पितम् ॥
इदं ग्रन्थं समर्पणमितम् ।

Colophon. इदं अनुष्ठानुभवनामकं गौरचन्द्रशास्त्रिभिर्विरचितं ग्रन्थमेतत् ॥

संवत् १८६८ ।

विषयः। प्रथमे प्रकरणे, ब्रह्मज्ञानविवेचनम् । तत्र गुरुशिष्ययोर्लक्षणादिविवेचनम् । ब्राह्मणनिरूपणम् । ब्राह्मणः सच्चिदानन्दस्वरूपप्रतिपादनम् । विवेक वैराग्यादिसाधनचतुष्टयेन ब्राह्मणः ब्रह्मनिरूपणम् । जीवलक्षणादिनिरूपणम् । जीवब्रह्मैक्यकथनम् ।

द्वितीये प्रकरणे, अध्यारोपस्य स्वरूपादिनिरूपणम् । तत्र पञ्चीकरणस्वरूपादिनिरूपणम् । पञ्चकोशविवेककथनम् ।

तृतीये प्रकरणे, अपवादस्वरूपादिकथनम् ।

चतुर्थे प्रकरणे, ब्रह्मज्ञानं आचार्योपदेशं विना स्वयं नानुभूयते—इति तत्त्वमस्यादिकथनम् । तत्र श्रवणादीनां लक्षणादिकथनम् ।

पञ्चमे प्रकरणे, समाध्यभ्यासविवेकनिरूपणम् । ब्राह्मणप्रकारभेदादिनिरूपणम् । इति शम् ।

No. 4245. पादविधानानुक्रमणी । Substance, country-made paper. 14 x 5 inches. Folia, 3. Lines, 11–12 on a page. Extent, 90 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta. Government of India. Appearance, new. Prose and Verse. Incorrect.

Páda-vidhánánukramaṇí. By Śaunaka. An index of those *pádas* or feet of the ṛichs which are difficult to read or which have any doubt connected with their reading or meaning, &c. This work relates to the Śákala Śákhá of the Ṛig-Veda.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः

अथ पादविधानानुक्रमणी ।
अथ पादाः संदिग्धा भवन्ति

पुरावाचावाचि भवति केचित् ।
मद्गुणसूक्ष्मवेद (?) विनोदना-
चार्यैव श्रीमच्छेमीहितं वत् ॥

चशेन विनायकयो द्वाः पुनाकः कृताः । एष द्वयोंः च च । मत्तु च भो बभो बया १ ॥
एवं से बरब पुषि । सं भो बद्ध विनोदयन्त्र चा । २ ।   इत्यादि ।

End.   श्रीपादविलवंशजे । सातवित्तिजा भो ममम् ।
पितृभक्तो म बन्धु विमृतदायकः ॥ ८ ॥   इत्यष्टकाष्टकः ।

Colophon. इति चाद्विधानानुक्रमणी ॥

विषयः । शाकलशाखायामु संहितायां पाठानां निरूपणम् ।

No. 4246. कौकिलसौत्रामणीविधिः । Substance, country-made paper, 9 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 85 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kaukila-sautrámaṇí-vidhi. The process of celebrating a sacrifice entitled Kaukila Sautrámaṇí in the manner prescribed by Áśvaláyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कौकिलसौत्रामण्युच्यते । सा चाश्वलायनीय शाखाना । बलाबालानाद्य च सौत्रामण्येवैव-दृशितः । बलाबालानाय + + विकारोऽभ्युंपे बचा चारैदित्यादिष्वे + + संयुवैद विविनसौत्रामण्याचार्येणानुशासनात् प्रदुच्यते ।   इत्यादि ।

End.   यथा अपितं प्राचीनावीतिनो दक्षिणतः प्रावणय एवं पशिणीनो वा चैव राजन्यवैश्ययोरप्यारेषु वा वक्ष्यत्यपि दक्षिणतो जुहोतीति ।

विषयः । आश्वलायनीयकल्पोक्तप्रकारेण कौकिलसौत्रामणीयागविधिनिरूपणम् ।

No. 4247. वशीकरणादिविधिः । Substance, country-made paper 10 x 4 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent, 139 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Vaśíkaraṇádi-vidhi. The process of performing the *tántrik* ceremonies with the object of killing enemies, stupefying and fascinating men and women and so on.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

यः प्राज्ञः सर्वोऽसुवः सदसिवः महाकल्पकालीनको

धामानीमनसादि + + मिषयः सहस्र + + सकः (?) ।

वागाधारमानमाधवः ममरसः सर्वात्मना बोधकः

योऽयं सर्वमयो ददातु भवतां विद्यादिसिद्धत्वम् ॥

रविचित्तः स्थितो भक्तौ भक्तं ब्रह्मानुजद्वयम् ।

ततः सोऽभवते पीठात् हर्षनाद्रेव माधवः ॥

धृतात्पयत्नुकाव अर्धेन सव सर्वेषाम् ।

विधृत्वा संयुतं भक्तं निजकां सं:कपमालम् ॥ (?) इत्यादि

End अभिवारेऽपि मध्याह्ने रवौ कुक्कुटको बलिः ।

देयः सम्यक्सुपाकुशः काल + + ततो वदेत् ॥

Colophon. इतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । सर्वाङ्गपवाणिव सौवर्णपोषाठनपूजादिप्रकारकीर्तनम् ।

No. 4248 रविरोटव्रतम् । Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 5 Lines, 9 on a page. Extent, 81 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, decayed verse. Correct.

Raviroṭá-vrata. The process of performing the ceremony entitled *Raviroṭí*. The principle interlocutors are Dhaumya and Draupadí in the forest during the exile of the Páṇḍavas.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

वनवासगते पूर्वे कुन्तीपुत्रे युधिष्ठिरे ।

द्रौपदी परिपप्रच्छ धौम्यं धर्मार्थतत्त्ववित् ॥

द्रौपद्युवाच ।

भगवन् श्रूयते विप्र वेश्यासां युधिसत्तम ।

नानाक्लेशान् वनं विधि किं कार्यं ज्ञात्वा यथा ॥

भर्तुश्च युधिष्ठिरात् धौम्यो नवितनोत्तरः ।

पाञ्चालीं कथयामास व्रतमेकं सुदुर्लभम् ॥

गौतम उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि सर्व्वेषामवबोधकम् ।

[illegible] यतो [illegible] ।

[illegible]विरोधाख्यं नाम सर्व्वपापप्रणाशनम् ।   इत्यादि ।

End. [illegible] ।

[illegible] ।

Colophon. इति गौरविरोधाख्यं प्रकरणम् ।

विषय: । [illegible] गौतमस्य संवादेन [illegible]विरोधाख्यं कर्म्मेति [illegible] ।

No. 4249. होमभक्षः । Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 67 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Homa-bhaksha. The food to be eaten by means of sacrificial ladles from dishes set apart for Indra and other deities at the three sacrifices, the morning, the noon and the evening. The work belongs to the School of Baudháyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बौधायनानुसारेण होमभक्षो लिख्यते । [illegible] । [illegible] होमाभिमर्शः [illegible] । [illegible] ।

इत्यादि ।

End. [illegible] ।

[illegible]

विषय: । बौधायनानुसारेण प्रातःसवनमाध्यन्दिनसवनतृतीयसवनेषु [illegible] भक्षणादौ [illegible] ।

No. 4250. [illegible] । Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent, 94 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Digvijayeshṭi. The process of performing the vedic sacrifice for the conquest of the world.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ है भवति यथा वा एष्टि देवानां यथा अनुक्रमणा वेदवर्ष पूर्वायविधि च सर्वेषां यजेत यजेत दिग्विजयीविजयः सर्वदिग्विजयकामो वा इत्यादि ।

End. पूर्णिमायामे वाजिवयाजः । अहनिमोवामे सम्यक् सर्वेषुपूर्वेन् । दिग्विजिदः समाप्यते ॥

Colophon. इति दिग्विजयेष्टिः समाप्ता ।

विषयः । दिग्विजयेष्टिप्रयोगकथनम् ।

No. 4251. अर्घ्यदानविधिः, वा अर्घ्यदानविधिसंक्षेपः । Substance, country-made paper, 5 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 100 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Arghya-dána-vidhi or Arghya-dána-vidhi-saṅkshepa. The process of offering *argha* to the sun and of worshipping him according to the process prescribed by Trichákalya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

पापक्ष प्राप्तामाघक्ष देवकार्यो पञ्चोत्ते श्रीसूर्यमारादवरेवनाम्नोत्सवंशमोपिमकामकाविशुद्धे विधाकल्पोक्तविधिना अर्घ्यप्रदानं करिष्ये । सतोरघ्यार्थं प्रणादिकं करिष्ये । इत्यादि ।

End. नमः सूर्याय शान्ताय + सर्वरोगनिवारिणे ।

चिरेद्यानि पापानां मं मतिः परमेश्वर ॥

Colophon. इत्यर्घदानविधिसंक्षेपः ।

विषयः । सूर्यार्घदानविधिकथनपूर्वकं तत्पूजाविधिकथनम् ।

No. 4252. अनुवाकानुक्रमणीभाष्यम् । Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent, 244 ślokas. Character, Nágara. Date, Sᴍ. 1863. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Anuvákánukramaṇí-bháshya. A commentary by Shaḍguruśhiśya on the Anuvákánukramaṇí by Śaunaka noticed above 4243.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वैं गणेशं मम गुरोः-

गुरोश्च किंचित् सकलं नमामि ।

विनायकं विविदाभीष्टपुत्रो-

गणेश्वरविष्णुं दृष्टाध्विम् ॥

पशूनामां व्याख्यानं श्रीमतश्च मनारतः ।

पशुयागानुक्रमणीरूपं किंचित् सर्वेषे ॥

विश्वदेवर्षीति । मार्दवं स्वस्थ । यातः विवेषितः । द्विविधं स्रोमत् । पक्षकामा माघ-
माघरक्तपुष्टिः । स्वस्थ नमः किम् । इत्यादि ।

End. हारिमन्त्रपरया विकपशुर्वेचक्रवर्ताविरत्नर्वः । ॥११०० । द्विपतिः पशाभि-
श्रावणार्थे । एष वा पशुः एष वा सर्वं एष वै पाहः । एष वा सवरक्षित्वादि कर्मणां नशुरूप-
श्रोत्रेरात्मने । यथापि कर्मो यज्ञस् संबद्धनं भगवता श्रीमतेन पशुपतिनेन वेदितवत् ॥

Colophon. इति श्रीमद्गुरुपवित्रविरचितापशुयागानुक्रमणीविवृतिः समाप्ता ।

संवत् १८८१ ॥

विषयः । श्रीमद्धमानुयागानुक्रमणिका व्याख्यानम् ॥

No. 4253. सावित्र्याग्निप्रयोगः । Substance, country-made paper, 9×3¼ inches. Folia 13. Lines, 12 on a page. Extent, 309 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Sábitrágni-prayoga. The process of performing sacrifices in fire by tying the sacrificial animal to the stake.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

सावित्र्याग्नेः प्रयोगो वक्ष्यते । एतस्येव होमं पशुपयोगाभिचरणीति श्रुतेः । पशुपयोगाभिच
रणे । पशो वा यज्ञः कार्यो वा मासरश्मिरोयं प्रजा वाः पुरस्तादित्यादि कर्मकामः पशुपयोग
यज्ञ इति संवत्सरोपन् प्रणारोपोद्भवाय वर्णिना । —इत्यादि ।

End. हविषश्ची विरलवं पुरः विरलकर्मनियुक्ता नशुपयन्नयानि । सवादि—

Colophon. (अतःपरं खण्डितत्वात् परिसमाप्तिसूचकवाक्यं नास्तीति ज्ञेयम् ।)

विषयः । सावित्राग्निप्रयोगपद्धतेः पशुयज्ञविधिकथनम् ।

No. 4254. स्वर्गद्वारेष्टिप्रयोगः । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent, 212 ślokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1659. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Svarga-dváreshṭi-prayoga. By Dhuṇḍirája, 1627 Sk. The process of performing a sacrifice for going to heaven. The work belongs to the school of Baudháyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य रामं जगदीशितारं
गुरुं गणेशं गिरिजां गिरीशम् ।
करोमि [illegible]
गुरोः प्रसादादिह ढुण्ढिराजः ॥

[illegible] ।
इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] स्वर्गद्वारेष्टि[illegible] ॥

Colophon. इति स्वर्गद्वारेष्टिप्रयोगः समाप्तः । शाके १६ ५८ ।

विषयः । बौधायनसूत्रानुसारेण स्वर्गद्वारेष्टिप्रयोगकथनम् ।

No. 4255. शिलान्यासविधिः । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 1. Lines, 24 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose, and verse. Incorrect.

Śilányása-vidhi. The process of laying the foundation-stone of palaces and other dwelling-houses as given in the Matsya Puráṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] । [illegible]

[illegible] मम मेधुनेति [illegible] कृष्णेति [illegible] संक्षेपतः शिवरात्रिव्रतविधिः ॥

विषयः । [illegible] शिवरात्रिव्रत[illegible] । [illegible]

No. 4256. शिवमुष्टिव्रतम् । Substance, country-made paper, 9 × 2¼ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 54 slokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Sivamushṭi-vrata. The gift of a handful of corn for the purpose of propitiating Siva. The story of Rājā Chandra Prabha has been related in this connection as one who obtained great fortune by making this gift. Unmarried girls would acquire great merit by this gift.

Beginning. अथ शिवमुष्टिव्रतम् ।

[illegible]

देव्युवाच ।

देवदेव जगन्नाथ जगदानन्दकारक ।

कौतुकेनेच्छितं किञ्चित्संप्रश्नं करोम्यहम् ॥

श्रुतानि देव देवेश व्रतानि नियमास्तथा ।

[illegible] ॥

नास्ति मे निश्चयो देव + शिवोक्तं + + पुनः ।

कथयस्व महादेव [illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥ इत्यादि ।

End. एतत्ते कथितं देवि व्रताणां व्रतमुत्तमम् ।

[illegible] ॥

Colophon. इति श्रीभविष्योत्तरपुराणे उमामहेश्वरसंवादे शिवमुष्टिव्रतकथा समाप्ता ।

विषयः । [illegible] शिवमुष्टिव्रतविधानम् । [illegible] ।

No. 4257. सन्ध्याप्रयोगः । Substance, country-made yellow paper, 8×3 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 132 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1890. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose, and verse. Correct.

Sandhyá-prayaga. The performance of the three daily sandhyá ceremonies by a process in which an attempt has been made to reconcile the vedic and the tántrik modes of performance.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

आचमनम् । ॐ अच्युतानन्तगोविन्देति श्रीकेशवादिरनुक्रम्य आचोरेवला आचमने विनियोगः । ॐ अच्युताय नमः ॐ अनन्ताय नमः ॐ गोविन्दाय नमः । शिखाबन्धनम् । ॐ चिद्रूपिणिमन्त्रस्य विरुपाक्षऋषिरनुष्टुप्छन्दः शिखाबन्धने विनियोगः ।

ॐ चिद्रूपिणि विरुपाक्षि मायामोहविमोचने ।
तिष्ठ देवि शिखाबन्धे चामुण्डे ह्यपराजिते ॥
शिखा या मन्त्रपुत्री च नागकन्या तपस्विनी ।
तस्यै देव्यै नमो नित्यं शिखाबन्धं करोम्यहम् ॥

End. यत्रैव यत्रैव देवि तिष्ठन्तीति ममोऽस्तु ते ।

इति श्रीविष्णुं स्मरेत् । पूर्वोक्तकर्मविधानं कुर्यात् । इति सायंसन्ध्या समाप्ता ।

Colophon. इति सन्ध्याप्रयोगः ।

विषयः । श्रुतितन्त्रोक्तसन्ध्याविधिकथनम् । तत्र विशेषस्मार्तव्यवस्था ।

NO. 4258. संन्यासदीपिका । Substance country-made paper, 12×5 inches. Folia, 103. Lines, 10 on a page. Extent, 21,041 ślokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse Correct.

Sannyásadípiká. By Sachchidánandáśrama the pupil of Nrisinhaśrama. It treats of the renunciation of the world and refutes the theory that such renunciation is prohibited in the Kali Yuja. It gives in detail the process of initiation to a mendicant life and enumerates the duties and obligations of the Sannyásís up to the time of their death.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं गुरुपादान् अनुकम्पया ।

सर्वेषामुपकाराय कुर्वे मन्त्रार्थदीपिकाम् ॥

अथातो वाजसनेयोपनिषदम् । ॐ वाचयिः प्रजापतेर्लोकं जगाम । तं प्रणीयाय । येन भगवन् कर्माण्यशेषतो विजानीमीति । तं होवाच प्रजापतिर्भव पुत्रात् श्रृणु वत्सादीन् निखिलं कर्मसर्वेषाम् वाचम् कृष्णं सन्ध्यायाम् भूर्लोकम् भुवर्लोकम् स्वर्लोकम् महर्लोकम् जनलोकम् तपोलोकम् सत्यलोकम् महातलपातालानि विजानीयात् । इत्यमात्मादनं जीवानं च परिपूर्णत्वं विजानीयादिति । इत्यादि ।

End

संविन्मुखस्यातो सदा विलीयते यत्र मनः प्रयाति इति ।
आत्मनः सच्चिदानन्दोऽकरोन् मन्त्रार्थदीपिकाम् ।
विशेषः सौरभौ नेन सर्वभावो महेश्वरः ॥

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीमच्चिदानन्दविरचिता मन्त्रार्थदीपिका समाप्ता । शके १७६८ ।

विषय: । वाजसनेय मन प्रजापतेः संवादेन कर्मकाण्डस्य मन्त्राणां व्याख्यानिरूपणम् । तत्र मन्त्राणामुपदेशनम् । कर्मणि मन्त्राणामुपनयनविधिकथनम् । द्विविधमन्त्रनिरूपणम् । मन्त्रोत्पत्तिकथनम् । सन्ध्यादिनित्यविधिकथनम् । मन्त्रार्थनिरूपणम् । मन्त्रे चार-निधिकथनम् । मन्त्रस्य ऋष्यादिविधिकथनम् । दानस्नानविधिकथनम् । दानादिकथनम् । विद्यादिनिरूपणम् । वेदादिसर्वविधिकथनम् । जातकर्मादिविधिकथनम् । गर्भाधानवि-धिकथनम् । सोमादिविवेककथनम् । विवाहसंस्कारविधिकथनम् । दक्षिणाविधिकथनम् । प्रतिष्ठादिप्रतिपत्तिविधिकथनम् । पुरश्चरणविधिकथनम् । उपवीतस्नानविधिकथनम् । अभ्य-ञ्जनादिविधिकथनम् । मुण्डनादिविधिकथनम् । गुरुपूजनकथनम् । उपदेशक्रमकथनम् । व्रतोद्या-पनविधिकथनम् । मन्त्रस्य च रक्षाकथनम् । मन्त्रस्य पापनाशनादिकथनम् । सिद्धमन्त्रकथनम् । मन्त्राभिषेककथनम् । तथा च अभिषेकादिविधिकथनम् । विष्णुपूजनकथनम् । शैवादिविधिकार-कथनम् । परमहंसधर्मकथनम् । श्रीकृष्णजन्माष्टमीकथनम् । होमविधिकथनम् । यज्ञोपवीतविधि-कथनम् । पञ्चदेवताविशेषकथनम् । गृहप्रवेशविधिकथनम् । ब्रह्मचारिधर्मकथनम् । मन्त्राभिषेककथनम् । तर्पणकथनम् । पिण्डदानविधिकथनम् । निषेधकथनम् । अपराधकथनम् । नामजपकथनम् । प्रायश्चित्तकथनम् । यज्ञानुष्ठानकथनम् । तुलसीमाहात्म्यकथनम् । दिक्पालादिविधिकथनम् । दिक्शुद्ध्यादिविधिकथनम् । विष्णुपूजावि-धिकथनम् । मत्स्यादिविवेकथनम् । देवप्रतिष्ठादानकथनम् । आह्निकविधिकथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । आचमनविधिकथनम् । दन्तधावनविधिकथनम् । स्नानविधिकथनम् । तिलक-धारणविधिकथनम् । सन्ध्याविधिकथनम् । पूजाविधिकथनम् । तर्पणादिविधिकथनम् । भोजन-विधिकथनम् । आचमननिषेधकथनम् । तदनुकम्पाकथनम् । पात्रासनादिविधिकथनम् ।

प्रविभागवर्णादिकथनम् । षष्ठे मण्डलादिद्रागमसंख्याकथनम् । सार्वस्थ्यादिविधिकथनम् । प्रश्न
विधिकथनम् । चौरविधिकथनम् । वास्तुपूजनविधिकथनम् । चातुर्मास्यसंकथनम् । प्रश्नावता
वारम्भकथनम् । सर्वोहुतीयविधिविधानम् । सोमपहविधिकथनम् । शिविं मनस यवेः संस्कारविधि-
कथनम् । सर्वेऽन्तरे चान्द्रायणादिकथनम् । मधुर्लिंगाविधिकोष्ठक । इति शम् ।

No. 4259. सर्वानुक्रमप्रयोगः । Substance, country-made paper, 21 × 4 inches. Folia, 56. Lines, 11 on a page. Extent, 1,701 ślokas. Character, Nágara. Date Sm. 1863. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Sarvvánukramaprayoga. An index to the Ṛig-Veda giving the Ṛishi, Chhandah and Devatá of every ṛich.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अग्निमीळे इति नवर्चस्य सूक्तस्य वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा ऋषिः । अग्निर्देवता । गायत्रीछन्दः । वायवायाहि नवर्चस्य सूक्तस्य वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा ऋषिः । प्रथमतृचस्य वायुर्देवता । द्वितीयतृचस्य इन्द्रवायू देवते । तृतीयतृचस्य मित्रावरुणौ देवते । गायत्रीछन्दः । अश्विनेति द्वादशर्चस्य सूक्तस्य वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा ऋषिः । प्रथमतृचस्य अश्विनौ देवते । द्वितीयतृचस्य इन्द्रो देवता ।
इत्यादि ।

End. सं समिति चतुर्ऋचस्य सूक्तस्य । आङ्गिरसः संवनन ऋषिः । आद्याया अग्निर्देवता । ततश्चतसॄणां संज्ञानं देवता । तृतीयास्त्रिष्टुप्छन्दः । शिष्टानां तिसृणामनुष्टुप्छन्दः इत्यष्टमोऽष्टकः । ८ । सू० ५८ । ऋ० १९८ । इति दशमं मण्डलम् ॥ संवत् १८६३ ।

विषयः । ऋग्वेदीयाष्टकाष्टाध्यायगतानां प्रत्येकं ऋषिच्छन्दोदेवतानामधेयकथनम् ।

No. 4260. सिंहानुवाकभाष्यम् । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 80 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Siṁhánuváka-bháshya.—A commentary on the Vedic Anuváka apparently apocryphal commencing with Simhe Me Manyuh. The Simhánuváka of the Taittiriya Bráhmaṇa does not agree with the present anuváka.

Beginning. अथ सिंहानुवाकभाष्यम् । सिंहे मे मन्युः । मे मम मन्युः क्रोधः सिंहे । सिंहशब्देति सिंहः स्वोदयादित्यादि चकारचकारयोःसंज्ञायाः । चकारस च । चकारस च

भिन्न इति प्रश्नो जातिवचनः । यथा वाक्यमात्परिमाणमात् क्रियावद्राचाचारः कर्मेवः । वर्मेतामिति शेषः । मत प्रोषः प्रायिनो हिंसाकारिप्रयुक्तो वर्णतो न वर्णैत्यर्थः । इत्यादि ।

End. वैशावरैरवर्णावरन्नं न प्रद्विषोति च ।
आतौ यजमानं यौष्माकन्मं + मथा + तो ॥
कामिनादौ भेच्यत्र मथवोर्थं चतुःक्रमम् ।
चचयोर्थं वासुनिधिः भिन्ने ते वै वर्ष मथा ॥

Colophon. गौः ।

विषयः । भिन्ने ते मनुष्यांशे वेश्मरावच इत्यावनुचावक वाश्वावम ।

No. 4261. सोमाङ्गपानकारिका । Substance, country-made paper. 9 x 4 inches. Folia, 26. Lines, 5 on a page. Extent, 364 slokas Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Somángapána-káriká.—The process by which a family of brahmans who make default in performing the Somajága for three generations may resume the right of performing that sacrifice.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।
संमेन यज्ञमानस्य । यस्य पितृत्रय कवः ।
नेज्जितं संमप्राभेव न व्याहितिस्त्वसंमयः ॥
यावमेन न पेत्रपूजनवशी + + + + + ।
यस्य वेदस्य वेदो च विजिष्ठवंसे विपूजयम् ॥
न वै दुर्ब्राह्मणं नाम यशेन हवजायनिः ।
विशिष्टसंप्रयाता वा दुर्ब्राह्मण उदाहृतः ॥
वःसंमानित्ये पूर्व अनाभं वचनं पद्मम् । इत्यादि ।

End. कुर्यात् संमतः पातं + मवानृत्यिमवृषिवः ।
— — — — — ।
यच विष्णुमां वाहिप्रयोगवचकादिषु ॥

Colophon. इति सोमाङ्गपानकारिका समाप्ता ।

विषयः । त्रिपुरुषं यावत् विच्छिन्नसोमयागस्य विप्रस्य पुनः सोमयागानुष्ठानाधिकारादि-विधिवर्णनम् ।

No. 4262. श्राद्धविभक्तिः । Substance, country-made paper, 9×3 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 75 ślokas. Character Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Śráddha-vibhakti.—On the case-endings in words used in the *Shráddha* ceremony.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

अथ श्राद्धविभक्तिर्निर्णीयते ।

अक्षय्यावाहनयोः षष्ठी द्वितीयावाहने तथा ।

अन्नदाने चतुर्थी स्याच्छेषं सम्बोधनं स्मृतम् ॥

+ + + पितृपितामहप्रपितामहानाम् । अमुकगोत्राणाम् । वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणाम् । इति षष्ठीप्रयोगे । अथ चतुर्थ्यन्तम् । अस्मत्पितुरमुकदेवशर्मणः । अमुकगोत्रस्य वसुरूपस्य ।

End. पितृपितामहप्रपितामहाः सपत्नीकाः प्रीताः । ब० रु० आ० पा० नमस्तान् (?) प्रीताः स्थः । नमः दे० ओ० व० प्रीताः स्थ ॥ प्रीताः स्थ ॥

Colophon. इति श्राद्धविभक्तिः ।

विषय: । श्राद्धे अक्षय्यावाहनादिदानकाले पित्रादिशब्दोत्तरं विभक्तिनिर्देशकथनम् ।

No. 4263. शिवपूजासूत्रव्याख्यानम् । Substance, country-made paper, 9×4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, in ślokas, 90. Character, Nágara. Date, ? Place of Deposit, Government of India. Appearance tolerable. Prose. Correct.

By Ráma Chundra the son of Pánduranga of the *Atri gotra.* The codex treats of the worship of Síva as laid down by Baudháyana.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रुतिस्मृत्यर्थतत्त्वज्ञो यो विभात्यति सुन्दरः ।

स पायात् सच्चिदानन्दः सर्वसम्पत्करो हरिः ॥

बौधायनेन मुनिना शिवार्चाया यदुच्यते ।

तद्व्याख्यानं विधायेदं शिवभक्तसुखाप्तये ॥

अथातो महादेवस्याहरहः परिचर्याविधिं व्याख्यास्यामः । अथ स्वप्रतिष्ठाप्रकारमथवाचा-कारं समत्पूजा प्रज्ञा अतो महादेवस्य अहरहः प्रतिदिनं परिचर्याविधिं पूजाप्रकारं व्याख्या-स्यामः । विस्तरं चाभिप्रायेण कथयिष्यामः ।

End इदं पूजनं सततं पौढ़ं श्रीशैलदर्शिनि यावत् ।

शिव । सततकं सद्भावभिसंयम् । इत्येवमाचरते पुरुषो भक्त्यादिभि इतीहलाय भूते भक्त्यान् भावाक्रान्तैलो बोधायनाभिधो महामुनिः ।

Colophon श्रीमद्विमर्शपरमगुरुतत्त्वरिकुना रामचन्द्रेण कृतं शिवपूजाप्रकाश-व्याख्यानं समाप्तम् ।

विषयः । बोधायनोक्तशिवपूजाप्रकाशस्य व्याख्यानम् ।

No 4264. सिंहस्थपद्धतिः । Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 8-11 on a page. Extent, 390 slokas. Character, Nagara. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Siṁhastha-paddhati.—A plunge in the Godávarí when the planet Vrihaspati or Jupiter is in Leo is said to confer great merit. The writer gives the process of performing this holy bathing according to Hemádri the greatest compiler of modern Smriti.

Beginning श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सिंहस्थिते बृहस्पतौ गोदावरीयात्रा कर्त्तव्या । तदुद्देशकं मंत्रे विधानमुच्यते संक्षिप्तं विदुषां च बृहस्पतिपूजया सह विधानकथनेन मुण्डनस्नानादिविधानेन च सिंहस्थ यात्रा । तदुक्तं माधवे । मुण्डनं चोपवासश्च गोतम्यां सिंहगे गुरौ । इत्यादि ।

End ततः श्राद्धं कृत्वा बृहस्पतिपूजनं कुर्यात् । ब्राह्मणान् सम्पूज्य + + + गोदानं कृत्वा ब्राह्मणभोजनं कुर्यात् ।

Colophon इति हेमाद्रिमतानुसारि सिंहस्थपद्धतिः ॥ शाके १७०१ ।

विषयः । हेमाद्रिनिबन्धानुसारेण सिंहस्थगुरौ गोदावरीयात्राविधिः स्नानस्य तत्र श्राद्धादिविधि तत्रत्यं सर्वदेवपूजनञ्च ।

No 4265. निबन्धमहातन्त्रम् । Substance, country-made yellow paper. 16 × 6 inches. Folia, 314. Lines, 8 on a page. Extent, 7,828 slokas. Character, Bengali. Date, ?. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Nibandha Mahátantra.—One of the 64 original *tantras*, the principal interlocutors being Hara and Parvati. It has four *kalpas*

Beginning. नित्यमेव । मौक्ते षष्ठीदिने षष्ठावाहो इति कर्मोः शासिनः सिद्धिं परं नित्याचरेति यजमानैः । यथाम्नायप्रामाण्यविनिश्चये नियम षष्ठामिदं परं यथे ।

End. वर्षे वैशाखमासप्रतिपदि १४१० शाके तथा फाल्गुने
पक्षे शुक्लतरे तिथौ दशमिके श्रीकेशपूरे(र)रे ।
राज्ये श्रीमतिविष्णुदासनृपतेः वेदीजन्मे सरौ
इति श्रीगुरुराम+ +ममता जातकपाठाकरोत् ॥ १ ॥
गुरुपादाब्जरजोभिः श्रीमत्पूर्वेषजातकः ।
निरन्तरानुवादेन रचिता मनुनामितम् ॥ २ ॥

Colophon. इति जातकपाठटीका मोहाचरणा सम्पूर्णा ॥

विषयः । जातकपाठस्य मोहाचरणं व्याख्यानं ।

No. 1355. चतुर्वर्गचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 103. Lines, 8—10—11 on a page. Extent, 3,086 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1402. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Generally correct.

Chaturvarga-chintámaṇi. A digest of Hindu law and ritual, in five parts. The 1st treats of Vrata, or fasts; the 2nd of Dána, or Benefactions; the 3rd of Kála or time appropriate for the celebration of ceremonial rites, the 4th of S'ráddha, or offerings to the manes, and the 5th of miscellaneous rites and observances. By Hemádri, Rájá of Deogar, who flourished in the thirteenth century, (Ante II. p. 47). It is generally believed that Vopadeva is the author of the work, and he was born in the S'aka year 1182. The MS. is a mere fragment, containing only a portion of the third part; but it is of great age being dated in the S'aka year 1402 = A. C. 1478, *i. e.*, nearly four hundred years ago. The second part of the work has been published by the Asiatic Society of Bengal, and the first is now in course of publication. Vide plate VII.

Beginning.

End. न कुर्यात्कर्मोव वैशाखामामीयं ।
मलेमलेतिवर्दं, वचनमन्देव वैशाखावचनं न कार्यं । यदि तु वचने वैशाख
मासामरत्वापि कार्यमिति स्थितिः ।

Colophon. इति श्री[illegible] विवेकः ।

विषयः । [illegible]

No. 1356. चातुर्मास्यहौत्रं, होत्रकल्पद्रुमीयं ।

Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 9 on a page. Extent, 594 slokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1874. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Cháturmásya-hotra. The ritual of the quadrimensial rite. By Govinda. The work is a section of a comprehensive treatise on Hindu rituals entitled *Hotra-kalpadruma.* Vide ante II. p. 244.

Beginning. अथ चातुर्मास्यानि । [illegible] ।

End. [illegible] इति ।

Colophon.. इति होत्रकल्पद्रुमे चातुर्मास्यहौत्रं समाप्तम् ।

विषयः ।

No. 1357. गोपालविवेकः, सटीकः ।

Substance, country-made paper, 13½ × 5½ inches. Folia, 20. Lines, 9—10—11 on a page. Extent, 662 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Gopála-viveka. A poem in praise of devotion to Gopála, with a commentary. Anonymous.

Beginning. (टी०) समाहृत्येति । ये [illegible] तत्र [illegible] सैषांदि
बोद्धुं न शक्नोति । यथा श्रौतकल्पे । आपस्तम्ब बौधायन् [illegible]
[illegible] [illegible] । एतत्सूत्रं [illegible] विचार्य लिख्यते वै बुधैः ।
कल्पसूत्रं [illegible] । इत्यादि ।

(सू०) । समाहृत्य बुधिभिश्च [illegible] सूत्रं [illegible] सुगमम् ।
[illegible] पदं सं [illegible] बुधैः [illegible] शुल्वविवेकं ॥ १ ॥

End. (सू०) [illegible] प्रयुगानुज्ञा [illegible] पीवनः ।
[illegible] शार्मकैः [illegible] प्रयाति [illegible] ॥ ८१ ॥

(टी०) [illegible] । ये [illegible] प्रयुगात् । [illegible]
[illegible], पीवनः, [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] प्रयाति ॥ ८१ ॥

Colophon. इति बौधायनशुल्वविवेकस्य टीका समाप्ता ।

विषयः । बौधायनशुल्वविवेकव्याख्यानम् ।

No. 1358. विहारकारिका, वा चातुर्मास्यादिकारिका ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 130 s'lokas, Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vihára-káriká alias *Cháturmásyádikáriká*. Memorial verses on the formation of the fire altar for the second class of rites called Haviryajñas. The Sulva Sútras contain the original rules on the subject, and include the earliest ideas of the Hindus on the principles of Geometry, but they are speculative and not handy enough for practical purposes, and these memorial verses are designed to give their substance in a compendious form. Anonymous. The MSS. is incomplete.

Beginning. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥ १ ॥
[illegible] [illegible] [illegible] ।
[illegible] [illegible] [illegible] ॥ २ ॥

End. [illegible] [illegible] [illegible] ।
[illegible] [illegible] [illegible] ॥
। [illegible] ।

Colophon. एषा द्वंद्वैषोपवंशावली पैठि: ।

विषय: । वीणावर्णीयग्रन्थलक्षणानुवादी द्वंद्वैषोपवंशादिवेदिविवेचनकारः ।

No. 1359. सर्वोपनिषत्सार: ।

Substance, country-made paper, 7¾ × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 100 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Sarvopanishad-sára. The essence of the Upanishads, or the belief, duties and destiny of Yogis. Anonymous.

Beginning.* अथ योगिनां परमहंसानां कोऽयं मार्गस्तेषां का स्थितिरिति नारदो भगवन्तमुपगम्योवाच । तं भगवानाह ।

End. अनादिरन्तरायनिर्मी प्रज्ञानघनाख्यो न यतो वाचनिवर्तन्ते निरामयेतु- मूर्ता वाचनगुप्ता या मोक्षमुच्यते ।

Colophon. इति सर्वोपनिषत्सार: सम्पूर्णः ।

विषय: । योगिनां परमहंसानां को मार्गः का च तेषां स्थितिरित्यादिनारदप्रश्नोत्तरा- राणि ।

No. 1360. चिद्रत्नम् वा षट्श्लोकी, महाराष्ट्रभाषाटीका मूलसहिता ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 112 s'lokas. Character, Nagara. Date, Sm. 1809. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Chidratna. Six stanzas on faith and devotion, founded on the teachings of S'aṅkara Achárya, with a metrical translation of the same in Marháṭṭi. The verses are by Nirañjana Mádhava Yogi, disciple of Rámaparabrahmánandanátha, and bear the name of *Chidratna*, the translation is called *Shaṭs'lokibháshyaṭíká*, but its author's name is not given.

Beginning. श्रीरामब्रह्मानन्दगुरु । मायं वन्दूनि सद्गुरु ।
चिद्रत्नाख्य इति यत्र । कविनिरंजन श्लोकषट्का ॥ १ ॥

End. ॰ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] च [illegible] [illegible] ।
[illegible] [illegible] [illegible] ।

Colophon. इति श्रीमत्[illegible] [illegible]
[illegible] ।

विषयः । [illegible] ।

No. 1361. पुनरुपनयनप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 8—9 on a page. Extent, 60 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India : another copy at Benares, with Bábu Harischandra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Punarupanayana-prayoga. A guide to the rite of second initiation when the first is vitiated by the eating of garlic, carrots and onions, and the drinking of the milk of bitches, camels, buffaloes, elephants mares, and asses, on the part of Bráhmaṇas. The MS. is defective, and the author's name is not known.

Beginning. अथ पुनरुपनयनमुच्यते । पारिजाते शातातपः,
लशुनं गृञ्जनं जग्ध्वा पलाण्डुं तथा [illegible] ।
[illegible] ॥
उपनयनं पुनः कुर्वीत [illegible]रेदिति ।

End. (अपूर्णं) ।
। [illegible] पुनरुपनयनविधिः ।

CLASSIFICATION.

I.—Veda S'ástra.
- *a.* S'añhitá (hymns).
- *b.* Bráhmaṇa (ceremonials).
- *c.* Áraṇyaka (do. appropriate for forest life).
- *d.* Upanishad (theology).
- *e.* Vaidika (Sútras, rituals, phonetics, &c.).

II.—Aitihásika S'ástra.
- *a.* Itihása (history).
- *b.* Puráṇa (ancient legends).

III.—Kávya S'ástra.
- *a.* Kávya (poems).
- *b.* Náṭaka (drama).
- *c.* Champú (poetico-prose compositions).
- *d.* Kosha (miscellaneous poetical collections)
- *e.* Upákhyáṇa (tales and romances).

IV.—Abhidha'na S'a'stra (lexicography).

V.—Vya'karaṇa S'a'stra (grammar).

VI.—Chhandas S'a'stra (versification).

VII.—Alañka'ra S'a'stra (rhetoric).

VIII.—Jyotisha S'a'stra (astronomy and astrology).

IX.—Smṛiti S'a'stra (law, civil and canonical).

X.—Sañgi'ta S'a'stra (music).

XI.—S'ilpa S'a'stra (arts).

XII.—Ka'ma S'a'stra (erotics).

XIII.—Darsa'na S'a'stra (philosophy).
- *a.* Sáñkhya (hylotheistic).
- *b.* Nyáya (dialectic).
- *c.* Vais'eshika (physical).
- *d.* Mimañsá (ritualistic).
- *e.* Vedánta (monotheistic).
- *f.* Yoga (theocratic).
- *g.* Aparadársanika (minor systems of philosophy).

XIV.—Bhakti S'a'stra (faith).
XV.—Tantra S'a'stra (mysticism).
XVI.—Vaidyaka S'a'stra (medicine).
XVII.—Jaina S'a'stra (Jain religion).
XVIII.—Bauddha S'a'stra (Buddhist religion).
XIX.—Anirdishta (miscellaneous).

CLASSIFIED INDEX.

I.—Veda S'a'stra.

1.—a. *Sañhitá.*

1.—b. *Bráhmaṇa.*

1.—c. *A'raṇyaka.*

1.—d. *Upanishad.*

1.—e. *Vaidika.*

2 x 2

II.—Aithihásika S'ástra.

2.—a. Itihása.

2.—b. Puráṇa.

III.—Kávya S'ástra.

3.—a. Kárya.

3.—b. Náṭaka.

VI.—Chhandas.

X.—Sañgita S'ástra.

XI.—S'ilpa S'ástra.

XII.—Káma S'ástra.

XIII.—Dars'ana S'ástra.

13.—*a.* *Sáñkhya.*

13.—*b.* *Nyáya.*

13.—c. *Vais'eshika.*

No. 47.

From Bábu RAJENDRALÁLA MITRA,
To Captain J. WATERHOUSE, B. S. C.
Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, Maniktollah, Calcutta, 15th February, 1875.

Sir,

I have the honor to submit the following report on the operations carried on by me to the close of 1874 for collecting information regarding Sanskrit manuscripts in native libraries.

Objects of the enquiry.—2. Under the orders of Government my attention has been steadily directed—1st, to enquire and collect information regarding rare and valuable manuscripts; 2nd, to compile lists thereof; 3rd, to print all procurable unprinted lists of such codices with brief notices of their contents; 4th, to purchase, or secure copies of, such of them as are rare or otherwise desirable.

Enquiry for MSS. Places visited.—3. The work under the first head has been mainly conducted by a Pandit who has been deputed to the Mufassil to visit the different private Toles, or Sanskrit colleges, and private gentlemen who are reputed to possess collections of Sanskrit MSS., and I have been out on several occasions to help him. I have also been to Benares on three occasions to enquire for and purchase MSS. The places visited by the Pandit include the districts of Dacca, Nuddia, Burdwan, Hoogly, and 24-Purgunnahs. The large collections of Rájá Jotindramohan Tagore, of the late Sir Rájá Rádhákánta Deb, of the late Bábu Rámcomal Sen, of the late Rájá Pitámbar Mitra, of Bábu Subaldása Mallik, and of others in Calcutta have also been examined. In Dacca Pandits are the only owners of MSS., no private gentleman having anything like a large collection, and the few works they have, being mostly such as have already been printed. In Nuddia the library of the Rájá of Krishnanagar contains the largest number of Tantras, but at the time when my Pandit visited it, the MSS. were kept in a very neglected state, and most of them were found to be defective. In Burdwan there are not many Toles, but Bábu Hitalála Misra of Mánakara has a very choice collection of works, including a great number of very rare treatises

on the Vedánta. In Hoogly the Serampur College has a small but valuable collection of MSS. procured principally by the late Dr. Carey, and there are also a few Toles owning MSS. In the 24-Purgunnahs, several zemindars have good collections of the Tantras and the Púráṇas, and the numerous Toles on the left bank of the river Hoogly and at Harinábhi and elsewhere contain many old and rare works of which very little is known to European Orientalists. There are no *Maṭhs* (monasteries) in any of the districts named which contain a collection of Sanskrit works: not even the Maṭh attached to the great temple of Tárakes'vara in the Hoogly district is noted for its literary treasures. The case is, however, different in Rájsháhi, Mymensing, Pabnah, Tirhoot and Orissa, where some of the Maṭhs own large collections of great age and considerable value.

Substance of MSS. Paper.—4. The manuscripts examined are mostly written on country paper sized with yellow arsenic and an emulsion of tamarind seeds, and then polished by rubbing with a conch-shell. A few are on white Kás'miri paper, and some on palm-leaf. White arsenic is rarely used for the size, but I have seen a few codices sized with it, the mucilage employed in such cases being acacia gum. The surface of ordinary country paper being rough a thick coating of size is necessary for easy writing, and the tamarind-seed emulsion affords this admirably. The paper used for ordinary writing is sized with rice gruel, but such paper attracts damp and vermin of all kinds, and that great pest of literature, "the silver-fish," thrives luxuriantly on it. The object of the arsenic is to keep off this insect, and it serves the purpose most effectually. No insect or worm of any kind will attack arsenicised paper, and so far the MSS. are perfectly secure against its ravages. The superior appearance and cheapness of European paper has of late induced many persons to use it instead of the country arsenicised paper in writing puthis; but this is a great mistake, as the latter is not near so durable as the former, and is liable to be rapidly destroyed by insects. I cannot better illustrate this than by referring to some of the MSS. in the Library of the Asiatic Society. There are among them several volumes written on foolscap paper, which dates from 1820 to 1830, and they already look decayed, mouldering, and touched in several places by silver-fish. Others on John-letter paper, which is thicker, larger and stouter, are already so far injured that the ink has quite faded, and become in many places illegible; whereas the MSS. which were originally copied on arsenicated paper for the College of

Fort William in the first decade of this century are now quite as fresh as they were when first written. I have seen many MSS. in private collections which are much older, and still quite as fresh. This fact would suggest the propriety of Government records in Mofussil Courts being written on arsenicised paper instead of the ordinary English foolscap, which is so rapidly destroyed both by the climate and also by white-ants. To guard against mistakes, I should add here that the ordinary yellow paper sold in the bazars is dyed with turmeric, and not at all proof against the attack of insects.

History of paper.—5. It is well known that originally the Hindus used leaves of trees for writing upon, whence the name of letters in Sanskrit has become *patra*, and laterly newspapers have been designated by the same name. The oldest manuscript on paper I have seen is a copy of the Bhágavata Puráṇa now in the possession of Bábu Harischandra of Benares. It bears date, Samvat, 1367.—A. C. 1310, and is consequently 565 years old. Its paper is of a very good quality, and judging from it, it is to be inferred that the people of the country must have, at the time when it was written, attained considerable proficiency in paper-making. Long before that time, in the reign of Bhoja Rájá of Dhárá, a work was written on letter-writing (the *Praśasti-prakáśiká*), and in it detailed directions are given for folding the material of letters, for leaving a large space on the left side of such letters as margin, for cutting a portion of the left lower corner, for decorating the front with gold leaf, for writing the word Śrí a number of times on the back, &c., &c., all which apply to paper, and cannot possibly be practicable on palm-leaf, and the inference therefore becomes inevitable that paper was then well-known and in general use, though the word used to indicate it was *patra*, probably very much in the same way as paper of the present day owes its name to papyrus. Again a verse occurs in the Sañhitá of Vyása, which must be at least two thousand years old, in which it is said "that the first draft of a document should be written on a wooden tablet, or on the ground, and after correction of what is redundant and supplying what is defective, it should be engrossed on *patra*," and it would be absurd to suppose that *patra* here means leaf, for leaves were so cheap that it would have been a folly to save them by writing on wooden tablets which were much more costly. How long before the time of this verse paper was known, I have no positive evidence to show, but the frequent mention in the old Smritis of legal documents (*lekhya*), of their attestation by witnesses, of their validity, &c., suggests the idea of there having been extant, in olden times,

some material more substantial and convenient than palm-leaf for writing, and knowing that paper was first manufactured by the Chinese long before the commencement of the Christian era, that the famous charta bombycina of Europe was imported from the East, and that block-printing was extensively practised in Tibet in the fourth century, I am disposed to believe that the Hindus must have known the art of paper-making from a very early date. Whether they originated it, or got it from the Chinese through the Tibetans, or the Kás'miris, who have been noted for their proficiency in the art of making paper and papier-mache ware, is a question which must await further research for solution. *A priori* it may be argued that those who manipulated cotton so successfully as to convert it into the finest fabric known to man, would find no difficulty in manufacturing paper out of it.

Palm-leaf.—6. The palm-leaf referred to above is not now much in use, except in Orissa and in the Mufassil vernacular schools as a substitute for slates. In Bengal the Chaṇḍi is the only work which is now-a-days written on palm-leaf, as there is a prejudice against formal reading of that work from paper MSS.—a prejudice in many respects similar to what obtained in Europe against printed Bibles in the first century after the introduction of printing. Formerly two kinds of palm-leaf were in use, one formed of the thick strong-fibred leaflets of the *Corypha taliera* (*tiret*), and the other of the *Borassus flabelliformis* (*tálapátá*). The former is generally preferred for writing Sanskrit works, as it is broader and more durable than the latter, and many MSS. are still extant which reckon their ages by five to six hundred years. The leaflets of the *Corypha elata* is sometimes used in lieu of those of the *taliera*. The leaflets of all the three kinds of palms are first dried; then boiled or kept steeped in water for some time; then dried again; cut into the required size; and polished with a smooth stone, or a conch-shell. For school use no such preparation is necessary.

Bark.—7. The practice of writing on bark is of the greatest antiquity, and from constant use the Greek and the Latin terms for that substance—*biblos* and *liber*—have long since become the names for books, even as the name of the rolls of ancient parchment MSS. produced the term *volume*, and codes of laws have received their generic name from the bundles of boards on which they were written,—from *codex* a tablet of wood. In the eastern districts this practice of writing on bark still prevails, and I have seen several codices of bark, which formed thin sheets like veneer, eighteen inches by four; but I have not been able to ascertain from what species of

tree the article had been obtained. Some say that the tree called *ugra* (*Morunga hyperanthera*) yields the best bark for writing upon, but I have not seen it. The birch bark, Bhurjapatra (*Betula bhurja*) is extensively used as a material for writing upon, but only for amulets, it being too thin and fragile for books. I have by me a piece of this bark about a hundred years old, which on a space of ten inches by eight, contains the whole of the Bhagvadgítá, written with letters so small that they are illegible to the naked eye and require a magnifying glass to be read. It was evidently intended to be worn as an amulet enclosed in a locket of gold or copper, but it had never been so used. Whether the bhurj bark was ever pasted or glued into thick sheets I cannot say.

Wood, metal and skin.—8. In the S'ástras tablets of wood and metal have been recommended as materials for writing upon, and in former times, copper-plates were usually employed for royal patents, and in Burmah they are still occasionally used for writing large works; but I have seen none now used by the Pandits of Bengal. Wooden tablets are confined to petty traders' account-books in Bengal, but in the North Western Provinces poor people have some religious books written with chalk on blackened boards. In the Lalita Vistara, or legendary life of Buddha, mention is made of sandal-wood boards which were handed to S'ákya when he first commenced to write. In Europe, parchment and dressed skins of goats have been from time immemorial used as materials for books, and for durability they stand unrivalled; but I have never seen mention in Indian works of parchment or dressed skin of any kind as material for writing; and palimpsests are of course unknown.

Pens.—9. According to the Yogini Tantra, bamboo twigs and bronze styles are unfortunate, and gold and reeds are the best for pens; but the universal practice among the Pandits of Bengal is to use the bamboo twig for pens, and only rich householders employ the *crinnala* or *khákrá* reed. In the North Western Provinces, the reed or calamus, whence the Indian word *kalama*, is generally used, and bamboo pens are all but unknown. The latter, however, when well-prepared is much more elastic and durable, and it has the further and supreme advantage of being every where procurable without any cost. Crow-quills were formerly used for writing very small characters for amulets, but never for ordinary manuscripts. In Orissa, where letters are scratched and not written on palm-leaves, an iron style with a pointed end and a flat top every where replaces the bamboo twig and the calamus reed.

Ordinary ink.—10. The ink used for writing puthis is of two kinds; one fit for paper and the other for palm-leaves. The former is made by mixing a coffee-coloured infusion of roasted rice with lampblack, and then adding to it a little sugar, and sometimes the juice of a plant called *kesurte* (*Verbesina scandens*). The labour of making this ink is great, for it requires several days' continued trituration in a mortar before the lampblack can be thoroughly mixed with the rice infusion, and want of sufficient trituration causes the lampblack to settle down in a paste, leaving the infusion on top unfit for writing with. Occasionally acacia gum is added to give a gloss to the ink, but this practice is not common, sugar being held sufficient for the purpose. Of late an infusion of the emblick myrobolan prepared in an iron pot has occasionally been added to the ink, but the tannate and gallate of iron formed in the course of preparing this infusion are injurious to the texture of paper, and Persian MSS., sometimes written with such ink, suffer much from the chemical action of the metallic salts.

The ink for palm-leaf consists of the juice of the *kesurte* mixed with a decoction of *áltá*. It is highly esteemed, as it sinks into the substance of the leaf, and cannot be washed off. Both the inks are very lasting, and, being perfectly free from mineral substances and strong acids, do not in any way injure the substance of the paper or leaf on which it is applied. They never fade, and retain their gloss for centuries.

Coloured ink.—11. To mark the ends of chapters and for writing rubrics, colophons and important words on paper, an ink made of cinnabar, or áltá, is sometimes used, and in correcting errors the usual practice is to apply on the wrong letters a colour made of yellow or red orpiment ground in gum-water, and when it is dry to write over it. Omissions of entire words and sentences of course cannot be rectified in this way, and they have therefore to be supplied by writing on the margin. Interlineation is generally avoided, but in old MSS. which have been read and revised by several generations, they are not altogether wanting. In commentaries, the quotations from texts are generally smeared over with a little red ochre, which produce the same effect which red letters in European MSS. were intended to subserve, and whence the term rubric got into currency. These peculiarities, however, are more prominent in the MSS. of the North Western Provinces than in those of Bengal, and in palm-leaf codices they are generally wanting, except in Burmah where some sacred Páli works are written with a thick black varnish on palm-

leaves throughout richly gilt and wrought over with scrolls and other ornaments. Ordinary Burmese MSS. have the edges of the leaves painted and sometimes gilt.

Illustrations.—12. Illustrations are almost unknown in Bengal, but in Orissa they are frequently employed. The most noted place, however, for illustrations is Kás'mir, and the finest and richest MSS. are usually produced in that province, the illuminations consisting of flowery initials, grotesque cyphers, single figures, historical compositions, marginal lines, and scroll borders; most of the illustrations are in the Moorish style.

Size &c. of Paper MSS.—13. The size of paper MSS. varies from eight to twenty inches by four to eight inches. The paper is folded so as to mark the margins and regulate the straightness of the lines. In the North Western Provinces, the paper is sometimes so folded as to retain two leaves together, but in Bengal it is always cut into separate and distinct folia. Sometimes a board mounted with strong thread tied at equal distances is used for a ruler. The paper is laid flat on this board, and then pressed hard with a ball of cloth whereby it receives an impression of the threads on its surface, and these impressions look very like water-lines. The leaves are written over lengthwise, leaving a uniform margin all round. The words are generally, but not always, separated by small spaces, and for punctuation the upright stroke or *dándi* is freely used. No breaks are made to indicate the ends of paragraphs or sections, and should the writing at the end of a work terminate in the middle of a line, the line is filled up by writing the letter *sri*, or stars, or the name of some god several times until the line is completed, so that all the lines may be of uniform length. In the case of codices which contain both a text and a commentary, the text is written in large letters in the middle, and the commentary above and below it in smaller letters. This arrangement is called the *tripatti* form, and some tact is necessary in engrossing it, so that all the commentary on the given text may be comprised on the same page. The copyist's name is frequently given at the end, and also the date in S'aka or Samvat, rarely in Jupiter's cycles. The name of the place where the copy is made and that of the party for whom it is made are also occasionally given, but never the name of the reigning sovereign. A protestation sometimes occurs at the end, saying that the copyist has faithfully followed his text and is not responsible for errors.

Size &c. of palm-leaf MSS.—14. Palm-leaf MSS. are from the nature of the material narrower and longer, and they are

never ruled or folded, the veins of the leaf serving the purpose of ruling. A square space is usually left blank in the middle of the page, and in the centre of it a round hole is punched for a string to pass through, for the purpose of tying the codex in a bundle. Very long MSS. have two such spaces and holes. The Tantras enjoin that the holes should always be punched, never cut with a knife, or produced by burning. The reason for this rule is obvious, as cutting or burning produces a hole with jagged sides which are very apt to catch the string and cause a split in the leaf. A clean-punched hole allows the string to slide freely, and produces no injury. In Bengal some very old paper codices have the square blank space in the middle, but none has any hole bored in it. In the North Western Provinces the blank space does not occur, and both in Bengal and the North West the leaves are piled in a bundle between two boards, and then tied round in a piece of coarse cloth. Where the codices are small, with a view to economy, several of them are usually tied in one bundle, and this causes much trouble in finding out any particular work when needed. For boards the spatha of the betel-nut tree, which yields a thick, coreaceous, pliant substance, is often substituted in the eastern districts, and they are found to be very useful, as they are not liable to warp, crack, or be attacked by insects.

Mode of preserving MSS.—15. In the houses of rich men a dry masonry room is generally assigned to MSS. where a sufficient number of shelves or chests are provided for the storage of the codices. But care is not always taken to open the bundles every now and then, and to expose them to the sun for a few hours. In pukká monasteries, the same mode of preservation is also adopted, and there being always some monk or other who can read, and who takes a delight in reading, the bundles are more frequently opened, aired and dried. The Jains are very particular in this respect, and in their monasteries great care is usually taken of their literary treasures. The case is, however, very different as regards the Toles of Bengal. The men who own them are, with rare exceptions, very poor; they live in low, damp, thatched huts of the meanest description; they have no means of buying proper cabinets for their manuscripts; and their time is so occupied by their professorial duties, and frequent perigrinations to distant places for earning the means of their livelihood, that they cannot often look after their books. The receptacle they usually assign to their MSS. is a bamboo frame placed across the beams of their huts, exposed constantly to the damp emanating from the daily-washed

mud floors of their rooms, and occasionally to leakage from ill-made and old thatched roofs, while mice and other vermin have full and free access to them at all times. The mice are particularly destructive, as they not only gnaw cloth, boards and palm-leaves, but by their liquid discharges, rapidly destroy the texture of arsenicised paper. The fact was first brought to my notice by a mukhtear when I was a boy. He asked my permission to put two sheets of fresh-looking, written, stamped paper for a night on the bottom of a cage of white mice which were my pets. The permission was granted, and the next morning the papers were taken out, stained and decayed very like old documents, which they were, I then learnt, intended to pass for. I was also told and shown that by careful and repeated washing with a mixture of the fluid discharge of mice with water, paper can be made to assume the appearance of any age that may be desired: the effect produced is not confined to the surface, but is perceptible even in the texture of the paper.

Copyists and Copying.—16. Even as in mediæval Europe monks were the principal copyists of ancient works, so were their congeners, the principal preservers of Sanskrit literature in India during the last ten or fifteen hundred years. Yatis, Sannyásis, Gossains, and their disciples congregated in large Maṭhs, devoted all their leisure hours, the former in composing and the latter in copying, and the monasteries benefited largely by their labours. In the Toles the pupils were, and still are, the principal copyists. In return for the board, lodging and education they receive, free of all charge, from their tutors, they copy all such works as their tutors require, and thus the Toles are enriched. For the public, however, the principal copyists are the Káyasthas. Old and used-up men of this caste, when no longer fit to earn their livelihood by active exertion, generally betake to copying ancient works for householders and private gentlemen, and the bulk of the MSS. now extant is due to their labours. Poor Bráhmans also betake to this occupation. Seated on their haunches, with the paper, or palm-leaf, resting on their raised knees, which serve for a table, and the pen and ink procured from materials everywhere available, they ply their vocation without making any outlay, or subjecting themselves to any exertion which would be unsuited to their habits and time of life. The remuneration they formerly derived ranged from one rupee to two rupees eight annas per thousand ślokas of thirty-two thousand letters, according to the quality of writing. The rates have now been doubled, owing principally to the demand for copyists being limited, and very few

betaking to the profession. As a class, these copyists are men of limited literary knowledge; but generally speaking, they are faithful to their duty, and reproduce the originals placed before them with fair accuracy.

Authenticity of MSS.—17. They rarely attempt to correct the errors and mistakes of the originals, and to exonerate themselves from all charge of tampering the originals, they not unoften put a verse at the end of their works, saying, "As he has seen, so has he copied, and the copyist should not be blamed for mistakes." Clerical errors they are certainly liable to, and do commit, but such errors are not numerous. One serious mistake they, however, sometimes commit,—it is that of copying in the body of the text, notes and parallel or remarkable passages which often occur on the margins of old and frequently-read codices, and these consequently appear as parts of the texts in their works, and subsequent copying from their codices perpetuates the interpolation. This is, however, done through ignorance, and not through any wicked motive Of fabrications and forgeries, the Máhátmyas and local legends afford ready instances; but they are due to Pandits, and not to copyists. Corrections made by Pandits when reading are necessarily perpetuated by copyists, and to them is principally due the numerous *varie lectiones* which are to be met with in Sanskrit writings. This evil has been of late greatly multiplied by incompetent editors, who print texts from solitary MSS, and replace doubtful readings and fill up lacunæ by imaginary emendations. With a few praiseworthy exceptions, the publications of the Bengali and Benares presses belong to this class, and they are much less trustworthy than even corrupt MSS. The plasticity of the Sanskrit language admits of even obviously incorrect readings being explained somehow, and the authenticity of the originals is thereby irretrievably ruined. The errors of MSS. may be corrected by collation, for though there are many faulty MSS. I have every reason to doubt that there are many falsified texts, but the fabrications in printed books issued by thousands cannot be readily detected and exposed.

With so many causes at work to injure the authenticity of ancient Sanskrit works, and at a time when European Orientalists are so busily employed in tracing interpolations and corruptions which have already taken place, it would be futile to attempt in a report like this to enquire at length how far the charge may be sustained; but this much may be said that the MSS. now extant do not show any sign of

dishonest fabrications; codices from three to four hundred years old, existing in different parts of India, in Bengal, Madras, Bombay and Kás'mír, are so closely similar in their readings, that they produce no suspecion in the mind of their having been tampered with. What happened before that time, it is not necessary for me to guess; suffice it to say, in the language of Isaac Taylor, that "the habitudes of Eastern nations undergo so little change in the lapse of ages that, probably, these descriptions of things as they are now, would differ little from a similarly graphic account of the same operations, dated a thousand years back. Where the arts of life remain in their rude state, all those operations which depend upon them, continue nearly the same."

Age of MSS.—18. The oldest palm-leaf manuscript I have seen bears date Samvat 1189 = A.C. 1132, and the oldest paper manuscript as aforesaid is Samvat 1367 = A. C. 1310; but such records are exceedingly rare, and the general run is from 150 to 250 years. Among old MSS. taken to Europe, Dr. Weber, in his invaluable catalogue of the Berlin collection, notices several codices ranging from 4 to 6 hundred years. Seeing that charta bombycina has lasted in Europe for eight to twelve hundred years, this age for works which claim to be from two thousand to three thousand five hundred years old, is very unsatisfactory; but the climate of Bengal and the manner of keeping MSS. here, as above described, are highly unfavourable to their preservation for a long time, not to advert to the wholesale destruction of MSS. in large Maṭhs, and richly endowed temples which must have resulted from the ravages of those whose co-religionists burnt the Alexandrine library. Indeed it is not remarkable that old MSS. are so rare, but that notwithstanding such potent influences constantly at work, there should still exist in the country so many and such old MSS. as have been from time to time met with. A new influence is now at work for the destruction of MSS. The halo of sanctity which formerly surrounded Sanskrit literature is fast fading away; the ancient Hindu religion is gradually losing its hold on men's minds; Sanskrit is no longer a paying study; European literature is rapidly replacing it everywhere; the venerable old pandits—the repositories of traditional and book knowledge of ages,—whose erudition was the profoundest, to whom no modern scholar, European or Asiatic, can for a moment be compared, and who have hitherto preserved with such unflinching zeal the oldest literary monuments of the Aryan race, are rapidly dying out, and their places are not being supplied by the rising generation. For hundreds who for-

merly studied Sanskrit we have not scores; and, there being little demand, very few new MSS. are being prepared to take the place of those which are crumbling down by age. Many works of great literary value and age have already disappeared, and others are in eminent risk, and, unless timely saved, will in half a century more be irreparably lost.

Accessibility of MSS.—19. Generally speaking, the heads of Toles are the only persons who have really old and scarce works. They know the value and history of the several works on particular branches of Sanskrit learning to which they severally devote their attention, and each tries his utmost to secure copies of all the leading and rare works bearing upon the subject of his study. It also often happens that the son generally takes up the subject in which his father was most proficient, and in some families for many successive generations the same subject has been studied, and the works collected by them are generally very correct and complete. But the worthy professors, deeply learned as they are, are not open to worldly influence, and extremely shy and suspicious. In their estimation, the most valued treasures they possess are their MSS., and they evince the greatest reluctance to show them to strangers. Ordinarily they do not flatly refuse access to their stores, though some do so; but the passive resistance they offer is often insurmountable. The first day's visit is generally passed in conversation; on the second day a few of the commonest works are shown; on the third, the proprietor is busy with other duties, and has no time to bring out MSS.; on the fourth day he is not at home; and so on several days are lost, before a really good MSS. is brought to light, and as my plan requires the copying of the initial and final lines, and an abstract of the contents, a great deal of valuable time is lost before a single collection is finally examined, and before this consummation can take place, it often happens that the owner of the MSS. is called away by a distant invitation or some other errand, and my travelling pandit's work is brought to a stop. No possessor of a Tole has any catalogue or list of his MSS. and if by dint of repeating the names of a great number of rare works, the owner is made to acknowledge he has a particular work, very little advance is made towards getting access to it, for the bundles in which MSS. are kept are not numbered, and as from 6 to 20 different works find place in each bundle, the task of finding it out takes days, if it be at all forthcoming, which is not always the case.

In the houses of private gentlemen access is readily given; but when visits have to be repeated for days, the party in charge of the

library offers much passive resistance, and a great deal of time is lost to meet his convenience.

If I could satisfy myself with bare names, the work could advance more expeditiously, but as a work of this kind can only be done once, I think that it is better to lose some time than to produce a result which cannot be satisfactory to scholars. It is not at all likely that an undertaking of this nature will be attempted a second time.

Lists of rare works.—20. With a view to help the travelling Pandit, I have printed two lists of very rare MSS. for which he makes enquiries at every Tole. Copies of these lists have also been sent through the Director of Public Instruction to the heads of all the schools under his controul; but as yet no satisfactory return has been obtained.

Compilation of a general list or inventory.—21. The work under the second head of my enquiry has been conducted by me with the assistance of a Pandit and a writer. The lists procured by the travelling Pandit, and by me through friends and correspondents, are regularly entered alphabetically in a large book, writing only the names of the MSS., their subjects, and the names of their owners. This book when completed will be an inventory of all the Sanskrit MSS. of value extant in Bengal. A compilation is then made from this record of all works which require to be noticed in detail, and the descriptive accounts are then written out in full.

Publication of Notices.—22. At first I was under an impression that separate lists of particular collections would be the best, as suggested in the orders of Government; but I soon perceived that it involved much unnecessary trouble and expense, and caused the repetition of the same names a great number of times. So it had to be given up. The nominal list referred to in the last preceding para. will, I think, when completed and published, supply the information fully and in a handy form.

In the meantime my attention has been devoted to detailed notices of all works not included in the catalogue of the Asiatic Society's collection. Of these "Notices" two volumes and one part have already been published, comprising altogether 861 pages royal octavo, and descriptive accounts of 1140 separate codices. For the sake of carrying on the printing while my researches are in progress, no systematic arrangement is attempted, and manuscripts are noticed as they turn up. The inconvenience arising from this course is, however, obviated by annexing to each volume a classified table, and a full alphabetical Index.

Contents of the Notices.—23. The number of Vedic works or portions of the Vedas in the published Notices is limited, and all of them have been seen or obtained at Benares, not a single codex having been seen in the possession of a Pandit of Bengal in the several Toles which have been visited. This total absence of the most important and most revered of Sanskrit works in the libraries of those who have been the principal custodians of Sanskrit literature is a remarkable fact, and it is usually accounted for by the Pandits by reference to a verse of the *Yogini Tantra* which says, "whoever keeps MSS. of the Vedas in his home, soon finds his abode struck by lightning." The verse is obviously due to the sectarian zeal of the Tantra which would admit of no rival in its neighbourhood, but the true cause, I believe, is that Bengal has never been the seat of a Vedic school, and consequently it has never been taught here, nor MSS. prepared or preserved. It is said that when on the overthrow of the Pála rájás, Ádisura, the Hindu sovereign of Bengal, wanted to celebrate a great Vedic sacrifice, he could find no native Bráhman competent to officiate at it, and had to indent for five learned priests from Kanauj. These priests settled in the country, and gave new life to Hinduism everywhere; and many of their descendants have been noted as great scholars and distinguished authors; but they do not seem to have cultivated the Vedas, and there is not a single treatise on the Vedas or Vedic learning among their writings. Their special forte has been philosophy, and works on the subject are abundant everywhere. The Nyáya schools of Tirhut and Nuddia have enjoyed deserved celebrity all over India, and every Pandit of any note has some work or other on the subject, not common elsewhere. Works on the Vedánta are also numerous. The former class is represented in the published Notices by 98 treatises, and the latter by 67, codices. The Upanishads as bearing on the Vedánta are represented by 92 works. The Tantras come next to Nyáya; Bengal is particularly noted for them, and of them I have noticed 205 works or parts of works. In my last report I have already given an account of the nature and character of this class of works. Grammar, Lexicography, Rhetoric and other branches of Sanskrit learning are also fairly represented in my Notices, as will be evident from the following classified list:

I. Veda S'ástra.

a.	*Saṅhitá* (Hymns), ...	2
b.	*Bráhmaṇa* (Ceremonials), ...	9

	c. *Áraṇyaka* (do. appropriate for forest life),	...	2
	d. *Upanishad* (Theology), ...	...	92
	e. *Vaidika* (Sútras, Rituals, Phonetics, &c.),	...	100
II.	Aitihásika S'ástra.		
	a. *Itihása* (History), ...	...	15
	b. *Puráṇa* (Ancient legends), ...	...	40
III.	Kávya S'ástra.		
	a. *Kávya* (Poems), ...	...	68
	b. *Náṭaka* (Drama), ...	...	14
	c. *Champú* (Poetico-prose compositions), ...	...	8
	d. *Kosha* (Miscellaneous poetical collections),	...	60
	e. *Upákhyána* (Tales and romances), ...	...	16
IV.	Abhidhána S'ástra (Lexicography), ...	...	30
V.	Vyákaraṇa S'ástra (Grammars), ...	...	29
VI.	Chhandas S'ástra (Versification), ...	...	7
VII.	Alaṅkára S'ástra (Rhetoric), ...	...	6
VIII.	Jyotisha S'ástra (Astronomy and Astrology),	...	61
IX.	Smṛiti S'ástra (Law, civil and canonical),...	...	164
X.	Saṅgita S'ástra (Music),...	...	5
XI.	S'ilpa S'ástra (Art), ...	...	3
XII.	Káma S'ástra (Erotics), ...	...	2
XIII.	Darsána S'ástra (Philosophy).		
	a. *Sáṅkhya* Hylotheistic), ...	...	1
	b. *Nyáya* (Dialectic), ...	...	98
	c. *Vais'eshika* (Physical), ...	...	0
	d. *Mimáṅsá* (Ritualistic), ...	...	3
	e. *Vedánta* (Monotheistic), ...	...	67
	f. *Yoga* (Theocratic), ...	...	13
	g. *Apparadárs'anika* (Minor systems of philosophy),...		2
XIV.	Bhakti S'ástra (Faith), ...	...	21
XV.	Tantra S'ástra (Mysticism), ...	...	205
XVI.	Vaidyaka (Medical Science), ...	...	44
XVII.	Jaina S'ástra (Jain religion), ...	...	7
XVIII.	Bauddha S'ástra (Buddhist religion), ...	...	0
XIX.	Anirdishṭa (Miscellaneous), ...	...	7
		Total ...	1140

It should be noted that in making my selections I have been guided by a desire to exclude all works existing in the Library of the

Asiatic Society of Bengal, a descriptive catalogue of which is now in the press, and it is not desirable that the same works should be twice noticed. My work will, in conjunction with the catalogue of the Calcutta Sanskrit College and of the Asiatic Society, constitute a complete record of the bulk of the Sanskrit literature extant in Bengal, and as all the three works are being printed at the cost of Government, they may well be taken to be parts of one undertaking.

Facsimiles.—24. At the suggestion of Mr. Burnell of Mangalore, I have introduced in the last two fasciculi facsimiles of some of the more ancient and important MSS. noticed. When a sufficient number of these illustrations has been published, they will prove of much use in determining the age of manuscripts from the style of their writing, and as contributions to a knowledge of Indian Paliography.

Oudh Catalogue.—25. While carrying my Notices through the press, I have been also engaged in editing a Catalogue of Sanskrit MSS. existing in Oudh. Four fasciculi of this work have already been published.

Purchase of MSS.—26. MSS. are not marketable articles; they do not readily find purchasers; the people at large look upon them as worthless; and consequently there are no shops in Bengal for the sale of MSS., while the Pandits of the province, who are the principal owners of MSS., look upon them as treasures of inestimable value, never to be parted with on any account. I have, therefore, found the greatest difficulty in buying MSS. in Bengal. The case is different at Benares. From all parts of India, Pandits, at an advanced age, leaving everything behind them, except their MSS., repair to that sacred place to die, and on their demise, hawkers purchase their stocks for a trifle, and subsequently sell them to pilgrims and others at a considerable profit, and my purchases have been made principally from these hawkers. The total of my acquisitions on account of Government comprises 656 codices, mostly entire works, some being fragments of larger treatises. Most of these have been purchased, a few being copied to my order. They may be thus classified:—

I. Veda S'ástra.

a.	*Sañhitá* (Hymns), ...	2
b.	*Bráhmaṇa* (Ceremonials,)	5
c.	*Áraṇyaka* (do. appropriate for forest-life), ...	1
d.	*Upanishad* (Theology), ...	36
e.	*Vaidika* (Sútras, Rituals, Phonetics, &c.), ...	143
		187

II. Aitihásika S'ástra.		187
	a. *Itihása* (History), ...	9
	b. *Puráṇa* (Ancient legends), ...	7
III. Kávya S'ástra.		
	a. *Kavyá* (Poems), ...	36
	b. *Náṭaka* (Drama), ...	2
	c. *Champú* (Poetico-prose compositions), ...	2
	d. *Kosha* (Miscellaneous poetical collections), ...	3
	e. *Upákhyána* (Tales and Romances), ...	7
IV. Abhidhána S'ástra (Lexicography), ...		8
V. Vyákaraṇa S'ástra (Grammars), ...		28
VI. Chhandas S'ástra (Versification),...		3
VII. Alaṅkára S'ástra (Rhetoric), ...		5
VIII. Jyotish S'ástra (Astronomy and Astrology), ...		43
IX. Smṛiti S'ástra (Law, civil and canonical),... ...		58
X. Saṅgita S'ástra (Music),...		1
XI. S'ilpa S'ástra (Art), ...		0
XII. Káma S'ástra (Erotics), ...		1
XIII. Darsaṇa S'ástra (Philosophy).		
	a. *Saṅkhya* (Hylotheistic), ...	3
	b. *Nyáya* (Dialectic), ...	48
	c. *Vais'eshika* (Physical), ...	1
	d. *Mimáṅsá* (Ritualistic), ...	5
	e. *Vedánta* (Monotheistic), ...	62
	f. *Yoga* (Theocratic), ...	10
	g. *Apparadárs'anika* (Minor systems of philosophy),...	0
XIV. Bhakti S'ástra (Faith), ...		17
XV. Tantra S'ástra (Mysticism), ...		76
XVI. Vaidyaka (Medical Science), ...		14
XVII. Jaina S'ástra (Jaina religion), ...		0
XVIII. Bauddha S'ástra (Buddhist religion), ...		0
XIX. Anirdishṭa (Miscellaneous), ...		0
		656

Most of these are new to the Asiatic Society's collection, and are generally old and correct. Several of them are very scarce. A good many relate to the rites and ceremonies of the Vedas. Though small and not of much worth as literary compositions, these last will be found of great value to scholars engaged in the study of the Vedas, as they

help materially to elucidate all obscure passages relating to the Vedic ritual. A few are worthless, having been taken only because they happened to be parts of collections which the owners would not break up. The names of the works are given in the Appendix. As they have been, or will be, fully described in my Notices, I refrain from giving a detailed account of them here.

Rare MSS.—27. Among the MSS. that I have seen or purchased there are, however, some which require special mention here. Following the order of the classification above given, the first work I have to notice is the Aitareya Áranyaka of the Rig Veda. Good MSS. of this work are not accessible in Europe, and about eighteen months ago Professor Max Müller called my attention to it, and suggested the propriety of collecting materials for an edition of it for the Bibliotheca Indica. I have since found five old MSS. of it with the commentary of Sáyana, and a carefully collected text of this work has been prepared for the press. At the time named, Professor Max Muller also directed my attention to the *Brihaddevatá* of Saunaka, of which also good MSS. are not available in Europe. I have seen six codices of this work, four of them very old and correct, and belonging to two different recensions. These have all been collated, and an eclectic copy prepared for the press.

The next work I have to notice is the Kalpa Sútra of Ápastamba. The only complete copy of this treatise I have heard of belongs to Mr. Burnell of Mangalore. During my recent tour in the North West, I found several fragments of it. These have all been purchased, and they make up a little over two-thirds of the work—(22 out of 28 chapters). I have also found a fragment of Dhúrta's commentary on it, and Kausikaráma's gloss on the exegesis of Dhúrta.

Among Vaidika works I should also mention some short treatises on Vedic Phonetics which I have met with. These include (1) the Pániniya Sikshá; (2) the Lomasí Sikshá; (3) the Kátyáyana Sikshá; (4) the Amoghánandiní Sikshá; (5) Kausiki Sikshá; (6) Manduka Sikshá; (7) Náradiya Sikshá; (8) Párásara Sikshá; (9) Kesavi Sikshá, and (10) the Sikshá-vivarana. Seven of these have not yet been noticed by European orientalists.

Under the general head of Kávya, my acquisitions include a codex of the Bengali recension of the Sakuntalá three hundred and two years old: a fragment of the Vrihatkathá of Kshemendra, about four hundred years old: a Sanskrit version of the Hindi Totákahání, or Tales by a Parrot; and a complete copy of Narahari's commentary on the

Naishadha. But the most important of my acquisitions are some treatises on the grammar of the Prakrit language. These include 1st, Audárya-Chintámani of Subbasâgara; 2nd, Prákrita-sarvasva of Márkaṇḍeya; 3rd, Prákrita-kaumudí; 4th, Prákrita-lankes'vara, of Vávana; 5th, Prákrita-kámadhenu of the same author; 6th, Prákrita-lakshaṇa of Chaṇḍa; 7th, Prákrita-chandriká; 8th, Prákrita-manoramá. None of these has been noticed in Professor Lassen's Institutiones Linguæ Prakriticæ, and all of them will, I think, be new to European scholars. The first, I believe, is the same work which Dr. Hörnlè has noticed in the *Indian Antiquary* of August last, but it is there described as the work of one Subhachandra. My codex comprises only two chapters. It has been copied from a text which, from the appearance of its paper and the antiquated form of its writing, I believe is about five hundred years old.

I have the honor to be,

Sir,

Your obedient Servant,

RÁJENDRALÁLA MITRA

APPENDIX.

I. १ Veda S'ástra.

I. A. Sañhitá. संहिता।

८५ साम संहिता,

४१० यजुर्वेदावयवाख्यान,

I. B. Bráhmaṇa. ब्राह्मण।

३११ गोपथब्राह्मण,

४६० ऐतरेयब्राह्मण,

६०५ छान्दोग्योपनिषद्ब्राह्मण,

I. C. Aranyaka. आरण्यकं।

१०० आरण्यकखण्ड,

I. D. Upanishad. उपनिषद्।

१६७ ईशावास्योपनिषद्,

२१० नृसिंहोत्तरतापनीभाष्य,

२११ ब्रह्मबिन्दूपनिषद्,

२१४ वज्रसूचिको उपनिषद्,

२१५ ब्रह्मा उपनिषद्,

२१६ कठोपनिषद्,

२१७ ब्रह्मवाद उपनिषद्,

२१८ मुक्तिकोपनिषद्,

२१९ कैवल्योपनिषद्,

२६० माण्डूक्योपनिषद्,

२६१ मण्डलोपनिषद्,

२६२ पञ्चोपनिषद्,

२६३ सर्वसारोपनिषद्,

२६४ अथर्वशिखोपनिषद्,

२६५ रामोत्तरतापनी उपनिषद्,

२६६ नारायणोपनिषद्,

२६७ त्रिपुरोपनिषद्,

२६८ प्रश्नोपनिषद्,

२६९ मैत्रेयोपनिषद्,

२७० कालिकोपनिषद्,

२७१ उपनिषद्भाष्य,

२७२ कौषीतकी उपनिषद्,

२७४ श्वेताश्वतरोपनिषद्,

२७५ सुरेश्वरवार्त्तिक,

२८९ मैत्र्युपनिषद्,

३३० वाजसनेयोपनिषद्भाष्य,

३३४ आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्य,

६०६ केनोपनिषद्भाष्यविवरणं,

६०७ केनोपनिषद्भाष्य,

६१० मुण्डकोपनिषद्,

६१६ आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्य, मूल-
केनदीपिका, अथर्वणोपनिषद्
टीका,

३३१ माण्डूक्योपनिषद्भाष्य,

३३२ माण्डुक्योपनिषद्भाष्यं,

३३९ तैत्तिरीयोपनिषदनुमती,

३३३ [illegible]

१११ [illegible]

I. E. Vaidika. वैदिकम्।

१ [illegible],
२ [illegible], वा [illegible],
१० [illegible],
१८ [illegible], वा [illegible],
१९ [illegible], [illegible],
१८ [illegible],
१९ [illegible],
२० [illegible],
२१ [illegible],
२२ [illegible],
२४ [illegible],
२५ [illegible],
२६ [illegible],
२८ [illegible],
२९ [illegible],
३० [illegible],
३१ [illegible],
३२ [illegible],
३५ [illegible], (टीका)
५० [illegible],
५४ [illegible],
५७ [illegible],
५९ [illegible],
६० [illegible],
६१ [illegible], [illegible],
६२ [illegible],
६४ [illegible],
६६ [illegible],
७८ [illegible], [illegible],
८० [illegible], (मूलं)
८५ [illegible],
८६ [illegible], वा [illegible],
८८ [illegible],
८९ [illegible],
९० [illegible],
९१ [illegible],
९७ [illegible],
१०५ [illegible],
१०६ [illegible],
१०७ [illegible],
१८० [illegible],
१४० [illegible],
१४८ [illegible],
१५० [illegible],
२०० [illegible],
२०२ [illegible],
२०४ [illegible],
२०६ [illegible],
२०७ [illegible], [illegible],
२११ [illegible];
२४४ [illegible],
२५५ [illegible],
२५६ [illegible],
२७२ [illegible],

१०५ [illegible],
१०० [illegible],
१९९ [illegible],
१०१ [illegible],
१०४ [illegible],
३१० [illegible],
११८ [illegible],
११९ [illegible],
११० [illegible],
१९१ [illegible],
१९४ [illegible],
३११ [illegible],
३१९ [illegible], ([illegible])
३११ [illegible],
३१० [illegible],
३११ [illegible],
३१२ [illegible],
३१४ [illegible],
३१५ [illegible],
३१८ [illegible], ([illegible])
३१९ [illegible],
३११ [illegible],
३१२ [illegible],
३११ [illegible],
३१० [illegible],
३१८ [illegible],
३३९ [illegible],
३३० [illegible],
३३९ [illegible],
३३८ [illegible],

३११ [illegible],
३११ [illegible], वा [illegible],
३१८ [illegible],
३१९ [illegible],
३१९ [illegible],
३१० [illegible],
३७४ [illegible],
३७८ [illegible],
३७९ [illegible],
३८० [illegible],
३८१ [illegible],
३८२ [illegible],
३८३ [illegible],
३८९ [illegible],
३९० [illegible],
३९० [illegible],
३९९ [illegible],
४०१ [illegible],
४०० [illegible],
४०८ [illegible], ([illegible])
४१८ [illegible], ([illegible])
४११ [illegible],
४११ [illegible],
४१४ [illegible], ([illegible])
४१९ [illegible],
४१० [illegible],
४१८ [illegible],
४३१ [illegible],
४३१ [illegible],
३१ [illegible],

११० वस्तुनिर्माणप्रमाणं,
११० मयमतं,
११८ वास्तुपदी,
१०२ वास्तुशास्त्रविवेक,
१०४ मयमतं, (शिल्पशास्त्रीयः)
१८० वास्तुसंहिता,
१८२ योगसार, (शिल्पशास्त्रसारसंग्रहः)
१०२ वास्तुशास्त्रविद्याप्रकरणं,
१११ शिल्पशास्त्रलक्षणं,
११२ प्रतिमालक्षणं,
११२ वास्तुलक्षणं, वा शास्त्रलक्षणं,
वा शास्त्रलक्षणं,
११४ वास्तुलक्षणं,
११५ गवाक्षलक्षणं,
१४२ वास्तुलक्षणपूर्वभागं,
१४४ वास्तुलक्षणं,
१४५ वास्तुलक्षणं,
१४६ वास्तुलक्षणं,
१४० स्थापत्यकः,
१४८ वास्तुलक्षणं,
१५० मुखविवरणं,
१५१ सर्वसिद्धिप्रकरणं,
१५६ सर्वदेवप्रतिष्ठा,
४२१ शिल्पशास्त्रविवेक,
१०१ वास्तुनिर्माणविद्याप्रकाशिका,
१०० मनोहरपोतः,
१४१ पोतमार्गः,
१४८ वास्तुलक्षणं,
१५२ मूर्तिप्रतिमाटीका,
१८० शक्तिलक्षणं,

II. Aitihásika S'ástra.

A. Itihása. इतिहासः।

१८० महाभारतम्,
१११ हरिवंशटीका,
१०८,२ महाभारतावली,
१८१ रामायणं, वाल्मीकीयं, बालकाण्डं,
१८४ —— —— किष्किन्धाकाण्डः
१८५ —— —— सुन्दरकाण्डं,
११५ वैराग्यशिक्षा, रामायणसारसंग्रहं,
८२ भारतभावदीपं,
१८१ महाभारतसारं,

B: Puráṇa. पुराणं।

० पद्मपुराणीयमाघमाहात्म्यं,
८ लिङ्गपुराणं,
८४ वराहपुराणं,
२११ शिवसंहिता,
२१६ स्कन्दपुराणीयपुराणं,
२१२ ब्रह्मवैवर्तपुराणीयमाहात्म्यं,
२०५ ब्रह्माण्डपुराणं,
१०८ वराहपुराणं,
२१५ मेरुगिरिवर्णनं,
२१० मत्स्यपुराणं,
१८१ स्कन्दपुराणं,
१८६ भागवतं,
१८८ ब्रह्माण्डपुराणं,
१८८ कूर्मपुराणं,
४०० विष्णुपुराणं,
२१५ भागवतटीका,
१८० लिङ्गपुराणं,

१९८ मधुरात्रं,
३०९ भट्टिटीका, (भट्टिचन्द्रिकाटीका)
३०८ भारविचम्पक,
३१२ रघुकारटीका,(जयमङ्गलव्याख्या)
३१८ मधुराविलासचम्पक,
३१९ शिशुपालवधटीका, (सर्वङ्कषा)
३१८ विम्बकाव्यं,
३३० नानाविधिकाव्यं,
३०८ विधुरात्रं,
३०७ विवुधमोदका,

III. Kávya S'ástra.

A. Kávya. काव्यं।

१३ अमोरुशतक,
२४ कादम्बरीदर्पणं, वा कालिकाव्याख्या-
लिखा,
७० कुमारसम्भव,
७७ कविकल्पद्रुम,
१०१ मुकुन्दविलास
९० अमराकम्बुक, सटीक,
११० नीलोपनिषदटीका,
१३० कर्णामृतं,
१३१ गीतगोविन्द,
११४ अमरकोषं,
११६ मालतीमाधवं,
११९ महाकाव्यं,
१८२ रघुविलास,
१८३ रघुवंशविवेचन,
११० कुमारसम्भव
२२० सर्वतिलकचम्पू,
२२३ गीतगोविन्दं,
३०२ रघुवंशः,
३०३ मेघदूत,
१७५ बालबोधः, वा कविकल्पद्रुम,
२०६ अमरकोषटीका,
१०२ मल्लिनाथकृत रघुवंशटीका,
१९० अमरकोषव्याख्या,
३१२ रघुकारटीका,
३१८ नीलोपनिषदटीका,
३१९ गीतगोविन्दभावार्थदीपिका,
३९८ नीलोपनिषदटीका,
११० विश्वगुणादर्श,
११२ चन्द्रालोकं,
१११ कुमारसम्भव, (जयमङ्गलव्याख्या)
११२ राघवपाण्डवीयं,
१०८ कविकल्पलता,
१७२ नैषधचरितं, सटीकं,
१०६ नीतिशतकं,
११० विदग्धमुखमण्डन,
१०६ शार्ङ्गधरव्याख्या,

III. B. Náṭaka. नाटकं।

११४ मृच्छकटिक,
१३० मालविका,

III. C. Champu. चम्पू।

१७० भारतचम्पू,
१७२ रामायणचम्पू,

III. D. Kosha. कोषः ।

२११ शाब्दिकलक्षणम्,
४११ त्रिकाण्डशेषमाला,
५९० त्रिकहृदयं,

III. E. Upákhyána. उपाख्यानं ।

४०१ कथासङ्ग्रहः,
५१० दशकुमारचरितं,
२१४ शुकसप्ततिका,
४८ कर्णोपाख्यानं, वा रामचरणं,
५२ सिंहासनद्वात्रिंशत्कथा,
७२ दशकण्ठीकथा,
२१८ दशकुमारं,

IV. Abhidhána. अभिधानं ।

१११ अमरकोषः,
११८ पदार्थकौमुदी, (अमरटीका)
११५ त्रिकाण्डविवेकटीका,
१४९ त्रिकाण्डकोषः,
४०८ अमरकोषः,
५९२ शब्दरत्नाकरः,
४९९ शारदीयाभिधानः,
४१० अनेकार्थमञ्जरी,

V. Vyákarana. व्याकरणं ।

५ वैयाकरणसिद्धान्तरत्नाकरः,
९५ व्याकरणवादटीका,
१९५ परिभाषावृत्तिः,
१७२ कातन्त्रपरिशिष्टं,
१७७ कातन्त्रवृत्तिटीका,
१७८ मुग्धबोधं,
१७८ ?, मुग्धबोधटीका,
१०८ कातन्त्रटिप्पनी,
२५२ मध्यकौमुदी,
२११ भाषावृत्तिविवेकः,
२१२ शब्दकारकवादः,
१७२ कारकविचारः,
१७५ शब्दानुशासनवृत्तिः,
२१४ रूपमालाकारकरणं,
१७७ शब्दशास्त्रव्याकरणं,
१७८ परिभाषावृत्तिः,
१७२ कारकपरिक्रिया,
२४२ शब्दार्थचिन्तामणि,
२१२ दुर्गोक्तिनी,
४११ कारकप्रक्रिया,
४१८ वेदटीका,
४७२ प्रक्रियाकौमुदी,
४७७ वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा,
४७७ वैयाकरणभूषणं,
५१० सिद्धान्तमाला,
५१९ लघुशब्दरत्नं,
५९० भाषावृत्तिः,
९४२ शब्दकौस्तुभं,

VI. Chhandas S'ástra. छन्दः ।

२१९ पिङ्गलच्छन्दोवृत्ति,
५१८ वृत्तरत्नावली,
४०७ छन्दोमञ्जरी,

VII. Alaṅkára. अलङ्कारः।

VIII. Jyautisha. ज्योतिषं।

IX. Smriti. स्मृतिः।

७२ शान्तिपाठपद्धतिः,
७० सूर्य्यादिग्रहयागफलनिरूपणपद्धतिः,
५६ कल्याणविधिविवरणं,
५८ जलाभिषेकपद्धतिः,
७८ चरित्रपर्वं,
८१ महालयश्राद्धं, वा पार्वणश्राद्धप्रयोगः,
११० वैकृतविधानप्रयोगः,
१११ दुर्गोत्सवविवेकः,
११३ प्रतिष्ठाविवेकः,
११५ शुद्धिनिर्णयः,
११६ शुद्धिप्रकारिका,
११८ पत्रीपद्धती,
१२० साधुपर्वं,
१२८ दुर्गार्चनपद्धतिः,
१३३ होमादिपद्धतिः,
११८ आद्यनिर्णयः,
११० आदुर्वेदः,
१११ सपत्नाशंकः,
१३६ प्रायश्चित्तप्रदीपिका,
२०८ प्रयोगपद्धतिः,
१०२ प्रायश्चित्तचन्द्रिका,
१६० कर्मप्रकाशः,
१२८ दीक्षाप्रकारविधिः,
१५२ पातकप्रायश्चित्तपद्धतिः,
१८० पूजापद्धतिः,
१८६ पुरश्चरणपर्वं,
१८९ तिथितत्त्वं,
१७० कलशादिकर्मविचारः,
११३ प्रतिदीपिका,
३ पत्रीप्रकाशः,
१३५ कर्म्मोद्धारप्रयोगपद्धतिः,

१३५ के, कर्म्मोद्धारप्रयोगपद्धतिः,
१०० कन्यादानपद्धतिः,
१८५ प्रयोगरत्नं,
३१० प्रयोगपूजापद्धतिः,
३१८ दशकर्म्मादिपद्धतिः, पार्वणश्राद्धपद्धतिः,
३२५ श्राद्धपद्धतिः, वा श्राद्धप्रयोगः,
३३५ आह्निकविधिपर्वं,
३५१ गणपतिपूजाप्रयोगः,
३५२ पुरश्चरणप्रयोगः,
३६२ कर्म्मोद्धारपद्धतिः,
३६३ प्रायश्चित्तमुक्तावली,
३८८ कर्म्मोद्धारपद्धतिः,
५०० श्रीपतिकृतकर्मपद्धतिः,
५०२ आह्निकप्रयोगः,
५२१ कालनिर्णयः,
५२२ पञ्चाग्निः,
६२३ चतुर्वर्गचिन्तामणिः, (दानखण्डः)
६२० विधानपारिजातम्,
६२८ प्रयोगरत्नं, श्राद्धदेवताप्रकरणविवरणं,
५२० पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः, (प्रयोगरत्नीय)
५६८ मलमासतत्त्वं,

X. Sangíta. सङ्गीतं।

५६६ नाट्यकारिकावलि,

XI. S'ilpa.

XII. Káma. कामशास्त्रं।

१६२ पाञ्चालयामकारकार्थं,

XIII. Dars'ana.

A. Saákhya. साङ्ख्यदर्शनं।

१०६ साङ्ख्यकौमुदी,
१०७ साङ्ख्यतत्त्वकौमुदी,
११७ साङ्ख्यार्थतत्त्वदीपिका,

B. Nyáya. न्यायदर्शनं।

४४ तत्त्वप्रकाश,
४९ अनुमानखण्ड,
९० चिंतामणिदीधितिटीका,
९८ तत्त्वचिन्तामणिप्रकाशिकाटीका,
९९ न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीदीपिका,
१११ अनुमितिरहस्यं,
११२ पक्षतानुमितिरहस्यं,
१५६ तत्त्वटिप्पणी,
१५८ पदार्थतत्त्वसंग्रहः,
१९१ तत्त्वरहस्यं.
२०० सामान्याभावरहस्यं,
२०२ सामान्याभावटिप्पणी,
२०३, सामान्यलक्षणारहस्यं,
२११ शब्दशक्तिप्रकाशिका,
२१६ विषयतावादः,
२२२ तर्करहस्यं,
२२५ तर्कटिप्पणी,
२२८ व्याप्तिग्रहोपायरहस्यं,
२२९ विशेषव्याप्तिरहस्यं,
२३० व्यधिकरणधर्मावच्छिन्नाभावरहस्यं,
२३१ व्याप्तिपञ्चकरहस्यं,
२३८ व्याप्त्यनुगमटिप्पणी,
२३९ न्यायबिन्दु,
२२२ द्वितीयादिव्युत्पत्तिवादः,
२२६ व्याप्तिविवेचनदीपिकाटीका, माथुरी,
२३२ पक्षतारहस्यं,
२३५ कारकविवेचनं,
२३५ शक्तिवादं,
२२६ शब्दार्थसारमञ्जरी,
२९६ न्यायदीपिका,
३०२ कुसुमाञ्जलिविवरणी,
३९४ वैयाकरणसारपदं,
३९५ वैयाकरणसिद्धान्तपञ्चिका,
४०० न्यायसिद्धान्ततत्त्वदीपिका, वा तर्कप्रकाश,
४०४ गुणप्रकाशमञ्जरी,
४०८ वैशेषिकदीपिकाटिप्पणी,
४०९ सामान्यलक्षणादीधितिटिप्पणी,
४०५ तर्कामृतं, (टीका)
४४६ परार्थानुमानं,
४४९ तर्कसंग्रहः,
४०९ तर्कामृतं,
४८४ न्यायसिद्धान्तदीपिकार्थं,
६०१ पदार्थतत्त्वटिप्पणी,
६०२ पदार्थतत्त्वं,
४०६ नियमनिर्णय,
४९५ प्रमाणतत्त्वालोक,
४९२ वैयाकरणरहस्यं,

C. Vais'eshika Dars'ana.

वैशेषिकदर्शनं,

---

13. D. Mimáñsá Dars'ana.

मीमांसादर्शनं ।

१०९ वैयासिकाधिकरणमाला,
३१३ विधारत्नावली,
३९८ न्यायसुधा,
१८२ मीमांसान्यायरत्नं,
२८४ पूर्वमीमांसार्थसंग्रह,

---

13. E. Vedánta Dars'ana.

वेदान्तदर्शनं ।

९५ अद्वैतब्रह्मसिद्धि,
९९ सिद्धान्तचन्द्रोदयः,
९८ द्वैतविवेकसिद्धान्तसंग्रह,
१३२ दर्शनकलिका,
११८ वाक्यार्थविधी,
२०५ सिद्धान्तदीपिका,
२९२ ब्रह्मविद्या,
२०१ तत्त्वविवेकव्याख्या,
२०५ ब्रह्मानुभवार्थं,
१८६ अद्वैतदीपिका,
११० ब्रह्मप्रकाशिका,
२११ सिद्धान्तकल्पतरु,
२१५ अद्वैतदर्पणव्याख्याप्रकाशिका,
२१० वायुपुराणं,
२१२ ब्रह्मानन्दवर्णिनी,
२१५ मुमुक्षुसंस्कार,
२१८ अद्वैतदीपिका,
१०९ तत्त्वमुक्तावली,
२३२ वाक्यसुधाव्याख्या,
२९१ ब्रह्मदीपिका,
२१८ सिद्धपरिभाषा,
२१२ प्रकाशार्थप्रदीपिका,
२१ ब्रह्मसिद्धान्तपद्धति,
३९० आत्मसिद्धान्तबोध,
३३० भाष्यटीकाविवरणं, वा विवरणोप-
न्यास,
२८४ ब्रह्मतत्त्वं,
२८८ वेदान्तकल्पलता,
३१४ विवेकसार, (महाराष्ट्रीयभाषायां)
३१६ सर्वोपनिषत्सार,
३१७ पञ्चदशीटीका (मूलसहिता),
३७१ विवेकसिन्धु, (महाराष्ट्रीयभाषायां),
३८९ उपदेशरत्नं,
३९२ वाक्यवृत्तिविवरणं, मूलसहितं,
३०४ तत्त्वदीपः,तत्त्वविवेकटीकासहितः,
३११ शास्त्रविद्योपदेशविधिः,
३११ विवेकामृतं, उपरागं,
३२९ श्रीमत्स्मृतिसारणं, (पद्यावली),
३९५ वेदान्तपरिभाषार्थदीपिका,
३३० अपरोक्षानुभूतिः,
३३२ अद्वैतसिद्धान्तविरोधनं,
३३२ वाक्यसुधा, विवरणसहिता,
३६० वाक्यार्थोपन्यासः,
३६१ सिद्धान्तप्रदीपः,
३६२ पञ्चरत्नदर्पिणी, (ब्रह्मतत्त्वशक्तिः),
३६४ ब्रह्मचरितं, (महाराष्ट्रीयभाषायां),
३६५ गुणानन्दं, सटीकं,
३०२ शाङ्करार्थं,
३८५ परमेश्वरटीकाव्याख्या,
३८६ अद्वैतसिद्धिः,

१९२ ब्रह्मविद्याभरणं, (शारीरिकव्याख्या),

१९२ ब्रह्मविद्याभरणं,

१९९ ब्रह्मचन्द्रिका,(अद्वैतविद्याभरणव्याख्या),

९१० पदयोजनविवेकादिटीका, मूलसहिता,

१९८ सिद्धान्तचन्द्रिकाटीका,

९०० ब्रह्मसूत्रभाष्यं, विवरणसहितं,

९११ तत्त्वकौमुदी, वा ब्रह्मसूत्रवृत्तिः,

९१५ जीवन्मुक्तिविवेकः,

९१३ वेदान्तकल्पद्रुमविवरणं,

९१० शैवपादार्थटीका, मूलसहिता,

९२९ पञ्चीकरणदीपी, व्याख्यिका,

९२० पञ्चपादीविवरणिका,

१९८ सिद्धान्तचन्द्रिका,

F. Yoga Darsana. योगदर्शनं ।

८७ हठदीपिका,

८९ योगसारसंग्रहः,

१४० हठयोगसंहिता,

११० योगशास्त्रं,

१९८ योगवासिष्ठसारः,

१०१ योगविवरणं,

१५३ योगदीपं,

१४० योगप्रदीपिका, सटीका,

१८१ योगवासिष्ठरामायणं,

९०० योगवासिष्ठसारटीका,

---

13. G. Aparadárs'anika.

अपरदार्शनिकं ।

---

14. Bhakti S'ástra. भक्तिशास्त्रं ।

१२० भक्तिरत्नावली,

११८ भगवद्भक्तिविलासः,

१०९ विष्णुभक्तिकल्पलता,

१०८ राधाकृष्णादिनिर्णयः,

१९० गोविन्दलीलामृतं,

५१९ गोपालविवेकः,

९१८ भगवद्भक्तिचन्द्रोदयः,

५१५ श्रीमद्भागवतसारार्थदीपिका,

५०२ हरिवंशः,

११० रत्नावली,

५१५ श्रीमद्भगवद्गीतार्थः,

५११ श्रीमद्भगवद्गीतातात्पर्यविवेकः,

९११ शिवगीता, मधुसूदनटीका,

९१९ मूलार्थदीपिका,

९०८ सिद्धान्तरत्नं,

५१५ हरिभक्तिविलासः, वा हरिनामामृत-पत्री.

५१५ हरिलीलोत्तरं, सटीकं,

---

15. Tantra S'ástra. तन्त्रशास्त्रं ।

९० कालीपूजापद्धतिः,

११ मन्त्रसारं,

९१ श्यामारहस्यं, वा श्यामार्चनारहस्यं,

५९ शक्तिपूजाविधानं,

७१ मन्त्रार्णवं,

७१ त्रिपुरपूजापद्धतिः,

१११ शालिग्रामपूजाविधिः,

१११ शालिग्रामपूजापद्धतिः,

११६ शिल्पार्थं, वा शिल्पवचनं,
११ ज्ञानरत्नावलिः.
८० ज्ञानार्णवः,
८१ ज्ञानार्णवटीका.
१७१ माधवीचिकित्साविषयकः,
१५१ माधवीबृहत्कः,

---

16. Vaidyaka S'ástra. वैद्यशास्त्रं ।

१६ रसायनप्रकाशः,
९६ भावप्रकाशः,
५६ शारङ्गधरसंग्रहः
७५ शारङ्गसंग्रहः,
१८४ नाडीज्ञानदीपिका,
१९० पथ्यापथ्यमाला,
१९० रोगविनिश्चयः,
१९८ रामवचनं,
१७५ रसेन्द्रचिन्तामणिः,
१५६ अतःऽद्धिचिकित्सा.
६१८ वैद्यरत्नपद्धतिः,
६१९ चक्रपाणदत्तः,
११४ चिकित्साप्रकाशचिकित्सासारः,
३०५ चिकित्सासारः,

1. B. Brahmana.

१११ शतपथं,
११ ऐतरेयब्राह्मणं.

13. Nyáya न्यायशास्त्रं ।

१८९ न्यायमञ्जरी,

INDEX TO VOL. III.